។ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

ខុទ្ទកនិកាយេ

បដិសម្ភិទាមគ្គបាឡិ

១. មហាវគ្គោ

មាតិកា

១. សោតាវធានេ បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

២. សុត្វាន សំវរេ បញ្ញា សីលមយេ ញាណំ។

៣. សំវរិត្វា សមាទហនេ បញ្ញា សមាធិភាវនាមយេ ញាណំ។

៤. បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។

៥. អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។

៦. បច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ វិបរិណាមានុបស្សនេ បញ្ញា ឧទយព្ពយានុបស្សនេ ញាណំ។

៧. អារម្មណំ បដិសង្ខា ភង្គានុបស្សនេ បញ្ញា វិបស្សនេ ញាណំ។

៨. ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។

៩. មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។

១០. ពហិទ្ធា វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា គោត្រភុញាណំ។

១១. ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ។

១២. បយោគប្បដិប្បស្សទ្ធិ បញ្ញា ផលេ ញាណំ ។

១៣. ឆិន្នវដុមានុបស្សនេ [ឆិន្នមនុបស្សនេ (ស្យា.), ឆិន្នវដ្ដមនុបស្សនេ (សី. អដ្ឋ.)] បញ្ញា វិមុត្តិញាណំ។

១៤. តទា សមុទាគតេ [សមុបាគតេ (ស្យា.)] ធម្មេ បស្សនេ បញ្ញា បច្ចវេក្ខណេ ញាណំ។

១៥. អជ្ឈត្តវវត្ថានេ បញ្ញា វត្ថុនានត្តេ ញាណំ។

១៦. ពហិទ្ធាវវត្ថានេ បញ្ញា គោចរនានត្តេ ញាណំ។

១៧. ចរិយាវវត្ថានេ បញ្ញា ចរិយានានត្តេ ញាណំ។

១៨. ចតុធម្មវវត្ថានេ បញ្ញា ភូមិនានត្តេ ញាណំ។

១៩. នវធម្មវវត្ថានេ បញ្ញា ធម្មនានត្តេ ញាណំ។

២០. អភិញ្ញាបញ្ញា ញាតដ្ឋេ ញាណំ។

២១. បរិញ្ញាបញ្ញា តីរណដ្ឋេ ញាណំ។

២២. បហានេ បញ្ញា បរិច្ចាគដ្ឋេ ញាណំ។

២៣. ភាវនាបញ្ញា ឯករសដ្ឋេ ញាណំ។

២៤. សច្ឆិកិរិយាបញ្ញា ផស្សនដ្ឋេ [ផុសនដ្ឋេ (ក.)] ញាណំ។

២៥. អត្ថនានត្តេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

២៦. ធម្មនានត្តេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

២៧. និរុត្តិនានត្តេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

២៨. បដិភាននានត្តេ បញ្ញា [បដិភាណនានត្តេ (ស្យា.)] បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

២៩. វិហារនានត្តេ បញ្ញា វិហារដ្ឋេ ញាណំ។

៣០. សមាបត្តិនានត្តេ បញ្ញា សមាបត្តដ្ឋេ ញាណំ។

៣១. វិហារសមាបត្តិនានត្តេ បញ្ញា វិហារសមាបត្តដ្ឋេ ញាណំ។

៣២. អវិក្ខេបបរិសុទ្ធត្តា អាសវសមុច្ឆេទេ បញ្ញា អានន្តរិកសមាធិម្ហិ ញាណំ។

៣៣. ទស្សនាធិបតេយ្យំ សន្តោ ច វិហារាធិគមោ បណីតាធិមុត្តតា បញ្ញា អរណវិហារេ ញាណំ។

៣៤. ទ្វីហិ ពលេហិ សមន្នាគតត្តា តយោ ច សង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិយា សោឡសហិ ញាណចរិយាហិ នវហិ សមាធិចរិយាហិ វសិភាវតា បញ្ញា និរោធសមាបត្តិយា ញាណំ។

៣៥. សម្បជានស្ស បវត្តបរិយាទានេ បញ្ញា បរិនិព្ពានេ ញាណំ។

៣៦. សព្ពធម្មានំ សម្មា សមុច្ឆេទេ និរោធេ ច អនុបដ្ឋានតា បញ្ញា សមសីសដ្ឋេ ញាណំ។

៣៧. បុថុនានត្តតេជបរិយាទានេ បញ្ញា សល្លេខដ្ឋេ ញាណំ។

៣៨. អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។

៣៩. នានាធម្មប្បកាសនតា បញ្ញា អត្ថសន្ទស្សនេ ញាណំ។

៤០. សព្ពធម្មានំ ឯកសង្គហតានានត្តេកត្តបដិវេធេ បញ្ញា ទស្សនវិសុទ្ធិញាណំ។

៤១. វិទិតត្តា បញ្ញា ខន្តិញាណំ។

៤២. ផុដ្ឋត្តា បញ្ញា បរិយោគាហណេ [បរិយោគាហនេ (ស្យា.)] ញាណំ។

៤៣. សមោទហនេ បញ្ញា បទេសវិហារេ ញាណំ។

៤៤. អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្ដេ ញាណំ។

៤៥. នានត្តេ បញ្ញា ចេតោវិវដ្ដេ ញាណំ។

៤៦. អធិដ្ឋានេ បញ្ញា ចិត្តវិវដ្ដេ ញាណំ។

៤៧. សុញ្ញតេ បញ្ញា ញាណំវិវដ្ដេ ញាណំ។

៤៨. វោសគ្គេ [វោស្សគ្គេ (ពហូសុ)] បញ្ញា វិមោក្ខវិវដ្ដេ ញាណំ។

៤៩. តថដ្ឋេ បញ្ញា សច្ចវិវដ្ដេ ញាណំ។

៥០. កាយម្បិ ចិត្តម្បិ ឯកវវត្ថានតា សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច អធិដ្ឋានវសេន ឥជ្ឈនដ្ឋេ បញ្ញា ឥទ្ធិវិធេ ញាណំ។

៥១. វិតក្កវិប្ផារវសេន នានត្តេកត្តសទ្ទនិមិត្តានំ បរិយោគាហណេ បញ្ញា សោតធាតុវិសុទ្ធិញាណំ។

៥២. តិណ្ណន្នំ ចិត្តានំ វិប្ផារត្តា ឥន្ទ្រិយានំ បសាទវសេន នានត្តេកត្តវិញ្ញាណចរិយា បរិយោគាហណេ បញ្ញា ចេតោបរិយញាណំ។

៥៣. បច្ចយប្បវត្តានំ ធម្មានំ នានត្តេកត្តកម្មវិប្ផារវសេន បរិយោគាហណេ បញ្ញា បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណំ។

៥៤. ឱភាសវសេន នានត្តេកត្តរូបនិមិត្តានំ ទស្សនដ្ឋេ បញ្ញា ទិព្ពចក្ខុញាណំ។

៥៥. ចតុសដ្ឋិយា អាការេហិ តិណ្ណន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ វសីភាវតា បញ្ញា អាសវានំ ខយេ ញាណំ។

៥៦. បរិញ្ញដ្ឋេ បញ្ញា ទុក្ខេ ញាណំ។

៥៧. បហានដ្ឋេ បញ្ញា សមុទយេ ញាណំ។

៥៨. សច្ឆិកិរិយដ្ឋេ បញ្ញា និរោធេ ញាណំ។

៥៩. ភាវនដ្ឋេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ។

៦០. ទុក្ខេ ញាណំ។

៦១. ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ។

៦២. ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ។

៦៣. ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ។

៦៤. អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

៦៥. ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

៦៦. និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

៦៧. បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

៦៨. ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ញាណំ។

៦៩. សត្តានំ អាសយានុសយេ ញាណំ។

៧០. យមកបាដិហីរេ ញាណំ។

៧១. មហាករុណាសមាបត្តិយា ញាណំ។

៧២. សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។

៧៣. អនាវរណញ្ញាណំ ។

ឥមានិ តេសត្តតិ ញាណានិ។ ឥមេសំ តេសត្តតិយា ញាណានំ សត្តសដ្ឋិ ញាណានិ សាវកសាធារណានិ; ឆ ញាណានិ អសាធារណានិ សាវកេហិ។

មាតិកា និដ្ឋិតា។

១. ញាណកថា

១. សុតមយញាណនិទ្ទេសោ

១. កថំ សោតាវធានេ បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ?

“ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥមេ ធម្មា បហាតព្ពា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥមេ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥមេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥមេ ធម្មា ហានភាគិយា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥមេ ធម្មា ឋិតិភាគិយា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥមេ ធម្មា វិសេសភាគិយា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥមេ ធម្មា និព្ពេធភាគិយា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“សព្ពេ សង្ខារា ទុក្ខា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“សព្ពេ ធម្មា អនត្តា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥទំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ”ន្តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥទំ ទុក្ខសមុទយំ [ទុក្ខសមុទយោ (ស្យា.)] អរិយសច្ចំ”ន្តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥទំ ទុក្ខនិរោធំ [ទុក្ខនិរោធោ (ស្យា.) អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា] អរិយសច្ចំ”ន្តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

“ឥទំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ”ន្តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

២. កថំ “ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ?

ឯកោ ធម្មោ អភិញ្ញេយ្យោ – សព្ពេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា។ ទ្វេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា – ទ្វេ ធាតុយោ។ តយោ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា – តិស្សោ ធាតុយោ។ ចត្តារោ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា – ចត្តារិ អរិយសច្ចានិ។ បញ្ច ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា – បញ្ច វិមុត្តាយតនានិ។ ឆ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា – ឆ អនុត្តរិយានិ។ សត្ត ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា – សត្ត និទ្ទសវត្ថូនិ។ អដ្ឋ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា – អដ្ឋ អភិភាយតនានិ។ នវ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា – នវ អនុបុព្ពវិហារា។ ទស ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា – ទស និជ្ជរវត្ថូនិ។

៣. “សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញេយ្យំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ អភិញ្ញេយ្យំ? ចក្ខុ [ចក្ខុំ (ស្យា. ក.)], ភិក្ខវេ, អភិញ្ញេយ្យំ; រូបា អភិញ្ញេយ្យា; ចក្ខុវិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ; ចក្ខុសម្ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ; យម្បិទំ [យមិទំ (ក.) សំ. និ. ៤.៥២ បស្សិតព្ពោ] ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោតំ អភិញ្ញេយ្យំ; សទ្ទា អភិញ្ញេយ្យា...បេ.... ឃានំ អភិញ្ញេយ្យំ; គន្ធា អភិញ្ញេយ្យា... ជិវ្ហា អភិញ្ញេយ្យា; រសា អភិញ្ញេយ្យា... កាយោ អភិញ្ញេយ្យោ; ផោដ្ឋព្ពា អភិញ្ញេយ្យា... មនោ អភិញ្ញេយ្យោ; ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា; មនោវិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ, មនោសម្ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ; យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ អភិញ្ញេយ្យំ។”

រូបំ អភិញ្ញេយ្យំ; វេទនា អភិញ្ញេយ្យា; សញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា; សង្ខារា អភិញ្ញេយ្យា; វិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ។

ចក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ; សោតំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឃានំ អភិញ្ញេយ្យំ; ជិវ្ហា អភិញ្ញេយ្យា; កាយោ អភិញ្ញេយ្យោ; មនោ អភិញ្ញេយ្យោ។ រូបា អភិញ្ញេយ្យា; សទ្ទា អភិញ្ញេយ្យា; គន្ធា អភិញ្ញេយ្យា; រសា អភិញ្ញេយ្យា; ផោដ្ឋព្ពា អភិញ្ញេយ្យា; ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ; សោតវិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឃានវិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ; ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ; កាយវិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ; មនោវិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ ; សោតសម្ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឃានសម្ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជិវ្ហាសម្ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ; កាយសម្ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ; មនោសម្ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា អភិញ្ញេយ្យា; សោតសម្ផស្សជា វេទនា អភិញ្ញេយ្យា; ឃានសម្ផស្សជា វេទនា អភិញ្ញេយ្យា ; ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា អភិញ្ញេយ្យា; កាយសម្ផស្សជា វេទនា អភិញ្ញេយ្យា; មនោសម្ផស្សជា វេទនា អភិញ្ញេយ្យា។ រូបសញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា; សទ្ទសញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា; គន្ធសញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា ; រសសញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា; ផោដ្ឋព្ពសញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា; ធម្មសញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា។ រូបសញ្ចេតនា អភិញ្ញេយ្យា; សទ្ទសញ្ចេតនា អភិញ្ញេយ្យា; គន្ធសញ្ចេតនា អភិញ្ញេយ្យា; រសសញ្ចេតនា អភិញ្ញេយ្យា; ផោដ្ឋព្ពសញ្ចេតនា អភិញ្ញេយ្យា; ធម្មសញ្ចេតនា អភិញ្ញេយ្យា។ រូបតណ្ហា អភិញ្ញេយ្យា; សទ្ទតណ្ហា អភិញ្ញេយ្យា; គន្ធតណ្ហា អភិញ្ញេយ្យា; រសតណ្ហា អភិញ្ញេយ្យា; ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា អភិញ្ញេយ្យា; ធម្មតណ្ហា អភិញ្ញេយ្យា។ រូបវិតក្កោ អភិញ្ញេយ្យោ; សទ្ទវិតក្កោ អភិញ្ញេយ្យោ; គន្ធវិតក្កោ អភិញ្ញេយ្យោ; រសវិតក្កោ អភិញ្ញេយ្យោ; ផោដ្ឋព្ពវិតក្កោ អភិញ្ញេយ្យោ; ធម្មវិតក្កោ អភិញ្ញេយ្យោ។ រូបវិចារោ អភិញ្ញេយ្យោ; សទ្ទវិចារោ អភិញ្ញេយ្យោ ; គន្ធវិចារោ អភិញ្ញេយ្យោ; រសវិចារោ អភិញ្ញេយ្យោ; ផោដ្ឋព្ពវិចារោ អភិញ្ញេយ្យោ; ធម្មវិចារោ អភិញ្ញេយ្យោ។

៤. បថវីធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; អាបោធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; តេជោធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; វាយោធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; អាកាសធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; វិញ្ញាណធាតុ អភិញ្ញេយ្យា។

បថវីកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ; អាបោកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ; តេជោកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ; វាយោកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ; នីលកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ; បីតកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ; លោហិតកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឱទាតកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ; អាកាសកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ; វិញ្ញាណកសិណំ អភិញ្ញេយ្យំ។

កេសា អភិញ្ញេយ្យា; លោមា អភិញ្ញេយ្យា; នខា អភិញ្ញេយ្យា; ទន្តា អភិញ្ញេយ្យា; តចោ អភិញ្ញេយ្យោ, មំសំ អភិញ្ញេយ្យំ; ន្ហារូ [នហារូ (ស្យា.)] អភិញ្ញេយ្យា; អដ្ឋី អភិញ្ញេយ្យា; អដ្ឋិមិញ្ជា អភិញ្ញេយ្យា [អដ្ឋិមញ្ជំ អភិញ្ញេយ្យំ (ស្យា. ក.)]; វក្កំ អភិញ្ញេយ្យំ; ហទយំ អភិញ្ញេយ្យំ; យកនំ អភិញ្ញេយ្យំ; កិលោមកំ អភិញ្ញេយ្យំ; បិហកំ អភិញ្ញេយ្យំ; បប្ផាសំ អភិញ្ញេយ្យំ; អន្តំ អភិញ្ញេយ្យំ អន្តគុណំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឧទរិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ករីសំ អភិញ្ញេយ្យំ; បិត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ; សេម្ហំ អភិញ្ញេយ្យំ; បុព្វោ អភិញ្ញេយ្យោ; លោហិតំ អភិញ្ញេយ្យំ; សេទោ អភិញ្ញេយ្យោ; មេទោ អភិញ្ញេយ្យោ; អស្សុ អភិញ្ញេយ្យំ; វសា អភិញ្ញេយ្យា; ខេឡោ អភិញ្ញេយ្យោ; សិង្ឃាណិកា អភិញ្ញេយ្យា; លសិកា អភិញ្ញេយ្យា; មុត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ; មត្ថលុង្គំ អភិញ្ញេយ្យំ។

ចក្ខាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ; រូបាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោតាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ; សទ្ទាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ ។ ឃានាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ; គន្ធាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជិវ្ហាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ; រសាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ។ កាយាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ; ផោដ្ឋព្ពាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ។ មនាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ; ធម្មាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ។

ចក្ខុធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; រូបធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ អភិញ្ញេយ្យា។ សោតធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; សទ្ទធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; សោតវិញ្ញាណធាតុ អភិញ្ញេយ្យា។ ឃានធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; គន្ធធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; ឃានវិញ្ញាណធាតុ អភិញ្ញេយ្យា។ ជិវ្ហាធាតុ អភិញ្ញេយ្យា ; រសធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; ជិវ្ហាវិញ្ញាណធាតុ អភិញ្ញេយ្យា។ កាយធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; ផោដ្ឋព្ពធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; កាយវិញ្ញាណធាតុ អភិញ្ញេយ្យា។ មនោធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; ធម្មធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; មនោវិញ្ញាណធាតុ អភិញ្ញេយ្យា។

ចក្ខុន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; សោតិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឃានិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; កាយិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; មនិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ជីវិតិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឥត្ថិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; បុរិសិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; សុខិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ទុក្ខិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; សោមនស្សិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; សទ្ធិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; វីរិយិន្ទ្រិយំ [វិរិយិន្ទ្រិយំ (ស្យា.)] អភិញ្ញេយ្យំ; សតិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; សមាធិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; បញ្ញិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; អញ្ញិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ។

៥. កាមធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; រូបធាតុ អភិញ្ញេយ្យា; អរូបធាតុ អភិញ្ញេយ្យា។ កាមភវោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបភវោ អភិញ្ញេយ្យោ ; អរូបភវោ អភិញ្ញេយ្យោ។ សញ្ញាភវោ អភិញ្ញេយ្យោ; អសញ្ញាភវោ អភិញ្ញេយ្យោ; នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវោ អភិញ្ញេយ្យោ។ ឯកវោការភវោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចតុវោការភវោ អភិញ្ញេយ្យោ; បញ្ចវោការភវោ អភិញ្ញេយ្យោ។

៦. បឋមំ ឈានំ [បឋមជ្ឈានំ (ស្យា.) ឯវមីទិសេសុ ឋានេសុ] អភិញ្ញេយ្យំ; ទុតិយំ ឈានំ អភិញ្ញេយ្យំ; តតិយំ ឈានំ អភិញ្ញេយ្យំ; ចតុត្ថំ ឈានំ អភិញ្ញេយ្យំ។ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; ករុណាចេតោវិមុត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; មុទិតាចេតោវិមុត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; ឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តិ អភិញ្ញេយ្យា។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា។

អវិជ្ជា អភិញ្ញេយ្យា; សង្ខារា អភិញ្ញេយ្យា; វិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ; នាមរូបំ អភិញ្ញេយ្យំ; សឡាយតនំ អភិញ្ញេយ្យំ; ផស្សោ អភិញ្ញេយ្យោ; វេទនា អភិញ្ញេយ្យា; តណ្ហា អភិញ្ញេយ្យា; ឧបាទានំ អភិញ្ញេយ្យំ; ភវោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជាតិ អភិញ្ញេយ្យា; ជរាមរណំ អភិញ្ញេយ្យំ។

៧. ទុក្ខំ អភិញ្ញេយ្យំ; ទុក្ខសមុទយោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អភិញ្ញេយ្យា។ រូបំ អភិញ្ញេយ្យំ; រូបសមុទយោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបនិរោធគាមិនី បដិបទា អភិញ្ញេយ្យា។ វេទនា អភិញ្ញេយ្យា...បេ.... សញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា...បេ.... សង្ខារា អភិញ្ញេយ្យា...បេ.... វិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ។ ចក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ...បេ.... ជរាមរណំ អភិញ្ញេយ្យំ; ជរាមរណសមុទយោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទា អភិញ្ញេយ្យា។

ទុក្ខស្ស បរិញ្ញដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខសមុទយស្ស បហានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខនិរោធស្ស សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ភាវនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។ រូបស្ស បរិញ្ញដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបសមុទយស្ស បហានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបនិរោធស្ស សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ភាវនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។ វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារានំ... វិញ្ញាណស្ស... ចក្ខុស្ស...បេ.... ជរាមរណស្ស បរិញ្ញដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណសមុទយស្ស បហានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណនិរោធស្ស សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ភាវនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

ទុក្ខស្ស បរិញ្ញាបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខសមុទយស្ស បហានបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខនិរោធស្ស សច្ឆិកិរិយាបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ភាវនាបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។ រូបស្ស បរិញ្ញាបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបសមុទយស្ស បហានបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបនិរោធស្ស សច្ឆិកិរិយាបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ភាវនាបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។ វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារានំ... វិញ្ញាណស្ស... ចក្ខុស្ស...បេ.... ជរាមរណស្ស បរិញ្ញាបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណសមុទយស្ស បហានបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណនិរោធស្ស សច្ឆិកិរិយាបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ភាវនាបដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

៨. ទុក្ខំ អភិញ្ញេយ្យំ; ទុក្ខសមុទយោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស សមុទយនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស ឆន្ទរាគនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស អស្សាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស អាទីនវោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស និស្សរណំ អភិញ្ញេយ្យំ។ រូបំ អភិញ្ញេយ្យំ; រូបសមុទយោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបស្ស សមុទយនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបស្ស ឆន្ទរាគនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបស្ស អស្សាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបស្ស អាទីនវោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបស្ស និស្សរណំ អភិញ្ញេយ្យំ។ វេទនា អភិញ្ញេយ្យា...បេ.... សញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា... សង្ខារា អភិញ្ញេយ្យា... វិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ... ចក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ...បេ.... ជរាមរណំ អភិញ្ញេយ្យំ; ជរាមរណសមុទយោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណស្ស សមុទយនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណស្ស ឆន្ទរាគនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណស្ស អស្សាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណស្ស អាទីនវោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណស្ស និស្សរណំ អភិញ្ញេយ្យំ។

ទុក្ខំ អភិញ្ញេយ្យំ; ទុក្ខសមុទយោ អភិញ្ញេយ្យោ ; ទុក្ខនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អភិញ្ញេយ្យា; ទុក្ខស្ស អស្សាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស អាទីនវោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស និស្សរណំ អភិញ្ញេយ្យំ។ រូបំ អភិញ្ញេយ្យំ; រូបសមុទយោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបនិរោធគាមិនី បដិបទា អភិញ្ញេយ្យា; រូបស្ស អស្សាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបស្ស អាទីនវោ អភិញ្ញេយ្យោ; រូបស្ស និស្សរណំ អភិញ្ញេយ្យំ។ វេទនា អភិញ្ញេយ្យា...បេ.... សញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា... សង្ខារា អភិញ្ញេយ្យា... វិញ្ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ... ចក្ខុ អភិញ្ញេយ្យំ...បេ.... ជរាមរណំ អភិញ្ញេយ្យំ; ជរាមរណសមុទយោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណនិរោធោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទា អភិញ្ញេយ្យា; ជរាមរណស្ស អស្សាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណស្ស អាទីនវោ អភិញ្ញេយ្យោ; ជរាមរណស្ស និស្សរណំ អភិញ្ញេយ្យំ។

៩. អនិច្ចានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; ទុក្ខានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; អនត្តានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; និព្ពិទានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; វិរាគានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; និរោធានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា។ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; រូបេ ទុក្ខានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; រូបេ អនត្តានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; រូបេ និព្ពិទានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; រូបេ វិរាគានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; រូបេ និរោធានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា។ វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មិំ...បេ.... ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; ជរាមរណេ ទុក្ខានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; ជរាមរណេ អនត្តានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; ជរាមរណេ និព្ពិទានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; ជរាមរណេ វិរាគានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា ; ជរាមរណេ និរោធានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា។

១០. ឧប្បាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; បវត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ; និមិត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ; អាយូហនា [អាយុហនា (ស្យា.) ឯវមុបរិបិ] អភិញ្ញេយ្យា; បដិសន្ធិ អភិញ្ញេយ្យា; គតិ អភិញ្ញេយ្យា; និព្ពត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; ឧបបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; ជាតិ អភិញ្ញេយ្យា; ជរា អភិញ្ញេយ្យា; ព្យាធិ អភិញ្ញេយ្យោ , មរណំ អភិញ្ញេយ្យំ; សោកោ អភិញ្ញេយ្យោ; បរិទេវោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឧបាយាសោ អភិញ្ញេយ្យោ។

អនុប្បាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; អប្បវត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ; អនិមិត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ; អនាយូហនា [អនាយុហនា (ស្យា.) ឯវមុបរិបិ] អភិញ្ញេយ្យា; អប្បដិសន្ធិ អភិញ្ញេយ្យា; អគតិ អភិញ្ញេយ្យា; អនិព្ពត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; អនុបបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; អជាតិ អភិញ្ញេយ្យា; អជរា អភិញ្ញេយ្យា; អព្យាធិ អភិញ្ញេយ្យោ; អមតំ អភិញ្ញេយ្យំ; អសោកោ អភិញ្ញេយ្យោ; អបរិទេវោ អភិញ្ញេយ្យោ; អនុបាយាសោ អភិញ្ញេយ្យោ។

ឧប្បាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; អនុប្បាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; បវត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ; អប្បវត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ។ និមិត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ; អនិមិត្តំ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាយូហនា អភិញ្ញេយ្យា; អនាយូហនា អភិញ្ញេយ្យា។ បដិសន្ធិ អភិញ្ញេយ្យា; អប្បដិសន្ធិ អភិញ្ញេយ្យា។ គតិ អភិញ្ញេយ្យា; អគតិ អភិញ្ញេយ្យា។ និព្ពត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; អនិព្ពត្តិ អភិញ្ញេយ្យា។ ឧបបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; អនុបបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា ។ ជាតិ អភិញ្ញេយ្យា; អជាតិ អភិញ្ញេយ្យា។ ជរា អភិញ្ញេយ្យា; អជរា អភិញ្ញេយ្យា។ ព្យាធិ អភិញ្ញេយ្យោ; អព្យាធិ អភិញ្ញេយ្យោ។ មរណំ អភិញ្ញេយ្យំ; អមតំ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោកោ អភិញ្ញេយ្យោ; អសោកោ អភិញ្ញេយ្យោ។ បរិទេវោ អភិញ្ញេយ្យោ; អបរិទេវោ អភិញ្ញេយ្យោ។ ឧបាយាសោ អភិញ្ញេយ្យោ; អនុបាយាសោ អភិញ្ញេយ្យោ។

ឧប្បាទោ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បវត្តំ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និមិត្តំ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាយូហនា ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បដិសន្ធិ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ គតិ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និព្ពត្តិ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបបត្តិ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជាតិ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជរា ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ព្យាធិ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ មរណំ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោកោ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បរិទេវោ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបាយាសោ ទុក្ខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

អនុប្បាទោ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អប្បវត្តំ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនិមិត្តំ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនាយូហនា សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អប្បដិសន្ធិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អគតិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនិព្ពត្តិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនុបបត្តិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អជាតិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អជរា សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អព្យាធិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អមតំ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អសោកោ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អបរិទេវោ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនុបាយាសោ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

ឧប្បាទោ ទុក្ខំ, អនុប្បាទោ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បវត្តំ ទុក្ខំ, អប្បវត្តំ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និមិត្តំ ទុក្ខំ, អនិមិត្តំ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាយូហនា ទុក្ខំ, អនាយូហនា សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បដិសន្ធិ ទុក្ខំ, អប្បដិសន្ធិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ គតិ ទុក្ខំ, អគតិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និព្ពត្តិ ទុក្ខំ, អនិព្ពត្តិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបបត្តិ ទុក្ខំ, អនុបបត្តិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជាតិ ទុក្ខំ, អជាតិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជរា ទុក្ខំ, អជរា សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ព្យាធិ ទុក្ខំ, អព្យាធិ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ មរណំ ទុក្ខំ, អមតំ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោកោ ទុក្ខំ, អសោកោ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បរិទេវោ ទុក្ខំ, អបរិទេវោ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបាយាសោ ទុក្ខំ, អនុបាយាសោ សុខន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

ឧប្បាទោ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បវត្តំ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និមិត្តំ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាយូហនា ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បដិសន្ធិ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ គតិ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និព្ពត្តិ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបបត្តិ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជាតិ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជរា ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ព្យាធិ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ មរណំ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោកោ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បរិទេវោ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបាយាសោ ភយន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

អនុប្បាទោ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អប្បវត្តំ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនិមិត្តំ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនាយូហនា ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អប្បដិសន្ធិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អគតិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនិព្ពត្តិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនុបបត្តិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អជាតិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ ។ អជរា ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អព្យាធិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អមតំ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អសោកោ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អបរិទេវោ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនុបាយាសោ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

ឧប្បាទោ ភយំ, អនុប្បាទោ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បវត្តំ ភយំ, អប្បវត្តំ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និមិត្តំ ភយំ, អនិមិត្តំ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាយូហនា ភយំ, អនាយូហនា ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បដិសន្ធិ ភយំ, អប្បដិសន្ធិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ គតិ ភយំ, អគតិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និព្ពត្តិ ភយំ, អនិព្ពត្តិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបបត្តិ ភយំ, អនុបបត្តិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជាតិ ភយំ, អជាតិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជរា ភយំ, អជរា ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ព្យាធិ ភយំ, អព្យាធិ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ មរណំ ភយំ, អមតំ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោកោ ភយំ, អសោកោ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បរិទេវោ ភយំ, អបរិទេវោ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបាយាសោ ភយំ, អនុបាយាសោ ខេមន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

ឧប្បាទោ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បវត្តំ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ ។ និមិត្តំ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាយូហនា សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បដិសន្ធិ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ គតិ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និព្ពត្តិ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបបត្តិ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជាតិ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជរា សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ព្យាធិ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ មរណំ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោកោ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បរិទេវោ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបាយាសោ សាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

អនុប្បាទោ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អប្បវត្តំ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនិមិត្តំ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនាយូហនា និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អប្បដិសន្ធិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អគតិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនិព្ពត្តិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនុបបត្តិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អជាតិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អជរា និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អព្យាធិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អមតំ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អសោកោ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អបរិទេវោ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនុបាយាសោ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

ឧប្បាទោ សាមិសំ, អនុប្បាទោ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បវត្តំ សាមិសំ, អប្បវត្តំ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និមិត្តំ សាមិសំ, អនិមិត្តំ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាយូហនា សាមិសំ, អនាយូហនា និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បដិសន្ធិ សាមិសំ, អប្បដិសន្ធិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ ។ គតិ សាមិសំ, អគតិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និព្ពត្តិ សាមិសំ, អនិព្ពត្តិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបបត្តិ សាមិសំ, អនុបបត្តិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជាតិ សាមិសំ, អជាតិ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជរា សាមិសំ, អជរា និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ព្យាធិ សាមិសំ, អព្យាធិ និរាមិសន្តិ

អភិញ្ញេយ្យំ។ មរណំ សាមិសំ, អមតំ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោកោ សាមិសំ, អសោកោ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បរិទេវោ សាមិសំ, អបរិទេវោ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបាយាសោ សាមិសំ, អនុបាយាសោ និរាមិសន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

ឧប្បាទោ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បវត្តំ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និមិត្តំ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាយូហនា សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បដិសន្ធិ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ គតិ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និព្ពត្តិ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបបត្តិ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជាតិ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជរា សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ព្យាធិ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ មរណំ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោកោ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បរិទេវោ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបាយាសោ សង្ខារាតិ អភិញ្ញេយ្យំ។

អនុប្បាទោ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អប្បវត្តំ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនិមិត្តំ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនាយូហនា និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អប្បដិសន្ធិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អគតិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនិព្ពត្តិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនុបបត្តិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អជាតិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អជរំ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អព្យាធិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អមតំ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ ។ អសោកោ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អបរិទេវោ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អនុបាយាសោ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

ឧប្បាទោ សង្ខារា, អនុប្បាទោ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បវត្តំ សង្ខារា, អប្បវត្តំ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និមិត្តំ សង្ខារា, អនិមិត្តំ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាយូហនា សង្ខារា, អនាយូហនា និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បដិសន្ធិ សង្ខារា, អប្បដិសន្ធិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ គតិ សង្ខារា, អគតិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ និព្ពត្តិ សង្ខារា, អនិព្ពត្តិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបបត្តិ សង្ខារា, អនុបបត្តិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជាតិ សង្ខារា, អជាតិ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ជរា សង្ខារា, អជរា និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ព្យាធិ សង្ខារា, អព្យាធិ និព្ពាន”ន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ មរណំ សង្ខារា, អមតំ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ សោកោ សង្ខារា, អសោកោ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ បរិទេវោ សង្ខារា, អបរិទេវោ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។ ឧបាយាសោ សង្ខារា, អនុបាយាសោ និព្ពានន្តិ អភិញ្ញេយ្យំ។

បឋមភាណវារោ។

១១. បរិគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បរិវារដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បរិបូរដ្ឋោ [បរិបូរណដ្ឋោ (ក.), បរិបូរិដ្ឋោ (សី. អដ្ឋ.)] អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកគ្គដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អវិក្ខេបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ; បគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អវិសារដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អនាវិលដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អនិញ្ជនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តុបដ្ឋានវសេន ចិត្តស្ស ឋិតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អារម្មណដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; គោចរដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បហានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បរិច្ចាគដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វុដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិវដ្ដនដ្ឋោ [និវត្តនដ្ឋោ (ក.)] អភិញ្ញេយ្យោ; សន្តដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បណីតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិមុត្តដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អនាសវដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; តរណដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អនិមិត្តដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អប្បណិហិតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សុញ្ញតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯករសដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ; អនតិវត្តនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; យុគនទ្ធដ្ឋោ [យុគនន្ធនដ្ឋោ (ក.)] អភិញ្ញេយ្យោ; និយ្យានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ហេតុដ្ឋោ [ហេតដ្ឋោ (ស្យា.)] អភិញ្ញេយ្យោ; ទស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អាធិបតេយ្យដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

១២. សមថស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; **វិបស្សនាយ អនុបស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ;** សមថវិបស្សនានំ ឯករសដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; យុគនទ្ធស្ស អនតិវត្តនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សិក្ខាយ សមាទានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អារម្មណស្ស គោចរដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; លីនស្ស ចិត្តស្ស បគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឧទ្ធតស្ស ចិត្តស្ស និគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឧភោវិសុទ្ធានំ អជ្ឈុបេក្ខនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិសេសាធិគមដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឧត្តរិ បដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សច្ចាភិសមយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ។

សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមោក្ខដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយិន្ទ្រិយស្ស បគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សតិន្ទ្រិយស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សមាធិន្ទ្រិយស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ទស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

សទ្ធាពលស្ស អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយពលស្ស កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សតិពលស្ស បមាទេ អកម្បិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សមាធិពលស្ស ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បញ្ញាពលស្ស អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស បវិចយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស បគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បីតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ផរណដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧបសមដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស បដិសង្ខានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

សម្មាទិដ្ឋិយា ទស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សម្មាសង្កប្បស្ស អភិនិរោបនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សម្មាវាចាយ បរិគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សម្មាកម្មន្តស្ស សមុដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សម្មាអាជីវស្ស វោទានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ; សម្មាវាយាមស្ស បគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សម្មាសតិយា ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សម្មាសមាធិស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

១៣. ឥន្ទ្រិយានំ អាធិបតេយ្យដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ពលានំ អកម្បិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ពោជ្ឈង្គានំ និយ្យានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; មគ្គស្ស ហេតុដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សតិបដ្ឋានានំ ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សម្មប្បធានានំ បទហនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឥទ្ធិបាទានំ ឥជ្ឈនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សច្ចានំ តថដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បយោគានំ [មគ្គានំ (សព្ពត្ថ) អដ្ឋកថា បស្សិតព្ពា] បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ផលានំ សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

វិតក្កស្ស អភិនិរោបនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិចារស្ស ឧបវិចារដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បីតិយា ផរណដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សុខស្ស អភិសន្ទនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។ ចិត្តស្ស ឯកគ្គដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។ អាវជ្ជនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិជាននដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បជាននដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សញ្ជាននដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកោទដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ។ អភិញ្ញាយ ញាតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បរិញ្ញាយ តីរណដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បហានស្ស បរិច្ចាគដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ភាវនាយ ឯករសដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សច្ឆិកិរិយាយ ផស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ខន្ធានំ ខន្ធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ធាតូនំ ធាតុដ្ឋោ [ធាតដ្ឋោ (ស្យា.)] អភិញ្ញេយ្យោ; អាយតនានំ អាយតនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សង្ខតានំ សង្ខតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អសង្ខតស្ស អសង្ខតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

១៤. ចិត្តដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តានន្តរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស វុដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស វិវដ្ដនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស ហេតុដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស បច្ចយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស វត្ថុដ្ឋោ [វត្ថដ្ឋោ (ស្យា.)] អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស ភូមដ្ឋោ [ភុម្មដ្ឋោ (ស្យា. សី. អដ្ឋ.) (ឯកត្តេ ឧបនិពន្ធនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ) (ក.) អដ្ឋកថា បស្សិតព្ពា] អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស អារម្មណដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស គោចរដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស ចរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស គតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស អភិនីហារដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស និយ្យានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស និស្សរណដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

១៥. ឯកត្តេ អាវជ្ជនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ វិជាននដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ; ឯកត្តេ បជាននដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ សញ្ជាននដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ ឯកទដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ ឧបនិពន្ធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ បក្ខន្ទនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ បសីទនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ; ឯកត្តេ សន្តិដ្ឋនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ វិមុច្ចនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ “ឯតំ សន្ត”ន្តិ បស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ យានីកតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ វត្ថុកតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ អនុដ្ឋិតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ បរិចិតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ សុសមារទ្ធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ; ឯកត្តេ បរិគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ បរិវារដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ បរិបូរដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ សមោធានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ អធិដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ អាសេវនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ ភាវនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ ពហុលីកម្មដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ សុសមុគ្គតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ សុវិមុត្តដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ; ឯកត្តេ ពុជ្ឈនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ អនុពុជ្ឈនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ បដិពុជ្ឈនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ សម្ពុជ្ឈនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ ពោធនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ អនុពោធនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ បដិពោធនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ សម្ពោធនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ ពោធិបក្ខិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ អនុពោធិបក្ខិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ បដិពោធិបក្ខិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ សម្ពោធិបក្ខិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ ជោតនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ ឧជ្ជោតនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ អនុជោតនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ បដិជោតនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឯកត្តេ សញ្ជោតនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

១៦. បតាបនដ្ឋោ [បកាសនដ្ឋោ (ក.)] អភិញ្ញេយ្យោ; វិរោចនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; កិលេសានំ សន្តាបនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អមលដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិមលដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; និម្មលដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សមដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សមយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិវេកដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិវេកចរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិរាគដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិរាគ

ចរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; និរោធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; និរោធចរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វោសគ្គដ្ឋោ [វោស្សគ្គដ្ឋោ (ស្យា. ក.)] អភិញ្ញេយ្យោ; វោសគ្គចរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិមុត្តដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វិមុត្តិចរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

ឆន្ទដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឆន្ទស្ស មូលដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឆន្ទស្ស បាទដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឆន្ទស្ស បធានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឆន្ទស្ស ឥជ្ឈនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឆន្ទស្ស អធិមោក្ខដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឆន្ទស្ស បគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឆន្ទស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឆន្ទស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឆន្ទស្ស ទស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

វីរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយស្ស មូលដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយស្ស បាទដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយស្ស បធានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយស្ស ឥជ្ឈនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយស្ស អធិមោក្ខដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយស្ស បគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីរិយស្ស ទស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

ចិត្តដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស មូលដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស បាទដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស បធានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស ឥជ្ឈនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស អធិមោក្ខដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស បគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ចិត្តស្ស ទស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

វីមំសដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីមំសាយ មូលដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីមំសាយ បាទដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីមំសាយ បធានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីមំសាយ ឥជ្ឈនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីមំសាយ អធិមោក្ខដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីមំសាយ បគ្គហដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីមំសាយ ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីមំសាយ អវិក្ខេបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; វីមំសាយ ទស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

១៧. ទុក្ខដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស សង្ខតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស សន្តាបដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ទុក្ខស្ស វិបរិណាមដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។ សមុទយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សមុទយស្ស អាយូហនដ្ឋោ [អាយុហនដ្ឋោ (ស្យា.)] អភិញ្ញេយ្យោ; សមុទយស្ស និទានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សមុទយស្ស សញ្ញោគដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សមុទយស្ស បលិពោធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; និរោធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ ; និរោធស្ស និស្សរណដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; និរោធស្ស វិវេកដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; និរោធស្ស អសង្ខតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; និរោធស្ស អមតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។ មគ្គដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; មគ្គស្ស និយ្យានដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; មគ្គស្ស ហេតុដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; មគ្គស្ស ទស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; មគ្គស្ស អាធិបតេយ្យដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

តថដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អនត្តដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សច្ចដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បដិវេធដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អភិជាននដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; បរិជាននដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ធម្មដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ធាតុដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ញាតដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; ផស្សនដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ; អភិសមយដ្ឋោ អភិញ្ញេយ្យោ។

១៨. នេក្ខម្មំ អភិញ្ញេយ្យំ; អព្យាបាទោ អភិញ្ញេយ្យោ; អាលោកសញ្ញា អភិញ្ញេយ្យា; អវិក្ខេបោ អភិញ្ញេយ្យោ; ធម្មវវត្ថានំ អភិញ្ញេយ្យំ; ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ; បាមោជ្ជំ [បាមុជ្ជំ (ស្យា.)] អភិញ្ញេយ្យំ។

បឋមំ ឈានំ អភិញ្ញេយ្យំ; ទុតិយំ ឈានំ អភិញ្ញេយ្យំ; តតិយំ ឈានំ អភិញ្ញេយ្យំ; ចតុត្ថំ ឈានំ អភិញ្ញេយ្យំ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា។

អនិច្ចានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; ទុក្ខានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; អនត្តានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; និព្ពិទានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; វិរាគានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; និរោធានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; ខយានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; វយានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; វិបរិណាមានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; អនិមិត្តានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; អប្បណិហិតានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; សុញ្ញតានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; យថាភូតញាណទស្សនំ អភិញ្ញេយ្យំ; អាទីនវានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; បដិសង្ខានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; វិវដ្ដនានុបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា។

១៩. សោតាបត្តិមគ្គោ អភិញ្ញេយ្យោ; សោតាបត្តិផលសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; សកទាគាមិមគ្គោ អភិញ្ញេយ្យោ; សកទាគាមិផលសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; អនាគាមិមគ្គោ អភិញ្ញេយ្យោ ; អនាគាមិផលសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; អរហត្តមគ្គោ អភិញ្ញេយ្យោ; អរហត្តផលសមាបត្តិ អភិញ្ញេយ្យា។

អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អភិញ្ញេយ្យំ; អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋេន សទ្ធាពលំ អភិញ្ញេយ្យំ; កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋេន វីរិយពលំ អភិញ្ញេយ្យំ; បមាទេ អកម្បិយដ្ឋេន សតិពលំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋេន សមាធិពលំ អភិញ្ញេយ្យំ; អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋេន បញ្ញាពលំ អភិញ្ញេយ្យំ; ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញេយ្យោ; បវិចយដ្ឋេន ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញេយ្យោ; បគ្គហដ្ឋេន វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញេយ្យោ; ផរណដ្ឋេន បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញេយ្យោ ; ឧបសមដ្ឋេន បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញេយ្យោ; អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញេយ្យោ; បដិសង្ខានដ្ឋេន ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញេយ្យោ។

ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ អភិញ្ញេយ្យា; អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ អភិញ្ញេយ្យោ; បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចា អភិញ្ញេយ្យា; សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តោ អភិញ្ញេយ្យោ; វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ អភិញ្ញេយ្យោ; បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ អភិញ្ញេយ្យា; អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ អភិញ្ញេយ្យោ។

អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយា អភិញ្ញេយ្យា; អកម្បិយដ្ឋេន ពលា អភិញ្ញេយ្យា; និយ្យានដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា អភិញ្ញេយ្យា; ហេតុដ្ឋេន មគ្គោ អភិញ្ញេយ្យោ; ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានា អភិញ្ញេយ្យា; បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានា អភិញ្ញេយ្យា; ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទា អភិញ្ញេយ្យា; តថដ្ឋេន សច្ចា អភិញ្ញេយ្យា; អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ អភិញ្ញេយ្យោ; អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនា អភិញ្ញេយ្យា; អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធំ អភិញ្ញេយ្យំ។

សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ អភិញ្ញេយ្យា; អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ អភិញ្ញេយ្យា; ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ អភិញ្ញេយ្យា; មុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខោ អភិញ្ញេយ្យោ; បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជា អភិញ្ញេយ្យា ; បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ អភិញ្ញេយ្យា; សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ; បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ អភិញ្ញេយ្យំ។

២០. ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន អភិញ្ញេយ្យោ; មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន អភិញ្ញេយ្យោ; ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន អភិញ្ញេយ្យោ; វេទនា សមោសរណដ្ឋេន អភិញ្ញេយ្យា; សមាធិ បមុខដ្ឋេន អភិញ្ញេយ្យោ; សតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន អភិញ្ញេយ្យា; បញ្ញា តតុត្តរដ្ឋេន អភិញ្ញេយ្យា; វិមុត្តិ សារដ្ឋេន អភិញ្ញេយ្យា; អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន អភិញ្ញេយ្យំ។

យេ យេ ធម្មា អភិញ្ញាតា ហោន្តិ តេ តេ ធម្មា ញាតា ហោន្តិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យាតិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណ’’ន្តិ។

ទុតិយភាណវារោ។

២១. កថំ ‘‘ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា’’តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ?

ឯកោ ធម្មោ បរិញ្ញេយ្យោ – ផស្សោ សាសវោ ឧបាទានិយោ។ ទ្វេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា – នាមញ្ច រូបញ្ច។ តយោ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា – តិស្សោ វេទនា។ ចត្តារោ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា – ចត្តារោ អាហារា។ បញ្ច ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា – បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា។ ឆ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា – ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ។ សត្ត ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា – សត្ត វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ។ អដ្ឋ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា – អដ្ឋ លោកធម្មា។ នវ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា – នវ សត្តាវាសា។ ទស ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា – ទសាយតនានិ។

‘‘សព្ពំ, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញេយ្យំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ បរិញ្ញេយ្យំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញេយ្យំ; រូបា បរិញ្ញេយ្យា; ចក្ខុវិញ្ញាណំ បរិញ្ញេយ្យំ; ចក្ខុសម្ផស្សោ បរិញ្ញេយ្យោ; យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ បរិញ្ញេយ្យំ។ សោតំ បរិញ្ញេយ្យំ; សទ្ទា បរិញ្ញេយ្យា…បេ.… ឃានំ បរិញ្ញេយ្យំ, គន្ធា បរិញ្ញេយ្យា… ជិវ្ហា បរិញ្ញេយ្យា; រសា បរិញ្ញេយ្យា… កាយោ បរិញ្ញេយ្យោ; ផោដ្ឋព្ពា បរិញ្ញេយ្យា…បេ.… មនោ បរិញ្ញេយ្យោ; ធម្មា

បរិញ្ញេយ្យា… មនោវិញ្ញាណំ បរិញ្ញេយ្យំ; មនោសម្ផស្សោ បរិញ្ញេយ្យោ; យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ បរិញ្ញេយ្យំ។” រូបំ បរិញ្ញេយ្យំ…បេ…. វេទនា បរិញ្ញេយ្យា… សញ្ញា បរិញ្ញេយ្យា… សង្ខារា បរិញ្ញេយ្យា… វិញ្ញាណំ បរិញ្ញេយ្យំ… ចក្ខុ បរិញ្ញេយ្យំ…បេ…. ជរាមរណំ បរិញ្ញេយ្យំ… អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន បរិញ្ញេយ្យំ។ យេសំ យេសំ ធម្មានំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស តេ តេ ធម្មា បដិលទ្ធា ហោន្តិ, ឯវំ តេ ធម្មា បរិញ្ញាតា ចេវ ហោន្តិ តីរិតា ច។

២២. នេក្ខម្មំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស នេក្ខម្មំ បដិលទ្ធំ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អព្យាបាទំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អព្យាបាទោ បដិលទ្ធោ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អាលោកសញ្ញំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អាលោកសញ្ញា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អវិក្ខេបំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អវិក្ខេបោ បដិលទ្ធោ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ ធម្មវវត្ថានំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស ធម្មវវត្ថានំ បដិលទ្ធំ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ ញាណំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស ញាណំ បដិលទ្ធំ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ បាមោជ្ជំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស បាមោជ្ជំ បដិលទ្ធំ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។

បឋមំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស បឋមំ ឈានំ បដិលទ្ធំ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ ទុតិយំ ឈានំ…បេ…. តតិយំ ឈានំ… ចតុត្ថំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស ចតុត្ថំ ឈានំ បដិលទ្ធំ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។

អនិច្ចានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អនិច្ចានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ ទុក្ខានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស ទុក្ខានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អនត្តានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អនត្តានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ និព្ពិទានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស និព្ពិទានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ វិរាគានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស វិរាគានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ និរោធានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស និរោធានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ ខយានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស ខយានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ វយានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស វយានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ វិបរិណាមានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស វិបរិណាមានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អនិមិត្តានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អនិមិត្តានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អប្បណិហិតានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អប្បណិហិតានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ សុញ្ញតានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស សុញ្ញតានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។

អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ យថាភូតញាណទស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស យថាភូតញាណទស្សនំ បដិលទ្ធំ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អាទីនវានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អាទីនវានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ បដិសង្ខានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស បដិសង្ខានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ វិវដ្ដនានុបស្សនំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស វិវដ្ដនានុបស្សនា បដិលទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។

សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស សោតាបត្តិមគ្គោ បដិលទ្ធោ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ សកទាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស សកទាគាមិមគ្គោ បដិលទ្ធោ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អនាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អនាគាមិមគ្គោ បដិលទ្ធោ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។ អរហត្តមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស អរហត្តមគ្គោ បដិលទ្ធោ ហោតិ។ ឯវំ សោ ធម្មោ បរិញ្ញាតោ ចេវ ហោតិ តីរិតោ ច។

យេសំ យេសំ ធម្មានំ បដិលាភត្ថាយ វាយមន្តស្ស តេ តេ ធម្មា បដិលទ្ធា ហោន្តិ។ ឯវំ តេ ធម្មា បរិញ្ញាតា ចេវ ហោន្តិ តីរិតា ច។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឥមេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យាតិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណ”ន្តិ។

២៣. កថំ “ឥមេ ធម្មា បហាតព្ពា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ?

ឯកោ ធម្មោ បហាតព្ពោ – អស្មិមានោ។ ទ្វេ ធម្មា បហាតព្ពា – អវិជ្ជា ច ភវតណ្ហា ច។ តយោ ធម្មា បហាតព្ពា – តិស្សោ តណ្ហា។ ចត្តារោ ធម្មា បហាតព្ពា – ចត្តារោ ឱឃា។ បញ្ច ធម្មា បហាតព្ពា – បញ្ច នីវរណានិ។ ឆ ធម្មា បហាតព្ពា – ឆ តណ្ហាកាយា។ សត្ត ធម្មា បហាតព្ពា – សត្តានុសយា។ អដ្ឋ ធម្មា បហាតព្ពា – អដ្ឋ មិច្ឆត្តា។ នវ ធម្មា បហាតព្ពា – នវ តណ្ហាមូលកា។ ទស ធម្មា បហាតព្ពា – ទស មិច្ឆត្តា។

២៤. ទ្វេ បហានានិ – សមុច្ឆេទប្បហានំ, បដិប្បស្សទ្ធិប្បហានំ។ សមុច្ឆេទប្បហានញ្ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ; បដិប្បស្សទ្ធិប្បហានញ្ច ផលក្ខណេ។ តីណិ បហានានិ – កាមានមេតំ និស្សរណំ យទិទំ នេក្ខម្មំ; រូបានមេតំ និស្សរណំ យទិទំ អារុប្បំ; យំ ខោ បន កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ, និរោធោ តស្ស និស្សរណំ។ នេក្ខម្មំ បដិលទ្ធស្ស កាមា បហីនា ចេវ ហោន្តិ បរិច្ចត្តា ច។ អារុប្បំ បដិលទ្ធស្ស រូបា បហីនា ចេវ ហោន្តិ បរិច្ចត្តា ច។ និរោធំ បដិលទ្ធស្ស សង្ខារា បហីនា ចេវ ហោន្តិ បរិច្ចត្តា ច។ ចត្តារិ បហានានិ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈន្តោ បជហតិ; សមុទយសច្ចំ បហានបដិវេធំ បដិវិជ្ឈន្តោ បជហតិ; និរោធសច្ចំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈន្តោ បជហតិ; មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈន្តោ បជហតិ។ បញ្ច បហានានិ – វិក្ខម្ភនប្បហានំ, តទង្គប្បហានំ, សមុច្ឆេទប្បហានំ, បដិប្បស្សទ្ធិប្បហានំ, និស្សរណប្បហានំ។ វិក្ខម្ភនប្បហានញ្ច នីវរណានំ បឋមំ ឈានំ ភាវយតោ; តទង្គប្បហានញ្ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធិំ ភាវយតោ; សមុច្ឆេទប្បហានញ្ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ; បដិប្បស្សទ្ធិប្បហានញ្ច ផលក្ខណេ; និស្សរណប្បហានញ្ច និរោធោ និព្ពានំ។

“សព្ពំ, ភិក្ខវេ, បហាតព្ពំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ បហាតព្ពំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, បហាតព្ពំ; រូបា បហាតព្ពា; ចក្ខុវិញ្ញាណំ បហាតព្ពំ; ចក្ខុសម្ផស្សោ បហាតព្ពោ; យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ បហាតព្ពំ។ សោតំ បហាតព្ពំ; សទ្ទា បហាតព្ពា...បេ.... ឃានំ បហាតព្ពំ; គន្ធា បហាតព្ពា... ជិវ្ហា បហាតព្ពា; រសា បហាតព្ពា... កាយោ បហាតព្ពោ; ផោដ្ឋព្ពា បហាតព្ពា... មនោ បហាតព្ពោ; ធម្មា បហាតព្ពា... មនោវិញ្ញាណំ បហាតព្ពំ;... មនោសម្ផស្សោ បហាតព្ពោ; យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ បហាតព្ពំ។” រូបំ បស្សន្តោ បជហតិ, វេទនំ បស្សន្តោ បជហតិ, សញ្ញំ បស្សន្តោ បជហតិ, សង្ខារេ បស្សន្តោ បជហតិ, វិញ្ញាណំ បស្សន្តោ បជហតិ។ ចក្ខុំ...បេ.... ជរាមរណំ...បេ.... អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន បស្សន្តោ បជហតិ។ យេ យេ ធម្មា បហីនា ហោន្តិ តេ តេ ធម្មា បរិច្ចត្តា ហោន្តិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឥមេ ធម្មា បហាតព្ពាតិ សោតាវធានំ, តំ បជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណ”ន្តិ។

តតិយភាណវារោ។

២៥. កថំ “ឥមេ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ?

ឯកោ ធម្មោ ភាវេតព្ពោ – កាយគតាសតិ សាតសហគតា។ ទ្វេ ធម្មា ភាវេតព្ពា – សមថោ ច វិបស្សនា ច។ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា – តយោ សមាធី។ ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា – ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា។ បញ្ច ធម្មា ភាវេតព្ពា – បញ្ចង្គិកោ សមាធិ [សម្មាសមាធី (ស្យា.)]។ ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា – ឆ អនុស្សតិដ្ឋានានិ។ សត្ត ធម្មា ភាវេតព្ពា – សត្ត ពោជ្ឈង្គា។ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្ពា – អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ។ នវ ធម្មា ភាវេតព្ពា – នវ បារិសុទ្ធិបធានិយង្គានិ។ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា – ទស កសិណាយតនានិ។

២៦. ទ្វេ ភាវនា – លោកិយា ច ភាវនា, លោកុត្តរា ច ភាវនា។ តិស្សោ ភាវនា – រូបាវចរកុសលានំ ធម្មានំ ភាវនា, អរូបាវចរកុសលានំ ធម្មានំ ភាវនា, អបរិយាបន្នកុសលានំ ធម្មានំ ភាវនា។ រូបាវចរកុសលានំ ធម្មានំ ភាវនា អត្ថិ ហីនា, អត្ថិ មជ្ឈិមា, អត្ថិ បណីតា។ អរូបាវចរកុសលានំ ធម្មានំ ភាវនា អត្ថិ ហីនា , អត្ថិ មជ្ឈិមា, អត្ថិ បណីតា។ អបរិយាបន្នកុសលានំ ធម្មានំ ភាវនា បណីតា។

២៧. ចតស្សោ ភាវនា – ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈន្តោ ភាវេតិ, សមុទយសច្ចំ បហានប្បដិវេធំ បដិវិជ្ឈន្តោ ភាវេតិ, និរោធសច្ចំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈន្តោ ភាវេតិ, មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈន្តោ ភាវេតិ។ ឥមា ចតស្សោ ភាវនា។

អបរាបិ ចតស្សោ ភាវនា – ឯសនាភាវនា, បដិលាភាភាវនា, ឯករសាភាវនា, អាសេវនាភាវនា។ កតមា ឯសនាភាវនា? សព្ពេសំ សមាធី សមាបជ្ជន្តានំ តត្ថ ជាតា ធម្មា ឯករសា ហោន្តីតិ – អយំ ឯសនាភាវនា។ កតមា បដិលាភាភាវនា? សព្ពេសំ សមាធី សមាបន្នានំ តត្ថ ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – អយំ បដិលាភាភាវនា។ កតមា ឯករសាភាវនា? អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ភាវយតោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ភាវយតោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ភាវយតោ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ភាវយតោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវយតោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។

អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋេន សទ្ធាពលំ ភាវយតោ សទ្ធាពលស្ស វសេន ចត្តារិ ពលានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ពលានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋេន វីរិយពលំ ភាវយតោ វីរិយពលស្ស វសេន ចត្តារិ ពលានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ពលានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ បមាទេ អកម្បិយដ្ឋេន សតិពលំ ភាវយតោ សតិពលស្ស វសេន ចត្តារិ ពលានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ពលានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋេន សមាធិពលំ ភាវយតោ សមាធិពលស្ស វសេន ចត្តារិ ពលានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ពលានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋេន បញ្ញាពលំ ភាវយតោ បញ្ញាពលស្ស វសេន ចត្តារិ ពលានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ពលានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។

ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវយតោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស វសេន ឆ ពោជ្ឈង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ បវិចយដ្ឋេន ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវយតោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស វសេន ឆ ពោជ្ឈង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវយតោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស វសេន ឆ ពោជ្ឈង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ផរណដ្ឋេន បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវយតោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស វសេន ឆ ពោជ្ឈង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ឧបសមដ្ឋេន បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវយតោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស វសេន ឆ ពោជ្ឈង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវយតោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស វសេន ឆ ពោជ្ឈង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ បដិសង្ខានដ្ឋេន ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវយតោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស វសេន ឆ ពោជ្ឈង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។

ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិំ ភាវយតោ សម្មាទិដ្ឋិយា វសេន សត្ត មគ្គង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – មគ្គង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បំ ភាវយតោ សម្មាសង្កប្បស្ស វសេន សត្ត មគ្គង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – មគ្គង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចំ ភាវយតោ សម្មាវាចាយ វសេន សត្ត មគ្គង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – មគ្គង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តំ ភាវយតោ សម្មាកម្មន្តស្ស វសេន សត្ត មគ្គង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – មគ្គង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវំ ភាវយតោ សម្មាអាជីវស្ស វសេន សត្ត មគ្គង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – មគ្គង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា ។ បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមំ ភាវយតោ សម្មាវាយាមស្ស វសេន សត្ត មគ្គង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – មគ្គង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិំ ភាវយតោ សម្មាសតិយា វសេន សត្ត មគ្គង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – មគ្គង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិំ ភាវយតោ សម្មាសមាធិស្ស វសេន សត្ត មគ្គង្គា ឯករសា ហោន្តីតិ – មគ្គង្គានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ អយំ ឯករសាភាវនា។

កតមា អាសេវនាភាវនា? ឥធ ភិក្ខុ បុព្ពណ្ហសមយំ អាសេវតិ, មជ្ឈន្ទិកសមយម្បិ [មជ្ឈន្តិកសមយម្បិ (ស្យា. ក.)] អាសេវតិ, សាយន្ហសមយម្បិ អាសេវតិ, បុរេភត្តម្បិ អាសេវតិ, បច្ឆាភត្តម្បិ អាសេវតិ, បុរិមេបិ យាមេ អាសេវតិ, មជ្ឈិមេបិ យាមេ អាសេវតិ, បច្ឆិមេបិ យាមេ អាសេវតិ, រត្តិម្បិ អាសេវតិ, ទិវាបិ អាសេវតិ, រត្តិន្ទិវាបិ [រត្តិទិវាបិ (ក.)] អាសេវតិ, កាឡេបិ អាសេវតិ, ជុណ្ហេបិ អាសេវតិ, វស្សេបិ អាសេវតិ, ហេមន្តេបិ អាសេវតិ, គិម្ហេបិ អាសេវតិ, បុរិមេបិ វយោខន្ធេ អាសេវតិ, មជ្ឈិមេបិ វយោខន្ធេ អាសេវតិ, បច្ឆិមេបិ វយោខន្ធេ អាសេវតិ – អយំ អាសេវនាភាវនា។ ឥមា ចតស្សោ ភាវនា។

២៨. អបរាបិ ចតស្សោ ភាវនា – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា, អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ កថំ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា? កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ ព្យាបាទំ បជហតោ អព្យាបាទវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ ថិនមិទ្ធំ [ថីនមិទ្ធំ (ស្យា. សី. អដ្ឋ.)] បជហតោ អាលោកសញ្ញាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ អវិក្ខេបវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ វិចិកិច្ឆំ បជហតោ ធម្មវវត្ថានវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ អវិជ្ជំ បជហតោ ញាណវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា ។ អរតឹ បជហតោ បាមោជ្ជវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ នីវរណេ បជហតោ បឋមជ្ឈានវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ វិតក្កវិចារេ បជហតោ ទុតិយជ្ឈានវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ បីតឹ បជហតោ តតិយជ្ឈានវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ សុខទុក្ខេ បជហតោ ចតុត្ថជ្ឈានវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។

រូបសញ្ញំ បដិឃសញ្ញំ នានត្តសញ្ញំ បជហតោ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា ។ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញំ បជហតោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញំ បជហតោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញំ បជហតោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។

និច្ចសញ្ញំ បជហតោ អនិច្ចានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ សុខសញ្ញំ បជហតោ ទុក្ខានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ អត្តសញ្ញំ បជហតោ អនត្តានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ នន្ទឹ បជហតោ និព្ពិទានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ រាគំ បជហតោ វិរាគានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ សមុទយំ បជហតោ និរោធានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា ។ អាទានំ បជហតោ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ ឃនសញ្ញំ បជហតោ ខយានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ អាយូហនំ បជហតោ វយានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ ធុវសញ្ញំ បជហតោ វិបរិណាមានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ និមិត្តំ បជហតោ អនិមិត្តានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ បណិធឹ បជហតោ អប្បណិហិតានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ អភិនិវេសំ បជហតោ សុញ្ញតានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ សារាទានាភិនិវេសំ បជហតោ អធិបញ្ញា ធម្មវិបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ សម្មោហាភិនិវេសំ បជហតោ យថាភូតញាណទស្សនវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ អាលយាភិនិវេសំ បជហតោ អាទីនវានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ អប្បដិសង្ខំ បជហតោ

បដិសង្ខានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ សញ្ញោគាភិនិវេសំ បជហតោ វិវដ្ដនានុបស្សនាវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។

ទិដ្ឋេកដ្ឋេ កិលេសេ បជហតោ សោតាបត្តិមគ្គវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ ឱឡារិកេ កិលេសេ បជហតោ សកទាគាមិមគ្គវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ អនុសហគតេ កិលេសេ បជហតោ អនាគាមិមគ្គវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ សព្ពកិលេសេ បជហតោ អរហត្តមគ្គវសេន ជាតា ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។ ឯវំ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា។

កថំ ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា? កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ព្យាបាទំ បជហតោ អព្យាបាទវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា…បេ… សព្ពកិលេសេ បជហតោ អរហត្តមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឯករសា ហោន្តីតិ – ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ឯវំ ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។

កថំ តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា? កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន វីរិយំ វាហេតីតិ – តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា។ ព្យាបាទំ បជហតោ អព្យាបាទវសេន វីរិយំ វាហេតីតិ – តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា…បេ… សព្ពកិលេសេ បជហតោ អរហត្តមគ្គវសេន វីរិយំ វាហេតីតិ – តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា។ ឯវំ តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា។

កថំ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា? កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មំ អាសេវតីតិ – អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទំ អាសេវតីតិ – អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា…បេ… សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គំ អាសេវតីតិ – អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ ឯវំ អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។

ឥមា ចតស្សោ ភាវនា រូបំ បស្សន្តោ ភាវេតិ, វេទនំ បស្សន្តោ ភាវេតិ, សញ្ញំ បស្សន្តោ ភាវេតិ, សង្ខារេ បស្សន្តោ ភាវេតិ, វិញ្ញាណំ បស្សន្តោ ភាវេតិ, ចក្ខុំ…បេ… ជរាមរណំ…បេ… អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន បស្សន្តោ ភាវេតិ។ យេ យេ ធម្មា ភាវិតា ហោន្តិ តេ តេ ធម្មា ឯករសា ហោន្តិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឥមេ ធម្មា ភាវេតព្ពាតិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណ”ន្តិ។

ចតុត្ថភាណវារោ។

២៨. កថំ “ឥមេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា”តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ?

ឯកោ ធម្មោ សច្ឆិកាតព្ពោ – អកុប្បា ចេតោវិមុត្តិ។ ទ្វេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា – វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ច។ តយោ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា – តិស្សោ វិជ្ជា។ ចត្តារោ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា – ចត្តារិ សាមញ្ញផលានិ។ បញ្ច ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា – បញ្ច ធម្មក្ខន្ធា។ ឆ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា – ឆ អភិញ្ញា។ សត្ត ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា – សត្ត ខីណាសវពលានិ។ អដ្ឋ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា – អដ្ឋ វិមោក្ខា។ នវ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា – នវ អនុបុព្ពនិរោធា។ ទស ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា – ទស អសេក្ខា ធម្មា។

“សព្ពំ, ភិក្ខវេ, សច្ឆិកាតព្ពំ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, សព្ពំ សច្ឆិកាតព្ពំ? ចក្ខុ, ភិក្ខវេ, សច្ឆិកាតព្ពំ; រូបា សច្ឆិកាតព្ពា; ចក្ខុវិញ្ញាណំ សច្ឆិកាតព្ពំ; ចក្ខុសម្ផស្សោ សច្ឆិកាតព្ពោ ; យម្បិទំ ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ សច្ឆិកាតព្ពំ។ សោតំ សច្ឆិកាតព្ពំ; សទ្ទា សច្ឆិកាតព្ពា…បេ… ឃានំ សច្ឆិកាតព្ពំ; គន្ធា សច្ឆិកាតព្ពា… ជិវ្ហា សច្ឆិកាតព្ពា; រសា សច្ឆិកាតព្ពា… កាយោ សច្ឆិកាតព្ពោ; ផោដ្ឋព្ពា សច្ឆិកាតព្ពា… មនោ សច្ឆិកាតព្ពោ; ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា; មនោវិញ្ញាណំ សច្ឆិកាតព្ពំ; មនោសម្ផស្សោ សច្ឆិកាតព្ពោ ; យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ សច្ឆិកាតព្ពំ”។ រូបំ បស្សន្តោ សច្ឆិករោតិ, វេទនំ បស្សន្តោ សច្ឆិករោតិ, សញ្ញំ បស្សន្តោ សច្ឆិករោតិ, សង្ខារេ បស្សន្តោ សច្ឆិករោតិ, វិញ្ញាណំ បស្សន្តោ សច្ឆិករោតិ។ ចក្ខុំ…បេ… ជរាមរណំ…បេ… អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន បស្សន្តោ សច្ឆិករោតិ។ យេ យេ ធម្មា សច្ឆិកតា ហោន្តិ តេ តេ ធម្មា ផស្សិតា [ផុសិតា (ស្យា.)] ហោន្តិ។ តំ ញាតដ្ឋេន

ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឥមេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពាតិ សោតាវធានំ, តំបជានានា បញ្ញា សុតមយេ ញាណ”ន្តិ។

៣០. កថំ “ឥមេ ធម្មា ហានភាគិយា, ឥមេ ធម្មា ឋិតិភាគិយា, ឥមេ ធម្មា វិសេសភាគិយា, ឥមេ ធម្មា និព្ពេធភាគិយា”តិ សោតាវធានំ, តំបជានានា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ?

បឋមស្ស ឈានស្ស លាភី កាមសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – ហានភាគិយោ ធម្មោ។ តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ – ឋិតិភាគិយោ ធម្មោ។ អវិតក្កសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – វិសេសភាគិយោ ធម្មោ។ និព្ពិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសំហិតា – និព្ពេធភាគិយោ ធម្មោ។

ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភី វិតក្កសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – ហានភាគិយោ ធម្មោ។ តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ – ឋិតិភាគិយោ ធម្មោ។ ឧបេក្ខាសុខសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – វិសេសភាគិយោ ធម្មោ។ និព្ពិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសំហិតា – និព្ពេធភាគិយោ ធម្មោ។

តតិយស្ស ឈានស្ស លាភី បីតិសុខសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – ហានភាគិយោ ធម្មោ។ តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ – ឋិតិភាគិយោ ធម្មោ។ អទុក្ខមសុខសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – វិសេសភាគិយោ ធម្មោ។ និព្ពិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសំហិតា – និព្ពេធភាគិយោ ធម្មោ។

ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភី ឧបេក្ខាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – ហានភាគិយោ ធម្មោ។ តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ – ឋិតិភាគិយោ ធម្មោ។ អាកាសានញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – វិសេសភាគិយោ ធម្មោ។ និព្ពិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសំហិតា – និព្ពេធភាគិយោ ធម្មោ។

អាកាសានញ្ចាយតនស្ស លាភី រូបសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – ហានភាគិយោ ធម្មោ។ តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ – ឋិតិភាគិយោ ធម្មោ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – វិសេសភាគិយោ ធម្មោ។ និព្ពិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសំហិតា – និព្ពេធភាគិយោ ធម្មោ។

វិញ្ញាណញ្ចាយតនស្ស លាភី អាកាសានញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – ហានភាគិយោ ធម្មោ។ តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ – ឋិតិភាគិយោ ធម្មោ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – វិសេសភាគិយោ ធម្មោ។ និព្ពិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសំហិតា – និព្ពេធភាគិយោ ធម្មោ។

អាកិញ្ចញ្ញាយតនស្ស លាភី វិញ្ញាណញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – ហានភាគិយោ ធម្មោ។ តទនុធម្មតា សតិ សន្តិដ្ឋតិ – ឋិតិភាគិយោ ធម្មោ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ – វិសេសភាគិយោ ធម្មោ។ និព្ពិទាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ វិរាគូបសំហិតា – និព្ពេធភាគិយោ ធម្មោ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឥមេ ធម្មា ហានភាគិយា, ឥមេ ធម្មា ឋិតិភាគិយា, ឥមេ ធម្មា វិសេសភាគិយា, ឥមេ ធម្មា និព្ពេធភាគិយាតិ សោតាវធានំ, តំបជានានា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ”។

៣១. កថំ “សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចា, សព្ពេ សង្ខារា ទុក្ខា, សព្ពេ ធម្មា អនត្តា”តិ សោតាវធានំ, តំបជានានា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ? “រូបំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន, ទុក្ខំ ភយដ្ឋេន, អនត្តា អសារកដ្ឋេនា”តិ សោតាវធានំ, តំបជានានា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។ “វេទនា…បេ… សញ្ញា… សង្ខារា… វិញ្ញាណំ… ចក្ខុ…បេ… ជរាមរណំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន, ទុក្ខំ ភយដ្ឋេន, អនត្តា អសារកដ្ឋេនា”តិ សោតាវធានំ, តំបជានានា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចា, សព្ពេ សង្ខារា ទុក្ខា, សព្ពេ ធម្មា អនត្តា”តិ សោតាវធានំ, តំបជានានា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

៣២. កថំ “ឥទំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ, ឥទំ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចំ, ឥទំ ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ចំ, ឥទំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ច”ន្តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ?

៣៣. តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ? ជាតិបិ ទុក្ខា, ជរាបិ ទុក្ខា, មរណម្បិ ទុក្ខំ, សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសាបិ ទុក្ខា, អប្បិយេហិ សម្បយោគោ ទុក្ខោ, បិយេហិ វិប្បយោគោ ទុក្ខោ, យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ; សង្ខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា [បញ្ចុបាទានក្ខន្ធាបិ (ក.) សតិបដ្ឋានសុត្តេ សច្ចវិភង្គេ ច បស្សិតព្ពំ] ទុក្ខា។

តត្ថ កតមា ជាតិ? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ អភិនិព្ពត្តិ ខន្ធានំ បាតុភាវោ អាយតនានំ បដិលាភោ – អយំ វុច្ចតិ ជាតិ។

តត្ថ កតមា ជរា យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ – អយំ វុច្ចតិ ជរា។

តត្ថ កតមំ មរណំ? យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិរិយា [កាលំកិរិយា (ក.)] ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ ជីវិតិន្ទ្រិយស្សុបច្ឆេទោ – ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ។

តត្ថ កតមោ សោកោ? ញាតិព្យសនេន [យោ ញាតិព្យសនេន (ស្យា.) បស្ស សច្ចវិភង្គេ] វា ផុដ្ឋស្ស, ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, អញ្ញតរញ្ញតរេន ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស, អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស សោកោ សោចនា សោចិតត្តំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ ចេតសោ បរិជ្ឈាយនា ទោមនស្សំ សោកសល្លំ – អយំ វុច្ចតិ សោកោ។

តត្ថ កតមោ បរិទេវោ? ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, អញ្ញតរញ្ញតរេន ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស, អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវនា, បរិទេវនា អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ វាចា បលាបោ វិប្បលាបោ លាលប្បោ លាលប្បនា លាលប្បិតត្តំ – អយំ វុច្ចតិ បរិទេវោ។

តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ? យំ កាយិកំ អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ, កាយសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា – ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ។

តត្ថ កតមំ ទោមនស្សំ? យំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ, ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ វេទយិតំ, ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា – ឥទំ វុច្ចតិ ទោមនស្សំ។

តត្ថ កតមោ ឧបាយាសោ? ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស, អញ្ញតរញ្ញតរេន ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស, អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស អាយាសោ ឧបាយាសោ អាយាសនា ឧបាយាសនា អាយាសិតត្តំ ឧបាយាសិតត្តំ – អយំ វុច្ចតិ ឧបាយាសោ។

តត្ថ កតមោ អប្បិយេហិ សម្បយោគោ ទុក្ខោ? ឥធ យស្ស តេ ហោន្តិ អនិដ្ឋា អកន្តា អមនាបា រូបា សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្ពា, យេ វា បនស្ស តេ ហោន្តិ អនត្ថកាមា អហិតកាមា អផាសុកាមា អយោគក្ខេមកាមា, យា តេហិ សទ្ធិំ សង្គតិ សមាគមោ សមោធានំ មិស្សីភាវោ – អយំ វុច្ចតិ អប្បិយេហិ សម្បយោគោ ទុក្ខោ។

តត្ថ កតមោ បិយេហិ វិប្បយោគោ ទុក្ខោ? ឥធ យស្ស តេ ហោន្តិ ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា រូបា សទ្ទា គន្ធា រសា ផោដ្ឋព្ពា, យេ វា បនស្ស តេ ហោន្តិ អត្ថកាមា ហិតកាមា ផាសុកាមា យោគក្ខេមកាមា មាតា វា បិតា វា ភាតា វា ភគិនី វា មិត្តា វា អមច្ចា វា ញាតី វា សាលោហិតា វា, យា តេហិ សទ្ធិំ អសង្គតិ អសមាគមោ អសមោធានំ អមិស្សីភាវោ – អយំ វុច្ចតិ បិយេហិ វិប្បយោគោ ទុក្ខោ។

តត្ថ កតមំ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ? ជាតិធម្មានំ សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ – “អហោ វត មយំ ន ជាតិធម្មា អស្សាម, ន ច វត នោ ជាតិ អាគច្ឆេយ្យា”តិ។ ន ខោ បនេតំ ឥច្ឆាយ បត្តព្ពំ – ឥទម្បិ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ។ ជរាធម្មានំ សត្តានំ...បេ.... ព្យាធិធម្មានំ សត្តានំ... មរណធម្មានំ សត្តានំ... សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសធម្មានំ សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ – “អហោ វត មយំ ន សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្ស

បាយាសធម្មា អស្សាម, ន ច វត នោ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា អាគច្ឆេយ្យុ’’ន្តិ។ ន ខោ បនេតំ ឥច្ឆាយ បត្តព្ពំ – ឥទម្បិ យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ។

តត្ថ កតមេ សង្ខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា? សេយ្យថិទំ [សេយ្យថីទំ (ស្យា. សី. អដ្ឋ.)] – រូបុបាទានក្ខន្ធោ, [រូបូបាទានក្ខន្ធោ (ស្យា.) ឯវមុបរិបិ], វេទនុបាទានក្ខន្ធោ សញ្ញុបាទានក្ខន្ធោ, សង្ខារុបាទានក្ខន្ធោ, វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធោ – ឥមេ វុច្ចន្តិ សង្ខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា។ ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ។

៣៤. តត្ថ កតមំ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចំ? យាយំ តណ្ហា បោនោភវិកា [បោនោព្ភវិកា (ស្យា.)] នន្ទិរាគសហគតា តត្រតត្រាភិនន្ទិនី, សេយ្យថិទំ – កាមតណ្ហា ភវតណ្ហា វិភវតណ្ហា , សា ខោ បនេសា តណ្ហា កត្ថ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, កត្ថ និវិសមានា និវិសតិ? យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។ កិញ្ច លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ? ចក្ខុ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។ សោតំ លោកេ...បេ.... ឃានំ លោកេ... ជិវ្ហា លោកេ... កាយោ លោកេ... មនោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។ រូបា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។ សទ្ទា លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ...បេ.... ធម្មា លោកេ... ចក្ខុវិញ្ញាណំ លោកេ...បេ.... មនោវិញ្ញាណំ លោកេ... ចក្ខុសម្ផស្សោ លោកេ...បេ.... មនោសម្ផស្សោ លោកេ... ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ...បេ.... មនោសម្ផស្សជា វេទនា លោកេ... រូបសញ្ញា លោកេ...បេ.... ធម្មសញ្ញា លោកេ... រូបសញ្ចេតនា លោកេ...បេ.... ធម្មសញ្ចេតនា លោកេ... រូបតណ្ហា លោកេ...បេ.... ធម្មតណ្ហា លោកេ... រូបវិតក្កោ លោកេ...បេ.... ធម្មវិតក្កោ លោកេ... រូបវិចារោ លោកេ...បេ.... ធម្មវិចារោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ, ឯត្ថ និវិសមានា និវិសតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចំ។

៣៥. តត្ថ កតមំ ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ចំ? យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធោ ចាគោ បដិនិស្សគ្គោ មុត្តិ អនាលយោ, សា ខោ បនេសា តណ្ហា កត្ថ បហីយមានា បហីយតិ, កត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ? យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។ កិញ្ច លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ? ចក្ខុលោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ...បេ.... ធម្មវិចារោ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថេសា តណ្ហា បហីយមានា បហីយតិ, ឯត្ថ និរុជ្ឈមានា និរុជ្ឈតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ចំ។

៣៦. តត្ថ កតមំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ។ តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ? ទុក្ខេ ញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ – អយំ វុច្ចតិ សម្មាទិដ្ឋិ។

តត្ថ កតមោ សម្មាសង្កប្បោ? នេក្ខម្មសង្កប្បោ, អព្យាបាទសង្កប្បោ, អវិហឹសាសង្កប្បោ – អយំ វុច្ចតិ សម្មាសង្កប្បោ។

តត្ថ កតមា សម្មាវាចា? មុសាវាទា វេរមណី [វេរមណិ (ក.)], បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី, ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី, សម្ផប្បលាបា វេរមណី – អយំ វុច្ចតិ សម្មាវាចា។

តត្ថ កតមោ សម្មាកម្មន្តោ? បាណាតិបាតា វេរមណី, អទិន្នាទានា វេរមណី, កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី – អយំ វុច្ចតិ សម្មាកម្មន្តោ។

តត្ថ កតមោ សម្មាអាជីវោ? ឥធ អរិយសាវកោ មិច្ឆាអាជីវំ បហាយ សម្មាអាជីវេន ជីវិកំ [ជីវិតំ (ក.)] កប្បេតិ – អយំ វុច្ចតិ សម្មាអាជីវោ។

តត្ថ កតមោ សម្មាវាយាមោ? ឥធ ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ, ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ...បេ.... អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ...បេ.... ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ – អយំ វុច្ចតិ សម្មាវាយាមោ។

តត្ថ កតមា សម្មាសតិ? ឥធ ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ វេទនាសុ...បេ.... ចិត្តេ...បេ.... ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ – អយំ វុច្ចតិ សម្មាសតិ។

តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ? ឥធ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ **សតោ ច សម្បជានោ** សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ, យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – “ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារី”តិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសមាធិ។ ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឥទំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ, ឥទំ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចំ, ឥទំ ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ចំ, ឥទំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ច”ន្តិ សោតាវធានំ, តំបជាននា បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។ ឯវំ សោតាវធានេ បញ្ញា សុតមយេ ញាណំ។

សុតមយញាណនិទ្ទេសោ បឋមោ។

២. សីលមយញាណនិទ្ទេសោ

៣៧. កថំ សុត្វាន សំវរេ បញ្ញា សីលមយេ ញាណំ? បញ្ច សីលានិ – បរិយន្តបារិសុទ្ធិសីលំ, អបរិយន្តបារិសុទ្ធិសីលំ, បរិបុណ្ណបារិសុទ្ធិសីលំ, អបរាមដ្ឋបារិសុទ្ធិសីលំ, បដិប្បស្សទ្ធិបារិសុទ្ធិសីលន្តិ។

តត្ថ កតមំ បរិយន្តបារិសុទ្ធិសីលំ? អនុបសម្បន្នានំ បរិយន្តសិក្ខាបទានំ – ឥទំ បរិយន្តបារិសុទ្ធិសីលំ។ កតមំ អបរិយន្តបារិសុទ្ធិសីលំ? ឧបសម្បន្នានំ អបរិយន្តសិក្ខាបទានំ – ឥទំ អបរិយន្តបារិសុទ្ធិសីលំ។ កតមំ បរិបុណ្ណបារិសុទ្ធិសីលំ? បុថុជ្ជនកល្យាណកានំ កុសលធម្មេ យុត្តានំ សេក្ខបរិយន្តេ [សេខបរិយន្តេ (ក.)] បរិបូរការីនំ កាយេ ច ជីវិតេ ច អនបេក្ខានំ បរិច្ចត្តជីវិតានំ – ឥទំ បរិបុណ្ណបារិសុទ្ធិសីលំ។ កតមំ អបរាមដ្ឋបារិសុទ្ធិសីលំ? សត្តន្នំ សេក្ខានំ – ឥទំ អបរាមដ្ឋបារិសុទ្ធិសីលំ។ កតមំ បដិប្បស្សទ្ធិបារិសុទ្ធិសីលំ? តថាគតសាវកានំ ខីណាសវានំ បច្ចេកពុទ្ធានំ តថាគតានំ អរហន្តានំ សម្មាសម្ពុទ្ធានំ – ឥទំ បដិប្បស្សទ្ធិបារិសុទ្ធិសីលំ។

៣៨. អត្ថិ សីលំ បរិយន្តំ, អត្ថិ សីលំ អបរិយន្តំ។ តត្ថ កតមំ តំ សីលំ បរិយន្តំ? អត្ថិ សីលំ លាភបរិយន្តំ, អត្ថិ សីលំ យសបរិយន្តំ, អត្ថិ សីលំ ញាតិបរិយន្តំ, អត្ថិ សីលំ អង្គបរិយន្តំ, អត្ថិ សីលំ ជីវិតបរិយន្តំ។

កតមំ តំ សីលំ លាភបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ លាភហេតុ លាភបច្ចយា លាភការណា យថាសមាទិន្នំ [យថាសមាទិណ្ណំ (ក.)] សិក្ខាបទំ វីតិក្កមតិ – ឥទំ តំ សីលំ លាភបរិយន្តំ។ កតមំ តំ សីលំ យសបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ យសហេតុ យសបច្ចយា យសការណា យថាសមាទិន្នំ សិក្ខាបទំ វីតិក្កមតិ – ឥទំ តំ សីលំ យសបរិយន្តំ។ កតមំ តំ សីលំ ញាតិបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ ញាតិហេតុ ញាតិបច្ចយា ញាតិការណា យថាសមាទិន្នំ សិក្ខាបទំ វីតិក្កមតិ – ឥទំ តំ សីលំ ញាតិបរិយន្តំ។ កតមំ តំ សីលំ អង្គបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ អង្គហេតុ អង្គបច្ចយា អង្គការណា យថាសមាទិន្នំ សិក្ខាបទំ វីតិក្កមតិ – ឥទំ តំ សីលំ អង្គបរិយន្តំ។ កតមំ តំ សីលំ ជីវិតបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ ជីវិតហេតុ ជីវិតបច្ចយា ជីវិតការណា យថាសមាទិន្នំ សិក្ខាបទំ វីតិក្កមតិ – ឥទំ តំ សីលំ ជីវិតបរិយន្តំ។ ឯវរូបានិ សីលានិ ខណ្ឌានិ ឆិទ្ទានិ សពលានិ កម្មាសានិ ន ភុជិស្សានិ ន វិញ្ញុប្បសត្ថានិ [ន វិញ្ញូបសត្ថានិ (ក.)] បរាមដ្ឋានិ អសមាធិសំវត្តនិកានិ [ន សមាធិសំវត្តនិកានិ (ក.)] ន អវិប្បដិសារវត្ថុកានិ ន បាមោជ្ជវត្ថុកានិ ន បីតិវត្ថុកានិ ន បស្សទ្ធិវត្ថុកានិ ន សុខវត្ថុកានិ ន សមាធិវត្ថុកានិ ន យថាភូតញាណទស្សនវត្ថុកានិ ន ឯកន្តនិព្ពិទាយ ន វិរាគាយ ន និរោធាយ ន ឧបសមាយ ន អភិញ្ញាយ ន សម្ពោធាយ ន និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ – ឥទំ តំ សីលំ បរិយន្តំ។

កតមំ តំ សីលំ អបរិយន្តំ? អត្ថិ សីលំ ន លាភបរិយន្តំ , អត្ថិ សីលំ ន យសបរិយន្តំ, អត្ថិ សីលំ ន ញាតិបរិយន្តំ, អត្ថិ សីលំ ន អង្គបរិយន្តំ, អត្ថិ សីលំ ន ជីវិតបរិយន្តំ។

កតមំ តំ សីលំ ន លាភបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ លាភហេតុ លាភបច្ចយា លាភការណា យថាសមាទិន្នំ សិក្ខាបទំ វីតិក្កមាយ ចិត្តម្បិ ន ឧប្បាទេតិ, កឹ សោ វីតិក្កមិស្សតិ! ឥទំ តំ សីលំ ន លាភបរិយន្តំ។ កតមំ តំ សីលំ

ន យសបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ យសហេតុ យសបច្ចយា យសការណា យថាសមាទិន្នំ សិក្ខាបទំ វីតិក្កមាយ ចិត្តម្បិ ន ឧប្បាទេតិ , កឹ សោ វីតិក្កមិស្សតិ! ឥទំ តំ សីលំ ន យសបរិយន្តំ។ កតមំ តំ សីលំ ន ញាតិបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ ញាតិហេតុ ញាតិបច្ចយា ញាតិការណា យថាសមាទិន្នំ សិក្ខាបទំ វីតិក្កមាយ ចិត្តម្បិ ន ឧប្បាទេតិ, កឹ សោ វីតិក្កមិស្សតិ! ឥទំ តំ សីលំ ន ញាតិបរិយន្តំ។ កតមំ តំ សីលំ ន អង្គបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ អង្គហេតុ អង្គបច្ចយា អង្គការណា យថាសមាទិន្នំ សិក្ខាបទំ វីតិក្កមាយ ចិត្តម្បិ ន ឧប្បាទេតិ, កឹ សោ វីតិក្កមិស្សតិ! ឥទំ តំ សីលំ ន អង្គបរិយន្តំ។ កតមំ តំ សីលំ ន ជីវិតបរិយន្តំ? ឥធេកច្ចោ ជីវិតហេតុ ជីវិតបច្ចយា ជីវិតការណា យថាសមាទិន្នំ សិក្ខាបទំ វីតិក្កមាយ ចិត្តម្បិ ន ឧប្បាទេតិ, កឹ សោ វីតិក្កមិស្សតិ! ឥទំ តំ សីលំ ន ជីវិតបរិយន្តំ។ ឯវរូបានិ សីលានិ អខណ្ឌានិ អច្ឆិទ្ទានិ អសពលានិ អកម្មាសានិ ភុជិស្សានិ វិញ្ញុប្បសត្ថានិ អបរាមដ្ឋានិ សមាធិសំវត្តនិកានិ អវិប្បដិសារវត្ថុកានិ បាមោជ្ជវត្ថុកានិ បីតិវត្ថុកានិ បស្សទ្ធិវត្ថុកានិ សុខវត្ថុកានិ សមាធិវត្ថុកានិ យថាភូតញាណទស្សនវត្ថុកានិ ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ – ឥទំ តំ សីលំ អបរិយន្តំ។

៣៩. កឹ សីលំ? កតិ សីលានិ? កឹ សមុដ្ឋានំ សីលំ? កតិ ធម្មសមោធានំ សីលំ?

កឹ សីលន្តិ ចេតនា សីលំ, ចេតសិកំ សីលំ, សំវរោ សីលំ, អវីតិក្កមោ សីលំ។ **កតិ សីលានី**តិ តីណិ សីលានិ – កុសលសីលំ, អកុសលសីលំ, អព្យាកតសីលំ។**កឹ សមុដ្ឋានំ សីល**ន្តិ កុសលចិត្តសមុដ្ឋានំ កុសលសីលំ , អកុសលចិត្តសមុដ្ឋានំ អកុសលសីលំ, អព្យាកតចិត្តសមុដ្ឋានំ អព្យាកតសីលំ។ **កតិ ធម្មសមោធានំ សីល**ន្តិ សំវរសមោធានំ សីលំ, អវីតិក្កមសមោធានំ សីលំ, តថាភាវេ ជាតចេតនាសមោធានំ សីលំ។

៤០. បាណាតិបាតំ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ អទិន្នាទានំ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ កាមេសុមិច្ឆាចារំ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ មុសាវាទំ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ បិសុណំ វាចំ [បិសុណាវាចំ (ស្យា. ក.) ទី. និ. ១.៩ បស្សិតព្ពា] សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ ផរុសំ វាចំ [ផរុសវាចំ (ស្យា. ក.)] សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ សម្ផប្បលាបំ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ ។ អភិជ្ឈំ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ ព្យាបាទំ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ មិច្ឆាទិដ្ឋឹ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។

៤១. នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន ឧទ្ធច្ចំ... ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆំ... ញាណេន អវិជ្ជំ... បាមោជ្ជេន អរតឹ...។

បឋមេន ឈានេន [បឋមជ្ឈានេន (ស្យា.) ឯវមីទិសេសុ ឋានេសុ] នីវរណេ...បេ.... ទុតិយេន ឈានេន វិតក្កវិចារេ... តតិយេន ឈានេន បីតឹ... ចតុត្ថេន ឈានេន សុខទុក្ខំ... អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា រូបសញ្ញំ បដិឃសញ្ញំ នានត្តសញ្ញំ... វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញំ... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញំ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញំ។

អនិច្ចានុបស្សនាយ និច្ចសញ្ញំ...បេ.... ទុក្ខានុបស្សនាយ សុខសញ្ញំ... អនត្តា អនុបស្សនាយ អត្តសញ្ញំ... និព្ពិទានុបស្សនាយ នន្ទឹ... វិរាគានុបស្សនាយ រាគំ... និរោធា អនុបស្សនាយ សមុទយំ... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ អាទានំ... ខយានុបស្សនាយ ឃនសញ្ញំ... វយានុបស្សនាយ អាយូហនំ.. វិបរិណាមានុបស្សនាយ ធុវសញ្ញំ... អនិមិត្តានុបស្សនាយ និមិត្តំ.... អប្បណិហិតានុបស្សនាយ បណិធឹ... សុញ្ញតានុបស្សនាយ អភិនិវេសំ... អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ សារាទានាភិនិវេសំ... យថាភូតញាណទស្សនេន សម្មោហាភិនិវេសំ... អាទីនវានុបស្សនាយ អាលយាភិនិវេសំ... បដិសង្ខានុបស្សនាយ អប្បដិសង្ខំ... វិវដ្ដនានុបស្សនាយ សញ្ញោគាភិនិវេសំ...។

សោតាបត្តិមគ្គេន ទិដ្ឋេកដ្ឋេ កិលេសេ...បេ.... សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកេ កិលេសេ... អនាគាមិមគ្គេន អណុសហគតេ កិលេសេ... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ សំវរដ្ឋេន សីលំ, អវីតិក្កមដ្ឋេន សីលំ។

បញ្ច សីលានិ – បាណាតិបាតស្ស បហានំ សីលំ, វេរមណី សីលំ, ចេតនា សីលំ, សំវរោ សីលំ, អវីតិក្កមោ សីលំ។ ឯវរូបានិ សីលានិ ចិត្តស្ស អវិប្បដិសារាយ សំវត្តន្តិ, បាមោជ្ជាយ សំវត្តន្តិ, បីតិយា សំវត្តន្តិ, បស្សទ្ធិយា សំវត្តន្តិ, សោមនស្សាយ សំវត្តន្តិ, អាសេវនាយ សំវត្តន្តិ, ភាវនាយ សំវត្តន្តិ, ពហុលីកម្មាយ សំវត្តន្តិ, អលង្ការាយ សំ

វត្តន្តិ, បរិក្ខារាយ សំវត្តន្តិ, បរិវារាយ សំវត្តន្តិ, បារិបូរិយា សំវត្តន្តិ, ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ។

ឯវរូបានំ សីលានំ សំវរបារិសុទ្ធិ អធិសីលំ, សំវរបារិសុទ្ធិយា ឋិតំ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ, អវិក្ខេបបារិសុទ្ធិ អធិចិត្តំ សំវរបារិសុទ្ធី សម្មា បស្សតិ, អវិក្ខេបបារិសុទ្ធី សម្មា បស្សតិ។ ទស្សនបារិសុទ្ធិ អធិបញ្ញា។ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ, អយំ អធិសីលសិក្ខា ។ យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ, អយំ អធិចិត្តសិក្ខា។ យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ, អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា។

ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវជ្ជន្តោ សិក្ខតិ, ជានន្តោ សិក្ខតិ, បស្សន្តោ សិក្ខតិ, បច្ចវេក្ខន្តោ សិក្ខតិ, ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខតិ, សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខតិ, វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ សិក្ខតិ, សតឹ ឧបដ្ឋបេន្តោ សិក្ខតិ, ចិត្តំ សមាទហន្តោ សិក្ខតិ, បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ សិក្ខតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ សិក្ខតិ, បហាតព្ពំ បជហន្តោ សិក្ខតិ, សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខតិ, ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខតិ។

បញ្ច សីលានិ – អទិន្នាទានស្ស...បេ.... កាមេសុមិច្ឆាចារស្ស... មុសាវាទស្ស... បិសុណាយ វាចាយ... ផរុសាយ វាចាយ... សម្ផប្បលាបស្ស... អភិជ្ឈាយ... ព្យាបាទស្ស... មិច្ឆាទិដ្ឋិយា... ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខន្តិ។

នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទស្ស...បេ.... អព្យាបាទេន ព្យាបាទស្ស... អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធស្ស... អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចស្ស... ... ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆាយ... ញាណេន អវិជ្ជាយ... បាមោជ្ជេន អរតិយា... ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខតិ។

បឋមេន ឈានេន នីវរណានំ...បេ.... ទុតិយេន ឈានេន វិតក្កវិចារានំ... តតិយេន ឈានេន បីតិយា... ចតុត្ថេន ឈានេន សុខទុក្ខានំ... អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ... វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ... ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខតិ។

អនិច្ចានុបស្សនាយ និច្ចសញ្ញាយ...បេ.... ទុក្ខានុបស្សនាយ សុខសញ្ញាយ... អនត្តានុបស្សនាយ អត្តសញ្ញាយ... និព្ពិទានុបស្សនាយ នន្ទិយា... វិរាគានុបស្សនាយ រាគស្ស... និរោធានុបស្សនាយ សមុទយស្ស... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ អាទានស្ស... ខយានុបស្សនាយ ឃនសញ្ញាយ... វយានុបស្សនាយ អាយូហនស្ស... វិបរិណាមានុបស្សនាយ ធុវសញ្ញាយ... អនិមិត្តានុបស្សនាយ និមិត្តស្ស... អប្បណិហិតានុបស្សនាយ បណិធិយា... សុញ្ញតានុបស្សនាយ អភិនិវេសស្ស... អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ សារាទានាភិនិវេសស្ស... យថាភូតញាណទស្សនេន សម្មោហាភិនិវេសស្ស... អាទីនវានុបស្សនាយ អាលយាភិនិវេសស្ស... បដិសង្ខានុបស្សនាយ អប្បដិសង្ខាយ... វិវដ្ដនានុបស្សនាយ សញ្ញោគាភិនិវេសស្ស ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខតិ។

សោតាបត្តិមគ្គេន ទិដ្ឋេកដ្ឋានំ កិលេសានំ...បេ.... សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកានំ កិលេសានំ... អនាគាមិមគ្គេន អនុសហគតានំ កិលេសានំ... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសានំ បហានំ សីលំ, វេរមណី សីលំ, ចេតនា សីលំ, សំវរោ សីលំ, អវីតិក្កមោ សីលំ។ ឯវរូបានិ សីលានិ ចិត្តស្ស អវិប្បដិសារាយ សំវត្តន្តិ, បាមោជ្ជាយ សំវត្តន្តិ, បីតិយា សំវត្តន្តិ, បស្សទ្ធិយា សំវត្តន្តិ, សោមនស្សាយ សំវត្តន្តិ, អាសេវនាយ សំវត្តន្តិ, ភាវនាយ សំវត្តន្តិ, ពហុលីកម្មាយ សំវត្តន្តិ, អលង្ការាយ សំវត្តន្តិ, បរិក្ខារាយ សំវត្តន្តិ, បរិវារាយ សំវត្តន្តិ, បារិបូរិយា សំវត្តន្តិ, ឯកន្តនិព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តន្តិ។

៤២. ឯវរូបានំ សីលានំ សំវរបារិសុទ្ធិ អធិសីលំ។ សំវរបារិសុទ្ធិយា ឋិតំ ចិត្តំ អវិក្ខេបំ គច្ឆតិ, អវិក្ខេបបារិសុទ្ធិ អធិចិត្តំ។ សំវរបារិសុទ្ធី សម្មា បស្សតិ, អវិក្ខេបបារិសុទ្ធី សម្មា បស្សតិ។ ទស្សនបារិសុទ្ធិ អធិបញ្ញា។ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ, អយំ អធិសីលសិក្ខា។ យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ, អយំ អធិចិត្តសិក្ខា។ យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ, អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា។ ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវជ្ជន្តោ សិក្ខតិ, ជានន្តោ សិក្ខតិ, បស្សន្តោ សិក្ខតិ, បច្ចវេក្ខន្តោ សិក្ខតិ, ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខតិ, សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខតិ, វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ សិក្ខតិ, សតឹ ឧបដ្ឋបេន្តោ សិក្ខតិ, ចិត្តំ សមាទហន្តោ សិក្ខតិ, បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ សិក្ខតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ សិក្ខតិ បហាតព្ពំ បជហន្តោ សិក្ខតិ, សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខតិ, ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “សុត្វាន សំវរេ បញ្ញា សីលមយេ ញាណំ”។

សីលមយញាណនិទ្ទេសោ ទុតិយោ។

៣. សមាធិភាវនាមយញាណនិទ្ទេសោ

៤៣. កថំ សំវរិត្វា សមាទហនេ បញ្ញា សមាធិភាវនាមយេ ញាណំ? ឯកោ សមាធិ – ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា។ ទ្វេ សមាធី – លោកិយោ សមាធិ, លោកុត្តរោ សមាធិ។ តយោ សមាធី – សវិតក្កសវិចារោ សមាធិ, អវិតក្កវិចារមត្តោ សមាធិ, អវិតក្កអវិចារោ សមាធិ។ ចត្តារោ សមាធី – ហានភាគិយោ សមាធិ, ឋិតិភាគិយោ សមាធិ, វិសេសភាគិយោ សមាធិ, និព្ពេធភាគិយោ សមាធិ។ បញ្ច សមាធី – បីតិផរណតា, សុខផរណតា, ចេតោផរណតា, អាលោកផរណតា, បច្ចវេក្ខណានិមិត្តំ [បច្ចវេក្ខនានិមិត្តំ (ក.)]។

ឆ សមាធី – ពុទ្ធានុស្សតិវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, ធម្មានុស្សតិវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, សង្ឃានុស្សតិវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, សីលានុស្សតិវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, ចាគានុស្សតិវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, ទេវតានុស្សតិវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ សត្ត សមាធី – សមាធិកុសលតា, សមាធិស្ស សមាបត្តិកុសលតា, សមាធិស្ស ឋិតិកុសលតា, សមាធិស្ស វុដ្ឋានកុសលតា , សមាធិស្ស កល្លតាកុសលតា [កល្លិតកុសលតា (ស្យា. ក.)], សមាធិស្ស គោចរកុសលតា, សមាធិស្ស អភិនីហារកុសលតា។ អដ្ឋ សមាធី – បឋវីកសិណវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, អាបោកសិណវសេន…បេ…. តេជោកសិណវសេន… វាយោកសិណវសេន… នីលកសិណវសេន… បីតកសិណវសេន… លោហិតកសិណវសេន… ឱទាតកសិណវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ នវ សមាធី – រូបាវចរោ សមាធិ អត្ថិ ហីនោ, អត្ថិ មជ្ឈិមោ, អត្ថិ បណីតោ; អរូបាវចរោ សមាធិ អត្ថិ ហីនោ, អត្ថិ មជ្ឈិមោ, អត្ថិ បណីតោ; សុញ្ញតោ សមាធិ, អនិមិត្តោ សមាធិ, អប្បណិហិតោ សមាធិ។ ទស សមាធី – ឧទ្ធុមាតកសញ្ញាវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, វិនីលកសញ្ញាវសេន…បេ…. វិបុព្ពកសញ្ញាវសេន… វិច្ឆិទ្ទកសញ្ញាវសេន… វិក្ខាយិតកសញ្ញាវសេន… វិក្ខិត្តកសញ្ញាវសេន… ហតវិក្ខិត្តកសញ្ញាវសេន… លោហិតកសញ្ញាវសេន… បុឡវកសញ្ញាវសេន [បុឡុវក សញ្ញាវសេន (ក.)] … អដ្ឋិកសញ្ញាវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ ឥមេ បញ្ចបញ្ញាស សមាធិ។

៤៤. អបិ ច, បញ្ចវីសតិ សមាធិស្ស សមាធិដ្ឋា – បរិគ្គហដ្ឋេន សមាធិ, បរិវារដ្ឋេន សមាធិ, បរិបូរដ្ឋេន សមាធិ, ឯកគ្គដ្ឋេន សមាធិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិ, អវិសារដ្ឋេន សមាធិ, អនាវិលដ្ឋេន សមាធិ, អនិញ្ជនដ្ឋេន សមាធិ, វិមុត្តដ្ឋេន សមាធិ, ឯកត្តុបដ្ឋានវសេន ចិត្តស្ស ឋិតត្តា សមាធិ, សមំ ឯសតីតិ សមាធិ, វិសមំ នេសតីតិ សមាធិ, សមំ ឯសិតត្តា សមាធិ, វិសមំ នេសិតត្តា សមាធិ, សមំ អាទិយតីតិ សមាធិ, វិសមំ នាទិយតីតិ សមាធិ, សមំ អាទិន្នត្តា សមាធិ, វិសមំ អនាទិន្នត្តា សមាធិ, សមំ បដិបជ្ជតីតិ សមាធិ, វិសមំ នប្បដិបជ្ជតីតិ សមាធិ, សមំ បដិបន្នត្តា សមាធិ, វិសមំ នប្បដិបន្នត្តា សមាធិ, សមំ ឈាយតីតិ សមាធិ, វិសមំ ឈាបេតីតិ សមាធិ, សមំ ឈាតត្តា សមាធិ, វិសមំ ឈាបិតត្តា សមាធិ, សមោ ច ហិតោ ច សុខោ ចាតិ សមាធិ។ ឥមេ បញ្ចវីសតិ សមាធិស្ស សមាធិដ្ឋា។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “សំវរិត្វា សមាទហនេ បញ្ញា សមាធិភាវនាមយេ ញាណំ”។

សមាធិភាវនាមយញាណនិទ្ទេសោ តតិយោ។

៤. ធម្មដ្ឋិតិញាណនិទ្ទេសោ

៤៥. កថំ បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ? អវិជ្ជា សង្ខារានំ ឧប្បាទដ្ឋិតិ ច បវត្តដ្ឋិតិ ច និមិត្តដ្ឋិតិ ច អាយូហនដ្ឋិតិ ច សញ្ញោគដ្ឋិតិ ច បលិពោធដ្ឋិតិ ច សមុទយដ្ឋិតិ ច ហេតុដ្ឋិតិ ច បច្ចយដ្ឋិតិ ច។ ឥមេហិ នវហាការេហិ អវិជ្ជា បច្ចយោ, សង្ខារា បច្ចយសមុប្បន្នា។ ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ… អនាគតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជា សង្ខារានំ ឧប្បាទដ្ឋិតិ ច បវត្តដ្ឋិតិ ច និមិត្តដ្ឋិតិ ច អាយូហនដ្ឋិតិ ច សញ្ញោគដ្ឋិតិ ច បលិពោធដ្ឋិតិ ច សមុទយដ្ឋិតិ ច ហេតុដ្ឋិតិ ច បច្ចយដ្ឋិតិ ច។ ឥមេហិ នវហាការេហិ អវិជ្ជា បច្ចយោ, សង្ខារា បច្ចយសមុប្បន្នា។ ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។

សង្ខារា វិញ្ញាណស្ស…បេ…. វិញ្ញាណំ នាមរូបស្ស… នាមរូបំ សឡាយតនស្ស… សឡាយតនំ ផស្សស្ស… ផស្សោ វេទនាយ… វេទនា តណ្ហាយ… តណ្ហា ឧបាទានស្ស… ឧបាទានំ ភវស្ស… ភវោ ជាតិយា… ជាតិ ជរាមរណស្ស ឧប្បាទដ្ឋិតិ ច បវត្តដ្ឋិតិ ច និមិត្តដ្ឋិតិ ច អាយូហនដ្ឋិតិ ច សញ្ញោគដ្ឋិតិ ច បលិពោធដ្ឋិតិ ច

សមុទយដ្ឋិតិ ច ហេតុដ្ឋិតិ ច បច្ចយដ្ឋិតិ ច។ ឥមេហិ នវហាការេហិ ជាតិ បច្ចយោ, ជរាមរណំ បច្ចយសមុប្បន្នំ។ ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ... អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិ ជរាមរណស្ស ឧប្បាទដ្ឋិតិ ច បវត្តដ្ឋិតិ ច និមិត្តដ្ឋិតិ ច អាយូហនដ្ឋិតិ ច សញ្ញោគដ្ឋិតិ ច បលិពោធដ្ឋិតិ ច សមុទយដ្ឋិតិ ច ហេតុដ្ឋិតិ ច បច្ចយដ្ឋិតិ ច។ ឥមេហិ នវហាការេហិ ជាតិ បច្ចយោ, ជរាមរណំ បច្ចយសមុប្បន្នំ។ ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។

៤៦. អវិជ្ជា ហេតុ, សង្ខារា ហេតុសមុប្បន្នា។ ឧភោបេតេ ធម្មា ហេតុសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ... អនាគតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជា ហេតុ, សង្ខារា ហេតុសមុប្បន្នា។ ឧភោបេតេ ធម្មា ហេតុសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។

សង្ខារា ហេតុ, វិញ្ញាណំ ហេតុសមុប្បន្នំ...បេ.... វិញ្ញាណំ ហេតុ, នាមរូបំ ហេតុសមុប្បន្នំ... នាមរូបំ ហេតុ, សឡាយតនំ ហេតុសមុប្បន្នំ... សឡាយតនំ ហេតុ, ផស្សោ ហេតុសមុប្បន្នោ... ផស្សោ ហេតុ, វេទនា ហេតុសមុប្បន្នា... វេទនា ហេតុ, តណ្ហា ហេតុសមុប្បន្នា... តណ្ហា ហេតុ, ឧបាទានំ ហេតុសមុប្បន្នំ... ឧបាទានំ ហេតុ, ភវោ ហេតុសមុប្បន្នោ... ភវោ ហេតុ, ជាតិ ហេតុសមុប្បន្នា... ជាតិ ហេតុ, ជរាមរណំ ហេតុសមុប្បន្នំ។ ឧភោបេតេ ធម្មា ហេតុសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ... អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិ ហេតុ, ជរាមរណំ ហេតុសមុប្បន្នំ។ ឧភោបេតេ ធម្មា ហេតុសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។

អវិជ្ជា បដិច្ចា, សង្ខារា បដិច្ចសមុប្បន្នា។ ឧភោបេតេ ធម្មា បដិច្ចសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ... អនាគតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជា បដិច្ចា, សង្ខារា បដិច្ចសមុប្បន្នា។ ឧភោបេតេ ធម្មា បដិច្ចសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។

សង្ខារា បដិច្ចា, វិញ្ញាណំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ...បេ.... វិញ្ញាណំ បដិច្ចា, នាមរូបំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ... នាមរូបំ បដិច្ចា, សឡាយតនំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ... សឡាយតនំ បដិច្ចា, ផស្សោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ... ផស្សោ បដិច្ចា, វេទនា បដិច្ចសមុប្បន្នា... វេទនា បដិច្ចា, តណ្ហា បដិច្ចសមុប្បន្នា... តណ្ហា បដិច្ចា, ឧបាទានំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ... ឧបាទានំ បដិច្ចា, ភវោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ... ភវោ បដិច្ចា, ជាតិ បដិច្ចសមុប្បន្នា... ជាតិ បដិច្ចា, ជរាមរណំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ។ ឧភោបេតេ ធម្មា បដិច្ចសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ... អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិ បដិច្ចា, ជរាមរណំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ។ ឧភោបេតេ ធម្មា បដិច្ចសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។

អវិជ្ជា បច្ចយោ, សង្ខារា បច្ចយសមុប្បន្នា។ ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ... អនាគតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជា បច្ចយោ, សង្ខារា បច្ចយសមុប្បន្នា។ ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។

សង្ខារា បច្ចយា, វិញ្ញាណំ បច្ចយសមុប្បន្នំ...បេ.... វិញ្ញាណំ បច្ចយោ, នាមរូបំ បច្ចយសមុប្បន្នំ... នាមរូបំ បច្ចយោ, សឡាយតនំ បច្ចយសមុប្បន្នំ... សឡាយតនំ បច្ចយោ, ផស្សោ បច្ចយសមុប្បន្នោ... ផស្សោ បច្ចយោ, វេទនា បច្ចយសមុប្បន្នា... វេទនា បច្ចយោ, តណ្ហា បច្ចយសមុប្បន្នា... តណ្ហា បច្ចយោ, ឧបាទានំ បច្ចយសមុប្បន្នំ... ឧបាទានំ បច្ចយោ, ភវោ បច្ចយសមុប្បន្នោ... ភវោ បច្ចយោ, ជាតិ បច្ចយសមុប្បន្នា... ជាតិ បច្ចយោ, ជរាមរណំ បច្ចយសមុប្បន្នំ។ ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ... អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិ បច្ចយោ, ជរាមរណំ បច្ចយសមុប្បន្នំ។ ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយសមុប្បន្នាតិ – បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ។

៤៧. បុរិមកម្មភវស្មិំ មោហោ អវិជ្ជា, អាយូហនា សង្ខារា, និកន្តិ តណ្ហា, ឧបគមនំ ឧបាទានំ, ចេតនា ភវោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា បុរិមកម្មភវស្មិំ ឥធ បដិសន្ធិយា បច្ចយា។ ឥធ បដិសន្ធិ វិញ្ញាណំ, ឱក្កន្តិ នាមរូបំ, បសាទោ អាយតនំ, ផុដ្ឋោ ផស្សោ, វេទយិតំ វេទនា។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា ឥធុបបត្តិភវស្មិំ បុរេកតស្ស កម្មស្ស បច្ចយា។ ឥធ បរិបក្កត្តា អាយតនានំ មោហោ អវិជ្ជា, អាយូហនា សង្ខារា, និកន្តិ តណ្ហា ឧបគមនំ ឧបាទានំ, ចេតនា ភវោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា ឥធ កម្មភវស្មិំ អាយតិំ បដិសន្ធិយា បច្ចយា។ អាយតិំ បដិសន្ធិ វិញ្ញាណំ, ឱក្កន្តិ នាមរូបំ, បសាទោ អាយតនំ, ផុដ្ឋោ ផស្សោ, វេទយិតំ វេទនា។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា អាយតិំ ឧបបត្តិភវស្មិំ ឥធ កតស្ស កម្មស្ស បច្ចយា។ ឥតិមេ ចតុសង្ខេបេ តយោ អទ្ធេ តិសន្ធិំ វីសតិយា អាការេហិ បដិច្ចសមុប្បាទំ

ជានាតិ បស្សតិ អញ្ញាតិ បដិវិជ្ឈតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញា ធម្មដ្ឋិតិញាណំ’’។

ធម្មដ្ឋិតិញាណនិទ្ទេសោ ចតុត្ថោ។

៥. សម្មសនញាណនិទ្ទេសោ

៤៨. កថំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ?

យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ រូបំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ ឯកំ សម្មសនំ, ទុក្ខតោ វវត្ថេតិ ឯកំ សម្មសនំ, អនត្តតោ វវត្ថេតិ ឯកំ សម្មសនំ។

យា កាចិ វេទនា…បេ… យា កាចិ សញ្ញា… យេ កេចិ សង្ខារា… យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ ឯកំ សម្មសនំ, ទុក្ខតោ វវត្ថេតិ ឯកំ សម្មសនំ, អនត្តតោ វវត្ថេតិ ឯកំ សម្មសនំ។

ចក្ខុំ…បេ… ជរាមរណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ ឯកំ សម្មសនំ, ទុក្ខតោ វវត្ថេតិ ឯកំ សម្មសនំ, អនត្តតោ វវត្ថេតិ ឯកំ សម្មសនំ។

រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន, ទុក្ខំ ភយដ្ឋេន អនត្តា អសារកដ្ឋេនាតិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ វេទនា…បេ… សញ្ញា…បេ… សង្ខារា…បេ… វិញ្ញាណំ…បេ… ចក្ខុ…បេ… ជរាមរណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន, ទុក្ខំ ភយដ្ឋេន, អនត្តា អសារកដ្ឋេនាតិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។

រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ វេទនា…បេ… សញ្ញា… សង្ខារា… វិញ្ញាណំ… ចក្ខុ…បេ… ជរាមរណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។

ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ, អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ… អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ, អសតិ ជាតិយា នត្ថិ ជរាមរណន្តិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ ភវបច្ចយា ជាតិ, អសតិ…បេ… ឧបាទានបច្ចយា ភវោ, អសតិ…បេ… តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ, អសតិ…បេ… វេទនាបច្ចយា តណ្ហា, អសតិ…បេ… ផស្សបច្ចយា វេទនា, អសតិ…បេ… សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ, អសតិ…បេ… នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ, អសតិ…បេ… វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ, អសតិ…បេ… សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ, អសតិ…បេ… អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ… អនាគតម្បិ អទ្ធានំ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, អសតិ អវិជ្ជាយ នត្ថិ សង្ខារាតិ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ សង្ខិបិត្វា វវត្ថានេ បញ្ញា សម្មសនេ ញាណំ’’។

សម្មសនញាណនិទ្ទេសោ បញ្ចមោ។

៦. ឧទយព្ពយញាណនិទ្ទេសោ

៤៩. កថំ បច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ វិបរិណាមានុបស្សនេ បញ្ញា ឧទយព្ពយានុបស្សនេ ញាណំ? ជាតំ រូបំ បច្ចុប្បន្នំ, តស្ស និព្ពត្តិលក្ខណំ ឧទយោ, វិបរិណាមលក្ខណំ វយោ, អនុបស្សនា ញាណំ។ ជាតា វេទនា…បេ… ជាតា សញ្ញា… ជាតា សង្ខារា… ជាតំ វិញ្ញាណំ… ជាតំ ចក្ខុ…បេ… ជាតោ ភវោ បច្ចុប្បន្នោ, តស្ស និព្ពត្តិលក្ខណំ ឧទយោ, វិបរិណាមលក្ខណំ វយោ, អនុបស្សនា ញាណំ។

៥០. បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧទយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, វយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ? បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧទយំ បស្សន្តោ បញ្ចវីសតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, វយំ បស្សន្តោ បញ្ចវីសតិ លក្ខណានិ បស្សតិ ; ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ បញ្ញាស លក្ខណានិ បស្សតិ។

រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, វយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ? វេទនាក្ខន្ធស្ស...បេ.... សញ្ញាក្ខន្ធស្ស...បេ.... សង្ខារក្ខន្ធស្ស...បេ.... វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, វយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ? រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ, វយំ បស្សន្តោ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ; ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ ទស លក្ខណានិ បស្សតិ។ វេទនាក្ខន្ធស្ស...បេ.... សញ្ញាក្ខន្ធស្ស... សង្ខារក្ខន្ធស្ស... វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ, វយំ បស្សន្តោ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ; ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ ទស លក្ខណានិ បស្សតិ។

រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ កតមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ? អវិជ្ជាសមុទយា រូបសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ តណ្ហាសមុទយា រូបសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ កម្មសមុទយា រូបសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ អាហារសមុទយា រូបសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ និព្ពត្តិលក្ខណំ បស្សន្តោបិ រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ រូបក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ។

វយំ បស្សន្តោ កតមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ? អវិជ្ជានិរោធា រូបនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ តណ្ហានិរោធា រូបនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ កម្មនិរោធា រូបនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ អាហារនិរោធា រូបនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ ។ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សន្តោបិ រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ រូបក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ។ ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ ឥមានិ ទស លក្ខណានិ បស្សតិ។

វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ កតមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ? អវិជ្ជាសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ តណ្ហាសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ កម្មសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ និព្ពត្តិលក្ខណំ បស្សន្តោបិ វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ វេទនាក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ។

វយំ បស្សន្តោ កតមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ? អវិជ្ជានិរោធា វេទនានិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ តណ្ហានិរោធា វេទនានិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ កម្មនិរោធា វេទនានិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វេទនាក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សន្តោបិ វេទនាក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ វេទនាក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ។ ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ ឥមានិ ទស លក្ខណានិ បស្សតិ។

សញ្ញាក្ខន្ធស្ស...បេ.... សង្ខារក្ខន្ធស្ស...បេ.... វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ កតមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ? អវិជ្ជាសមុទយា វិញ្ញាណសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ តណ្ហាសមុទយា វិញ្ញាណសមុទយោតិបច្ចយសមុទយដ្ឋេន វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ កម្មសមុទយា វិញ្ញាណសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ នាមរូបសមុទយា វិញ្ញាណសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ និព្ពត្តិលក្ខណំ បស្សន្តោបិ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សតិ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស ឧទយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ។

វយំ បស្សន្តោ កតមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ? អវិជ្ជានិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ តណ្ហានិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ កម្មនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ នាមរូបនិរោធា វិញ្ញាណនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សតិ។ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សន្តោបិ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស វយំ

បស្សតិ។ វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស វយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ច លក្ខណានិ បស្សតិ។ ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ ឥមានិ ទស លក្ខណានិ បស្សតិ។

បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧទយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ចវីសតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, វយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ចវីសតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ញាស លក្ខណានិ បស្សតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘បច្ចុប្បន្នានំ ធម្មានំ វិបរិណាមានុបស្សនេ បញ្ញា ឧទយព្ពយានុបស្សនេ ញាណំ’’។ រូបក្ខន្ធោ [រូបក្ខន្ធា (ស្យា.)] អាហារសមុទយោ ។ វេទនា, សញ្ញា, សង្ខារា – តយោ [សង្ខារាតិ សេសា (ស្យា.)] ខន្ធា ផស្សសមុទយា។ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ នាមរូបសមុទយោ។

ឧទយព្ពយញាណនិទ្ទេសោ ឆដ្ឋោ។

៧. ភង្គានុបស្សនាញាណនិទ្ទេសោ

៥១. កថំ អារម្មណំ បដិសង្ខា ភង្គានុបស្សនេ បញ្ញា វិបស្សនេ ញាណំ? រូបារម្មណតា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្វា ភិជ្ជតិ។ តំ អារម្មណំ បដិសង្ខា តស្ស ចិត្តស្ស ភង្គំ អនុបស្សតិ។ អនុបស្សតីតិ, កថំ អនុបស្សតិ? អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ។ ទុក្ខតោ អនុបស្សតិ, នោ សុខតោ។ អនត្តតោ អនុបស្សតិ, នោ អត្តតោ។ និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ, វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ។ និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ។ បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។

៥២. អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ។ ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ។ អនត្តតោ អនុបស្សន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ។ និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ។ វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ។ និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ។ បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។

វេទនារម្មណតា…បេ.… សញ្ញារម្មណតា… សង្ខារារម្មណតា… វិញ្ញាណារម្មណតា… ចក្ខុ…បេ.… ជរាមរណារម្មណតា ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្វា ភិជ្ជតិ។ តំ អារម្មណំ បដិសង្ខា តស្ស ចិត្តស្ស ភង្គំ អនុបស្សតិ។ អនុបស្សតីតិ, កថំ អនុបស្សតិ? អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ។ ទុក្ខតោ អនុបស្សតិ, នោ សុខតោ។ អនត្តតោ អនុបស្សតិ, នោ អត្តតោ។ និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ។ វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ។ និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ។ បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។

អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ។ ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ។ អនត្តតោ អនុបស្សន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ។ និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ។ វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ។ និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ។ បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។

វត្ថុសង្កមនា ចេវ, បញ្ញាយ ច វិវដ្ដនា;
អាវជ្ជនា ពលញ្ចេវ, បដិសង្ខា វិបស្សនា។

អារម្មណអន្វយេន , ឧភោ ឯកវវត្ថនា [ឯកវវត្ថានា (ក.)];
និរោធេ អធិមុត្តតា, វយលក្ខណវិបស្សនា។

អារម្មណញ្ច បដិសង្ខា, ភង្គញ្ច អនុបស្សតិ;
សុញ្ញតោ ច ឧបដ្ឋានំ, អធិបញ្ញា វិបស្សនា។

កុសលោ តីសុ អនុបស្សនាសុ, ចតស្សោ ច [ចតូសុ ច (ស្យា.)] វិបស្សនាសុ;
តយោ ឧបដ្ឋានេ កុសលតា, នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតីតិ។

តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘អារម្មណំ បដិសង្ខា ភង្គានុបស្សនេ បញ្ញា វិបស្សនេ ញាណំ’’។

ភង្គានុបស្សនាញាណនិទ្ទេសោ សត្តមោ។

៨. អាទីនវញាណនិទ្ទេសោ

៥៣. កថំ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ? ឧប្បាទោ ភយន្តិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ បវត្តំ ភយន្តិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ និមិត្តំ ភយន្តិ...បេ.... អាយូហនា ភយន្តិ...បេ.... បដិសន្ធិ ភយន្តិ... គតិ ភយន្តិ... និព្ពត្តិ ភយន្តិ... ឧបបត្តិ ភយន្តិ... ជាតិ ភយន្តិ... ជរា ភយន្តិ... ព្យាធិ ភយន្តិ ... មរណំ ភយន្តិ... សោកោ ភយន្តិ... បរិទេវោ ភយន្តិ... ឧបាយាសោ ភយន្តិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។

អនុប្បាទោ ខេមន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។ អប្បវត្តំ ខេមន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ...បេ.... អនុបាយាសោ ខេមន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។

ឧប្បាទោ ភយំ, អនុប្បាទោ ខេមន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។ បវត្តំ ភយំ, អប្បវត្តំ ខេមន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ ភយំ, អនុបាយាសោ ខេមន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។

ឧប្បាទោ ទុក្ខន្តិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ បវត្តំ ទុក្ខន្តិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ ទុក្ខន្តិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។

អនុប្បាទោ សុខន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។ អប្បវត្តំ សុខន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ...បេ.... អនុបាយាសោ សុខន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។

ឧប្បាទោ ទុក្ខំ, អនុប្បាទោ សុខន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។ បវត្តំ ទុក្ខំ, អប្បវត្តំ សុខន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ ទុក្ខំ, អនុបាយាសោ សុខន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។

ឧប្បាទោ សាមិសន្តិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ បវត្តំ សាមិសន្តិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ សាមិសន្តិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។

អនុប្បាទោ និរាមិសន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។ អប្បវត្តំ និរាមិសន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ...បេ.... អនុបាយាសោ និរាមិសន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។

ឧប្បាទោ សាមិសំ, អនុប្បាទោ និរាមិសន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។ បវត្តំ សាមិសំ, អប្បវត្តំ និរាមិសន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ សាមិសំ, អនុបាយាសោ និរាមិសន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។

ឧប្បាទោ សង្ខារាតិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។ បវត្តំ សង្ខារាតិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ សង្ខារាតិ – ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ។

អនុប្បាទោ និព្ពានន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។ អប្បវត្តំ និព្ពានន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ...បេ.... អនុបាយាសោ និព្ពានន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។

ឧប្បាទោ សង្ខារា, អនុប្បាទោ និព្ពានន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។ បវត្តំ សង្ខារា, អប្បវត្តំ និព្ពានន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ សង្ខារា, អនុបាយាសោ និព្ពានន្តិ – សន្តិបទេ ញាណំ។

ឧប្បាទញ្ច បវត្តញ្ច, និមិត្តំ ទុក្ខន្តិ បស្សតិ;
អាយូហនំ បដិសន្ធឹ, ញាណំ អាទីនវេ ឥទំ។

អនុប្បាទំ អប្បវត្តំ, អនិមិត្តំ សុខន្តិ ច;
អនាយូហនំ អប្បដិសន្ធឹ, ញាណំ សន្តិបទេ ឥទំ។

ឥទំ អាទីនវេ ញាណំ, បញ្ចឋានេសុ ជាយតិ;
បញ្ចឋានេ សន្តិបទេ, ទស ញាណេ បជានាតិ;
ទ្វិន្នំ ញាណានំ កុសលតា, នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតីតិ។

តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា អាទីនវេ ញាណំ’’។

អាទីនវញាណនិទ្ទេសោ អដ្ឋមោ។

៩. សង្ខារុបេក្ខាញាណនិទ្ទេសោ

៥៤. កថំ មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា [មុច្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា (ក.)] បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ? ឧប្បាទំ មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា [ឧប្បាទមុញ្ចិតុកម្យតា... (ស្យា.)] បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ, បវត្តំ មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ, និមិត្តំ មុញ្ចិតុកម្យតា...បេ.... អាយូហនំ មុញ្ចិតុកម្យតា... បដិសន្ធឹ មុញ្ចិតុកម្យតា... គតឹ មុញ្ចិតុកម្យតា... និព្ពត្តឹ មុញ្ចិតុកម្យតា... ឧបបត្តឹ មុញ្ចិតុកម្យតា... ជាតឹ មុញ្ចិតុកម្យតា... ជរំ មុញ្ចិតុកម្យតា... ព្យាធឹ មុញ្ចិតុកម្យតា... មរណំ មុញ្ចិតុកម្យតា... សោកំ មុញ្ចិតុកម្យតា... បរិទេវំ មុញ្ចិតុកម្យតា...បេ.... ឧបាយាសំ មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។

ឧប្បាទោ ទុក្ខន្តិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ បវត្តំ ទុក្ខន្តិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ ទុក្ខន្តិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។

ឧប្បាទោ ភយន្តិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ បវត្តំ ភយន្តិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ ភយន្តិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។

ឧប្បាទោ សាមិសន្តិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ បវត្តំ សាមិសន្តិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ សាមិសន្តិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។

ឧប្បាទោ សង្ខារាតិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ បវត្តំ សង្ខារាតិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ...បេ.... ឧបាយាសោ សង្ខារាតិ – មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។

ឧប្បាទោ សង្ខារា, តេ សង្ខារេ អជ្ឈុបេក្ខតីតិ – សង្ខារុបេក្ខា។ យេ ច សង្ខារា យា ច ឧបេក្ខា ឧភោបេតេ សង្ខារា, តេ សង្ខារេ អជ្ឈុបេក្ខតីតិ – សង្ខារុបេក្ខា។ បវត្តំ សង្ខារា...បេ.... និមិត្តំ សង្ខារា... អាយូហនា សង្ខារា... បដិសន្ធិ សង្ខារា... គតិ សង្ខារា... និព្ពត្តិ សង្ខារា... ឧបបត្តិ សង្ខារា... ជាតិ សង្ខារា... ជរា សង្ខារា... ព្យាធិ សង្ខារា... មរណំ សង្ខារា... សោកោ សង្ខារា... បរិទេវោ សង្ខារា...បេ.... ឧបាយាសោ សង្ខារា, តេ សង្ខារេ អជ្ឈុបេក្ខតីតិ – សង្ខារុបេក្ខា។ យេ ច សង្ខារា យា ច ឧបេក្ខា ឧភោបេតេ សង្ខារា, តេ សង្ខារេ អជ្ឈុបេក្ខតីតិ – សង្ខារុបេក្ខា។

៥៥. កតិហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ? អដ្ឋហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ។ បុថុជ្ជនស្ស កតិហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ? សេក្ខស្ស កតិហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ? វីតរាគស្ស កតិហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ? បុថុជ្ជនស្ស ទ្វីហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ។ សេក្ខស្ស តីហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ។ វីតរាគស្ស តីហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ។

បុថុជ្ជនស្ស កតមេហិ ទ្វីហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ? បុថុជ្ជនោ សង្ខារុបេក្ខំ អភិនន្ទតិ វា វិបស្សតិ វា។ បុថុជ្ជនស្ស ឥមេហិ ទ្វីហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ។ សេក្ខស្ស កតមេហិ តីហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ? សេក្ខោ សង្ខារុបេក្ខំ អភិនន្ទតិ វា វិបស្សតិ វា បដិសង្ខាយ វា ផលសមាបត្តឹ សមាបជ្ជតិ។ សេក្ខស្ស ឥមេហិ តីហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ។ វីតរាគស្ស កតមេហិ តីហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ? វីតរាគោ សង្ខារុបេក្ខំ វិបស្សតិ វា បដិសង្ខាយ វា ផលសមាបត្តឹ សមាបជ្ជតិ, តទជ្ឈុបេក្ខិត្វា សុញ្ញតវិហារេន វា អនិមិត្តវិហារេន វា អប្បណិហិតវិហារេន វា វិហរតិ។ វីតរាគស្ស ឥមេហិ តីហាការេហិ សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ហោតិ។

៥៦. កថំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ឯកត្តំ ហោតិ? បុថុជ្ជនស្ស សង្ខារុបេក្ខំ អភិនន្ទតោ ចិត្តំ កិលិស្សតិ, ភាវនាយ បរិបន្ថោ ហោតិ, បដិវេធស្ស អន្តរាយោ ហោតិ, អាយតឹ បដិសន្ធិយា បច្ចយោ ហោតិ។ សេក្ខស្សបិ សង្ខារុបេក្ខំ អភិនន្ទតោ ចិត្តំ កិលិស្សតិ, ភាវនាយ បរិបន្ថោ ហោតិ, ឧត្តរិបដិវេធស្ស អន្តរាយោ ហោតិ, អាយតឹ បដិសន្ធិយា បច្ចយោ ហោតិ។ ឯវំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ឯកត្តំ ហោតិ អភិនន្ទនដ្ឋេន។

កថំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ឯកត្តំ ហោតិ? បុថុជ្ជនោ សង្ខារុបេក្ខំ អនិច្ចតោបិ ទុក្ខតោបិ អនត្តតោបិ វិបស្សតិ។ សេក្ខោបិ សង្ខារុបេក្ខំ អនិច្ចតោបិ ទុក្ខតោបិ អនត្តតោបិ វិបស្សតិ។ វីតរាគោបិ សង្ខារុបេក្ខំ អនិច្ចតោបិ ទុក្ខតោបិ អនត្តតោបិ វិបស្សតិ។ ឯវំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ ឯកត្តំ ហោតិ អនុបស្សនដ្ឋេន។

កថំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ? បុថុជ្ជនស្ស សង្ខារុបេក្ខា កុសលា ហោតិ។ សេក្ខស្សបិ សង្ខារុបេក្ខា កុសលា ហោតិ។ វីតរាគស្ស សង្ខារុបេក្ខា អព្យាកតា ហោតិ។ ឯវំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ កុសលាព្យាកតដ្ឋេន។

កថំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ? បុថុជ្ជនស្ស សង្ខារុបេក្ខា កិញ្ចិកាលេ សុវិទិតា ហោតិ, កិញ្ចិកាលេ ន សុវិទិតា ហោតិ។ សេក្ខស្សបិ សង្ខារុបេក្ខា កិញ្ចិកាលេ សុវិទិតា ហោតិ, កិញ្ចិកាលេ ន សុវិទិតា ហោតិ។ វីតរាគស្ស សង្ខារុបេក្ខា អច្ចន្តំ សុវិទិតា ហោតិ។ ឯវំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ វិទិតដ្ឋេន ច អវិទិតដ្ឋេន ច។

កថំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ? បុថុជ្ជនោ សង្ខារុបេក្ខំ អតិត្តត្តា វិបស្សតិ។ សេក្ខោបិ សង្ខារុបេក្ខំ អតិត្តត្តា វិបស្សតិ។ វីតរាគោ សង្ខារុបេក្ខំ តិត្តត្តា វិបស្សតិ។ ឯវំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ តិត្តដ្ឋេន ច អតិត្តដ្ឋេន ច។

កថំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ? បុថុជ្ជនោ សង្ខារុបេក្ខំ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បហានាយ សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ វិបស្សតិ។ សេក្ខោ សង្ខារុបេក្ខំ តិណ្ណំ សញ្ញោជនានំ បហីនត្តា ឧត្តរិបដិលាភត្ថាយ វិបស្សតិ។ វីតរាគោ សង្ខារុបេក្ខំ សព្ពកិលេសានំ បហីនត្តា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារត្ថាយ វិបស្សតិ។ ឯវំ បុថុជ្ជនស្ស ច សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ បហីនដ្ឋេន ច អប្បហីនដ្ឋេន ច។

កថំ សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ? សេក្ខោ សង្ខារុបេក្ខំ អភិនន្ទតិ វា វិបស្សតិ វា បដិសង្ខាយ វា ផលសមាបត្តឹ សមាបជ្ជតិ។ វីតរាគោ សង្ខារុបេក្ខំ វិបស្សតិ វា បដិសង្ខាយ វា ផលសមាបត្តឹ សមាបជ្ជតិ, តទជ្ឈុបេក្ខិត្វា សុញ្ញតវិហារេន វា អនិមិត្តវិហារេន វា អប្បណិហិតវិហារេន វា វិហរតិ។ ឯវំ សេក្ខស្ស ច វីតរាគស្ស ច សង្ខារុបេក្ខាយ ចិត្តស្ស អភិនីហារោ នានត្តំ ហោតិ វិហារសមាបត្តដ្ឋេន។

៥៧. កតិ សង្ខារុបេក្ខា សមថវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ? កតិ សង្ខារុបេក្ខា វិបស្សនាវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ? អដ្ឋ សង្ខារុបេក្ខា សមថវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ។ ទស សង្ខារុបេក្ខា វិបស្សនាវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ។

កតមា អដ្ឋ សង្ខារុបេក្ខា សមថវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ? បឋមំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ នីវរណេ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ ទុតិយំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កវិចារេ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ តតិយំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ បីតឹ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ សុខទុក្ខេ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ រូបសញ្ញំ បដិឃសញ្ញំ នានត្តសញ្ញំ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញំ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញំ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា

សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញំ បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ ឥមា អដ្ឋ សង្ខារុបេក្ខា សមថវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ។

កតមា ទស សង្ខារុបេក្ខា វិបស្សនាវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ? សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ ឧប្បាទំ បវត្តំ និមិត្តំ អាយូហនំ បដិសន្ធឹ គតឹ និព្ពត្តឹ ឧបបត្តឹ ជាតឹ ជរំ ព្យាធឹ មរណំ សោកំ បរិទេវំ ឧបាយាសំ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ សោតាបត្តិផលសមាបត្តត្ថាយ ឧប្បាទំ បវត្តំ និមិត្តំ អាយូហនំ បដិសន្ធឹ…បេ… បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ សកទាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ…បេ… សកទាគាមិផលសមាបត្តត្ថាយ…បេ… អនាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ…បេ… អនាគាមិផលសមាបត្តត្ថាយ …បេ… អរហត្តមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ ឧប្បាទំ បវត្តំ និមិត្តំ អាយូហនំ បដិសន្ធឹ គតឹ និព្ពត្តឹ ឧបបត្តឹ ជាតឹ ជរំ ព្យាធឹ មរណំ សោកំ បរិទេវំ ឧបាយាសំ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ អរហត្តផលសមាបត្តត្ថាយ…បេ… សុញ្ញតវិហារសមាបត្តត្ថាយ…បេ… អនិមិត្តវិហារសមាបត្តត្ថាយ ឧប្បាទំ បវត្តំ និមិត្តំ អាយូហនំ បដិសន្ធឹ…បេ… បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ។ ឥមា ទស សង្ខារុបេក្ខា វិបស្សនាវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ។

៥៨. កតិ សង្ខារុបេក្ខា កុសលា, កតិ អកុសលា, កតិ អព្យាកតា? បន្នរស សង្ខារុបេក្ខា កុសលា, តិស្សោ សង្ខារុបេក្ខា អព្យាកតា។ នត្ថិ សង្ខារុបេក្ខា អកុសលា។

បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា, អដ្ឋ ចិត្តស្ស គោចរា;
បុថុជ្ជនស្ស ទ្វេ ហោន្តិ, តយោ សេក្ខស្ស គោចរា;
តយោ ច វីតរាគស្ស, យេហិ ចិត្តំ វិវដ្ដតិ។

អដ្ឋ សមាធិស្ស បច្ចយា, ទស ញាណស្ស គោចរា;
អដ្ឋារស សង្ខារុបេក្ខា, តិណ្ណំ វិមោក្ខាន បច្ចយា។

ឥមេ អដ្ឋារសាការា, បញ្ញា យស្ស បរិច្ចិតា;
កុសលោ សង្ខារុបេក្ខាសុ, នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតីតិ។

តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “មុញ្ចិតុកម្យតាបដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា បញ្ញា សង្ខារុបេក្ខាសុ ញាណំ”។

សង្ខារុបេក្ខាញាណនិទ្ទេសោ នវមោ។

១០. គោត្រភុញាណនិទ្ទេសោ

៥៩. កថំ ពហិទ្ធា វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា គោត្រភុញាណំ? ឧប្បាទំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ បវត្តំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ និមិត្តំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ អាយូហនំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ បដិសន្ធឹ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ គតឹ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ និព្ពត្តឹ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ឧបបត្តឹ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ជាតឹ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ជរំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ព្យាធឹ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ មរណំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ សោកំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ បរិទេវំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ឧបាយាសំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ អនុប្បាទំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ អប្បវត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ…បេ… និរោធំ និព្ពានំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។

ឧប្បាទំ អភិភុយ្យិត្វា អនុប្បាទំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ បវត្តំ អភិភុយ្យិត្វា អប្បវត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ និមិត្តំ អភិភុយ្យិត្វា អនិមិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ …បេ… ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តំ អភិភុយ្យិត្វា និរោធំ និព្ពានំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។

ឧប្បាទា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ បវត្តា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ និមិត្តា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ អាយូហនា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ បដិសន្ធិយា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ គតិយា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ និព្ពត្តិយា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ ឧបបត្តិយា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ ជាតិយា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ ជរាយ វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ ព្យាធិម្ហា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ មរណា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ សោកា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ បរិទេវា វុដ្ឋាតីតិ –

គោត្រភុ។ ឧបាយាសា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តា វុដ្ឋាតីតិ – គោត្រភុ។ អនុប្បាទំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ អប្បវត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ...បេ.... និរោធំ និព្ពានំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។

ឧប្បាទា វុដ្ឋហិត្វា [វុដ្ឋិត្វា (ស្យា. ក.)] អនុប្បាទំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ បវត្តា វុដ្ឋហិត្វា អប្បវត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ និមិត្តា វុដ្ឋហិត្វា អនិមិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ អាយូហនា វុដ្ឋហិត្វា អនាយូហនំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ បដិសន្ធិយា វុដ្ឋហិត្វា អប្បដិសន្ធឹ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ គតិយា វុដ្ឋហិត្វា អគតឹ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ និព្ពត្តិយា វុដ្ឋហិត្វា អនិព្ពត្តឹ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ ឧបបត្តិយា វុដ្ឋហិត្វា អនុបបត្តឹ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ ជាតិយា វុដ្ឋហិត្វា អជាតឹ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ ជរាយ វុដ្ឋហិត្វា អជរំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ ព្យាធិម្ហា វុដ្ឋហិត្វា អព្យាធឹ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ មរណា វុដ្ឋហិត្វា អមតំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ សោកា វុដ្ឋហិត្វា អសោកំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ បរិទេវា វុដ្ឋហិត្វា អបរិទេវំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ ឧបាយាសា វុដ្ឋហិត្វា អនុបាយាសំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តា វុដ្ឋហិត្វា និរោធំ និព្ពានំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។

ឧប្បាទា វិវដ្ដតីតិ – គោត្រភុ។ បវត្តា វិវដ្ដតីតិ – គោត្រភុ...បេ.... ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តា វិវដ្ដតីតិ – គោត្រភុ។ អនុប្បាទំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ អប្បវត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ...បេ.... និរោធំ និព្ពានំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។

ឧប្បាទា វិវដ្ដិត្វា អនុប្បាទំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។ បវត្តា វិវដ្ដិត្វា អប្បវត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ...បេ.... ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តា វិវដ្ដិត្វា និរោធំ និព្ពានំ បក្ខន្ទតីតិ – គោត្រភុ។

៦០. កតិ គោត្រភូ ធម្មា សមថវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ? កតិ គោត្រភូ ធម្មា វិបស្សនាវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ? អដ្ឋ គោត្រភូ ធម្មា សមថវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ។ ទស គោត្រភូ ធម្មា វិបស្សនាវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ។

កតមេ អដ្ឋ គោត្រភូ ធម្មា សមថវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ? បឋមំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ នីវរណេ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ទុតិយំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កវិចារេ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ តតិយំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ បីតឹ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ចតុត្ថំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ សុខទុក្ខេ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ រូបសញ្ញំ បដិឃសញ្ញំ នានត្តសញ្ញំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ឥមេ អដ្ឋ គោត្រភូ ធម្មា សមថវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ។

កតមេ ទស គោត្រភូ ធម្មា វិបស្សនាវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ? សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ ឧប្បាទំ បវត្តំ និមិត្តំ អាយូហនំ បដិសន្ធឹ គតឹ និព្ពត្តឹ ឧបបត្តឹ ជាតឹ ជរំ ព្យាធឹ មរណំ សោកំ បរិទេវំ ឧបាយាសំ ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ សោតាបត្តិផលសមាបត្តត្ថាយ ឧប្បាទំ បវត្តំ និមិត្តំ អាយូហនំ បដិសន្ធឹ...បេ.... អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ សកទាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ...បេ.... សកទាគាមិផលសមាបត្តត្ថាយ... អនាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ... អនាគាមិផលសមាបត្តត្ថាយ... អរហត្តមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ ឧប្បាទំ បវត្តំ និមិត្តំ អាយូហនំ បដិសន្ធឹ គតឹ និព្ពត្តឹ ឧបបត្តឹ ជាតឹ ជរំ ព្យាធឹ មរណំ សោកំ បរិទេវំ ឧបាយាសំ ពហិទ្ធា សង្ខារនិមិត្តំ អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ អរហត្តផលសមាបត្តត្ថាយ... សុញ្ញតវិហារសមាបត្តត្ថាយ... អនិមិត្តវិហារសមាបត្តត្ថាយ ឧប្បាទំ បវត្តំ និមិត្តំ អាយូហនំ បដិសន្ធឹ...បេ.... អភិភុយ្យតីតិ – គោត្រភុ។ ឥមេ ទស គោត្រភូ ធម្មា វិបស្សនាវសេន ឧប្បជ្ជន្តិ។

កតិ គោត្រភូ ធម្មា កុសលា, កតិ អកុសលា, កតិ អព្យាកតា? បន្នរស គោត្រភូ ធម្មា កុសលា, តយោ គោត្រភូ ធម្មា អព្យាកតា។ នត្ថិ គោត្រភូ ធម្មា អកុសលាតិ។

សាមិសញ្ច និរាមិសំ, បណិហិតញ្ច អប្បណិហិតំ;
សញ្ញុត្តញ្ច វិសញ្ញុត្តំ, វុដ្ឋិតញ្ច អវុដ្ឋិតំ។

អដ្ឋ សមាធិស្ស បច្ចយា, ទស ញាណស្ស គោចរា;
អដ្ឋារស គោត្រភូ ធម្មា, តិណ្ណំ វិមោក្ខាន បច្ចយា។

ឥមេ អដ្ឋារសាការា, បញ្ញា យស្ស បរិច្ចិតា;
កុសលោ វិវដ្ដេ វុដ្ឋានេ, នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតីតិ។

តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជានានដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ពហិទ្ធា វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា គោត្រភុញាណំ”។

គោត្រភុញាណនិទ្ទេសោ ទសមោ។

១១. មគ្គញាណនិទ្ទេសោ

៦១. កថំ ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ? សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។ អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ មិច្ឆាសង្កប្បា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចា មិច្ឆាវាចាយ វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តោ មិច្ឆាកម្មន្តា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ មិច្ឆាអាជីវា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ មិច្ឆាវាយាមា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ មិច្ឆាសតិយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ មិច្ឆាសមាធិតោ វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ ឱឡារិកា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា ឱឡារិកា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

អនាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ អនុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា អនុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

អរហត្តមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

៦២. អជាតំ ឈាបេតិ ជាតេន, ឈានំ តេន បវុច្ចតិ;
ឈានវិមោក្ខេ កុសលតា, នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតិ។

សមាទហិត្វា យថា ចេ វិបស្សតិ, វិបស្សមានោ តថា ចេ សមាទហេ;

វិបស្សនា ច សមថោ តទា អហុ, សមានភាគា យុគនទ្ធា វត្តរេ។

ទុក្ខា សង្ខារា សុខោ, និរោធោ ឥតិ ទស្សនំ [និរោធោតិ ទស្សនំ (ស្យា. ក.)];
ទុភតោ វុដ្ឋិតា បញ្ញា, ផស្សេតិ អមតំ បទំ។

វិមោក្ខចរិយំ ជានាតិ, នានត្តេកត្តកោវិទោ;
ទ្វិន្នំ ញាណានំ កុសលតា, នានាទិដ្ឋីសុ ន កម្បតីតិ។

តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘ទុភតោ វុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ’’។

មគ្គញាណនិទ្ទេសោ ឯកាទសមោ។

១២. ផលញាណនិទ្ទេសោ

៦៣. កថំ បយោគប្បដិប្បស្សទ្ធិបញ្ញា ផលេ ញាណំ? សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាទិដ្ឋិ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ មិច្ឆាសង្កប្បា វុដ្ឋាតិ តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាសង្កប្បោ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចា មិច្ឆាវាចាយ វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាវាចា។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តោ មិច្ឆាកម្មន្តា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាកម្មន្តោ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ មិច្ឆាអាជីវា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាអាជីវោ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ មិច្ឆាវាយាមា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាវាយាមោ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ មិច្ឆាសតិយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាសតិ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ មិច្ឆាសមាធិតោ វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាសមាធិ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ ឱឡារិកា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា ឱឡារិកា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វុដ្ឋាតិ , តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាសមាធិ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

អនាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ អនុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា អនុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាសមាធិ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។

អរហត្តមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ…បេ…. អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច

វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ តំបយោគប្បដិប្បស្សទ្ធត្តា ឧប្បជ្ជតិ សម្មាសមាធិ។ មគ្គស្សេតំ ផលំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “បយោគប្បដិប្បស្សទ្ធិបញ្ញា ផលេ ញាណំ”។

ផលញាណនិទ្ទេសោ ទ្វាទសមោ។

១៣. វិមុត្តិញាណនិទ្ទេសោ

៦៤. កថំ ឆិន្នវដុមានុបស្សនេ បញ្ញា វិមុត្តិញាណំ? សោតាបត្តិមគ្គេន សក្កាយទិដ្ឋិ, វិចិកិច្ឆា, សីលព្ពតបរាមាសោ, ទិដ្ឋានុសយោ, វិចិកិច្ឆានុសយោ អត្តនោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសា សម្មា សមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ឧបក្កិលេសេហិ សបរិយុដ្ឋានេហិ ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ សុវិមុត្តំ។ តំវិមុត្តិ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឆិន្នវដុមានុបស្សនេ បញ្ញា វិមុត្តិញាណំ”។

សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកំ កាមរាគសញ្ញោជនំ, បដិឃសញ្ញោជនំ, ឱឡារិកោ កាមរាគានុសយោ, បដិឃានុសយោ – អត្តនោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសា សម្មា សមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ។ ឥមេហិ ចតូហិ ឧបក្កិលេសេហិ សបរិយុដ្ឋានេហិ ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ សុវិមុត្តំ។ តំវិមុត្តិ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឆិន្នវដុមានុបស្សនេ បញ្ញា វិមុត្តិញាណំ”។

អនាគាមិមគ្គេន អនុសហគតំ កាមរាគសញ្ញោជនំ, បដិឃសញ្ញោជនំ, អនុសហគតោ កាមរាគានុសយោ, បដិឃានុសយោ – អត្តនោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសា សម្មា សមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ។ ឥមេហិ ចតូហិ ឧបក្កិលេសេហិ សបរិយុដ្ឋានេហិ ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ សុវិមុត្តំ។ តំវិមុត្តិ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឆិន្នវដុមានុបស្សនេ បញ្ញា វិមុត្តិញាណំ”។

អរហត្តមគ្គេន រូបរាគោ, អរូបរាគោ, មានោ, ឧទ្ធច្ចំ, អវិជ្ជា, មានានុសយោ, ភវរាគានុសយោ, អវិជ្ជានុសយោ – អត្តនោ ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសា សម្មា សមុច្ឆិន្នា ហោន្តិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ ឧបក្កិលេសេហិ សបរិយុដ្ឋានេហិ ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ សុវិមុត្តំ។ តំវិមុត្តិ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឆិន្នវដុមានុបស្សនេ បញ្ញា វិមុត្តិញាណំ”។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឆិន្នវដុមានុបស្សនេ បញ្ញា វិមុត្តិញាណំ”។

វិមុត្តិញាណនិទ្ទេសោ តេរសមោ។

១៤. បច្ចវេក្ខណញាណនិទ្ទេសោ

៦៥. កថំ តទា សមុទាគតេ ធម្មេ បស្សនេ បញ្ញា បច្ចវេក្ខណេ ញាណំ? សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ តទា សមុទាគតា។ អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ តទា សមុទាគតោ។ បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចា តទា សមុទាគតា។ សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តោ តទា សមុទាគតោ។ វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ តទា សមុទាគតោ។ បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ តទា សមុទាគតោ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ តទា សមុទាគតា។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ តទា សមុទាគតោ។

ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តទា សមុទាគតោ។ បវិចយដ្ឋេន ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ តទា សមុទាគតោ។ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ តទា សមុទាគតោ។ ផរណដ្ឋេន បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តទា សមុទាគតោ។ ឧបសមដ្ឋេន បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ តទា សមុទាគតោ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ តទា សមុទាគតោ។ បដិសង្ខានដ្ឋេន ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តទា សមុទាគតោ។

អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋេន សទ្ធាពលំ តទា សមុទាគតំ។ កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋេន វីរិយពលំ តទា សមុទាគតំ។ បមាទេ អកម្បិយដ្ឋេន សតិពលំ តទា សមុទាគតំ។ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋេន សមាធិពលំ តទា សមុទាគតំ។ អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋេន បញ្ញាពលំ តទា សមុទាគតំ។

អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ តទា សមុទាគតំ។ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ តទា សមុទាគតំ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ តទា សមុទាគតំ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ តទា សមុទាគតំ។ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ តទា សមុទាគតំ។

អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយា ឥទា សមុទាគតា។ អកម្បិយដ្ឋេន ពលា ឥទា សមុទាគតា។ និយ្យានដ្ឋេន សម្ពោជ្ឈង្គា ឥទា សមុទាគតា។ ហេតុដ្ឋេន មគ្គោ ឥទា សមុទាគតោ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានា ឥទា សមុទាគតា។ បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានា ឥទា សមុទាគតា។ ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទា ឥទា សមុទាគតា។ តថដ្ឋេន សច្ចា ឥទា សមុទាគតា។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ ឥទា សមុទាគតោ។ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា ឥទា សមុទាគតា។ ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឥទា សមុទាគតា។ អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធំ ឥទា សមុទាគតំ។ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ឥទា សមុទាគតា។ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ ឥទា សមុទាគតា។ ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ឥទា សមុទាគតា។ វិមុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខោ ឥទា សមុទាគតោ។ បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជា ឥទា សមុទាគតា។ បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ ឥទា សមុទាគតា។ សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ ឥទា សមុទាគតំ។

ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ។ មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ។ ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ។ វេទនា សមោសរណដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតា។ សមាធិ បមុខដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ។ សតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតា។ បញ្ញា តទុត្តរដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតា ។ វិមុត្តិ សារដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតា។ អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតំ។ វុដ្ឋហិត្វា បច្ចវេក្ខតិ, ឥមេ ធម្មា ឥទា សមុទាគតា។

សោតាបត្តិផលក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ ឥទា សមុទាគតា។ អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ ឥទា សមុទាគតោ...បេ... បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ ឥទា សមុទាគតំ។ ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ។ មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ។ ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ។ វេទនា សមោសរណដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតា។ សមាធិ បមុខដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ។ សតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតា។ បញ្ញា តទុត្តរដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតា។ វិមុត្តិ សារដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតា។ អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតំ។ វុដ្ឋហិត្វា បច្ចវេក្ខតិ, ឥមេ ធម្មា ឥទា សមុទាគតា។

សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ...បេ... សកទាគាមិផលក្ខណេ...បេ... អនាគាមិមគ្គក្ខណេ...បេ... អនាគាមិផលក្ខណេ...បេ... អរហត្តមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ ឥទា សមុទាគតា...បេ... សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ ឥទា សមុទាគតំ។ ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ...បេ... អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតំ។ វុដ្ឋហិត្វា បច្ចវេក្ខតិ, ឥមេ ធម្មា ឥទា សមុទាគតា។

អរហត្តផលក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ ឥទា សមុទាគតា ...បេ... បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ ឥទា សមុទាគតំ។ ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតោ ...បេ... អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ឥទា សមុទាគតំ។ វុដ្ឋហិត្វា បច្ចវេក្ខតិ, ឥមេ ធម្មា ឥទា សមុទាគតា។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឥទា សមុទាគតេ ធម្មេ បស្សនេ បញ្ញា បច្ចវេក្ខណេ ញាណំ”។

បច្ចវេក្ខណញាណនិទ្ទេសោ ចុទ្ទសមោ។

១៥. វត្ថុនានត្តញាណនិទ្ទេសោ

៦៦. កថំ អជ្ឈត្តវវត្ថានេ បញ្ញា វត្ថុនានត្តេ ញាណំ? កថំ អជ្ឈត្តធម្មេ វវត្ថេតិ? ចក្ខុំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ, សោតំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ, ឃានំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ, ជិវ្ហំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ, កាយំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ, មនំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ។

កថំ ចក្ខុំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ? ចក្ខុ អវិជ្ជាសម្ភូតន្តិ វវត្ថេតិ, ចក្ខុ តណ្ហាសម្ភូតន្តិ វវត្ថេតិ, ចក្ខុ កម្មសម្ភូតន្តិ វវត្ថេតិ, ចក្ខុ អាហារសម្ភូតន្តិ វវត្ថេតិ, ចក្ខុ ចតុន្នំ មហាភូតានំ ឧបាទាយាតិ វវត្ថេតិ, ចក្ខុ ឧប្បន្នន្តិ វវត្ថេតិ, ចក្ខុ សមុទាគតន្តិ វវត្ថេតិ។ ចក្ខុ អហុត្វា សម្ភូតំ, ហុត្វា ន ភវិស្សតីតិ វវត្ថេតិ។ ចក្ខុំ អន្តវន្តតោ វវត្ថេតិ, ចក្ខុ អទ្ធុវំ អសស្សតំ វិបរិណាមធម្មន្តិ វវត្ថេតិ, ចក្ខុ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ វវត្ថេតិ ។ ចក្ខុំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ, នោ និច្ចតោ; ទុក្ខតោ វវត្ថេតិ, នោ សុខតោ; អនត្តតោ វវត្ថេតិ, នោ អត្តតោ; និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ; វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ; និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ; បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ វវត្ថេន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ វវត្ថេន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ, អនត្តតោ វវត្ថេន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ, និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ, វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ, និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ, បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឯវំ ចក្ខុំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ។

កថំ សោតំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ? សោតំ អវិជ្ជាសម្ភូតន្តិ វវត្ថេតិ…បេ…. ឯវំ សោតំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ។ កថំ ឃានំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ? ឃានំ អវិជ្ជាសម្ភូតន្តិ វវត្ថេតិ…បេ…. ឯវំ ឃានំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ។ កថំ ជិវ្ហំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ? ជិវ្ហា អវិជ្ជាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ជិវ្ហា តណ្ហាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ជិវ្ហា កម្មសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ជិវ្ហា អាហារសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ជិវ្ហា ចតុន្នំ មហាភូតានំ ឧបាទាយាតិ វវត្ថេតិ, ជិវ្ហា ឧប្បន្នាតិ វវត្ថេតិ ជិវ្ហា សមុទាគតាតិ វវត្ថេតិ។ ជិវ្ហា អហុត្វា សម្ភូតា, ហុត្វា ន ភវិស្សតីតិ វវត្ថេតិ។ ជិវ្ហំ អន្តវន្តតោ វវត្ថេតិ, ជិវ្ហា អទ្ធុវា អសស្សតា វិបរិណាមធម្មាតិ វវត្ថេតិ, ជិវ្ហា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មាតិ វវត្ថេតិ។ ជិវ្ហំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ, នោ និច្ចតោ…បេ…. បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ វវត្ថេន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ…បេ…. បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឯវំ ជិវ្ហំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ។

កថំ កាយំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ? កាយោ អវិជ្ជាសម្ភូតោតិ វវត្ថេតិ, កាយោ តណ្ហាសម្ភូតោតិ វវត្ថេតិ, កាយោ កម្មសម្ភូតោតិ វវត្ថេតិ, កាយោ អាហារសម្ភូតោតិ វវត្ថេតិ, កាយោ ចតុន្នំ មហាភូតានំ ឧបាទាយាតិ វវត្ថេតិ, កាយោ ឧប្បន្នោតិ វវត្ថេតិ, កាយោ សមុទាគតោតិ វវត្ថេតិ។ កាយោ អហុត្វា សម្ភូតោ, ហុត្វា ន ភវិស្សតីតិ វវត្ថេតិ។ កាយំ អន្តវន្តតោ វវត្ថេតិ, កាយោ អទ្ធុវោ អសស្សតោ វិបរិណាមធម្មោតិ វវត្ថេតិ, កាយោ អនិច្ចោ សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ ខយធម្មោ វយធម្មោ វិរាគធម្មោ និរោធធម្មោតិ វវត្ថេតិ។ កាយំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ, នោ និច្ចតោ; ទុក្ខតោ វវត្ថេតិ, នោ សុខតោ…បេ…. បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ វវត្ថេន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ វវត្ថេន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ…បេ…. បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឯវំ កាយំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ។

កថំ មនំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ? មនោ អវិជ្ជាសម្ភូតោតិ វវត្ថេតិ, មនោ តណ្ហាសម្ភូតោតិ វវត្ថេតិ, មនោ កម្មសម្ភូតោតិ វវត្ថេតិ, មនោ អាហារសម្ភូតោតិ វវត្ថេតិ, មនោ ឧប្បន្នោតិ វវត្ថេតិ , មនោ សមុទាគតោតិ វវត្ថេតិ។ មនោ អហុត្វា សម្ភូតោ, ហុត្វា ន ភវិស្សតីតិ វវត្ថេតិ។ មនំ អន្តវន្តតោ វវត្ថេតិ, មនោ អទ្ធុវោ អសស្សតោ វិបរិណាមធម្មោតិ វវត្ថេតិ, មនោ អនិច្ចោ សង្ខតោ បដិច្ចសមុប្បន្នោ ខយធម្មោ វយធម្មោ វិរាគធម្មោ និរោធធម្មោតិ វវត្ថេតិ។ មនំ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ, នោ និច្ចតោ; ទុក្ខតោ វវត្ថេតិ, នោ សុខតោ; អនត្តតោ វវត្ថេតិ, នោ អត្តតោ; និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ; វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ; និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ; បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ វវត្ថេន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ វវត្ថេន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ, អនត្តតោ វវត្ថេន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ, និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ, វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ, និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ, បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឯវំ មនំ អជ្ឈត្តំ វវត្ថេតិ។ ឯវំ អជ្ឈត្តធម្មេ វវត្ថេតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “អជ្ឈត្តវវត្ថានេ បញ្ញា វត្ថុនានត្តេ ញាណំ”។

វត្ថុនានត្តញាណនិទ្ទេសោ បន្នរសមោ។

១៦. គោចរនានត្តញាណនិទ្ទេសោ

៦៧. កថំ ពហិទ្ធា វវត្ថានេ បញ្ញា គោចរនានត្តេ ញាណំ? កថំ ពហិទ្ធា ធម្មេ វវត្ថេតិ? រូបេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ, សទ្ទេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ, គន្ធេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ, រសេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ, ផោដ្ឋព្ពេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ, ធម្មេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ ។

កថំ រូបេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ? រូបា អវិជ្ជាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ រូបា តណ្ហាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, រូបា កម្មសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, រូបា អាហារសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, រូបា ចតុន្នំ មហាភូតានំ ឧបាទាយាតិ វវត្ថេតិ, រូបា ឧប្បន្នាតិ វវត្ថេតិ, រូបា សមុទាគតាតិ វវត្ថេតិ។ រូបា អហុត្វា សម្ភូតា, ហុត្វា ន ភវិស្សន្តីតិ វវត្ថេតិ។ រូបេ អន្តវន្តតោ វវត្ថេតិ, រូបា អទ្ធុវា អសស្សតា វិបរិណាមធម្មាតិ វវត្ថេតិ ។ រូបា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មាតិ វវត្ថេតិ។ រូបេ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ, នោ និច្ចតោ; ទុក្ខតោ វវត្ថេតិ, នោ សុខតោ; អនត្តតោ វវត្ថេតិ, នោ អត្តតោ; និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ ; វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ; និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ; បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ វវត្ថេន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ វវត្ថេន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ, អនត្តតោ វវត្ថេន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ, និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ, វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ, និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ, បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឯវំ រូបេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ។

កថំ សទ្ទេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ? សទ្ទា អវិជ្ជាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ…បេ…. សទ្ទា ចតុន្នំ មហាភូតានំ ឧបាទាយាតិ វវត្ថេតិ, សទ្ទា ឧប្បន្នាតិ វវត្ថេតិ, សទ្ទា សមុទាគតាតិ វវត្ថេតិ។ សទ្ទា អហុត្វា សម្ភូតា, ហុត្វា ន ភវិស្សន្តីតិ វវត្ថេតិ។ សទ្ទេ អន្តវន្តតោ វវត្ថេតិ, សទ្ទា អទ្ធុវា អសស្សតា វិបរិណាមធម្មាតិ វវត្ថេតិ, សទ្ទា អនិច្ចា សង្ខតា

បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មាតិ វវត្ថេតិ។ សទ្ទេ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ, នោ និច្ចតោ...បេ.... ឯវំ សទ្ទេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ។

កថំ គន្ធេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ? គន្ធា អវិជ្ជាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, គន្ធា តណ្ហាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ...បេ.... ឯវំ គន្ធេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ។ កថំ រសេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ? រសា អវិជ្ជាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, រសា តណ្ហាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ...បេ.... ឯវំ រសេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ។ កថំ ផោដ្ឋព្ពេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ? ផោដ្ឋព្ពា អវិជ្ជាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ផោដ្ឋព្ពា តណ្ហាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ផោដ្ឋព្ពា កម្មសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ផោដ្ឋព្ពា អាហារសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ផោដ្ឋព្ពា ឧប្បន្នាតិ វ វវត្ថេតិ។ ផោដ្ឋព្ពា សមុទាគតាតិ វវត្ថេតិ...បេ.... ឯវំ ផោដ្ឋព្ពេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ។

កថំ ធម្មេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ? ធម្មា អវិជ្ជាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ធម្មា តណ្ហាសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ធម្មា កម្មសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ធម្មា អាហារសម្ភូតាតិ វវត្ថេតិ, ធម្មា ឧប្បន្នាតិ វវត្ថេតិ, ធម្មា សមុទាគតាតិ វវត្ថេតិ។ ធម្មា អហុត្វា សម្ភូតា , ហុត្វា ន ភវិស្សន្តីតិ វវត្ថេតិ។ ធម្មេ អន្តវន្តតោ វវត្ថេតិ, ធម្មា អទ្ធុវា អសស្សតា វិបរិណាមធម្មាតិ វវត្ថេតិ, ធម្មា អនិច្ចា សង្ខតា បដិច្ចសមុប្បន្នា ខយធម្មា វយធម្មា វិរាគធម្មា និរោធធម្មាតិ វ វវត្ថេតិ។ ធម្មេ អនិច្ចតោ វវត្ថេតិ, នោ និច្ចតោ; ទុក្ខតោ វវត្ថេតិ, នោ សុខតោ; អនត្តតោ វវត្ថេតិ, នោ អត្តតោ; និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ; វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ; និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ; បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ...បេ.... អនិច្ចតោ វវត្ថេន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ វវត្ថេន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ, អនត្តតោ វវត្ថេន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ, និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ, វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ, និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ, បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឯវំ ធម្មេ ពហិទ្ធា វវត្ថេតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ពហិទ្ធា វវត្ថានេ បញ្ញា គោចរនានត្តេ ញាណំ”។

គោចរនានត្តញាណនិទ្ទេសោ សោឡសមោ។

១៧. ចរិយានានត្តញាណនិទ្ទេសោ

៦៨. កថំ ចរិយាវវត្ថានេ បញ្ញា ចរិយានានត្តេ ញាណំ? **ចរិយា**តិ តិស្សោ ចរិយាយោ – វិញ្ញាណចរិយា, អញ្ញាណចរិយា, ញាណចរិយា។

កតមា វិញ្ញាណចរិយា? ទស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា រូបេសុ, ទស្សនដ្ឋោ ចក្ខុវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណចរិយា រូបេសុ, ទិដ្ឋត្តា អភិនិរោបនា វិបាកមនោធាតុ [អភិនិរោបនវិបាកមនោធាតុ (ស្យា.)] វិញ្ញាណចរិយា រូបេសុ, អភិនិរោបិតត្តា វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ វិញ្ញាណចរិយា រូបេសុ។ សវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា សទ្ទេសុ, សវនដ្ឋោ សោតវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណចរិយា សទ្ទេសុ, សុតត្តា អភិនិរោបនា វិបាកមនោធាតុ វិញ្ញាណចរិយា សទ្ទេសុ, អភិនិរោបិតត្តា វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ វិញ្ញាណចរិយា សទ្ទេសុ។ ឃាយនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា គន្ធេសុ, ឃាយនដ្ឋោ [ឃាយនត្ថោ (ស្យា. ក.)] ឃានវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណចរិយា គន្ធេសុ, ឃាយិតត្តា អភិនិរោបនា វិបាកមនោធាតុ វិញ្ញាណចរិយា គន្ធេសុ, អភិនិរោបិតត្តា វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ វិញ្ញាណចរិយា គន្ធេសុ។ សាយនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា រសេសុ, សាយនដ្ឋោ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណចរិយា រសេសុ, សាយិតត្តា អភិនិរោបនា វិបាកមនោធាតុ វិញ្ញាណចរិយា រសេសុ, អភិនិរោបិតត្តា វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ វិញ្ញាណចរិយា រសេសុ។ ផុសនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា ផោដ្ឋព្ពេសុ, ផុសនដ្ឋោ កាយវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណចរិយា ផោដ្ឋព្ពេសុ, ផុដ្ឋត្តា អភិនិរោបនា វិបាកមនោធាតុ វិញ្ញាណចរិយា ផោដ្ឋព្ពេសុ, អភិនិរោបិតត្តា វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ វិញ្ញាណចរិយា ផោដ្ឋព្ពេសុ។ វិជាននត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា ធម្មេសុ, វិជាននដ្ឋោ មនោវិញ្ញាណំ វិញ្ញាណចរិយា ធម្មេសុ, វិញ្ញាតត្តា អភិនិរោបនា វិបាកមនោធាតុ វិញ្ញាណចរិយា ធម្មេសុ, អភិនិរោបិតត្តា វិបាកមនោវិញ្ញាណធាតុ វិញ្ញាណចរិយា ធម្មេសុ។

៦៩. ***វិញ្ញាណចរិយា***តិ កេនដ្ឋេន វិញ្ញាណចរិយា? នីរាគា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ និទ្ទោសា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ និម្មោហា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ និម្មានា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ និទ្ទិដ្ឋិ ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា និឧទ្ធច្ចា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ និព្ពិចិកិច្ឆា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ នានុសយា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ រាគវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ ទោសវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ មោហវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ មានវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ ទិដ្ឋិវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ ឧទ្ធច្ចវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ វិចិកិច្ឆាវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ អនុសយវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ កុសលេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ អកុសលេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ

– វិញ្ញាណចរិយា។ សាវជ្ជេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ អនវជ្ជេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ កណ្ហេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ សុក្កេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ សុខុទ្រយេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ ទុក្ខុទ្រយេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ សុខវិបាកេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ ទុក្ខវិបាកេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ វិញ្ញាតេ ចរតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ វិញ្ញាណស្ស ឯវរូបា ចរិយា ហោតីតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ បកតិបរិសុទ្ធមិទំ ចិត្តំ និក្កិលេសដ្ឋេនាតិ – វិញ្ញាណចរិយា។ អយំ វិញ្ញាណចរិយា។

កតមា អញ្ញាណចរិយា? មនាបិយេសុ រូបេសុ រាគស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; រាគស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ អមនាបិយេសុ រូបេសុ ទោសស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; ទោសស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ តទុភយេន អសមបេក្ខនស្មឹ វត្ថុស្មឹ មោហស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; មោហស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ វិនិពន្ធស្ស មានស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; មានស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ បរាមដ្ឋាយ ទិដ្ឋិយា ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; ទិដ្ឋិយា ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ វិក្ខេបគតស្ស ឧទ្ធច្ចស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; ឧទ្ធច្ចស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ អនិដ្ឋង្គតាយ វិចិកិច្ឆាយ ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; វិចិកិច្ឆាយ ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ ថាមគតស្ស អនុសយស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា ; អនុសយស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។

មនាបិយេសុ សទ្ទេសុ...បេ.... មនាបិយេសុ គន្ធេសុ...បេ.... មនាបិយេសុ រសេសុ...បេ.... មនាបិយេសុ ផោដ្ឋព្ពេសុ...បេ.... មនាបិយេសុ ធម្មេសុ រាគស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; រាគស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ អមនាបិយេសុ ធម្មេសុ ទោសស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; ទោសស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ តទុភយេន អសមបេក្ខនស្មឹ វត្ថុស្មឹ មោហស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; មោហស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ វិនិពន្ធស្ស មានស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; មានស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ បរាមដ្ឋាយ ទិដ្ឋិយា ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; ទិដ្ឋិយា ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ វិក្ខេបគតស្ស ឧទ្ធច្ចស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; ឧទ្ធច្ចស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា; អនិដ្ឋង្គតាយ វិចិកិច្ឆាយ ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; វិចិកិច្ឆាយ ជវនា អញ្ញាណចរិយា។ ថាមគតស្ស អនុសយស្ស ជវនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; អនុសយស្ស ជវនា អញ្ញាណចរិយា។

៧០. អញ្ញាណចរិយាតិ កេនដ្ឋេន អញ្ញាណចរិយា? សរាគា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សទោសា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សមោហា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សមានា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សទិដ្ឋិ ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សឧទ្ធច្ចា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សវិចិកិច្ឆា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សានុសយា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា ។ រាគសម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ ទោសសម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ មោហសម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ មានសម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា ។ ទិដ្ឋិសម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ ឧទ្ធច្ចសម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ វិចិកិច្ឆាសម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ អនុសយសម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ កុសលេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ អកុសលេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សាវជ្ជេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ អនវជ្ជេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា ។ កណ្ហេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សុក្កេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សុខុទ្រយេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ ទុក្ខុទ្រយេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ សុខវិបាកេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ ទុក្ខវិបាកេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ អញ្ញាតេ ចរតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ អញ្ញាណស្ស ឯវរូបា ចរិយា ហោតីតិ – អញ្ញាណចរិយា។ អយំ អញ្ញាណចរិយា។

៧១. កតមា ញាណចរិយា? អនិច្ចានុបស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; អនិច្ចានុបស្សនា ញាណចរិយា។ ទុក្ខានុបស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; ទុក្ខានុបស្សនា ញាណចរិយា។ អនត្តានុបស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; អនត្តានុបស្សនា ញាណចរិយា។ និព្ពិទានុបស្សនត្ថាយ...បេ.... វិរាគានុបស្សនត្ថាយ... និរោធានុបស្សនត្ថាយ... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនត្ថាយ... ខយានុបស្សនត្ថាយ... វយានុបស្សនត្ថាយ... វិបរិណាមានុបស្សនត្ថាយ... អនិមិត្តានុបស្សនត្ថាយ... អប្បណិហិតានុបស្សនត្ថាយ... សុញ្ញតានុបស្សនត្ថាយ... អធិបញ្ញាធម្មានុបស្សនត្ថាយ... យថាភូតញាណទស្សនត្ថាយ... អាទីនវានុបស្សនត្ថាយ... បដិសង្ខានុបស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនកិរិយាព្យាកតា វិញ្ញាណចរិយា; បដិសង្ខានុបស្សនា ញាណចរិយា។ វិវដ្ដនានុបស្សនា ញាណចរិយា។ សោតាបត្តិមគ្គោ ញាណចរិយា។ សោតា

បត្តិផលសមាបត្តិ ញាណចរិយា។ សកទាគាមិមគ្គោ ញាណចរិយា។ សកទាគាមិផលសមាបត្តិ ញាណចរិយា។ អនាគាមិមគ្គោ ញាណចរិយា។ អនាគាមិផលសមាបត្តិ ញាណចរិយា។ អរហត្តមគ្គោ ញាណចរិយា។ អរហត្តផលសមាបត្តិ ញាណចរិយា។

ញាណចរិយាតិ កេនដ្ឋេន ញាណចរិយា? នីរាគា ចរតីតិ – ញាណចរិយា។ និទ្ទោសា ចរតីតិ – ញាណចរិយា...បេ.... នានុសយា ចរតីតិ – ញាណចរិយា។ រាគវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – ញាណចរិយា។ ទោសវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – ញាណចរិយា។ មោហវិប្បយុត្តា ចរតីតិ – ញាណចរិយា។ មានវិប្បយុត្តា...បេ.... ទិដ្ឋិវិប្បយុត្តា... ឧទ្ធច្ចវិប្បយុត្តា... វិចិកិច្ឆាវិប្បយុត្តា... អនុសយវិប្បយុត្តា... កុសលេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា... អកុសលេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា... សាវជ្ជេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា... អនវជ្ជេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា... កណ្ហេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា... សុក្កេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា... សុខុទ្រយេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា... ទុក្ខុទ្រយេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា... សុខវិបាកេហិ កម្មេហិ សម្បយុត្តា ចរតីតិ – ញាណចរិយា។ ទុក្ខវិបាកេហិ កម្មេហិ វិប្បយុត្តា ចរតីតិ – ញាណចរិយា។ ញាតេ ចរតីតិ – ញាណចរិយា ។ ញាណស្ស ឯវរូបា ចរិយា ហោតីតិ – ញាណចរិយា។ អយំ ញាណចរិយា។ អញ្ញា វិញ្ញាណចរិយា, អញ្ញា អញ្ញាណចរិយា, អញ្ញា ញាណចរិយាតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ចរិយាវវត្ថានេ បញ្ញា ចរិយានានត្តេ ញាណំ”។

ចរិយានានត្តញាណនិទ្ទេសោ សត្តរសមោ។

១៨. ភូមិនានត្តញាណនិទ្ទេសោ

៧២. កថំ ចតុធម្មវវត្ថានេ បញ្ញា ភូមិនានត្តេ ញាណំ? ចតស្សោ ភូមិយោ – កាមាវចរា ភូមិ, រូបាវចរា ភូមិ, អរូបាវចរា ភូមិ, អបរិយាបន្នា ភូមិ។ កតមា កាមាវចរា ភូមិ? ហេដ្ឋតោ អវីចិនិរយំ បរិយន្តំ ករិត្វា ឧបរិតោ បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវេ [បរនិម្មិតវសវត្តិទេវេ (ក.)] អន្តោករិត្វា យំ ឯតស្មឹ អន្តរេ ឯត្ថាវចរា ឯត្ថ បរិយាបន្នា ខន្ធធាតុអាយតនា រូបំ វេទនា សញ្ញា សង្ខារា វិញ្ញាណំ – អយំ កាមាវចរា ភូមិ។

កតមា រូបាវចរា ភូមិ? ហេដ្ឋតោ ព្រហ្មលោកំ បរិយន្តំ ករិត្វា ឧបរិតោ អកនិដ្ឋេ ទេវេ អន្តោករិត្វា យំ ឯតស្មឹ អន្តរេ ឯត្ថាវចរា ឯត្ថ បរិយាបន្នា សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា – អយំ រូបាវចរា ភូមិ។

កតមា អរូបាវចរា ភូមិ? ហេដ្ឋតោ អាកាសានញ្ចាយតនូបគេ ទេវេ បរិយន្តំ ករិត្វា ឧបរិតោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគេ ទេវេ អន្តោករិត្វា យំ ឯតស្មឹ អន្តរេ ឯត្ថាវចរា ឯត្ថ បរិយាបន្នា សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា – អយំ អរូបាវចរា ភូមិ។

កតមា អបរិយាបន្នា ភូមិ? អបរិយាបន្នា មគ្គា ច មគ្គផលានិ ច អសង្ខតា ច ធាតុ – អយំ អបរិយាបន្នា ភូមិ។ ឥមា ចតស្សោ ភូមិយោ។

អបរាបិ ចតស្សោ ភូមិយោ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ចត្តារោ សម្មប្បធានា, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា, ចត្តារិ ឈានានិ, ចតស្សោ អប្បមញ្ញាយោ, ចតស្សោ អរូបសមាបត្តិយោ, ចតស្សោ បដិសម្ភិទា, ចតស្សោ បដិបទា, ចត្តារិ អារម្មណានិ, ចត្តារោ អរិយវំសា, ចត្តារិ សង្គហវត្ថូនិ , ចត្តារិ ចក្កានិ, ចត្តារិ ធម្មបទានិ – ឥមា ចតស្សោ ភូមិយោ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ចតុធម្មវវត្ថានេ បញ្ញា ភូមិនានត្តេ ញាណំ”។

ភូមិនានត្តញាណនិទ្ទេសោ អដ្ឋារសមោ។

១៩. ធម្មនានត្តញាណនិទ្ទេសោ

៧៣. កថំ នវធម្មវវត្ថានេ បញ្ញា ធម្មនានត្តេ ញាណំ? កថំ ធម្មេ វវត្ថេតិ? កាមាវចរេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អកុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ។ រូបាវចរេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ។ អរូបាវចរេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ។ អបរិយាបន្នេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ។

កថំ កាមាវចរេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អកុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ? ទស កុសលកម្មបថេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, ទស អកុសលកម្មបថេ អកុសលតោ វវត្ថេតិ, រូបញ្ច វិបាកញ្ច កិរិយញ្ច អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ – ឯវំ កាមាវចរេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អកុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ។

កថំ រូបាវចរេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ? ឥធដ្ឋស្ស ចត្តារិ ឈានានិ កុសលតោ វវត្ថេតិ, តត្រូបបន្នស្ស ចត្តារិ ឈានានិ អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ – ឯវំ រូបាវចរេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ។

កថំ អរូបាវចរេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ? ឥធដ្ឋស្ស ចតស្សោ អរូបាវចរសមាបត្តិយោ កុសលតោ វវត្ថេតិ, តត្រូបបន្នស្ស ចតស្សោ អរូបាវចរសមាបត្តិយោ អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ – ឯវំ អរូបាវចរេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ។

កថំ អបរិយាបន្នេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ? ចត្តារោ អរិយមគ្គេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ និព្ពានញ្ច អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ – ឯវំ អបរិយាបន្នេ ធម្មេ កុសលតោ វវត្ថេតិ, អព្យាកតតោ វវត្ថេតិ។ ឯវំ ធម្មេ វវត្ថេតិ។

នវ បាមោជ្ជមូលកា ធម្មា។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ សមាហិតេ ចិត្តេ យថាភូតំ បជានាតិ បស្សតិ។ យថាភូតំ ជានំ បស្សំ និព្ពិន្ទតិ, និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ, វិរាគា វិមុច្ចតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... អនត្តតោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... វិមុច្ចតិ។

រូបំ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... រូបំ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ...បេ.... វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុំ...បេ.... ជរាមរណំ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... ជរាមរណំ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... ជរាមរណំ អនត្តតោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ សមាហិតេ ចិត្តេ យថាភូតំ បជានាតិ បស្សតិ។ យថាភូតំ ជានំ បស្សំ និព្ពិន្ទតិ, និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ, វិរាគា វិមុច្ចតិ។ ឥមេ នវ បាមោជ្ជមូលកា ធម្មា ។

៧៤. នវ យោនិសោ មនសិការមូលកា ធម្មា។ អនិច្ចតោ យោនិសោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ សមាហិតេន ចិត្តេន “ឥទំ ទុក្ខ”ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, “អយំ ទុក្ខសមុទយោ”តិ យថាភូតំ បជានាតិ, “អយំ ទុក្ខនិរោធោ”តិ យថាភូតំ បជានាតិ, “អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា”តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ទុក្ខតោ យោនិសោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ សមាហិតេន ចិត្តេន “ឥទំ ទុក្ខ”ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, “អយំ ទុក្ខសមុទយោ”តិ យថាភូតំ បជានាតិ, “អយំ ទុក្ខនិរោធោ”តិ យថាភូតំ បជានាតិ, “អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា”តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ អនត្តតោ យោនិសោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ....។

រូបំ អនិច្ចតោ យោនិសោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... រូបំ ទុក្ខតោ យោនិសោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... រូបំ អនត្តតោ យោនិសោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុំ...បេ.... ជរាមរណំ អនិច្ចតោ យោនិសោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... ជរាមរណំ ទុក្ខតោ យោនិសោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ...បេ.... ជរាមរណំ អនត្តតោ យោនិសោ មនសិករោតោ បាមោជ្ជំ ជាយតិ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ, បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ, បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ, សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ។ សមាហិតេន ចិត្តេន “ឥទំ ទុក្ខ”ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, “អយំ ទុក្ខសមុទយោ”តិ យថាភូតំ បជានាតិ, “អយំ ទុក្ខនិរោធោ”តិ យថាភូតំ បជានាតិ, “អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា”តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឥមេ នវ យោនិសោ មនសិការមូលកា ធម្មា។

នវ នានត្តា – ធាតុនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សនានត្តំ, ផស្សនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនានានត្តំ, វេទនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញានានត្តំ, សញ្ញានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បនានត្តំ, សង្កប្បនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទនានត្តំ, ឆន្ទនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហនានត្តំ, បរិឡាហនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ

បរិយេសនានានត្តំ, បរិយេសនានានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ លាភនានត្តំ – ឥមេ នវ នានត្តា។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “នវធម្មវវត្ថានេ បញ្ញា ធម្មនានត្តេ ញាណំ”។

ធម្មនានត្តញាណនិទ្ទេសោ ឯកូនវីសតិមោ។

២០-២៤. ញាណបញ្ចកនិទ្ទេសោ

៧៥. កថំ អភិញ្ញាបញ្ញា ញាតដ្ឋេ ញាណំ, បរិញ្ញាបញ្ញា តីរណដ្ឋេ ញាណំ, បហានេបញ្ញា បរិច្ចាគដ្ឋេ ញាណំ, ភាវនា បញ្ញា ឯករសដ្ឋេ ញាណំ, សច្ឆិកិរិយាបញ្ញា ផស្សនដ្ឋេ ញាណំ? យេ យេ ធម្មា អភិញ្ញាតា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា ញាតា ហោន្តិ។ យេ យេ ធម្មា បរិញ្ញាតា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា តីរិតា ហោន្តិ។ យេ យេ ធម្មា បហីនា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា បរិច្ចត្តា ហោន្តិ។ យេ យេ ធម្មា ភាវិតា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា ឯករសា ហោន្តិ។ យេ យេ ធម្មា សច្ឆិកតា ហោន្តិ, តេ តេ ធម្មា ផស្សិតា ហោន្តិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “អភិញ្ញា បញ្ញា ញាតដ្ឋេ ញាណំ, បរិញ្ញា បញ្ញា តីរណដ្ឋេ ញាណំ, បហានេ បញ្ញា បរិច្ចាគដ្ឋេ ញាណំ, ភាវនា បញ្ញា ឯករសដ្ឋេ ញាណំ, សច្ឆិកិរិយា បញ្ញា ផុសនដ្ឋេ ញាណំ”។

ញាណបញ្ចកនិទ្ទេសោ ចតុវីសតិមោ។

២៥-២៨. បដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេសោ

៧៦. កថំ អត្ថនានត្តេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មនានត្តេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិនានត្តេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភាននានត្តេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ? សទ្ធិន្ទ្រិយំ ធម្មោ, វីរិយិន្ទ្រិយំ ធម្មោ, សតិន្ទ្រិយំ ធម្មោ, សមាធិន្ទ្រិយំ ធម្មោ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ ធម្មោ។ អញ្ញោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ធម្មោ, អញ្ញោ វីរិយិន្ទ្រិយំ ធម្មោ, អញ្ញោ សតិន្ទ្រិយំ ធម្មោ, អញ្ញោ សមាធិន្ទ្រិយំ ធម្មោ, អញ្ញោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ធម្មោ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា ធម្មា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា ធម្មា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មនានត្តេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

អធិមោក្ខដ្ឋោ អត្ថោ, បគ្គហដ្ឋោ អត្ថោ, ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អត្ថោ, អវិក្ខេបដ្ឋោ អត្ថោ, ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ។ អញ្ញោ អធិមោក្ខដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ បគ្គហដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ អវិក្ខេបដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា អត្ថា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា អត្ថា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ “អត្ថនានត្តេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

បញ្ច ធម្មេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា, បញ្ច អត្ថេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា។ អញ្ញា ធម្មនិរុត្តិយោ, អញ្ញា អត្ថនិរុត្តិយោ។ យេន ញាណេន ឥមា នានា និរុត្តិយោ ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមា នានា និរុត្តិយោ បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “និរុត្តិនានត្តេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

បញ្ចសុ ធម្មេសុ ញាណានិ, បញ្ចសុ អត្ថេសុ ញាណានិ, ទសសុ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ អញ្ញានិ ធម្មេសុ ញាណានិ, អញ្ញានិ អត្ថេសុ ញាណានិ, អញ្ញានិ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា ញាណា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា ញាណា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “បដិភាននានត្តេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

៧៧. សទ្ធាពលំ ធម្មោ, វីរិយពលំ ធម្មោ, សតិពលំ ធម្មោ, សមាធិពលំ ធម្មោ, បញ្ញាពលំ ធម្មោ។ អញ្ញោ សទ្ធាពលំ ធម្មោ, អញ្ញោ វីរិយពលំ ធម្មោ, អញ្ញោ សតិពលំ ធម្មោ, អញ្ញោ សមាធិពលំ ធម្មោ, អញ្ញោ បញ្ញាពលំ ធម្មោ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា ធម្មា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា ធម្មា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មនានត្តេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ។ កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ។ បមាទេ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ។ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ។ អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ។ អញ្ញោ អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ បមាទេ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋោ អត្ថោ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា អត្ថា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា អត្ថា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “អត្ថនានត្តេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

បញ្ច ធម្មេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា, បញ្ច អត្ថេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា។ អញ្ញា ធម្មនិរុត្តិយោ, អញ្ញា អត្ថនិរុត្តិយោ។ យេន ញាណេន ឥមា នានា និរុត្តិយោ ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមា នានា និរុត្តិយោ បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “និរុត្តិនានត្តេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

បញ្ចសុ [បញ្ច (?)] ធម្មេសុ ញាណានិ, បញ្ចសុ [បញ្ច (?)] អត្ថេសុ ញាណានិ, ទសសុ [ទស (?)] និរុត្តីសុ ញាណានិ។ អញ្ញានិ ធម្មេសុ ញាណានិ, អញ្ញានិ អត្ថេសុ ញាណានិ, អញ្ញានិ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា ញាណា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា ញាណា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “បដិភាននានត្តេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ អញ្ញោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, អញ្ញោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, អញ្ញោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, អញ្ញោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, អញ្ញោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, អញ្ញោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ, អញ្ញោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា ធម្មា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា ធម្មា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មនានត្តេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អត្ថោ, បវិចយដ្ឋោ អត្ថោ, បគ្គហដ្ឋោ អត្ថោ, ផរណដ្ឋោ អត្ថោ, ឧបសមដ្ឋោ អត្ថោ, អវិក្ខេបដ្ឋោ អត្ថោ, បដិសង្ខានដ្ឋោ អត្ថោ។ អញ្ញោ ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ បវិចយដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ បគ្គហដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ ផរណដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ ឧបសមដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ អវិក្ខេបដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ បដិសង្ខានដ្ឋោ អត្ថោ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា អត្ថា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា អត្ថា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “អត្ថនានត្តេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

សត្ត ធម្មេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា, សត្ត អត្ថេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា។ អញ្ញា ធម្មនិរុត្តិយោ, អញ្ញា អត្ថនិរុត្តិយោ។ យេន ញាណេន ឥមា នានា និរុត្តិយោ ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមា នានា និរុត្តិយោ បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “និរុត្តិនានត្តេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

សត្តសុ ធម្មេសុ ញាណានិ, សត្តសុ អត្ថេសុ ញាណានិ, ចុទ្ទសសុ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ អញ្ញានិ ធម្មេសុ ញាណានិ, អញ្ញានិ អត្ថេសុ ញាណានិ, អញ្ញានិ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា ញាណា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា ញាណា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “បដិភាននានត្តេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មោ, សម្មាសង្កប្បោ ធម្មោ, សម្មាវាចា ធម្មោ, សម្មាកម្មន្តោ ធម្មោ, សម្មាអាជីវោ ធម្មោ, សម្មាវាយាមោ ធម្មោ, សម្មាសតិ ធម្មោ, សម្មាសមាធិ ធម្មោ។ អញ្ញោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មោ, អញ្ញោ សម្មាសង្កប្បោ ធម្មោ, អញ្ញោ សម្មាវាចា ធម្មោ, អញ្ញោ សម្មាកម្មន្តោ ធម្មោ, អញ្ញោ សម្មាអាជីវោ ធម្មោ, អញ្ញោ សម្មាវាយាមោ ធម្មោ, អញ្ញោ សម្មាសតិ ធម្មោ, អញ្ញោ សម្មាសមាធិ ធម្មោ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា ធម្មា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា ធម្មា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មនានត្តេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ, អភិនិរោបនដ្ឋោ អត្ថោ, បរិគ្គហដ្ឋោ អត្ថោ, សមុដ្ឋានដ្ឋោ អត្ថោ, វោទានដ្ឋោ អត្ថោ, បគ្គហដ្ឋោ អត្ថោ, ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អត្ថោ, អវិក្ខេបដ្ឋោ អត្ថោ។ អញ្ញោ ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ អភិនិរោបនដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ បរិគ្គហដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ សមុដ្ឋានដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ វោទានដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ បគ្គហដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អត្ថោ, អញ្ញោ អវិក្ខេបដ្ឋោ អត្ថោ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា អត្ថា ញាតា តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា អត្ថា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “អត្ថនានត្តេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

អដ្ឋ ធម្មេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា, អដ្ឋ អត្ថេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា។ អញ្ញា ធម្មនិរុត្តិយោ, អញ្ញា អត្ថនិរុត្តិយោ។ យេន ញាណេន ឥមា នានា និរុត្តិយោ ញាតា , តេនេវ ញាណេន ឥមា នានា និរុត្តិយោ បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “និរុត្តិនានត្តេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

អដ្ឋសុ ធម្មេសុ ញាណានិ, អដ្ឋសុ អត្ថេសុ ញាណានិ សោឡសសុ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ អញ្ញានិ ធម្មេសុ ញាណានិ, អញ្ញានិ អត្ថេសុ ញាណានិ, អញ្ញានិ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ យេន ញាណេន ឥមេ នានា ញាណា ញាតា, តេនេវ ញាណេន ឥមេ នានា ញាណា បដិវិទិតាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “បដិភាននានត្តេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ

ញាណំ”។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “អត្ថនានត្តេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ។ ធម្មនានត្តេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ។ និរុត្តិនានត្តេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ។ បដិភាននានត្តេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

បដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេសោ អដ្ឋវីសតិមោ។

២៩-៣១. ញាណត្តយនិទ្ទេសោ

៧៨. កថំ វិហារនានត្តេ បញ្ញា វិហារដ្ឋេ ញាណំ, សមាបត្តិនានត្តេ បញ្ញា សមាបត្តដ្ឋេ ញាណំ, វិហារសមាបត្តិនានត្តេ បញ្ញា វិហារសមាបត្តដ្ឋេ ញាណំ? និមិត្តំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អនិមិត្តេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ – អនិមិត្តោ វិហារោ។ បណិធិំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អប្បណិហិតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ – អប្បណិហិតោ វិហារោ។ អភិនិវេសំ ភយតោ សម្បស្សមានោ សុញ្ញតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ – សុញ្ញតោ វិហារោ។

និមិត្តំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អនិមិត្តេ អធិមុត្តត្តា បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អនិមិត្តំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អនិមិត្តា សមាបត្តិ។ បណិធិំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អប្បណិហិតេ អធិមុត្តត្តា បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អប្បណិហិតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អប្បណិហិតា សមាបត្តិ។ អភិនិវេសំ ភយតោ សម្បស្សមានោ សុញ្ញតេ អធិមុត្តត្តា បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ សុញ្ញតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – សុញ្ញតា សមាបត្តិ។

និមិត្តំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អនិមិត្តេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ, បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អនិមិត្តំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អនិមិត្តវិហារសមាបត្តិ។ បណិធិំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អប្បណិហិតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ, បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អប្បណិហិតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អប្បណិហិតវិហារសមាបត្តិ។ អភិនិវេសំ ភយតោ សម្បស្សមានោ សុញ្ញតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ, បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ សុញ្ញតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – សុញ្ញតវិហារសមាបត្តិ។

៧៩. រូបនិមិត្តំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អនិមិត្តេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ – អនិមិត្តោ វិហារោ។ រូបបណិធិំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អប្បណិហិតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ – អប្បណិហិតោ វិហារោ។ រូបាភិនិវេសំ ភយតោ សម្បស្សមានោ សុញ្ញតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ – សុញ្ញតោ វិហារោ។

រូបនិមិត្តំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អនិមិត្តេ អធិមុត្តត្តា បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អនិមិត្តំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អនិមិត្តា សមាបត្តិ ។ រូបបណិធិំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អប្បណិហិតេ អធិមុត្តត្តា បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អប្បណិហិតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អប្បណិហិតា សមាបត្តិ។ រូបាភិនិវេសំ ភយតោ សម្បស្សមានោ សុញ្ញតេ អធិមុត្តត្តា បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ សុញ្ញតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – សុញ្ញតា សមាបត្តិ។

រូបនិមិត្តំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អនិមិត្តេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ, បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អនិមិត្តំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អនិមិត្តវិហារសមាបត្តិ។ រូបបណិធិំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អប្បណិហិតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ, បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អប្បណិហិតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អប្បណិហិតវិហារសមាបត្តិ។ រូបាភិនិវេសំ ភយតោ សម្បស្សមានោ សុញ្ញតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ, បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ សុញ្ញតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – សុញ្ញតវិហារសមាបត្តិ។

វេទនានិមិត្តំ …បេ…. សញ្ញានិមិត្តំ… សង្ខារនិមិត្តំ… វិញ្ញាណនិមិត្តំ… ចក្ខុនិមិត្តំ…បេ…. ជរាមរណនិមិត្តំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អនិមិត្តេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ – អនិមិត្តោ វិហារោ។ ជរាមរណបណិធិំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អប្បណិហិតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ – អប្បណិហិតោ វិហារោ។ ជរាមរណាភិនិវេសំ ភយតោ សម្បស្សមានោ សុញ្ញតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ – សុញ្ញតោ វិហារោ។

ជរាមរណនិមិត្តំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អនិមិត្តេ អធិមុត្តត្តា បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អនិមិត្តំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អនិមិត្តា សមាបត្តិ។ ជរាមរណបណិធិំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អប្បណិហិតេ

អធិមុត្តត្តា បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អប្បណិហិតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អប្បណិហិតា សមាបត្តិ។ ជរាមរណាភិនិវេសំ ភយតោ សម្បស្សមានោ សុញ្ញតេ អធិមុត្តត្តា បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ សុញ្ញតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – សុញ្ញតា សមាបត្តិ។

ជរាមរណនិមិត្តំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អនិមិត្តេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ, បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អនិមិត្តំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អនិមិត្តវិហារសមាបត្តិ។ ជរាមរណបណិធិំ ភយតោ សម្បស្សមានោ អប្បណិហិតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ, បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ អប្បណិហិតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – អប្បណិហិតវិហារសមាបត្តិ។ ជរាមរណាភិនិវេសំ ភយតោ សម្បស្សមានោ សុញ្ញតេ អធិមុត្តត្តា ផុស្ស ផុស្ស វយំ បស្សតិ, បវត្តំ អជ្ឈុបេក្ខិត្វា និរោធំ និព្ពានំ សុញ្ញតំ អាវជ្ជិត្វា សមាបជ្ជតិ – សុញ្ញតវិហារសមាបត្តិ។ អញ្ញោ អនិមិត្តោ វិហារោ, អញ្ញោ អប្បណិហិតោ វិហារោ, អញ្ញោ សុញ្ញតោ វិហារោ។ អញ្ញា អនិមិត្តសមាបត្តិ, អញ្ញា អប្បណិហិតសមាបត្តិ, អញ្ញា សុញ្ញតសមាបត្តិ។ អញ្ញា អនិមិត្តា វិហារសមាបត្តិ, អញ្ញា អប្បណិហិតា វិហារសមាបត្តិ, អញ្ញា សុញ្ញតា វិហារសមាបត្តិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “វិហារនានត្តេ បញ្ញា វិហារដ្ឋេ ញាណំ, សមាបត្តិនានត្តេ បញ្ញា សមាបត្តដ្ឋេ ញាណំ, វិហារសមាបត្តិនានត្តេ បញ្ញា វិហារសមាបត្តដ្ឋេ ញាណំ”។

ញាណត្តយនិទ្ទេសោ ឯកតឹសតិមោ។

៣២. អានន្តរិកសមាធិញាណនិទ្ទេសោ

៨០. កថំ អវិក្ខេបបរិសុទ្ធត្តា អាសវសមុច្ឆេទេ បញ្ញា អានន្តរិកសមាធិម្ហិ ញាណំ? នេក្ខម្មវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ តស្ស សមាធិស្ស វសេន ឧប្បជ្ជតិ ញាណំ។ តេន ញាណេន អាសវា ខីយន្តិ។ ឥតិ បឋមំ សមថោ, បច្ឆា ញាណំ។ តេន ញាណេន អាសវានំ ខយោ ហោតិ ។ តេន វុច្ចតិ – “អវិក្ខេបបរិសុទ្ធត្តា អាសវសមុច្ឆេទេ បញ្ញា អានន្តរិកសមាធិម្ហិ ញាណំ”។

អាសវាតិ កតមេ តេ អាសវា? កាមាសវោ, ភវាសវោ, ទិដ្ឋាសវោ, អវិជ្ជាសវោ។ កត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ? សោតាបត្តិមគ្គេន អនវសេសោ ទិដ្ឋាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ កាមាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ ភវាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកោ កាមាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ អនាគាមិមគ្គេន អនវសេសោ កាមាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ អរហត្តមគ្គេន អនវសេសោ ភវាសវោ ខីយតិ, អនវសេសោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។

អព្យាបាទវសេន ...បេ.... អាលោកសញ្ញាវសេន... អវិក្ខេបវសេន... ធម្មវវត្ថានវសេន... ញាណវសេន... បាមោជ្ជវសេន... បឋមជ្ឈានវសេន... ទុតិយជ្ឈានវសេន... តតិយជ្ឈានវសេន... ចតុត្ថជ្ឈានវសេន... អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវសេន... វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវសេន... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវសេន... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវសេន... បឋវីកសិណវសេន... អាបោកសិណវសេន ... តេជោកសិណវសេន... វាយោកសិណវសេន... នីលកសិណវសេន... បីតកសិណវសេន... លោហិតកសិណវសេន... ឱទាតកសិណវសេន... អាកាសកសិណវសេន... វិញ្ញាណកសិណវសេន... ពុទ្ធានុស្សតិវសេន... ធម្មានុស្សតិវសេន... សង្ឃានុស្សតិវសេន... សីលានុស្សតិវសេន... ចាគានុស្សតិវសេន... ទេវតានុស្សតិវសេន... អានាបានស្សតិវសេន... មរណស្សតិវសេន... កាយគតាសតិវសេន... ឧបសមានុស្សតិវសេន... ឧទ្ធុមាតកសញ្ញាវសេន... វិនីលកសញ្ញាវសេន... វិបុព្ពកសញ្ញាវសេន... វិច្ឆិទ្ទកសញ្ញាវសេន... វិក្ខាយិតកសញ្ញាវសេន... វិក្ខិត្តកសញ្ញាវសេន... ហតវិក្ខិត្តកសញ្ញាវសេន ... លោហិតកសញ្ញាវសេន... បុឡវកសញ្ញាវសេន... អដ្ឋិកសញ្ញាវសេន។

៨១. ទីឃំ អស្សាសវសេន...បេ.... ទីឃំ បស្សាសវសេន... រស្សំ អស្សាសវសេន... រស្សំ បស្សាសវសេន... សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សាសវសេន... សព្ពកាយបដិសំវេទី បស្សាសវសេន... បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសវសេន... បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សាសវសេន... បីតិបដិសំវេទី អស្សាសវសេន... បីតិបដិសំវេទី បស្សាសវសេន... សុខបដិសំវេទី អស្សាសវសេន... សុខបដិសំវេទី បស្សាសវសេន... ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី អស្សាសវសេន... ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី បស្សាសវសេន... បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសវសេន... បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ បស្សាសវសេន... ចិត្តបដិសំវេទី អស្សាសវសេន... ចិត្តបដិសំវេទី បស្សាសវសេន... អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ

អស្សាសវសេន… អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ បស្សាសវសេន… សមាទហំ ចិត្តំ…បេ…. វិមោចយំ ចិត្តំ… អនិច្ចានុបស្សី … វិរាគានុបស្សី… និរោធានុបស្សី… បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសវសេន… បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ តស្ស សមាធិស្ស វសេន ឧប្បជ្ជតិ ញាណំ, តេន ញាណេន អាសវា ខីយន្តិ។ ឥតិ បឋមំ សមថោ, បច្ឆា ញាណំ។ តេន ញាណេន អាសវានំ ខយោ ហោតិ។ តេន វុច្ចតិ – “អវិក្ខេបបរិសុទ្ធត្តា អាសវសមុច្ឆេទេ បញ្ញា អានន្តរិកសមាធិម្ហិ ញាណំ”។

អាសវាតិ កតមេ តេ អាសវា? កាមាសវោ, ភវាសវោ, ទិដ្ឋាសវោ, អវិជ្ជាសវោ។ កត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ? សោតាបត្តិមគ្គេន អនវសេសោ ទិដ្ឋាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ កាមាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ ភវាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកោ កាមាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ អនាគាមិមគ្គេន អនវសេសោ កាមាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ អរហត្តមគ្គេន អនវសេសោ ភវាសវោ ខីយតិ, អនវសេសោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ , បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “អវិក្ខេបបរិសុទ្ធត្តា អាសវសមុច្ឆេទេ បញ្ញា អានន្តរិកសមាធិម្ហិ ញាណំ”។

អានន្តរិកសមាធិញាណនិទ្ទេសោ ទ្វត្តឹសតិមោ។

៣៣. អរណវិហារញាណនិទ្ទេសោ

៨២. កថំ ទស្សនាធិបតេយ្យំ សន្តោ ច វិហារាធិគមោ បណីតាធិមុត្តតា បញ្ញា អរណវិហារេ ញាណំ? **ទស្សនាធិបតេយ្យ**ន្តិ អនិច្ចានុបស្សនា ទស្សនាធិបតេយ្យំ, ទុក្ខានុបស្សនា ទស្សនាធិបតេយ្យំ, អនត្តានុបស្សនា ទស្សនាធិបតេយ្យំ, រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា ទស្សនាធិបតេយ្យំ, រូបេ ទុក្ខានុបស្សនា ទស្សនាធិបតេយ្យំ, រូបេ អនត្តានុបស្សនា ទស្សនាធិបតេយ្យំ; វេទនាយ…បេ…. សញ្ញាយ… សង្ខារេសុ… វិញ្ញាណេ… ចក្ខុស្មិំ…បេ…. ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា ទស្សនាធិបតេយ្យំ, ជរាមរណេ ទុក្ខានុបស្សនា ទស្សនាធិបតេយ្យំ, ជរាមរណេ អនត្តានុបស្សនា ទស្សនាធិបតេយ្យំ។

សន្តោ ច វិហារាធិគមោតិ សុញ្ញតោ វិហារោ សន្តោ វិហារាធិគមោ។ អនិមិត្តោ វិហារោ សន្តោ វិហារាធិគមោ។ អប្បណិហិតោ វិហារោ សន្តោ វិហារាធិគមោ។

បណីតាធិមុត្តតាតិ សុញ្ញតេ អធិមុត្តតា បណីតាធិមុត្តតា។ អនិមិត្តេ អធិមុត្តតា បណីតាធិមុត្តតា។ អប្បណិហិតេ អធិមុត្តតា បណីតាធិមុត្តតា។

អរណវិហារោតិ បឋមំ ឈានំ អរណវិហារោ។ ទុតិយំ ឈានំ អរណវិហារោ។ តតិយំ ឈានំ អរណវិហារោ។ ចតុត្ថំ ឈានំ អរណវិហារោ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ អរណវិហារោ…បេ…. នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ អរណវិហារោ។

អរណវិហារោតិ កេនដ្ឋេន អរណវិហារោ? បឋមេន ឈានេន នីវរណេ ហរតីតិ – អរណវិហារោ។ ទុតិយេន ឈានេន វិតក្កវិចារេ ហរតីតិ – អរណវិហារោ។ តតិយេន ឈានេន បីតឹ ហរតីតិ – អរណវិហារោ។ ចតុត្ថេន ឈានេន សុខទុក្ខេ ហរតីតិ – អរណវិហារោ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា រូបសញ្ញំ បដិឃសញ្ញំ នានត្តសញ្ញំ ហរតីតិ – អរណវិហារោ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញំ ហរតីតិ – អរណវិហារោ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញំ ហរតីតិ – អរណវិហារោ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញំ ហរតីតិ – អរណវិហារោ។ អយំ អរណវិហារោ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ទស្សនាធិបតេយ្យំ សន្តោ ច វិហារាធិគមោ បណីតាធិមុត្តតា បញ្ញា អរណវិហារេ ញាណំ”។

អរណវិហារញាណនិទ្ទេសោ តេត្តឹសតិមោ។

៣៤. និរោធសមាបត្តិញាណនិទ្ទេសោ

៨៣. កថំ ទ្វីហិ ពលេហិ សមន្នាគតត្តា តយោ ច សង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិយា សោឡសហិ ញាណចរិយាហិ នវហិ សមាធិចរិយាហិ វសិភាវតា បញ្ញា និរោធសមាបត្តិយា ញាណំ?

ទ្វីហិ ពលេហីតិ ទ្វេ ពលានិ – សមថពលំ, វិបស្សនាពលំ។ កតមំ សមថពលំ? នេក្ខម្មវសេន ចិត្តស្សេកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ។ អព្យាបាទវសេន ចិត្តស្សេកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ។ អាលោកសញ្ញាវសេន ចិត្តស្សេកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ។ អវិក្ខេបវសេន ចិត្តស្សេកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ… បេ… បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសវសេន ចិត្តស្សេកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវសេន ចិត្តស្សេកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ។

សមថពលន្តិ កេនដ្ឋេន សមថពលំ? បឋមេន ឈានេន នីវរណេ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ ទុតិយេន ឈានេន វិតក្កវិចារេ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ តតិយេន ឈានេន បីតិយា ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ ចតុត្ថេន ឈានេន សុខទុក្ខេ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ ឧទ្ធច្ចេ ច ឧទ្ធច្ចសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច ន កម្បតិ ន ចលតិ ន វេធតីតិ – សមថពលំ។ ឥទំ សមថពលំ។

កតមំ វិបស្សនាពលំ? អនិច្ចានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ ទុក្ខានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ អនត្តានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ និព្ពិទានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ វិរាគានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ ។ និរោធានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ …បេ… រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ វេទនាយ…បេ… សញ្ញាយ… សង្ខារេសុ… វិញ្ញាណេ… ចក្ខុស្មិំ…បេ… ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ…បេ… ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។

វិបស្សនាពលន្តិ កេនដ្ឋេន វិបស្សនាពលំ? អនិច្ចានុបស្សនាយ និច្ចសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ ទុក្ខានុបស្សនាយ សុខសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ អនត្តានុបស្សនាយ អត្តសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ និព្ពិទានុបស្សនាយ នន្ទិយា ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ វិរាគានុបស្សនាយ រាគេ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ និរោធានុបស្សនាយ សមុទយេ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ អាទានេ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ អវិជ្ជាយ ច អវិជ្ជា សហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច ន កម្បតិ ន ចលតិ ន វេធតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ ឥទំ វិបស្សនាពលំ។

តយោ ច សង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិយាតិ កតមេសំ តិណ្ណន្នំ សង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិយា? ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា វចីសង្ខារា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស អស្សាសបស្សាសា កាយសង្ខារា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច ចិត្តសង្ខារា បដិប្បស្សទ្ធា ហោន្តិ។ ឥមេសំ តិណ្ណន្នំ សង្ខារានំ បដិប្បស្សទ្ធិយា ។

៨៤. **សោឡសហិ ញាណចរិយាហី**តិ កតមាហិ សោឡសហិ ញាណចរិយាហិ? អនិច្ចានុបស្សនា ញាណចរិយា, ទុក្ខានុបស្សនា ញាណចរិយា, អនត្តានុបស្សនា ញាណចរិយា, និព្ពិទានុបស្សនា ញាណចរិយា, វិរាគានុបស្សនា ញាណចរិយា, និរោធានុបស្សនា ញាណចរិយា, បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ញាណចរិយា, វិវដ្តនានុបស្សនា ញាណចរិយា, សោតាបត្តិមគ្គោ ញាណចរិយា, សោតាបត្តិផលសមាបត្តិ ញាណចរិយា, សកទាគាមិមគ្គោ ញាណចរិយា, សកទាគាមិផលសមាបត្តិ ញាណចរិយា, អនាគាមិមគ្គោ ញាណចរិយា, អនាគាមិផលសមាបត្តិ ញាណចរិយា, អរហត្តមគ្គោ ញាណចរិយា, អរហត្តផលសមាបត្តិ ញាណចរិយា – ឥមាហិ សោឡសហិ ញាណចរិយាហិ។

៨៥. **នវហិ សមាធិចរិយាហី**តិ កតមាហិ នវហិ សមាធិចរិយាហិ? បឋមំ ឈានំ សមាធិចរិយា, ទុតិយំ ឈានំ សមាធិចរិយា, តតិយំ ឈានំ សមាធិចរិយា, ចតុត្ថំ ឈានំ សមាធិចរិយា, អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ…បេ… វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ… អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ… នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ សមាធិចរិយា។ បឋមំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច…បេ… នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តី បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច – ឥមាហិ នវហិ សមាធិចរិយាហិ។

វសីតិ បញ្ច វសិយោ។ អាវជ្ជនវសី, សមាបជ្ជនវសី, អធិដ្ឋានវសី , វុដ្ឋានវសី, បច្ចវេក្ខណាវសី។ បឋមំ ឈានំ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ អាវជ្ជតិ; អាវជ្ជនាយ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ – អាវជ្ជនវសី។ បឋមំ ឈានំ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ សមាបជ្ជតិ; សមាបជ្ជនាយ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ – សមាបជ្ជនវសី។ បឋមំ ឈានំ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ អធិដ្ឋាតិ ; អធិដ្ឋានេ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ – អធិដ្ឋានវសី។ បឋមំ ឈានំ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ វុដ្ឋាតិ; វុដ្ឋានេ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ – វុដ្ឋានវសី។ បឋមំ ឈានំ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ បច្ចវេក្ខតិ; បច្ចវេក្ខណាយ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ – បច្ចវេក្ខណាវសី។

ទុតិយំ ឈានំ...បេ.... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឹ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ អាវជ្ជតិ; អាវជ្ជនាយ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ – អាវជ្ជនវសី។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឹ យត្ថិច្ឆកំ យទិច្ឆកំ យាវតិច្ឆកំ សមាបជ្ជតិ...បេ.... អធិដ្ឋាតិ... វុដ្ឋាតិ... បច្ចវេក្ខតិ; បច្ចវេក្ខណាយ ទន្ធាយិតត្តំ នត្ថីតិ – បច្ចវេក្ខណាវសី។ ឥមា បញ្ច វសិយោ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ទ្វីហិ ពលេហិ សមន្នាគតត្តា តយោ ច សង្ខារានំ បដិបស្សទ្ធិយា សោឡសហិ ញាណចរិយាហិ នវហិ សមាធិចរិយាហិ វសីភាវតា បញ្ញា និរោធសមាបត្តិយា ញាណំ”។

និរោធសមាបត្តិញាណនិទ្ទេសោ ចតុត្តឹសតិមោ។

៣៥. បរិនិព្ពានញាណនិទ្ទេសោ

៨៦. កថំ សម្បជានស្ស បវត្តបរិយាទានេ បញ្ញា បរិនិព្ពានេ ញាណំ? ឥធ សម្បជានោ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទស្ស បវត្តំ បរិយាទិយតិ, អព្យាបាទេន ព្យាបាទស្ស បវត្តំ បរិយាទិយតិ, អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធស្ស បវត្តំ បរិយាទិយតិ, អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចស្ស បវត្តំ បរិយាទិយតិ, ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆាយ...បេ.... ញាណេន អវិជ្ជាយ... បាមោជ្ជេន អរតិយា ... បឋមេន ឈានេន នីវរណានំ បវត្តំ បរិយាទិយតិ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសានំ បវត្តំ បរិយាទិយតិ។

អថ វា បន សម្បជានស្ស អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយន្តស្ស ឥទញ្ចេវ ចក្ខុបវត្តំ បរិយាទិយតិ, អញ្ញញ្ច ចក្ខុបវត្តំ ន ឧប្បជ្ជតិ។ ឥទញ្ចេវ សោតបវត្តំ...បេ.... ឃានបវត្តំ... ជិវ្ហាបវត្តំ... កាយបវត្តំ... មនោបវត្តំ បរិយាទិយតិ, អញ្ញញ្ច មនោបវត្តំ ន ឧប្បជ្ជតិ។ ឥទំ សម្បជានស្ស បវត្តបរិយាទានេ បញ្ញា បរិនិព្ពានេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “សម្បជានស្ស បវត្តបរិយាទានេ បញ្ញា បរិនិព្ពានេ ញាណំ”។

បរិនិព្ពានញាណនិទ្ទេសោ បញ្ចតឹសតិមោ។

៣៦. សមសីសដ្ឋញាណនិទ្ទេសោ

៨៧. កថំ សព្ពធម្មានំ សម្មា សមុច្ឆេទេ និរោធេ ច អនុបដ្ឋានតា បញ្ញា សមសីសដ្ឋេ ញាណំ? **សព្ពធម្មានន្តិ** – បញ្ចក្ខន្ធា, ទ្វាទសាយតនានិ, អដ្ឋារស ធាតុយោ , កុសលា ធម្មា, អកុសលា ធម្មា, អព្យាកតា ធម្មា, កាមាវចរា ធម្មា, រូបាវចរា ធម្មា, អរូបាវចរា ធម្មា, អបរិយាបន្នា ធម្មា។ **សម្មា សមុច្ឆេទេ**តិ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ។ ញាណេន អវិជ្ជំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ។ បាមោជ្ជេន អរតឹ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ។ បឋមេន ឈានេន នីវរណេ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ។

និរោធេតិ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ និរោធេតិ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ និរោធេតិ។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ និរោធេតិ។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ និរោធេតិ។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆំ និរោធេតិ។ ញាណេន អវិជ្ជំ និរោធេតិ។ បាមោជ្ជេន អរតឹ និរោធេតិ។ បឋមេន ឈានេន នីវរណេ និរោធេតិ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ និរោធេតិ។

អនុបដ្ឋានតាតិ នេក្ខម្មំ បដិលទ្ធស្ស កាមច្ឆន្ទោ ន ឧបដ្ឋាតិ។ អព្យាបាទំ បដិលទ្ធស្ស ព្យាបាទោ ន ឧបដ្ឋាតិ។ អាលោកសញ្ញំ បដិលទ្ធស្ស ថិនមិទ្ធំ ន ឧបដ្ឋាតិ។ អវិក្ខេបំ បដិលទ្ធស្ស ឧទ្ធច្ចំ ន ឧបដ្ឋាតិ។ ធម្មវវត្ថានំ បដិលទ្ធស្ស វិចិកិច្ឆា ន ឧបដ្ឋាតិ។ ញាណំ បដិលទ្ធស្ស អវិជ្ជា ន ឧបដ្ឋាតិ។ បាមោជ្ជំ បដិលទ្ធស្ស អរតិ ន

ឧបដ្ឋាតិ។ បឋមំ ឈានំ បដិលទ្ធស្ស នីវរណា ន ឧបដ្ឋហន្តិ…បេ… អរហត្តមគ្គំ បដិលទ្ធស្ស សព្ពកិលេសា ន ឧបដ្ឋហន្តិ។

សមន្តិ កាមច្ឆន្ទស្ស បហីនត្តា នេក្ខម្មំ សមំ។ ព្យាបាទស្ស បហីនត្តា អព្យាបាទោ សមំ។ ថិនមិទ្ធស្ស បហីនត្តា អាលោកសញ្ញា សមំ។ ឧទ្ធច្ចស្ស បហីនត្តា អវិក្ខេបោ សមំ។ វិចិកិច្ឆាយ បហីនត្តា ធម្មវវត្ថានំ សមំ។ អវិជ្ជាយ បហីនត្តា ញាណំ សមំ។ អរតិយា បហីនត្តា បាមោជ្ជំ សមំ។ នីវរណានំ បហីនត្តា បឋមំ ឈានំ សមំ…បេ… សព្ពកិលេសានំ បហីនត្តា អរហត្តមគ្គោ សមំ។

សីសន្តិ តេរស សីសានិ – បលិពោធសីសញ្ច តណ្ហា, វិនិពន្ធនសីសញ្ច មានោ, បរាមាសសីសញ្ច ទិដ្ឋិ, វិក្ខេបសីសញ្ច ឧទ្ធច្ចំ, សំកិលេសសីសញ្ច អវិជ្ជា, អធិមោក្ខសីសញ្ច សទ្ធា, បគ្គហសីសញ្ច វីរិយំ, ឧបដ្ឋានសីសញ្ច សតិ, អវិក្ខេបសីសញ្ច សមាធិ, ទស្សនសីសញ្ច បញ្ញា, បវត្តសីសញ្ច ជីវិតិន្ទ្រិយំ, គោចរសីសញ្ច វិមោក្ខោ, សង្ខារសីសញ្ច និរោធោ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “សព្ពធម្មានំ សម្មា សមុច្ឆេទេ និរោធេ ច អនុបដ្ឋានតា បញ្ញា សមសីសដ្ឋេ ញាណំ”។

សមសីសដ្ឋញាណនិទ្ទេសោ ឆត្តឹសតិមោ។

៣៧. សល្លេខដ្ឋញាណនិទ្ទេសោ

៨៨. កថំ បុថុនានត្តេកត្តតេជបរិយាទានេ បញ្ញា សល្លេខដ្ឋេ [បុថុនានត្តេកត្តតេជបរិយាទានេ (ក.)] ញាណំ? **បុថូតិ** – រាគោ បុថុ, ទោសោ បុថុ, មោហោ បុថុ, កោធោ…បេ… ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… ឥស្សា… មច្ឆរិយំ… មាយា… សាឋេយ្យំ… ថម្ភោ… សារម្ភោ… មានោ… អតិមានោ… មទោ… បមាទោ… សព្ពេ កិលេសា… សព្ពេ ទុច្ចរិតា… សព្ពេ អភិសង្ខារា… សព្ពេ ភវគាមិកម្មា។

នានត្តេកត្តន្តិ កាមច្ឆន្ទោ នានត្តំ, នេក្ខម្មំ ឯកត្តំ។ ព្យាបាទោ នានត្តំ, អព្យាបាទោ ឯកត្តំ។ ថិនមិទ្ធំ នានត្តំ, អាលោកសញ្ញា ឯកត្តំ។ ឧទ្ធច្ចំ នានត្តំ, អវិក្ខេបោ ឯកត្តំ។ វិចិកិច្ឆា នានត្តំ, ធម្មវវត្ថានំ ឯកត្តំ។ អវិជ្ជា នានត្តំ, ញាណំ ឯកត្តំ។ អរតិ នានត្តំ, បាមោជ្ជំ ឯកត្តំ។ នីវរណា នានត្តំ, បឋមំ ឈានំ ឯកត្តំ…បេ… សព្ពេ កិលេសា នានត្តំ, អរហត្តមគ្គោ ឯកត្តំ។

តេជោតិ បញ្ច តេជា – ចរណតេជោ, គុណតេជោ, បញ្ញាតេជោ, បុញ្ញតេជោ, ធម្មតេជោ។ ចរណតេជេន តេជិតត្តា ទុស្សីល្យតេជំ បរិយាទិយតិ។ គុណតេជេន តេជិតត្តា អគុណតេជំ បរិយាទិយតិ។ បញ្ញាតេជេន តេជិតត្តា ទុប្បញ្ញតេជំ បរិយាទិយតិ។ បុញ្ញតេជេន តេជិតត្តា អបុញ្ញតេជំ បរិយាទិយតិ។ ធម្មតេជេន តេជិតត្តា អធម្មតេជំ បរិយាទិយតិ។

សល្លេខោតិ កាមច្ឆន្ទោ អសល្លេខោ, នេក្ខម្មំ សល្លេខោ ។ ព្យាបាទោ អសល្លេខោ, អព្យាបាទោ សល្លេខោ។ ថិនមិទ្ធំ អសល្លេខោ, អាលោកសញ្ញា សល្លេខោ។ ឧទ្ធច្ចំ អសល្លេខោ, អវិក្ខេបោ សល្លេខោ។ វិចិកិច្ឆា អសល្លេខោ, ធម្មវវត្ថានំ សល្លេខោ។ អវិជ្ជា អសល្លេខោ, ញាណំ សល្លេខោ។ អរតិ អសល្លេខោ, បាមោជ្ជំ សល្លេខោ។ នីវរណា អសល្លេខោ, បឋមំ ឈានំ សល្លេខោ…បេ… សព្ពកិលេសា អសល្លេខោ, អរហត្តមគ្គោ សល្លេខោ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “បុថុនានត្តតេជបរិយាទានេ បញ្ញា សល្លេខដ្ឋេ ញាណំ”។

សល្លេខដ្ឋញាណនិទ្ទេសោ សត្តតឹសតិមោ។

៣៨. វីរិយារម្ភញាណនិទ្ទេសោ

៨៩. កថំ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ? អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។

អនុប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស អនុប្បាទាយ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។ ឧប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស បហានាយ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។ អនុប្បន្នស្ស នេក្ខម្មស្ស ឧប្បាទាយ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។ ឧប្បន្នស្ស នេក្ខម្មស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ...បេ....។

អនុប្បន្នានំ សព្ពកិលេសានំ អនុប្បាទាយ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។ ឧប្បន្នានំ សព្ពកិលេសានំ បហានាយ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ...បេ.... អនុប្បន្នស្ស អរហត្តមគ្គស្ស ឧប្បាទាយ អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។ ឧប្បន្នស្ស អរហត្តមគ្គស្ស ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “អសល្លីនត្តបហិតត្តបគ្គហដ្ឋេ បញ្ញា វីរិយារម្ភេ ញាណំ”។

វីរិយារម្ភញាណនិទ្ទេសោ អដ្ឋតឹសតិមោ។

៣៩. អត្ថសន្ទស្សនញាណនិទ្ទេសោ

៩០. កថំ នានាធម្មប្បកាសនតា បញ្ញា អត្ថសន្ទស្សនេ ញាណំ? **នានាធម្មា**តិ បញ្ចក្ខន្ធា, ទ្វាទសាយតនានិ, អដ្ឋារស ធាតុយោ, កុសលា ធម្មា, អកុសលា ធម្មា, អព្យាកតា ធម្មា, កាមាវចរា ធម្មា, រូបាវចរា ធម្មា, អរូបាវចរា ធម្មា, អបរិយាបន្នា ធម្មា។

បកាសនតាតិ រូបំ អនិច្ចតោ បកាសេតិ, រូបំ ទុក្ខតោ បកាសេតិ, រូបំ អនត្តតោ បកាសេតិ។ វេទនំ...បេ.... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុំ...បេ.... ជរាមរណំ អនិច្ចតោ បកាសេតិ, ជរាមរណំ ទុក្ខតោ បកាសេតិ, ជរាមរណំ អនត្តតោ បកាសេតិ។

អត្ថសន្ទស្សនេតិ កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មត្ថំ សន្ទស្សេតិ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទត្ថំ សន្ទស្សេតិ។ ថិនមិទ្ធំ បជហន្តោ អាលោកសញ្ញត្ថំ សន្ទស្សេតិ។ ឧទ្ធច្ចំ បជហន្តោ អវិក្ខេបត្ថំ សន្ទស្សេតិ។ វិចិកិច្ឆំ បជហន្តោ ធម្មវវត្ថានត្ថំ សន្ទស្សេតិ។ អវិជ្ជំ បជហន្តោ ញាណត្ថំ សន្ទស្សេតិ។ អរតឹ បជហន្តោ បាមោជ្ជត្ថំ សន្ទស្សេតិ។ នីវរណេ បជហន្តោ បឋមឈានត្ថំ សន្ទស្សេតិ ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គត្ថំ សន្ទស្សេតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “នានាធម្មបកាសនតា បញ្ញា អត្ថសន្ទស្សនេ ញាណំ”។

អត្ថសន្ទស្សនញាណនិទ្ទេសោ នវតឹសតិមោ។

៤០. ទស្សនវិសុទ្ធិញាណនិទ្ទេសោ

៩១. កថំ សព្ពធម្មានំ ឯកសង្គហតានានត្តេកត្តបដិវេធេ បញ្ញា ទស្សនវិសុទ្ធិញាណំ? **សព្ពធម្មាន**ន្តិ បញ្ចក្ខន្ធា...បេ.... អបរិយាបន្នា ធម្មា។

ឯកសង្គហតាតិ ទ្វាទសហិ អាការេហិ សព្ពេ ធម្មា ឯកសង្គហិតា។ តថដ្ឋេន, អនត្តដ្ឋេន, សច្ចដ្ឋេន, បដិវេធដ្ឋេន, អភិជាននដ្ឋេន, បរិជាននដ្ឋេន, ធម្មដ្ឋេន, ធាតុដ្ឋេន, ញាតដ្ឋេន, សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន, ផុសនដ្ឋេន, អភិសមយដ្ឋេន – ឥមេហិ ទ្វាទសហិ អាការេហិ សព្ពេ ធម្មា ឯកសង្គហិតា។

នានត្តេកត្តន្តិ កាមច្ឆន្ទោ នានត្តំ, នេក្ខម្មំ ឯកត្តំ...បេ.... សព្ពកិលេសា នានត្តំ, អរហត្តមគ្គោ ឯកត្តំ។

បដិវេធេតិ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ។ សមុទយសច្ចំ បហានបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ។ និរោធសច្ចំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ។ មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ។

ទស្សនវិសុទ្ធីតិ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ទស្សនំ វិសុជ្ឈតិ; សោតាបត្តិផលក្ខណេ ទស្សនំ វិសុទ្ធំ។ សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនំ វិសុជ្ឈតិ; សកទាគាមិផលក្ខណេ ទស្សនំ វិសុទ្ធំ។ អនាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនំ វិសុជ្ឈតិ; អនាគាមិផលក្ខណេ ទស្សនំ វិសុទ្ធំ។ អរហត្តមគ្គក្ខណេ ទស្សនំ វិសុជ្ឈតិ; អរហត្តផលក្ខណេ ទស្សនំ វិសុទ្ធំ។ តំ

ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “សព្ពធម្មានំ ឯកសង្គហតានានត្តេកត្តបដិវេធេ បញ្ញា ទស្សនវិសុទ្ធិញាណំ”។

ទស្សនវិសុទ្ធិញាណនិទ្ទេសោ ចត្តាលីសមោ។

៤១. ខន្តិញាណនិទ្ទេសោ

៩២. កថំ វិទិតត្តា បញ្ញា ខន្តិញាណំ? រូបំ អនិច្ចតោ វិទិតំ , រូបំ ទុក្ខតោ វិទិតំ, រូបំ អនត្តតោ វិទិតំ។ យំ យំ វិទិតំ តំ តំ ខមតីតិ – វិទិតត្តា បញ្ញា ខន្តិញាណំ។ វេទនា…បេ… សញ្ញា… សង្ខារា… វិញ្ញាណំ… ចក្ខុ…បេ… ជរាមរណំ អនិច្ចតោ វិទិតំ, ជរាមរណំ ទុក្ខតោ វិទិតំ, ជរាមរណំ អនត្តតោ វិទិតំ។ យំ យំ វិទិតំ តំ តំ ខមតីតិ – វិទិតត្តា បញ្ញា ខន្តិញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “វិទិតត្តា បញ្ញា ខន្តិញាណំ”។

ខន្តិញាណនិទ្ទេសោ ឯកចត្តាលីសមោ។

៤២. បរិយោគាហណញាណនិទ្ទេសោ

៩៣. កថំ ផុដ្ឋត្តា បញ្ញា បរិយោគាហណេ ញាណំ? រូបំ អនិច្ចតោ ផុសតិ, រូបំ ទុក្ខតោ ផុសតិ, រូបំ អនត្តតោ ផុសតិ។ យំ យំ ផុសតិ តំ តំ បរិយោគាហតីតិ – ផុដ្ឋត្តា បញ្ញា បរិយោគាហណេ ញាណំ។ វេទនំ…បេ… សញ្ញំ… សង្ខារេ… វិញ្ញាណំ… ចក្ខុំ…បេ… ជរាមរណំ អនិច្ចតោ ផុសតិ, ទុក្ខតោ ផុសតិ, អនត្តតោ ផុសតិ។ យំ យំ ផុសតិ តំ តំ បរិយោគាហតីតិ – ផុដ្ឋត្តា បញ្ញា បរិយោគាហណេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ផុដ្ឋត្តា បញ្ញា បរិយោគាហណេ ញាណំ”។

បរិយោគាហណញាណនិទ្ទេសោ ទ្វេចត្តាលីសមោ។

៤៣. បទេសវិហារញាណនិទ្ទេសោ

៩៤. កថំ សមោទហនេ បញ្ញា បទេសវិហារេ ញាណំ? មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយាបិ វេទយិតំ, មិច្ឆាទិដ្ឋិវូបសមបច្ចយាបិ វេទយិតំ។ សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយាបិ វេទយិតំ, សម្មាទិដ្ឋិវូបសមបច្ចយាបិ វេទយិតំ។ មិច្ឆាសង្កប្បបច្ចយាបិ វេទយិតំ, មិច្ឆាសង្កប្បវូបសមបច្ចយាបិ វេទយិតំ។ សម្មាសង្កប្បបច្ចយាបិ វេទយិតំ, សម្មាសង្កប្បវូបសមបច្ចយាបិ វេទយិតំ…បេ… មិច្ឆាវិមុត្តិបច្ចយាបិ វេទយិតំ, មិច្ឆាវិមុត្តិវូបសមបច្ចយាបិ វេទយិតំ។ សម្មាវិមុត្តិបច្ចយាបិ វេទយិតំ, សម្មាវិមុត្តិវូបសមបច្ចយាបិ វេទយិតំ។ ឆន្ទបច្ចយាបិ វេទយិតំ, ឆន្ទវូបសមបច្ចយាបិ វេទយិតំ។ វិតក្កបច្ចយាបិ វេទយិតំ, វិតក្កវូបសមបច្ចយាបិ វេទយិតំ។ សញ្ញាបច្ចយាបិ វេទយិតំ, សញ្ញាវូបសមបច្ចយាបិ វេទយិតំ។

ឆន្ទោ ច អវូបសន្តោ ហោតិ, វិតក្កោ ច អវូបសន្តោ ហោតិ, សញ្ញា ច អវូបសន្តា ហោតិ, តប្បច្ចយាបិ វេទយិតំ។ ឆន្ទោ ច វូបសន្តោ ហោតិ, វិតក្កោ ច អវូបសន្តោ ហោតិ, សញ្ញា ច អវូបសន្តា ហោតិ, តប្បច្ចយាបិ វេទយិតំ។ ឆន្ទោ ច វូបសន្តោ ហោតិ, វិតក្កោ ច វូបសន្តោ ហោតិ, សញ្ញា ច អវូបសន្តា ហោតិ, តប្បច្ចយាបិ វេទយិតំ។ ឆន្ទោ ច វូបសន្តោ ហោតិ, វិតក្កោ ច វូបសន្តោ ហោតិ, សញ្ញា ច វូបសន្តា ហោតិ, តប្បច្ចយាបិ វេទយិតំ។ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អត្ថិ អាសវំ, តស្មិម្បិ ឋានេ អនុប្បត្តេ តប្បច្ចយាបិ វេទយិតំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “សមោទហនេ បញ្ញា បទេសវិហារេ ញាណំ”។

បទេសវិហារញាណនិទ្ទេសោ តេចត្តាលីសមោ។

៤៤-៤៩. ឆវិវដ្តញាណនិទ្ទេសោ

៩៥. កថំ អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ? នេក្ខម្មាធិបតត្តា បញ្ញា កាមច្ឆន្ទតោ សញ្ញាយ វិវដ្តតីតិ – អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ។ អព្យាបាទាធិបតត្តា បញ្ញា ព្យាបាទតោ សញ្ញាយ វិវដ្តតីតិ – អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ។ អាលោកសញ្ញាធិបតត្តា បញ្ញា ថិនមិទ្ធតោ សញ្ញាយ វិវដ្តតីតិ – អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ។ អវិក្ខេបាធិបតត្តា បញ្ញា ឧទ្ធច្ចតោ សញ្ញាយ វិវដ្តតីតិ – អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ។ ធម្មវវត្ថានាធិបតត្តា បញ្ញា វិចិកិច្ឆាយ សញ្ញាយ វិវដ្តតីតិ – អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ។

ញាណាធិបតត្តា បញ្ញា អរិដ្ឋាយ សញ្ញាយ វិវដ្តតីតិ – អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ។ បាមោជ្ជាធិបតត្តា បញ្ញា អរតិយា សញ្ញាយ វិវដ្តតីតិ – អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ។ បឋមជ្ឈានាធិបតត្តា បញ្ញា នីវរណេហិ សញ្ញាយ វិវដ្តតីតិ – អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ...បេ.... អរហត្តមគ្គាធិបតត្តា បញ្ញា សព្ពកិលេសេហិ សញ្ញាយ វិវដ្តតីតិ – អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – "អធិបតត្តា បញ្ញា សញ្ញាវិវដ្តេ ញាណំ"។

៩៦. កថំ នានត្តេ បញ្ញា ចេតោវិវដ្តេ ញាណំ? កាមច្ឆន្ទោ នានត្តំ, នេក្ខម្មំ ឯកត្តំ។ នេក្ខម្មេកត្តំ ចេតយតោ កាមច្ឆន្ទតោ ចិត្តំ វិវដ្តតីតិ – នានត្តេ បញ្ញា ចេតោវិវដ្តេ ញាណំ។ ព្យាបាទោ នានត្តំ, អព្យាបាទោ ឯកត្តំ។ អព្យាបាទេកត្តំ ចេតយតោ ព្យាបាទតោ ចិត្តំ វិវដ្តតីតិ – នានត្តេ បញ្ញា ចេតោវិវដ្តេ ញាណំ។ ថិនមិទ្ធំ នានត្តំ, អាលោកសញ្ញា ឯកត្តំ។ អាលោកសញ្ញេកត្តំ ចេតយតោ ថិនមិទ្ធតោ ចិត្តំ វិវដ្តតីតិ – នានត្តេ បញ្ញា ចេតោវិវដ្តេ ញាណំ...បេ.... សព្ពកិលេសា នានត្តំ, អរហត្តមគ្គោ ឯកត្តំ។ អរហត្តមគ្គេកត្តំ ចេតយតោ សព្ពកិលេសេហិ ចិត្តំ វិវដ្តតីតិ – នានត្តេ បញ្ញា ចេតោវិវដ្តេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – "នានត្តេ បញ្ញា ចេតោវិវដ្តេ ញាណំ"។

៩៧. កថំ អធិដ្ឋានេ បញ្ញា ចិត្តវិវដ្តេ ញាណំ? កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានេ បញ្ញា ចិត្តវិវដ្តេ ញាណំ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានេ បញ្ញា ចិត្តវិវដ្តេ ញាណំ។ ថិនមិទ្ធំ បជហន្តោ អាលោកសញ្ញាវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានេ បញ្ញា ចិត្តវិវដ្តេ ញាណំ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានេ បញ្ញា ចិត្តវិវដ្តេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – "អធិដ្ឋានេ បញ្ញា ចិត្តវិវដ្តេ ញាណំ"។

៩៨. កថំ សុញ្ញតេ បញ្ញា ញាណវិវដ្តេ ញាណំ? "ចក្ខុ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា"តិ យថាភូតំ ជានតោ [បជានតោ (ស្យា.)] បស្សតោ ចក្ខាភិនិវេសតោ [កាមាភិនិវេសតោ (ស្យា.) អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា] ញាណំ វិវដ្តតីតិ – សុញ្ញតេ បញ្ញា ញាណវិវដ្តេ ញាណំ។ "សោតំ សុញ្ញំ...បេ.... ឃានំ សុញ្ញំ... ជិវ្ហា សុញ្ញា... កាយោ សុញ្ញោ... មនោ សុញ្ញោ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា"តិ យថាភូតំ ជានតោ បស្សតោ មនាភិនិវេសតោ ញាណំ វិវដ្តតីតិ – សុញ្ញតេ បញ្ញា ញាណវិវដ្តេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – "សុញ្ញតេ បញ្ញា ញាណវិវដ្តេ ញាណំ"។

៩៩. កថំ វោសគ្គេ បញ្ញា វិមោក្ខវិវដ្តេ ញាណំ? នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ វោសជ្ជតីតិ – វោសគ្គេ បញ្ញា វិមោក្ខវិវដ្តេ ញាណំ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ វោសជ្ជតីតិ – វោសគ្គេ បញ្ញា វិមោក្ខវិវដ្តេ ញាណំ។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ វោសជ្ជតីតិ – វោសគ្គេ បញ្ញា វិមោក្ខវិវដ្តេ ញាណំ ។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ វោសជ្ជតីតិ – វោសគ្គេ បញ្ញា វិមោក្ខវិវដ្តេ ញាណំ។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆំ វោសជ្ជតីតិ – វោសគ្គេ បញ្ញា វិមោក្ខវិវដ្តេ ញាណំ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ វោសជ្ជតីតិ – វោសគ្គេ បញ្ញា វិមោក្ខវិវដ្តេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – "វោសគ្គេ បញ្ញា វិមោក្ខវិវដ្តេ ញាណំ"។

១០០. កថំ តថដ្ឋេ បញ្ញា សច្ចវិវដ្តេ ញាណំ? ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋំ សង្ខតដ្ឋំ សន្តាបដ្ឋំ វិបរិណាមដ្ឋំ បរិជានន្តោ វិវដ្តតីតិ – តថដ្ឋេ បញ្ញា សច្ចវិវដ្តេ ញាណំ។ សមុទយស្ស អាយូហនដ្ឋំ និទានដ្ឋំ សញ្ញោគដ្ឋំ បលិពោធដ្ឋំ បជហន្តោ វិវដ្តតីតិ – តថដ្ឋេ បញ្ញា សច្ចវិវដ្តេ ញាណំ។ និរោធស្ស និស្សរណដ្ឋំ វិវេកដ្ឋំ អសង្ខតដ្ឋំ អមតដ្ឋំ សច្ឆិករោន្តោ វិវដ្តតីតិ – តថដ្ឋេ បញ្ញា សច្ចវិវដ្តេ ញាណំ។ មគ្គស្ស និយ្យានដ្ឋំ ហេតុដ្ឋំ ទស្សនដ្ឋំ អាធិបតេយ្យដ្ឋំ ភាវេន្តោ វិវដ្តតីតិ – តថដ្ឋេ បញ្ញា សច្ចវិវដ្តេ ញាណំ។

សញ្ញាវិវដ្តោ, ចេតោវិវដ្តោ, ចិត្តវិវដ្តោ, ញាណវិវដ្តោ, វិមោក្ខវិវដ្តោ , សច្ចវិវដ្តោ។ សញ្ជានន្តោ វិវដ្តតីតិ – សញ្ញាវិវដ្តោ។ ចេតយន្តោ វិវដ្តតីតិ – ចេតោវិវដ្តោ។ វិជានន្តោ វិវដ្តតីតិ – ចិត្តវិវដ្តោ។ ញាណំ ករោន្តោ វិវដ្តតីតិ – ញាណវិវដ្តោ។ វោសជ្ជន្តោ វិវដ្តតីតិ – វិមោក្ខវិវដ្តោ។ តថដ្ឋេ វិវដ្តតីតិ – សច្ចវិវដ្តោ។

យត្ថ សញ្ញាវិវដ្តោ, តត្ថ ចេតោវិវដ្តោ។ យត្ថ ចេតោវិវដ្តោ, តត្ថ សញ្ញាវិវដ្តោ។ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្តោ ចេតោវិវដ្តោ តត្ថ ចិត្តវិវដ្តោ។ យត្ថ ចិត្តវិវដ្តោ, តត្ថ សញ្ញាវិវដ្តោ ចេតោវិវដ្តោ។ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្តោ ចេតោវិវដ្តោ ចិត្តវិវដ្តោ, តត្ថ ញាណវិវដ្តោ។ យត្ថ ញាណវិវដ្តោ, តត្ថ សញ្ញាវិវដ្តោ ចេតោវិវដ្តោ ចិត្តវិវដ្តោ។ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្តោ ចេតោវិវដ្តោ ចិត្តវិវដ្តោ ញាណវិវដ្តោ, តត្ថ វិមោក្ខវិវដ្តោ។ យត្ថ វិមោក្ខវិវដ្តោ, តត្ថ សញ្ញាវិវដ្តោ ចេតោវិវដ្តោ ចិត្តវិវដ្តោ ញាណវិវដ្តោ។ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្តោ ចេតោវិវដ្តោ ចិត្តវិវដ្តោ ញាណវិវដ្តោ វិមោក្ខវិវដ្តោ, តត្ថ សច្ចវិវដ្តោ។ យត្ថ សច្ចវិវដ្តោ,

តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ វិមោក្ខវិវដ្ដោ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ , បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “តថដ្ឋេ បញ្ញា សច្ចវិវដ្ដេ ញាណំ”។

ឆវិវដ្ដញាណនិទ្ទេសោ នវចត្តាលីសមោ។

៥០. ឥទ្ធិវិធញាណនិទ្ទេសោ

១០១. កថំ កាយម្បិ ចិត្តម្បិ ឯកវវត្ថានតា សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច អធិដ្ឋានវសេន ឥជ្ឈនដ្ឋេ បញ្ញា ឥទ្ធិវិធេ ញាណំ? ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីរិយសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, ចិត្តសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ សោ ឥមេសុ ចតូសុ ឥទ្ធិបាទេសុ ចិត្តំ បរិភាវេតិ បរិទមេតិ, មុទុំ ករោតិ កម្មនិយំ។ សោ ឥមេសុ ចតូសុ ឥទ្ធិបាទេសុ ចិត្តំ បរិភាវេត្វា បរិទមេត្វា មុទុំ ករិត្វា កម្មនិយំ កាយម្បិ ចិត្តេ សមោទហតិ, ចិត្តម្បិ កាយេ សមោទហតិ, កាយវសេន ចិត្តំ បរិណាមេតិ, ចិត្តវសេន កាយំ បរិណាមេតិ, កាយវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ, ចិត្តវសេន កាយំ អធិដ្ឋាតិ; កាយវសេន ចិត្តំ បរិណាមេត្វា ចិត្តវសេន កាយំ បរិណាមេត្វា កាយវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋហិត្វា ចិត្តវសេន កាយំ អធិដ្ឋហិត្វា សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច កាយេ ឱក្កមិត្វា វិហរតិ។ សោ តថាភាវិតេន ចិត្តេន បរិសុទ្ធេន បរិយោទាតេន ឥទ្ធិវិធញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ។

១០២. ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ; អាវិភាវំ តិរោភាវំ; តិរោកុដ្ដំ [តិរោកុឌ្ឌំ (ស្យា.)] តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ; បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ; ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ ; អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ [ចង្កមតិ (ស្យា.) ទី. និ. ១.២៣៨ បស្សិតព្ពា] សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ [បរិមសតិ (ស្យា.)] បរិមជ្ជតិ; យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “កាយម្បិ ចិត្តម្បិ ឯកវវត្ថានតា សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច អធិដ្ឋានវសេន ឥជ្ឈនដ្ឋេ បញ្ញា ឥទ្ធិវិធេ ញាណំ”។

ឥទ្ធិវិធញាណនិទ្ទេសោ បញ្ញាសមោ។

៥១. សោតធាតុវិសុទ្ធិញាណនិទ្ទេសោ

១០៣. កថំ វិតក្កវិប្ផារវសេន នានត្តេកត្តសទ្ទនិមិត្តានំ បរិយោគាហណេ បញ្ញា សោតធាតុវិសុទ្ធិញាណំ ? ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិ…បេ…. វីរិយសមាធិ… ចិត្តសមាធិ… វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ សោ ឥមេសុ ចតូសុ ឥទ្ធិបាទេសុ ចិត្តំ បរិភាវេតិ បរិទមេតិ, មុទុំ ករោតិ កម្មនិយំ។ សោ ឥមេសុ ចតូសុ ឥទ្ធិបាទេសុ ចិត្តំ បរិភាវេត្វា បរិទមេត្វា, មុទុំ ករិត្វា កម្មនិយំ ទូរេបិ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, សន្តិកេបិ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, ឱឡារិកានម្បិ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, សុខុមានម្បិ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, សណ្ហសណ្ហានម្បិ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, បុរត្ថិមាយបិ ទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, បច្ឆិមាយបិ ទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, ឧត្តរាយបិ ទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, ទក្ខិណាយបិ ទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, បុរត្ថិមាយបិ អនុទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, បច្ឆិមាយបិ អនុទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, ឧត្តរាយបិ អនុទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, ទក្ខិណាយបិ អនុទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, ហេដ្ឋិមាយបិ ទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ, ឧបរិមាយបិ ទិសាយ សទ្ទានំ សទ្ទនិមិត្តំ មនសិ ករោតិ។ សោ តថាភាវិតេន ចិត្តេន បរិសុទ្ធេន បរិយោទាតេន សោតធាតុវិសុទ្ធិញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ឧភោ សទ្ទេ សុណាតិ – ទិព្ពេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ច។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “វិតក្កវិប្ផារវសេន នានត្តេកត្តសទ្ទនិមិត្តានំ បរិយោគាហណេ បញ្ញា សោតធាតុវិសុទ្ធិញាណំ”។

សោតធាតុវិសុទ្ធិញាណនិទ្ទេសោ ឯកបញ្ញាសមោ។

៥២. ចេតោបរិយញាណនិទ្ទេសោ

១០៤. កថំ តិណ្ណំ ចិត្តានំ វិប្ផារត្តា ឥន្ទ្រិយានំ បសាទវសេន នានត្តេកត្តវិញ្ញាណចរិយាបរិយោគាហណេ បញ្ញា ចេតោបរិយញាណំ? ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីរិយសមាធិ…បេ.… ចិត្តសមាធិ…បេ.… វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ សោ ឥមេសុ ចតូសុ ឥទ្ធិបាទេសុ ចិត្តំ បរិភាវេតិ បរិទមេតិ, មុទុំ ករោតិ កម្មនិយំ។ សោ ឥមេសុ ចតូសុ ឥទ្ធិបាទេសុ ចិត្តំ បរិភាវេត្វា បរិទមេត្វា, មុទុំ ករិត្វា កម្មនិយំ ឯវំ បជានាតិ – “ឥទំ រូបំ សោមនស្សិន្ទ្រិយសមុដ្ឋិតំ, ឥទំ រូបំ ទោមនស្សិន្ទ្រិយសមុដ្ឋិតំ, ឥទំ រូបំ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយសមុដ្ឋិត”ន្តិ ។ សោ តថាភាវិតេន ចិត្តេន បរិសុទ្ធេន បរិយោទាតេន ចេតោបរិយញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ – សរាគំ វា ចិត្តំ “សរាគំ ចិត្ត”ន្តិ បជានាតិ, វីតរាគំ វា ចិត្តំ “វីតរាគំ ចិត្ត”ន្តិ បជានាតិ, សទោសំ វា ចិត្តំ…បេ.… វីតទោសំ វា ចិត្តំ… សមោហំ វា ចិត្តំ… វីតមោហំ វា ចិត្តំ… សំខិត្តំ វា ចិត្តំ… វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ… មហគ្គតំ វា ចិត្តំ… អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ… សឧត្តរំ វា ចិត្តំ… អនុត្តរំ វា ចិត្តំ… សមាហិតំ វា ចិត្តំ… អសមាហិតំ វា ចិត្តំ… វិមុត្តំ វា ចិត្តំ… អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ “អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “តិណ្ណំ ចិត្តានំ វិប្ផារត្តា ឥន្ទ្រិយានំ បសាទវសេន នានត្តេកត្តវិញ្ញាណចរិយាបរិយោគាហណេ បញ្ញា ចេតោបរិយញាណំ”។

ចេតោបរិយញាណនិទ្ទេសោ ទ្វេបញ្ញាសមោ។

៥៣. បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណនិទ្ទេសោ

១០៥. កថំ បច្ចយបវត្តានំ ធម្មានំ នានត្តេកត្តកម្មវិប្ផារវសេន បរិយោគាហណេ បញ្ញា បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណំ? ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិ…បេ.… មុទុំ ករិត្វា កម្មនិយំ ឯវំ បជានាតិ – “ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតិ, ឥមស្សុប្បាទា ឥទំ ឧប្បជ្ជតិ, យទិទំ – អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា, សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ, នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ, សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ, ផស្សបច្ចយា វេទនា, វេទនាបច្ចយា តណ្ហា, តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ, ឧបាទានបច្ចយា ភវោ, ភវបច្ចយា ជាតិ, ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ; ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ”។

សោ តថាភាវិតេន ចិត្តេន បរិសុទ្ធេន បរិយោទាតេន បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ, ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ, អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – “អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ; តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវម អាយុបរិយន្តោ, សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ”តិ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “បច្ចយបវត្តានំ ធម្មានំ នានត្តេកត្តកម្មវិប្ផារវសេន បរិយោគាហណេ បញ្ញា បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណំ”។

បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណនិទ្ទេសោ តេបញ្ញាសមោ។

៥៤. ទិព្ពចក្ខុញាណនិទ្ទេសោ

១០៦. កថំ ឱភាសវសេន នានត្តេកត្តរូបនិមិត្តានំ ទស្សនដ្ឋេ បញ្ញា ទិព្ពចក្ខុញាណំ? ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីរិយសមាធិ…បេ.… ចិត្តសមាធិ…បេ.… វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ សោ ឥមេសុ ចតូសុ ឥទ្ធិបាទេសុ ចិត្តំ បរិភាវេតិ បរិទមេតិ, មុទុំ ករោតិ កម្មនិយំ។ សោ ឥមេសុ ចតូសុ ឥទ្ធិបាទេសុ ចិត្តំ បរិភាវេត្វា បរិទមេត្វា, មុទុំ ករិត្វា កម្មនិយំ អាលោកសញ្ញំ មនសិ ករោតិ, ទិវាសញ្ញំ អធិដ្ឋាតិ – “យថា ទិវា តថា រត្តឹ, យថា រត្តឹ តថា ទិវា”។ ឥតិ វិវដេន ចេតសា អបរិយោនទ្ធេន សប្បភាសំ ចិត្តំ ភាវេតិ។ សោ តថាភាវិតេន ចិត្តេន បរិសុទ្ធេន បរិយោទាតេន សត្តានំ ចុតូបបាតញាណាយ ចិត្តំ អភិនីហរតិ អភិនិន្នាមេតិ។ សោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន, សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – “ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា, វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា, មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា, អរិយានំ ឧបវាទកា, មិច្ឆាទិដ្ឋិកា, មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា; តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា

អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា, វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា, មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា, សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា; តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា”តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ឱភាសវសេន នានត្តេកត្តរូបនិមិត្តានំ ទស្សនដ្ឋេ បញ្ញា ទិព្ពចក្ខុញាណំ”។

ទិព្ពចក្ខុញាណនិទ្ទេសោ ចតុបញ្ញាសមោ។

៥៥. អាសវក្ខយញាណនិទ្ទេសោ

១០៧. កថំ ចតុសដ្ឋិយា អាការេហិ តិណ្ណន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ វសិភាវតា បញ្ញា អាសវានំ ខយេ ញាណំ? កតមេសំ តិណ្ណន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ? អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស អញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស។

អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ កតិ ឋានានិ គច្ឆតិ, អញ្ញិន្ទ្រិយំ កតិ ឋានានិ គច្ឆតិ, អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ កតិ ឋានានិ គច្ឆតិ? អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ ឯកំ ឋានំ គច្ឆតិ – សោតាបត្តិមគ្គំ។ អញ្ញិន្ទ្រិយំ ឆ ឋានានិ គច្ឆតិ – សោតាបត្តិផលំ , សកទាគាមិមគ្គំ , សកទាគាមិផលំ, អនាគាមិមគ្គំ, អនាគាមិផលំ, អរហត្តមគ្គំ។ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ឯកំ ឋានំ គច្ឆតិ – អរហត្តផលំ។

សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ, វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហបរិវារំ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានបរិវារំ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបបរិវារំ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនបរិវារំ ហោតិ, មនិន្ទ្រិយំ វិជាននបរិវារំ ហោតិ, សោមនស្សិន្ទ្រិយំ អភិសន្ទនបរិវារំ ហោតិ, ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ ហោតិ។ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ជាតា ធម្មា ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សព្ពេវ កុសលា ហោន្តិ, សព្ពេវ អនាសវា ហោន្តិ, សព្ពេវ និយ្យានិកា ហោន្តិ, សព្ពេវ អបចយគាមិនោ ហោន្តិ, សព្ពេវ លោកុត្តរា ហោន្តិ, សព្ពេវ និព្ពានារម្មណា ហោន្តិ។ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ សហជាតបរិវារា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបរិវារា ហោន្តិ, និស្សយបរិវារា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបរិវារា ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ, សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ។ តេវ តស្ស អាការា ចេវ ហោន្តិ បរិវារា ច។

សោតាបត្តិផលក្ខណេ អញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ, វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហបរិវារំ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានបរិវារំ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបបរិវារំ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនបរិវារំ ហោតិ, មនិន្ទ្រិយំ វិជាននបរិវារំ ហោតិ, សោមនស្សិន្ទ្រិយំ អភិសន្ទនបរិវារំ ហោតិ, ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ ហោតិ។ សោតាបត្តិផលក្ខណេ ជាតា ធម្មា សព្ពេវ អព្យាកតា ហោន្តិ, ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សព្ពេវ អនាសវា ហោន្តិ, សព្ពេវ លោកុត្តរា ហោន្តិ, សព្ពេវ និព្ពានារម្មណា ហោន្តិ។ សោតាបត្តិផលក្ខណេ អញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ សហជាតបរិវារា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបរិវារា ហោន្តិ, និស្សយបរិវារា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបរិវារា ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ, សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ។ តេវ តស្ស អាការា ចេវ ហោន្តិ បរិវារា ច។

សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ ...បេ.... សកទាគាមិផលក្ខណេ...បេ.... អនាគាមិមគ្គក្ខណេ...បេ.... អនាគាមិផលក្ខណេ...បេ.... អរហត្តមគ្គក្ខណេ អញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ...បេ.... ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ ហោតិ។ អរហត្តមគ្គក្ខណេ ជាតា ធម្មា ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សព្ពេវ កុសលា ហោន្តិ, សព្ពេវ អនាសវា ហោន្តិ, សព្ពេវ និយ្យានិកា ហោន្តិ, សព្ពេវ អបចយគាមិនោ ហោន្តិ, សព្ពេវ លោកុត្តរា ហោន្តិ, សព្ពេវ និព្ពានារម្មណា ហោន្តិ។ អរហត្តមគ្គក្ខណេ អញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ សហជាតបរិវារា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបរិវារា ហោន្តិ, និស្សយបរិវារា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបរិវារា ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ, សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ។ តេវ តស្ស អាការា ចេវ ហោន្តិ បរិវារា ច។

អរហត្តផលក្ខណេ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ, វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហបរិវារំ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានបរិវារំ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបបរិវារំ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនបរិវារំ ហោតិ, មនិន្ទ្រិយំ វិជាននបរិវារំ ហោតិ, សោមនស្សិន្ទ្រិយំ អភិសន្ទនបរិវារំ ហោតិ, ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ ហោតិ។ អរហត្តផលក្ខណេ ជាតា ធម្មា សព្ពេវ អព្យាកតា ហោន្តិ, ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សព្ពេវ អនាសវា ហោន្តិ, សព្ពេវ លោកុត្តរា ហោន្តិ, សព្ពេវ និព្ពានារម្មណា ហោន្តិ។ អរហត្តផលក្ខណេ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស ឥមានិ

អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ សហជាតបរិវារា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបរិវារា ហោន្តិ, និស្សយបរិវារា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបរិវារា ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ, សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ។ តេវ តស្ស អាការា ចេវ ហោន្តិ បរិវារា ច។ ឥតិ ឥមានិ អដ្ឋដ្ឋកានិ ចតុសដ្ឋិ ហោន្តិ។

អាសវាតិ កតមេ តេ អាសវា? កាមាសវោ, ភវាសវោ, ទិដ្ឋាសវោ, អវិជ្ជាសវោ។ កត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ? សោតាបត្តិមគ្គេន អនវសេសោ ទិដ្ឋាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ កាមាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ ភវាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកោ កាមាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ អនាគាមិមគ្គេន អនវសេសោ កាមាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ អរហត្តមគ្គេន អនវសេសោ ភវាសវោ ខីយតិ, អនវសេសោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ចតុសដ្ឋិយា អាការេហិ តិណ្ណន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ វសិភាវតា បញ្ញា អាសវានំ ខយេ ញាណំ”។

អាសវក្ខយញាណនិទ្ទេសោ បញ្ចបញ្ញាសមោ។

៥៦-៦៣. សច្ចញាណចតុក្កទ្វយនិទ្ទេសោ

១០៨. កថំ បរិញ្ញដ្ឋេ បញ្ញា ទុក្ខេ ញាណំ, បហានដ្ឋេ បញ្ញា សមុទយេ ញាណំ, សច្ឆិកិរិយដ្ឋេ បញ្ញា និរោធេ ញាណំ, ភាវនដ្ឋេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ? ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋោ សង្ខតដ្ឋោ សន្តាបដ្ឋោ វិបរិណាមដ្ឋោ បរិញ្ញាតដ្ឋោ; សមុទយស្ស អាយូហនដ្ឋោ និទានដ្ឋោ សញ្ញោគដ្ឋោ បលិពោធដ្ឋោ បហានដ្ឋោ; និរោធស្ស និស្សរណដ្ឋោ វិវេកដ្ឋោ អសង្ខតដ្ឋោ អមតដ្ឋោ សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ; មគ្គស្ស និយ្យានដ្ឋោ ហេតុដ្ឋោ ទស្សនដ្ឋោ អាធិបតេយ្យដ្ឋោ ភាវនដ្ឋោ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “បរិញ្ញដ្ឋេ បញ្ញា ទុក្ខេ ញាណំ, បហានដ្ឋេ បញ្ញា សមុទយេ ញាណំ, សច្ឆិកិរិយដ្ឋេ បញ្ញា និរោធេ ញាណំ, ភាវនដ្ឋេ បញ្ញា មគ្គេ ញាណំ”។

១០៩. កថំ ទុក្ខេ ញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ? មគ្គសមង្គិស្ស ញាណំ ទុក្ខេ បេតំ ញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ បេតំ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធេ បេតំ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ បេតំ ញាណំ។

តត្ថ កតមំ ទុក្ខេ ញាណំ? ទុក្ខំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិច្ចំ កោសល្លំ នេបុញ្ញំ វេភព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ភូរិ មេធា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្បជញ្ញំ បតោទោ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្ថំ បញ្ញាបាសាទោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឱភាសោ បញ្ញាបជ្ជោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ – ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខេ ញាណំ។ ទុក្ខសមុទយំ អារព្ភ…បេ…. ទុក្ខនិរោធំ អារព្ភ…បេ…. ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទំ អារព្ភ យា ឧប្បជ្ជតិ បញ្ញា បជាននា…បេ…. អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ – ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “ទុក្ខេ ញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ , ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ”។

សច្ចញាណចតុក្កទ្វយនិទ្ទេសោ តេសដ្ឋិមោ។

៦៤-៦៧. សុទ្ធិកបដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេសោ

១១០. កថំ អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ? អត្ថេសុ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា, ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា, និរុត្តីសុ ញាណំ និរុត្តិបដិសម្ភិទា, បដិភានេសុ ញាណំ បដិភានបដិសម្ភិទា។ អត្ថនានត្តេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មនានត្តេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិនានត្តេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភាននានត្តេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ, អត្ថវវត្ថានេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មវវត្ថានេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ និរុត្តិវវត្ថានេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានវវត្ថានេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

អត្ថសល្លក្ខណេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មសល្លក្ខណេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិសល្លក្ខណេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានសល្លក្ខណេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។ អត្ថុបលក្ខណេ បញ្ញា

អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មុបលក្ខណេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តុបលក្ខណេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានូបលក្ខណេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

អត្ថប្បភេទេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មប្បភេទេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិប្បភេទេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានប្បភេទេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។ អត្ថប្បភាវនេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មប្បភាវនេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិប្បភាវនេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានប្បភាវនេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។

អត្ថជោតនេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មជោតនេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិជោតនេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានជោតនេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។ អត្ថវិរោចនេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មវិរោចនេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិវិរោចនេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានវិរោចនេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។ អត្ថប្បកាសនេ បញ្ញា អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មប្បកាសនេ បញ្ញា ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិប្បកាសនេ បញ្ញា និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានប្បកាសនេ បញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ។ តំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ, បជាននដ្ឋេន បញ្ញា។ តេន វុច្ចតិ – “អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ, ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ, និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ, បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ”។

សុទ្ធិកបដិសម្ភិទាញាណនិទ្ទេសោ សត្តសដ្ឋិមោ។

៦៨. ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញាណនិទ្ទេសោ

១១១. កតមំ **តថាគតស្ស ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ញាណំ?** ឥធ តថាគតោ សត្តេ បស្សតិ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ អប្បេកច្ចេ ន បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ។

អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។ អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, កុសីតោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។ ឧបដ្ឋិតស្សតិ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, មុដ្ឋស្សតិ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។ សមាហិតោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, អសមាហិតោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។

តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ។ អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ, កុសីតោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ។ ឧបដ្ឋិតស្សតិ បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ, មុដ្ឋស្សតិ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ។ សមាហិតោ បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ, អសមាហិតោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ។

ស្វាការេ ទ្វាការេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ ស្វាការោ, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ ទ្វាការោ។ អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ ស្វាការោ, កុសីតោ បុគ្គលោ ទ្វាការោ។ ឧបដ្ឋិតស្សតិ បុគ្គលោ ស្វាការោ, មុដ្ឋស្សតិ បុគ្គលោ ទ្វាការោ។ សមាហិតោ បុគ្គលោ ស្វាការោ, អសមាហិតោ បុគ្គលោ ទ្វាការោ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ ស្វាការោ, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ទ្វាការោ។

សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ សុវិញ្ញាបយោ, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ ទុវិញ្ញាបយោ។ អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ សុវិញ្ញាបយោ, កុសីតោ បុគ្គលោ ទុវិញ្ញាបយោ។ ឧបដ្ឋិតស្សតិ បុគ្គលោ សុវិញ្ញាបយោ, មុដ្ឋស្សតិ បុគ្គលោ ទុវិញ្ញាបយោ។ សមាហិតោ បុគ្គលោ សុវិញ្ញាបយោ , អសមាហិតោ បុគ្គលោ ទុវិញ្ញាបយោ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ សុវិញ្ញាបយោ, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ទុវិញ្ញាបយោ។

អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ, អប្បេកច្ចេ ន បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ ន បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី។ អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី, កុសីតោ បុគ្គលោ ន បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី។ ឧបដ្ឋិតស្សតិ បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី, មុដ្ឋស្សតិ បុគ្គលោ ន បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី។ សមាហិតោ បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី, អសមាហិតោ បុគ្គលោ ន បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី។ បញ្ញវា បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ន បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី។

១១២. លោកោតិ – ខន្ធលោកោ, ធាតុលោកោ, អាយតនលោកោ, វិបត្តិភវលោកោ , វិបត្តិសម្ភវលោកោ, សម្បត្តិភវលោកោ, សម្បត្តិសម្ភវលោកោ។

ឯកោ លោកោ – សព្ពេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា។ ទ្វេ លោកា – នាមញ្ច, រូបញ្ច។ តយោ លោកា – តិស្សោ វេទនា។ ចត្តារោ លោកា – ចត្តារោ អាហារា។ បញ្ច លោកា – បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា។ ឆ លោកា – ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ។ សត្ត លោកា – សត្ត វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ ។ អដ្ឋ លោកា – អដ្ឋ លោកធម្មា។ នវ លោកា – នវ សត្តាវាសា។ ទស លោកា – ទសាយតនានិ។ ទ្វាទសលោកា – ទ្វាទសាយតនានិ។ អដ្ឋារស លោកា – អដ្ឋារស ធាតុយោ។

វជ្ជន្តិ សព្ពេ កិលេសា វជ្ជា, សព្ពេ ទុច្ចរិតា វជ្ជា, សព្ពេ អភិសង្ខារា វជ្ជា, សព្ពេ ភវគាមិកម្មា វជ្ជា។ ឥតិ ឥមស្មិញ្ច លោកេ ឥមស្មិញ្ច វជ្ជេ តិព្ពា ភយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោតិ, សេយ្យថាបិ ឧក្ខិត្តាសិកេ វធកេ។ ឥមេហិ បញ្ញាសាយ អាការេហិ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ជានាតិ បស្សតិ អញ្ញាតិ បដិវិជ្ឈតិ – ឥទំ តថាគតស្ស ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ញាណំ។

ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញាណនិទ្ទេសោ អដ្ឋសដ្ឋិមោ។

៦៩. អាសយានុសយញាណនិទ្ទេសោ

១១៣. កតមំ តថាគតស្ស សត្តានំ អាសយានុសយេ ញាណំ? ឥធ តថាគតោ សត្តានំ អាសយំ ជានាតិ, អនុសយំ ជានាតិ, ចរិតំ ជានាតិ , អធិមុត្តិំ ជានាតិ, ភព្ពាភព្ពេ សត្តេ បជានាតិ។ កតមោ [កតមោ ច (ស្យា. ក.)] សត្តានំ អាសយោ? “សស្សតោ លោកោ”តិ វា, “អសស្សតោ លោកោ”តិ វា, “អន្តវា លោកោ”តិ វា, “អនន្តវា លោកោ”តិ វា, “តំ ជីវំ តំ សរីរ”ន្តិ វា, “អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ”ន្តិ វា, “ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ វា, “ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ វា, “ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ វា, “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ វា។ ឥតិ ភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា វា សត្តា ហោន្តិ វិភវទិដ្ឋិសន្និស្សិតា វា។

ឯតេ វា បន ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម ឥទប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ អនុលោមិកា ខន្តិ បដិលទ្ធា ហោតិ, យថាភូតំ វា ញាណំ។ កាមំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ កាមគរុកោ កាមាសយោ កាមាធិមុត្តោ”តិ។ កាមំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ នេក្ខម្មគរុកោ នេក្ខម្មាសយោ នេក្ខម្មាធិមុត្តោ”តិ។ នេក្ខម្មំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ (នេក្ខម្មគរុកោ នេក្ខម្មាសយោ នេក្ខម្មាធិមុត្តោ”តិ។ នេក្ខម្មំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ កាមគរុកោ កាមាសយោ កាមាធិមុត្តោ”តិ។ ព្យាបាទំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ) [( ) ឯត្ថន្តរេ បាឋា នត្ថិ ស្យាមបោត្ថកេ, ឯវមុបរិបិ] – “អយំ បុគ្គលោ ព្យាបាទគរុកោ ព្យាបាទាសយោ ព្យាបាទាធិមុត្តោ”តិ។ ព្យាបាទំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ (អព្យាបាទគរុកោ អព្យាបាទាសយោ អព្យាបាទាធិមុត្តោ”តិ។ អព្យាបាទំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ អព្យាបាទគរុកោ អព្យាបាទាសយោ អព្យាបាទាធិមុត្តោ”តិ។ អព្យាបាទំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ ព្យាបាទគរុកោ ព្យាបាទាសយោ ព្យាបាទាធិមុត្តោ”តិ។ ថិនមិទ្ធំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ) – “អយំ បុគ្គលោ ថិនមិទ្ធគរុកោ ថិនមិទ្ធាសយោ ថិនមិទ្ធាធិមុត្តោ”តិ។ ថិនមិទ្ធំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ អាលោកសញ្ញាគរុកោ អាលោកសញ្ញាសយោ អាលោកសញ្ញាធិមុត្តោ”តិ។ អាលោកសញ្ញំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ (អាលោកសញ្ញាគរុកោ អាលោកសញ្ញាសយោ អាលោកសញ្ញាធិមុត្តោ”តិ។ អាលោកសញ្ញំ សេវន្តញ្ញេវ ជានាតិ – “អយំ បុគ្គលោ ថិនមិទ្ធគរុកោ ថិនមិទ្ធាសយោ ថិនមិទ្ធាធិមុត្តោ”តិ។) អយំ សត្តានំ អាសយោ។

១១៤. កតមោ ច សត្តានំ អនុសយោ? សត្តានុសយា – កាមរាគានុសយោ, បដិឃានុសយោ, មានានុសយោ, ទិដ្ឋានុសយោ, វិចិកិច្ឆានុសយោ, ភវរាគានុសយោ , អវិជ្ជានុសយោ។ យំ លោកេ បិយរូបំ សាតរូបំ, ឯត្ថ សត្តានំ កាមរាគានុសយោ អនុសេតិ។ យំ លោកេ អប្បិយរូបំ អសាតរូបំ , ឯត្ថ សត្តានំ បដិឃានុសយោ អនុសេតិ។ ឥតិ ឥមេសុ ទ្វីសុ ធម្មេសុ អវិជ្ជា អនុបតិតា, តទេកដ្ឋោ មានោ ច ទិដ្ឋិ ច វិចិកិច្ឆា ច ទដ្ឋព្ពា។ អយំ សត្តានំ អនុសយោ។

កតមញ្ច សត្តានំ ចរិតំ? បុញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ អានេញ្ជាភិសង្ខារោ បរិត្តភូមកោ វា មហាភូមកោ វា។ ឥទំ សត្តានំ ចរិតំ។

១១៥. កតមា ច សត្តានំ អធិមុត្តិ? សន្តិ សត្តា ហីនាធិមុត្តិកា, សន្តិ សត្តា បណីតាធិមុត្តិកា។ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវន្តិ ភជន្តិ បយិរុបាសន្តិ។ បណីតាធិមុត្តិកា សត្តា បណីតាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវន្តិ ភជន្តិ បយិរុបាសន្តិ។ អតីតម្បិ អទ្ធានំ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវឹសុ ភជឹសុ បយិរុបាសឹសុ; បណីតាធិមុត្តិកា សត្តា បណីតាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវឹសុ ភជឹសុ បយិរុបាសឹសុ។ អនាគតម្បិ អទ្ធានំ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវិស្សន្តិ ភជិស្សន្តិ បយិរុបាសិស្សន្តិ; បណីតាធិមុត្តិកា សត្តា បណីតាធិមុត្តិកេ សត្តេ សេវិស្សន្តិ ភជិស្សន្តិ បយិរុបាសិស្សន្តិ។ អយំ សត្តានំ អធិមុត្តិ។

កតមេ សត្តា អភព្ពា? យេ តេ សត្តា កម្មាវរណេន សមន្នាគតា, កិលេសាវរណេន សមន្នាគតា, វិបាកាវរណេន សមន្នាគតា , អស្សទ្ធា អច្ឆន្ទិកា ទុប្បញ្ញា, អភព្ពា និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ – ឥមេ តេ សត្តា អភព្ពា។

កតមេ សត្តា ភព្ពា? យេ តេ សត្តា ន កម្មាវរណេន សមន្នាគតា, ន កិលេសាវរណេន សមន្នាគតា, ន វិបាកាវរណេន សមន្នាគតា, សទ្ធា ឆន្ទិកា បញ្ញវន្តោ, ភព្ពា និយាមំ ឱក្កមិតុំ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តំ – ឥមេ តេ សត្តា ភព្ពា។ ឥទំ តថាគតស្ស សត្តានំ អាសយានុសយេ ញាណំ។

អាសយានុសយញាណនិទ្ទេសោ នវសដ្ឋិមោ។

៧០. យមកបាដិហីរញាណនិទ្ទេសោ

១១៦. កតមំ **តថាគតស្ស យមកបាដិហីរេ ញាណំ?** ឥធ តថាគតោ យមកបាដិហីរំ ករោតិ អសាធារណំ សាវកេហិ។ ឧបរិមកាយតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ហេដ្ឋិមកាយតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; ហេដ្ឋិមកាយតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ឧបរិមកាយតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; បុរត្ថិមកាយតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, បច្ឆិមកាយតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; បច្ឆិមកាយតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, បុរត្ថិមកាយតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; ទក្ខិណអក្ខិតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, វាមអក្ខិតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; វាមអក្ខិតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ទក្ខិណអក្ខិតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; ទក្ខិណកណ្ណសោតតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, វាមកណ្ណសោតតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; វាមកណ្ណសោតតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ទក្ខិណកណ្ណសោតតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; ទក្ខិណនាសិកាសោតតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, វាមនាសិកាសោតតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; វាមនាសិកាសោតតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ទក្ខិណនាសិកាសោតតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; ទក្ខិណអំសកូដតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, វាមអំសកូដតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; វាមអំសកូដតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ទក្ខិណអំសកូដតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; ទក្ខិណហត្ថតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, វាមហត្ថតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; វាមហត្ថតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ទក្ខិណហត្ថតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; ទក្ខិណបស្សតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, វាមបស្សតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; វាមបស្សតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ទក្ខិណបស្សតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; ទក្ខិណបាទតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ , វាមបាទតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; វាមបាទតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ទក្ខិណបាទតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; អង្គុលង្គុលេហិ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, អង្គុលន្តរិកាហិ ឧទកធារា បវត្តតិ; អង្គុលន្តរិកាហិ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, អង្គុលង្គុលេហិ ឧទកធារា បវត្តតិ; ឯកេកលោមតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ឯកេកលោមតោ ឧទកធារា បវត្តតិ; លោមកូបតោ លោមកូបតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, លោមកូបតោ លោមកូបតោ ឧទកធារា បវត្តតិ។

ឆន្នំ វណ្ណានំ – នីលានំ, បីតកានំ, លោហិតកានំ, ឱទាតានំ, មញ្ជិដ្ឋានំ [មញ្ចេដ្ឋានំ (ស្យា. ក.)], បភស្សរានំ ភគវា ចង្កមតិ, និម្មិតោ តិដ្ឋតិ វា និសីទតិ វា សេយ្យំ វា កប្បេតិ។ ភគវា តិដ្ឋតិ, និម្មិតោ ចង្កមតិ វា និសីទតិ វា សេយ្យំ វា កប្បេតិ។ ភគវា និសីទតិ, និម្មិតោ ចង្កមតិ វា តិដ្ឋតិ វា សេយ្យំ វា កប្បេតិ។ ភគវា សេយ្យំ កប្បេតិ, និម្មិតោ ចង្កមតិ វា តិដ្ឋតិ វា និសីទតិ វា។ និម្មិតោ ចង្កមតិ, ភគវា តិដ្ឋតិ វា និសីទតិ វា សេយ្យំ វា កប្បេតិ។ និម្មិតោ តិដ្ឋតិ, ភគវា ចង្កមតិ វា និសីទតិ វា សេយ្យំ វា កប្បេតិ។ និម្មិតោ និសីទតិ, ភគវា ចង្កមតិ វា តិដ្ឋតិ វា សេយ្យំ វា កប្បេតិ។ និម្មិតោ សេយ្យំ កប្បេតិ, ភគវា ចង្កមតិ វា តិដ្ឋតិ វា និសីទតិ វា។ ឥទំ តថាគតស្ស យមកបាដិហីរេ ញាណំ។

យមកបាដិហីរញាណនិទ្ទេសោ សត្តតិមោ។

៧១. មហាករុណាញាណនិទ្ទេសោ

១១៧. កតមំ តថាគតស្ស មហាករុណាសមាបត្តិយា ញាណំ? ពហុកេហិ អាការេហិ បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ អាទិត្តោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ ឧយ្យុត្តោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ បយាតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ កុម្មគ្គប្បដិបន្នោ [កុម្មគ្គំ បដិបន្នោ (ស្យា.)] លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ ឧបនីយតិ លោកោ អទ្ធុវោតិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ អតាណោ [អត្តាណោ (ស្យា.)] លោកោ អនភិស្សរោតិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ អស្សកោ លោកោ , សព្ពំ បហាយ គមនីយន្តិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ ឩនោ លោកោ អតិត្តោ តណ្ហាទាសោតិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ អតាយនោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... អលេណោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ ...បេ.... អសរណោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... អសរណីភូតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ....។

ឧទ្ធតោ លោកោ អវូបសន្តោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... សសល្លោ លោកសន្និវាសោ, វិទ្ធោ បុថុសល្លេហិ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ សល្លានំ ឧទ្ធតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... អវិជ្ជន្ធការាវរណោ លោកសន្និវាសោ អណ្ឌភូតោ កិលេសបញ្ជរបក្ខិត្តោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ អាលោកំ ទស្សេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... អវិជ្ជាគតោ លោកសន្និវាសោ អណ្ឌភូតោ បរិយោនទ្ធោ តន្តាកុលកជាតោ [តន្តាកុលជាតោ (ស្យា.)] កុលាគណ្ឋិកជាតោ [គុឡាគុណ្ឋិកជាតោ (ស្យា.), គុលាគុណ្ឋិកជាតោ (ក. សី. អដ្ឋ.) ទី. និ. ២.៩៥ បស្សិតព្ពា] មុញ្ជបព្ពជភូតោ អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ សំសារំ នាតិវត្តតីតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... អវិជ្ជាវិសទោសសំលិត្តោ លោកសន្និវាសោ កិលេសកលលីភូតោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... រាគទោសមោហជដាជដិតោ លោកសន្និវាសោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ ជដំ វិជដេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ....។

តណ្ហាសង្ឃាដបដិមុក្កោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... តណ្ហាជាលេន ឱត្ថដោ [ឱត្ថតោ (ក.)] លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... តណ្ហាសោតេន វុយ្ហតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... តណ្ហាសញ្ញោជនេន សញ្ញុត្តោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... តណ្ហានុសយេន អនុសដោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... តណ្ហាសន្តាបេន សន្តប្បតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... តណ្ហាបរិឡាហេន បរិឌយ្ហតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ....។

ទិដ្ឋិសង្ឃាដបដិមុក្កោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ទិដ្ឋិជាលេន ឱត្ថដោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ទិដ្ឋិសោតេន វុយ្ហតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ទិដ្ឋិសញ្ញោជនេន សញ្ញុត្តោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ទិដ្ឋានុសយេន អនុសដោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ទិដ្ឋិសន្តាបេន សន្តប្បតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ទិដ្ឋិបរិឡាហេន បរិឌយ្ហតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ....។

ជាតិយា អនុគតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ជរាយ អនុសដោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ព្យាធិនា អភិភូតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ ...បេ.... មរណេន អព្ភាហតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ទុក្ខេ បតិដ្ឋិតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ....។

តណ្ហាយ ឧឌ្ឌិតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... ជរាបាការបរិក្ខិត្តោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... មច្ចុបាសេន បរិក្ខិត្តោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... មហាពន្ធនពន្ធោ លោកសន្និវាសោ – រាគពន្ធនេន ទោសពន្ធនេន មោហពន្ធនេន មានពន្ធនេន ទិដ្ឋិពន្ធនេន កិលេសពន្ធនេន ទុច្ចរិតពន្ធនេន; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ ពន្ធនំ មោចេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... មហាសម្ពាធប្បដិបន្នោ លោកសន្និវាសោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ ឱកាសំ ទស្សេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ... មហាបលិពោធេន បលិពុទ្ធោ លោកសន្និវាសោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ បលិពោធំ ឆេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... មហាបបាតេ បតិតោ លោកសន្និវាសោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ បបាតា ឧទ្ធតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... មហាកន្តារប្បដិបន្នោ លោកសន្និវាសោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ កន្តារំ តារេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... មហាសំសារប្បដិបន្នោ លោកសន្និវាសោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ សំសារា មោចេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... មហាវិទុគ្គេ សម្បរិវត្តតិ លោកសន្និវាសោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ វិទុគ្គា ឧទ្ធតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ.... មហាបលិបេ [មហាបល្លេបេ (ស្យា.)] បលិបន្នោ លោកសន្និវាសោ ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ បលិបា ឧទ្ធតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ...បេ....។

អព្ភាហតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… អាទិត្តោ លោកសន្និវាសោ – រាគគ្គិនា ទោសគ្គិនា មោហគ្គិនា ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ និព្ពាបេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ឧន្នីតកោ លោកសន្និវាសោ ហញ្ញតិ និច្ចមតាណោ បត្តទណ្ឌោ តក្ករោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… វជ្ឈពន្ធនពទ្ធោ លោកសន្និវាសោ អាឃាតនបច្ចុបដ្ឋិតោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ ពន្ធនំ មោចេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ…បេ… អនាថោ លោកសន្និវាសោ បរមការុញ្ញប្បត្តោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ តាយេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ទុក្ខាភិតុន្នោ [ទុក្ខាភិតុណ្ណោ (ក.)] លោកសន្និវាសោ ចិររត្តំ បីឡិតោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… គធិតោ លោកសន្និវាសោ និច្ចំ បិបាសិតោតិ – បស្សន្តានំ…បេ…។

អន្ធោ លោកសន្និវាសោ អចក្ខុកោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ហតនេត្តោ លោកសន្និវាសោ អបរិណាយកោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… វិបថបក្ខន្ទោ [វិបថំ បក្ខន្តោ (ស្យា.)] លោកសន្និវាសោ អញ្ជសាបរទ្ធោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ អរិយបថំ អានេតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ…បេ… មហោឃបក្ខន្ទោ លោកសន្និវាសោ; តស្ស នត្ថញ្ញោ កោចិ ឱឃា ឧទ្ធតា, អញ្ញត្រ មយាតិ – បស្សន្តានំ…បេ…។

១១៨. ទ្វីហិ ទិដ្ឋិគតេហិ បរិយុដ្ឋិតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… តីហិ ទុច្ចរិតេហិ វិប្បដិបន្នោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ចតូហិ យោគេហិ យុត្តោ លោកសន្និវាសោ ចតុយោគយោជិតោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ចតូហិ គន្ថេហិ [គណ្ឋេហិ (ស្យា.)] គន្ថិតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ចតូហិ ឧបាទានេហិ ឧបាទិយតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… បញ្ចគតិសមារុឡ្ហោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… បញ្ចហិ កាមគុណេហិ រជ្ជតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… បញ្ចហិ នីវរណេហិ ឱត្ថដោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ឆហិ វិវាទមូលេហិ វិវទតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ឆហិ តណ្ហាកាយេហិ រជ្ជតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ឆហិ ទិដ្ឋិគតេហិ បរិយុដ្ឋិតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ …បេ… សត្តហិ អនុសយេហិ អនុសដោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… សត្តហិ សញ្ញោជនេហិ សញ្ញុត្តោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… សត្តហិ មានេហិ ឧន្នតោ [ឧណ្ណតោ (ស្យា. ក.)] លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… អដ្ឋហិ លោកធម្មេហិ សម្បរិវត្តតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… អដ្ឋហិ មិច្ឆត្តេហិ និយ្យាតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… អដ្ឋហិ បុរិសទោសេហិ ទុស្សតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… នវហិ អាឃាតវត្ថូហិ អាឃាតិតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ …បេ… នវវិធមានេហិ ឧន្នតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… នវហិ តណ្ហាមូលកេហិ ធម្មេហិ រជ្ជតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ទសហិ កិលេសវត្ថូហិ កិលិស្សតិ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ទសហិ អាឃាតវត្ថូហិ អាឃាតិតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ទសហិ អកុសលកម្មបថេហិ សមន្នាគតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ទសហិ សញ្ញោជនេហិ សញ្ញុត្តោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ទសហិ មិច្ឆត្តេហិ និយ្យាតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ទសវត្ថុកាយ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… ទសវត្ថុកាយ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ…បេ… អដ្ឋសតតណ្ហាបបញ្ចសតេហិ បបញ្ចិតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ ទ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិគតេហិ បរិយុដ្ឋិតោ លោកសន្និវាសោតិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។

អហញ្ចម្ហិ តិណ្ណោ, លោកោ ច អតិណ្ណោ អហំ ចម្ហិ មុត្តោ, លោកោ ច អមុត្តោ; អហញ្ចម្ហិ ទន្តោ, លោកោ ច អទន្តោ; អហំ ចម្ហិ សន្តោ, លោកោ ច អសន្តោ; អហំ ចម្ហិ អស្សត្ថោ, លោកោ ច អនស្សត្ថោ; អហំ ចម្ហិ បរិនិព្ពុតោ, លោកោ ច អបរិនិព្ពុតោ; បហោមិ ខ្វាហំ តិណ្ណោ តារេតុំ, មុត្តោ មោចេតុំ, ទន្តោ ទមេតុំ, សន្តោ សមេតុំ, អស្សត្ថោ អស្សាសេតុំ, បរិនិព្ពុតោ បរេ ច បរិនិព្ពាបេតុន្តិ – បស្សន្តានំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ សត្តេសុ មហាករុណា ឱក្កមតិ។ ឥទំ តថាគតស្ស មហាករុណាសមាបត្តិយា ញាណំ។

មហាករុណាញាណនិទ្ទេសោ ឯកសត្តតិមោ។

៧២-៧៣. សព្ពញ្ញុតញ្ញាណនិទ្ទេសោ

១១៩. កតមំ **តថាគតស្ស សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ?** សព្ពំ សង្ខតមសង្ខតំ អនវសេសំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ [អនាវរណំ ញាណំ (ស្យា.) ឯវមុបរិបិ]។

១២០. អតីតំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ អនាគតំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ បច្ចុប្បន្នំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

ចក្ខុ ចេវ រូបា ច, ឯវំ តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ សោតញ្ចេវ សទ្ទា ច…បេ… ឃានញ្ចេវ គន្ធា ច… ជិវ្ហា ចេវ រសា ច… កាយោ ចេវ ផោដ្ឋព្ពា ច… មនោ ចេវ ធម្មា ច, ឯវំ តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា អនិច្ចដ្ឋំ ទុក្ខដ្ឋំ អនត្តដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា រូបស្ស អនិច្ចដ្ឋំ ទុក្ខដ្ឋំ អនត្តដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា វេទនាយ…បេ… យាវតា សញ្ញាយ…បេ… យាវតា សង្ខារានំ…បេ… យាវតា វិញ្ញាណស្ស …បេ… យាវតា ចក្ខុស្ស…បេ… ជរាមរណស្ស អនិច្ចដ្ឋំ ទុក្ខដ្ឋំ អនត្តដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា អភិញ្ញាយ អភិញ្ញដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា បរិញ្ញាយ បរិញ្ញដ្ឋំ…បេ… យាវតា បហានស្ស [បហានាយ (ស្យា.)] បហានដ្ឋំ…បេ… យាវតា ភាវនាយ ភាវនដ្ឋំ…បេ… យាវតា សច្ឆិកិរិយាយ សច្ឆិកិរិយដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា ខន្ធានំ ខន្ធដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា ធាតូនំ ធាតុដ្ឋំ…បេ… យាវតា អាយតនានំ អាយតនដ្ឋំ…បេ… យាវតា សង្ខតានំ សង្ខតដ្ឋំ…បេ… យាវតា អសង្ខតស្ស អសង្ខតដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា កុសលេ ធម្មេ, សព្ពំ [សព្ពេ (អដ្ឋកថា)] ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា អកុសលេ ធម្មេ…បេ… យាវតា អព្យាកតេ ធម្មេ… យាវតា កាមាវចរេ ធម្មេ… យាវតា រូបាវចរេ ធម្មេ… យាវតា អរូបាវចរេ ធម្មេ… យាវតា អបរិយាបន្នេ ធម្មេ, សព្ពំ [សព្ពេ (អដ្ឋកថា)] ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋំ…បេ… យាវតា និរោធស្ស និរោធដ្ឋំ…បេ… យាវតា មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា អត្ថបដិសម្ភិទាយ អត្ថបដិសម្ភិទដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា ធម្មបដិសម្ភិទាយ ធម្មបដិសម្ភិទដ្ឋំ…បេ… យាវតា និរុត្តិបដិសម្ភិទាយ និរុត្តិបដិសម្ភិទដ្ឋំ…បេ… យាវតា បដិភានបដិសម្ភិទាយ បដិភានបដិសម្ភិទដ្ឋំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញាណំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា សត្តានំ អាសយានុសយេ ញាណំ…បេ… យាវតា យមកបាដិហីរេ ញាណំ…បេ… យាវតា មហាករុណាសមាបត្តិយា ញាណំ, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ មនសា, តំ សព្ពំ ជានាតីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

១២១. ន តស្ស អទិដ្ឋមិធត្ថិ កិញ្ចិ, អថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្ពំ។

សព្ពំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ, តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខូតិ [មហានិ. ១៥៦; ចូឡនិ. មោឃរាជមាណវបុច្ឆានិទ្ទេស ៨៥]។

សមន្តចក្ខូតិ កេនដ្ឋេន សមន្តចក្ខុ? ចុទ្ទស ពុទ្ធញាណានិ។ ទុក្ខេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, អត្ថបដិសម្ភិទេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, ធម្មបដិសម្ភិទេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, និរុត្តិបដិសម្ភិទេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, បដិភានបដិសម្ភិទេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, សត្តានំ អាសយានុសយេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, យមកបាដិហីរេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, មហាករុណាសមាបត្តិយា ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, អនាវរណញាណំ ពុទ្ធញាណំ – ឥមានិ ចុទ្ទស ពុទ្ធញាណានិ។ ឥមេសំ ចុទ្ទសន្នំ ពុទ្ធញាណានំ អដ្ឋ ញាណានិ សាវកសាធារណានិ; ឆ ញាណានិ អសាធារណានិ សាវកេហិ។

យាវតា ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ, សព្ពោ ញាតោ; អញ្ញាតោ ទុក្ខដ្ឋោ នត្ថីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ, សព្ពោ ញាតោ, សព្ពោ ទិដ្ឋោ, សព្ពោ វិទិតោ, សព្ពោ សច្ឆិកតោ, សព្ពោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ; អផស្សិតោ បញ្ញាយ ទុក្ខដ្ឋោ នត្ថីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។ យាវតា សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ...បេ.... យាវតា និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ... យាវតា មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋោ...បេ.... យាវតា អត្ថបដិសម្ភិទាយ អត្ថបដិសម្ភិទដ្ឋោ... យាវតា ធម្មបដិសម្ភិទាយ ធម្មបដិសម្ភិទដ្ឋោ... យាវតា និរុត្តិបដិសម្ភិទាយ និរុត្តិបដិសម្ភិទដ្ឋោ... យាវតា បដិភានបដិសម្ភិទាយ បដិភានបដិសម្ភិទដ្ឋោ, សព្ពោ ញាតោ, សព្ពោ ទិដ្ឋោ, សព្ពោ វិទិតោ , សព្ពោ សច្ឆិកតោ, សព្ពោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ; អផស្សិតោ បញ្ញាយ បដិភានបដិសម្ភិទដ្ឋោ នត្ថីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញាណំ...បេ.... យាវតា សត្តានំ អាសយានុសយេ ញាណំ... យាវតា យមកបាដិហីរេ ញាណំ... យាវតា មហាករុណាសមាបត្តិយា ញាណំ; សព្ព ញាតំ, សព្ពំ ទិដ្ឋំ, សព្ពំ វិទិតំ, សព្ពំ សច្ឆិកតំ, សព្ពំ ផស្សិតំ បញ្ញាយ; អផស្សិតំ បញ្ញាយ មហាករុណាសមាបត្តិយា ញាណំ នត្ថីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

យាវតា សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ មនសា, សព្ពំ ញាតំ, សព្ពំ ទិដ្ឋំ, សព្ពំ វិទិតំ, សព្ពំ សច្ឆិកតំ, សព្ពំ ផស្សិតំ បញ្ញាយ; អផស្សិតំ បញ្ញាយ នត្ថីតិ – សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ តត្ថ អាវរណំ នត្ថីតិ – អនាវរណញាណំ។

ន តស្ស អទ្ទិដ្ឋមិធត្ថិ កិញ្ចិ, អថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្ពំ;
សព្ពំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ, តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខូតិ។

សព្ពញ្ញុតញាណនិទ្ទេសោ តេសត្តតិមោ។

ញាណកថា និដ្ឋិតា។

២. ទិដ្ឋិកថា

១២២. កា ទិដ្ឋិ, កតិ ទិដ្ឋិដ្ឋានានិ, កតិ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានិ, កតិ ទិដ្ឋិយោ, កតិ ទិដ្ឋាភិនិវេសា, កតមោ ទិដ្ឋិដ្ឋានសមុគ្ឃាតោតិ?

[១] **កា ទិដ្ឋីតិ** អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ [២] **កតិ ទិដ្ឋិដ្ឋានានីតិ** អដ្ឋ ទិដ្ឋិដ្ឋានានិ។ [៣] **កតិ ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានីតិ** អដ្ឋារស ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានិ។ [៤] **កតិ ទិដ្ឋិយោតិ** សោឡស ទិដ្ឋិយោ។ [៥] **កតិ ទិដ្ឋាភិនិវេសាតិ** តីណិ សតំ ទិដ្ឋាភិនិវេសា។ [៦] **កតមោ ទិដ្ឋិដ្ឋានសមុគ្ឃាតោតិ** សោតាបត្តិមគ្គោ ទិដ្ឋិដ្ឋានសមុគ្ឃាតោ ។

១២៣. កថំ **អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ?** [កតិ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋីតិ (ស្យា.)] រូបំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ វេទនំ ឯតំ មម...បេ.... សញ្ញំ ឯតំ មម... សង្ខារេ ឯតំ មម... វិញ្ញាណំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ចក្ខុំ ឯតំ មម...បេ.... សោតំ ឯតំ មម... ឃានំ ឯតំ មម... ជិវ្ហំ ឯតំ មម... កាយំ ឯតំ មម... មនំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ រូបេ [រូបំ (ស្យា.) តថា បញ្ចសុ អារម្មណេសុ ឯកវចនេន] ឯតំ មម...បេ.... សទ្ទេ ឯតំ មម... គន្ធេ ឯតំ មម... រសេ ឯតំ មម... ផោដ្ឋព្ពេ ឯតំ មម... ធម្មេ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឯតំ មម...បេ....

សោតវិញ្ញាណំ ឯតំ មម... ឃានវិញ្ញាណំ ឯតំ មម... ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ឯតំ មម... កាយវិញ្ញាណំ ឯតំ មម... មនោវិញ្ញាណំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ចក្ខុសម្ផស្សំ ឯតំ មម...បេ.... សោតសម្ផស្សំ ឯតំ មម... ឃានសម្ផស្សំ ឯតំ មម... ជិវ្ហាសម្ផស្សំ ឯតំ មម... កាយសម្ផស្សំ ឯតំ មម... មនោសម្ផស្សំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ...បេ.... សោតសម្ផស្សជំ វេទនំ... ឃានសម្ផស្សជំ វេទនំ... ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ វេទនំ... កាយសម្ផស្សជំ វេទនំ... មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។

រូបសញ្ញំ ឯតំ មម...បេ.... សទ្ទសញ្ញំ ឯតំ មម... គន្ធសញ្ញំ ឯតំ មម... រសសញ្ញំ ឯតំ មម... ផោដ្ឋព្ពសញ្ញំ ឯតំ មម... ធម្មសញ្ញំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ រូបសញ្ចេតនំ ឯតំ មម...បេ.... សទ្ទសញ្ចេតនំ ឯតំ មម... គន្ធសញ្ចេតនំ ឯតំ មម... រសសញ្ចេតនំ ឯតំ មម... ផោដ្ឋព្ពសញ្ចេតនំ ឯតំ មម... ធម្មសញ្ចេតនំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ រូបតណ្ហំ ឯតំ មម...បេ.... សទ្ទតណ្ហំ ឯតំ មម... គន្ធតណ្ហំ ឯតំ មម... រសតណ្ហំ ឯតំ មម... ផោដ្ឋព្ពតណ្ហំ ឯតំ មម... ធម្មតណ្ហំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ រូបវិតក្កំ ឯតំ មម...បេ.... សទ្ទវិតក្កំ ឯតំ មម... គន្ធវិតក្កំ ឯតំ មម... រសវិតក្កំ ឯតំ មម... ផោដ្ឋព្ពវិតក្កំ ឯតំ មម... ធម្មវិតក្កំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ រូបវិចារំ ឯតំ មម...បេ.... សទ្ទវិចារំ ឯតំ មម... គន្ធវិចារំ ឯតំ មម... រសវិចារំ ឯតំ មម... ផោដ្ឋព្ពវិចារំ ឯតំ មម... ធម្មវិចារំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។

បថវីធាតុំ ឯតំ មម...បេ.... អាបោធាតុំ ឯតំ មម... តេជោធាតុំ ឯតំ មម... វាយោធាតុំ ឯតំ មម... អាកាសធាតុំ ឯតំ មម... វិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ បថវីកសិណំ ឯតំ មម...បេ.... អាបោកសិណំ... តេជោកសិណំ... វាយោកសិណំ ... នីលកសិណំ... បីតកសិណំ... លោហិតកសិណំ... ឱទាតកសិណំ... អាកាសកសិណំ... វិញ្ញាណកសិណំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។

កេសំ ឯតំ មម...បេ.... លោមំ ឯតំ មម... នខំ ឯតំ មម... ទន្តំ ឯតំ មម... តចំ ឯតំ មម... មំសំ ឯតំ មម... ន្ហារុំ ឯតំ មម... អដ្ឋឹ ឯតំ មម... អដ្ឋិមិញ្ជំ ឯតំ មម... វក្កំ ឯតំ មម... ហទយំ ឯតំ មម... យកនំ ឯតំ មម... កិលោមកំ ឯតំ មម... បិហកំ ឯតំ មម... បប្ផាសំ ឯតំ មម... អន្តំ ឯតំ មម... អន្តគុណំ ឯតំ មម... ឧទរិយំ ឯតំ មម... ករីសំ ឯតំ មម... បិត្តំ ឯតំ មម... សេម្ហំ ឯតំ មម... បុព្វំ ឯតំ មម ... លោហិតំ ឯតំ មម... សេទំ ឯតំ មម... មេទំ ឯតំ មម... អស្សុំ ឯតំ មម... វសំ ឯតំ មម ... ខេឡំ ឯតំ មម... សិង្ឃាណិកំ ឯតំ មម... លសិកំ ឯតំ មម... មុត្តំ ឯតំ មម... មត្ថលុង្គំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។

ចក្ខាយតនំ ឯតំ មម...បេ.... រូបាយតនំ ឯតំ មម... សោតាយតនំ ឯតំ មម... សទ្ទាយតនំ ឯតំ មម... ឃានាយតនំ ឯតំ មម... គន្ធាយតនំ ឯតំ មម... ជិវ្ហាយតនំ ឯតំ មម... រសាយតនំ ឯតំ មម... កាយាយតនំ ឯតំ មម... ផោដ្ឋព្ពាយតនំ ឯតំ មម... មនាយតនំ ឯតំ មម... ធម្មាយតនំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។

ចក្ខុធាតុំ ឯតំ មម...បេ.... រូបធាតុំ ឯតំ មម... ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម... សោតធាតុំ ឯតំ មម... សទ្ទធាតុំ ឯតំ មម... សោតវិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម... ឃានធាតុំ ឯតំ មម... គន្ធធាតុំ ឯតំ មម... ឃានវិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម... ជិវ្ហាធាតុំ ឯតំ មម... រសធាតុំ ឯតំ មម... ជិវ្ហាវិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម... កាយធាតុំ ឯតំ មម... ផោដ្ឋព្ពធាតុំ ឯតំ មម... កាយវិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម... មនោធាតុំ ឯតំ មម... ធម្មធាតុំ ឯតំ មម... មនោវិញ្ញាណធាតុំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។

ចក្ខុន្ទ្រិយំ ឯតំ មម...បេ.... សោតិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... ឃានិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... កាយិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... មនិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... ជីវិតិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... ឥត្ថិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... បុរិសិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... សុខិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... ទុក្ខិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... សោមនស្សិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... ឧបេក្ខិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... សទ្ធិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... វីរិយិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... សតិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... សមាធិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម... បញ្ញិន្ទ្រិយំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។

កាមធាតុំ ឯតំ មម...បេ.... រូបធាតុំ ឯតំ មម... អរូបធាតុំ ឯតំ មម... កាមភវំ ឯតំ មម... រូបភវំ ឯតំ មម... អរូបភវំ ឯតំ មម... សញ្ញាភវំ ឯតំ មម... អសញ្ញាភវំ ឯតំ មម... នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវំ ឯតំ មម... ឯកវោការភវំ ឯតំ មម... ចតុវោការភវំ ឯតំ មម... បញ្ចវោការភវំ ឯតំ មម... បឋមជ្ឈានំ ឯតំ មម... ទុតិយជ្ឈានំ ឯតំ មម... តតិយជ្ឈានំ ឯតំ មម... ចតុត្ថជ្ឈានំ ឯតំ មម... មេត្តំ ចេតោវិមុត្តិំ ឯតំ មម... ករុណំ ចេតោវិមុត្តិំ ឯតំ មម... មុទិតំ ចេតោវិមុត្តិំ ឯតំ មម... ឧបេក្ខំ ចេតោវិមុត្តិំ ឯតំ មម... អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិំ ឯតំ មម... វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិំ ឯតំ មម... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិំ ឯតំ មម... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។

អវិជ្ជំ ឯតំ មម...បេ.... សង្ខារេ ឯតំ មម... វិញ្ញាណំ ឯតំ មម... នាមរូបំ ឯតំ មម... សឡាយតនំ ឯតំ មម... ផស្សំ ឯតំ មម... វេទនំ ឯតំ មម... តណ្ហំ ឯតំ មម... ឧបាទានំ ឯតំ មម... ភវំ ឯតំ មម ... ជាតិំ ឯតំ មម... ជរាមរណំ ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ឯវំ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។

១២៤. កតមានិ **អដ្ឋ ទិដ្ឋិដ្ឋានានិ?** ខន្ធាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ, អវិជ្ជាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ, ផស្សោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ, សញ្ញាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ, វិតក្កោបិ [វិតក្កាបិ (ស្យា.)] ទិដ្ឋិដ្ឋានំ, អយោនិសោ មនសិការោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ, បាបមិត្តោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ, បរតោឃោសោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ។

ខន្ធា ហេតុ ខន្ធា បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន – ឯវំ ខន្ធាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ។ អវិជ្ជា ហេតុ អវិជ្ជា បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន – ឯវំ អវិជ្ជាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ។ ផស្សោ ហេតុ ផស្សោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន – ឯវំ ផស្សោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ។ សញ្ញា ហេតុ សញ្ញា បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន – ឯវំ សញ្ញាបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ។ វិតក្កោ ហេតុ វិតក្កោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ, សមុដ្ឋានដ្ឋេន – ឯវំ វិតក្កោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ។ អយោនិសោ មនសិការោ ហេតុ អយោនិសោ មនសិការោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន – ឯវំ អយោនិសោ មនសិការោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ។ បាបមិត្តោ ហេតុ បាបមិត្តោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ, សមុដ្ឋានដ្ឋេន – ឯវំ បាបមិត្តោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ។ បរតោឃោសោ ហេតុ បរតោឃោសោ បច្ចយោ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ ឧបាទាយ សមុដ្ឋានដ្ឋេន – ឯវំ បរតោឃោសោបិ ទិដ្ឋិដ្ឋានំ។ ឥមានិ អដ្ឋ ទិដ្ឋិដ្ឋានានិ។

១២៥. កតមានិ **អដ្ឋារស ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានិ?** យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ, ទិដ្ឋិគហនំ, ទិដ្ឋិកន្តារំ, ទិដ្ឋិវិសូកំ, ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតំ, ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ, ទិដ្ឋិសល្លំ, ទិដ្ឋិសម្ពាធោ, ទិដ្ឋិបលិពោធោ, ទិដ្ឋិពន្ធនំ, ទិដ្ឋិបបាតោ, ទិដ្ឋានុសយោ, ទិដ្ឋិសន្តាបោ, ទិដ្ឋិបរិឡាហោ , ទិដ្ឋិគន្ថោ, ទិដ្ឋុបាទានំ, ទិដ្ឋាភិនិវេសោ, ទិដ្ឋិបរាមាសោ – ឥមានិ អដ្ឋារស ទិដ្ឋិបរិយុដ្ឋានានិ។

១២៦. កតមា **សោឡស ទិដ្ឋិយោ?** អស្សាទទិដ្ឋិ, អត្តានុទិដ្ឋិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ, សក្កាយទិដ្ឋិ, សក្កាយវត្ថុកា សស្សតទិដ្ឋិ, សក្កាយវត្ថុកា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ, អន្តគ្គាហិកាទិដ្ឋិ, បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិ, អបរន្តានុទិដ្ឋិ, សញ្ញោជនិកា ទិដ្ឋិ, អហន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ, មមន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ, អត្តវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ, លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ, ភវទិដ្ឋិ, វិភវទិដ្ឋិ – ឥមា សោឡស ទិដ្ឋិយោ។

១២៧. កតមេ **តីណិ សតំ ទិដ្ឋាភិនិវេសា?** អស្សាទទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? អត្តានុទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? មិច្ឆាទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? សក្កាយទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? អបរន្តានុទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? មមន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? អត្តវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? លោកវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ភវទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? វិភវទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ?

អស្សាទទិដ្ឋិយា បញ្ចតីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ អត្តានុទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ទសហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ សក្កាយទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ

អភិនិវេសោ ហោតិ។ សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា បន្នរសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ញាសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ ។ បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ អបរន្តានុទិដ្ឋិយា ចតុចត្តាលីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ អហន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ មមន្តិ មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ អត្តវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ លោកវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ ភវទិដ្ឋិយា ឯកេន អាការេន [ឯកូនវីសតិយា អាការេន (ស្យា.)] អភិនិវេសោ ហោតិ។ វិភវទិដ្ឋិយា ឯកេន អាការេន អភិនិវេសោ ហោតិ។

១. អស្សាទទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១២៨. អស្សាទទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចតីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? យំ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ រូបស្ស អស្សាទោតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន អស្សាទោ, អស្សាទោ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញោ អស្សាទោ។ យា ច ទិដ្ឋិ យោ ច អស្សាទោ – អយំ វុច្ចតិ អស្សាទទិដ្ឋិ។

អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ។ តាយ ទិដ្ឋិវិបត្តិយា សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ទិដ្ឋិវិបន្នោ។ ទិដ្ឋិវិបន្នោ បុគ្គលោ ន សេវិតព្ពោ ន ភជិតព្ពោ ន បយិរុបាសិតព្ពោ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា។ យោ ទិដ្ឋិយា រាគោ [យា ទិដ្ឋិ យោ រាគោ (ស្យា.)], សោ ន ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន រាគោ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញោ រាគោ។ យា ច ទិដ្ឋិ យោ ច រាគោ – អយំ វុច្ចតិ ទិដ្ឋិរាគោ។ តាយ ច ទិដ្ឋិយា តេន ច រាគេន សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ទិដ្ឋិរាគរត្តោ។ ទិដ្ឋិរាគរត្តេ បុគ្គលេ ទិន្នំ ទានំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហានិសំសំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វេវ គតិយោ – និរយោ វា តិរច្ឆានយោនិ វា។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ចេវ កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ, យញ្ច វចីកម្មំ...បេ.... យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ, យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា, សព្ពេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អមនាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា។ សេយ្យថាបិ និម្ពពីជំ វា កោសាតកីពីជំ វា តិត្តកាលាពុពីជំ វា អល្លាយ បថវិយា និក្ខិត្តំ យំ ចេវ បថវិរសំ ឧបាទិយតិ, យញ្ច អាបោរសំ ឧបាទិយតិ, សព្ពំ តំ តិត្តកត្តាយ កដុកត្តាយ អសាតត្តាយ [អសារតាយ (ស្យា.)] សំវត្តតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ពីជំ ហិស្ស បាបិកំ។ ឯវមេវំ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ចេវ កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ, យញ្ច វចីកម្មំ...បេ.... យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ, យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា, សព្ពេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អមនាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ, ទិដ្ឋិគហនំ, ទិដ្ឋិកន្តារំ, ទិដ្ឋិវិសូកំ, ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតំ, ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ, ទិដ្ឋិសល្លំ, ទិដ្ឋិសម្ពាធោ, ទិដ្ឋិបលិពោធោ, ទិដ្ឋិពន្ធនំ, ទិដ្ឋិបបាតោ, ទិដ្ឋានុសយោ, ទិដ្ឋិសន្តាបោ, ទិដ្ឋិបរិឡាហោ, ទិដ្ឋិគន្ថោ, ទិដ្ឋុបាទានំ, ទិដ្ឋាភិនិវេសោ, ទិដ្ឋិបរាមាសោ – ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ បរិយុដ្ឋិតចិត្តស្ស សញ្ញោគោ។

១២៩. អត្ថិ សញ្ញោជនានិ ចេវ ទិដ្ឋិយោ ច, អត្ថិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ។ កតមានិ សញ្ញោជនានិ ចេវ ទិដ្ឋិយោ ច? សក្កាយទិដ្ឋិ, សីលព្ពតបរាមាសោ – ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ចេវ ទិដ្ឋិយោ ច។ កតមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ? កាមរាគសញ្ញោជនំ, បដិឃសញ្ញោជនំ, មានសញ្ញោជនំ, វិចិកិច្ឆាសញ្ញោជនំ, ភវរាគសញ្ញោជនំ, ឥស្សាសញ្ញោជនំ, មច្ឆរិយសញ្ញោជនំ, អនុនយសញ្ញោជនំ, អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ – ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

យំ វេទនំ បដិច្ច...បេ.... យំ សញ្ញំ បដិច្ច...បេ.... យំ សង្ខារេ [យេ សង្ខារេ (ក.) សំ. និ. ៣.២៨ បស្សិតព្ពា] បដិច្ច...បេ.... យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច... យំ ចក្ខុំ បដិច្ច... យំ សោតំ បដិច្ច... យំ ឃានំ បដិច្ច... យំ ជិវ្ហំ បដិច្ច... យំ កាយំ បដិច្ច... យំ មនំ បដិច្ច... យំ រូបេ បដិច្ច... យំ សទ្ទេ បដិច្ច... យំ គន្ធេ បដិច្ច ... យំ រសេ បដិច្ច... យំ ផោដ្ឋព្ពេ បដិច្ច... យំ ធម្មេ បដិច្ច... យំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ បដិច្ច... យំ សោតវិញ្ញាណំ បដិច្ច... យំ ឃានវិញ្ញាណំ បដិច្ច... យំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ បដិច្ច... យំ កាយវិញ្ញាណំ បដិច្ច... យំ មនោវិញ្ញាណំ បដិច្ច ... យំ ចក្ខុសម្ផស្សំ បដិច្ច... យំ សោតសម្ផស្សំ បដិច្ច... យំ ឃានសម្ផស្សំ បដិច្ច... យំ ជិវ្ហាសម្ផស្សំ បដិច្ច... យំ កាយសម្ផស្សំ បដិច្ច... យំ

មនោសម្ផស្សំ បដិច្ច… យំ ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច… យំ សោតសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច… យំ ឃានសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច… យំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច… យំ កាយសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច… យំ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ មនោសម្ផស្សជាយ វេទនាយ អស្សាទោតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន អស្សាទោ, អស្សាទោ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញោ អស្សាទោ។ យា ច ទិដ្ឋិ យោ ច អស្សាទោ – អយំ វុច្ចតិ អស្សាទទិដ្ឋិ។

អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ។ តាយ ទិដ្ឋិវិបត្តិយា សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ទិដ្ឋិវិបន្នោ។ ទិដ្ឋិវិបន្នោ បុគ្គលោ ន សេវិតព្ពោ ន ភជិតព្ពោ ន បយិរុបាសិតព្ពោ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា។ យោ ទិដ្ឋិយា រាគោ, សោ ន ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន រាគោ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញោ រាគោ។ យា ច ទិដ្ឋិ យោ ច រាគោ, អយំ វុច្ចតិ ទិដ្ឋិរាគោ។ តាយ ច ទិដ្ឋិយា តេន ច រាគេន សមន្នាគតោ បុគ្គលោ ទិដ្ឋិរាគរត្តោ។ ទិដ្ឋិរាគរត្តេ បុគ្គលេ ទិន្នំ ទានំ ន មហប្ផលំ ហោតិ ន មហានិសំសំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វេវ គតិយោ – និរយោ វា តិរច្ឆានយោនិ វា។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ចេវ កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ, យញ្ច វចីកម្មំ…បេ… យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ, យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា, សព្ពេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អមនាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា។ សេយ្យថាបិ និម្ពពីជំ វា កោសាតកីពីជំ វា តិត្តកាលាពុពីជំ វា អល្លាយ បថវិយា និក្ខិត្តំ យញ្ចេវ បថវិរសំ ឧបាទិយតិ យញ្ច អាបោរសំ ឧបាទិយតិ, សព្ពំ តំ តិត្តកត្តាយ កដុកត្តាយ អសាតត្តាយ សំវត្តតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ពីជំ ហិស្ស បាបិកំ។ ឯវមេវំ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស យញ្ចេវ កាយកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ យញ្ច វចីកម្មំ…បេ… យញ្ច មនោកម្មំ យថាទិដ្ឋិ សមត្តំ សមាទិន្នំ, យា ច ចេតនា យា ច បត្ថនា យោ ច បណិធិ យេ ច សង្ខារា, សព្ពេ តេ ធម្មា អនិដ្ឋាយ អកន្តាយ អមនាបាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវត្តន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ទិដ្ឋិ ហិស្ស បាបិកា អស្សាទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ…បេ… ទិដ្ឋាភិនិវេសោ ទិដ្ឋិបរាមាសោ – ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ បរិយុដ្ឋិតចិត្តស្ស សញ្ញោគោ។

អត្ថិ សញ្ញោជនានិ ចេវ ទិដ្ឋិយោ ច, អត្ថិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ។ កតមានិ សញ្ញោជនានិ ចេវ ទិដ្ឋិយោ ច? សក្កាយទិដ្ឋិ, សីលព្ពតបរាមាសោ – ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ចេវ ទិដ្ឋិយោ ច។ កតមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ? កាមរាគសញ្ញោជនំ, បដិឃសញ្ញោជនំ, មានសញ្ញោជនំ, វិចិកិច្ឆាសញ្ញោជនំ, ភវរាគសញ្ញោជនំ, ឥស្សាសញ្ញោជនំ, មច្ឆរិយសញ្ញោជនំ, អនុនយសញ្ញោជនំ, អវិជ្ជាសញ្ញោជនំ – ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ អស្សាទទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចតឹសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

អស្សាទទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ បឋមោ។

២. អត្តានុទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៣០. អត្តានុទិដ្ឋិយា កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ, សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មឹ វា អត្តានំ; វេទនំ…បេ… សញ្ញំ…បេ… សង្ខារេ…បេ… វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មឹ វា អត្តានំ។

១៣១. កថំ **រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ បថវីកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ – “យំ បថវីកសិណំ, សោ អហំ; យោ អហំ, តំ បថវីកសិណ”ន្តិ។ បថវីកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ “យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ, យោ វណ្ណោ សា អច្ចី”តិ – អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវំ ឥធេកច្ចោ បថវីកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ – “យំ បថវីកសិណំ, សោ អហំ; យោ អហំ , តំ បថវីកសិណ”ន្តិ។ បថវីកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ…បេ… អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វេវ គតិយោ…បេ… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

ឥធេកច្ចោ អាបោកសិណំ... តេជោកសិណំ... វាយោកសិណំ... នីលកសិណំ... បីតកសិណំ... លោហិតកសិណំ... ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ – "យំ ឱទាតកសិណំ, សោ អហំ; យោ អហំ, តំ ឱទាតកសិណ"ន្តិ។ ឱទាតកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ "យា អច្ចិ, សោ វណ្ណោ; យោ វណ្ណោ, សា អច្ចី"តិ – អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ...បេ.... ឱទាតកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។

កថំ **រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – "អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា រូបេន រូបវា"តិ។ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – "អយំ រុក្ខោ, អយំ ឆាយា។ អញ្ញោ រុក្ខោ, អញ្ញា ឆាយា។ សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវា"តិ។ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វេទនំ...បេ.... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – "អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន អយំ អត្តា ឥមិនា រូបេន រូបវា"តិ។ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ទុតិយា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

កថំ **អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – "អយំ ខោ មេ អត្តា។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ រូប"ន្តិ។ អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – "ឥទំ បុប្ផំ, អយំ គន្ធោ; អញ្ញំ បុប្ផំ, អញ្ញោ គន្ធោ។ សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេ"តិ។ បុប្ផស្មឹ គន្ធំ សមនុបស្សតិ ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វេទនំ...បេ.... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – "អយំ ខោ មេ អត្តា។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ រូប"ន្តិ។ អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ តតិយា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ អត្តនិ រូបំ សមនុបស្សតិ។

កថំ **រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ វេទនំ...បេ.... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – "អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ រូបេ"តិ។ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ មណិ ករណ្ឌកេ បក្ខិត្តោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – "អយំ មណិ, អយំ ករណ្ឌកោ។ អញ្ញោ មណិ, អញ្ញោ ករណ្ឌកោ។ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ ករណ្ឌកេ"តិ។ ករណ្ឌកស្មឹ មណឹ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វេទនំ...បេ.... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – "អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ រូបេ"តិ។ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ចតុត្ថា រូបវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ រូបស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

១៣២. កថំ **វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ សោតសម្ផស្សជំ វេទនំ ឃានសម្ផស្សជំ វេទនំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ វេទនំ កាយសម្ផស្សជំ វេទនំ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ "យា មនោសម្ផស្សជា វេទនា សោ អហំ, យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា វេទនា"តិ – មនោសម្ផស្សជំ វេទនញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ "យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ, យោ វណ្ណោ សា អច្ចី"តិ – អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ "យា មនោសម្ផស្សជា វេទនា សោ អហំ, យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា វេទនា"តិ – មនោសម្ផស្សជំ វេទនញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា វេទនាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។

កថំ **វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ...បេ.... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – "អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ វេទនាយ វេទនាវា"តិ។ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វ

ទេយ្យ – “អយំ រុក្ខោ, អយំ ឆាយា។ អញ្ញោ រុក្ខោ, អញ្ញា ឆាយា។ សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវា”តិ។ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ...បេ.... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ វេទនាយ វេទនាវា”តិ។ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ទុតិយា វេទនាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ វេទនាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

កថំ **អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ...បេ.... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ វេទនា”តិ។ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “ឥទំ បុប្ផំ, អយំ គន្ធោ; អញ្ញំ បុប្ផំ, អញ្ញោ គន្ធោ។ សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេ”តិ។ បុប្ផស្មឹ គន្ធំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ...បេ.... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ វេទនា”តិ។ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ តតិយា វេទនាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ អត្តនិ វេទនំ សមនុបស្សតិ។

កថំ **វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ...បេ.... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ វេទនាយា”តិ។ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ មណិ ករណ្ឌកេ បក្ខិត្តោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “អយំ មណិ, អយំ ករណ្ឌកោ។ អញ្ញោ មណិ, អញ្ញោ ករណ្ឌកោ។ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ ករណ្ឌកេ”តិ។ ករណ្ឌកស្មឹ មណឹ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ វេទនាយា”តិ។ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ចតុត្ថា វេទនាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ វេទនាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

១៣៣. កថំ **សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ ចក្ខុសម្ផស្សជំ សញ្ញំ...បេ.... សោតសម្ផស្សជំ សញ្ញំ... ឃានសម្ផស្សជំ សញ្ញំ... ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ សញ្ញំ... កាយសម្ផស្សជំ សញ្ញំ... មនោសម្ផស្សជំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ យា មនោសម្ផស្សជា សញ្ញា សោ អហំ, យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា សញ្ញា”តិ។ មនោសម្ផស្សជំ សញ្ញញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ “យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ, យោ វណ្ណោ សា អច្ចី”តិ – អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ មនោសម្ផស្សជំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ – “យា មនោសម្ផស្សជា សញ្ញា សោ អហំ, យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា សញ្ញា”តិ។ មនោសម្ផស្សជំ សញ្ញញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា សញ្ញាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។

កថំ **សញ្ញាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ...បេ.... វិញ្ញាណំ... រូបំ... វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ សញ្ញាយ សញ្ញាវា”តិ។ សញ្ញាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “អយំ រុក្ខោ, អយំ ឆាយា។ អញ្ញោ រុក្ខោ, អញ្ញា ឆាយា។ សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវា”តិ។ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... រូបំ... វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ សញ្ញាយ សញ្ញាវា”តិ។ សញ្ញាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ទុតិយា សញ្ញាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ សញ្ញាវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

កថំ **អត្តនិ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ...បេ.... វិញ្ញាណំ... រូបំ... វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ សញ្ញា”តិ។ អត្តនិ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “ឥទំ បុប្ផំ, អយំ គន្ធោ។ អញ្ញំ បុប្ផំ, អញ្ញោ គន្ធោ។ សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេ”តិ។ បុប្ផស្មឹ គន្ធំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ

សង្ខារេ… វិញ្ញាណំ… រូបំ… វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ អយំ សញ្ញា”តិ។ អត្តនិ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ តតិយា សញ្ញាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ. … ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ អត្តនិ សញ្ញំ សមនុបស្សតិ។

កថំ **សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ …បេ.… វិញ្ញាណំ… រូបំ… វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ សញ្ញាយា”តិ។ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ មណិករណ្ឌកេ បក្ខិត្តោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “អយំ មណិ, អយំ ករណ្ឌកោ។ អញ្ញោ មណិ, អញ្ញោ ករណ្ឌកោ។ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ ករណ្ឌកេ”តិ។ ករណ្ឌកស្មឹ មណឹ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ សង្ខារេ… វិញ្ញាណំ… រូបំ… វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមាយ សញ្ញាយា”តិ។ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ចតុត្ថា សញ្ញាវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ.… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ សញ្ញាយ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

១៣៤. កថំ **សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ ចក្ខុសម្ផស្សជំ ចេតនំ សោតសម្ផស្សជំ ចេតនំ ឃានសម្ផស្សជំ ចេតនំ ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ ចេតនំ កាយសម្ផស្សជំ ចេតនំ មនោសម្ផស្សជំ ចេតនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ “យា មនោសម្ផស្សជា ចេតនា, សោ អហំ; យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា ចេតនា”តិ – មនោសម្ផស្សជំ ចេតនញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ “យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ, យោ វណ្ណោ សា អច្ចី”តិ – អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ មនោសម្ផស្សជំ ចេតនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ “យា មនោសម្ផស្សជា ចេតនា សោ អហំ, យោ អហំ សា មនោសម្ផស្សជា ចេតនា”តិ – មនោសម្ផស្សជំ ចេតនញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា សង្ខារវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ.… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។

កថំ **សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ… រូបំ… វេទនំ… សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមេហិ សង្ខារេហិ សង្ខារវា”តិ។ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “អយំ រុក្ខោ, អយំ ឆាយា។ អញ្ញោ រុក្ខោ, អញ្ញា ឆាយា។ សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវា”តិ។ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ… រូបំ… វេទនំ… សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា។ ឥមេហិ សង្ខារេហិ សង្ខារវា”តិ។ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ទុតិយា សង្ខារវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ.… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ សង្ខារវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

កថំ **អត្តនិ សង្ខារេ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ… រូបំ… វេទនំ… សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥមេ សង្ខារា”តិ។ អត្តនិ សង្ខារេ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “ឥទំ បុប្ផំ, អយំ គន្ធោ; អញ្ញំ បុប្ផំ, អញ្ញោ គន្ធោ។ សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេ”តិ។ បុប្ផស្មឹ គន្ធំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ… រូបំ… វេទនំ… សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥមេ សង្ខារា”តិ។ អត្តនិ សង្ខារេ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ តតិយា សង្ខារវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ.… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ អត្តនិ សង្ខារេ សមនុបស្សតិ។

កថំ **សង្ខារេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ… រូបំ… វេទនំ… សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមេសុ សង្ខារេសូ”តិ។ សង្ខារេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ មណិ ករណ្ឌកេ បក្ខិត្តោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “អយំ មណិ, អយំ ករណ្ឌកោ។ អញ្ញោ មណិ, អញ្ញោ ករណ្ឌកោ។ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ ករណ្ឌកេ”តិ។ ករណ្ឌកស្មឹ មណឹ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វិញ្ញាណំ… រូបំ… វេទនំ… សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមេសុ សង្ខារេសូ”តិ។ សង្ខារេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ចតុត្ថា សង្ខារវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ សង្ខារេសុ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

១៣៥. កថំ ***វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ?*** ឥធេកច្ចោ ចក្ខុវិញ្ញាណំ... សោតវិញ្ញាណំ... ឃានវិញ្ញាណំ... ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ... មនោវិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ “យំ មនោវិញ្ញាណំ, សោ អហំ; យោ អហំ, តំ មនោវិញ្ញាណ”ន្តិ – មនោវិញ្ញាណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ “យា អច្ចិ សោ វណ្ណោ, យោ វណ្ណោ សា អច្ចី”តិ – អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ មនោវិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ ។ “យំ មនោវិញ្ញាណំ, សោ អហំ; យោ អហំ តំ មនោវិញ្ញាណ”ន្តិ – មនោវិញ្ញាណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា វិញ្ញាណវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។

កថំ ***វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?*** ឥធេកច្ចោ រូបំ... វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា វិញ្ញាណេន វិញ្ញាណវា”តិ។ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “អយំ រុក្ខោ, អយំ ឆាយា។ អញ្ញោ រុក្ខោ, អញ្ញា ឆាយា។ សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវា”តិ។ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ រូបំ... វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា វិញ្ញាណេន វិញ្ញាណវា”តិ។ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ទុតិយា វិញ្ញាណវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ វិញ្ញាណវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។

កថំ ***អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ?*** ឥធេកច្ចោ រូបំ... វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា ។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ វិញ្ញាណ”ន្តិ។ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ បុប្ផំ គន្ធសម្បន្នំ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “ឥទំ បុប្ផំ, អយំ គន្ធោ; អញ្ញំ បុប្ផំ, អញ្ញោ គន្ធោ។ សោ ខោ បនាយំ គន្ធោ ឥមស្មឹ បុប្ផេ”តិ។ បុប្ផស្មឹ គន្ធំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ រូបំ... វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ ឥមស្មិញ្ច បន អត្តនិ ឥទំ វិញ្ញាណ”ន្តិ។ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ តតិយា វិញ្ញាណវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ អត្តនិ វិញ្ញាណំ សមនុបស្សតិ។

កថំ ***វិញ្ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?*** ឥធេកច្ចោ រូបំ... វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ វិញ្ញាណេ”តិ។ វិញ្ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ មណិ ករណ្ឌកេ បក្ខិត្តោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “អយំ មណិ, អយំ ករណ្ឌកោ។ អញ្ញោ មណិ, អញ្ញោ ករណ្ឌកោ។ សោ ខោ បនាយំ មណិ ឥមស្មឹ ករណ្ឌកេ”តិ។ ករណ្ឌកស្មឹ មណឹ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ រូបំ... វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមស្មឹ វិញ្ញាណេ”តិ។ វិញ្ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ចតុត្ថា វិញ្ញាណវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ វិញ្ញាណស្មឹ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ អត្តានុទិដ្ឋិយា ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

អត្តានុទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ ទុតិយោ។

៣. មិច្ឆាទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៣៦. មិច្ឆាទិដ្ឋិយា កតមេហិ ទសហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? “នត្ថិ ទិន្ន”ន្តិ – វត្ថុ [វត្ថុំ (ស្យា.) ឯវមុបរិបិ]។ ឯវំវាទោ មិច្ឆាភិនិវេសបរាមាសោ [មិច្ឆាទិដ្ឋាភិនិវេសបរាមាសោ (ស្យា.)] ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា មិច្ឆាវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ “នត្ថិ យិដ្ឋ”ន្តិ – វត្ថុ...បេ.... “នត្ថិ ហុត”ន្តិ – វត្ថុ... “នត្ថិ សុកត

ទុក្កដានំ កម្មានំ ផលំ វិបាកោ”តិ – វត្ថុ... “នត្ថិ អយំ លោកោ”តិ – វត្ថុ... “នត្ថិ បរោ លោកោ”តិ – វត្ថុ... “នត្ថិ មាតា”តិ – វត្ថុ... “នត្ថិ បិតា”តិ – វត្ថុ... “នត្ថិ សត្តា ឱបបាតិកា”តិ – វត្ថុ... “នត្ថិ លោកេ សមណព្រាហ្មណា សម្មគ្គតា [សមគ្គតា (ក.)] សម្មាបដិបន្នា, យេ ឥមញ្ច លោកំ, បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តី”តិ – វត្ថុ។ ឯវំវាទោ មិច្ឆាភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ ទសមា មិច្ឆាវត្ថុកា មិច្ឆាទិដ្ឋិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... មិច្ឆាទិដ្ឋិកស្ស បុរិសបុគ្គលស្ស ទ្វេវ គតិយោ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ឥមេហិ ទស ហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ តតិយោ។

៤. សក្កាយទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៣៧. សក្កាយទិដ្ឋិយា កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ, សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មិំ វា អត្តានំ។ វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។

កថំ **រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ បថវីកសិណំ...បេ.... ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ “យំ ឱទាតកសិណំ, សោ អហំ; យោ អហំ, តំ ឱទាតកសិណ”ន្តិ – ឱទាតកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ...បេ.... ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ...បេ.... អយំ បឋមា រូបវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ។ សក្កាយទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ...បេ.... សក្កាយទិដ្ឋិយា ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

សក្កាយទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ ចតុត្ថោ។

៥. សស្សតទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៣៨. សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា កតមេហិ បន្នរសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មិំ វា អត្តានំ។ វេទនាវន្តំ វា អត្តានំ...បេ.... សញ្ញាវន្តំ វា អត្តានំ... សង្ខារវន្តំ វា អត្តានំ... វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ។

កថំ **រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អយំ ខោ មេ អត្តា។ សោ ខោ បន មេ អយំ អត្តា ឥមិនា រូបេន រូបវា”តិ។ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ រុក្ខោ ឆាយាសម្បន្នោ អស្ស។ តមេនំ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – “អយំ រុក្ខោ, អយំ ឆាយា; អញ្ញោ រុក្ខោ, អញ្ញា ឆាយា។ សោ ខោ បនាយំ រុក្ខោ ឥមាយ ឆាយាយ ឆាយាវា”តិ។ ឆាយាវន្តំ រុក្ខំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ វេទនំ...បេ.... អយំ បឋមា សក្កាយវត្ថុកា សស្សតទិដ្ឋិ។ សស្សតទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ រូបវន្តំ អត្តានំ សមនុបស្សតិ...បេ.... សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បន្នរសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

សស្សតទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ បញ្ចមោ។

៦. ឧច្ឆេទទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៣៩. សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិស

ធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, វេទនំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, សញ្ញំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, សង្ខារេ អត្តតោ សមនុបស្សតិ, វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។

កថំ **រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ បឋវីកសិណំ...បេ.... ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ “យំ ឱទាតកសិណំ, សោ អហំ ; យោ អហំ, តំ ឱទាតកសិណ”ន្តិ – ឱទាតកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ...បេ.... អយំ បឋមា សក្កាយវត្ថុកា ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ។ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ...បេ.... សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

ឧច្ឆេទទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ ឆដ្ឋោ។

៧. អន្តគ្គាហិកាទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៤០. អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ញាសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? “សស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? “អសស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? “អន្តវា លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា... “អនន្តវា លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា... “តំ ជីវំ តំ សរីរ”ន្តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា... “អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ”ន្តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា... “ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ...បេ.... ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ... “ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ... “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតិហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ?

“សស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ...បេ.... “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[ក] “សស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? រូបំ លោកោ ចេវ សស្សតំ ចាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “សស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

វេទនា លោកោ ចេវ សស្សតា ចាតិ...បេ.... សញ្ញា លោកោ ចេវ សស្សតា ចាតិ...បេ.... សង្ខារា លោកោ ចេវ សស្សតា ចាតិ...បេ.... វិញ្ញាណំ លោកោ ចេវ សស្សតញ្ចាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បញ្ចមី សស្សតោ លោកោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ “សស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[ខ] “អសស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? រូបំ លោកោ ចេវ អសស្សតញ្ចាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ...បេ.... អយំ បឋមា “អសស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិវិបត្តិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

វេទនា លោកោ ចេវ អសស្សតា ចាតិ...បេ.... សញ្ញា លោកោ ចេវ អសស្សតា ចាតិ...បេ.... សង្ខារា លោកោ ចេវ អសស្សតា ចាតិ...បេ.... វិញ្ញាណំ លោកោ ចេវ អសស្សតញ្ចាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ ។ “អសស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[គ] “អន្តវា លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ឥធេកច្ចោ បរិត្តំ ឱកាសំ នីលកតោ ផរតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អន្តវា អយំ លោកោ បរិវដុមោ”តិ។ អន្តសញ្ញី ហោតិ។ យំ ផរតិ, តំ វត្ថុ ចេវ លោកោ ច។ យេន ផរតិ, សោ អត្តា ចេវ លោកោ ចាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។

យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “អន្តវា លោកោ”តិ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

ឥធេកច្ចោ បរិត្តំ ឱកាសំ បីតកតោ ផរតិ… លោហិតកតោ ផរតិ… ឱទាតកតោ ផរតិ… ឱភាសកតោ ផរតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អន្តវា អយំ លោកោ បរិវដុមោ”តិ។ អន្តសញ្ញី ហោតិ។ យំ ផរតិ តំ វត្ថុ ចេវ លោកោ ច។ យេន ផរតិ សោ អត្តា ចេវ លោកោ ចាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ…បេ…. អន្តវា លោកោតិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[ឃ] “អនន្តវា លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ឥធេកច្ចោ វិបុលំ ឱកាសំ នីលកតោ ផរតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អនន្តវា អយំ លោកោ អបរិយន្តោ”តិ។ អនន្តសញ្ញី ហោតិ។ យំ ផរតិ តំ វត្ថុ ចេវ លោកោ ច; យេន ផរតិ សោ អត្តា ចេវ លោកោ ចាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “អនន្តវា លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

ឥធេកច្ចោ វិបុលំ ឱកាសំ បីតកតោ ផរតិ… លោហិតកតោ ផរតិ… ឱទាតកតោ ផរតិ… ឱភាសកតោ ផរតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អនន្តវា អយំ លោកោ អបរិយន្តោ”តិ។ អនន្តសញ្ញី ហោតិ។ យំ ផរតិ តំ វត្ថុ ចេវ លោកោ ច; យេន ផរតិ សោ អត្តា ចេវ លោកោ ចាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ…បេ…. អនន្តវា លោកោតិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[ង] “តំ ជីវំ តំ សរីរ”ន្តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? រូបំ ជីវញ្ចេវ សរីរញ្ច; យំ ជីវំ តំ សរីរំ, យំ សរីរំ តំ ជីវន្តិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “តំ ជីវំ តំ សរីរ”ន្តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

វេទនា ជីវា ចេវ សរីរំ ច… សញ្ញា ជីវា ចេវ សរីរំ ច… សង្ខារា ជីវា ចេវ សរីរំ ច… វិញ្ញាណំ ជីវញ្ចេវ សរីរញ្ច; យំ ជីវំ តំ សរីរំ, យំ សរីរំ តំ ជីវន្តិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ…បេ…. “តំ ជីវំ តំ សរីរ”ន្តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[ច] “អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ”ន្តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? រូបំ សរីរំ, ន ជីវំ; ជីវំ ន សរីរំ។ អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ”ន្តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

វេទនា សរីរំ, ន ជីវំ… សញ្ញា សរីរំ, ន ជីវំ… សង្ខារា សរីរំ, ន ជីវំ… វិញ្ញាណំ សរីរំ, ន ជីវំ; ជីវំ ន សរីរំ។ អញ្ញំ ជីវំ, អញ្ញំ សរីរន្តិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ…បេ…. អញ្ញំ ជីវំ, អញ្ញំ សរីរន្តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[ឆ] “ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? រូបំ ឥធេវ មរណធម្មំ។ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា ហោតិបិ តិដ្ឋតិបិ ឧប្បជ្ជតិបិ និព្ពត្តតិបីតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ…. ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

វេទនា ឥធេវ មរណធម្មា…បេ…. សញ្ញា ឥធេវ មរណធម្មា… សង្ខារា ឥធេវ មរណធម្មា… វិញ្ញាណំ ឥធេវ មរណធម្មំ។ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា ហោតិបិ តិដ្ឋតិបិ ឧប្បជ្ជតិបិ និព្ពត្តតិបីតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ

ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ...បេ.... “ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[ជ] “ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? រូបំ ឥធេវ មរណធម្មំ។ តថាគតោបិ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ; ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

វេទនា ឥធេវ មរណធម្មា...បេ.... សញ្ញា ឥធេវ មរណធម្មា... សង្ខារា ឥធេវ មរណធម្មា... វិញ្ញាណំ ឥធេវ មរណធម្មំ។ តថាគតោបិ កាយស្ស ភេទា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ។ “ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ...បេ.... “ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[ឈ] “ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? រូបំ ឥធេវ មរណធម្មំ។ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា ហោតិ ច ន ច ហោតីតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ ន ច ទិដ្ឋិយោ។

វេទនា ឥធេវ មរណធម្មា...បេ.... សញ្ញា ឥធេវ មរណធម្មា... សង្ខារា ឥធេវ មរណធម្មា... វិញ្ញាណំ ឥធេវ មរណធម្មំ។ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា ហោតិ ច ន ច ហោតីតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ...បេ.... “ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

[ញ] “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? រូបំ ឥធេវ មរណធម្មំ។ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា នេវ ហោតិ ន ន ហោតីតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ, អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

វេទនា ឥធេវ មរណធម្មា...បេ.... សញ្ញា ឥធេវ មរណធម្មា... សង្ខារា ឥធេវ មរណធម្មា... វិញ្ញាណំ ឥធេវ មរណធម្មំ។ តថាគតោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា នេវ ហោតិ ន ន ហោតីតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ ទិដ្ឋិ។ តាយ ទិដ្ឋិយា សោ អន្តោ គហិតោតិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បញ្ចមី “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ។ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ...បេ.... ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។ អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ បញ្ញាសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

អន្តគ្គាហិកាទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ សត្តមោ។

៨. បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៤១. បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ចត្តារោ សស្សតវាទា, ចត្តារោ ឯកច្ចសស្សតិកា, ចត្តារោ អន្តានន្តិកា, ចត្តារោ អមរាវិក្ខេបិកា, ទ្វេ អធិច្ចសមុប្បន្និកា – បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ អដ្ឋមោ។

៩. អបរន្តានុទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៤២. អបរន្តានុទិដ្ឋិយា កតមេហិ ចតុចត្តាលីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? សោឡស សញ្ញីវាទា, អដ្ឋ អសញ្ញីវាទា, អដ្ឋ នេវសញ្ញីនាសញ្ញីវាទា , សត្ត ឧច្ឆេទវាទា, បញ្ច ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានវាទា – អបរន្តានុទិដ្ឋិយា ឥមេហិ ចតុចត្តាលីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

អបរន្តានុទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ នវមោ។

១០-១២. សញ្ញោជនិកាទិទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៤៣. សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ…បេ… ទិដ្ឋាភិនិវេសោ ទិដ្ឋិបរាមាសោ – សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

១៤៤. “អហ”ន្តិ – មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ចក្ខុ អហន្តិ – អភិនិវេសបរាមាសោ។ អហន្តិ – មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “អហ”ន្តិ – មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ។ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

សោតំ អហន្តិ…បេ… ឃានំ អហន្តិ…បេ… ជិវ្ហា អហន្តិ…បេ… កាយោ អហន្តិ…បេ… មនោ អហន្តិ…បេ… រូបា អហន្តិ…បេ… ធម្មា អហន្តិ… ចក្ខុវិញ្ញាណំ អហន្តិ…បេ… មនោវិញ្ញាណំ អហន្តិ – អភិនិវេសបរាមាសោ។ អហន្តិ – មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ អដ្ឋារសមី “អហ”ន្តិ – មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ។ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ “អហ”ន្តិ – មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

១៤៥. “មម”ន្តិ – មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ចក្ខុ មមន្តិ – អភិនិវេសបរាមាសោ។ មមន្តិ – មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា “មម”ន្តិ – មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ។ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

សោតំ មមន្តិ…បេ… ឃានំ មមន្តិ…បេ… ជិវ្ហា មមន្តិ…បេ… កាយោ មមន្តិ…បេ… មនោ មមន្តិ…បេ… រូបា មមន្តិ…បេ… ធម្មា មមន្តិ…បេ… ចក្ខុវិញ្ញាណំ មមន្តិ…បេ… មនោវិញ្ញាណំ មមន្តិ អភិនិវេសបរាមាសោ។ មមន្តិ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ អដ្ឋារសមី “មម”ន្តិ – មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ។ មានវិនិពន្ធា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ “មម”ន្តិ – មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

សញ្ញោជនិកាទិទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ ទ្វាទសមោ។

១៣. អត្តវាទបដិសំយុត្តទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៤៦. អត្តវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? ឥធ អស្សុតវា បុថុជ្ជនោ អរិយានំ អទស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិនីតោ សប្បុរិសានំ អទស្សាវី សប្បុរិសធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បុរិសធម្មេ អវិនីតោ រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា រូបំ រូបស្មិំ វា អត្តានំ…បេ… វេទនំ… សញ្ញំ… សង្ខារេ… វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មិំ វា អត្តានំ…បេ…។

កថំ **រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ?** ឥធេកច្ចោ បឋវីកសិណំ…បេ… ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ។ “យំ ឱទាតកសិណំ, សោ អហំ; យោ អហំ, តំ ឱទាតកសិណ”ន្តិ – ឱទាតកសិណញ្ច អត្តញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ “យា អច្ចិ, សោ វណ្ណោ; យោ វណ្ណោ, សា អច្ចី”តិ – អច្ចិញ្ច វណ្ណញ្ច អទ្វយំ សមនុបស្សតិ។ ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ ឱទាតកសិណំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ…បេ… អយំ បឋមា រូបវត្ថុកា អត្តវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ។ អត្តវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ ឯវំ

រូបំ អត្តតោ សមនុបស្សតិ…បេ… អត្តវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

អត្តវាទបដិសំយុត្តទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ តេរសមោ។

១៤. លោកវាទបដិសំយុត្តទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ

១៤៧. លោកវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា កតមេហិ អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ? សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ – អភិនិវេសបរាមាសោ លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា, ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ បឋមា លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ។ លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ…បេ… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។

អសស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ…បេ… សស្សតោ ច អសស្សតោ ច អត្តា ច លោកោ ចាតិ…បេ… នេវ សស្សតោ នាសស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចាតិ… អន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ… អនន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ… អន្តវា ច អនន្តវា ច អត្តា ច លោកោ ចាតិ… នេវ អន្តវា ន អនន្តវា អត្តា ច លោកោ ចាតិ អភិនិវេសបរាមាសោ លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ។ ទិដ្ឋិ ន វត្ថុ, វត្ថុ ន ទិដ្ឋិ។ អញ្ញា ទិដ្ឋិ, អញ្ញំ វត្ថុ។ យា ច ទិដ្ឋិ យញ្ច វត្ថុ – អយំ អដ្ឋមី លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ។ លោកវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ …បេ… ឥមានិ សញ្ញោជនានិ, ន ច ទិដ្ឋិយោ។ លោកវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា ឥមេហិ អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ ហោតិ។

លោកវាទបដិសំយុត្តទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ ចុទ្ទសមោ។

១៥-១៦. *ភវ-វិភវទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ*

១៤៨. ឱលីយនាភិនិវេសោ ភវទិដ្ឋិ។ អតិធាវនាភិនិវេសោ វិភវទិដ្ឋិ។ អស្សាទទិដ្ឋិយា បញ្ចតឹសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ កតិ ភវទិដ្ឋិយោ, កតិ វិភវទិដ្ឋិយោ? អត្តានុទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ កតិ ភវទិដ្ឋិយោ កតិ វិភវទិដ្ឋិយោ…បេ… លោកវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ កតិ ភវទិដ្ឋិយោ កតិ វិភវទិដ្ឋិយោ?

អស្សាទទិដ្ឋិយា បញ្ចតឹសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ, សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ។ អត្តានុទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ បន្នរស ភវទិដ្ឋិយោ, បញ្ច វិភវទិដ្ឋិយោ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា ទសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា វិភវទិដ្ឋិយោ។ សក្កាយទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ បន្នរស ភវទិដ្ឋិយោ, បញ្ច វិភវទិដ្ឋិយោ។ សក្កាយវត្ថុកាយ សស្សតទិដ្ឋិយា បន្នរសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា ភវទិដ្ឋិយោ។ សក្កាយវត្ថុកាយ ឧច្ឆេទទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា វិភវទិដ្ឋិយោ។

“សស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា ភវទិដ្ឋិយោ។ “អសស្សតោ លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា វិភវទិដ្ឋិយោ ។ “អន្តវា លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ, សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ។ “អនន្តវា លោកោ”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ, សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ។ “តំ ជីវំ តំ សរីរ”ន្តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា វិភវទិដ្ឋិយោ។ “អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរ”ន្តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា ភវទិដ្ឋិយោ។ “ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា ភវទិដ្ឋិយោ។ “ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា វិភវទិដ្ឋិយោ។ “ហោតិ ច ន ច ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ, សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ “នេវ ហោតិ ន ន ហោតិ តថាគតោ បរំ មរណា”តិ – អន្តគ្គាហិកាយ ទិដ្ឋិយា បញ្ចហាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ, សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ។

បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ, សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ។ អបរន្តានុទិដ្ឋិយា ចតុចត្តារីសាយ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ, សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ។ សញ្ញោជនិកាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ, សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ។ អហន្តិ – មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា វិភវទិដ្ឋិយោ។ មមន្តិ – មានវិនិពន្ធាយ ទិដ្ឋិយា

អដ្ឋារសហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សព្ពាវ តា ភវទិដ្ឋិយោ។ អត្តវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា វីសតិយា អាការេហិ អភិនិវេសោ បន្នរស ភវទិដ្ឋិយោ, បញ្ច វិភវទិដ្ឋិយោ។ លោកវាទបដិសំយុត្តាយ ទិដ្ឋិយា អដ្ឋហិ អាការេហិ អភិនិវេសោ សិយា ភវទិដ្ឋិយោ, សិយា វិភវទិដ្ឋិយោ។

សព្ពាវ តា ទិដ្ឋិយោ អស្សាទទិដ្ឋិយោ។ សព្ពាវ តា ទិដ្ឋិយោ អត្តានុទិដ្ឋិយោ។ សព្ពាវ តា ទិដ្ឋិយោ មិច្ឆាទិដ្ឋិយោ។ សព្ពាវ តា ទិដ្ឋិយោ សក្កាយទិដ្ឋិយោ។ សព្ពាវ តា ទិដ្ឋិយោ អន្តគ្គាហិកា ទិដ្ឋិយោ។ សព្ពាវ តា ទិដ្ឋិយោ សញ្ញោជនិកា ទិដ្ឋិយោ។ សព្ពាវ តា ទិដ្ឋិយោ អត្តវាទបដិសំយុត្តា ទិដ្ឋិយោ។

> ភវញ្ច ទិដ្ឋិ វិភវញ្ច ទិដ្ឋិ, ឯតំ ទ្វយំ តក្កិកា និស្សិតាសេ;
> តេសំ និរោធម្ហិ ន ហត្ថិ ញាណំ, យត្ថាយំ លោកោ វិបរីតសញ្ញីតិ។

១៤៩. “ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិគតេហិ បរិយុដ្ឋិតា ទេវមនុស្សា ឱលីយន្តិ [ឱលិយន្តិ (ស្យា. ក.) ឥតិវុ. ៤៩ បស្សិតព្ពា] ឯកេ, អតិធាវន្តិ ឯកេ; ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ។ កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ឱលីយន្តិ ឯកេ? ភវារាមា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា ភវរតា ភវសម្មុទិតា។ តេសំ ភវនិរោធាយ ធម្មេ ទេសិយមានេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ នាធិមុច្ចតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឱលីយន្តិ ឯកេ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, អតិធាវន្តិ ឯកេ? ភវេនេវ ខោ បនេកេ អដ្ដីយមានា [អដ្ដិយមានា (ស្យា. ក.) ឥតិវុ. ៤៩ បស្សិតព្ពា] ហរាយមានា ជិគុច្ឆមានា វិភវំ អភិនន្ទន្តិ – “យតោ កិរ, ភោ, អយំ អត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរំ មរណា, ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ ឯតំ យាថាវន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អតិធាវន្តិ ឯកេ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ភូតំ ភូតតោ បស្សតិ។ ភូតំ ភូតតោ ទិស្វា ភូតស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ។

> “យោ [អយំ គាថា ឥតិវុ. ៤៩ ទិស្សតិ] ភូតំ ភូតតោ ទិស្វា, ភូតស្ស ច អតិក្កមំ;
> យថាភូតេធិមុច្ចតិ, ភវតណ្ហា បរិក្ខយា។
>
> “ស វេ ភូតបរិញ្ញាតោ, វីតតណ្ហោ ភវាភវេ;
> ភូតស្ស វិភវា ភិក្ខុ, នាគច្ឆតិ បុនព្ភវ”ន្តិ។

១៥០. តយោ បុគ្គលា វិបន្នទិដ្ឋី, តយោ បុគ្គលា សម្បន្នទិដ្ឋី។ កតមេ តយោ បុគ្គលា វិបន្នទិដ្ឋី? តិត្ថិយោ ច, តិត្ថិយសាវកោ ច, យោ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ – ឥមេ តយោ បុគ្គលា វិបន្នទិដ្ឋី។

កតមេ តយោ បុគ្គលា សម្បន្នទិដ្ឋី? តថាគតោ ច, តថាគតសាវកោ ច, យោ ច សម្មាទិដ្ឋិកោ – ឥមេ តយោ បុគ្គលា សម្បន្នទិដ្ឋី។

> “កោធនោ ឧបនាហី ច, បាបមក្ខី ច យោ នរោ;
> វិបន្នទិដ្ឋិ មាយាវី, តំ ជញ្ញា វសលោ ឥតិ” [ឥមេ (ស្យា.) សុ. និ. ១១៦ បស្សិតព្ពា]។
>
> អក្កោធនោ អនុបនាហី, វិសុទ្ធោ [អមក្ខី (ស្យា.) អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា] សុទ្ធតំ គតោ;
> សម្បន្នទិដ្ឋិ មេធាវី, តំ ជញ្ញា អរិយោ ឥតីតិ។

តិស្សោ វិបន្នទិដ្ឋិយោ, តិស្សោ សម្បន្នទិដ្ឋិយោ។ កតមា តិស្សោ វិបន្នទិដ្ឋិយោ? ឯតំ មមាតិ – វិបន្នទិដ្ឋិ។ ឯសោហមស្មីតិ – វិបន្នទិដ្ឋិ។ ឯសោ មេ អត្តាតិ – វិបន្នទិដ្ឋិ។ ឥមា តិស្សោ វិបន្នទិដ្ឋិយោ។

កតមា តិស្សោ សម្បន្នទិដ្ឋិយោ? នេតំ មមាតិ – សម្បន្នទិដ្ឋិ។ នេសោហមស្មីតិ – សម្បន្នទិដ្ឋិ។ ន មេសោ អត្តាតិ – សម្បន្នទិដ្ឋិ។ ឥមា តិស្សោ សម្បន្នទិដ្ឋិយោ។

ឯតំ មមាតិ – កា ទិដ្ឋិ, កតិ ទិដ្ឋិយោ, កតមន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ? **ឯសោហមស្មី**តិ – កា ទិដ្ឋិ, កតិ ទិដ្ឋិយោ, កតមន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ? **ឯសោ មេ អត្តា**តិ – កា ទិដ្ឋិ, កតិ ទិដ្ឋិយោ, កតមន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ?

ឯតំ មមាតិ – បុព្ពន្តានុទិដ្ឋិ។ អដ្ឋារស ទិដ្ឋិយោ។ បុព្ពន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ។ **ឯសោហមស្មី**តិ – អបរន្តានុទិដ្ឋិ។ ចតុចត្តារីសំ ទិដ្ឋិយោ។ អបរន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ។ **ឯសោ មេ អត្តា**តិ – វីសតិវត្ថុកា អត្តានុទិដ្ឋិ។ វីសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ។ សក្កាយទិដ្ឋិប្បមុខានិ [សក្កាយទិដ្ឋិប្បមុខេន (ស្យា.)] ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតានិ។ បុព្ពន្តាបរន្តានុគ្គហិតា តា ទិដ្ឋិយោ។

១៥១. ‘‘យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, មយិ និដ្ឋំ គតា, សព្ពេ តេ ទិដ្ឋិសម្បន្នា។ តេសំ ទិដ្ឋិសម្បន្នានំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា, បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា។ កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា? សត្តក្ខត្តុបរមស្ស, កោលំកោលស្ស, ឯកពីជិស្ស, សកទាគាមិស្ស, យោ ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អរហា – ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា។

‘‘កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា? អន្តរាបរិនិព្ពាយិស្ស, ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយិស្ស, អសង្ខារបរិនិព្ពាយិស្ស, សសង្ខារបរិនិព្ពាយិស្ស, ឧទ្ធំសោតស្ស, អកនិដ្ឋគាមិនោ – ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា។

‘‘យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, មយិ និដ្ឋំ គតា, សព្ពេ តេ ទិដ្ឋិសម្បន្នា។ តេសំ ទិដ្ឋិសម្បន្នានំ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា, ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា។

‘‘យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, មយិ អវេច្ចប្បសន្នា, សព្ពេ តេ សោតាបន្នា។ តេសំ សោតាបន្នានំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា, បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា។ កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា? សត្តក្ខត្តុបរមស្ស , កោលំកោលស្ស, ឯកពីជិស្ស, សកទាគាមិស្ស, យោ ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អរហា – ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា។

‘‘កតមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា? អន្តរាបរិនិព្ពាយិស្ស, ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយិស្ស, អសង្ខារបរិនិព្ពាយិស្ស, សសង្ខារបរិនិព្ពាយិស្ស, ឧទ្ធំសោតស្ស, អកនិដ្ឋគាមិនោ – ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋា។

‘‘យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, មយិ អវេច្ចប្បសន្នា, សព្ពេ តេ សោតាបន្នា។ តេសំ សោតាបន្នានំ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា។ ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋាតិ’’។

ភវវិភវទិដ្ឋិនិទ្ទេសោ សោឡសមោ។

ទិដ្ឋិកថា និដ្ឋិតា។

៣. អានាបានស្សតិកថា

១. គណនវារ

១៥២. សោឡសវត្ថុកំ អានាបានស្សតិសមាធិំ [អានាបានសតិសមាធិំ (សី. អដ្ឋ.)] ភាវយតោ សមាធិកានិ ទ្វេ ញាណសតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ – អដ្ឋ បរិបន្ថេ [បរិពន្ធេ (ក.)] ញាណានិ, អដ្ឋ ច ឧបការេ ញាណានិ, អដ្ឋារស ឧបក្កិលេសេ ញាណានិ, តេរស វោទានេ ញាណានិ, ពាត្តឹស សតោការិស្ស [សតោការីសុ (ស្យា.)] ញាណានិ, ចតុវីសតិ សមាធិវសេន ញាណានិ, ទ្វេសត្តតិ វិបស្សនាវសេន ញាណានិ, អដ្ឋ និព្ពិទាញាណានិ, អដ្ឋ និព្ពិទានុលោមញាណានិ, អដ្ឋ និព្ពិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណានិ, ឯកវីសតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណានិ។

កតមានិ អដ្ឋ បរិបន្ថេ ញាណានិ, អដ្ឋ ច ឧបការេ ញាណានិ? កាមច្ឆន្ទោ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ, នេក្ខម្មំ សមាធិស្ស ឧបការំ។ ព្យាបាទោ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ, អព្យាបាទោ សមាធិស្ស ឧបការំ។ ថិនមិទ្ធំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ, អាលោកសញ្ញា សមាធិស្ស ឧបការំ។ ឧទ្ធច្ចំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ, អវិក្ខេបោ សមាធិស្ស ឧបការំ។ វិចិកិច្ឆា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ, ធម្មវវត្ថានំ សមាធិស្ស ឧបការំ។ អវិជ្ជា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ, ញាណំ សមាធិស្ស ឧបការំ។ អរតិ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ, បាមោជ្ជំ សមាធិស្ស ឧបការំ។ សព្ពេបិ អកុសលា ធម្មា សមាធិស្ស បរិបន្ថា, សព្ពេបិ កុសលា ធម្មា សមាធិស្ស ឧបការា។ ឥមានិ អដ្ឋ បរិបន្ថេ ញាណានិ, អដ្ឋ ច ឧបការេ ញាណានិ។

គណនវារោ បឋមោ។

២. សោឡសញាណនិទ្ទេសោ

១៥៣. ឥមេហិ សោឡសហិ អាការេហិ ឧទុចិត្តំ ចិត្តំ សមុទុចិតំ ចិត្តំ ឯកត្តេ សន្តិដ្ឋតិ, នីវរណេហិ វិសុជ្ឈតិ។ កតមេ តេ ឯកត្តា? នេក្ខម្មំ ឯកត្តំ, អព្យាបាទោ ឯកត្តំ, អាលោកសញ្ញា ឯកត្តំ, អវិក្ខេបោ ឯកត្តំ, ធម្មវវត្ថានំ ឯកត្តំ, ញាណំ ឯកត្តំ, បាមោជ្ជំ ឯកត្តំ, សព្ពេបិ កុសលា ធម្មា ឯកត្តា។

នីវរណាតិ, កតមេ តេ នីវរណា? កាមច្ឆន្ទោ នីវរណំ, ព្យាបាទោ នីវរណំ, ថិនមិទ្ធំ នីវរណំ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ នីវរណំ, វិចិកិច្ឆា នីវរណំ, អវិជ្ជា នីវរណំ, អរតិ នីវរណំ, សព្ពេបិ អកុសលា ធម្មា នីវរណា។

នីវរណាតិ, កេនដ្ឋេន នីវរណា? និយ្យានាវរណដ្ឋេន នីវរណា។ កតមេ តេ និយ្យានា? នេក្ខម្មំ អរិយានំ និយ្យានំ។ តេន ច នេក្ខម្មេន អរិយា និយ្យន្តិ។ កាមច្ឆន្ទោ និយ្យានាវរណំ។ តេន ច កាមច្ឆន្ទេន និវុតត្តា នេក្ខម្មំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ – កាមច្ឆន្ទោ និយ្យានាវរណំ។ អព្យាបាទោ អរិយានំ និយ្យានំ។ តេន ច អព្យាបាទេន អរិយា និយ្យន្តិ។ ព្យាបាទោ និយ្យានាវរណំ។ តេន ច ព្យាបាទេន និវុតត្តា អព្យាបាទំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ – ព្យាបាទោ និយ្យានាវរណំ។ អាលោកសញ្ញា អរិយានំ និយ្យានំ។ តាយ ច អាលោកសញ្ញាយ អរិយា និយ្យន្តិ ។ ថិនមិទ្ធំ និយ្យានាវរណំ។ តេន ច ថិនមិទ្ធេន និវុតត្តា អាលោកសញ្ញំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ – ថិនមិទ្ធំ និយ្យានាវរណំ។ អវិក្ខេបោ អរិយានំ និយ្យានំ។ តេន ច អវិក្ខេបេន អរិយា និយ្យន្តិ។ ឧទ្ធច្ចំ និយ្យានាវរណំ ។ តេន ច ឧទ្ធច្ចេន និវុតត្តា អវិក្ខេបំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ – ឧទ្ធច្ចំ និយ្យានាវរណំ។ ធម្មវវត្ថានំ អរិយានំ និយ្យានំ។ តេន ច ធម្មវវត្ថានេន អរិយា និយ្យន្តិ។ វិចិកិច្ឆា និយ្យានាវរណំ។ តាយ ច វិចិកិច្ឆាយ និវុតត្តា ធម្មវវត្ថានំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ – វិចិកិច្ឆា និយ្យានាវរណំ។ ញាណំ អរិយានំ និយ្យានំ។ តេន ច ញាណេន អរិយា និយ្យន្តិ។ អវិជ្ជា និយ្យានាវរណំ។ តាយ ច អវិជ្ជាយ និវុតត្តា ញាណំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ – អវិជ្ជា និយ្យានាវរណំ។ បាមោជ្ជំ អរិយានំ និយ្យានំ។ តេន ច បាមោជ្ជេន អរិយា និយ្យន្តិ។ អរតិ និយ្យានាវរណំ។ តាយ ច អរតិយា និវុតត្តា បាមោជ្ជំ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ – អរតិ និយ្យានាវរណំ។ សព្ពេបិ កុសលា ធម្មា អរិយានំ និយ្យានំ។ តេហិ ច កុសលេហិ ធម្មេហិ អរិយា និយ្យន្តិ។ សព្ពេបិ អកុសលា ធម្មា និយ្យានាវរណា។ តេហិ ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ និវុតត្តា កុសលេ ធម្មេ អរិយានំ និយ្យានំ នប្បជានាតីតិ – សព្ពេបិ អកុសលា ធម្មា និយ្យានាវរណា។ ឥមេហិ ច បន នីវរណេហិ វិសុទ្ធចិត្តស្ស សោឡសវត្ថុកំ អានាបានស្សតិសមាធិំ ភាវយតោ ខណិកសមោធានា។

សោឡសញាណនិទ្ទេសោ ទុតិយោ។

៣. ឧបក្កិលេសញាណនិទ្ទេសោ

បឋមច្ឆក្កំ

១៥៤. ឥមេហិ ច បន នីវរណេហិ វិសុទ្ធចិត្តស្ស សោឡសវត្ថុកំ អានាបានស្សតិសមាធិំ ភាវយតោ ខណិកសមោធានា កតមេ អដ្ឋារស ឧបក្កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ? អស្សាសាទិមជ្ឈបរិយោសានំ សតិយា អនុគច្ឆតោ អជ្ឈត្តវិក្ខេបគតំ ចិត្តំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ បស្សាសាទិមជ្ឈបរិយោសានំ សតិយា អនុគច្ឆតោ ពហិទ្ធាវិក្ខេបគតំ ចិត្តំ សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ អស្សាសបដិកង្ខនា និកន្តិ តណ្ហាចរិយា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ បស្សាសបដិកង្ខនា និកន្តិ តណ្ហាចរិយា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ អស្សាសេនាភិតុន្នស្ស បស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆនា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ បស្សាសេនាភិតុន្នស្ស អស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆនា សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។

អនុគច្ឆនា ច អស្សាសំ, បស្សាសំ អនុគច្ឆនា;
សតិ អជ្ឈត្តវិក្ខេបា, កង្ខនា ពហិទ្ធាវិក្ខេបបត្ថនា [វិក្ខេបបន្ថនា (ស្យា.)]។

អស្សាសេនាភិតុន្នស្ស, បស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆនា;
បស្សាសេនាភិតុន្នស្ស, អស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆនា។

ឆ ឯតេ ឧបក្កិលេសា, អានាបានស្សតិសមាធិស្ស;
យេហិ វិក្ខិប្បមានស្ស [វិកម្បមានស្ស (ស្យា.)], នោ ច ចិត្តំ វិមុច្ចតិ;
វិមោក្ខំ អប្បជានន្តា, តេ ហោន្តិ បរបត្តិយាតិ។

ទុតិយច្ឆក្កំ

១៥៥. និមិត្តំ អាវជ្ជតោ អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ អស្សាសំ អាវជ្ជតោ និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បតិ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ និមិត្តំ អាវជ្ជតោ បស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ បស្សាសំ អាវជ្ជតោ និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បតិ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ អស្សាសំ អាវជ្ជតោ បស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ បស្សាសំ អាវជ្ជតោ អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។

និមិត្តំ អាវជ្ជមានស្ស, អស្សាសេ វិក្ខិបតេ មនោ;
អស្សាសំ អាវជ្ជមានស្ស, និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បតិ។

និមិត្តំ អាវជ្ជមានស្ស, បស្សាសេ វិក្ខិបតេ មនោ;
បស្សាសំ អាវជ្ជមានស្ស, និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បតិ។

អស្សាសំ អាវជ្ជមានស្ស, បស្សាសេ វិក្ខិបតេ មនោ;
បស្សាសំ អាវជ្ជមានស្ស, អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បតិ។

ឆ ឯតេ ឧបក្កិលេសា, អានាបានស្សតិសមាធិស្ស;
យេហិ វិក្ខិប្បមានស្ស, នោ ច ចិត្តំ វិមុច្ចតិ;
វិមោក្ខំ អប្បជានន្តា, តេ ហោន្តិ បរបត្តិយាតិ។

តតិយឆក្កំ

១៥៦. អតីតានុធាវនំ ចិត្តំ វិក្ខេបានុបតិតំ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ អនាគតបដិកង្ខនំ ចិត្តំ វិកម្បិតំ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ លីនំ ចិត្តំ កោសជ្ជានុបតិតំ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ អតិបគ្គហិតំ ចិត្តំ ឧទ្ធច្ចានុបតិតំ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ អភិនតំ ចិត្តំ រាគានុបតិតំ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។ អបនតំ ចិត្តំ ព្យាបាទានុបតិតំ – សមាធិស្ស បរិបន្ថោ។

អតីតានុធាវនំ ចិត្តំ, អនាគតបដិកង្ខនំ លីនំ;
អតិបគ្គហិតំ អភិនតំ, អបនតំ ចិត្តំ ន សមាធិយតិ។

ឆ ឯតេ ឧបក្កិលេសា, អានាបានស្សតិសមាធិស្ស;
យេហិ ឧបក្កិលិដ្ឋសង្កប្បោ, អធិចិត្តំ នប្បជានាតីតិ។

១៥៧. អស្សាសាទិមជ្ឈបរិយោសានំ សតិយា អនុគច្ឆតោ អជ្ឈត្តំ វិក្ខេបគតេន ចិត្តេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ បស្សាសាទិមជ្ឈបរិយោសានំ សតិយា អនុគច្ឆតោ ពហិទ្ធា វិក្ខេបគតេន ចិត្តេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ អស្សាសបដិកង្ខនាយ និកន្តិយា តណ្ហាចរិយាយ កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ បស្សាសបដិកង្ខនាយ និកន្តិយា តណ្ហាចរិយាយ កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ អស្សាសេនាភិតុន្នស្ស បស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ បស្សាសេនាភិតុន្នស្ស អស្សាសបដិលាភេ មុច្ឆិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ និមិត្តំ អាវជ្ជតោ អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ អស្សាសំ អាវជ្ជតោ និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ និមិត្តំ អាវជ្ជតោ បស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ បស្សាសំ អាវជ្ជតោ និមិត្តេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ អស្សាសំ អាវជ្ជតោ បស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ បស្សាសំ អាវជ្ជតោ អស្សាសេ ចិត្តំ វិកម្បិតត្តា កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ អតីតានុធាវនេន ចិត្តេន វិក្ខេបានុបតិតេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ អនាគតបដិកង្ខនេន ចិត្តេន វិកម្បិតេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ លីនេន ចិត្តេន កោសជ្ជានុបតិតេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ អតិបគ្គហិតេន ចិត្តេន ឧទ្ធច្ចានុបតិតេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ អភិនតេន ចិត្តេន រាគានុបតិតេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។ អបនតេន ចិត្តេន ព្យាបាទានុបតិតេន កាយោបិ ចិត្តម្បិ សារទ្ធា ច ហោន្តិ ឥញ្ជិតា ច ផន្ទិតា ច។

អានាបានស្សតិ យស្ស, បរិបុណ្ណា អភាវិតា;
កាយោបិ ឥញ្ជិតោ ហោតិ, ចិត្តម្បិ ហោតិ ឥញ្ជិតំ;
កាយោបិ ផន្ទិតោ ហោតិ, ចិត្តម្បិ ហោតិ ផន្ទិតំ។

អានាបានស្សតិ យស្ស, បរិបុណ្ណា សុភាវិតា;
កាយោបិ អនិញ្ជិតោ ហោតិ, ចិត្តម្បិ ហោតិ អនិញ្ជិតំ;
កាយោបិ អផន្ទិតោ ហោតិ, ចិត្តម្បិ ហោតិ អផន្ទិតន្តិ។

ឥមេហិ ច បន នីវរណេហិ វិសុទ្ធចិត្តស្ស សោឡសវត្ថុកំ អានាបានស្សតិសមាធិំ ភាវយតោ ខណិកសមោធានា ឥមេ អដ្ឋារស ឧបក្កិលេសា ឧប្បជ្ជន្តិ។

ឧបក្កិលេសញាណនិទ្ទេសោ តតិយោ។

៤. វោទានញាណនិទ្ទេសោ

១៥៨. កតមានិ តេរស វោទានេ ញាណានិ? អតីតានុធាវនំ ចិត្តំ វិក្ខេបានុបតិតំ; តំ វិវជ្ជយិត្វា ឯកដ្ឋានេ សមាទហតិ – ឯវម្បិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ។ អនាគតបដិកង្ខនំ ចិត្តំ វិកម្បិតំ ; តំ វិវជ្ជយិត្វា តត្ថេវ អធិមោចេតិ – ឯវម្បិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ។ លីនំ ចិត្តំ កោសជ្ជានុបតិតំ; តំ បគ្គណ្ហិត្វា កោសជ្ជំ បជហតិ – ឯវម្បិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ។ អតិបគ្គហិតំ ចិត្តំ ឧទ្ធច្ចានុបតិតំ; តំ វិនិគ្គណ្ហិត្វា ឧទ្ធច្ចំ បជហតិ – ឯវម្បិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ។ អភិនតំ ចិត្តំ រាគានុបតិតំ; តំ សម្បជានោ ហុត្វា រាគំ បជហតិ – ឯវម្បិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ។ អបនតំ ចិត្តំ ព្យាបាទានុបតិតំ; តំ សម្បជានោ ហុត្វា ព្យាបាទំ បជហតិ – ឯវម្បិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ។ ឥមេហិ ឆហិ ឋានេហិ បរិសុទ្ធំ ចិត្តំ បរិយោទាតំ ឯកត្តគតំ ហោតិ។

កតមេ តេ ឯកត្តា? ទានវោសគ្គុបដ្ឋានេកត្តំ, សមថនិមិត្តុបដ្ឋានេកត្តំ, វយលក្ខណុបដ្ឋានេកត្តំ, និរោធុបដ្ឋានេកត្តំ។ ទានវោសគ្គុបដ្ឋានេកត្តំ ចាគាធិមុត្តានំ, សមថនិមិត្តុបដ្ឋានេកត្តញ្ច អធិចិត្តមនុយុត្តានំ, វយលក្ខណុបដ្ឋានេកត្តញ្ច វិបស្សកានំ, និរោធុបដ្ឋានេកត្តញ្ច អរិយបុគ្គលានំ – ឥមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ ឯកត្តគតំ ចិត្តំ បដិបទាវិសុទ្ធិបក្ខន្ទញ្ចេវ ហោតិ, ឧបេក្ខានុព្រូហិតញ្ច, ញាណេន ច សម្បហំសិតំ។

បឋមស្ស ឈានស្ស កោ អាទិ, កិំ មជ្ឈេ, កិំ បរិយោសានំ? បឋមស្ស ឈានស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ, ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ, សម្បហំសនា បរិយោសានំ។ បឋមស្ស ឈានស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ។ អាទិស្ស កតិ លក្ខណានិ? អាទិស្ស តីណិ លក្ខណានិ។ យោ តស្ស បរិបន្ថោ តតោ ចិត្តំ វិសុជ្ឈតិ, វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិមិត្តំ បដិបជ្ជតិ, បដិបន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ។ យញ្ច បរិបន្ថតោ ចិត្តំ វិសុជ្ឈតិ, យញ្ច វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិមិត្តំ បដិបជ្ជតិ, យញ្ច បដិបន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ។ បឋមស្ស ឈានស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ។ អាទិស្ស ឥមានិ តីណិ លក្ខណានិ។ តេន វុច្ចតិ – “បឋមំ ឈានំ អាទិកល្យាណញ្ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នញ្ច”។

បឋមស្ស ឈានស្ស ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ។ មជ្ឈស្ស កតិ លក្ខណានិ? មជ្ឈស្ស តីណិ លក្ខណានិ។ វិសុទ្ធំ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ, សមថបដិបន្នំ អជ្ឈុបេក្ខតិ, ឯកត្តុបដ្ឋានំ អជ្ឈុបេក្ខតិ។ យញ្ច វិសុទ្ធំ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ, យញ្ច សមថបដិបន្នំ អជ្ឈុបេក្ខតិ, យញ្ច ឯកត្តុបដ្ឋានំ អជ្ឈុបេក្ខតិ – បឋមស្ស ឈានស្ស ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ។ មជ្ឈស្ស ឥមានិ តីណិ លក្ខណានិ។ តេន វុច្ចតិ – “បឋមំ ឈានំ មជ្ឈេកល្យាណញ្ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នញ្ច”។

បឋមស្ស ឈានស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ។ បរិយោសានស្ស កតិ លក្ខណានិ? បរិយោសានស្ស ចត្តារិ លក្ខណានិ។ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន សម្បហំសនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន សម្បហំសនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន សម្បហំសនា, អាសេវនដ្ឋេន សម្បហំសនា។ បឋមស្ស ឈានស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ។ បរិយោសានស្ស ឥមានិ ចត្តារិ លក្ខណានិ។ តេន វុច្ចតិ – “បឋមំ ឈានំ បរិយោសានកល្យាណញ្ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នញ្ច”។ ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ វិតក្កសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ វិចារសម្បន្នញ្ច បីតិសម្បន្នញ្ច សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច។

ទុតិយស្ស ឈានស្ស កោ អាទិ, កឹ មជ្ឈេ, កឹ បរិយោសានំ? ទុតិយស្ស ឈានស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ, ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ, សម្បហំសនា បរិយោសានំ...បេ.... ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ បីតិសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច។

តតិយស្ស ឈានស្ស កោ អាទិ, កឹ មជ្ឈេ, កឹ បរិយោសានំ...បេ.... ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ សុខសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច។

ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស កោ អាទិ, កឹ មជ្ឈេ, កឹ បរិយោសានំ...បេ.... ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នញ្ច ឧបេក្ខាសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច។

អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា...បេ.... វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា កោ អាទិ, កឹ មជ្ឈេ, កឹ បរិយោសានំ...បេ.... ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ ឧបេក្ខាសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នំ ច...បេ.... បញ្ញាសម្បន្នញ្ច។

អនិច្ចានុបស្សនាយ កោ អាទិ, កឹ មជ្ឈេ, កឹ បរិយោសានំ...បេ.... ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ វិតក្កសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ វិចារសម្បន្នញ្ច បីតិសម្បន្នញ្ច សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច។ ទុក្ខានុបស្សនាយ...បេ.... អនត្តានុបស្សនាយ... និព្ពិទានុបស្សនាយ... វិរាគានុបស្សនាយ... និរោធានុបស្សនាយ... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ... ខយានុបស្សនាយ... វយានុបស្សនាយ... វិបរិណាមានុបស្សនាយ... អនិមិត្តានុបស្សនាយ... អប្បណិហិតានុបស្សនាយ... សុញ្ញតានុបស្សនាយ... អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ... យថាភូតញាណទស្សនាយ... អាទីនវានុបស្សនាយ... បដិសង្ខានុបស្សនាយ... វិវដ្ដនានុបស្សនាយ... បញ្ញាសម្បន្នញ្ច។

សោតាបត្តិមគ្គស្ស...បេ.... សកទាគាមិមគ្គស្ស... អនាគាមិមគ្គស្ស... អរហត្តមគ្គស្ស កោ អាទិ, កឹ មជ្ឈេ, កឹ បរិយោសានំ? អរហត្តមគ្គស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ, សម្បហំសនា បរិយោសានំ។ អរហត្តមគ្គស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ។ អាទិស្ស កតិ លក្ខណានិ? អាទិស្ស តីណិ លក្ខណានិ។ យោ តស្ស បរិបន្ថោ តតោ ចិត្តំ វិសុជ្ឈតិ, វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិមិត្តំ បដិបជ្ជតិ, បដិបន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ ។ យញ្ច បរិបន្ថតោ ចិត្តំ វិសុជ្ឈតិ, យញ្ច វិសុទ្ធត្តា ចិត្តំ មជ្ឈិមំ សមថនិមិត្តំ បដិបជ្ជតិ, យញ្ច បដិបន្នត្តា តត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ – អរហត្តមគ្គស្ស បដិបទាវិសុទ្ធិ អាទិ។ អាទិស្ស ឥមានិ តីណិ លក្ខណានិ។ តេន វុច្ចតិ – “អរហត្តមគ្គោ អាទិកល្យាណោ ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នោ ច”។

អរហត្តមគ្គស្ស ឧបេក្ខានុព្រូហនា មជ្ឈេ។ មជ្ឈស្ស កតិ លក្ខណានិ? មជ្ឈស្ស តីណិ លក្ខណានិ។ វិសុទ្ធំ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ, សមថបដិបន្នំ អជ្ឈុបេក្ខតិ, ឯកត្តុបដ្ឋានំ អជ្ឈុបេក្ខតិ។ យញ្ច វិសុទ្ធំ ចិត្តំ អជ្ឈុបេក្ខតិ, យញ្ច សមថបដិបន្នំ អជ្ឈុបេក្ខតិ, យញ្ច ឯកត្តុបដ្ឋានំ អជ្ឈុបេក្ខតិ។ តេន វុច្ចតិ – “អរហត្តមគ្គោ មជ្ឈេកល្យាណោ ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នោ ច”។

អរហត្តមគ្គស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ។ បរិយោសានស្ស កតិ លក្ខណានិ? បរិយោសានស្ស ចត្តារិ លក្ខណានិ។ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន សម្បហំសនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន សម្បហំសនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន សម្បហំសនា, អាសេវនដ្ឋេន សម្បហំសនា។ អរហត្តមគ្គស្ស សម្បហំសនា បរិយោសានំ។ បរិយោសានស្ស ឥមានិ ចត្តារិ លក្ខណានិ។ តេន វុច្ចតិ – “អរហត្តមគ្គោ បរិយោសានកល្យាណោ ចេវ ហោតិ លក្ខណសម្បន្នោ ច”។ ឯវំ តិវត្តគតំ ចិត្តំ តិវិធកល្យាណកំ ទសលក្ខណសម្បន្នំ វិតក្កសម្បន្នញ្ចេវ ហោតិ វិចារសម្បន្នញ្ច បីតិសម្បន្នញ្ច សុខសម្បន្នញ្ច ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានសម្បន្នញ្ច សទ្ធាសម្បន្នញ្ច វីរិយសម្បន្នញ្ច សតិសម្បន្នញ្ច សមាធិសម្បន្នញ្ច បញ្ញាសម្បន្នញ្ច ។

១៥៩. និមិត្តំ អស្សាសបស្សាសា, អនារម្មណមេកចិត្តស្ស;
អជានតោ ច តយោ ធម្មេ, ភាវនា នុបលព្ភតិ។

និមិត្តំ អស្សាសបស្សាសា, អនារម្មណមេកចិត្តស្ស;
ជានតោ ច តយោ ធម្មេ, ភាវនា ឧបលព្ភតីតិ។

កថំ ឥមេ តយោ ធម្មា ឯកចិត្តស្ស អារម្មណា ន ហោន្តិ, ន ចិមេ តយោ ធម្មា អវិទិតា ហោន្តិ, ន ច ចិត្តំ វិក្ខេបំ គច្ឆតិ, បធានញ្ច បញ្ញាយតិ, បយោគញ្ច សាធេតិ, វិសេសមធិគច្ឆតិ? សេយ្យថាបិ រុក្ខោ សមេ ភូមិភាគេ និក្ខិត្តោ។ តមេនំ បុរិសោ កកចេន ឆិន្ទេយ្យ។ រុក្ខេ ផុដ្ឋកកចទន្តានំ វសេន បុរិសស្ស សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ; ន អាគតេ វា គតេ វា កកចទន្តេ មនសិ ករោតិ។ ន អាគតា វា គតា វា កកចទន្តា អវិទិតា ហោន្តិ , បធានញ្ច បញ្ញាយតិ, បយោគញ្ច សាធេតិ។ យថា រុក្ខោ សមេ ភូមិភាគេ និក្ខិត្តោ។ ឯវំ ឧបនិពន្ធនា និមិត្តំ។ យថា កកចទន្តា, ឯវំ អស្សាសបស្សាសា។ យថា រុក្ខេ ផុដ្ឋកកចទន្តានំ វសេន បុរិសស្ស សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ, ន អាគតេ វា គតេ វា កកចទន្តេ មនសិ ករោតិ, ន អាគតា វា គតា វា កកចទន្តា អវិទិតា ហោន្តិ, បធានញ្ច បញ្ញាយតិ, បយោគញ្ច សាធេតិ។ ឯវមេវ ភិក្ខុ នាសិកគ្គេ វា មុខនិមិត្តេ វា សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា និសិន្នោ ហោតិ, ន អាគតេ វា គតេ វា អស្សាសបស្សាសេ មនសិ ករោតិ, ន អាគតា វា គតា វា អស្សាសបស្សាសា អវិទិតា ហោន្តិ, បធានញ្ច បញ្ញាយតិ, បយោគញ្ច សាធេតិ។ វិសេសមធិគច្ឆតិ បធានញ្ច។

កតមំ បធានំ? អារទ្ធវីរិយស្ស កាយោបិ ចិត្តម្បិ កម្មនិយំ ហោតិ – ឥទំ បធានំ។ កតមោ បយោគោ? អារទ្ធវីរិយស្ស ឧបក្កិលេសា បហីយន្តិ, វិតក្កា វូបសមន្តិ – អយំ បយោគោ។ កតមោ វិសេសោ? អារទ្ធវីរិយស្ស សញ្ញោជនា បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ [អនុសយា ព្យាសន្តិ (ស្យា.)]។ អយំ វិសេសោ។ ឯវំ ឥមេ តយោ ធម្មា ឯកចិត្តស្ស អារម្មណា ន ហោន្តិ , ន ចិមេ តយោ ធម្មា អវិទិតា ហោន្តិ, ន ច ចិត្តំ វិក្ខេបំ គច្ឆតិ, បធានញ្ច បញ្ញាយតិ, បយោគញ្ច សាធេតិ, វិសេសមធិគច្ឆតិ។

១៦០. អានាបានស្សតិ យស្ស, បរិបុណ្ណា សុភាវិតា;
អនុបុព្ពំ បរិចិតា, យថា ពុទ្ធេន ទេសិតា;
សោ ឥមំ លោកំ បភាសេតិ, អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមាតិ។

អានន្តិ អស្សាសោ, នោ បស្សាសោ។ **អបាន**ន្តិ [អបានន្តិ (ក.)] បស្សាសោ, នោ អស្សាសោ។ អស្សាសវសេន ឧបដ្ឋានំ សតិ, បស្សាសវសេន ឧបដ្ឋានំ សតិ។

យោ អស្សសតិ តស្សុបដ្ឋាតិ, យោ បស្សសតិ តស្សុបដ្ឋាតិ។ **បរិបុណ្ណា**តិ បរិគ្គហដ្ឋេន បរិបុណ្ណា, បរិវារដ្ឋេន បរិបុណ្ណា, បរិបូរដ្ឋេន បរិបុណ្ណា ។ **សុភាវិតា**តិ ចតស្សោ ភាវនា – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា, អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ តស្សិមេ ចត្តារោ ភាវនដ្ឋា យានីកតា ហោន្តិ វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា។

យានីកតាតិ យត្ថ យត្ថ អាកង្ខតិ តត្ថ តត្ថ វសិប្បត្តោ ហោតិ ពលប្បត្តោ វេសារជ្ជប្បត្តោ ។ តស្ស មេ តេ ធម្មា អាវជ្ជនបដិពទ្ធា [អាវជ្ជនបដិពទ្ធា (ក.) ឯវមីទិសេសុ បទេសុ] ហោន្តិ អាកង្ខបដិពទ្ធា មនសិការបដិពទ្ធា ចិត្តុប្បាទបដិពទ្ធា។ តេន វុច្ចតិ – “យានីកតា”តិ។ **វត្ថុកតា**តិ យស្មិំ យស្មិំ វត្ថុស្មិំ ចិត្តំ ស្វាធិដ្ឋិតំ ហោតិ, តស្មិំ តស្មិំ វត្ថុស្មិំ សតិ សុបដ្ឋិតា ហោតិ។ យស្មិំ យស្មិំ វា បន វត្ថុស្មិំ សតិ សូបដ្ឋិតា [សុបដ្ឋិតា (ក.)] ហោតិ, តស្មិំ តស្មិំ វត្ថុស្មិំ ចិត្តំ ស្វាធិដ្ឋិតំ ហោតិ។ តេន វុច្ចតិ – “វត្ថុកតា”តិ។ **អនុដ្ឋិតា**តិ វត្ថុស្មិំ យេន យេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ តេន តេន សតិ អនុបរិវត្តតិ។ យេន យេន វា បន សតិ អនុបរិវត្តតិ តេន តេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ។ តេន វុច្ចតិ – “អនុដ្ឋិតា”តិ។ **បរិចិតា**តិ បរិគ្គហដ្ឋេន បរិចិតា, បរិវារដ្ឋេន បរិចិតា, បរិបូរដ្ឋេន បរិចិតា។ សតិយា បរិគ្គណ្ហន្តោ ជិនាតិ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ។ តេន វុច្ចតិ – “បរិចិតា”តិ។ **សុសមារទ្ធា**តិ ចត្តារោ សុសមារទ្ធា – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន សុសមារទ្ធា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន សុសមារទ្ធា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន សុសមារទ្ធា, តប្បច្ចនីកានំ កិលេសានំ សុសមូហតត្តា [សុសមុហតត្តា (ក.)] សុសមារទ្ធា។

១៦១. **សុសម**ន្តិ អត្ថិ សមំ, អត្ថិ សុសមំ។ កតមំ សមំ? យេ តត្ថ ជាតា អនវជ្ជា កុសលា ពោធិបក្ខិយា – ឥទំ សមំ។ កតមំ សុសមំ? យំ តេសំ តេសំ ធម្មានំ អារម្មណំ និរោធោ និព្ពានំ – ឥទំ សុសមំ។ ឥតិ ឥទញ្ច សមំ ឥទញ្ច សុសមំ ញាតំ ហោតិ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ បញ្ញាយ។ អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុទ្ឋា [អបមុដ្ឋា (ស្យា.)], បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ តេន វុច្ចតិ – “សុសមារទ្ធា”តិ។

អនុបុព្ពំ បរិចិតាតិ ទីឃំ អស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា, បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា។ ទីឃំ បស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា, បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា។ រស្សំ អស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា, បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា។ រស្សំ បស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា, បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា...បេ... បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា, បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវសេន បុរិមា បុរិមា បរិចិតា, បច្ឆិមា បច្ឆិមា អនុបរិចិតា។ សព្ពាបិ សោឡសវត្ថុកា អានាបានស្សតិយោ អញ្ញមញ្ញំ បរិចិតា ចេវ ហោន្តិ អនុបរិចិតា ច។ តេន វុច្ចតិ – “អនុបុព្ពបរិចិតា”តិ។

យថាតិ ទស យថត្ថា – អត្តទមថត្ថោ យថត្ថោ, អត្តសមថត្ថោ យថត្ថោ, អត្តបរិនិព្ពាបនត្ថោ យថត្ថោ, អភិញ្ញត្ថោ យថត្ថោ, បរិញ្ញត្ថោ យថត្ថោ, បហានត្ថោ យថត្ថោ, ភាវនត្ថោ យថត្ថោ, សច្ឆិកិរិយត្ថោ យថត្ថោ, សច្ចាភិសមយត្ថោ យថត្ថោ, និរោធេ បតិដ្ឋាបកត្ថោ យថត្ថោ។

ពុទ្ធោតិ យោ សោ ភគវា សយម្ភូ អនាចរិយកោ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ សាមំ សច្ចានិ អភិសម្ពុជ្ឈិ, តត្ថ ច សព្ពញ្ញុតំ បាបុណិ, ពលេសុ ច វសីភាវំ។

១៦២. **ពុទ្ធោ**តិ កេនដ្ឋេន ពុទ្ធោ? ពុជ្ឈិតា សច្ចានីតិ – ពុទ្ធោ។ ពោធេតា បជាយាតិ – ពុទ្ធោ។ សព្ពញ្ញុតាយ ពុទ្ធោ។ សព្ពទស្សាវិតាយ ពុទ្ធោ។ អនញ្ញនេយ្យតាយ ពុទ្ធោ។ វិសវិតាយ [វិកសិតាយ (ស្យា.)] ពុទ្ធោ។ ខីណាសវសង្ខាតេន ពុទ្ធោ។ និរុបលេបសង្ខាតេន [និរុបក្កិលេសសង្ខាតេន (ស្យា.)] ពុទ្ធោ។ ឯកន្តវីតរាគោតិ – ពុទ្ធោ។ ឯកន្តវីតទោសោតិ – ពុទ្ធោ។ ឯកន្តវីតមោហោតិ – ពុទ្ធោ។ ឯកន្តនិក្កិលេសោតិ – ពុទ្ធោ។ ឯកាយនមគ្គំ គតោតិ – ពុទ្ធោ។ ឯកោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធឹ អភិសម្ពុទ្ធោតិ – ពុទ្ធោ។ អពុទ្ធិវិហតត្តា ពុទ្ធិបដិលាភា – ពុទ្ធោ។ ពុទ្ធោតិ នេតំ នាមំ មាតរា កតំ, ន បិតរា កតំ, ន ភាតរា កតំ, ន ភគិនិយា កតំ, ន មិត្តាមច្ចេហិ កតំ, ន ញាតិសាលោហិតេហិ កតំ, ន សមណព្រាហ្មណេហិ កតំ, ន ទេវតាហិ កតំ។ វិមោក្ខន្តិកមេតំ ពុទ្ធានំ ភគវន្តានំ ពោធិយា មូលេ សហ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណស្ស បដិលាភា សច្ឆិកា បញ្ញត្តិ យទិទំ – ពុទ្ធោតិ។ **ទេសិតា**តិ អត្តទមថត្ថោ យថត្ថោ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតោ, អត្តសមថត្ថោ យថត្ថោ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតោ, អត្តបរិនិព្ពាបនត្ថោ យថត្ថោ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតោ...បេ.... និរោធេ បតិដ្ឋាបកត្ថោ យថត្ថោ យថា ពុទ្ធេន ទេសិតោ។

សោតិ គហដ្ឋោ វា ហោតិ បព្ពជិតោ វា។ **លោកោ**តិ។ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ វិបត្តិភវលោកោ វិបត្តិសម្ភវលោកោ សម្បត្តិភវលោកោ សម្បត្តិសម្ភវលោកោ។ ឯកោ លោកោ – សព្ពេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា...បេ.... អដ្ឋារស លោកា – អដ្ឋារស ធាតុយោ។ **បភាសេតី**តិ អត្តទមថត្ថំ យថត្ថំ អភិសម្ពុទ្ធត្តា។ សោ ឥមំ លោកំ ឱភាសេតិ ភាសេតិ បភាសេតិ។ អត្តសមថត្ថំ យថត្ថំ អភិសម្ពុទ្ធត្តា។ សោ ឥមំ លោកំ ឱភាសេតិ ភាសេតិ បភាសេតិ។ អត្តបរិនិព្ពាបនត្ថំ យថត្ថំ អភិសម្ពុទ្ធត្តា។ សោ ឥមំ លោកំ ឱភាសេតិ ភាសេតិ បភាសេតិ...បេ.... និរោធេ បតិដ្ឋាបកត្ថំ យថត្ថំ អភិសម្ពុទ្ធត្តា។ សោ ឥមំ លោកំ ឱភាសេតិ ភាសេតិ បភាសេតិ។

អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមាតិ យថា អព្ភា, ឯវំ កិលេសា។ យថា ចន្ទោ, ឯវំ អរិយញាណំ។ យថា ចន្ទិមា ទេវបុត្តោ, ឯវំ ភិក្ខុ។ យថា ចន្ទោ អព្ភា មុត្តោ មហិកា មុត្តោ ធូមរជា មុត្តោ រាហុគហណា [រាហុបាណា (ស្យា.)] វិប្បមុត្តោ ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ [វិរោចតិ (ស្យា.)] ច, ឯវមេវ ភិក្ខុ សព្ពកិលេសេហិ វិប្បមុត្តោ ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតេ ច។ តេន វុច្ចតិ – អព្ភា មុត្តោវ ចន្ទិមាតិ។ ឥមានិ តេរស វោទានេ ញាណានិ។

វោទានញាណនិទ្ទេសោ ចតុត្ថោ។

ភាណវារោ។

៥. សតោការិញាណនិទ្ទេសោ

១៦៣. កតមានិ ពាត្តឹស សតោការិស្ស ញាណានិ? ឥធ ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា។ សោ សតោវ អស្សសតិ សតោ បស្សសតិ។ ទីឃំ វា អស្សសន្តោ “ទីឃំ អស្សសាមី”តិ បជានាតិ។ ទីឃំ វា បស្សសន្តោ “ទីឃំ បស្សសាមី”តិ បជានាតិ។ រស្សំ វា អស្សសន្តោ “រស្សំ អស្សសាមី”តិ បជានាតិ។ រស្សំ វា បស្សសន្តោ “រស្សំ បស្សសាមី”តិ

បជានាតិ។ “សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ “សព្ពកាយបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ “បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ “បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ បីតិបដិសំវេទី...បេ.... សុខបដិសំវេទី... ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី ... បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ... ចិត្តបដិសំវេទី... អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ... សមាទហំ ចិត្តំ... វិមោចយំ ចិត្តំ... អនិច្ចានុបស្សី... វិរាគានុបស្សី... និរោធានុបស្សី... “បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ “បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។

១៦៤. **ឥធា**តិ ឥមិស្សា ទិដ្ឋិយា, ឥមិស្សា ខន្តិយា, ឥមិស្សា រុចិយា, ឥមស្មិំ អាទាយេ, ឥមស្មិំ ធម្មេ, ឥមស្មិំ វិនយេ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ, ឥមស្មិំ បាវចនេ, ឥមស្មិំ ព្រហ្មចរិយេ, ឥមស្មិំ សត្ថុសាសនេ។ តេន វុច្ចតិ – “ឥធា”តិ។ **ភិក្ខូ**តិ បុថុជ្ជនកល្យាណកោ វា ហោតិ ភិក្ខុ សេក្ខោ វា អរហា វា អកុប្បធម្មោ។ **អរញ្ញ**ន្តិ និក្ខមិត្វា ពហិ ឥន្ទខីលា សព្ពមេតំ អរញ្ញំ។ **រុក្ខមូល**ន្តិ យត្ថ ភិក្ខុនោ អាសនំ បញ្ញត្តំ ហោតិ មញ្ចោ វា បីឋំ វា ភិសិ វា តដ្ដិកា វា ចម្មខណ្ឌោ វា តិណសន្ថរោ [តិណសណ្ឋរោ (ស្យា.)] វា បណ្ណសន្ថរោ វា បលាលសន្ថរោ [បលាសសន្ថរោ (ស្យា.)] វា, តត្ថ ភិក្ខុ ចង្កមតិ វា តិដ្ឋតិ វា និសីទតិ វា សេយ្យំ វា កប្បេតិ។ **សុញ្ញា**ន្តិ កេនចិ អនាកិណ្ណំ ហោតិ គហដ្ឋេហិ វា បព្ពជិតេហិ វា។ **អគារ**ន្តិ [អាគារន្តិ (ស្យា.)] វិហារោ អឌ្ឍយោគោ បាសាទោ ហម្មិយំ គុហា។ **និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា**តិ និសិន្នោ ហោតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ។ **ឧជុំ កាយំ បណិធាយា**តិ ឧជុកោ ហោតិ កាយោ ឋិតោ [បនិធិតោ (ស្យា.)] សុបណិហិតោ។ **បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា**តិ។ **បរី**តិ បរិគ្គហដ្ឋោ។ **មុខ**ន្តិ និយ្យានដ្ឋោ។ **សតី**តិ ឧបដ្ឋានដ្ឋោ។ តេន វុច្ចតិ – “បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា”តិ។

១៦៥. **សតោវ អស្សសតិ, សតោ បស្សសតី**តិ ពាត្តឹសាយ អាការេហិ សតោការី ហោតិ។ ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោ ការី ហោតិ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោ ការី ហោតិ។ រស្សំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោ ការី ហោតិ។ រស្សំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោ ការី ហោតិ...បេ.... បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសវសេន បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សតោ ការី ហោតិ។

បឋមចតុក្កនិទ្ទេសោ

១៦៦. កថំ ទីឃំ អស្សសន្តោ “ទីឃំ អស្សសាមី”តិ បជានាតិ, ទីឃំ បស្សសន្តោ “ទីឃំ បស្សសាមី”តិ បជានាតិ? ទីឃំ អស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិ, ទីឃំ បស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ បស្សសតិ, ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ។ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ។ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិ, ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ បស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ បស្សសតិ, ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ។ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ បាមោជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ។ បាមោជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិ, បាមោជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ បស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ បស្សសតិ, បាមោជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ។ បាមោជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសំ អទ្ធានសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសាបិ ចិត្តំ វិវត្តតិ, ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ។ ឥមេហិ នវហាការេហិ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសា កាយោ។ ឧបដ្ឋានំ សតិ។ អនុបស្សនា ញាណំ។ កាយោ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

១៦៧. **អនុបស្សតី**តិ កថំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ? អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ។ ទុក្ខតោ អនុបស្សតិ, នោ សុខតោ។ អនត្តតោ អនុបស្សតិ, នោ អត្តតោ។ និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ។ វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ។ និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ។ បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ។ ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ។ អនត្តតោ អនុបស្សន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ។ និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ។ វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ។ និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ។ បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឯវំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា, អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ ទីឃំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ វិទិតា សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។ វិទិតា វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។

កថំ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ? កថំ វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ? អវិជ្ជាសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។ តណ្ហាសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ... កម្មសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ... ផស្សសមុទយា វេទនាសមុទយោតិ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។ និព្ពត្តិលក្ខណំ បស្សតោបិ វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។ ឯវំ វេទនាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។

កថំ វេទនាយ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។ ឯវំ វេទនាយ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។

កថំ វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ? អវិជ្ជានិរោធា វេទនានិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ តណ្ហានិរោធា វេទនានិរោធោតិ ...បេ.... កម្មនិរោធា វេទនានិរោធោតិ...បេ.... ផស្សនិរោធា វេទនានិរោធោតិ បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សតោបិ វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ ឯវំ វេទនាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ ឯវំ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។

កថំ វិទិតា សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ? កថំ សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ? អវិជ្ជាសមុទយា សញ្ញាសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។ តណ្ហាសមុទយា សញ្ញាសមុទយោតិ...បេ.... កម្មសមុទយា សញ្ញាសមុទយោតិ...បេ.... ផស្សសមុទយា សញ្ញាសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។ និព្ពត្តិលក្ខណំ បស្សតោបិ សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។ ឯវំ សញ្ញាយ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។

កថំ សញ្ញាយ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។ ឯវំ សញ្ញាយ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។

កថំ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ? អវិជ្ជានិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ តណ្ហានិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ...បេ.... កម្មនិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ...បេ.... ផស្សនិរោធា សញ្ញានិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ វិបរិណាមលក្ខណំ បស្សតោបិ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ ឯវំ សញ្ញាយ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ ឯវំ វិទិតា សញ្ញា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។

កថំ វិទិតា វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ? កថំ វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ? អវិជ្ជាសមុទយា វិតក្កសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។ តណ្ហាសមុទយា វិតក្កសមុទយោតិ...បេ.... កម្មសមុទយា វិតក្កសមុទយោតិ...បេ.... សញ្ញាសមុទយា វិតក្កសមុទយោតិ – បច្ចយសមុទយដ្ឋេន វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។ និព្ពត្តិលក្ខណំ បស្សតោបិ វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។ ឯវំ វិតក្កានំ ឧប្បាទោ វិទិតោ ហោតិ។

កថំ វិតក្កានំ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតុបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។ ឯវំ វិតក្កានំ ឧបដ្ឋានំ វិទិតំ ហោតិ។

កថំ វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ? អវិជ្ជានិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ តណ្ហានិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ...បេ.... កម្មនិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ...បេ.... សញ្ញានិរោធា វិតក្កនិរោធោតិ – បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ វិបរិណាមលក្ខណំ

បស្សតោបិ វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ ឯវំ វិតក្កានំ អត្ថង្គមោ វិទិតោ ហោតិ។ ឯវំ វិទិតា វិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ។

១៦៨. ទីឃំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ, គោចរញ្ច បជានាតិ, សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ...បេ.... មគ្គំ សមោធានេតិ, ធម្មេ សមោធានេតិ, គោចរញ្ច បជានាតិ, សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ។

ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតីតិ កថំ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ? អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ។ អយំ បុគ្គលោ ឥមានិ ឥន្ទ្រិយានិ ឥមស្មិំ អារម្មណេ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតី”តិ។

គោចរញ្ច បជានាតីតិ យំ តស្ស អារម្មណំ, តំ តស្ស គោចរំ។ យំ តស្ស គោចរំ, តំ តស្ស អារម្មណំ។ **បជានាតីតិ** បុគ្គលោ។ បជាននា បញ្ញា។

សមន្តិ អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានំ សមំ, ចិត្តស្ស អវិក្ខេបោ សមំ, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានំ សមំ, ចិត្តស្ស វោទានំ សមំ។ **អត្ថោ**តិ អនវជ្ជដ្ឋោ និក្កិលេសដ្ឋោ វោទានដ្ឋោ បរមដ្ឋោ។ **បដិវិជ្ឈតីតិ** អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ, ចិត្តស្ស អវិក្ខេបដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ, ចិត្តស្ស វោទានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ។ តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

ពលានិ សមោធានេតីតិ កថំ ពលានិ សមោធានេតិ? អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋេន សទ្ធាពលំ សមោធានេតិ, កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋេន វីរិយពលំ សមោធានេតិ, បមាទេ អកម្បិយដ្ឋេន សតិពលំ សមោធានេតិ, ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋេន សមាធិពលំ សមោធានេតិ , អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋេន បញ្ញាពលំ សមោធានេតិ។ អយំ បុគ្គលោ ឥមានិ ពលានិ ឥមស្មិំ អារម្មណេ សមោធានេតិ ។ តេន វុច្ចតិ – ពលានិ សមោធានេតីតិ។ គោចរញ្ច បជានាតីតិ...បេ.... តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតីតិ កថំ ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតិ? ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ, បវិចយដ្ឋេន ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ, ផរណដ្ឋេន បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ, ឧបសមដ្ឋេន បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ, បដិសង្ខានដ្ឋេន ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ សមោធានេតិ។ អយំ បុគ្គលោ ឥមេ ពោជ្ឈង្គេ ឥមស្មិំ អារម្មណេ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតី”តិ។ គោចរញ្ច បជានាតីតិ...បេ.... តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

មគ្គំ សមោធានេតីតិ កថំ មគ្គំ សមោធានេតិ? ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋឹ សមោធានេតិ, អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បំ សមោធានេតិ, បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចំ សមោធានេតិ, សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តំ សមោធានេតិ, វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវំ សមោធានេតិ, បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមំ សមោធានេតិ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតឹ សមោធានេតិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធឹ សមោធានេតិ។ អយំ បុគ្គលោ ឥមំ មគ្គំ ឥមស្មិំ អារម្មណេ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – “មគ្គំ សមោធានេតី”តិ។ គោចរញ្ច បជានាតីតិ...បេ.... តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

ធម្មេ សមោធានេតីតិ កថំ ធម្មេ សមោធានេតិ? អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ, អកម្បិយដ្ឋេន ពលានិ សមោធានេតិ, និយ្យានដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតិ, ហេតុដ្ឋេន មគ្គំ សមោធានេតិ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានំ សមោធានេតិ, បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានំ សមោធានេតិ, ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទំ សមោធានេតិ តថដ្ឋេន សច្ចំ សមោធានេតិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថំ សមោធានេតិ, អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនំ សមោធានេតិ, ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ សមោធានេតិ, អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធំ សមោធានេតិ, សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធឹ សមោធានេតិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធឹ សមោធានេតិ, ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធឹ សមោធានេតិ, វិមុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខំ សមោធានេតិ , បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជំ សមោធានេតិ, បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តឹ សមោធានេតិ, សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ សមោធានេតិ , បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ សមោធានេតិ, ឆន្ទំ មូលដ្ឋេន សមោធានេតិ, មនសិការំ សមុដ្ឋានដ្ឋេន សមោធានេតិ, ផស្សំ សមោធានដ្ឋេន សមោធានេតិ, វេទនំ សមោសរណដ្ឋេន សមោធានេតិ, សមាធឹ បមុខដ្ឋេន សមោធានេតិ, សតឹ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន

សមោធានេតិ, បញ្ញំ តទុត្តរដ្ឋេន សមោធានេតិ, វិមុត្តិំ សារដ្ឋេន សមោធានេតិ, អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន សមោធានេតិ។ អយំ បុគ្គលោ ឥមេ ធម្មេ ឥមស្មិំ អារម្មណេ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មេ សមោធានេតី”តិ។

គោចរញ្ច បជានាតីតិ យំ តស្ស អារម្មណំ, តំ តស្ស គោចរំ។ យំ តស្ស គោចរំ, តំ តស្ស អារម្មណំ **បជានាតី**តិ បុគ្គលោ។ បជាននា បញ្ញា។ **សមន្តិ** អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានំ សមំ, ចិត្តស្ស អវិក្ខេបោ សមំ, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានំ សមំ, ចិត្តស្ស វោទានំ សមំ។ **អត្ថោ**តិ អនវជ្ជដ្ឋោ និក្កិលេសដ្ឋោ វោទានដ្ឋោ បរមដ្ឋោ។ **បដិវិជ្ឈតី**តិ អារម្មណស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ, ចិត្តស្ស អវិក្ខេបដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ, ចិត្តស្ស វោទានដ្ឋំ បដិវិជ្ឈតិ។ តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

១៦៩. កថំ រស្សំ អស្សសន្តោ “រស្សំ អស្សសាមី”តិ បជានាតិ, រស្សំ បស្សសន្តោ “រស្សំ បស្សសាមី”តិ បជានាតិ? រស្សំ អស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិ, រស្សំ បស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ បស្សសតិ, រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ។ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ។ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិ។ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ បស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ បស្សសតិ។ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ។ ឆន្ទវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ បាមោជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ។ បាមោជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិ, បាមោជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ បស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ បស្សសតិ, បាមោជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតិបិ បស្សសតិបិ។ បាមោជ្ជវសេន តតោ សុខុមតរំ រស្សំ អស្សាសបស្សាសំ ឥត្តរសង្ខាតេ អស្សសតោបិ បស្សសតោបិ រស្សា អស្សាសបស្សាសា ចិត្តំ វិវត្តតិ, ឧបេក្ខា សណ្ឋាតិ។ ឥមេហិ នវហាការេហិ រស្សា អស្សាសបស្សាសា កាយោ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ កាយោ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ…បេ… ឯវំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ… អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ រស្សំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ…បេ… រស្សំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ…បេ… តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

១៧០. កថំ “សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “សព្ពកាយបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ? **កាយោ**តិ ទ្វេ កាយា – នាមកាយោ ច រូបកាយោ ច។ កតមោ នាមកាយោ? វេទនា, សញ្ញា, ចេតនា, ផស្សោ, មនសិការោ, នាមញ្ច នាមកាយោ ច, យេ ច វុច្ចន្តិ ចិត្តសង្ខារា – អយំ នាមកាយោ។ កតមោ រូបកាយោ? ចត្តារោ ច មហាភូតា, ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយរូបំ, អស្សាសោ ច បស្សាសោ ច, និមិត្តញ្ច ឧបនិពន្ធនា, យេ ច វុច្ចន្តិ កាយសង្ខារា – អយំ រូបកាយោ។

កថំ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ? ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ រស្សំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ រស្សំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ។

អាវជ្ជតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, បជានតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, បស្សតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, បច្ចវេក្ខតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, ចិត្តំ អធិដ្ឋហតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, សទ្ធាយ អធិមុច្ចតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, វីរិយំ បគ្គណ្ហតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, សតិំ ឧបដ្ឋាបយតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, ចិត្តំ សមាទហតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, បញ្ញាយ បជានតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, បហាតព្ពំ បជហតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, ភាវេតព្ពំ ភាវយតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ, សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោតោ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ ឯវំ តេ កាយា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសា កាយោ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ កាយោ ឧបដ្ឋានំ,

នោ សតិ។ សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ…បេ… ឯវំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ… អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។

សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសានំ [អស្សាសបស្សាសា (ស្យា.)] សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ, ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ។ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ, អយំ អធិសីលសិក្ខា។ យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ, អយំ អធិចិត្តសិក្ខា។ យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ, អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា។ ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវជ្ជន្តោ សិក្ខតិ, ជានន្តោ សិក្ខតិ, បស្សន្តោ សិក្ខតិ, បច្ចវេក្ខន្តោ សិក្ខតិ, ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ សិក្ខតិ, សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ សិក្ខតិ, វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ សិក្ខតិ, សតឹ ឧបដ្ឋបេន្តោ សិក្ខតិ, ចិត្តំ សមាទហន្តោ សិក្ខតិ, បញ្ញាយ បជានន្តោ សិក្ខតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ សិក្ខតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ សិក្ខតិ, បហាតព្ពំ បជហន្តោ សិក្ខតិ, ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ សិក្ខតិ, សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខតិ។

សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ…បេ… សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ…បេ… តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

១៧១. កថំ “បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ? កតមោ កាយសង្ខារោ? ទីឃំ អស្សាសា កាយិកា។ ឯតេ ធម្មា កាយបដិពទ្ធា កាយសង្ខារា។ តេ កាយសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ។ ទីឃំ បស្សាសា កាយិកា។ ឯតេ ធម្មា កាយបដិពទ្ធា កាយសង្ខារា។ តេ កាយសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ។ រស្សំ អស្សាសា រស្សំ បស្សាសា។ សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សាសា សព្ពកាយបដិសំវេទី បស្សាសា កាយិកា។ ឯតេ ធម្មា កាយបដិពទ្ធា កាយសង្ខារា។ តេ កាយសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ។

យថារូបេហិ កាយសង្ខារេហិ យា កាយស្ស អានមនា វិនមនា សន្នមនា បណមនា ឥញ្ជនា ផន្ទនា ចលនា បកម្បនា – បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ, បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ។ យថារូបេហិ កាយសង្ខារេហិ យា កាយស្ស ន អានមនា ន វិនមនា ន សន្នមនា ន បណមនា អនិញ្ជនា អផន្ទនា អចលនា អកម្បនា សន្តំ សុខុមំ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ, បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមីតិ សិក្ខតិ។

ឥតិ កិរ “បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ ឯវំ សន្តេ វាតូបលទ្ធិយា ច បភាវនា ន ហោតិ, អស្សាសបស្សាសានញ្ច បភាវនា ន ហោតិ, អានាបានស្សតិយា ច បភាវនា ន ហោតិ, អានាបានស្សតិសមាធិស្ស ច បភាវនា ន ហោតិ; ន ច នំ តំ សមាបត្តឹ បណ្ឌិតា សមាបជ្ជន្តិបិ វុដ្ឋហន្តិបិ។

ឥតិ កិរ “បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ ឯវំ សន្តេ វាតូបលទ្ធិយា ច បភាវនា ហោតិ, អស្សាសបស្សាសានញ្ច បភាវនា ហោតិ, អានាបានស្សតិយា ច បភាវនា ហោតិ។ អានាបានស្សតិសមាធិស្ស ច បភាវនា ហោតិ; តញ្ច នំ សមាបត្តឹ បណ្ឌិតា សមាបជ្ជន្តិបិ វុដ្ឋហន្តិបិ។ យថា កថំ វិយ? សេយ្យថាបិ កំសេ អាកោដិតេ បឋមំ ឱឡារិកា សទ្ទា បវត្តន្តិ។ ឱឡារិកានំ សទ្ទានំ និមិត្តំ សុគ្គហិតត្តា សុមនសិកតត្តា សូបធារិតត្តា និរុទ្ធេបិ ឱឡារិកេ សទ្ទេ, អថ បច្ឆា សុខុមកា សទ្ទា បវត្តន្តិ។ សុខុមកានំ សទ្ទានំ និមិត្តំ សុគ្គហិតត្តា សុមនសិកតត្តា សូបធារិតត្តា និរុទ្ធេបិ សុខុមកេ សទ្ទេ, អថ បច្ឆា សុខុមសទ្ទនិមិត្តារម្មណតាបិ ចិត្តំ បវត្តតិ។ ឯវមេវំ បឋមំ ឱឡារិកា អស្សាសបស្សាសា បវត្តន្តិ; ឱឡារិកានំ អស្សាសបស្សាសានំ និមិត្តំ សុគ្គហិតត្តា សុមនសិកតត្តា សូបធារិតត្តា និរុទ្ធេបិ ឱឡារិកេ អស្សាសបស្សាសេ, អថ បច្ឆា សុខុមកា អស្សាសបស្សាសា បវត្តន្តិ។ សុខុមកានំ អស្សាសបស្សាសានំ និមិត្តំ សុគ្គហិតត្តា សុមនសិកតត្តា សូបធារិតត្តា និរុទ្ធេបិ សុខុមកេ អស្សាសបស្សាសេ, អថ បច្ឆា សុខុមកអស្សាសបស្សាសានំ និមិត្តារម្មណតាបិ ចិត្តំ ន វិក្ខេបំ គច្ឆតិ។

ឯវំ សន្តេ វាតូបលទ្ធិយា ច បភាវនា ហោតិ, អស្សាសបស្សាសានញ្ច បភាវនា ហោតិ, អានាបានស្សតិយា ច បភាវនា ហោតិ, អានាបានស្សតិសមាធិស្ស ច បភាវនា ហោតិ; តញ្ច នំ សមាបត្តឹ បណ្ឌិតា សមាបជ្ជន្តិបិ

វុឌ្ឍហន្តិបិ។ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសា កាយោ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ កាយោ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ…បេ… ឯវំ តំ កាយំ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ… អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ, អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ, ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ។ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ, អយំ អធិសីលសិក្ខា; យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ, អយំ អធិចិត្តសិក្ខា; យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា។ ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវជ្ជន្តោ សិក្ខតិ…បេ… សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខតិ, បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ…បេ… បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ…បេ… តេន វុច្ចតិ – “សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

អដ្ឋ អនុបស្សនាញាណានិ, អដ្ឋ ច ឧបដ្ឋានានុស្សតិយោ , ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ កាយេ កាយានុបស្សនាយ។

ភាណវារោ។

ទុតិយចតុក្កនិទ្ទេសោ

១៧២. កថំ “បីតិបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ “បីតិបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ? កតមា បីតិ? ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ បីតិ បាមោជ្ជំ។ យា បីតិ បាមោជ្ជំ អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តិ ឱទគ្យំ អត្តមនតា។ ចិត្តស្ស ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ បីតិ បាមោជ្ជំ…បេ… រស្សំ អស្សាសវសេន, រស្សំ បស្សាសវសេន, សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សាសវសេន, សព្ពកាយបដិសំវេទី បស្សាសវសេន, បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសវសេន, បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ បីតិ បាមោជ្ជំ។ យា បីតិ បាមោជ្ជំ អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តិ ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស – អយំ បីតិ។

កថំ សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ? ទីឃំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ។ រស្សំ អស្សាសវសេន…បេ… រស្សំ បស្សាសវសេន… សព្ពកាយបដិសំវេទី អស្សាសវសេន… សព្ពកាយបដិសំវេទី បស្សាសវសេន… បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ អស្សាសវសេន… បស្សម្ភយំ កាយសង្ខារំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ។ អាវជ្ជតោ សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ, ជានតោ…បេ… បស្សតោ… បច្ចវេក្ខតោ… ចិត្តំ អធិដ្ឋហតោ… សទ្ធាយ អធិមុច្ចតោ… វីរិយំ បគ្គណ្ហតោ… សតឹ ឧបដ្ឋាបយតោ… ចិត្តំ សមាទហតោ… បញ្ញាយ បជានតោ… អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានតោ… បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានតោ… បហាតព្ពំ បជហតោ… ភាវេតព្ពំ ភាវយតោ… សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោតោ សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ។ ឯវំ សា បីតិ បដិវិទិតា ហោតិ។

បីតិបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ វេទនា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ? អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ…បេ… ឯវំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ… អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ បីតិបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ…បេ… បីតិបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ…បេ… បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – “សមត្តញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

១៧៣. កថំ “សុខបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “សុខបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ? **សុខ**ន្តិ ទ្វេ សុខានិ – កាយិកញ្ច សុខំ, ចេតសិកញ្ច សុខំ។ កតមំ កាយិកំ សុខំ? យំ កាយិកំ សាតំ កាយិកំ សុខំ, កាយសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ, កាយសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា – ឥទំ កាយិកំ សុខំ។ កតមំ ចេតសិកំ

សុខំ? យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ, ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ, ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា – ឥទំ ចេតសិកំ សុខំ។

កថំ តេ សុខា បដិវិទិតា ហោន្តិ? ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ សុខា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ សុខា បដិវិទិតា ហោន្តិ…បេ…. សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោតោ តេ សុខា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ ឯវំ តេ សុខា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ សុខបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ វេទនា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា’’តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ…បេ…. ឯវំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ…. អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ សុខបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ…បេ…. សុខបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ…បេ…. បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី’’តិ។

១៧៤. កថំ ‘‘ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី’’តិ សិក្ខតិ, ‘‘ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី’’តិ សិក្ខតិ? កតមោ ចិត្តសង្ខារោ? ទីឃំ អស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា – ឯតេ ធម្មា ចិត្តបដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា។ ទីឃំ បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា – ឯតេ ធម្មា ចិត្តបដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា…បេ.… សុខបដិសំវេទី អស្សាសវសេន… សុខបដិសំវេទី បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា – ឯតេ ធម្មា ចិត្តបដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា – អយំ ចិត្តសង្ខារោ។

កថំ តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ? ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ…បេ…. សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោតោ តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ ឯវំ តេ ចិត្តសង្ខារា បដិវិទិតា ហោន្តិ។ ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ វេទនា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេ ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា’’តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ? អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ…បេ…. ឯវំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ…. អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ…បេ…. ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ…បេ…. បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី’’តិ។

១៧៥. កថំ ‘‘បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សសិស្សាមី’’តិ សិក្ខតិ, ‘‘បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ បស្សសិស្សាមី’’តិ សិក្ខតិ? កតមោ ចិត្តសង្ខារោ? ទីឃំ អស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា – ឯតេ ធម្មា ចិត្តបដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា។ តេ ចិត្តសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា – ឯតេ ធម្មា ចិត្តបដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា។ តេ ចិត្តសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ។ ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី អស្សាសវសេន… ចិត្តសង្ខារបដិសំវេទី បស្សាសវសេន សញ្ញា ច វេទនា ច ចេតសិកា – ឯតេ ធម្មា ចិត្តបដិពទ្ធា ចិត្តសង្ខារា។ តេ ចិត្តសង្ខារេ បស្សម្ភេន្តោ និរោធេន្តោ វូបសមេន្តោ សិក្ខតិ។ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសវសេន វេទនា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ វេទនា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា’’តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ…បេ…. ឯវំ តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ…. អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ…បេ…. បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ…បេ…. បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – ‘‘សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី’’តិ។

អដ្ឋ អនុបស្សនាញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបដ្ឋានានុស្សតិយោ ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាយ។

តតិយចតុក្កនិទ្ទេសោ

១៧៦. កថំ “ចិត្តបដិសំវេទី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “ចិត្តបដិសំវេទី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ? កតមំ តំ ចិត្តំ? ទីឃំ អស្សាសវសេន វិញ្ញាណំ ចិត្តំ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន ...បេ.... បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ អស្សាសវសេន... បស្សម្ភយំ ចិត្តសង្ខារំ បស្សាសវសេន វិញ្ញាណំ ចិត្តំ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មានយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ – ឥទំ ចិត្តំ។

កថំ តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ? ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ...បេ.... សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោតោ តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ។ ឯវំ តំ ចិត្តំ បដិវិទិតំ ហោតិ។ ចិត្តបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន វិញ្ញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ...បេ.... ឯវំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា...បេ.... អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ ចិត្តបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ...បេ.... ចិត្តបដិសំវេទី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ...បេ.... បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

១៧៧. កថំ “អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមី”តិ, “អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ? កតមោ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ? ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ។ យា ចិត្តស្ស អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តិ ឱទគ្យំ អត្តមនតា។ ចិត្តស្ស ទីឃំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ។ យា ចិត្តស្ស អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តិ ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស...បេ.... ចិត្តបដិសំវេទី អស្សាសវសេន... ចិត្តបដិសំវេទី បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ។ យា ចិត្តស្ស អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តិ ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស – អយំ ចិត្តស្ស អភិប្បមោទោ។ អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសវសេន វិញ្ញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ...បេ.... ឯវំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតីតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា...បេ.... អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ...បេ.... អភិប្បមោទយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ...បេ.... បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

១៧៨. កថំ “សមាទហំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “សមាទហំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ? កតមោ សមាធិ [កតមញ្ច សមាធិន្ទិយំ (ស្យា.)]? ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, យា ចិត្តស្ស ឋិតិ សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ [អធិដ្ឋិតិ (ស្យា.)] អវិសាហារោ អវិក្ខេបោ អវិសាហដមានសតា [អវិសាហតមានសតា (ស្យា. ក.)] សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ។ ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ...បេ.... សមាទហំ ចិត្តំ អស្សាសវសេន...បេ.... សមាទហំ ចិត្តំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខេបោ អវិសាហដមានសតា សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ – អយំ សមាធិ។ សមាទហំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសវសេន វិញ្ញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ **អនុបស្សនា** ញាណំ។ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ...បេ.... ឯវំ តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា...បេ.... អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ សមាទហំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ...បេ.... សមាទហំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ...បេ.... បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – "សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី"តិ។

១៧៩. កថំ "វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ? "រាគតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "រាគតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ។ "ទោសតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "ទោសតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ។ "មោហតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ...បេ.... មានតោ វិមោចយំ ចិត្តំ... ទិដ្ឋិយា វិមោចយំ ចិត្តំ... វិចិកិច្ឆាយ វិមោចយំ ចិត្តំ... ថិនតោ វិមោចយំ ចិត្តំ... ឧទ្ធច្ចតោ វិមោចយំ ចិត្តំ... អហិរិកតោ វិមោចយំ ចិត្តំ... "អនោត្តប្បតោ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "អនោត្តប្បតោ វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ។ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសវសេន វិញ្ញាណំ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ សតិ...បេ....។

អនុបស្សតីតិ កថំ តំ ចិត្តំ **អនុបស្សតិ**...បេ.... ឯវំ តំ ចិត្តំ **អនុបស្សតិ**។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា...បេ.... អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ...បេ.... វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ ...បេ.... បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – "សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី"តិ។

អដ្ឋ អនុបស្សនាញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបដ្ឋានានុស្សតិយោ ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាយ។

ចតុត្ថចតុក្កនិទ្ទេសោ

១៨០. កថំ "អនិច្ចានុបស្សី អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "អនិច្ចានុបស្សី បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ? **អនិច្ចន្តិ** កឹ អនិច្ចំ? បញ្ចក្ខន្ធា អនិច្ចា។ កេនដ្ឋេន អនិច្ចា? ឧប្បាទវយដ្ឋេន អនិច្ចា។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧទយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, វយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ កតិ លក្ខណានិ បស្សតិ? បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧទយំ បស្សន្តោ បញ្ចវីសតិ លក្ខណានិ បស្សតិ, វយំ បស្សន្តោ បញ្ចវីសតិ លក្ខណានិ បស្សតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ ឧទយព្ពយំ បស្សន្តោ ឥមានិ បញ្ញាស លក្ខណានិ បស្សតិ។

"រូបេ អនិច្ចានុបស្សី អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "រូបេ អនិច្ចានុបស្សី បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ។ "វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មឹ...បេ.... ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សី អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សី បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ។ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ធម្មា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ ធម្មា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – "ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា"តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ...បេ.... ឯវំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា...បេ.... អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ...បេ.... អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ...បេ.... បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – "សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី"តិ។

កថំ "វិរាគានុបស្សី អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "វិរាគានុបស្សី បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ? រូបេ អាទីនវំ ទិស្វា រូបវិរាគេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។ "រូបេ វិរាគានុបស្សី អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "រូបេ វិរាគានុបស្សី បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ។ វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មឹ...បេ.... ជរាមរណេ អាទីនវំ ទិស្វា ជរាមរណវិរាគេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។ "ជរាមរណេ វិរាគានុបស្សី អស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ, "ជរាមរណេ វិរាគានុបស្សី បស្សសិស្សាមី"តិ សិក្ខតិ។ វិរាគានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ធម្មា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ ធម្មា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – "ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា"តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ...បេ.... ឯវំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា...បេ.... អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ វិរាគានុបស្សី អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ...បេ.... វិរាគានុបស្សី

អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ…បេ… បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

កថំ “និរោធានុបស្សី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “និរោធានុបស្សី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ? រូបេ អាទីនវំ ទិស្វា រូបនិរោធេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។ “រូបេ **និរោធានុបស្សី** អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “រូបេ និរោធានុបស្សី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ វេទនាយ…បេ… សញ្ញាយ… សង្ខារេសុ… វិញ្ញាណេ… ចក្ខុស្មិំ…បេ… ជរាមរណេ អាទីនវំ ទិស្វា ជរាមរណនិរោធេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។ “ជរាមរណេ និរោធានុបស្សី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “ជរាមរណេ និរោធានុបស្សី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។

១៨១. កតិហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ? កតិហាការេហិ អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ? បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ។ អដ្ឋហាការេហិ អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ។

កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ? អនិច្ចដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ, ទុក្ខដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ, អនត្តដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ, សន្តាបដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ, វិបរិណាមដ្ឋេន អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ – ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវោ ហោតិ។

កតមេហិ អដ្ឋហាការេហិ អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ? និទាននិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ, សមុទយនិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ, ជាតិនិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ, បភវនិរោធេន [អាហារនិរោធេន (ស្យា.)] អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ, ហេតុនិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ, បច្ចយនិរោធេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ, ញាណុប្បាទេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ, និរោធុបដ្ឋានេន អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ អវិជ្ជា និរុជ្ឈតិ។ ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អវិជ្ជាយ អាទីនវំ ទិស្វា – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ អវិជ្ជានិរោធេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។ “អវិជ្ជាយ និរោធានុបស្សី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “អវិជ្ជាយ និរោធានុបស្សី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។

កតិហាការេហិ សង្ខារេសុ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ សង្ខារា និរុជ្ឈន្តិ…បេ… កតិហាការេហិ វិញ្ញាណេ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ វិញ្ញាណំ និរុជ្ឈតិ… កតិហាការេហិ នាមរូបេ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ នាមរូបំ និរុជ្ឈតិ… កតិហាការេហិ សឡាយតនេ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ សឡាយតនំ និរុជ្ឈតិ… កតិហាការេហិ ផស្សេ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ ផស្សោ និរុជ្ឈតិ… កតិហាការេហិ វេទនាយ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ វេទនា និរុជ្ឈតិ… កតិហាការេហិ តណ្ហាយ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ តណ្ហា និរុជ្ឈតិ… កតិហាការេហិ ឧបាទានេ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ ឧបាទានំ និរុជ្ឈតិ… កតិហាការេហិ ភវេ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ ភវោ និរុជ្ឈតិ… កតិហាការេហិ ជាតិយា អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ ជាតិ និរុជ្ឈតិ… កតិហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ, កតិហាការេហិ ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ? បញ្ចហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ, អដ្ឋហាការេហិ ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ។

កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ? អនិច្ចដ្ឋេន ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ, ទុក្ខដ្ឋេន…បេ… អនត្តដ្ឋេន…បេ… សន្តាបដ្ឋេន…បេ… វិបរិណាមដ្ឋេន ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ – ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវោ ហោតិ។

កតមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ? និទាននិរោធេន ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ, សមុទយនិរោធេន…បេ… ជាតិនិរោធេន…បេ… បភវនិរោធេន [ភវនិរោធេន (ស្យា.)] … ហេតុនិរោធេន… បច្ចយនិរោធេន… ញាណុប្បាទេន…បេ… និរោធុបដ្ឋានេន ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ជរាមរណំ និរុជ្ឈតិ។ ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ ជរាមរណេ អាទីនវំ ទិស្វា ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ជរាមរណនិរោធេ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។ “ជរាមរណេ និរោធានុបស្សី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “ជរាមរណេ និរោធានុបស្សី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ និរោធានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ធម្មា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ ធម្មា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ…បេ… ឯវំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ… អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ និរោធានុបស្សី អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ…បេ… និរោធានុបស្សី

អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ…បេ… បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ។ តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

១៨២. កថំ “បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ? **បដិនិស្សគ្គា**តិ ទ្វេ បដិនិស្សគ្គា – បរិច្ចាគបដិនិស្សគ្គោ ច បក្ខន្ទនបដិនិស្សគ្គោ ច។ រូបំ បរិច្ចជតីតិ – បរិច្ចាគបដិនិស្សគ្គោ។ រូបនិរោធេ និព្ពានេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – បក្ខន្ទនបដិនិស្សគ្គោ។ “រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ វេទនំ…បេ… សញ្ញំ… សង្ខារេ… វិញ្ញាណំ… ចក្ខុំ…បេ… ជរាមរណំ បរិច្ចជតីតិ – បរិច្ចាគបដិនិស្សគ្គោ។ ជរាមរណនិរោធេ និព្ពានេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – បក្ខន្ទនបដិនិស្សគ្គោ។ “ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ, “ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សសិស្សាមី”តិ សិក្ខតិ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ធម្មា ឧបដ្ឋានំ សតិ អនុបស្សនា ញាណំ។ ធម្មា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ; សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានភាវនា”តិ។

អនុបស្សតីតិ កថំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ? អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ…បេ… បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ…បេ… បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឯវំ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ **ភាវនា**តិ ចតស្សោ ភាវនា។ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា…បេ… អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសបស្សាសានំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ, ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ។ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ, អយំ អធិសីលសិក្ខា; យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ, អយំ អធិចិត្តសិក្ខា; យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ, អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា – ឥមា តិស្សោ សិក្ខាយោ អាវជ្ជន្តោ សិក្ខតិ ជានន្តោ សិក្ខតិ…បេ. … សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ សិក្ខតិ។

បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានតោ វិទិតា វេទនា ឧប្បជ្ជន្តិ, វិទិតា ឧបដ្ឋហន្តិ, វិទិតា អព្ភត្ថំ គច្ឆន្តិ …បេ… បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសបស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អវិក្ខេបំ បជានន្តោ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ; ពលានិ សមោធានេតិ… ពោជ្ឈង្គេ សមោធានេតិ… មគ្គំ សមោធានេតិ… ធម្មេ សមោធានេតិ គោចរញ្ច បជានាតិ សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ។

ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតីតិ កថំ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ? អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ…បេ… តេន វុច្ចតិ – “សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតី”តិ។

អដ្ឋ អនុបស្សនេ ញាណានិ អដ្ឋ ច ឧបដ្ឋានានុស្សតិយោ ចត្តារិ សុត្តន្តិកវត្ថូនិ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាយ។ ឥមានិ ពាត្តឹស សតោការិស្ស ញាណានិ។

សតោការិញាណនិទ្ទេសោ បញ្ចមោ។

៦. ញាណរាសិឆក្កនិទ្ទេសោ

១៨៣. កតមានិ ចតុវីសតិ សមាធិវសេន ញាណានិ? ទីឃំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, ទីឃំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ…បេ… វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ, វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ ឥមានិ ចតុវីសតិ សមាធិវសេន ញាណានិ។

កតមានិ ទ្វេសត្តតិ វិបស្សនាវសេន ញាណានិ? ទីឃំ អស្សាសំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, ទីឃំ បស្សាសំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា…បេ… វិមោចយំ ចិត្តំ អស្សាសំ, វិមោចយំ ចិត្តំ បស្សាសំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា។ ឥមានិ ទ្វេសត្តតិ វិបស្សនាវសេន ញាណានិ។

កតមានិ អដ្ឋ និព្ពិទាញាណានិ? អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ – និព្ពិទាញាណំ, អនិច្ចានុបស្សី បស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ – និព្ពិទាញាណំ…បេ… បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ – និព្ពិទាញាណំ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតីតិ – និព្ពិទាញាណំ។ ឥមានិ អដ្ឋ និព្ពិទាញាណានិ។

កតមានិ អដ្ឋ និព្ពិទានុលោមេ ញាណានិ? អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសំ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្ពិទានុលោមេ ញាណំ, អនិច្ចានុបស្សី បស្សាសំ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្ពិទានុលោមេ ញាណំ…បេ… បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសំ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្ពិទានុលោមេ ញាណំ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសំ ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា និព្ពិទានុលោមេ ញាណំ – ឥមានិ អដ្ឋ និព្ពិទានុលោមេ ញាណានិ។

កតមានិ អដ្ឋ និព្ពិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណានិ? អនិច្ចានុបស្សី អស្សាសំ បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋនា បញ្ញា និព្ពិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណំ, អនិច្ចានុបស្សី បស្សាសំ បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋនា បញ្ញា និព្ពិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណំ…បេ… បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសំ បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋនា បញ្ញា និព្ពិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណំ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសំ បដិសង្ខា សន្តិដ្ឋនា បញ្ញា និព្ពិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណំ – ឥមានិ អដ្ឋ និព្ពិទាបដិប្បស្សទ្ធិញាណានិ។

កតមានិ ឯកវីសតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណានិ? សោតាបត្តិមគ្គេន សក្កាយទិដ្ឋិយា បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ, វិចិកិច្ឆាយ បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ, សីលព្ពតបរាមាសស្ស…បេ… ទិដ្ឋានុសយស្ស, វិចិកិច្ឆានុសយស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ, សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកស្ស, កាមរាគសញ្ញោជនស្ស…បេ… បដិឃសញ្ញោជនស្ស, ឱឡារិកស្ស កាមរាគានុសយស្ស, បដិឃានុសយស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ, អនាគាមិមគ្គេន អនុសហគតស្ស កាមរាគសញ្ញោជនស្ស…បេ… បដិឃសញ្ញោជនស្ស, អនុសហគតស្ស កាមរាគានុសយស្ស, បដិឃានុសយស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ, អរហត្តមគ្គេន, រូបរាគស្ស…បេ… អរូបរាគស្ស, មានស្ស, ឧទ្ធច្ចស្ស, អវិជ្ជាយ, មានានុសយស្ស, ភវរាគានុសយស្ស, អវិជ្ជានុសយស្ស បហីនត្តា សមុច្ឆិន្នត្តា ឧប្បជ្ជតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណំ។ ឥមានិ ឯកវីសតិ វិមុត្តិសុខេ ញាណានិ។ សោឡសវត្ថុកំ អានាបានស្សតិសមាធឹ ភាវយតោ សមធិកានិ ឥមានិ ទ្វេ ញាណសតានិ ឧប្បជ្ជន្តិ។

ញាណរាសិឆក្កនិទ្ទេសោ ឆដ្ឋោ។

អានាបានស្សតិកថា [អានាបានកថា (ស្យា. ក.)] និដ្ឋិតា។

៤. ឥន្ទ្រិយកថា

១. បឋមសុត្តន្តនិទ្ទេសោ

១៨៤. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "ភិក្ខវោ"តិ។ "ភទន្តេ"តិ ["ភទ្ទន្តេ"តិ (ក.)] តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

"បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយានិ។ កតមានិ បញ្ច? សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ" [សំ. និ. ៥.៤៧១]។

១៨៥. ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កតិហាការេហិ វិសុជ្ឈន្តិ? ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បន្នរសហិ អាការេហិ វិសុជ្ឈន្តិ។ អស្សទ្ធេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ, សទ្ធេ បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ, បសាទនីយេ សុត្តន្តេ បច្ចវេក្ខតោ – ឥមេហិ តីហាការេហិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ។ កុសីតេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ, អារទ្ធវីរិយេ បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ, សម្មប្បធានេ បច្ចវេក្ខតោ – ឥមេហិ តីហាការេហិ វីរិយិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ។ មុដ្ឋស្សតី បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ, ឧបដ្ឋិតស្សតី បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ, សតិបដ្ឋានេ បច្ចវេក្ខតោ – ឥមេហិ តីហាការេហិ សតិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ។ អសមាហិតេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ, សមាហិតេ បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ, ឈានវិមោក្ខេ បច្ចវេក្ខតោ – ឥមេហិ តីហាការេហិ សមាធិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ។ ទុប្បញ្ញេ បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ, បញ្ញវន្តេ បុគ្គលេ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ, គម្ភីរញាណចរិយំ បច្ចវេក្ខតោ – ឥមេហិ តីហាការេហិ បញ្ញិន្ទ្រិយំ វិសុជ្ឈតិ។ ឥតិ ឥមេ បញ្ច បុគ្គលេ បរិវជ្ជយតោ , បញ្ច បុគ្គលេ សេវតោ

ភជតោ បយិរុបាសតោ, បញ្ច សុត្តន្តក្ខន្ធេ បច្ចវេក្ខតោ – ឥមេហិ បន្នរសហិ អាការេហិ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ វិសុជ្ឈន្តិ។

កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ, កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ? ទសហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ, ទសហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ។ អស្សទ្ធិយំ បជហន្តោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ, សទ្ធិន្ទ្រិយំ ភាវេន្តោ អស្សទ្ធិយំ បជហតិ; កោសជ្ជំ បជហន្តោ វីរិយិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ, វីរិយិន្ទ្រិយំ ភាវេន្តោ កោសជ្ជំ បជហតិ; បមាទំ បជហន្តោ សតិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ, សតិន្ទ្រិយំ ភាវេន្តោ បមាទំ បជហតិ; ឧទ្ធច្ចំ បជហន្តោ សមាធិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ, សមាធិន្ទ្រិយំ ភាវេន្តោ ឧទ្ធច្ចំ បជហតិ; អវិជ្ជំ បជហន្តោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវេន្តោ អវិជ្ជំ បជហតិ។ ឥមេហិ ទសហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ, ឥមេហិ ទសហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ។

កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ? ទសហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ។ អស្សទ្ធិយស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា សទ្ធិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ; សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ភាវិតត្តា សុភាវិតត្តា អស្សទ្ធិយំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ។ កោសជ្ជស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា វីរិយិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ; វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ភាវិតត្តា សុភាវិតត្តា កោសជ្ជំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ។ បមាទស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា សតិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ; សតិន្ទ្រិយស្ស ភាវិតត្តា សុភាវិតត្តា បមាទោ បហីនោ ហោតិ សុប្បហីនោ។ ឧទ្ធច្ចស្ស បហីនត្តា សុប្បហីនត្តា សមាធិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ; សមាធិន្ទ្រិយស្ស ភាវិតត្តា សុភាវិតត្តា ឧទ្ធច្ចំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ។ អវិជ្ជាយ បហីនត្តា បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវិតំ ហោតិ សុភាវិតំ; បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ភាវិតត្តា សុភាវិតត្តា អវិជ្ជា បហីនា ហោតិ សុប្បហីនា។ ឥមេហិ ទសហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ។

១៨៦. កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ, កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច? ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច។ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ; សោតាបត្តិផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច។ សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ; សកទាគាមិផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច។ អនាគាមិមគ្គក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ; អនាគាមិផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច។ អរហត្តមគ្គក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ; អរហត្តផលក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច។ ឥតិ ចតស្សោ មគ្គវិសុទ្ធិយោ, ចតស្សោ ផលវិសុទ្ធិយោ, ចតស្សោ សមុច្ឆេទវិសុទ្ធិយោ, ចតស្សោ បដិប្បស្សទ្ធិវិសុទ្ធិយោ។ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិយន្តិ; ឥមេហិ ចតូហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ចេវ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច។

កតិនំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា; កតិ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា? អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា; តយោ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា។ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា? សត្តន្នញ្ច សេក្ខានំ, បុថុជ្ជនកល្យាណកស្ស ច – ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា។ កតមេ តយោ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា? សវនេន ពុទ្ធោ តថាគតស្ស សាវកោ ខីណាសវោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ, សយំ ភូតដ្ឋេន បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ, អប្បមេយ្យដ្ឋេន តថាគតោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ – ឥមេ តយោ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា។ ឥតិ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយភាវនា; ឥមេ តយោ បុគ្គលា ភាវិតិន្ទ្រិយា។

សុត្តន្តនិទ្ទេសោ បឋមោ។

២. ទុតិយសុត្តន្តនិទ្ទេសោ

១៨៧. សាវត្ថិនិទានំ។ “បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយានិ។ កតមានិ បញ្ច? សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ , បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ នប្បជានន្តិ, ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ [ចេវ (ក.) សំ. និ. ៥.៤៧៦] វា សមណសម្មតា, ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា; ន ច បនេតេ អាយស្មន្តា [អាយស្មន្តោ សំ. និ. ៥.៤៧៦] សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា

ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។ យេ ច ខោ កេចិ [យេ កេចិ ខោ (ស្យា.), យេ ហិ កេចិ ខោ (ក.) សំ. និ. ៥.៤៧៦ បស្សិតព្ពា] ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយញ្ច អត្ថង្គមញ្ច អស្សាទញ្ច អាទីនវញ្ច និស្សរណញ្ច យថាភូតំ បជានន្តិ, តេ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា, ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា; តេ ច បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី''តិ។

១៨៨. កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយោ ហោតិ; កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ? កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមោ ហោតិ; កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមំ បជានាតិ? កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទោ ហោតិ, កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទំ បជានាតិ? កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវោ ហោតិ; កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវំ បជានាតិ? កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ហោតិ; កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ បជានាតិ?

ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយោ ហោតិ; ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ។ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមោ ហោតិ; ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមំ បជានាតិ។ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទោ ហោតិ; បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទំ បជានាតិ។ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវោ ហោតិ; បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវំ បជានាតិ។ អសីតិសតំ អាការេហិ [អសីតិសតាការេហិ (ស្យា.)] បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ហោតិ; អសីតិសតំ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ បជានាតិ។

កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយោ ហោតិ; កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ? អធិមោក្ខត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, អធិមោក្ខវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, អធិមោក្ខវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ; បគ្គហត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, បគ្គហវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, បគ្គហវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ; ឧបដ្ឋានត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ; អវិក្ខេបត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, អវិក្ខេបវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, អវិក្ខេបវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ; ទស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ទស្សនវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ទស្សនវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អធិមោក្ខត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, បគ្គហត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, អវិក្ខេបត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ទស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនាយ សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អធិមោក្ខវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, បគ្គហវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, អវិក្ខេបវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ទស្សនវសេន ឆន្ទស្ស សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ។ អធិមោក្ខវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, បគ្គហវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, អវិក្ខេបវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, ទស្សនវសេន មនសិការស្ស សមុទយោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ , បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស សមុទយោ ហោតិ។

ឥមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយោ ហោតិ, ឥមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ សមុទយំ បជានាតិ។

កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមោ ហោតិ; កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមំ បជានាតិ? អធិមោក្ខត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, អធិមោក្ខវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, អធិមោក្ខវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ [ឯកត្តំ អនុបដ្ឋានំ (ស្យា.)] សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន អត្ថង្គមោ ហោតិ; បគ្គហត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, បគ្គហវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, បគ្គហវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ; ឧបដ្ឋានត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ; អវិក្ខេបត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, អវិក្ខេបវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, អវិក្ខេបវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ; ទស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ទស្សនវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ទស្សនវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ។

អធិមោក្ខត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, បគ្គហត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, អវិក្ខេបត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ទស្សនត្ថាយ អាវជ្ជនាយ អត្ថង្គមោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ។ អធិមោក្ខវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, បគ្គហវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, អវិក្ខេបវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ទស្សនវសេន ឆន្ទស្ស អត្ថង្គមោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ។ អធិមោក្ខវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, បគ្គហវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, អវិក្ខេបវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, ទស្សនវសេន មនសិការស្ស អត្ថង្គមោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឯកត្តអនុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អត្ថង្គមោ ហោតិ។

ឥមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមោ ហោតិ; ឥមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អត្ថង្គមំ បជានាតិ។

ក. អស្សាទនិទ្ទេសោ

១៨៩. កតមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទោ ហោតិ; កតមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទំ បជានាតិ? អស្សទ្ធិយស្ស អនុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, អស្សទ្ធិយបរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, អធិមោក្ខចរិយាយ វេសារជ្ជំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, សន្តោ ច វិហារាធិគមោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, យំ សទ្ធិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ។

កោសជ្ជស្ស អនុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, កោសជ្ជបរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, បគ្គហចរិយាយ វេសារជ្ជំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, សន្តោ ច វិហារាធិគមោ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, យំ វីរិយិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ។

បមាទស្ស អនុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, បមាទបរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានចរិយាយ វេសារជ្ជំ សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, សន្តោ ច វិហារាធិគមោ សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, យំ សតិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សតិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ។

ឧទ្ធច្ចស្ស អនុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, ឧទ្ធច្ចបរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, អវិក្ខេបចរិយាយ វេសារជ្ជំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, សន្តោ ច វិហារាធិគមោ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, យំ សមាធិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ។

អវិជ្ជាយ អនុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, អវិជ្ជាបរិឡាហស្ស អនុបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, ទស្សនចរិយាយ វេសារជ្ជំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ , សន្តោ ច វិហារាធិគមោ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ ហោតិ, យំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ អយំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អស្សាទោ។

ឥមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទោ ហោតិ; ឥមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អស្សាទំ បជានាតិ។

ខ. អាទីនវនិទ្ទេសោ

១៩០. កតមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវោ ហោតិ; កតមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវំ បជានាតិ? អស្សទ្ធិយស្ស ឧបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, អស្សទ្ធិយបរិឡាហស្ស ឧបដ្ឋានំ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, អនិច្ចដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, ទុក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, អនត្តដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ។

កោសជ្ជស្ស ឧបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, កោសជ្ជបរិឡាហស្ស ឧបដ្ឋានំ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, អនិច្ចដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, ទុក្ខដ្ឋេន...បេ.... អនត្តដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ។

បមាទស្ស ឧបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, បមាទបរិឡាហស្ស ឧបដ្ឋានំ សតិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, អនិច្ចដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, ទុក្ខដ្ឋេន...បេ.... អនត្តដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ។

ឧទ្ធច្ចស្ស ឧបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, ឧទ្ធច្ចបរិឡាហស្ស ឧបដ្ឋានំ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, អនិច្ចដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, ទុក្ខដ្ឋេន...បេ.... អនត្តដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ។

អវិជ្ជាយ ឧបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, អវិជ្ជាបរិឡាហស្ស ឧបដ្ឋានំ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, អនិច្ចដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, ទុក្ខដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ, អនត្តដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទីនវោ ហោតិ។

ឥមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវោ ហោតិ; ឥមេហិ បញ្ចវីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទីនវំ បជានាតិ។

គ. និស្សរណនិទ្ទេសោ

១៩១. កតមេហិ អសីតិសតំ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ហោតិ; កតមេហិ អសីតិសតំ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ បជានាតិ? អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អស្សទ្ធិយា និស្សដំ ហោតិ, អស្សទ្ធិយបរិឡាហា និស្សដំ ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ, តតោ បណីតតរសទ្ធិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរសទ្ធិន្ទ្រិយា និស្សដំ ហោតិ; បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ កោសជ្ជា និស្សដំ ហោតិ, កោសជ្ជបរិឡាហា និស្សដំ ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ, តតោ បណីតតរវីរិយិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរវីរិយិន្ទ្រិយា និស្សដំ ហោតិ; ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ បមាទា និស្សដំ ហោតិ, បមាទបរិឡាហា និស្សដំ

ហោតិ , តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ, តតោ បណីតតរសតិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរសតិន្ទ្រិយា និស្សដំ ហោតិ; អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧទ្ធច្ចា និស្សដំ ហោតិ, ឧទ្ធច្ចបរិឡាហា និស្សដំ ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ, តតោ បណីតតរសមាធិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរសមាធិន្ទ្រិយា និស្សដំ ហោតិ; ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អវិជ្ជាយ និស្សដំ ហោតិ, អវិជ្ជាបរិឡាហា និស្សដំ ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច និស្សដំ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ និស្សដំ ហោតិ, តតោ បណីតតរបញ្ញិន្ទ្រិយស្ស បដិលាភា បុរិមតរបញ្ញិន្ទ្រិយា និស្សដំ ហោតិ។

១៩២. បុព្ពភាគេ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ បឋមជ្ឈានវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, បឋមេ ឈានេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ទុតិយជ្ឈានវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, ទុតិយេ ឈានេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ តតិយជ្ឈានវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, តតិយេ ឈានេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ចតុត្ថជ្ឈានវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, ចតុត្ថេ ឈានេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ , អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អនិច្ចានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ។

អនិច្ចានុបស្សនា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ទុក្ខានុបស្សនាវសេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, ទុក្ខានុបស្សនា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អនត្តានុបស្សនាវសេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អនត្តានុបស្សនា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ និព្ពិទានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, និព្ពិទានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វិរាគានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, វិរាគានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ និរោធានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, និរោធានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ ខយានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, ខយានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វយានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, វយានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វិបរិណាមានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, វិបរិណាមានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អនិមិត្តានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អនិមិត្តានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អប្បណិហិតានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អប្បណិហិតានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សុញ្ញតានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ សុញ្ញតានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ។ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ យថាភូតញាណទស្សនវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, យថាភូតញាណទស្សនេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អាទីនវានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អាទីនវានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ បដិសង្ខានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, បដិសង្ខានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ វិវដ្ដនានុបស្សនាវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ។ វិវដ្ដនានុបស្សនាយ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សោតាបត្តិមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ។

សោតាបត្តិមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សោតាបត្តិផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, សោតាបត្តិផលសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សកទាគាមិមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, សកទាគាមិមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ សកទាគាមិផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, សកទាគាមិផលសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អនាគាមិមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អនាគាមិមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អនាគាមិផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អនាគាមិផលសមាបត្តិយា បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អរហត្តមគ្គវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អរហត្តមគ្គេ បញ្ចហិន្ទ្រិយេហិ អរហត្តផលសមាបត្តិវសេន បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ហោន្តិ។

នេក្ខម្មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កាមច្ឆន្ទតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, អព្យាបាទេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ព្យាបាទតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, អាលោកសញ្ញាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ថិនមិទ្ធតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, អវិក្ខេបេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧទ្ធច្ចតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, ធម្មវវត្ថានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ វិចិកិច្ឆាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, ញាណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អវិជ្ជាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, បាមោជ្ជេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អរតិយា និស្សដានិ ហោន្តិ។

១៨៣. បឋមេ ឈានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ នីវរណេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ, ទុតិយេ ឈានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ វិតក្កវិចារេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ, តតិយេ ឈានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បីតិយា និស្សដានិ ហោន្តិ, ចតុត្ថេ ឈានេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សុខទុក្ខេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ។

អនិច្ចានុបស្សនា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និច្ចសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, ទុក្ខានុបស្សនា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សុខសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, អនត្តានុបស្សនា បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អត្តសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, និព្ពិទានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ នន្ទិយា និស្សដានិ ហោន្តិ, វិរាគានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ រាគតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, និរោធានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សមុទយតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាទានតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, ខយានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឃនសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ , វយានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាយូហនតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, វិបរិណាមានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ធុវសញ្ញាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, អនិមិត្តានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និមិត្តតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, អប្បណិហិតានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ បណិធិយា និស្សដានិ ហោន្តិ, សុញ្ញតានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អភិនិវេសតោ និស្សដានិ ហោន្តិ។ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សារាទានាភិនិវេសតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, យថាភូតញាណទស្សនេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សម្មោហាភិនិវេសតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, អាទីនវានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាលយាភិនិវេសតោ និស្សដានិ ហោន្តិ, បដិសង្ខានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អប្បដិសង្ខាយ និស្សដានិ ហោន្តិ, វិវដ្ដនានុបស្សនាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សញ្ញោគាភិនិវេសតោ និស្សដានិ ហោន្តិ។

សោតាបត្តិមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទិដ្ឋេកដ្ឋេហិ កិលេសេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ, សកទាគាមិមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឱឡារិកេហិ កិលេសេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អនាគាមិមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អនុសហគតេហិ កិលេសេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ, អរហត្តមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សព្ពកិលេសេហិ និស្សដានិ ហោន្តិ, សព្ពេសញ្ញេវ ខីណាសវានំ តត្ថ តត្ថ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ និស្សដានិ ចេវ ហោន្តិ សុនិស្សដានិ ច បដិប្បស្សទ្ធានិ ច សុប្បដិប្បស្សទ្ធានិ ច។

ឥមេហិ អសីតិសតំ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ ហោតិ; ឥមេហិ អសីតិសតំ អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ និស្សរណំ បជានាតិ។

សុត្តន្តនិទ្ទេសោ ទុតិយោ។

បឋមភាណវារោ។

៣. តតិយសុត្តន្តនិទ្ទេសោ

១៨៤. សាវត្ថិនិទានំ [សំ. និ. ៥.៤៧៨-៤៧៩ បស្សិតព្ពា]។ ‘‘បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយានិ។ កតមានិ បញ្ច? សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ កត្ថ ច, ភិក្ខវេ, សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ? ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ – ឯត្ថ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ កត្ថ ច, ភិក្ខវេ, វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ? ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ – ឯត្ថ វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ កត្ថ ច , ភិក្ខវេ, សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ? ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ – ឯត្ថ សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ កត្ថ ច, ភិក្ខវេ, សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ? ចតូសុ ឈានេសុ – ឯត្ថ សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ កត្ថ ច, ភិក្ខវេ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ? ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ – ឯត្ថ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ’’។

ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ?

ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។ ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។ ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន

វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ក. បភេទគណននិទ្ទេសោ

១៨៥. ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? សប្បុរិសសំសេវេ សោតាបត្តិយង្គេ អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ , ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ; សទ្ធម្មស្សវនេ សោតាបត្តិយង្គេ... យោនិសោមនសិការេ សោតាបត្តិយង្គេ... ធម្មានុធម្មបដិបត្តិយា សោតាបត្តិយង្គេ អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ សម្មប្បធានេ បគ្គហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ សម្មប្បធានេ...បេ.... អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ សម្មប្បធានេ...បេ.... ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សម្មប្បធានេ បគ្គហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ...បេ.... ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ... ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? បឋមេ ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ទុតិយេ ឈានេ...បេ.... តតិយេ ឈានេ... ចតុត្ថេ ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? ទុក្ខេ អរិយសច្ចេ ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ទុក្ខសមុទយេ អរិយសច្ចេ...បេ.... ទុក្ខនិរោធេ អរិយសច្ចេ... ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសច្ចេ ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ខ. ចរិយវារោ

១៨៦. ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា?

ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ...បេ.... ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ... ចតូសុ ឈានេសុ... ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតិហាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា? ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។ ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ...បេ.... ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ... ចតូសុ ឈានេសុ... ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។

ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា? សប្បុរិសសំសេវេ សោតាបត្តិយង្គេ អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។ សទ្ធម្មស្សវនេ សោតាបត្តិយង្គេ...បេ.... យោនិសោ មនសិការេ សោតាបត្តិយង្គេ... ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា សោតាបត្តិយង្គេ អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។ ចតូសុ សោតាបត្តិយង្គេសុ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។

ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា? អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ សម្មប្បធានេ បគ្គហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ សម្មប្បធានេ...បេ.... អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ សម្មប្បធានេ...បេ.... ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា សម្មប្បធានេ បគ្គហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា...បេ.... ចតូសុ សម្មប្បធានេសុ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។

ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា? កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។ វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ...បេ.... ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ...បេ.... ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា...បេ.... ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។

ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា? បឋមេ ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។ ទុតិយេ ឈានេ...បេ.... តតិយេ ឈានេ...បេ.... ចតុត្ថេ ឈានេ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា...បេ.... ចតូសុ ឈានេសុ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។

ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន កតមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា? ទុក្ខេ អរិយសច្ចេ ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។ ទុក្ខសមុទយេ អរិយសច្ចេ...បេ.... ទុក្ខនិរោធេ អរិយសច្ចេ... ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសច្ចេ ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយស្ស ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥមេហិ វីសតិយា អាការេហិ បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ចរិយា ទដ្ឋព្ពា។

គ. ចារវិហារនិទ្ទេសោ

១៨៧. ចារោ ច វិហារោ ច អនុពុទ្ធោ ហោតិ បដិវិទ្ធោ, យថាចរន្តំ យថាវិហរន្តំ វិញ្ញូ សព្រហ្មចារី គម្ភីរេសុ ឋានេសុ ឱកប្បេយ្យុំ – “អទ្ធា, អយមាយស្មា បត្តោ វា បាបុណិស្សតិ វា”។

ចរិយាតិ អដ្ឋ ចរិយាយោ – ឥរិយាបថចរិយា, អាយតនចរិយា, សតិចរិយា, សមាធិចរិយា, ញាណចរិយា, មគ្គចរិយា, បត្តិចរិយា, លោកត្ថចរិយាតិ។ **ឥរិយាបថចរិយា**តិ ចតូសុ ឥរិយាបថេសុ។ **អាយតនចរិយា**តិ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ។ **សតិចរិយា**តិ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ។ **សមាធិចរិយា**តិ ចតូសុ ឈានេសុ។ **ញាណចរិយា**តិ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ។ **មគ្គចរិយា**តិ ចតូសុ អរិយមគ្គេសុ។ **បត្តិចរិយា**តិ ចតូសុ សាមញ្ញផលេសុ។ **លោកត្ថចរិយា**តិ តថាគតេសុ អរហន្តេសុ សម្មាសម្ពុទ្ធេសុ, បទេសេ បច្ចេកពុទ្ធេសុ, បទេសេ សាវកេសុ។ ឥរិយាបថចរិយា ច បណិធិសម្បន្នានំ, អាយតនចរិយា ច ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារានំ, សតិចរិយា ច អប្បមាទវិហារីនំ, សមាធិចរិយា ច អធិចិត្តមនុយុត្តានំ, ញាណចរិយា ច ពុទ្ធិសម្បន្នានំ, មគ្គចរិយា ច សម្មា បដិបន្នានំ, បត្តិចរិយា ច អធិគតផលានំ, លោកត្ថចរិយា ច តថាគតានំ អរហន្តានំ សម្មាសម្ពុទ្ធានំ, បទេសេ បច្ចេកពុទ្ធានំ, បទេសេ សាវកានំ។ ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ។

អបរាបិ អដ្ឋ ចរិយាយោ។ អធិមុច្ចន្តោ សទ្ធាយ ចរតិ, បគ្គណ្ហន្តោ វីរិយេន ចរតិ, ឧបដ្ឋាបេន្តោ សតិយា ចរតិ, អវិក្ខេបំ ករោន្តោ សមាធិនា ចរតិ, បជានន្តោ បញ្ញាយ ចរតិ, វិជានន្តោ វិញ្ញាណចរិយាយ ចរតិ, ឯវំ បដិបន្នស្ស កុសលា ធម្មា អាយាបេន្តីតិ អាយតនចរិយាយ ចរតិ, ឯវំ បដិបន្នោ វិសេសមធិគច្ឆតីតិ វិសេស ចរិយាយ ចរតិ – ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ។

អបរាបិ អដ្ឋ ចរិយាយោ។ ទស្សនចរិយា ច សម្មាទិដ្ឋិយា, អភិនិរោបនចរិយា ច សម្មាសង្កប្បស្ស, បរិគ្គហ ចរិយា ច សម្មាវាចាយ, សមុដ្ឋានចរិយា ច សម្មាកម្មន្តស្ស, វោទានចរិយា ច សម្មាអាជីវស្ស, បគ្គហចរិយា ច សម្មាវាយាមស្ស, ឧបដ្ឋានចរិយា ច សម្មាសតិយា, អវិក្ខេបចរិយា ច សម្មាសមាធិស្ស – ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ។

វិហារោតិ អធិមុច្ចន្តោ សទ្ធាយ វិហរតិ, បគ្គណ្ហន្តោ វីរិយេន វិហរតិ, ឧបដ្ឋាបេន្តោ សតិយា វិហរតិ, អវិក្ខេបំ ករោន្តោ សមាធិនា វិហរតិ, បជានន្តោ បញ្ញាយ វិហរតិ។

អនុពុទ្ធោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមោក្ខដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស បគ្គហដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ទស្សនដ្ឋោ អនុពុទ្ធោ ហោតិ។

បដិវិទ្ធោតិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមោក្ខដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស បគ្គហដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស អវិក្ខេបដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ទស្សនដ្ឋោ បដិវិទ្ធោ ហោតិ។ **យថាចរន្ត**ន្តិ ឯវំ សទ្ធាយ ចរន្តំ, ឯវំ វីរិយេន ចរន្តំ, ឯវំ សតិយា ចរន្តំ, ឯវំ សមាធិនា ចរន្តំ, ឯវំ បញ្ញាយ ចរន្តំ។ **យថាវិហរន្ត**ន្តិ ឯវំ សទ្ធាយ វិហរន្តំ, ឯវំ វីរិយេន វិហរន្តំ, ឯវំ សតិយា វិហរន្តំ, ឯវំ សមាធិនា វិហរន្តំ, ឯវំ បញ្ញាយ វិហរន្តំ។ **វិញ្ញូ**តិ វិញ្ញូ វិភាវី មេធាវី បណ្ឌិតា ពុទ្ធិសម្បន្នា។ **សព្រហ្មចារី**តិ ឯកកម្មំ ឯកុទ្ទេសោ សមសិក្ខតា។ **គម្ភីរេសុ ឋានេសូ**តិ គម្ភីរានិ ឋានានិ វុច្ចន្តិ ឈានា ច វិមោក្ខា ច សមាធី ច សមាបត្តិយោ ច មគ្គា ច ផលានិ ច អភិញ្ញាយោ ច បដិសម្ភិទា ច។ **ឱកប្បេយ្យុ**ន្តិ សទ្ទហេយ្យុំ អធិមុច្ចេយ្យុំ។ **អទ្ធា**តិ ឯកំសវចនមេតំ និស្សំសយវចនមេតំ និក្កង្ខវចនមេតំ អទ្វេជ្ឈវចនមេតំ អទ្វេឡ្ហកវចនមេតំ និយោគវចនមេតំ អបណ្ណកវចនមេតំ អវត្ថាបនវចនមេតំ – អទ្ធាតិ។ **អាយស្មា**តិ បិយវចនមេតំ គរុវចនមេតំ សគារវ សប្បតិស្សាធិវចនមេតំ – អាយស្មាតិ។ **បត្តោ វា**តិ អធិគតោ វា។ **បាបុណិស្សតិ វា**តិ អធិគមិស្សតិ វា។

សុត្តន្តនិទ្ទេសោ តតិយោ។

៤. ចតុត្ថសុត្តន្តនិទ្ទេសោ

១៨៨. បុរិមនិទានំ [បរិបុណ្ណនិទានំ (ស្យា. ក.)]។ “បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយានិ។ កតមានិ បញ្ច? សទ្ធិន្ទ្រិយំ, វីរិយិន្ទ្រិយំ, សតិន្ទ្រិយំ, សមាធិន្ទ្រិយំ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កតិហាការេហិ កេនដ្ឋេន ទដ្ឋព្ពានិ? ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឆហាការេហិ តេនដ្ឋេន ទដ្ឋព្ពានិ – អាធិបតេយ្យដ្ឋេន អាទិវិសោធនដ្ឋេន អធិមត្តដ្ឋេន, អធិដ្ឋានដ្ឋេន, បរិយាទានដ្ឋេន, បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន”។

ក. អាធិបតេយ្យដ្ឋនិទ្ទេសោ

១៩៩. កថំ **អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ?** អស្សទ្ធិយំ បជហតោ អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ កោសជ្ជំ បជហតោ បគ្គហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ បមាទំ បជហតោ ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ អវិជ្ជំ បជហតោ ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។

កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន បគ្គហាធិបតេយ្យដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, វីរិយិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន ឧបដ្ឋានាធិបតេយ្យដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សតិន្ទ្រិយស្ស វសេន អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន អវិក្ខេបាធិបតេយ្យដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ កាមច្ឆន្ទំ បជហតោ នេក្ខម្មវសេន ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។

ព្យាបាទំ បជហតោ អព្យាបាទវសេន...បេ.... ថិនមិទ្ធំ បជហតោ អាលោកសញ្ញាវសេន...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហតោ អរហត្តមគ្គវសេន អធិមោក្ខាធិបតេយ្យដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហតោ អរហត្តមគ្គវសេន ទស្សនាធិបតេយ្យដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯវំ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ខ. អាទិវិសោធនដ្ឋនិទ្ទេសោ

២០០. កថំ **អាទិវិសោធនដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ?** អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ, អស្សទ្ធិយសំវរដ្ឋេន [អស្សទ្ធិយំ សំវរដ្ឋេន (ស្យា. ក.) ឯវមីទិសេសុ បទេសុបិ] សីលវិសុទ្ធិ – សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អាទិវិសោធនា។ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ, កោសជ្ជសំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ – វីរិយិន្ទ្រិយស្ស អាទិវិសោធនា។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ, បមាទសំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ – សតិន្ទ្រិយស្ស អាទិវិសោធនា។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ, ឧទ្ធច្ចសំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ – សមាធិន្ទ្រិយស្ស អាទិវិសោធនា។ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ, អវិជ្ជាសំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ – បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អាទិវិសោធនា។ នេក្ខម្មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ, កាមច្ឆន្ទសំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ – បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទិវិសោធនា។ អព្យាបាទេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ, ព្យាបាទសំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ – បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទិវិសោធនា...បេ.... អរហត្តមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ, សព្ពកិលេសសំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ – បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អាទិវិសោធនា។ ឯវំ អាទិវិសោធនដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

គ. អធិមត្តដ្ឋនិទ្ទេសោ

២០១. កថំ **អធិមត្តដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ?** សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ – ឆន្ទវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ ។ ឆន្ទវសេន បាមោជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ – បាមោជ្ជវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បាមោជ្ជវសេន បីតិ ឧប្បជ្ជតិ – បីតិវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បីតិវសេន បស្សទ្ធិ ឧប្បជ្ជតិ – បស្សទ្ធិវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បស្សទ្ធិវសេន សុខំ ឧប្បជ្ជតិ – សុខវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សុខវសេន ឱភាសោ ឧប្បជ្ជតិ – ឱភាសវសេន សទ្ធាវសេន

សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ ឱភាសវសេន សំវេគោ ឧប្បជ្ជតិ – សំវេគវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សំវេជេត្វា ចិត្តំ សមាទហតិ – សមាធិវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ តថា សមាហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ បគ្គណ្ហាតិ – បគ្គហវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ តថាបគ្គហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ អជ្ឈុបេក្ខតិ – ឧបេក្ខាវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ ឧបេក្ខាវសេន នានត្តកិលេសេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ – វិមោក្ខវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ វិមុត្តត្តា តេ ធម្មា ឯករសា ហោន្តិ – ឯករសដ្ឋេន ភាវនាវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ ភាវិតត្តា តតោ បណីតតរេ វិវដ្ដន្តិ – វិវដ្ដនាវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ វិវដ្ដិតត្តា តតោ វោសជ្ជតិ [វោស្សជ្ជតិ (ស្យា. ក.)] – វោសគ្គវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ វោសជ្ជិតត្តា តតោ និរុជ្ឈន្តិ – និរោធវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ និរោធវសេន ទ្វេ វោសគ្គា – បរិច្ចាគវោសគ្គោ ច, បក្ខន្ទនវោសគ្គោ ច។ កិលេសេ ច ខន្ធេ ច បរិច្ចជតីតិ – បរិច្ចាគវោសគ្គោ។ និរោធនិព្ពានធាតុយា ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – បក្ខន្ទនវោសគ្គោ។ និរោធវសេន ឥមេ ទ្វេ វោសគ្គា។

អស្សទ្ធិយស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... អស្សទ្ធិយបរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... ទិដ្ឋេកដ្ឋានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... ឱឡារិកានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... អនុសហគតានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... សព្ពកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ – ឆន្ទវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ...បេ.... វីរិយិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... កោសជ្ជស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... កោសជ្ជបរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... ទិដ្ឋេកដ្ឋានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... សតិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... បមាទស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... បមាទបរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... សមាធិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... ឧទ្ធច្ចស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ ឧទ្ធច្ចបរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ...បេ.... អវិជ្ជាយ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... អវិជ្ជាបរិឡាហស្ស បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... ទិដ្ឋេកដ្ឋានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... ឱឡារិកានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... អនុសហគតានំ កិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ... សព្ពកិលេសានំ បហានាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ – ឆន្ទវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ ឆន្ទវសេន បាមោជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ – បាមោជ្ជវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បាមោជ្ជវសេន បីតិ ឧប្បជ្ជតិ – បីតិវសេន បញ្ញា វសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បីតិវសេន បស្សទ្ធិ ឧប្បជ្ជតិ – បស្សទ្ធិវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បស្សទ្ធិវសេន សុខំ ឧប្បជ្ជតិ – សុខវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សុខវសេន ឱភាសោ ឧប្បជ្ជតិ – ឱភាសវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ ឱភាសវសេន សំវេគោ ឧប្បជ្ជតិ – សំវេគវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សំវេជេត្វា ចិត្តំ សមាទហតិ – សមាធិវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ តថាសមាហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ បគ្គណ្ហាតិ – បគ្គហវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ តថាបគ្គហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ អជ្ឈុបេក្ខតិ – ឧបេក្ខាវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ ឧបេក្ខាវសេន នានត្តកិលេសេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតិ – វិមោក្ខវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ វិមុត្តត្តា តេ ធម្មា ឯករសា ហោន្តិ – ភាវនាវសេន [ឯករសដ្ឋេន ភាវនាវសេន (ស្យា. ក.) អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា] បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ ភាវិតត្តា តតោ បណីតតរេ វិវដ្ដន្តិ – វិវដ្ដនាវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ វិវដ្ដិតត្តា តតោ វោសជ្ជតិ – វោសគ្គវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ វោសជ្ជិតត្តា តតោ និរុជ្ឈន្តិ – និរោធវសេន បញ្ញាវសេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ និរោធវសេន ទ្វេ វោសគ្គា – បរិច្ចាគវោសគ្គោ ច, បក្ខន្ទនវោសគ្គោ ច។ កិលេសេ ច ខន្ធេ ច បរិច្ចជតីតិ – បរិច្ចាគវោសគ្គោ។ និរោធនិព្ពានធាតុយា ចិត្តំ បក្ខន្ទតីតិ – បក្ខន្ទនវោសគ្គោ។ និរោធវសេន ឥមេ ទ្វេ វោសគ្គា។ ឯវំ អធិមត្តដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ទុតិយភាណវារោ។

ឃ. អធិដ្ឋានដ្ឋនិទ្ទេសោ

២០២. កថំ អធិដ្ឋានដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ភាវនាយ ឆន្ទោ ឧប្បជ្ជតិ – ឆន្ទវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិដ្ឋាតិ។ ឆន្ទវសេន បាមោជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ – បាមោជ្ជវសេន សទ្ធាវសេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិដ្ឋាតិ...បេ.... ឯវំ អធិដ្ឋានដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ង. បរិយាទានដ្ឋនិទ្ទេសោ

កថំ បរិយាទានដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ អស្សទ្ធិយំ បរិយាទិយតិ , អស្សទ្ធិយបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ។ បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ កោសជ្ជំ បរិយាទិយតិ, កោសជ្ជបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ បមាទំ បរិយាទិយតិ, បមាទបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ ឧទ្ធច្ចំ បរិយាទិយតិ, ឧទ្ធច្ចបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ។ ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ អវិជ្ជំ បរិយាទិយតិ, អវិជ្ជាបរិឡាហំ បរិយាទិយតិ។ នេក្ខម្មេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ កាមច្ឆន្ទំ បរិយាទិយន្តិ។ អព្យាបាទេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ព្យាបាទំ បរិយាទិយន្តិ។ អាលោកសញ្ញាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ថិនមិទ្ធំ បរិយាទិយន្តិ។ អវិក្ខេបេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ឧទ្ធច្ចំ បរិយាទិយន្តិ...បេ.... អរហត្តមគ្គេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សព្ពកិលេសេ បរិយាទិយន្តិ។ ឯវំ បរិយាទានដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

ច. បតិដ្ឋាបកដ្ឋនិទ្ទេសោ

២០៣. កថំ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ? សទ្ធោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខេ បតិដ្ឋាបេតិ, សទ្ធស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខេ បតិដ្ឋាបេតិ។ វីរិយវា វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហេ បតិដ្ឋាបេតិ, វីរិយវតោ វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហេ បតិដ្ឋាបេតិ។ សតិមា សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានេ បតិដ្ឋាបេតិ, សតិមតោ សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានេ បតិដ្ឋាបេតិ។ សមាហិតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបេ បតិដ្ឋាបេតិ, សមាហិតស្ស សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបេ បតិដ្ឋាបេតិ។ បញ្ញវា បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនេ បតិដ្ឋាបេតិ, បញ្ញវតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនេ បតិដ្ឋាបេតិ។ យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ នេក្ខម្មេ បតិដ្ឋាបេតិ, យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ នេក្ខម្មេ បតិដ្ឋាបេន្តិ។ យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អព្យាបាទេ បតិដ្ឋាបេតិ, យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អព្យាបាទេ បតិដ្ឋាបេន្តិ។ យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាលោកសញ្ញាយ បតិដ្ឋាបេតិ, យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អាលោកសញ្ញាយ បតិដ្ឋាបេន្តិ។ យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អវិក្ខេបេ បតិដ្ឋាបេតិ , យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អវិក្ខេបេ បតិដ្ឋាបេន្តិ...បេ.... យោគាវចរោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អរហត្តមគ្គេ បតិដ្ឋាបេតិ, យោគាវចរស្ស បញ្ចិន្ទ្រិយានិ អរហត្តមគ្គេ បតិដ្ឋាបេន្តិ។ ឯវំ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ ទដ្ឋព្ពានិ។

សុត្តន្តនិទ្ទេសោ ចតុត្ថោ។

៥. ឥន្ទ្រិយសមោធានំ

២០៤. បុថុជ្ជនោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? សេក្ខោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? វីតរាគោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? បុថុជ្ជនោ សមាធឹ ភាវេន្តោ សត្តហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ សេក្ខោ សមាធឹ ភាវេន្តោ អដ្ឋហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ វីតរាគោ សមាធឹ ភាវេន្តោ ទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។

បុថុជ្ជនោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតមេហិ សត្តហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? អាវជ្ជិតត្តា អារម្មណូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សមថនិមិត្តូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, បគ្គហនិមិត្តូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, អវិក្ខេបូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ឱភាសូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សម្បហំសនូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ឧបេក្ខូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ – បុថុជ្ជនោ សមាធឹ ភាវេន្តោ ឥមេហិ សត្តហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។

សេក្ខោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតមេហិ អដ្ឋហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? អាវជ្ជិតត្តា អារម្មណូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សមថនិមិត្តូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, បគ្គហនិមិត្តូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, អវិក្ខេបូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ឱភាសូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សម្បហំសនូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ឧបេក្ខូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ឯកត្តូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ – សេក្ខោ សមាធឹ ភាវេន្តោ ឥមេហិ អដ្ឋហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។

វីតរាគោ សមាធឹ ភាវេន្តោ កតមេហិ ទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? អាវជ្ជិតត្តា អារម្មណូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ...បេ.... ឯកត្តូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ញាណូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, វិមុត្តូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ – វីតរាគោ សមាធឹ ភាវេន្តោ ឥមេហិ ទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។

២០៥. បុថុជ្ជនោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, កតិហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? សេក្ខោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ , កតិហាការេហិ អនុប

ដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? វីតរាគោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ កតិហាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, កតិហាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ?

បុថុជ្ជនោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ នវហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, នវហិ អាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ សេក្ខោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ ទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ទសហិ អាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ វីតរាគោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ ទ្វាទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ទ្វាទសហិ អាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។

បុថុជ្ជនោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ កតមេហិ នវហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, កតមេហិ នវហិ អាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, និច្ចតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ ទុក្ខតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សុខតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ អនត្តតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, អត្តតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ ខយតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ឃនតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ វយតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, អាយូហនានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ វិបរិណាមូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ធុវតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ អនិមិត្តូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, និមិត្តានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ អប្បណិហិតូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, បណិធិអនុបដ្ឋានកុសលោ [បណិធានុបដ្ឋានកុសលោ (ស្យា.)] ហោតិ។ សុញ្ញតូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, អភិនិវេសានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ – បុថុជ្ជនោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ ឥមេហិ នវហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ឥមេហិ នវហិ អាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។

២០៦. សេក្ខោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ កតមេហិ ទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, កតមេហិ ទសហិ អាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, និច្ចតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ...បេ.... សុញ្ញតូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, អភិនិវេសានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ ញាណូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, អញ្ញាណអនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ – សេក្ខោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ ឥមេហិ ទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ឥមេហិ ទសហិ អាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។

វីតរាគោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ កតមេហិ ទ្វាទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, កតមេហិ ទ្វាទសហិ អាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ? អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, និច្ចតោ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ...បេ.... ញាណូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, អញ្ញាណានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ វិសញ្ញោគូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សញ្ញោគានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។ និរោធូបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, សង្ខារានុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ – វីតរាគោ វិបស្សនំ ភាវេន្តោ ឥមេហិ ទ្វាទសហិ អាការេហិ ឧបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ, ឥមេហិ ទ្វាទសហិ អាការេហិ អនុបដ្ឋានកុសលោ ហោតិ។

អាវជ្ជិតត្តា អារម្មណូបដ្ឋានកុសលវសេន ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ, គោចរញ្ច បជានាតិ, សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ...បេ.... ធម្មេ សមោធានេតិ, គោចរញ្ច បជានាតិ, សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ។ **ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតី**តិ កថំ ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ? អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ សមោធានេតិ...បេ.... សមថនិមិត្តូបដ្ឋានកុសលវសេន, បគ្គហនិមិត្តូបដ្ឋានកុសលវសេន, អវិក្ខេបូបដ្ឋានកុសលវសេន, ឱភាសូបដ្ឋានកុសលវសេន, សម្បហំសនូបដ្ឋានកុសលវសេន, ឧបេក្ខូបដ្ឋានកុសលវសេន , ឯកត្តូបដ្ឋានកុសលវសេន, ញាណូបដ្ឋានកុសលវសេន, វិមុត្តូបដ្ឋានកុសលវសេន។

អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន, និច្ចតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន, ទុក្ខតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន, សុខតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន, អនត្តតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន, អត្តតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន, ខយតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន, ឃនតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន, វយតោ ឧបដ្ឋានកុសលវសេន, អាយូហនានុបដ្ឋានកុសលវសេន, វិបរិណាមូបដ្ឋានកុសលវសេន, ធុវតោ អនុបដ្ឋានកុសលវសេន, អនិមិត្តូបដ្ឋានកុសលវសេន, និមិត្តានុបដ្ឋានកុសលវសេន, អប្បណិហិតូបដ្ឋានកុសលវសេន, បណិធិអនុបដ្ឋានកុសលវសេន, សុញ្ញតូបដ្ឋានកុសលវសេន, អភិនិវេសានុបដ្ឋានកុសលវសេន, ញាណូបដ្ឋានកុសលវសេន, អញ្ញាណានុបដ្ឋានកុសលវសេន, វិសញ្ញោគូបដ្ឋានកុសលវសេន, សញ្ញោគានុបដ្ឋានកុសលវសេន , និរោធូបដ្ឋានកុសលវសេន, សង្ខារានុបដ្ឋានកុសលវសេន ឥន្ទ្រិយានិ សមោធានេតិ, គោចរញ្ច បជានាតិ, សមត្ថញ្ច បដិវិជ្ឈតិ។

២០៧. ចតុសដ្ឋិយា អាការេហិ តិណ្ណន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ វសីភាវតាបញ្ញា អាសវានំ ខយេ ញាណំ។ កតមេសំ តិណ្ណន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ? អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស, អញ្ញិន្ទ្រិយស្ស, អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស។

អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ កតិ ឋានានិ គច្ឆតិ? អញ្ញិន្ទ្រិយំ កតិ ឋានានិ គច្ឆតិ? អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ កតិ ឋានានិ គច្ឆតិ? អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ ឯកំ ឋានំ គច្ឆតិ – សោតាបត្តិមគ្គំ។ អញ្ញិន្ទ្រិយំ ឆ ឋានានិ គច្ឆតិ – សោតាបត្តិផលំ, សកទាគាមិមគ្គំ, សកទាគាមិផលំ, អនាគាមិមគ្គំ, អនាគាមិផលំ, អរហត្តមគ្គំ។ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ឯកំ ឋានំ គច្ឆតិ – អរហត្តផលំ។

សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ, វីរិយិន្ទ្រិយំ បគ្គហបរិវារំ ហោតិ, សតិន្ទ្រិយំ ឧបដ្ឋានបរិវារំ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយំ អវិក្ខេបបរិវារំ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយំ ទស្សនបរិវារំ ហោតិ, មនិន្ទ្រិយំ វិជាននបរិវារំ ហោតិ, សោមនស្សិន្ទ្រិយំ អភិសន្ទនបរិវារំ ហោតិ, ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ ហោតិ។ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ជាតា ធម្មា, ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ, សព្ពេវ កុសលា ហោន្តិ, សព្ពេវ អនាសវា ហោន្តិ, សព្ពេវ និយ្យានិកា ហោន្តិ, សព្ពេវ អបចយគាមិនោ ហោន្តិ, សព្ពេវ លោកុត្តរា ហោន្តិ, សព្ពេវ និព្ពានារម្មណា ហោន្តិ។ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយស្ស ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ សហជាតបរិវារា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបរិវារា ហោន្តិ, និស្សយបរិវារា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបរិវារា ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ, សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ។ តេវ តស្ស អាការា ចេវ ហោន្តិ បរិវារា ច។

សោតាបត្តិផលក្ខណេ...បេ.... អរហត្តផលក្ខណេ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមោក្ខបរិវារំ ហោតិ... បេ.... ជីវិតិន្ទ្រិយំ បវត្តសន្តតាធិបតេយ្យបរិវារំ ហោតិ។ អរហត្តផលក្ខណេ ជាតា ធម្មា សព្ពេវ អព្យាកតា ហោន្តិ, ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ សព្ពេវ អនាសវា ហោន្តិ, សព្ពេវ លោកុត្តរា ហោន្តិ, សព្ពេវ និព្ពានារម្មណា ហោន្តិ។ អរហត្តផលក្ខណេ អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយស្ស ឥមានិ អដ្ឋិន្ទ្រិយានិ សហជាតបរិវារា ហោន្តិ ។ តេវ តស្ស អាការា ចេវ ហោន្តិ បរិវារា ច។ ឥតិ ឥមានិ អដ្ឋ អដ្ឋកានិ ចតុសដ្ឋិ ហោន្តិ។

អាសវាតិ កតមេ តេ អាសវា? កាមាសវោ, ភវាសវោ, ទិដ្ឋាសវោ, អវិជ្ជាសវោ។ កត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ [ខិយ្យន្តិ (ក.)]? សោតាបត្តិមគ្គេន អនវសេសោ ទិដ្ឋាសវោ ខីយតិ។ អបាយគមនីយោ កាមាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ ភវាសវោ ខីយតិ, អបាយគមនីយោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកោ កាមាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ អនាគាមិមគ្គេន អនវសេសោ កាមាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ ភវាសវោ ខីយតិ, តទេកដ្ឋោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។ អរហត្តមគ្គេន អនវសេសោ ភវាសវោ ខីយតិ, អនវសេសោ អវិជ្ជាសវោ ខីយតិ។ ឯត្ថេតេ អាសវា ខីយន្តិ។

២០៨. ន តស្ស អទ្ទិដ្ឋមិធត្ថិ កិញ្ចិ, អថោ អវិញ្ញាតមជានិតព្ពំ;
សព្ពំ អភិញ្ញាសិ យទត្ថិ នេយ្យំ, តថាគតោ តេន សមន្តចក្ខូតិ។

សមន្តចក្ខូតិ កេនដ្ឋេន សមន្តចក្ខុ? ចុទ្ទស ពុទ្ធញាណានិ – ទុក្ខេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ពុទ្ធញាណំ...បេ.... សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ ពុទ្ធញាណំ, អនាវរណញាណំ ពុទ្ធញាណំ។ ឥមានិ ចុទ្ទស ពុទ្ធញាណានិ។ ឥមេសំ ចុទ្ទសន្នំ ពុទ្ធញាណានំ អដ្ឋ ញាណានិ សាវកសាធារណានិ, ឆ ញាណានិ អសាធារណានិ សាវកេហិ។

យាវតា ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ ញាតោ, អញ្ញាតោ ទុក្ខដ្ឋោ នត្ថីតិ – សមន្តចក្ខុ។ យំ សមន្តចក្ខុ តំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ។ យាវតា ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ; អផស្សិតោ បញ្ញាយ ទុក្ខដ្ឋោ នត្ថីតិ – សមន្តចក្ខុ។ យំ សមន្តចក្ខុ តំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ។ យាវតា សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ...បេ.... យាវតា និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ... យាវតា មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋោ... យាវតា អត្ថបដិសម្ភិទាយ អត្ថបដិសម្ភិទដ្ឋោ... យាវតា ធម្មបដិសម្ភិទាយ ធម្មបដិសម្ភិទដ្ឋោ... យាវតា និរុត្តិបដិសម្ភិទាយ និរុត្តិបដិសម្ភិទដ្ឋោ... យាវតា បដិភានបដិសម្ភិទាយ បដិភានបដិសម្ភិទដ្ឋោ... យាវតា ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ញាណំ... យាវតា សត្តានំ អាសយានុសយេ ញាណំ... យាវតា យមកបាដិហីរេ ញាណំ... យាវតា មហាករុណាសមាបត្តិយា ញាណំ... យាវតា សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ មនសា, តំ ញាតំ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ បញ្ញាយ។ អផស្សិតំ បញ្ញាយ នត្ថីតិ – សមន្តចក្ខុ។ យំ សមន្តចក្ខុ តំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ, បគ្គហដ្ឋេន វីរិយិន្ទ្រិយំ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិន្ទ្រិយំ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមាធិន្ទ្រិយំ។

សទ្ទហន្តោ បគ្គណ្ហាតិ, បគ្គណ្ហន្តោ សទ្ទហតិ។ សទ្ទហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ, ឧបដ្ឋាបេន្តោ សទ្ទហតិ។ សទ្ទហន្តោ សមាទហតិ, សមាទហន្តោ សទ្ទហតិ។ សទ្ទហន្តោ បជានាតិ, បជានន្តោ សទ្ទហតិ។ បគ្គណ្ហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ, ឧបដ្ឋាបេន្តោ បគ្គណ្ហាតិ។ បគ្គណ្ហន្តោ សមាទហតិ, សមាទហន្តោ បគ្គណ្ហាតិ។ បគ្គណ្ហន្តោ បជានាតិ, បជានន្តោ បគ្គណ្ហាតិ។ បគ្គណ្ហន្តោ សទ្ទហតិ, សទ្ទហន្តោ បគ្គណ្ហាតិ។ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សមាទហតិ, សមាទហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ។ ឧបដ្ឋាបេន្តោ បជានាតិ, បជានន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ។ ឧបដ្ឋាបេន្តោ សទ្ទហតិ, សទ្ទហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ។ ឧបដ្ឋាបេន្តោ បគ្គណ្ហាតិ, បគ្គណ្ហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ។ សមាទហន្តោ បជានាតិ, បជានន្តោ សមាទហតិ។ សមាទហន្តោ សទ្ទហតិ, សទ្ទហន្តោ សមាទហតិ។ សមាទហន្តោ បគ្គណ្ហាតិ, បគ្គណ្ហន្តោ សមាទហតិ។ សមាទហន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ, ឧបដ្ឋាបេន្តោ សមាទហតិ។ បជានន្តោ សទ្ទហតិ, សទ្ទហន្តោ បជានាតិ។ បជានន្តោ បគ្គណ្ហាតិ, បគ្គណ្ហន្តោ បជានាតិ។ បជានន្តោ ឧបដ្ឋាបេតិ, ឧបដ្ឋាបេន្តោ បជានាតិ។ បជានន្តោ សមាទហតិ, សមាទហន្តោ បជានាតិ។

សទ្ទហិតត្តា បគ្គហិតំ, បគ្គហិតត្តា សទ្ទហិតំ។ សទ្ទហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ, ឧបដ្ឋាបិតត្តា សទ្ទហិតំ។ សទ្ទហិតត្តា សមាទហិតំ, សមាទហិតត្តា សទ្ទហិតំ។ សទ្ទហិតត្តា បជានិតំ, បជានិតត្តា សទ្ទហិតំ។ បគ្គហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ , ឧបដ្ឋាបិតត្តា បគ្គហិតំ។ បគ្គហិតត្តា សមាទហិតំ, សមាទហិតត្តា បគ្គហិតំ។ បគ្គហិតត្តា បជានិតំ បជានិតត្តា បគ្គហិតំ។ បគ្គហិតត្តា សទ្ទហិតំ, សទ្ទហិតត្តា បគ្គហិតំ។ ឧបដ្ឋាបិតត្តា សមាទហិតំ, សមាទហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ។ ឧបដ្ឋាបិតត្តា បជានិតំ, បជានិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ។ ឧបដ្ឋាបិតត្តា សទ្ទហិតំ, សទ្ទហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ។ ឧបដ្ឋាបិតត្តា បគ្គហិតំ, បគ្គហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ។ សមាទហិតត្តា បជានិតំ, បជានិតត្តា សមាទហិតំ។ សមាទហិតត្តា សទ្ទហិតំ, សទ្ទហិតត្តា សមាទហិតំ។ សមាទហិតត្តា បគ្គហិតំ, បគ្គហិតត្តា សមាទហិតំ។ សមាទហិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ, ឧបដ្ឋាបិតត្តា សមាទហិតំ។ បជានិតត្តា សទ្ទហិតំ, សទ្ទហិតត្តា បជានិតំ។ បជានិតត្តា បគ្គហិតំ, បគ្គហិតត្តា បជានិតំ។ បជានិតត្តា ឧបដ្ឋាបិតំ, ឧបដ្ឋាបិតត្តា បជានិតំ។ បជានិតត្តា សមាទហិតំ, សមាទហិតត្តា បជានិតំ។

យំ ពុទ្ធចក្ខុ តំ ពុទ្ធញាណំ, យំ ពុទ្ធញាណំ តំ ពុទ្ធចក្ខុ, យេន ចក្ខុនា តថាគតោ សត្តេ បស្សតិ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ [បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនេ (ស្យា. ក.)], អប្បេកច្ចេ នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ។

អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។ អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, កុសីតោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។ ឧបដ្ឋិតស្សតិ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, មុដ្ឋស្សតិ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។ សមាហិតោ បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, អសមាហិតោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។ បញ្ញវា បុគ្គលោ អប្បរជក្ខោ, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ មហារជក្ខោ។

តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ...បេ.... បញ្ញវា បុគ្គលោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ មុទិន្ទ្រិយោ។ **ស្វាការេ ទ្វាការេ**តិ សទ្ធោ បុគ្គលោ ស្វាការោ, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ ទ្វាការោ...បេ.... បញ្ញវា បុគ្គលោ ស្វាការោ, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ទ្វាការោ។ **សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ**តិ សទ្ធោ បុគ្គលោ សុវិញ្ញាបយោ, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ ទុវិញ្ញាបយោ...បេ.... បញ្ញវា បុគ្គលោ សុវិញ្ញាបយោ, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ ទុវិញ្ញាបយោ។

អប្បេកច្ចេ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោ, អប្បេកច្ចេ នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវិនោតិ សទ្ធោ បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី, អស្សទ្ធោ បុគ្គលោ នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវី។ អារទ្ធវីរិយោ បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី , កុសីតោ បុគ្គលោ នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវី...បេ.... បញ្ញវា បុគ្គលោ បរលោកវជ្ជភយទស្សាវី, ទុប្បញ្ញោ បុគ្គលោ នបរលោកវជ្ជភយទស្សាវី។

លោកោតិ ខន្ធលោកោ ធាតុលោកោ អាយតនលោកោ វិបត្តិភវលោកោ វិបត្តិសម្ភវលោកោ សម្បត្តិភវលោកោ សម្បត្តិសម្ភវលោកោ។

ឯកោ លោកោ – សព្ពេ សត្តា អាហារដ្ឋិតិកា។ ទ្វេ លោកា – នាមញ្ច រូបញ្ច។ តយោ លោកា – តិស្សោ វេទនា។ ចត្តារោ លោកា – ចត្តារោ អាហារា។ បញ្ច លោកា – បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា។ ឆ លោកា – ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ។ សត្ត លោកា – សត្ត វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ។ អដ្ឋ លោកា – អដ្ឋ លោកធម្មា។ នវ លោកា – នវ សត្តាវាសា។ ទស លោកា – ទសាយតនានិ។ ទ្វាទស លោកា – ទ្វាទសាយតនានិ។ អដ្ឋារស លោកា – អដ្ឋារស ធាតុយោ។

វជ្ជន្តិ សព្ពេ កិលេសា វជ្ជា, សព្ពេ ទុច្ចរិតា វជ្ជា, សព្ពេ អភិសង្ខារា វជ្ជា, សព្ពេ ភវគាមិកម្មា វជ្ជា។ ឥតិ ឥមស្មិញ្ច លោកេ ឥមស្មិញ្ច វជ្ជេ តិព្ពា ភយសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋិតា ហោន្តិ, សេយ្យថាបិ ឧក្ខិត្តាសិកេ វធកេ។ ឥមេហិ បញ្ញាសាយ អាការេហិ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ជានាតិ បស្សតិ អញ្ញាតិ បដិវិជ្ឈតីតិ។

ឥន្ទ្រិយសមោធានោ បញ្ចមោ។

តតិយភាណវារោ។

ឥន្ទ្រិយកថា និដ្ឋិតា។

៥. វិមោក្ខកថា

១. ឧទ្ទេសោ

២០៩. បុរិមនិទានំ ។ “តយោមេ , ភិក្ខវេ, វិមោក្ខា។ កតមេ តយោ? សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ, អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ, អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ វិមោក្ខា។

“អបិ ច, អដ្ឋសដ្ឋិ វិមោក្ខា – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ, អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ, អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ; អជ្ឈត្តវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ, ពហិទ្ធាវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ, ទុភតោ វុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ; អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា, ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា, ទុភតោ វុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា; អជ្ឈត្តវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា, ពហិទ្ធាវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា, ទុភតោ វុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា; អជ្ឈត្តវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធី [អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា បដិប្បស្សី (ស្យា.)] ចត្តារោ វិមោក្ខា, ពហិទ្ធាវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា, ទុភតោ វុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា; រូបី រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ, អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិ វិមោក្ខោ, សុភំ តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ វិមោក្ខោ; អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ; នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ វិមោក្ខោ; សមយវិមោក្ខោ, អសមយវិមោក្ខោ; សាមយិកោ វិមោក្ខោ, អសាមយិកោ វិមោក្ខោ; កុប្បោ វិមោក្ខោ, អកុប្បោ វិមោក្ខោ; លោកិយោ វិមោក្ខោ, លោកុត្តរោ វិមោក្ខោ; សាសវោ វិមោក្ខោ, អនាសវោ វិមោក្ខោ; សាមិសោ វិមោក្ខោ, និរាមិសោ វិមោក្ខោ; និរាមិសានិរាមិសតរោ វិមោក្ខោ, បណិហិតោ វិមោក្ខោ, អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ, បណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិ វិមោក្ខោ; សញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ, វិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ; ឯកត្តវិមោក្ខោ, នានត្តវិមោក្ខោ , សញ្ញាវិមោក្ខោ, ញាណវិមោក្ខោ; សីតិសិយាវិមោក្ខោ [សីតីសិយាវិមោក្ខោ (សី. អដ្ឋ.)], ឈានវិមោក្ខោ, អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ”។

២. និទ្ទេសោ

២១០. កតមោ **សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ?** ឥធ ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – “សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា”តិ។ សោ តត្ថ អភិនិវេសំ ន ករោតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ អយំ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ?** ឥធ ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – “សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា”តិ។ សោ តត្ថ និមិត្តំ ន ករោតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ អយំ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ?** ឥធ ភិក្ខុ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – “សុញ្ញមិទំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា”តិ។ សោ តត្ថ បណិធឹ ន ករោតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ អយំ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **អជ្ឈត្តវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារិ ឈានានិ – អយំ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ។ កតមោ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ? ចតស្សោ អរូបសមាបត្តិយោ – អយំ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ។ កតមោ ទុភតោ វុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ? ចត្តារោ អរិយមគ្គា – អយំ ទុភតោ វុដ្ឋានោ វិមោក្ខោ។

កតមេ **អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា?** បឋមំ ឈានំ នីវរណេហិ វុដ្ឋាតិ។ ទុតិយំ ឈានំ វិតក្កវិចារេហិ វុដ្ឋាតិ។ តតិយំ ឈានំ បីតិយា វុដ្ឋាតិ។ ចតុត្ថំ ឈានំ សុខទុក្ខេហិ វុដ្ឋាតិ។ ឥមេ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា។

កតមេ **ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា?** អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ វុដ្ឋាតិ។ ឥមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា។

កតមេ **ទុភតោ វុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា?** សោតាបត្តិមគ្គោ សក្កាយទិដ្ឋិវិចិកិច្ឆាសីលព្ពតបរាមាសា ទិដ្ឋានុសយា វិចិកិច្ឆានុសយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ សកទាគាមិមគ្គោ ឱឡារិកា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា ឱឡារិកា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ ។ អនាគាមិមគ្គោ អនុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា អនុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ អរហត្តមគ្គោ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា វុដ្ឋាតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋាតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វុដ្ឋាតិ។ ឥមេ ទុភតោ វុដ្ឋានា ចត្តារោ វិមោក្ខា។

២១១. កតមេ **អជ្ឈត្តវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា?** បឋមំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច, ទុតិយំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ...បេ.... តតិយំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច – ឥមេ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា។

កតមេ **ពហិទ្ធាវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា?** អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច, វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តឹ...បេ.... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តឹ ...បេ.... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តឹ បដិលាភត្ថាយ វិតក្កោ ច វិចារោ ច បីតិ ច សុខញ្ច ចិត្តេកគ្គតា ច – ឥមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា។

កតមេ **ទុភតោ វុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា?** សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ **អនិច្ចានុបស្សនា, ទុក្ខានុបស្សនា, អនត្តានុបស្សនា**។ សកទាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ...បេ.... អនាគាមិមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ...បេ.... អរហត្តមគ្គំ បដិលាភត្ថាយ **អនិច្ចានុបស្សនា, ទុក្ខានុបស្សនា, អនត្តានុបស្សនា** – ឥមេ ទុភតោ វុដ្ឋានានំ អនុលោមា ចត្តារោ វិមោក្ខា។

កតមេ **អជ្ឈត្តវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា?** បឋមស្ស ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា, ទុតិយស្ស ឈានស្ស...បេ.... តតិយស្ស ឈានស្ស...បេ.... ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា – ឥមេ អជ្ឈត្តវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា។

កតមេ **ពហិទ្ធាវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា?** អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ វា វិបាកោ វា, វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា...បេ.... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា...បេ.... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ វា វិបាកោ វា – ឥមេ ពហិទ្ធាវុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា។

កតមេ **ទុភតោ វុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា?** សោតាបត្តិមគ្គស្ស សោតាបត្តិផលំ, សកទាគាមិមគ្គស្ស សកទាគាមិផលំ , អនាគាមិមគ្គស្ស អនាគាមិផលំ, អរហត្តមគ្គស្ស អរហត្តផលំ – ឥមេ ទុភតោ វុដ្ឋានបដិប្បស្សទ្ធី ចត្តារោ វិមោក្ខា។

២១២. កថំ **រូបី រូបានិ បស្សតីតិ – វិមោក្ខោ?** ឥធេកច្ចោ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ នីលនិមិត្តំ មនសិករោតិ, នីលសញ្ញំ បដិលភតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ, សូបធារិតំ ឧបធារេតិ, ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ កត្វា សូបធារិតំ [សុបធារិតំ (ក.)] ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា ពហិទ្ធា នីលនិមិត្តេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ, នីលសញ្ញំ បដិលភតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ, សូបធារិតំ ឧបធារេតិ, ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ កត្វា ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច ឧភយមិទំ រូប”ន្តិ, រូបសញ្ញី ហោតិ។ ឥធេកច្ចោ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ បីត

និមិត្តំ…បេ.… លោហិតនិមិត្តំ…បេ.… ឱទាតនិមិត្តំ មនសិករោតិ, ឱទាតសញ្ញំ បដិលភតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ, សូបធារិតំ ឧបធារេតិ, ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ កត្វា សូបធារិតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា ពហិទ្ធា ឱទាតនិមិត្តេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ, ឱទាតសញ្ញំ បដិលភតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ, សូបធារិតំ ឧបធារេតិ, ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ កត្វា សូបធារិតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អជ្ឈត្តញ្ច ពហិទ្ធា ច ឧភយមិទំ រូប”ន្តិ, រូបសញ្ញី ហោតិ។ ឯវំ រូបី រូបានិ បស្សតីតិ – វិមោក្ខោ។

កថំ **អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិ – វិមោក្ខោ?** ឥធេកច្ចោ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ នីលនិមិត្តំ ន មនសិករោតិ, នីលសញ្ញំ ន បដិលភតិ; ពហិទ្ធា នីលនិមិត្តេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ, នីលសញ្ញំ បដិលភតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ, សូបធារិតំ ឧបធារេតិ, ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ កត្វា សូបធារិតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អជ្ឈត្តំ អរូបំ, ពហិទ្ធា រូបមិទ”ន្តិ, រូបសញ្ញី ហោតិ។ ឥធេកច្ចោ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ បីតនិមិត្តំ…បេ.… លោហិតនិមិត្តំ…បេ.… ឱទាតនិមិត្តំ ន មនសិករោតិ, ឱទាតសញ្ញំ ន បដិលភតិ; ពហិទ្ធា ឱទាតនិមិត្តេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ, ឱទាតសញ្ញំ បដិលភតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ ករោតិ, សូបធារិតំ ឧបធារេតិ, ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេតិ។ សោ តំ និមិត្តំ សុគ្គហិតំ កត្វា សូបធារិតំ ឧបធារេត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថាបេត្វា អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – “អជ្ឈត្តំ អរូបំ ពហិទ្ធា រូបមិទ”ន្តិ, រូបសញ្ញី ហោតិ។ ឯវំ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតីតិ – វិមោក្ខោ។

កថំ **“សុភ”ន្តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ – វិមោក្ខោ?** ឥធ ភិក្ខុ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ, តថា តតិយំ, តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន [អព្យាបជ្ឈេន (ស្យា.)] ផរិត្វា វិហរតិ។ មេត្តាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិកូលា ហោន្តិ។ ករុណាសហគតេន ចេតសា…បេ.… ករុណាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិកូលា ហោន្តិ។ មុទិតាសហគតេន ចេតសា…បេ.… មុទិតាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិកូលា ហោន្តិ។ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ…បេ.… ឧបេក្ខាយ ភាវិតត្តា សត្តា អប្បដិកូលា ហោន្តិ។ ឯវំ “សុភំ” តេវ អធិមុត្តោ ហោតីតិ – វិមោក្ខោ។

២១៣. កតមោ **អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ?** ឥធ ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា “អនន្តោ អាកាសោ”តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ – អយំ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ។

កតមោ **វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ?** ឥធ ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម “អនន្តំ វិញ្ញាណ”ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ – អយំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ។

កតមោ **អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ?** ឥធ ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម “នត្ថិ កិញ្ចី”តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ – អយំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ ។

កតមោ **នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ?** ឥធ ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ – អយំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ វិមោក្ខោ។

កតមោ **សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ វិមោក្ខោ?** ឥធ ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ – អយំ សញ្ញាវេទយិតនិរោធសមាបត្តិ វិមោក្ខោ។

កតមោ **សមយវិមោក្ខោ?** ចត្តារិ ច ឈានានិ ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ – អយំ សមយវិមោក្ខោ។

កតមោ **អសមយវិមោក្ខោ?** ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – អយំ អសមយវិមោក្ខោ។

កតមោ **សាមយិកោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារិ ច ឈានានិ, ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ – អយំ សាមយិកោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **អសាមយិកោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – អយំ អសាមយិកោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **កុប្បោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារិ ច ឈានានិ, ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ – អយំ កុប្បោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **អកុប្បោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – អយំ អកុប្បោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **លោកិយោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារិ ច ឈានានិ, ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ – អយំ លោកិយោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **លោកុត្តរោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – អយំ លោកុត្តរោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **សាសវោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារិ ច ឈានានិ, ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ – អយំ សាសវោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **អនាសវោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – អយំ អនាសវោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **សាមិសោ វិមោក្ខោ?** រូបប្បដិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ – អយំ សាមិសោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **និរាមិសោ វិមោក្ខោ?** អរូបប្បដិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ – អយំ និរាមិសោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **និរាមិសា និរាមិសតរោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – អយំ និរាមិសានិរាមិសតរោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **បណិហិតោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារិ ច ឈានានិ, ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ – អយំ បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ កតមោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ? ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – អយំ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **បណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិ វិមោក្ខោ?** បឋមស្ស ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា ...បេ.... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ វា វិបាកោ វា – អយំ បណិហិតប្បដិប្បស្សទ្ធិ វិមោក្ខោ។

កតមោ **សញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារិ ច ឈានានិ, ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ – អយំ សញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **វិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ?** ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – អយំ វិសញ្ញុត្តោ វិមោក្ខោ។

កតមោ **ឯកត្តវិមោក្ខោ?** ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – អយំ ឯកត្តវិមោក្ខោ។

កតមោ **នានត្តវិមោក្ខោ?** ចត្តារិ ច ឈានានិ, ចតស្សោ ច អរូបសមាបត្តិយោ – អយំ នានត្តវិមោក្ខោ។

២១៤. កតមោ **សញ្ញាវិមោក្ខោ?** សិយា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ, វត្ថុវសេន បរិយាយេន។ កថញ្ច សិយា? អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អា

ទានតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ...បេ.... រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។

វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មឹ...បេ.... ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ...បេ.... ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ សញ្ញាយ មុច្ចតីតិ – សញ្ញាវិមោក្ខោ ។ ឯវំ សិយា, ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស សញ្ញាវិមោក្ខា ឯកោ សញ្ញាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន – អយំ សញ្ញាវិមោក្ខោ។

២១៥. កតមោ **ញាណវិមោក្ខោ?** សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ទស ញាណវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន **សិយា**តិ ។ កថញ្ច សិយា? អនិច្ចានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និច្ចតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ ទុក្ខានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ សុខតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ អនត្តានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អត្តតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ និព្ពិទានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ នន្ទិយា សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ វិរាគានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ រាគតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ និរោធានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ សមុទយតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អាទានតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ អនិមិត្តានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និមិត្តតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ អប្បណិហិតានុបស្សនា ថាភូតំ ញាណំ បណិធិយា សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ សុញ្ញតានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អភិនិវេសតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ទស ញាណវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និច្ចតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ...បេ.... រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អភិនិវេសតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ទស ញាណវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។

វេទនាយ ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មឹ...បេ.... ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ និច្ចតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ...បេ.... ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនា យថាភូតំ ញាណំ អភិនិវេសតោ សម្មោហា អញ្ញាណា មុច្ចតីតិ – ញាណវិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ទស ញាណវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស ញាណវិមោក្ខា ឯកោ ញាណវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន – អយំ ញាណវិមោក្ខោ។

២១៦. កតមោ **សីតិសិយាវិមោក្ខោ?** សិយា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន **សិយា**តិ។ កថញ្ច សិយា? អនិច្ចានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ និច្ចតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ ទុក្ខានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ សុខតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ អនត្តានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ អត្តតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ និព្ពិទានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ នន្ទិយា សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ វិរាគានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ រាគតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ ។ និរោធានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ សមុទយតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ អាទានតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ អនិមិត្តានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ និមិត្តតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ អប្បណិហិតានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ បណិធិយា សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ សុញ្ញតានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ អភិនិវេសតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ –

សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ និច្ចតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ...បេ.... រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ អភិនិវេសតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។

វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មឹ...បេ.... ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ និច្ចតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ...បេ.... ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនា អនុត្តរំ សីតិភាវំ ញាណំ អភិនិវេសតោ សន្តាបបរិឡាហទរថា មុច្ចតីតិ – សីតិសិយាវិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស សីតិសិយាវិមោក្ខា ឯកោ សីតិសិយាវិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន – អយំ សីតិសិយាវិមោក្ខោ។

២១៧. កតមោ **ឈានវិមោក្ខោ?** នេក្ខម្មំ ឈាយតីតិ [ជាយតីតិ (ស្យា.)] ឈានំ។ កាមច្ឆន្ទំ ឈាបេតីតិ – ឈានំ។ ឈាយន្តោ [ជាយន្តោ (ស្យា.)] មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាយន្តីតិ – ធម្មា។ ឈាបេតីតិ – កិលេសេ។ ឈាតេ ច ឈាបេ ច ជានាតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ អព្យាបាទោ ឈាយតីតិ – ឈានំ។ ព្យាបាទំ ឈាបេតីតិ – ឈានំ។ ឈាយន្តោ មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាយន្តីតិ – ធម្មា។ ឈាបេតីតិ – កិលេសេ។ ឈាតេ ច ឈាបេ ច ជានាតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ អាលោកសញ្ញា ឈាយតីតិ – ឈានំ។ ថិនមិទ្ធំ ឈាបេតីតិ – ឈានំ...បេ.... អវិក្ខេបោ ឈាយតីតិ – ឈានំ។ ឧទ្ធច្ចំ ឈាបេតីតិ – ឈានំ។ ធម្មវវត្ថានំ ឈាយតីតិ – ឈានំ។ វិចិកិច្ឆំ ឈាបេតីតិ – ឈានំ។ ញាណំ ឈាយតីតិ – ឈានំ។ អវិជ្ជំ ឈាបេតីតិ – ឈានំ។ បាមោជ្ជំ ឈាយតីតិ – ឈានំ។ អរតឹ ឈាបេតីតិ – ឈានំ។ បឋមំ ឈានំ ឈាយតីតិ – ឈានំ។ នីវរណេ ឈាបេតីតិ – ឈានំ...បេ.... អរហត្តមគ្គោ ឈាយតីតិ – ឈានំ។ សព្ពកិលេសេ ឈាបេតីតិ – ឈានំ។ ឈាយន្តោ មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាយន្តីតិ – ធម្មា។ ឈាបេតីតិ – កិលេសេ។ ឈាតេ ច ឈាបេ ច ជានាតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ – អយំ ឈានវិមោក្ខោ។

២១៨. កតមោ **អនុបាទា ចិត្តស្ស វិមោក្ខោ?** សិយា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន **សិយា**តិ ។ កថញ្ច សិយា? អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អាទានតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ...បេ.... រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ហោន្តិ, ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។

វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មឹ...បេ.... ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ...បេ.... ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ ឧបាទានា មុច្ចតីតិ – អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។ ឯវំ សិយា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ

ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ហោន្តិ , ទស អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខា ឯកោ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ ហោតិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។

អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ កតិហុបាទានេហិ មុច្ចតិ? ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ កតិហុបាទានេហិ មុច្ចតិ? អនត្តានុបស្សនាញាណំ កតិហុបាទានេហិ មុច្ចតិ? និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ...បេ.... វិរាគានុបស្សនាញាណំ... និរោធានុបស្សនាញាណំ... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ... អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ... អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ... សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ កតិហុបាទានេហិ មុច្ចតីតិ?

អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។ អនត្តានុបស្សនាញាណំ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។ វិរាគានុបស្សនាញាណំ ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។ និរោធានុបស្សនាញាណំ ចតូហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ ចតូហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។

អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ? ទិដ្ឋុបាទានា, សីលព្ពតុបាទានា, អត្តវាទុបាទានា – អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ កតមា ឯកុបាទានា [ឯកូបាទានា (សី. អដ្ឋ.)] មុច្ចតិ? កាមុបាទានា – ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ ឥទំ ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។ [ឥមា ឯកុបាទានា (ស្យា.)] អនត្តានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ? ទិដ្ឋុបាទានា, សីលព្ពតុបាទានា, អត្តវាទុបាទានា – អនត្តានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ កតមា ឯកុបាទានា មុច្ចតិ? កាមុបាទានា – និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ ឥទំ ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។ វិរាគានុបស្សនាញាណំ កតមា ឯកុបាទានា មុច្ចតិ? កាមុបាទានា – វិរាគានុបស្សនាញាណំ ឥទំ ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។ និរោធានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ ចតូហុបាទានេហិ មុច្ចតិ? កាមុបាទានា, ទិដ្ឋុបាទានា, សីលព្ពតុបាទានា, អត្តវាទុបាទានា – និរោធានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ ចតូហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ ចតូហុបាទានេហិ មុច្ចតិ? កាមុបាទានា, ទិដ្ឋុបាទានា, សីលព្ពតុបាទានា, អត្តវាទុបាទានា – បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ ចតូហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ? ទិដ្ឋុបាទានា, សីលព្ពតុបាទានា, អត្តវាទុបាទានា – អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ កតមា ឯកុបាទានា មុច្ចតិ? កាមុបាទានា – អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ ឥទំ ឯកុបាទានា មុច្ចតិ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ កតមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ? ទិដ្ឋុបាទានា, សីលព្ពតុបាទានា, អត្តវាទុបាទានា – សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ ឥមេហិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចតិ។

យញ្ច អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ, យញ្ច អនត្តានុបស្សនាញាណំ, យញ្ច អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ, យញ្ច សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ – ឥមានិ ចត្តារិ ញាណានិ តីហុបាទានេហិ មុច្ចន្តិ – ទិដ្ឋុបាទានា, សីលព្ពតុបាទានា, អត្តវាទុបាទានា។ យញ្ច ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ, យំ ច និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ, យញ្ច វិរាគានុបស្សនាញាណំ, យញ្ច អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ – ឥមានិ ចត្តារិ ញាណានិ ឯកុបាទានា មុច្ចន្តិ – កាមុបាទានា។ យញ្ច និរោធានុបស្សនាញាណំ, យញ្ច បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ – ឥមានិ ទ្វេ ញាណានិ ចតូហុបាទានេហិ មុច្ចន្តិ – កាមុបាទានា, ទិដ្ឋុបាទានា, សីលព្ពតុបាទានា, អត្តវាទុបាទានា – អយំ អនុបាទាចិត្តស្ស វិមោក្ខោ។

វិមោក្ខកថាយ បឋមភាណវារោ។

២១៨. តីណិ ខោ បនិមានិ វិមោក្ខមុខានិ លោកនិយ្យានាយ សំវត្តន្តិ។ សព្ពសង្ខារេ បរិច្ឆេទបរិវដុមតោ [បរិច្ឆេទបរិវដ្ដមតោ (ស្យា.)] សមនុបស្សនតាយ អនិមិត្តាយ ច ធាតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ, សព្ពសង្ខារេសុ មនោសមុត្តេជនតាយ អប្បណិហិតាយ ច ធាតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ, សព្ពធម្មេ បរតោ សមនុបស្សនតាយ សុញ្ញតាយ ច ធាតុយា ចិត្តសម្បក្ខន្ទនតាយ – ឥមានិ តីណិ វិមោក្ខមុខានិ លោកនិយ្យានាយ សំវត្តន្តិ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ, ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ, អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កី ពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កី ពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ កី ពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ។

អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អធិមោក្ខពហុលោ កតមិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បស្សទ្ធិពហុលោ កតមិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ? អនត្តតោ មនសិករោន្តោ វេទពហុលោ កតមិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អធិមោក្ខពហុលោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បស្សទ្ធិពហុលោ សមាធិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ។ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ វេទពហុលោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ បដិលភតិ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ, ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា [តទន្វយានិ (ស្យា.)] ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, កេនដ្ឋេន ភាវនា, កោ ភាវេតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ, ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, កេនដ្ឋេន ភាវនា, កោ ភាវេតិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ, ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, កេនដ្ឋេន ភាវនា, កោ ភាវេតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ។ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ; នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស ឥន្ទ្រិយភាវនា។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស សមាធិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ , សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ , ឯករសា ហោន្តិ។ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ; នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស ឥន្ទ្រិយភាវនា។ អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ។ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ; នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស ឥន្ទ្រិយភាវនា។

២២០. អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ? ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ? បដិវេធកាលេ កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ? បដិវេធាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ? កេនដ្ឋេន ភាវនា? កេនដ្ឋេន បដិវេធោ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ? ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ , អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ? បដិវេធកាលេ កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ? បដិវេធាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ? កេនដ្ឋេន ភាវនា? កេនដ្ឋេន បដិវេធោ? អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ? ភាវនាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ? បដិវេធកាលេ កតមិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ? បដិវេធាយ កតិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ? កេនដ្ឋេន ភាវនា? កេនដ្ឋេន បដិវេធោ?

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស សទ្ធិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ , សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិវេធកាលេ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ បដិវេធាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ។ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ។ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ, ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស សមាធិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិវេធកាលេ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ បដិវេធាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា

ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ។ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ។ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ, ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ ភាវនាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិវេធកាលេបិ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អាធិបតេយ្យំ ហោតិ។ បដិវេធាយ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ។ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ។ ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ, ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ។

២២១. អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កតមិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ? កតមិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាវិមុត្តោ [សទ្ធាធិមុត្តោ (ស្យា.)] ហោតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កតមិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ? កតមិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខី [កាយសក្ខិ (ស្យា. ក.) អភិ. បុ. ប. ៩៥ បស្សិតព្ពា] ហោតិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ កតមិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ? កតមិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ?

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាវិមុត្តោ ហោតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខី ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ។

សទ្ទហន្តោ វិមុត្តោតិ – សទ្ធាវិមុត្តោ។ ផុដ្ឋត្តា សច្ឆិកតោតិ [សច្ឆិករោតីតិ (ស្យា. បី.)] – កាយសក្ខី។ ទិដ្ឋត្តា បត្តោតិ – ទិដ្ឋិប្បត្តោ។ សទ្ទហន្តោ វិមុច្ចតីតិ – សទ្ធាវិមុត្តោ។ ឈានផស្សំ បឋមំ ផុសតិ, បច្ឆា និរោធំ និព្ពានំ សច្ឆិករោតីតិ – កាយសក្ខី។ “ទុក្ខា សង្ខារា, សុខោ និរោធោ”តិ ញាតំ ហោតិ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ បញ្ញាយាតិ – ទិដ្ឋិប្បត្តោ។ យោ ចាយំ បុគ្គលោ សទ្ធាវិមុត្តោ, យោ ច កាយសក្ខី, យោ ច ទិដ្ឋិប្បត្តោ, សិយា ឥមេ តយោ បុគ្គលា សទ្ធាវិមុត្តាបិ កាយសក្ខីបិ ទិដ្ឋិប្បត្តាបិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន **សិយា**តិ។ កថញ្ច សិយា? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាវិមុត្តោ ហោតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាវិមុត្តោ ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាវិមុត្តោ ហោតិ។ ឯវំ ឥមេ តយោ បុគ្គលា សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តា។

ទុក្ខតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខី ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខី ហោតិ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខី ហោតិ។ ឯវំ ឥមេ តយោ បុគ្គលា សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី។

អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ។ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ។ ឯវំ ឥមេ តយោ បុគ្គលា បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា។

យោ ចាយំ បុគ្គលោ សទ្ធាវិមុត្តោ, យោ ច កាយសក្ខី, យោ ច ទិដ្ឋិប្បត្តោ, ឯវំ សិយា ឥមេ តយោ បុគ្គលា សទ្ធាវិមុត្តាបិ កាយសក្ខីបិ ទិដ្ឋិប្បត្តាបិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។ យោ ចាយំ បុគ្គលោ សទ្ធាវិមុត្តោ, យោ ច កាយសក្ខី, យោ ច ទិដ្ឋិប្បត្តោ, សិយា ឥមេ តយោ បុគ្គលា…បេ.… អញ្ញោយេវ សទ្ធាវិមុត្តោ, អញ្ញោ កាយសក្ខី, អញ្ញោ ទិដ្ឋិប្បត្តោ **សិយា**តិ។ កថញ្ច សិយា? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាវិមុត្តោ ហោតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខី ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ។ យោ ចាយំ បុគ្គលោ សទ្ធាវិមុត្តោ, យោ ច កាយសក្ខី, យោ ច ទិដ្ឋិប្បត្តោ, ឯវំ សិយា ឥមេ តយោ បុគ្គលា សទ្ធាវិមុត្តាបិ កាយសក្ខីបិ ទិដ្ឋិប្បត្តាបិ វត្ថុវសេន បរិយាយេន។ អញ្ញោយេវ សទ្ធាវិមុត្តោ, អញ្ញោ កាយសក្ខី, អញ្ញោ ទិដ្ឋិប្បត្តោ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភតិ; តេន វុច្ចតិ – “សទ្ធានុសារី”។ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចតុន្នំ

ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ។ យេ ហិ កេចិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភន្តិ , សព្ពេ តេ សទ្ធានុសារិនោ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ; តេន វុច្ចតិ – "សទ្ធាវិមុត្តោ"។ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ ។ យេហិ កេចិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតា, សព្ពេ តេ សទ្ធាវិមុត្តា។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ, សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សកទាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ...បេ.... សកទាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ...បេ.... អនាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ... អនាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ...បេ.... អរហត្តមគ្គំ បដិលភតិ... អរហត្តំ [អរហត្តផលំ (ស្យា. ក.) អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា] សច្ឆិកតំ ហោតិ; តេន វុច្ចតិ – "សទ្ធាវិមុត្តោ"។ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ...បេ.... សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ។ យេហិ កេចិ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន អរហត្តំ សច្ឆិកតា, សព្ពេ តេ សទ្ធាវិមុត្តា។

ទុក្ខតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភតិ; តេន វុច្ចតិ – "កាយសក្ខី"។ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ , សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ។ យេ ហិ កេចិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភន្តិ, សព្ពេ តេ កាយសក្ខី។

ទុក្ខតោ មនសិករោតោ សមាធិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ...បេ.... សកទាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ...បេ.... សកទាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ...បេ.... អនាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ...បេ.... អនាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ...បេ.... អរហត្តមគ្គំ បដិលភតិ...បេ.... អរហត្តំ សច្ឆិកតំ ហោតិ; តេន វុច្ចតិ – "កាយសក្ខី"។ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ។ យេហិ កេចិ សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន អរហត្តំ សច្ឆិកតា, សព្ពេ តេ កាយសក្ខី។

អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភតិ; តេន វុច្ចតិ – "ធម្មានុសារី"។ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ...បេ.... សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចតុន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ ភាវនា ហោតិ។ យេ ហិ កេចិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលភន្តិ, សព្ពេ តេ ធម្មានុសារិនោ។

អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ; តេន វុច្ចតិ – "ទិដ្ឋិប្បត្តោ"។ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ...បេ.... សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ។ យេហិ កេចិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន សោតាបត្តិផលំ សច្ឆិកតា, សព្ពេ តេ ទិដ្ឋិប្បត្តា។

អនត្តតោ មនសិករោតោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ អធិមត្តំ ហោតិ, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស អធិមត្តត្តា សកទាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ...បេ.... សកទាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ...បេ.... អនាគាមិមគ្គំ បដិលភតិ...បេ.... អនាគាមិផលំ សច្ឆិកតំ ហោតិ...បេ.... អរហត្តមគ្គំ បដិលភតិ...បេ.... អរហត្តំ សច្ឆិកតំ ហោតិ; តេន វុច្ចតិ – "ទិដ្ឋិប្បត្តោ"។ ចត្តារិន្ទ្រិយានិ តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ចត្តារិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ។ យេហិ កេចិ បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន អរហត្តំ សច្ឆិកតា, សព្ពេ តេ ទិដ្ឋិប្បត្តា។

២២២. យេ ហិ កេចិ នេក្ខម្មំ ភាវិតា វា ភាវេន្តិ វា ភាវិស្សន្តិ វា, អធិគតា វា អធិគច្ឆន្តិ វា អធិគមិស្សន្តិ វា, បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, បដិលទ្ធា វា បដិលភន្តិ វា បដិលភិស្សន្តិ វា, បដិវិទ្ធា វា បដិវិជ្ឈន្តិ វា បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ វា, សច្ឆិកតា វា សច្ឆិករោន្តិ វា សច្ឆិករិស្សន្តិ វា, ផស្សិតា វា ផស្សន្តិ វា ផស្សិស្សន្តិ វា, វសិប្បត្តា វា

បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, បារមិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, វេសារជ្ជប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, សព្ពេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តា, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា។

យេ ហិ កេចិ អព្យាបាទំ...បេ.... អាលោកសញ្ញំ... អវិក្ខេបំ... ធម្មវវត្ថានំ... ញាណំ... បាមោជ្ជំ... បឋមំ ឈានំ... ទុតិយំ ឈានំ... តតិយំ ឈានំ... ចតុត្ថំ ឈានំ... អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិំ... វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិំ ... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិំ... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិំ... អនិច្ចានុបស្សនំ... ទុក្ខានុបស្សនំ... អនត្តានុបស្សនំ... និព្ពិទានុបស្សនំ... វិរាគានុបស្សនំ ... និរោធានុបស្សនំ... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនំ... ខយានុបស្សនំ... វយានុបស្សនំ... វិបរិណាមានុបស្សនំ... អនិមិត្តានុបស្សនំ... អប្បណិហិតានុបស្សនំ... សុញ្ញតានុបស្សនំ... អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនំ... យថាភូតញាណទស្សនំ... អាទីនវានុបស្សនំ... បដិសង្ខានុបស្សនំ... វិវដ្ដនានុបស្សនំ... សោតាបត្តិមគ្គំ... សកទាគាមិមគ្គំ... អនាគាមិមគ្គំ... អរហត្តមគ្គំ...។

យេ ហិ កេចិ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ... ចត្តារោ សម្មប្បធានេ... ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទេ... បញ្ចិន្ទ្រិយានិ... បញ្ច ពលានិ... សត្ត ពោជ្ឈង្គេ... អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ... យេ ហិ កេចិ អដ្ឋ វិមោក្ខេ ភាវិតា វា ភាវេន្តិ វា ភាវិស្សន្តិ វា, អធិគតា វា អធិគច្ឆន្តិ វា អធិគមិស្សន្តិ វា, បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, បដិលទ្ធា វា បដិលភន្តិ វា បដិលភិស្សន្តិ វា, បដិវិទ្ធា វា បដិវិជ្ឈន្តិ វា បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ វា, សច្ឆិកតា វា សច្ឆិករោន្តិ វា សច្ឆិករិស្សន្តិ វា, ផស្សិតា វា ផស្សន្តិ វា ផស្សិស្សន្តិ វា, វសិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា បារមិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, វេសារជ្ជប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, សព្ពេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តា, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា។

យេ ហិ កេចិ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា...បេ.... សព្ពេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តា, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា។

យេ ហិ កេចិ តិស្សោ វិជ្ជា បដិវិទ្ធា វា បដិវិជ្ឈន្តិ វា បដិវិជ្ឈិស្សន្តិ វា...បេ.... សព្ពេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តា, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា។

យេ ហិ កេចិ តិស្សោ សិក្ខា សិក្ខិតា វា សិក្ខន្តិ វា សិក្ខិស្សន្តិ វា, សច្ឆិកតា វា សច្ឆិករោន្តិ វា សច្ឆិករិស្សន្តិ វា, ផស្សិតា វា ផស្សន្តិ វា ផស្សិស្សន្តិ វា, វសិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, បារមិប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, វេសារជ្ជប្បត្តា វា បាបុណន្តិ វា បាបុណិស្សន្តិ វា, សព្ពេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តា, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា។

យេ ហិ កេចិ ទុក្ខំ បរិជានន្តិ សមុទយំ បជហន្តិ និរោធំ សច្ឆិករោន្តិ មគ្គំ ភាវេន្តិ, សព្ពេ តេ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តា, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា។

កតិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ? កតិហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ? ចតូហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ។ ចតូហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ។ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ, សមុទយសច្ចំ បហានប្បដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ, និរោធសច្ចំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ, មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ។ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ។ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តោ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តោ។

កតិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ? កតិហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ ? នវហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ, នវហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ។ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ, សមុទយសច្ចំ បហានប្បដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ, និរោធសច្ចំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ, មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ។ អភិញ្ញាបដិវេធោ ច សព្ពធម្មានំ, បរិញ្ញាបដិវេធោ ច សព្ពសង្ខារានំ, បហានប្បដិវេធោ ច សព្ពាកុសលានំ, ភាវនាបដិវេធោ ច ចតុន្នំ មគ្គានំ, សច្ឆិកិរិយាបដិវេធោ ច និរោធស្ស។ ឥមេហិ នវហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ។ ឥមេហិ នវហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តោ, សមាធិន្ទ្រិយស្ស វសេន កាយសក្ខី, បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តោ។

ទុតិយភាណវារោ។

២២៣. អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ កថំ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ខយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ ភយតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតោ សង្ខារា ឧបដ្ឋន្តិ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កឹ ពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កឹ ពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ កឹ ពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលំ ចិត្តំ ហោតិ។

អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អធិមោក្ខពហុលោ កតមំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បស្សទ្ធិពហុលោ កតមំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ? អនត្តតោ មនសិករោន្តោ វេទពហុលោ កតមំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អធិមោក្ខពហុលោ អនិមិត្តំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បស្សទ្ធិពហុលោ អប្បណិហិតំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ។ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ វេទពហុលោ សុញ្ញតំ វិមោក្ខំ បដិលភតិ។

២២៤. អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, កេនដ្ឋេន ភាវនា, កោ ភាវេតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, កេនដ្ឋេន ភាវនា, កោ ភាវេតិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ , សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, កេនដ្ឋេន ភាវនា, កោ ភាវេតិ?

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ។ ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ។ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ; នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស វិមោក្ខភាវនា។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ។ ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ។ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ; នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស វិមោក្ខភាវនា។ អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ។ ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ។ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា។ យោ សម្មាបដិបន្នោ សោ ភាវេតិ; នត្ថិ មិច្ឆាបដិបន្នស្ស វិមោក្ខភាវនា។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, បដិវេធកាលេ កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, បដិវេធាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, កេនដ្ឋេន ភាវនា, កេនដ្ឋេន បដិវេធោ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, បដិវេធកាលេ កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, បដិវេធាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, កេនដ្ឋេន ភាវនា, កេនដ្ឋេន បដិវេធោ? អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ភាវនាយ កតិ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, បដិវេធកាលេ កតមោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, បដិវេធាយ កតិវិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ , និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, កេនដ្ឋេន ភាវនា, កេនដ្ឋេន បដិវេធោ?

២២៥. អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អធិមោក្ខពហុលស្ស អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, បដិវេធកាលេបិ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, បដិវេធាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ, ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ, ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បស្សទ្ធិពហុលស្ស អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, បដិវេធកាលេបិ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, បដិវេធាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ, ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ, ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ វេទពហុលស្ស សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ភាវនាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, បដិវេធកាលេបិ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, បដិវេធាយ ទ្វេ វិមោក្ខា តទន្វយា ហោន្តិ, សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ, ឯករសា ហោន្តិ, ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, ទស្សនដ្ឋេន បដិវេធោ, ឯវំ បដិវិជ្ឈន្តោបិ ភាវេតិ, ភាវេន្តោបិ បដិវិជ្ឈតិ។

២២៦. អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កតមោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ? កតមវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាវិមុត្តោ ហោតិ ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កតមោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ? កតមវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខី ហោតិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ កតមោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ? កតមវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ?

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ។ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា សទ្ធាវិមុត្តោ ហោតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ។ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា កាយសក្ខី ហោតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អធិមត្តោ ហោតិ។ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស អធិមត្តត្តា ទិដ្ឋិប្បត្តោ ហោតិ។

សទ្ទហន្តោ វិមុត្តោតិ – សទ្ធាវិមុត្តោ។ ផុដ្ឋត្តា សច្ឆិកតោតិ – កាយសក្ខី។ ទិដ្ឋត្តា បត្តោតិ – ទិដ្ឋិប្បត្តោ។ សទ្ទហន្តោ វិមុច្ចតីតិ – សទ្ធាវិមុត្តោ។ ឈានផស្សំ បឋមំ ផុសតិ, បច្ឆា និរោធំ និព្ពានំ សច្ឆិករោតីតិ – កាយសក្ខី។ “ទុក្ខា សង្ខារា, សុខោ និរោធោ”តិ ញាតំ ហោតិ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ បញ្ញាយាតិ – ទិដ្ឋិប្បត្តោ... បេ.... យេ ហិ កេចិ នេក្ខម្មំ ភាវិតា វា ភាវេន្តិ វា ភាវិស្សន្តិ វា...បេ.... សព្ពេ តេ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តា, អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន កាយសក្ខី, សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា។

យេ ហិ កេចិ អព្យាបាទំ... អាលោកសញ្ញំ... អវិក្ខេបំ... យេ ហិ កេចិ ទុក្ខំ បរិជានន្តិ, សមុទយំ បជហន្តិ, និរោធំ សច្ឆិករោន្តិ, មគ្គំ ភាវេន្តិ, សព្ពេ តេ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តា, អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន កាយសក្ខី, សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តា។

កតិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ? កតិហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ? ចតូហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ។ ចតូហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ។ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ, សមុទយសច្ចំ បហានបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ។ និរោធសច្ចំ សច្ឆិកិរិយាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ។ មគ្គសច្ចំ ភាវនាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ។ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ។ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តោ, អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន កាយសក្ខី, សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តោ។

កតិហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ? កតិហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ? នវហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ។ នវហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈតិ។ ទុក្ខសច្ចំ បរិញ្ញាបដិវេធំ បដិវិជ្ឈតិ...បេ.... សច្ឆិកិរិយាបដិវេធោ ច និរោធស្ស។ ឥមេហិ នវហាការេហិ សច្ចប្បដិវេធោ ហោតិ។ ឥមេហិ នវហាការេហិ សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន សទ្ធាវិមុត្តោ, អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន កាយសក្ខី, សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ទិដ្ឋិប្បត្តោ។

២២៧. អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ កតមេ ធម្មេ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ? កថំ សម្មាទស្សនំ ហោតិ? កថំ តទន្វយេន សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ? កត្ថ កង្ខា បហីយតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ កត

មេ ធម្មេ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ? កថំ សម្មាទស្សនំ ហោតិ? កថំ តទន្វយេន សព្ពេ សង្ខារា ទុក្ខតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ? កត្ថ កង្ខា បហីយតិ? អនត្តតោ មនសិករោន្តោ កតមេ ធម្មេ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ? កថំ សម្មាទស្សនំ ហោតិ? កថំ តទន្វយេន សព្ពេ ធម្មា អនត្តតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ? កត្ថ កង្ខា បហីយតិ?

អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ និមិត្តំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ; តេន វុច្ចតិ – សម្មាទស្សនំ។ ឯវំ តទន្វយេន សព្ពេ សង្ខារា អនិច្ចតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ ឯត្ថ កង្ខា បហីយតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បវត្តំ យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ; តេន វុច្ចតិ – សម្មាទស្សនំ។ ឯវំ តទន្វយេន សព្ពេ សង្ខារា ទុក្ខតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ ឯត្ថ កង្ខា បហីយតិ។ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច យថាភូតំ ជានាតិ បស្សតិ; តេន វុច្ចតិ – សម្មាទស្សនំ។ ឯវំ តទន្វយេន សព្ពេ ធម្មា អនត្តតោ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ ឯត្ថ កង្ខា បហីយតិ។

យញ្ច យថាភូតំ ញាណំ យញ្ច សម្មាទស្សនំ យា ច កង្ខាវិតរណា, ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច, ឧទាហុ ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ? យញ្ច យថាភូតំ ញាណំ យញ្ច សម្មាទស្សនំ យា ច កង្ខាវិតរណា, ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានំ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កឹ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កឹ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ កឹ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ និមិត្តំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បវត្តំ ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច ភយតោ ឧបដ្ឋាតិ។

យា ច ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា យញ្ច អាទីនវេ ញាណំ យា ច និព្ពិទា, ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច, ឧទាហុ ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ? យា ច ភយតុបដ្ឋានេ បញ្ញា យញ្ច អាទីនវេ ញាណំ យា ច និព្ពិទា, ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានំ។

យា ច អនត្តានុបស្សនា យា ច សុញ្ញតានុបស្សនា, ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច, ឧទាហុ ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ? យា ច អនត្តានុបស្សនា យា ច សុញ្ញតានុបស្សនា, ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានំ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កឹ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កឹ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ កឹ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ និមិត្តំ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បវត្តំ បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ និមិត្តញ្ច បវត្តញ្ច បដិសង្ខា ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ។

យា ច មុច្ចិតុកម្យតា យា ច បដិសង្ខានុបស្សនា យា ច សង្ខារុបេក្ខា, ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច, ឧទាហុ ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ? យា ច មុច្ចិតុកម្យតា យា ច បដិសង្ខានុបស្សនា យា ច សង្ខារុបេក្ខា, ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានំ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ កុតោ ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ, កត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោតោ កុតោ ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ, កត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ? អនត្តតោ មនសិករោតោ កុតោ ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ, កត្ថ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ និមិត្តា ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ, អនិមិត្តេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ បវត្តា ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ, អប្បវត្តេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ។ អនត្តតោ មនសិករោតោ និមិត្តា ច បវត្តា ច ចិត្តំ វុដ្ឋាតិ, អនិមិត្តេ អប្បវត្តេ និរោធេ និព្ពានធាតុយា [និរោធនិព្ពានធាតុយា (សី.)] ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ។

យា ច ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា យេ ច គោត្រភូ ធម្មា, ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានាព្យញ្ជនា ច, ឧទាហុ ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ? យា ច ពហិទ្ធាវុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា យេ ច គោត្រភូ ធម្មា, ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានំ។

អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ កតមេន វិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ? ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ កតមេន វិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ? អនត្តតោ មនសិករោន្តោ កតមេន វិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ? អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ។ ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ។ អនត្តតោ មនសិករោន្តោ សុញ្ញតវិមោក្ខេន វិមុច្ចតិ។ យា ច ទុភតោវុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា យញ្ច មគ្គេ ញាណំ , ឥមេ ធម្មា នានត្ថា ចេវ នានា

ព្យញ្ជនា ច, ឧទាហុ ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានន្តិ? យា ច ទុភតោវុដ្ឋានវិវដ្ដនេ បញ្ញា យញ្ច មគ្គេ ញាណំ, ឥមេ ធម្មា ឯកត្ថា, ព្យញ្ជនមេវ នានំ។

២២៨. កតិហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ [នានាខណេ (ស្យា. ក.)] ហោន្តិ? កតិហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ? ចតូហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ។ សត្តហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ។

កតមេហិ ចតូហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ? អាធិបតេយ្យដ្ឋេន, អធិដ្ឋានដ្ឋេន, អភិនីហារដ្ឋេន, និយ្យានដ្ឋេន។ កថំ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ? អនិច្ចតោ មនសិករោតោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, ទុក្ខតោ មនសិករោតោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ, អនត្តតោ មនសិករោតោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ អាធិបតេយ្យោ ហោតិ។ ឯវំ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ។

កថំ អធិដ្ឋានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ? អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ, ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ, អនត្តតោ មនសិករោន្តោ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ។ ឯវំ អធិដ្ឋានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ។

កថំ អភិនីហារដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ? អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ, ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ, អនត្តតោ មនសិករោន្តោ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន ចិត្តំ អភិនីហរតិ។ ឯវំ អភិនីហារដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ។

កថំ និយ្យានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ? អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ អនិមិត្តវិមោក្ខស្ស វសេន និរោធំ និព្ពានំ និយ្យាតិ, ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ អប្បណិហិតវិមោក្ខស្ស វសេន និរោធំ និព្ពានំ និយ្យាតិ, អនត្តតោ មនសិករោន្តោ សុញ្ញតវិមោក្ខស្ស វសេន និរោធំ និព្ពានំ និយ្យាតិ។ ឯវំ និយ្យានដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ។ ឥមេហិ ចតូហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា នានាក្ខណេ ហោន្តិ។

កតមេហិ សត្តហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ ? សមោធានដ្ឋេន, អធិគមនដ្ឋេន, បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធដ្ឋេន, សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន, ផស្សនដ្ឋេន, អភិសមយដ្ឋេន។ កថំ សមោធានដ្ឋេន អធិគមនដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធដ្ឋេន សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ? អនិច្ចតោ មនសិករោន្តោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ យតោ មុច្ចតិ, តត្ថ ន បណិទហតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ យត្ថ ន បណិទហតិ, តេន សុញ្ញោតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ យេន សុញ្ញោ, តេន និមិត្តេន អនិមិត្តោតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ ឯវំ សមោធានដ្ឋេន អធិគមនដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធដ្ឋេន សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ។

ទុក្ខតោ មនសិករោន្តោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ យត្ថ ន បណិទហតិ, តេន សុញ្ញោតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ យេន សុញ្ញោ, តេន និមិត្តេន អនិមិត្តោតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ យេន និមិត្តេន អនិមិត្តោ, តត្ថ ន បណិទហតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ ឯវំ សមោធានដ្ឋេន អធិគមនដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធដ្ឋេន សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ។

អនត្តតោ មនសិករោន្តោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ យេន សុញ្ញោ, តេន និមិត្តេន អនិមិត្តោតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ យេន និមិត្តេន អនិមិត្តោ, តត្ថ ន បណិទហតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ យត្ថ ន បណិទហតិ, តេន សុញ្ញោតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ ឯវំ សមោធានដ្ឋេន អធិគមនដ្ឋេន បដិលាភដ្ឋេន បដិវេធដ្ឋេន សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន ផស្សនដ្ឋេន អភិសមយដ្ឋេន តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ។ ឥមេហិ សត្តហាការេហិ តយោ វិមោក្ខា ឯកក្ខណេ ហោន្តិ។

២២៩. អត្ថិ វិមោក្ខោ, អត្ថិ មុខំ, អត្ថិ វិមោក្ខមុខំ, អត្ថិ វិមោក្ខបច្ចនីកំ, អត្ថិ វិមោក្ខានុលោមំ, អត្ថិ វិមោក្ខវិវដ្ដោ, អត្ថិ វិមោក្ខភាវនា, អត្ថិ វិមោក្ខប្បដិប្បស្សទ្ធិ។

កតមោ **វិមោក្ខោ?** សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ, អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ, អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ កតមោ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ? អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អាទានតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ សព្ពាភិនិវេសេហិ មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ…បេ… រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ សព្ពាភិនិវេសេហិ មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ វេទនាយ…បេ… សញ្ញាយ… សង្ខារេសុ… វិញ្ញាណេ… ចក្ខុស្មិំ…បេ… ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ អភិនិវេសា មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ…បេ… ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ សព្ពាភិនិវេសេហិ មុច្ចតីតិ – សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។ អយំ សុញ្ញតោ វិមោក្ខោ។

កតមោ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ? អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អាទានតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ សព្ពនិមិត្តេហិ មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ …បេ… រូបេ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ សព្ពនិមិត្តេហិ មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ រូបេ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ វេទនាយ…បេ… សញ្ញាយ… សង្ខារេសុ… វិញ្ញាណេ… ចក្ខុស្មិំ…បេ… ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ…បេ… ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ សព្ពនិមិត្តេហិ មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ ជរាមរណេ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ បណិធិយា និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ និមិត្តា មុច្ចតីតិ – អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។ អយំ អនិមិត្តោ វិមោក្ខោ។

កតមោ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ? អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ ទុក្ខានុបស្សនាញាណំ សុខតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ អនត្តានុបស្សនាញាណំ អត្តតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ និព្ពិទានុបស្សនាញាណំ នន្ទិយា បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ វិរាគានុបស្សនាញាណំ រាគតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ និរោធានុបស្សនាញាណំ សមុទយតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាញាណំ អាទានតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ អនិមិត្តានុបស្សនាញាណំ និមិត្តតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ សព្ពបណិធីហិ មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ…បេ… រូបេ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ សព្ពបណិធីហិ មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ រូបេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ វេទនាយ…បេ… សញ្ញាយ… សង្ខារេសុ… វិញ្ញាណេ… ចក្ខុស្មិំ…បេ… ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនាញាណំ និច្ចតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ…បេ… ជរាមរណេ អប្បណិហិតានុបស្សនាញាណំ សព្ពបណិធីហិ មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។

ជរាមរណេ សុញ្ញតានុបស្សនាញាណំ អភិនិវេសតោ បណិធិយា មុច្ចតីតិ – អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ អយំ អប្បណិហិតោ វិមោក្ខោ។ អយំ វិមោក្ខោ។

២៣០. កតមំ **មុខំ?** យេ តត្ថ ជាតា អនវជ្ជា កុសលា ពោធិបក្ខិយាធម្មា, ឥទំ មុខំ។

កតមំ **វិមោក្ខមុខំ?** យំ តេសំ ធម្មានំ អារម្មណំ និរោធោ និព្ពានំ, ឥទំ វិមោក្ខមុខំ។ វិមោក្ខញ្ច មុខញ្ច វិមោក្ខមុខំ, ឥទំ វិមោក្ខមុខំ។

កតមំ **វិមោក្ខបច្ចនីកំ?** តីណិ អកុសលមូលានិ វិមោក្ខបច្ចនីកានិ, តីណិ ទុច្ចរិតានិ វិមោក្ខបច្ចនីកានិ, សព្ពេបិ អកុសលា ធម្មា វិមោក្ខបច្ចនីកា, ឥទំ វិមោក្ខបច្ចនីកំ។

កតមំ **វិមោក្ខានុលោមំ?** តីណិ កុសលមូលានិ វិមោក្ខានុលោមានិ, តីណិ សុចរិតានិ វិមោក្ខានុលោមានិ, សព្ពេបិ កុសលា ធម្មា វិមោក្ខានុលោមា, ឥទំ វិមោក្ខានុលោមំ។

កតមោ **វិមោក្ខវិវដ្ដោ?** សញ្ញាវិវដ្ដោ, ចេតោវិវដ្ដោ, ចិត្តវិវដ្ដោ, ញាណវិវដ្ដោ, វិមោក្ខវិវដ្ដោ, សច្ចវិវដ្ដោ។ សញ្ជានន្តោ វិវដ្ដតីតិ – សញ្ញាវិវដ្ដោ។ ចេតយន្តោ វិវដ្ដតីតិ – ចេតោវិវដ្ដោ។ វិជានន្តោ វិវដ្ដតីតិ – ចិត្តវិវដ្ដោ។ ញាណំ ករោន្តោ វិវដ្ដតីតិ – ញាណវិវដ្ដោ។ វោសជ្ជន្តោ វិវដ្ដតីតិ – វិមោក្ខវិវដ្ដោ។ តថដ្ឋេន វិវដ្ដតីតិ – សច្ចវិវដ្ដោ។

យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ តត្ថ ចេតោវិវដ្ដោ, យត្ថ ចេតោវិវដ្ដោ តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ, យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ តត្ថ ចិត្តវិវដ្ដោ, យត្ថ ចិត្តវិវដ្ដោ តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ។ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ តត្ថ ញាណវិវដ្ដោ, យត្ថ ញាណវិវដ្ដោ តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ។ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ តត្ថ វិមោក្ខវិវដ្ដោ, យត្ថ វិមោក្ខវិវដ្ដោ តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ។ យត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ វិមោក្ខវិវដ្ដោ តត្ថ សច្ចវិវដ្ដោ, យត្ថ សច្ចវិវដ្ដោ តត្ថ សញ្ញាវិវដ្ដោ ចេតោវិវដ្ដោ ចិត្តវិវដ្ដោ ញាណវិវដ្ដោ វិមោក្ខវិវដ្ដោ។ អយំ វិមោក្ខវិវដ្ដោ។

កតមា **វិមោក្ខភាវនា?** បឋមស្ស ឈានស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, ទុតិយស្ស ឈានស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, តតិយស្ស ឈានស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា... បេ.... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, សោតាបត្តិមគ្គស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, សកទាគាមិមគ្គស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, អនាគាមិមគ្គស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, អរហត្តមគ្គស្ស អាសេវនា ភាវនា ពហុលីកម្មំ, អយំ វិមោក្ខភាវនា។

កតមា **វិមោក្ខប្បដិប្បស្សទ្ធិ?** បឋមស្ស ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា, ទុតិយស្ស ឈានស្ស បដិលាភោ វា វិបាកោ វា, តតិយស្ស ឈានស្ស...បេ.... ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស... អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា... វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា បដិលាភោ វា វិបាកោ វា, សោតាបត្តិមគ្គស្ស សោតាបត្តិផលំ, សកទាគាមិមគ្គស្ស សកទាគាមិផលំ, អនាគាមិមគ្គស្ស អនាគាមិផលំ, អរហត្តមគ្គស្ស អរហត្តផលំ, អយំ វិមោក្ខប្បដិប្បស្សទ្ធីតិ។

តតិយភាណវារោ។

វិមោក្ខកថា និដ្ឋិតា។

៦. គតិកថា

២៣១. គតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ កតិនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណសម្បយុត្តេ កតិនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? រូបាវចរានំ ទេវានំ កតិនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? អរូបាវចរានំ ទេវានំ កតិនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ?

គតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ។ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណសម្បយុត្តេ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ

ហោតិ។ រូបាវចរានំ ទេវានំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ។ អរូបាវចរានំ ទេវានំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ។

២៣២. គតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ តយោ ហេតូ កុសលា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – កុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា។ និកន្តិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – អកុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា។ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ អព្យាកតា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – “នាមរូបបច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយាបិ នាមរូបំ” ។

បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចក្ខន្ធា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ មហាភូតា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ជីវិតសង្ខារា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ , វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច រូបញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច វិញ្ញាណញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ អដ្ឋវីសតិ ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ គតិសម្បត្តិយា ញាណសម្បយុត្តេ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ។

ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណសម្បយុត្តេ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ តយោ ហេតូ កុសលា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – “កុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា”។ និកន្តិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – “អកុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា”។ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ អព្យាកតា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – “នាមរូបបច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយាបិ នាមរូបំ”។

បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចក្ខន្ធា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ មហាភូតា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ជីវិតសង្ខារា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច រូបញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច វិញ្ញាណញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ អដ្ឋវីសតិ ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណសម្បយុត្តេ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ។

រូបាវចរានំ ទេវានំ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ តយោ ហេតូ កុសលា...បេ.... រូបាវចរានំ ទេវានំ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ។

អរូបាវចរានំ ទេវានំ កតមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ តយោ ហេតូ កុសលា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – “កុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា”។ និកន្តិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – “អកុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា”។ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ អព្យាកតា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – “នាមបច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយាបិ នាមំ”។

បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ហេតូ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច វិញ្ញាណញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ អរូបាវចរានំ ទេវានំ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ។

២៣៣. គតិសម្បត្តិយា ញាណវិប្បយុត្តេ កតិនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ កតិនំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ?

គតិសម្បត្តិយា ញាណវិប្បយុត្តេ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ។ ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ ។

គតិសម្បត្តិយា ញាណវិប្បយុត្តេ កតមេសំ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ កុសលា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – កុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា។ និកន្តិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អកុសលា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – អកុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា។ បដិសន្ធិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ អព្យាកតា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – “នាមរូបបច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ, វិញ្ញាណបច្ចយាបិ នាមរូបំ”។

បដិសន្ធិក្ខណេ បញ្ចក្ខន្ធា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ មហាភូតា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ តយោ ជីវិតសង្ខារា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច រូបញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ចុទ្ទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារោ ខន្ធា អរូបិនោ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយានិ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ នាមញ្ច វិញ្ញាណញ្ច សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ទ្វាទស ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, សម្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ ។ បដិសន្ធិក្ខណេ ឥមេ ឆព្វីសតិ ធម្មា សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហោន្តិ, និស្សយបច្ចយា ហោន្តិ, វិប្បយុត្តបច្ចយា ហោន្តិ។ គតិសម្បត្តិយា ញាណវិប្បយុត្តេ ឥមេសំ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ។

ខត្តិយមហាសាលានំ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ កតមេសំ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតិ? កុសលកម្មស្ស ជវនក្ខណេ ទ្វេ ហេតូ កុសលា; តស្មឹ ខណេ ជាតចេតនាយ សហជាតបច្ចយា ហោន្តិ។ តេន វុច្ចតិ – “កុសលមូលបច្ចយាបិ សង្ខារា...បេ.... ខត្តិយមហាសាលានំ

ព្រាហ្មណមហាសាលានំ គហបតិមហាសាលានំ កាមាវចរានំ ទេវានំ ញាណវិប្បយុត្តេ ឥមេសំ ឆន្នំ ហេតូនំ បច្ចយា ឧបបត្តិ ហោតី’’តិ។

គតិកថា និដ្ឋិតា។

៧. កម្មកថា

២៣៤. អហោសិ កម្មំ, អហោសិ កម្មវិបាកោ។ អហោសិ កម្មំ, នាហោសិ កម្មវិបាកោ។ អហោសិ កម្មំ, អត្ថិ កម្មវិបាកោ។ អហោសិ កម្មំ, នត្ថិ កម្មវិបាកោ។ អហោសិ កម្មំ, ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ។ អហោសិ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ។ [អតីតកម្មំ]

អត្ថិ កម្មំ, អត្ថិ កម្មវិបាកោ។ អត្ថិ កម្មំ, នត្ថិ កម្មវិបាកោ។ អត្ថិ កម្មំ, ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ ។ អត្ថិ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ។ [បច្ចុប្បន្នកម្មំ]

ភវិស្សតិ កម្មំ, ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ។ ភវិស្សតិ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ កម្មវិបាកោ។ [អនាគតកម្មំ]

២៣៥. អហោសិ កុសលំ កម្មំ, អហោសិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ កុសលំ កម្មំ, នាហោសិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ កុសលំ កម្មំ, អត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ កុសលំ កម្មំ, នត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ កុសលំ កម្មំ, ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ កុសលំ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។

អត្ថិ កុសលំ កម្មំ, អត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អត្ថិ កុសលំ កម្មំ, នត្ថិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អត្ថិ កុសលំ កម្មំ, ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អត្ថិ កុសលំ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។

ភវិស្សតិ កុសលំ កម្មំ, ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ ភវិស្សតិ កុសលំ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ កុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។

អហោសិ អកុសលំ កម្មំ, អហោសិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ អកុសលំ កម្មំ, នាហោសិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ អកុសលំ កម្មំ, អត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ អកុសលំ កម្មំ, នត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ អកុសលំ កម្មំ, ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ អកុសលំ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។

អត្ថិ អកុសលំ កម្មំ, អត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អត្ថិ អកុសលំ កម្មំ, នត្ថិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អត្ថិ អកុសលំ កម្មំ, ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អត្ថិ អកុសលំ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។

ភវិស្សតិ អកុសលំ កម្មំ, ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ ភវិស្សតិ អកុសលំ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ អកុសលស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។

អហោសិ សាវជ្ជំ កម្មំ…បេ.… អហោសិ អនវជ្ជំ កម្មំ…បេ.… អហោសិ កណ្ហំ កម្មំ…បេ.… អហោសិ សុក្កំ កម្មំ…បេ.… អហោសិ សុខុទ្រយំ កម្មំ…បេ.… អហោសិ ទុក្ខុទ្រយំ កម្មំ…បេ.… អហោសិ សុខវិបាកំ កម្មំ…បេ.… អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, អហោសិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, នាហោសិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, អត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, នត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, ភវិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អហោសិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។

អត្ថិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, អត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, នត្ថិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, ភវិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ អត្ថិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។

ភវិស្សតិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, ភវិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោ។ ភវិស្សតិ ទុក្ខវិបាកំ កម្មំ, ន ភវិស្សតិ ទុក្ខវិបាកស្ស កម្មស្ស វិបាកោតិ។

កម្មកថា និដ្ឋិតា។

៨. វិបល្លាសកថា

២៣៦. បុរិមនិទានំ ។ “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ [អ. និ. ៤.៤៩ បស្សិតព្ពា], សញ្ញាវិបល្លាសា ចិត្តវិបល្លាសា ទិដ្ឋិវិបល្លាសា។ កតមេ ចត្តារោ? អនិច្ចេ, ភិក្ខវេ, និច្ចន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ។ ទុក្ខេ, ភិក្ខវេ, សុខន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ។ អនត្តនិ, ភិក្ខវេ, អត្តាតិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ។ អសុភេ, ភិក្ខវេ, សុភន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ សញ្ញាវិបល្លាសា ចិត្តវិបល្លាសា ទិដ្ឋិវិបល្លាសា។

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, នសញ្ញាវិបល្លាសា នចិត្តវិបល្លាសា នទិដ្ឋិវិបល្លាសា។ កតមេ ចត្តារោ? អនិច្ចេ, ភិក្ខវេ, អនិច្ចន្តិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ។ ទុក្ខេ, ភិក្ខវេ, ទុក្ខន្តិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ។ អនត្តនិ, ភិក្ខវេ, អនត្តាតិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ។ អសុភេ, ភិក្ខវេ, អសុភន្តិ នសញ្ញាវិបល្លាសោ នចិត្តវិបល្លាសោ នទិដ្ឋិវិបល្លាសោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ នសញ្ញាវិបល្លាសា នចិត្តវិបល្លាសា នទិដ្ឋិវិបល្លាសា”តិ។

“អនិច្ចេ និច្ចសញ្ញិនោ, ទុក្ខេ ច សុខសញ្ញិនោ;
អនត្តនិ ច អត្តាតិ [អត្តសញ្ញិនោ (ស្យា.) អ. និ. ៤.៤៩ បស្សិតព្ពា], អសុភេ សុភសញ្ញិនោ;
មិច្ឆាទិដ្ឋិហតា សត្តា, ខិត្តចិត្តា វិសញ្ញិនោ។

“តេ យោគយុត្តា មារស្ស, អយោគក្ខេមិនោ ជនា;
សត្តា គច្ឆន្តិ សំសារំ, ជាតិមរណគាមិនោ។

“យទា ច ពុទ្ធា លោកស្មឹ, ឧប្បជ្ជន្តិ បភង្ករា;
តេ ឥមំ ធម្មំ បកាសេន្តិ, ទុក្ខូបសមគាមិនំ។

“តេសំ សុត្វាន សប្បញ្ញា, សចិត្តំ បច្ចលទ្ធុ [បច្ចលទ្ធំ (ស្យា.), បច្ចលទ្ធា អ. និ. ៤.៤៩] តេ;
អនិច្ចំ អនិច្ចតោ ទក្ខុំ, ទុក្ខមទ្ទក្ខុ ទុក្ខតោ។

“អនត្តនិ អនត្តាតិ, អសុភំ អសុភតទ្ទសុំ;
សម្មាទិដ្ឋិសមាទានា, សព្ពំ ទុក្ខំ ឧបច្ចគុ”ន្តិ។

ឥមេ ចត្តារោ វិបល្លាសា ទិដ្ឋិសម្បន្នស្ស បុគ្គលស្ស បហីនា, អប្បហីនាតិ។ កេចិ បហីនា, កេចិ អប្បហីនា? អនិច្ចេ និច្ចន្តិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ បហីនោ។ ទុក្ខេ សុខន្តិ សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ, ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ បហីនោ។ អនត្តនិ អត្តាតិ សញ្ញាវិបល្លាសោ ចិត្តវិបល្លាសោ ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ បហីនោ។ អសុភេ សុភន្តិ សញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ, ទិដ្ឋិវិបល្លាសោ បហីនោ។ ទ្វីសុ វត្ថូសុ ឆ វិបល្លាសា បហីនា ។ ទ្វីសុ វត្ថូសុ ទ្វេ វិបល្លាសា បហីនា, ចត្តារោ វិបល្លាសា អប្បហីនា។ ចតូសុ វត្ថូសុ អដ្ឋ វិបល្លាសា បហីនា, ចត្តារោ វិបល្លាសា អប្បហីនាតិ។

វិបល្លាសកថា និដ្ឋិតា។

៩. មគ្គកថា

២៣៧. មគ្គោតិ កេនដ្ឋេន មគ្គោ? សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ឧត្តរិ បដិវេធាយ [ឧត្តរិ បដិវេធាយ

(ស្យា.)] មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច។

អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ មិច្ឆាសង្កប្បស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច។

បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចា មិច្ឆាវាចាយ បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច។

សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តោ មិច្ឆាកម្មន្តស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច។

វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ មិច្ឆាអាជីវស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច...បេ.... បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ មិច្ឆាវាយាមស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច...បេ.... ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ មិច្ឆាសតិយា បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ មិច្ឆាសមាធិស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច។

សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ ឱឡារិកស្ស កាមរាគសញ្ញោជនស្ស បដិឃសញ្ញោជនស្ស ឱឡារិកស្ស កាមរាគានុសយស្ស បដិឃានុសយស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច។

អនាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ អនុសហគតស្ស កាមរាគសញ្ញោជនស្ស បដិឃសញ្ញោជនស្ស, អនុសហគតស្ស កាមរាគានុសយស្ស បដិឃានុសយស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច , វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច។

អរហត្តមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ រូបរាគស្ស អរូបរាគស្ស មានស្ស ឧទ្ធច្ចស្ស អវិជ្ជាយ, មានានុសយស្ស ភវរាគានុសយស្ស អវិជ្ជានុសយស្ស បហានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, កិលេសានំ បរិយាទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, បដិវេធាទិវិសោធនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ចិត្តស្ស, វោទានាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, វិសេសាធិគមាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, ឧត្តរិ បដិវេធាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច, សច្ចាភិសមយាយ មគ្គោ ចេវ, ហេតុ ច, និរោធេ បតិដ្ឋាបនាយ មគ្គោ ចេវ ហេតុ ច។

ទស្សនមគ្គោ សម្មាទិដ្ឋិ, អភិនិរោបនមគ្គោ សម្មាសង្កប្បោ , បរិគ្គហមគ្គោ សម្មាវាចា, សមុដ្ឋានមគ្គោ សម្មាកម្មន្តោ, វោទានមគ្គោ សម្មាអាជីវោ, បគ្គហមគ្គោ សម្មាវាយាមោ, ឧបដ្ឋានមគ្គោ សម្មាសតិ, អវិក្ខេបមគ្គោ សម្មាសមាធិ។ ឧបដ្ឋានមគ្គោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បវិចយមគ្គោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ, បគ្គហមគ្គោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ, ផរណមគ្គោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ឧបសមមគ្គោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, អវិក្ខេបមគ្គោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បដិសង្ខានមគ្គោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ។

អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយមគ្គោ សទ្ធាពលំ, កោសជ្ជេ អកម្បិយមគ្គោ វីរិយពលំ, បមាទេ អកម្បិយមគ្គោ សតិពលំ, ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយមគ្គោ សមាធិពលំ, អវិជ្ជាយ អកម្បិយមគ្គោ បញ្ញាពលំ។ អធិមោក្ខមគ្គោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ, បគ្គហមគ្គោ វីរិយិន្ទ្រិយំ, ឧបដ្ឋានមគ្គោ សតិន្ទ្រិយំ, អវិក្ខេបមគ្គោ សមាធិន្ទ្រិយំ, ទស្សនមគ្គោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ។

អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយា មគ្គោ, អកម្បិយដ្ឋេន ពលា មគ្គោ, និយ្យានដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា មគ្គោ, ហេតុដ្ឋេន មគ្គង្គា មគ្គោ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានា មគ្គោ, បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានា មគ្គោ, ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទា មគ្គោ, តថដ្ឋេន សច្ចានិ មគ្គោ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ មគ្គោ, អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា មគ្គោ, ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនា មគ្គោ, អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធា មគ្គោ, សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ មគ្គោ, អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ មគ្គោ, ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ មគ្គោ, មុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខោ មគ្គោ, បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជា មគ្គោ, បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ មគ្គោ, សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ មគ្គោ, ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន មគ្គោ, មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន មគ្គោ, ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន មគ្គោ, វេទនា សមោសរណដ្ឋេន មគ្គោ, សមាធិ បមុខដ្ឋេន មគ្គោ, សតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន មគ្គោ, បញ្ញា តតុត្តរដ្ឋេន មគ្គោ, វិមុត្តិ សារដ្ឋេន មគ្គោ, អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន មគ្គោតិ។

មគ្គកថា និដ្ឋិតា។

១០. មណ្ឌបេយ្យកថា

២៣៨. ‘‘មណ្ឌបេយ្យមិទំ , ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ។ សត្ថា សម្មុខីភូតោ តិធត្តមណ្ឌោ [តិវិធោ មណ្ឌោ (ពហូសុ) អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា]។ សត្ថរិ សម្មុខីភូតេ ទេសនាមណ្ឌោ, បដិគ្គហមណ្ឌោ, ព្រហ្មចរិយមណ្ឌោ’’។

កតមោ **ទេសនាមណ្ឌោ?** ចតុន្នំ អរិយសច្ចានំ អាចិក្ខនា ទេសនា បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវរណា វិភជនា ឧត្តានីកម្មំ [ឧត្តានិកម្មំ (ក.)], ចតុន្នំ សតិបដ្ឋានានំ…បេ…. ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ… ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ… បញ្ចន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ… បញ្ចន្នំ ពលានំ… សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ… អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មគ្គស្ស អាចិក្ខនា ទេសនា បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវរណា វិភជនា ឧត្តានីកម្មំ – អយំ ទេសនាមណ្ឌោ។

កតមោ **បដិគ្គហមណ្ឌោ?** ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ ទេវា មនុស្សា យេ វា បនញ្ញេបិ កេចិ វិញ្ញាតារោ – អយំ បដិគ្គហមណ្ឌោ។

កតមោ **ព្រហ្មចរិយមណ្ឌោ?** អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ, សម្មាសង្កប្បោ, សម្មាវាចា, សម្មាកម្មន្តោ, សម្មាអាជីវោ, សម្មាវាយាមោ, សម្មាសតិ, សម្មាសមាធិ – អយំ ព្រហ្មចរិយមណ្ឌោ។

២៣៩. អធិមោក្ខមណ្ឌោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ, អស្សទ្ធិយំ កសដោ; អស្សទ្ធិយំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមោក្ខមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ បគ្គហមណ្ឌោ វីរិយិន្ទ្រិយំ, កោសជ្ជំ កសដោ; កោសជ្ជំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា វីរិយិន្ទ្រិយស្ស បគ្គហមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សតិន្ទ្រិយំ, បមាទោ កសដោ; បមាទំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សតិន្ទ្រិយស្ស ឧបដ្ឋានមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ អវិក្ខេបមណ្ឌោ សមាធិន្ទ្រិយំ, ឧទ្ធច្ចំ កសដោ; ឧទ្ធច្ចំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សមាធិន្ទ្រិយស្ស អវិក្ខេបមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ ទស្សនមណ្ឌោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ, អវិជ្ជា កសដោ; អវិជ្ជំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ទស្សនមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។

អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយមណ្ឌោ សទ្ធាពលំ, អស្សទ្ធិយំ កសដោ; អស្សទ្ធិយំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សទ្ធាពលស្ស អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ កោសជ្ជេ អកម្បិយមណ្ឌោ វីរិយពលំ, កោសជ្ជំ កសដោ; កោសជ្ជំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា វីរិយពលស្ស កោសជ្ជេ អកម្បិយមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ បមាទេ អកម្បិយមណ្ឌោ សតិពលំ, បមាទោ កសដោ; បមាទំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សតិពលស្ស បមាទេ អកម្បិយមណ្ឌំ បិវតីតិ –

មណ្ឌបេយ្យំ។ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយមណ្ឌោ សមាធិពលំ, ឧទ្ធច្ចំ កសដោ; ឧទ្ធច្ចំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សមាធិពលស្ស ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ អវិជ្ជាយ អកម្បិយមណ្ឌោ បញ្ញាពលំ, អវិជ្ជា កសដោ; អវិជ្ជំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា បញ្ញាពលស្ស អវិជ្ជាយ អកម្បិយមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។

ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បមាទោ កសដោ; បមាទំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧបដ្ឋានមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ បវិចយមណ្ឌោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ, អវិជ្ជា កសដោ; អវិជ្ជំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស បវិចយមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ បគ្គហមណ្ឌោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ, កោសជ្ជំ កសដោ; កោសជ្ជំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គស្ស បគ្គហមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ ផរណមណ្ឌោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បរិឡាហោ កសដោ; បរិឡាហំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា បីតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ផរណមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ ឧបសមមណ្ឌោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ , ទុដ្ឋុល្លំ កសដោ; ទុដ្ឋុល្លំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧបសមមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ អវិក្ខេបមណ្ឌោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ឧទ្ធច្ចំ កសដោ; ឧទ្ធច្ចំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស អវិក្ខេបមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ បដិសង្ខានមណ្ឌោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ, អប្បដិសង្ខា កសដោ; អប្បដិសង្ខំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស បដិសង្ខានមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។

ទស្សនមណ្ឌោ សម្មាទិដ្ឋិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ កសដោ; មិច្ឆាទិដ្ឋឹ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សម្មាទិដ្ឋិយា ទស្សនមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ អភិនិរោបនមណ្ឌោ សម្មាសង្កប្បោ, មិច្ឆាសង្កប្បោ កសដោ; មិច្ឆាសង្កប្បំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សម្មាសង្កប្បស្ស អភិនិរោបនមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ បរិគ្គហមណ្ឌោ សម្មាវាចា, មិច្ឆាវាចា កសដោ; មិច្ឆាវាចំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សម្មាវាចាយ បរិគ្គហមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ សមុដ្ឋានមណ្ឌោ សម្មាកម្មន្តោ, មិច្ឆាកម្មន្តោ កសដោ; មិច្ឆាកម្មន្តំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សម្មាកម្មន្តស្ស សមុដ្ឋានមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ វោទានមណ្ឌោ សម្មាអាជីវោ, មិច្ឆាអាជីវោ កសដោ; មិច្ឆាអាជីវំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សម្មាអាជីវស្ស វោទានមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ បគ្គហមណ្ឌោ សម្មាវាយាមោ, មិច្ឆាវាយាមោ កសដោ; មិច្ឆាវាយាមំ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សម្មាវាយាមស្ស បគ្គហមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សម្មាសតិ, មិច្ឆាសតិ កសដោ; មិច្ឆាសតឹ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សម្មាសតិយា ឧបដ្ឋានមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។ អវិក្ខេបមណ្ឌោ សម្មាសមាធិ, មិច្ឆាសមាធិ កសដោ; មិច្ឆាសមាធឹ កសដំ ឆឌ្ឌេត្វា សម្មាសមាធិស្ស អវិក្ខេបមណ្ឌំ បិវតីតិ – មណ្ឌបេយ្យំ។

២៤០. អត្ថិ មណ្ឌោ, អត្ថិ បេយ្យំ, អត្ថិ កសដោ។ អធិមោក្ខមណ្ឌោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ, អស្សទ្ធិយំ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ បគ្គហមណ្ឌោ វីរិយិន្ទ្រិយំ, កោសជ្ជំ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សតិន្ទ្រិយំ, បមាទោ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ អវិក្ខេបមណ្ឌោ សមាធិន្ទ្រិយំ, ឧទ្ធច្ចំ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ ទស្សនមណ្ឌោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ, អវិជ្ជា កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។

អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយមណ្ឌោ សទ្ធាពលំ, អស្សទ្ធិយំ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ កោសជ្ជេ អកម្បិយមណ្ឌោ វីរិយពលំ, កោសជ្ជំ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ បមាទេ អកម្បិយមណ្ឌោ សតិពលំ, បមាទោ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយមណ្ឌោ សមាធិពលំ, ឧទ្ធច្ចំ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ អវិជ្ជាយ អកម្បិយមណ្ឌោ បញ្ញាពលំ, អវិជ្ជា កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។

ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បមាទោ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ បវិចយមណ្ឌោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ, អវិជ្ជា កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ បគ្គហមណ្ឌោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ, កោសជ្ជំ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ ផរណមណ្ឌោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បរិឡាហោ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ ឧបសមមណ្ឌោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ទុដ្ឋុល្លំ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ អវិក្ខេបមណ្ឌោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ឧទ្ធច្ចំ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ បដិសង្ខានមណ្ឌោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ, អបដិសង្ខា កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។

ទស្សនមណ្ឌោ សម្មាទិដ្ឋិ, មិច្ឆាទិដ្ឋិ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ អភិនិរោបនមណ្ឌោ សម្មាសង្កប្បោ, មិច្ឆាសង្កប្បោ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ បរិគ្គហមណ្ឌោ សម្មាវាចា, មិច្ឆាវាចា កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ សមុដ្ឋានមណ្ឌោ សម្មាកម្មន្តោ, មិច្ឆាកម្មន្តោ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ វោទានមណ្ឌោ សម្មាអាជីវោ, មិច្ឆាអាជីវោ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ បគ្គហមណ្ឌោ សម្មាវាយាមោ, មិច្ឆាវាយាមោ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សម្មាសតិ, មិច្ឆាសតិ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។ អវិក្ខេបមណ្ឌោ សម្មាសមាធិ, មិច្ឆាសមាធិ កសដោ; យោ តត្ថ អត្ថរសោ ធម្មរសោ វិមុត្តិរសោ – ឥទំ បេយ្យំ។

ទស្សនមណ្ឌោ សម្មាទិដ្ឋិ... អភិនិរោបនមណ្ឌោ សម្មាសង្កប្បោ... បរិគ្គហមណ្ឌោ សម្មាវាចា... សមុដ្ឋានមណ្ឌោ សម្មាកម្មន្តោ... វោទានមណ្ឌោ សម្មាអាជីវោ... បគ្គហមណ្ឌោ សម្មាវាយាមោ... ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សម្មាសតិ... អវិក្ខេបមណ្ឌោ សម្មាសមាធិ។

ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ... បវិចយមណ្ឌោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ... បគ្គហមណ្ឌោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ... ផរណមណ្ឌោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ... ឧបសមមណ្ឌោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ... អវិក្ខេបមណ្ឌោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ... បដិសង្ខានមណ្ឌោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ។

អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយមណ្ឌោ សទ្ធាពលំ... កោសជ្ជេ អកម្បិយមណ្ឌោ វីរិយពលំ... បមាទេ អកម្បិយមណ្ឌោ សតិពលំ... ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយមណ្ឌោ សមាធិពលំ... អវិជ្ជាយ អកម្បិយមណ្ឌោ បញ្ញាពលំ។

អធិមោក្ខមណ្ឌោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ... បគ្គហមណ្ឌោ វីរិយិន្ទ្រិយំ... ឧបដ្ឋានមណ្ឌោ សតិន្ទ្រិយំ... អវិក្ខេបមណ្ឌោ សមាធិន្ទ្រិយំ... ទស្សនមណ្ឌោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ។

អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយា មណ្ឌោ, អកម្បិយដ្ឋេន ពលា មណ្ឌោ, និយ្យានដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា មណ្ឌោ, ហេតុដ្ឋេន មគ្គោ មណ្ឌោ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានា មណ្ឌោ, បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានា មណ្ឌោ, ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទា មណ្ឌោ, តថដ្ឋេន សច្ចា មណ្ឌោ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ មណ្ឌោ, អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា មណ្ឌោ, ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនា មណ្ឌោ, អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធា មណ្ឌោ, សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ មណ្ឌោ, អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ មណ្ឌោ, ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ មណ្ឌោ, មុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខោ មណ្ឌោ, បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជា មណ្ឌោ, បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ មណ្ឌោ, សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ មណ្ឌោ, បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ មណ្ឌោ, ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន មណ្ឌោ, មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន មណ្ឌោ, ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន មណ្ឌោ, វេទនា សមោសរណដ្ឋេន មណ្ឌោ, សមាធិ បមុខដ្ឋេន មណ្ឌោ, សតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន មណ្ឌោ, បញ្ញា តតុត្តរដ្ឋេន មណ្ឌោ, វិមុត្តិ សារដ្ឋេន មណ្ឌោ, អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន មណ្ឌោតិ។

ចតុត្ថភាណវារោ។

មណ្ឌបេយ្យកថា និដ្ឋិតា។

មហាវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ញាណទិដ្ឋី ច អស្សាសា, ឥន្ទ្រិយំ វិមោក្ខបញ្ចមា;
គតិកម្មវិបល្លាសា, មគ្គោ មណ្ឌេន តេ ទសាតិ។

ឯស និកាយធរេហិ ឋបិតោ, អសមោ [អស្សមោ (ស្យា.)] បឋមោ បវរោ

វរវគ្គោតិ [វរមគ្គោតិ (ស្យា.)]។

២. យុគនទ្ធវគ្គោ

១. យុគនទ្ធកថា

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ អាយស្មា អានន្ទោ កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវោ”តិ។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា អានន្ទោ ឯតទវោច –

“យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វា ភិក្ខុនី វា មម សន្តិកេ អរហត្តបត្តំ [អរហត្តំ (ស្យា.), អរហត្តប្បត្តី អ. និ. ៤.១៧០] ព្យាករោតិ, សព្ពសោ ចតូហិ មគ្គេហិ ឯតេសំ វា អញ្ញតរេន។ កតមេហិ ចតូហិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សមថបុព្ពង្គមំ វិបស្សនំ ភាវេតិ។ តស្ស សមថបុព្ពង្គមំ វិបស្សនំ ភាវយតោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ [ពហុលី ករោតិ (ក.) អ. និ. ៤.១៧០ បស្សិតព្ពា]។ តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វិបស្សនាបុព្ពង្គមំ សមថំ ភាវេតិ។ តស្ស វិបស្សនាបុព្ពង្គមំ សមថំ ភាវយតោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ [យុគនន្ធំ (ក. សី. អដ្ឋ.)] ភាវេតិ។ តស្ស សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវយតោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ធម្មុទ្ធច្ចវិគ្គហិតំ មានសំ ហោតិ។ សោ, អាវុសោ, សមយោ យំ តំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តមេវ [អជ្ឈត្តញ្ញេវ (ស្យា. ក.)] សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ តស្ស មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ។ តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

“យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វា ភិក្ខុនី វា មម សន្តិកេ អរហត្តបត្តំ ព្យាករោតិ, សព្ពសោ ឥមេហិ ចតូហិ មគ្គេហិ, ឯតេសំ វា អញ្ញតរេនា”តិ។

១. សុត្តន្តនិទ្ទេសោ

២. កថំ ***សមថបុព្ពង្គមំ វិបស្សនំ ភាវេតិ?*** នេក្ខម្មវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ តត្ថ ជាតេ ធម្មេ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា។ ឥតិ បឋមំ សមថោ, បច្ឆា វិបស្សនា។ តេន វុច្ចតិ – “សមថបុព្ពង្គមំ វិបស្សនំ ភាវេតី”តិ។ ***ភាវេតី***តិ ចតស្សោ ភាវនា – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា, អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។

មគ្គោ សញ្ជាយតីតិ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ? ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មគ្គោ សញ្ជាយតិ, អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ, បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចា មគ្គោ សញ្ជាយតិ, សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ, វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ, បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ មគ្គោ សញ្ជាយតិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ មគ្គោ សញ្ជាយតិ – ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។

សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ អាសេវតីតិ កថំ អាសេវតិ? អាវជ្ជន្តោ អាសេវតិ, ជានន្តោ អាសេវតិ, បស្សន្តោ អាសេវតិ, បច្ចវេក្ខន្តោ អាសេវតិ, ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ អាសេវតិ, សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ អាសេវតិ, វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ អាសេវតិ, សតិំ ឧបដ្ឋាបេន្តោ អាសេវតិ, ចិត្តំ សមាទហន្តោ អាសេវតិ, បញ្ញាយ បជានន្តោ អាសេវតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ អាសេវតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ អាសេវតិ, បហាតព្ពំ បជហន្តោ អាសេវតិ , ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ អាសេវតិ, សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ អាសេវតិ – ឯវំ អាសេវតិ។

ភាវេតីតិ កថំ ភាវេតិ? អាវជ្ជន្តោ ភាវេតិ, ជានន្តោ ភាវេតិ, បស្សន្តោ ភាវេតិ, បច្ចវេក្ខន្តោ ភាវេតិ, ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ ភាវេតិ, សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ ភាវេតិ, វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ ភាវេតិ, សតឹ ឧបដ្ឋាបេន្តោ ភាវេតិ, ចិត្តំ សមាទហន្តោ ភាវេតិ, បញ្ញាយ បជានន្តោ ភាវេតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ ភាវេតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ ភាវេតិ, បហាតព្ពំ បជហន្តោ ភាវេតិ, ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ ភាវេតិ, សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ ភាវេតិ – ឯវំ ភាវេតិ។

ពហុលីករោតីតិ កថំ ពហុលីករោតិ? អាវជ្ជន្តោ ពហុលីករោតិ, ជានន្តោ ពហុលីករោតិ, បស្សន្តោ ពហុលីករោតិ, បច្ចវេក្ខន្តោ ពហុលីករោតិ, ចិត្តំ អធិដ្ឋហន្តោ ពហុលីករោតិ, សទ្ធាយ អធិមុច្ចន្តោ ពហុលីករោតិ, វីរិយំ បគ្គណ្ហន្តោ ពហុលីករោតិ, សតឹ ឧបដ្ឋាបេន្តោ ពហុលីករោតិ, ចិត្តំ សមាទហន្តោ ពហុលីករោតិ, បញ្ញាយ បជានន្តោ ពហុលីករោតិ, អភិញ្ញេយ្យំ អភិជានន្តោ ពហុលីករោតិ, បរិញ្ញេយ្យំ បរិជានន្តោ ពហុលីករោតិ, បហាតព្ពំ បជហន្តោ ពហុលីករោតិ, ភាវេតព្ពំ ភាវេន្តោ ពហុលីករោតិ, សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ ពហុលីករោតិ – ឯវំ ពហុលីករោតិ។

តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ អនុសយា ព្យន្តីហោន្តីតិ កថំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ? សោតាបត្តិមគ្គេន, សក្កាយទិដ្ឋិ, វិចិកិច្ឆា, សីលព្ពតបរាមាសោ – ឥមានិ តីណិ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ; ទិដ្ឋានុសយោ, វិចិកិច្ឆានុសយោ – ឥមេ ទ្វេ អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកំ កាមរាគសញ្ញោជនំ, បដិឃសញ្ញោជនំ – ឥមានិ ទ្វេ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ; ឱឡារិកោ កាមរាគានុសយោ, បដិឃានុសយោ – ឥមេ ទ្វេ អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ អនាគាមិមគ្គេន អនុសហគតំ កាមរាគសញ្ញោជនំ, បដិឃសញ្ញោជនំ – ឥមានិ ទ្វេ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ; អនុសហគតោ កាមរាគានុសយោ, បដិឃានុសយោ – ឥមេ ទ្វេ អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ អរហត្តមគ្គេន រូបរាគោ, អរូបរាគោ, មានោ, ឧទ្ធច្ចំ, អវិជ្ជា – ឥមានិ បញ្ច សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ; មានានុសយោ, ភវរាគានុសយោ , អវិជ្ជានុសយោ – ឥមេ តយោ អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

៣. អព្យាបាទវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ...បេ.... អាលោកសញ្ញាវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ...បេ.... បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសវសេន បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ តត្ថ ជាតេ ធម្មេ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា។ ឥតិ បឋមំ សមថោ, បច្ឆា វិបស្សនា។ តេន វុច្ចតិ – "សមថបុព្ពង្គមំ វិបស្សនំ ភាវេតី"តិ។ **ភាវេតី**តិ ចតស្សោ ភាវនា – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា, អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។

មគ្គោ សញ្ជាយតីតិ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ? ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មគ្គោ សញ្ជាយតិ, អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ មគ្គោ សញ្ជាយតិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។

សោ តំ មគ្គំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ អាសេវតីតិ កថំ អាសេវតិ? អាវជ្ជន្តោ អាសេវតិ...បេ.... សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ អាសេវតិ, ឯវំ អាសេវតិ។ **ភាវេតី**តិ កថំ ភាវេតិ? អាវជ្ជន្តោ ភាវេតិ, ជានន្តោ ភាវេតិ...បេ.... សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ ភាវេតិ, ឯវំ ភាវេតិ។ **ពហុលីករោតី**តិ កថំ ពហុលីករោតិ? អាវជ្ជន្តោ ពហុលីករោតិ, ជានន្តោ ពហុលីករោតិ...បេ.... សច្ឆិកាតព្ពំ សច្ឆិករោន្តោ ពហុលីករោតិ, ឯវំ ពហុលីករោតិ។

តស្ស តំ មគ្គំ អាសេវតោ ភាវយតោ ពហុលីករោតោ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តីតិ កថំ សញ្ញោជនា បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ? សោតាបត្តិមគ្គេន សក្កាយទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្ពតបរាមាសោ – ឥមានិ តីណិ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ; ទិដ្ឋានុសយោ, វិចិកិច្ឆានុសយោ – ឥមេ ទ្វេ អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ សកទាគាមិមគ្គេន ឱឡារិកំ កាមរាគសញ្ញោជនំ, បដិឃសញ្ញោជនំ – ឥមានិ ទ្វេ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ; ឱឡារិកោ កាមរាគានុសយោ បដិឃានុសយោ – ឥមេ ទ្វេ អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ អនាគាមិមគ្គេន អនុសហគតំ កាមរាគសញ្ញោជនំ, បដិឃសញ្ញោជនំ – ឥមានិ ទ្វេ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ; អនុសហគតោ កាមរាគានុសយោ, បដិឃានុសយោ – ឥមេ ទ្វេ អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ អរហត្តមគ្គេន រូបរាគោ, អរូបរាគោ, មានោ, ឧទ្ធច្ចំ, អវិជ្ជា – ឥមានិ បញ្ច សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ; មានានុសយោ, ភវរាគានុសយោ, អវិជ្ជានុសយោ – ឥមេ តយោ អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ ឯវំ សមថបុព្ពង្គមំ វិបស្សនំ ភាវេតិ។

៤. កថំ **វិបស្សនាបុព្ពង្គមំ សមថំ ភាវេតិ?** អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា។ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានញ្ច វោសគ្គារម្មណតា [វោស្សគ្គារម្មណតា (ស្យា. ក.)] ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ។ សមាធិ ឥតិ បឋមំ វិបស្សនា, បច្ឆា សមថោ។ តេន វុច្ចតិ – ''វិបស្សនាបុព្ពង្គមំ សមថំ ភាវេតី''តិ។ **ភាវេតី**តិ ចតស្សោ ភាវនា – អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា...បេ. ... **មគ្គោ សញ្ជាយតី**តិ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ...បេ.... ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

រូបំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, រូបំ ទុក្ខតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, រូបំ អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា។ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានញ្ច វោសគ្គារម្មណតា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ ឥតិ បឋមំ វិបស្សនា, បច្ឆា សមថោ។ តេន វុច្ចតិ – ''វិបស្សនាបុព្ពង្គមំ សមថំ ភាវេតី''តិ។ **ភាវេតី**តិ ចតស្សោ ភាវនា – អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា...បេ.... **មគ្គោ សញ្ជាយតី**តិ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ...បេ.... ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

វេទនំ...បេ.... សញ្ញំ ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុំ...បេ.... ជរាមរណំ អនិច្ចតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា, ជរាមរណំ ទុក្ខតោ...បេ.... អនត្តតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា។ តត្ថ ជាតានំ ធម្មានញ្ច វោសគ្គារម្មណតា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ។ ឥតិ បឋមំ វិបស្សនា, បច្ឆា សមថោ។ តេន វុច្ចតិ – ''វិបស្សនាបុព្ពង្គមំ សមថំ ភាវេតី''តិ។ **ភាវេតី**តិ ចតស្សោ ភាវនា – អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា...បេ.... **មគ្គោ សញ្ជាយតី**តិ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ...បេ.... ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ ឯវំ វិបស្សនាបុព្ពង្គមំ សមថំ ភាវេតិ។

៥. កថំ **សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** សោឡសហិ អាការេហិ សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ។ អារម្មណដ្ឋេន គោចរដ្ឋេន បហានដ្ឋេន បរិច្ចាគដ្ឋេន វុដ្ឋានដ្ឋេន វិវដ្ដនដ្ឋេន សន្តដ្ឋេន បណីតដ្ឋេន វិមុត្តដ្ឋេន អនាសវដ្ឋេន តរណដ្ឋេន អនិមិត្តដ្ឋេន អប្បណិហិតដ្ឋេន សុញ្ញតដ្ឋេន ឯករសដ្ឋេន អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធដ្ឋេន។

កថំ **អារម្មណដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ និរោធារម្មណោ, អវិជ្ជំ បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា និរោធារម្មណា។ ឥតិ អារម្មណដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – ''អារម្មណដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី''តិ។ **ភាវេតី**តិ ចតស្សោ ភាវនា – អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា...បេ.... **មគ្គោ សញ្ជាយតី**តិ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ...បេ.... ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ ឯវំ អារម្មណដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ។

កថំ **គោចរដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជំ បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា និរោធគោចរា។ ឥតិ គោចរដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ ។ តេន វុច្ចតិ – ''គោចរដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី''តិ។

កថំ **បហានដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជាសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា និរោធគោចរា។ ឥតិ បហានដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – ''បហានដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី''តិ។

កថំ **បរិច្ចាគដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច បរិច្ចជតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជាសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច បរិច្ចជតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា និរោធគោចរា។ ឥតិ បរិច្ចាគដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – ''បរិច្ចាគដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី''តិ។

កថំ **វុដ្ឋានដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចសហគតកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជាសហគតកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វុដ្ឋហតោ

អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា និរោធគោចរា។ ឥតិ វុដ្ឋានដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “វុដ្ឋានដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។

កថំ **វិវដ្ដនដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចសហគតកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិវដ្ដតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជាសហគតកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិវដ្ដតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា និរោធគោចរា។ ឥតិ វិវដ្ដនដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “វិវដ្ដនដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។

កថំ **សន្តដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ សន្តោ ហោន្តិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជំ បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា សន្តា ហោតិ និរោធគោចរា។ ឥតិ សន្តដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “សន្តដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។

កថំ **បណីតដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ បណីតោ ហោតិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជំ បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា បណីតា ហោតិ និរោធគោចរា ។ ឥតិ បណីតដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “បណីតដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។

កថំ **វិមុត្តដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ កាមាសវា វិមុត្តោ ហោតិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជំ បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា អវិជ្ជាសវា វិមុត្តា ហោតិ និរោធគោចរា។ ឥតិ រាគវិរាគា ចេតោវិមុត្តិ អវិជ្ជាវិរាគា បញ្ញា វិមុត្តដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “វិមុត្តដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។

កថំ **អនាសវដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ កាមាសវេន អនាសវោ ហោតិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជំ បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា អវិជ្ជាសវេន អនាសវា ហោតិ និរោធគោចរា។ ឥតិ អនាសវដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “អនាសវដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។

កថំ **តរណដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច តរតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជាសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច តរតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា និរោធគោចរា។ ឥតិ តរណដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “តរណដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។

កថំ **អនិមិត្តដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ សព្ពនិមិត្តេហិ អនិមិត្តោ ហោតិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជំ បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា សព្ពនិមិត្តេហិ អនិមិត្តា ហោតិ និរោធគោចរា។ ឥតិ អនិមិត្តដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “អនិមិត្តដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។

កថំ **អប្បណិហិតដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ សព្ពបណិធីហិ អប្បណិហិតោ ហោតិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជំ បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា សព្ពបណិធីហិ អប្បណិហិតា ហោតិ និរោធគោចរា។ ឥតិ អប្បណិហិតដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “អប្បណិហិតដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។

កថំ **សុញ្ញតដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ?** ឧទ្ធច្ចំ បជហតោ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមាធិ សព្ពាភិនិវេសេហិ សុញ្ញោ ហោតិ និរោធគោចរោ, អវិជ្ជំ បជហតោ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា សព្ពាភិនិវេសេហិ សុញ្ញា ហោតិ និរោធគោចរា។ ឥតិ សុញ្ញតដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ឯករសា ហោន្តិ, យុគនទ្ធា ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ នាតិវត្តន្តីតិ។ តេន វុច្ចតិ – “សុញ្ញតដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតី”តិ។ **ភាវេតី**តិ ចតស្សោ ភាវនា – អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា...បេ.... **មគ្គោ សញ្ជាយតី**តិ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ...បេ.... ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ ឯវំ សុញ្ញតដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ។ ឥមេហិ សោឡសហិ អាការេហិ សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ, ឯវំ សមថវិបស្សនំ យុគនទ្ធំ ភាវេតិ។

សុត្តន្តនិទ្ទេសោ។

២. ធម្មុទ្ធច្ចវារនិទ្ទេសោ

៦. កថំ **ធម្មុទ្ធច្ចវិគ្គហិតំ មានសំ ហោតិ?** អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ឱភាសោ ឧប្បជ្ជតិ, ឱភាសោ ធម្មោតិ ឱភាសំ អាវជ្ជតិ, តតោ វិក្ខេបោ ឧទ្ធច្ចំ។ តេន ឧទ្ធច្ចេន វិគ្គហិតមានសោ អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, ទុក្ខតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, អនត្តតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មុទ្ធច្ចវិគ្គហិតមានសោ ហោតិ សោ សមយោ, យំ តំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តមេវ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ ។ **តស្ស មគ្គោ សញ្ជាយតី**”តិ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ…បេ…. ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ, ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

អនិច្ចតោ មនសិករោតោ ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, បីតិ ឧប្បជ្ជតិ, បស្សទ្ធិ ឧប្បជ្ជតិ, សុខំ ឧប្បជ្ជតិ, អធិមោក្ខោ ឧប្បជ្ជតិ, បគ្គហោ ឧប្បជ្ជតិ, ឧបដ្ឋានំ ឧប្បជ្ជតិ, ឧបេក្ខា ឧប្បជ្ជតិ, និកន្តិ ឧប្បជ្ជតិ, ‘និកន្តិ ធម្មោ’តិ និកន្តឹ អាវជ្ជតិ។ តតោ វិក្ខេបោ ឧទ្ធច្ចំ។ តេន ឧទ្ធច្ចេន វិគ្គហិតមានសោ អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, ទុក្ខតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, អនត្តតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មុទ្ធច្ចវិគ្គហិតមានសោ ហោតិ សោ សមយោ, យំ តំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តមេវ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ **តស្ស មគ្គោ សញ្ជាយតី**”តិ។ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ…បេ…. ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ, ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។

ទុក្ខតោ មនសិករោតោ…បេ…. អនត្តតោ មនសិករោតោ ឱភាសោ ឧប្បជ្ជតិ…បេ…. ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, បីតិ ឧប្បជ្ជតិ, បស្សទ្ធិ ឧប្បជ្ជតិ, សុខំ ឧប្បជ្ជតិ, អធិមោក្ខោ ឧប្បជ្ជតិ, បគ្គហោ ឧប្បជ្ជតិ, ឧបដ្ឋានំ ឧប្បជ្ជតិ, ឧបេក្ខា ឧប្បជ្ជតិ, និកន្តិ ឧប្បជ្ជតិ, ‘និកន្តិ ធម្មោ’តិ និកន្តឹ អាវជ្ជតិ។ តតោ វិក្ខេបោ ឧទ្ធច្ចំ។ តេន ឧទ្ធច្ចេន វិគ្គហិតមានសោ អនត្តតោ ឧបដ្ឋានំ, អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានំ, ទុក្ខតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មុទ្ធច្ចវិគ្គហិតមានសោ…បេ…. ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ”។

រូបំ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ…បេ…. រូបំ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ… រូបំ អនត្តតោ មនសិករោតោ… វេទនំ…បេ…. សញ្ញំ… សង្ខារេ… វិញ្ញាណំ… ចក្ខុំ…បេ…. ជរាមរណំ អនិច្ចតោ មនសិករោតោ…បេ…. ជរាមរណំ ទុក្ខតោ មនសិករោតោ, ជរាមរណំ អនត្តតោ មនសិករោតោ ឱភាសោ ឧប្បជ្ជតិ…បេ…. ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, បីតិ ឧប្បជ្ជតិ, បស្សទ្ធិ ឧប្បជ្ជតិ, សុខំ ឧប្បជ្ជតិ, អធិមោក្ខោ ឧប្បជ្ជតិ, បគ្គហោ ឧប្បជ្ជតិ, ឧបដ្ឋានំ ឧប្បជ្ជតិ, ឧបេក្ខា ឧប្បជ្ជតិ, និកន្តិ ឧប្បជ្ជតិ, ‘និកន្តិ ធម្មោ’តិ និកន្តឹ អាវជ្ជតិ។ តតោ វិក្ខេបោ ឧទ្ធច្ចំ។ តេន ឧទ្ធច្ចេន វិគ្គហិតមានសោ។ ជរាមរណំ អនត្តតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ ជរាមរណំ អនិច្ចតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ, ជរាមរណំ ទុក្ខតោ ឧបដ្ឋានំ យថាភូតំ នប្បជានាតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មុទ្ធច្ចវិគ្គហិតមានសោ ហោតិ។ សោ សមយោ, យំ តំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តមេវ សន្តិដ្ឋតិ សន្និសីទតិ ឯកោទិ ហោតិ សមាធិយតិ។ តស្ស មគ្គោ សញ្ជាយតី”តិ។ កថំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ…បេ…. ឯវំ មគ្គោ សញ្ជាយតិ។ ឯវំ សញ្ញោជនានិ បហីយន្តិ, អនុសយា ព្យន្តីហោន្តិ។ ឯវំ ធម្មុទ្ធច្ចវិគ្គហិតំ មានសំ ហោតិ។

៧. ឱភាសេ ចេវ ញាណេ ច, បីតិយា ច វិកម្បតិ;
បស្សទ្ធិយា សុខេ ចេវ, យេហិ ចិត្តំ បវេធតិ។

អធិមោក្ខេ ច បគ្គាហេ, ឧបដ្ឋានេ ច កម្បតិ;
ឧបេក្ខាវជ្ជនាយ ចេវ, ឧបេក្ខាយ ច និកន្តិយា។

ឥមានិ ទស ឋានានិ, បញ្ញា យស្ស បរិច្ចិតា;
ធម្មុទ្ធច្ចកុសលោ ហោតិ, ន ច សម្មោហ គច្ឆតិ។

វិក្ខិបតិ ចេវ កិលិស្សតិ ច, ចវតិ ចិត្តភាវនា;
វិក្ខិបតិ ន កិលិស្សតិ, ភាវនា បរិហាយតិ។

វិក្ខិបតិ ន កិលិស្សតិ, ភាវនា ន បរិហាយតិ;
ន ច វិក្ខិបតេ ចិត្តំ ន កិលិស្សតិ, ន ចវតិ ចិត្តភាវនា។

តមេហិ ចតូហិ ឋានេហិ ចិត្តស្ស សង្ខេបវិក្ខេបវិគ្គហិតំ [សង្ខេបំ វិក្ខេបំ វិគ្គហិតំ (ស្យា.)] ទស ឋានេ សម្បជានាតីតិ។

យុគនទ្ធកថា និដ្ឋិតា។

២. សច្ចកថា

៨. បុរិមនិទានំ ។ “ចត្តារិមានិ , ភិក្ខវេ [សំ. និ. ៥.១០៩០], តថានិ អវិតថានិ អនញ្ញថានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ, ភិក្ខវេ, តថមេតំ អវិតថមេតំ អនញ្ញថមេតំ ; ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ តថមេតំ អវិតថមេតំ អនញ្ញថមេតំ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ តថមេតំ អវិតថមេតំ អនញ្ញថមេតំ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ តថមេតំ អវិតថមេតំ អនញ្ញថមេតំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ តថានិ អវិតថានិ អនញ្ញថានិ”។

១. បឋមសុត្តន្តនិទ្ទេសោ

កថំ ទុក្ខំ តថដ្ឋេន សច្ចំ? ចត្តារោ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា។ ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋោ, សង្ខតដ្ឋោ, សន្តាបដ្ឋោ, វិបរិណាមដ្ឋោ – ឥមេ ចត្តារោ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា។ ឯវំ ទុក្ខំ តថដ្ឋេន សច្ចំ។

កថំ សមុទយោ តថដ្ឋេន សច្ចំ? ចត្តារោ សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា។ សមុទយស្ស អាយូហនដ្ឋោ, និទានដ្ឋោ, សំយោគដ្ឋោ បលិពោធដ្ឋោ – ឥមេ ចត្តារោ សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា។ ឯវំ សមុទយោ តថដ្ឋេន សច្ចំ។

កថំ និរោធោ តថដ្ឋេន សច្ចំ? ចត្តារោ និរោធស្ស និរោធដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា។ និរោធស្ស និស្សរណដ្ឋោ, វិវេកដ្ឋោ, អសង្ខតដ្ឋោ, អមតដ្ឋោ – ឥមេ ចត្តារោ និរោធស្ស និរោធដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា។ ឯវំ និរោធោ តថដ្ឋេន សច្ចំ។

កថំ មគ្គោ តថដ្ឋេន សច្ចំ? ចត្តារោ មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា។ មគ្គស្ស និយ្យានដ្ឋោ, ហេតុដ្ឋោ, ទស្សនដ្ឋោ, អាធិបតេយ្យដ្ឋោ – ឥមេ ចត្តារោ មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋា តថា អវិតថា អនញ្ញថា។ ឯវំ មគ្គោ តថដ្ឋេន សច្ចំ។

៩. កតិហាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? ចតូហាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ តថដ្ឋេន, អនត្តដ្ឋេន, សច្ចដ្ឋេន, បដិវេធដ្ឋេន – ឥមេហិ ចតូហាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

កថំ តថដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? ចតូហាការេហិ តថដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ តថដ្ឋោ, សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ តថដ្ឋោ, និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ តថដ្ឋោ, មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋោ តថដ្ឋោ – ឥមេហិ ចតូហាការេហិ តថដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

កថំ អនត្តដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? ចតូហាការេហិ អនត្តដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ អនត្តដ្ឋោ, សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ អនត្តដ្ឋោ, និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ អនត្តដ្ឋោ, មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋោ អនត្តដ្ឋោ – ឥមេហិ ចតូហាការេហិ អនត្តដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

កថំ សច្ចដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? ចតូហាការេហិ សច្ចដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ សច្ចដ្ឋោ, សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ សច្ចដ្ឋោ, និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ សច្ចដ្ឋោ, មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋោ សច្ចដ្ឋោ – ឥមេហិ ចតូហាការេហិ សច្ចដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

កថំ បដិវេធដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? ចតូហាការេហិ បដិវេធដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ, សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ

បដិវេធដ្ឋោ, មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ – ឥមេហិ ចតូហាការេហិ បដិវេធដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

១០. កតិហាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? យំ អនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ, យំ ទុក្ខំ តំ អនិច្ចំ, យំ អនិច្ចញ្ច ទុក្ខញ្ច តំ អនត្តា។ យំ អនិច្ចញ្ច ទុក្ខញ្ច អនត្តា ច តំ តថំ។ យំ អនិច្ចំ ច ទុក្ខញ្ច អនត្តា ច តថញ្ច តំ សច្ចំ។ យំ អនិច្ចញ្ច ទុក្ខញ្ច អនត្តា ច តថញ្ច សច្ចញ្ច តំ ឯកសង្គហិតំ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

កតិហាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? នវហាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ តថដ្ឋេន, អនត្តដ្ឋេន, សច្ចដ្ឋេន, បដិវេធដ្ឋេន, អភិញ្ញដ្ឋេន, បរិញ្ញដ្ឋេន, បហានដ្ឋេន, ភាវនដ្ឋេន, សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន – ឥមេហិ នវហាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

កថំ តថដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? នវហាការេហិ តថដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ តថដ្ឋោ, សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ តថដ្ឋោ, និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ តថដ្ឋោ, មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋោ តថដ្ឋោ, អភិញ្ញាយ អភិញ្ញដ្ឋោ តថដ្ឋោ, បរិញ្ញាយ បរិញ្ញដ្ឋោ តថដ្ឋោ, បហានស្ស បហានដ្ឋោ តថដ្ឋោ, ភាវនាយ ភាវនដ្ឋោ តថដ្ឋោ, សច្ឆិកិរិយាយ សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ តថដ្ឋោ – ឥមេហិ នវហាការេហិ តថដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

កថំ អនត្តដ្ឋេន... សច្ចដ្ឋេន... បដិវេធដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? នវហាការេហិ បដិវេធដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ, សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ, និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ, មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ, អភិញ្ញាយ អភិញ្ញដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ, បរិញ្ញាយ បរិញ្ញដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ, បហានស្ស បហានដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ, ភាវនាយ ភាវនដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ, សច្ឆិកិរិយាយ សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ បដិវេធដ្ឋោ – ឥមេហិ នវហាការេហិ បដិវេធដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

១១. កតិហាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? ទ្វាទសហិ អាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ តថដ្ឋេន, អនត្តដ្ឋេន, សច្ចដ្ឋេន, បដិវេធដ្ឋេន, អភិជាននដ្ឋេន, បរិជាននដ្ឋេន, ធម្មដ្ឋេន, តថដ្ឋេន, ញាតដ្ឋេន, សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន, ផស្សនដ្ឋេន, អភិសមយដ្ឋេន – ឥមេហិ ទ្វាទសហិ អាការេហិ ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

កថំ តថដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? សោឡសហិ អាការេហិ តថដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋោ, សង្ខតដ្ឋោ, សន្តាបដ្ឋោ, វិបរិណាមដ្ឋោ, តថដ្ឋោ; សមុទយស្ស អាយូហនដ្ឋោ, និទានដ្ឋោ, សំយោគដ្ឋោ, បលិពោធដ្ឋោ តថដ្ឋោ; និរោធស្ស និស្សរណដ្ឋោ, វិវេកដ្ឋោ, អសង្ខតដ្ឋោ, អមតដ្ឋោ តថដ្ឋោ; មគ្គស្ស និយ្យានដ្ឋោ, ហេតុដ្ឋោ, ទស្សនដ្ឋោ, អាធិបតេយ្យដ្ឋោ តថដ្ឋោ – ឥមេហិ សោឡសហិ អាការេហិ តថដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

កថំ អនត្តដ្ឋេន...បេ.... សច្ចដ្ឋេន... បដិវេធដ្ឋេន... អភិជាននដ្ឋេន... បរិជាននដ្ឋេន... ធម្មដ្ឋេន... តថដ្ឋេន... ញាតដ្ឋេន... សច្ឆិកិរិយដ្ឋេន... ផស្សនដ្ឋេន... អភិសមយដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ? សោឡសហិ អាការេហិ អភិសមយដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។ ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋោ, សង្ខតដ្ឋោ, សន្តាបដ្ឋោ, វិបរិណាមដ្ឋោ, អភិសមយដ្ឋោ; សមុទយស្ស អាយូហនដ្ឋោ, និទានដ្ឋោ, សំយោគដ្ឋោ, បលិពោធដ្ឋោ, អភិសមយដ្ឋោ; និរោធស្ស និស្សរណដ្ឋោ , វិវេកដ្ឋោ, អសង្ខតដ្ឋោ, អមតដ្ឋោ, អភិសមយដ្ឋោ; មគ្គស្ស និយ្យានដ្ឋោ, ហេតុដ្ឋោ, ទស្សនដ្ឋោ, អាធិបតេយ្យដ្ឋោ, អភិសមយដ្ឋោ – ឥមេហិ សោឡសហិ អាការេហិ អភិសមយដ្ឋេន ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកសង្គហិតានិ។ យំ ឯកសង្គហិតំ តំ ឯកត្តំ។ ឯកត្តំ ឯកេន ញាណេន បដិវិជ្ឈតីតិ – ចត្តារិ សច្ចានិ ឯកប្បដិវេធានិ។

១២. សច្ចានំ កតិ លក្ខណានិ? សច្ចានំ ទ្វេ លក្ខណានិ។ សង្ខតលក្ខណញ្ច, អសង្ខតលក្ខណញ្ច – សច្ចានំ ឥមានិ ទ្វេ លក្ខណានិ។

សច្ចានំ កតិ លក្ខណានិ? សច្ចានំ ឆ លក្ខណានិ។ សង្ខតានំ សច្ចានំ ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ, វយោ បញ្ញាយតិ, ឋិតានំ អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ អសង្ខតស្ស សច្ចស្ស ន ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ , ន វយោ បញ្ញាយតិ, ន ឋិតស្ស អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ – សច្ចានំ ឥមានិ ឆ លក្ខណានិ។

សច្ចានំ កតិ លក្ខណានិ? សច្ចានំ ទ្វាទស លក្ខណានិ។ ទុក្ខសច្ចស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ, វយោ បញ្ញាយតិ, ឋិតស្ស អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ; សមុទយសច្ចស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ, វយោ បញ្ញាយតិ, ឋិតស្ស អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ; មគ្គសច្ចស្ស ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ, វយោ បញ្ញាយតិ, ឋិតស្ស អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ; និរោធសច្ចស្ស ន ឧប្បាទោ បញ្ញាយតិ, ន វយោ បញ្ញាយតិ, ន ឋិតស្ស អញ្ញថត្តំ បញ្ញាយតិ – សច្ចានំ ឥមានិ ទ្វាទស លក្ខណានិ។

ចតុន្នំ សច្ចានំ កតិ កុសលា, កតិ អកុសលា, កតិ អព្យាកតា? សមុទយសច្ចំ អកុសលំ, មគ្គសច្ចំ កុសលំ , និរោធសច្ចំ អព្យាកតំ។ ទុក្ខសច្ចំ សិយា កុសលំ, សិយា អកុសលំ, សិយា អព្យាកតំ។

សិយា តីណិ សច្ចានិ ឯកសច្ចេន សង្គហិតានិ, ឯកសច្ចំ តីហិ សច្ចេហិ សង្គហិតំ? វត្ថុវសេន បរិយាយេន សិយាតិ។ កថញ្ច សិយា? យំ ទុក្ខសច្ចំ អកុសលំ, សមុទយសច្ចំ អកុសលំ – ឯវំ អកុសលដ្ឋេន ទ្វេ សច្ចានិ ឯកសច្ចេន សង្គហិតានិ, ឯកសច្ចំ ទ្វីហិ សច្ចេហិ សង្គហិតំ។ យំ ទុក្ខសច្ចំ កុសលំ, មគ្គសច្ចំ កុសលំ – ឯវំ កុសលដ្ឋេន ទ្វេ សច្ចានិ ឯកសច្ចេន សង្គហិតានិ , ឯកសច្ចំ ទ្វីហិ សច្ចេហិ សង្គហិតំ។ យំ ទុក្ខសច្ចំ អព្យាកតំ, និរោធសច្ចំ អព្យាកតំ – ឯវំ អព្យាកតដ្ឋេន ទ្វេ សច្ចានិ ឯកសច្ចេន សង្គហិតានិ, ឯកសច្ចំ ទ្វីហិ សច្ចេហិ សង្គហិតំ។ ឯវំ សិយា តីណិ សច្ចានិ ឯកសច្ចេន សង្គហិតានិ, ឯកសច្ចំ តីហិ សច្ចេហិ សង្គហិតំ វត្ថុវសេន បរិយាយេនាតិ។

២. ទុតិយសុត្តន្តបាឡិ

១៣. ‘‘បុព្ពេ មេ, ភិក្ខវេ [សំ. និ. ៣.២៦], សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ រូបស្ស អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណំ; កោ វេទនាយ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណំ; កោ សញ្ញាយ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណំ; កោ សង្ខារានំ អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណំ; កោ វិញ្ញាណស្ស អស្សាទោ, កោ អាទីនវោ, កិំ និស្សរណ’ន្តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘យំ ខោ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ – អយំ រូបស្ស អស្សាទោ។ យំ រូបំ អនិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ – អយំ រូបស្ស អាទីនវោ។ យោ រូបស្មិំ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ – ឥទំ រូបស្ស និស្សរណំ។ យំ វេទនំ បដិច្ច…បេ.… យំ សញ្ញំ បដិច្ច… យំ សង្ខារេ បដិច្ច… យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ – អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សាទោ។ យំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ – អយំ វិញ្ញាណស្ស អាទីនវោ។ យោ វិញ្ញាណស្មិំ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ – ឥទំ វិញ្ញាណស្ស និស្សរណំ’’។

‘‘យាវកីវញ្ចាហំ , ភិក្ខវេ, ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ នាព្ភញ្ញាសិំ, នេវ តាវាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ‘អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសិំ [អភិសម្ពុទ្ធោ បច្ចញ្ញាសិំ (ស្យា.) សំ. និ. ៣.២៦ បស្សិតព្ពំ] យតោ ច ខ្វាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ ឯវំ អស្សាទញ្ច អស្សាទតោ អាទីនវញ្ច អាទីនវតោ និស្សរណញ្ច និស្សរណតោ យថាភូតំ អព្ភញ្ញាសិំ, អថាហំ, ភិក្ខវេ, ‘សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសិំ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ វិមុត្តិ [ចេតោវិមុត្តិ (ស្យា. ក.) សំ. និ. ៣.២៧ បស្សិតព្ពំ]។ អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’’’តិ។

៣. ទុតិយសុត្តន្តនិទ្ទេសោ

១៤. យំ រូបំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ រូបស្ស អស្សាទោតិ – បហានប្បដិវេធោ សមុទយសច្ចំ។ យំ រូបំ អនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, អយំ រូបស្ស អាទីនវោតិ – បរិញ្ញាបដិវេធោ ទុក្ខសច្ចំ។ យោ រូបស្មិំ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ រូបស្ស និស្សរណន្តិ – សច្ឆិកិរិយាបដិវេធោ និរោធសច្ចំ។ យា ឥមេសុ តីសុ ឋានេសុ ទិដ្ឋិ សង្កប្បោ វាចា កម្មន្តោ អាជីវោ វាយាមោ សតិ សមាធិ – ភាវនាបដិវេធោ មគ្គសច្ចំ។

យំ វេទនំ បដិច្ច...បេ.... យំ សញ្ញំ បដិច្ច... យំ សង្ខារេ បដិច្ច... យំ វិញ្ញាណំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, អយំ វិញ្ញាណស្ស អស្សាទោតិ – បហានប្បដិវេធោ សមុទយសច្ចំ។ យំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចំ តំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ, អយំ វិញ្ញាណស្ស អាទីនវោតិ – បរិញ្ញាបដិវេធោ ទុក្ខសច្ចំ។ យោ វិញ្ញាណស្មឹ ឆន្ទរាគវិនយោ ឆន្ទរាគប្បហានំ, ឥទំ វិញ្ញាណស្ស និស្សរណន្តិ – សច្ឆិកិរិយាបដិវេធោ និរោធសច្ចំ។ យា ឥមេសុ តីសុ ឋានេសុ ទិដ្ឋិ សង្កប្បោ វាចា កម្មន្តោ អាជីវោ វាយាមោ សតិ សមាធិ – ភាវនាបដិវេធោ មគ្គសច្ចំ។

១៥. **សច្ច**ន្តិ កតិហាការេហិ សច្ចំ? ឯសនដ្ឋេន , បរិគ្គហដ្ឋេន, បដិវេធដ្ឋេន។ កថំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ? ជរាមរណំ កឹនិទានំ, កឹសមុទយំ, កឹជាតិកំ, កឹបភវន្តិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ ជរាមរណំ ជាតិនិទានំ, ជាតិសមុទយំ, ជាតិជាតិកំ, ជាតិប្បភវន្តិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ ជរាមរណញ្ច បជានាតិ, ជរាមរណសមុទយញ្ច បជានាតិ, ជរាមរណនិរោធញ្ច បជានាតិ, ជរាមរណនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

ជាតិ កឹនិទានា, កឹសមុទយា, កឹជាតិកា, កឹបភវាតិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ ជាតិ ភវនិទានា, ភវសមុទយា, ភវជាតិកា, ភវប្បភវាតិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ ជាតិញ្ច បជានាតិ, ជាតិសមុទយញ្ច បជានាតិ, ជាតិនិរោធញ្ច បជានាតិ, ជាតិនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

ភវោ កឹនិទានោ, កឹសមុទយោ, កឹជាតិកោ, កឹបភវោតិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ ។ ភវោ ឧបាទាននិទានោ, ឧបាទានសមុទយោ, ឧបាទានជាតិកោ, ឧបាទានប្បភវោតិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ ភវំ ច បជានាតិ, ភវសមុទយញ្ច បជានាតិ, ភវនិរោធញ្ច បជានាតិ, ភវនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

ឧបាទានំ កឹនិទានំ, កឹសមុទយំ, កឹជាតិកំ, កឹបភវន្តិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ ឧបាទានំ តណ្ហានិទានំ, តណ្ហាសមុទយំ, តណ្ហាជាតិកំ, តណ្ហាបភវន្តិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ ឧបាទានញ្ច បជានាតិ, ឧបាទានសមុទយញ្ច បជានាតិ, ឧបាទាននិរោធញ្ច បជានាតិ ឧបាទាននិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

តណ្ហា កឹនិទានា, កឹសមុទយា, កឹជាតិកា, កឹបភវាតិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ តណ្ហា វេទនានិទានា, វេទនាសមុទយា, វេទនាជាតិកា, វេទនាបភវាតិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ តណ្ហញ្ច បជានាតិ, តណ្ហាសមុទយញ្ច បជានាតិ, តណ្ហានិរោធញ្ច បជានាតិ, តណ្ហានិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

វេទនា កឹនិទានា, កឹសមុទយា, កឹជាតិកា, កឹបភវាតិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ វេទនា ផស្សនិទានា, ផស្សសមុទយា, ផស្សជាតិកា, ផស្សប្បភវាតិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ វេទនញ្ច បជានាតិ, វេទនាសមុទយញ្ច បជានាតិ, វេទនានិរោធញ្ច បជានាតិ, វេទនានិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

ផស្សោ កឹនិទានោ, កឹសមុទយោ, កឹជាតិកោ, កឹបភវោតិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ ផស្សោ សឡាយតននិទានោ, សឡាយតនសមុទយោ, សឡាយតនជាតិកោ, សឡាយតនប្បភវោតិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ ផស្សញ្ច បជានាតិ, ផស្សសមុទយញ្ច បជានាតិ, ផស្សនិរោធញ្ច បជានាតិ, ផស្សនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

សឡាយតនំ កឹនិទានំ, កឹសមុទយំ, កឹជាតិកំ, កឹបភវន្តិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ សឡាយតនំ នាមរូបនិទានំ, នាមរូបសមុទយំ, នាមរូបជាតិកំ, នាមរូបប្បភវន្តិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ សឡាយតនញ្ច បជានាតិ, សឡាយតនសមុទយញ្ច បជានាតិ, សឡាយតននិរោធញ្ច បជានាតិ, សឡាយតននិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

នាមរូបំ កឹនិទានំ, កឹសមុទយំ, កឹជាតិកំ, កឹបភវន្តិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ នាមរូបំ វិញ្ញាណនិទានំ, វិញ្ញាណសមុទយំ, វិញ្ញាណជាតិកំ, វិញ្ញាណប្បភវន្តិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ នាមរូបញ្ច បជានាតិ, នាមរូបសមុទយញ្ច បជានាតិ, នាមរូបនិរោធញ្ច បជានាតិ, នាមរូបនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

វិញ្ញាណំ កឹនិទានំ, កឹសមុទយំ, កឹជាតិកំ, កឹបភវន្តិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ វិញ្ញាណំ សង្ខារនិទានំ, សង្ខារសមុទយំ, សង្ខារជាតិកំ , សង្ខារប្បភវន្តិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ វិញ្ញាណញ្ច បជានាតិ, វិញ្ញាណសមុទយញ្ច ប

ជានាតិ, វិញ្ញាណនិរោធញ្ច បជានាតិ, វិញ្ញាណនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

សង្ខារា កីនិទានា, កីសមុទយា, កីជាតិកា, កីបភវាតិ – ឯវំ ឯសនដ្ឋេន សច្ចំ។ សង្ខារា អវិជ្ជានិទានា, អវិជ្ជាសមុទយា, អវិជ្ជាជាតិកា, អវិជ្ជាបភវាតិ – ឯវំ បរិគ្គហដ្ឋេន សច្ចំ។ សង្ខារេ ច បជានាតិ, សង្ខារសមុទយញ្ច បជានាតិ, សង្ខារនិរោធញ្ច បជានាតិ, សង្ខារនិរោធគាមិនី បដិបទញ្ច បជានាតិ – ឯវំ បដិវេធដ្ឋេន សច្ចំ។

១៦. ជរាមរណំ ទុក្ខសច្ចំ, ជាតិ សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ ជាតិ ទុក្ខសច្ចំ, ភវោ សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ ភវោ ទុក្ខសច្ចំ, ឧបាទានំ សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ ឧបាទានំ ទុក្ខសច្ចំ, តណ្ហា សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ តណ្ហា ទុក្ខសច្ចំ, វេទនា សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ វេទនា ទុក្ខសច្ចំ, ផស្សោ សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ ផស្សោ ទុក្ខសច្ចំ, សឡាយតនំ សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ សឡាយតនំ ទុក្ខសច្ចំ, នាមរូបំ សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ នាមរូបំ ទុក្ខសច្ចំ, វិញ្ញាណំ សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ វិញ្ញាណំ ទុក្ខសច្ចំ, សង្ខារា សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ សង្ខារា ទុក្ខសច្ចំ, អវិជ្ជា សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។

ជរាមរណំ សិយា ទុក្ខសច្ចំ, សិយា សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចំ។ ជាតិ សិយា ទុក្ខសច្ចំ , សិយា សមុទយសច្ចំ…បេ.… ភវោ សិយា ទុក្ខសច្ចំ, សិយា សមុទយសច្ចំ, ឧភិន្នម្បិ និស្សរណំ និរោធសច្ចំ, និរោធប្បជាននា មគ្គសច្ចន្តិ។

ភាណវារោ។

សច្ចកថា និដ្ឋិតា។

៣. ពោជ្ឈង្គកថា

១៧. សាវត្ថិនិទានំ។ ‘‘សត្តិមេ , ភិក្ខវេ [សំ. និ. ៥.២០០], ពោជ្ឈង្គា។ កតមេ សត្ត? សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ , ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ, វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ, បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា’’។

ពោជ្ឈង្គាតិ កេនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា? ពោធាយ សំវត្តន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនុពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បដិពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សម្ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

ពុជ្ឈនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនុពុជ្ឈនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បដិពុជ្ឈនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, សម្ពុជ្ឈនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា។

ពោធេន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនុពោធេន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បដិពោធេន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សម្ពោធេន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

ពោធនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនុពោធនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បដិពោធនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, សម្ពោធនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា។

ពោធិបក្ខិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនុពោធិបក្ខិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បដិពោធិបក្ខិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, សម្ពោធិបក្ខិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា។

ពុទ្ធិលភនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ពុទ្ធិបដិលភនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ពុទ្ធិរោបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ពុទ្ធិអភិរោបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ពុទ្ធិបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ពុទ្ធិសម្បាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា។

មូលមូលកាទិទសកំ

១៨. មូលដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, មូលចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, មូលបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, មូលបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា , មូលបរិបូរណដ្ឋេន [មូលបរិបូរដ្ឋេន (ស្យា. ក.) ឯវមុបរិបិ] ពោជ្ឈង្គា, មូលបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, មូលបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, មូលបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, មូលបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, មូលបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

ហេតុដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ហេតុចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ហេតុបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ហេតុបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ហេតុបរិបូរណដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ហេតុបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ហេតុបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ហេតុបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ហេតុបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, ហេតុបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

បច្ចយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បច្ចយចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បច្ចយបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បច្ចយបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បច្ចយបរិបូរណដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បច្ចយបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បច្ចយបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បច្ចយបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បច្ចយបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, បច្ចយបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

វិសុទ្ធដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិសុទ្ធិចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិសុទ្ធិបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិសុទ្ធិបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិសុទ្ធិបរិបូរណដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិសុទ្ធិបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិសុទ្ធិបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិសុទ្ធិបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិសុទ្ធិបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិសុទ្ធិបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

អនវជ្ជដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនវជ្ជចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនវជ្ជបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនវជ្ជបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនវជ្ជបរិបូរណដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនវជ្ជបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនវជ្ជបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនវជ្ជបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនវជ្ជបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនវជ្ជបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

នេក្ខម្មដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, នេក្ខម្មចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, នេក្ខម្មបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, នេក្ខម្មបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, នេក្ខម្មបរិបូរណដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, នេក្ខម្មបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, នេក្ខម្មបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, នេក្ខម្មបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, នេក្ខម្មបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, នេក្ខម្មបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

វិមុត្តដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិមុត្តិចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិមុត្តិបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិមុត្តិបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិមុត្តិបរិបូរណដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិមុត្តិបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិមុត្តិបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិមុត្តិបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិមុត្តិបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិមុត្តិបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

អនាសវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនាសវចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនាសវបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនាសវបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនាសវបរិបូរណដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនាសវបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា , អនាសវបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនាសវបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនាសវបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, អនាសវបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

វិវេកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិវេកចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិវេកបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិវេកបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិវេកបរិបូរណដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិវេកបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិវេកបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិវេកបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិវេកបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វិវេកបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

វោសគ្គដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វោសគ្គចរិយដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វោសគ្គបរិគ្គហដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វោសគ្គបរិវារដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វោសគ្គបរិបូរណដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វោសគ្គបរិបាកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វោសគ្គបដិសម្ភិទដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វោសគ្គបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វោសគ្គបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា, វោសគ្គបដិសម្ភិទាយ វសីភាវប្បត្តានម្បិ ពោជ្ឈង្គា។

១៩. មូលដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ហេតុដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បច្ចយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិសុទ្ធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនវជ្ជដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ នេក្ខម្មដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិមុត្តដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនាសវដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិវេកដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា ។ វោសគ្គដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

មូលចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ហេតុចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បច្ចយចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិសុទ្ធិចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនវជ្ជចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ នេក្ខម្មចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិមុត្តិចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនាសវចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិវេកចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វោសគ្គចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

មូលបរិគ្គហដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. វោសគ្គបរិគ្គហដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មូលបរិវារដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. វោសគ្គបរិវារដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មូលបរិបូរណដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. វោសគ្គបរិបូរដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មូលបរិបាកដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. វោសគ្គបរិបាកដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មូលបដិសម្ភិទដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. វោសគ្គបដិសម្ភិទដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មូលបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. វោសគ្គបដិសម្ភិទាបាបនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មូលបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. វោសគ្គបដិសម្ភិទាយ វសីភាវដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ….។

បរិគ្គហដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បរិវារដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បរិបូរណដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកគ្គដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អវិក្ខេបដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បគ្គហដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អវិសារដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនាវិលដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនិញ្ជនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តុបដ្ឋានវសេន ចិត្តស្ស ឋិតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អារម្មណដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ គោចរដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បហានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បរិច្ចាគដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វុដ្ឋានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិវដ្ដនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សន្តដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បណីតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិមុត្តដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនាសវដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ តរណដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនិមិត្តដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អប្បណិហិតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សុញ្ញតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯករសដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនតិវត្តនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ យុគនទ្ធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ និយ្យានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ហេតុដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ទស្សនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អាធិបតេយ្យដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

សមថស្ស អវិក្ខេបដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិបស្សនាយ អនុបស្សនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សមថវិបស្សនានំ ឯករសដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ យុគនទ្ធស្ស អនតិវត្តនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សិក្ខាយ សមាទានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អារម្មណស្ស គោចរដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ លីនស្ស ចិត្តស្ស បគ្គហដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឧទ្ធតស្ស ចិត្តស្ស និគ្គហដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឧភោវិសុទ្ធានំ អជ្ឈុបេក្ខនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិសេសាធិគមដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឧត្តរិ បដិវេធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សច្ចាភិសមយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស អធិមោក្ខដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ទស្សនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សទ្ធាពលស្ស អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. បញ្ញាពលស្ស អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស បដិសង្ខានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សម្មាទិដ្ឋិយា ទស្សនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. សម្មាសមាធិស្ស អវិក្ខេបដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

ឥន្ទ្រិយានំ អាធិបតេយ្យដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ពលានំ អកម្បិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ និយ្យានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មគ្គស្ស ហេតុដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សតិបដ្ឋានានំ ឧបដ្ឋានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សម្មប្បធានានំ បទហនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឥទ្ធិបាទានំ ឥជ្ឈនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សច្ចានំ តថដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បយោគានំ◌ំ◌ំ បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ផលានំ សច្ឆិកិរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

វិតក្កស្ស អភិនិរោបនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិចារស្ស ឧបវិចារដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បីតិយា ផរណដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សុខស្ស អភិសន្ទនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស ឯកគ្គដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

អាវជ្ជនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិជាននដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បជាននដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សញ្ជាននដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកោទដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អភិញ្ញាយ ញាតដ្ឋំ [អភិញ្ញេយ្យដ្ឋំ (ស្យា.)] ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បរិញ្ញាយ តីរណដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បហានស្ស បរិច្ចាគដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ភាវនាយ ឯករសដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា ។ សច្ឆិកិរិយាយ ផស្សនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា ។ ខន្ធានំ ខន្ធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ធាតូនំ ធាតុដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អាយតនានំ អាយតនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សង្ខតានំ សង្ខតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អសង្ខតស្ស អសង្ខតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

ចិត្តដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តានន្តរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស វុដ្ឋានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស វិវដ្ដនដ្ឋំ [វិវជ្ជនដ្ឋំ (ស្យា.)] ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស ហេតុដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស បច្ចយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស វត្ថុដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស ភូមដ្ឋំ [ភុម្មដ្ឋំ (ស្យា.) បដិ. ម. ១.១៤ បស្សិតព្ពា] ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស អារម្មណដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស គោចរដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស ចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស គតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស អភិនីហារដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស និយ្យានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ចិត្តស្ស និស្សរណដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

ឯកត្តេ អាវជ្ជនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ វិជាននដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ បជាននដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សញ្ជាននដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ ឯកោទដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ( ) [(ឯកត្តេ ឧបនិពន្ធនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា) (សព្ពត្ថ)]។ ឯកត្តេ បក្ខន្ទនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ បសីទនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សន្តិដ្ឋនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ វិមុច្ចនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ យានីកតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ វត្ថុកតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ អនុដ្ឋិតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ បរិចិតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សុសមារទ្ធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា ។ ឯកត្តេ បរិគ្គហដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ បរិវារដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ បរិបូរណដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សមោធានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ អធិដ្ឋានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ អាសេវនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ ភាវនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ ពហុលីកម្មដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សុសមុគ្គតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សុវិមុត្តដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ ពុជ្ឈនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ អនុពុជ្ឈនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ បដិពុជ្ឈនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សម្ពុជ្ឈនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ ពោធនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ អនុពោធនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ បដិពោធនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សម្ពុជ្ឈនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ ពោធិបក្ខិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ អនុពោធិបក្ខិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ បដិពោធិបក្ខិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សម្ពោធិបក្ខិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ ជោតនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ ឧជ្ជោតនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ អនុជោតនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ បដិជោតនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឯកត្តេ សញ្ជោតនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

បតាបនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិរោចនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា ។ កិលេសានំ សន្តាបនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អមលដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិមលដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ និម្មលដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សមដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សមយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិវេកដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិវេកចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិរាគដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិរាគចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ និរោធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ និរោធចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វោសគ្គដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វោសគ្គចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិមុត្តដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិមុត្តិចរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

ឆន្ទដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឆន្ទស្ស មូលដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឆន្ទស្ស បាទដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឆន្ទស្ស បធានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឆន្ទស្ស ឥជ្ឈនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឆន្ទស្ស អធិមោក្ខដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឆន្ទស្ស បគ្គហដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឆន្ទស្ស ឧបដ្ឋានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឆន្ទស្ស អវិក្ខេបដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឆន្ទស្ស ទស្សនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

វីរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា...បេ.... ចិត្តដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា...បេ.... វីមំសដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វីមំសាយ មូលដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វីមំសាយ បាទដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វីមំសាយ បធានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វីមំសាយ ឥជ្ឈនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វីមំសាយ អធិមោក្ខដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វីមំសាយ

បគ្គហដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វីមំសាយ ឧបដ្ឋានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វីមំសាយ អវិក្ខេបដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វីមំសាយ ទស្សនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

ទុក្ខដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ទុក្ខស្ស បីឡនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ទុក្ខស្ស សង្ខតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ទុក្ខស្ស សន្តាបដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ទុក្ខស្ស វិបរិណាមដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សមុទយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សមុទយស្ស អាយូហនដ្ឋំ និទានដ្ឋំ សញ្ញោគដ្ឋំ បលិពោធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ និរោធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ និរោធស្ស និស្សរណដ្ឋំ វិវេកដ្ឋំ អសង្ខតដ្ឋំ អមតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មគ្គដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មគ្គស្ស និយ្យានដ្ឋំ ហេតុដ្ឋំ ទស្សនដ្ឋំ អាធិបតេយ្យដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

តថដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនត្តដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សច្ចដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បដិវេធដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អភិជាននដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បរិជាននដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ធម្មដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ធាតុដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ញាតដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សច្ឆិកិរិយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ផស្សនដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អភិសមយដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

នេក្ខម្មំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អព្យាបាទំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អាលោកសញ្ញំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អវិក្ខេបំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ធម្មវវត្ថានំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ញាណំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បាមោជ្ជំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បឋមំ ឈានំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. អរហត្តមគ្គំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អរហត្តផលសមាបត្តឹ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

អធិមោក្ខដ្ឋេន សទ្ធិន្ទ្រិយំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. ទស្សនដ្ឋេន បញ្ញិន្ទ្រិយំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋេន សទ្ធាពលំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋេន បញ្ញាពលំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. បដិសង្ខានដ្ឋេន ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋឹ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា…បេ…. អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធឹ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អកម្បិយដ្ឋេន ពលំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ និយ្យានដ្ឋំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ហេតុដ្ឋេន មគ្គំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ តថដ្ឋេន សច្ចំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនុបស្សនដ្ឋេ វិបស្សនំ …បេ…. ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធឹ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធឹ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធឹ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តឹ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

ឆន្ទំ មូលដ្ឋេន ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ មនសិការំ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ ផស្សំ សមោធានដ្ឋេន ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វេទនំ សមោសរណដ្ឋេន ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សមាធឹ បមុខដ្ឋេន ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ សតឹ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ បញ្ញំ តតុត្តរដ្ឋេន ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ វិមុត្តឹ សារដ្ឋេន ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។ អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ពុជ្ឈន្តីតិ – ពោជ្ឈង្គា។

២០. សាវត្ថិនិទានំ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “អាវុសោ ភិក្ខវោ”តិ [អាវុសោតិ (ស្យា.) សំ. និ. ៥.១៨៥ បស្សិតព្ពា]។ “អាវុសោ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

“សត្តិមេ, អាវុសោ, ពោជ្ឈង្គា ។ កតមេ សត្ត? សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ…បេ…. ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ – ឥមេ ខោ, អាវុសោ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា។ ឥមេសំ ខ្វាហំ, អាវុសោ, សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ យេន យេន ពោជ្ឈង្គេន អាកង្ខាមិ បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរិតុំ, តេន តេន ពោជ្ឈង្គេន បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរាមិ។ យេន យេន ពោជ្ឈង្គេន អាកង្ខាមិ មជ្ឈន្ហិកសមយំ…បេ…. សាយន្ហសមយំ វិហរិតុំ, តេន តេន ពោជ្ឈង្គេន សាយន្ហសមយំ វិហរាមិ។ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឥតិ ចេ មេ, ‘អាវុសោ, ហោតិ, អប្បមាណោ’តិ មេ ហោតិ, ‘សុសមារទ្ធោ’តិ មេ ហោតិ។ តិដ្ឋន្តញ្ច នំ [តិដ្ឋន្តំ ចរំ (ស្យា.) សំ. និ. ៥.១៨៥ បស្សិតព្ពា] ‘តិដ្ឋតី’តិ បជានាមិ។

សចេបិ មេ ចវតិ, ‘ឥទប្បច្ចយា មេ ចវតី’តិ បជានាមិ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ…បេ.… ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ឥតិ ចេ មេ, អាវុសោ, ហោតិ, ‘អប្បមាណោ’តិ មេ ហោតិ, ‘សុសមារទ្ធោ’តិ មេ ហោតិ។ តិដ្ឋន្តញ្ច នំ ‘តិដ្ឋតី’តិ បជានាមិ។ សចេបិ មេ ចវតិ, ‘ឥទប្បច្ចយា មេ ចវតី’តិ បជានាមិ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, រញ្ញោ វា រាជមហាមត្តស្ស វា នានារត្តានំ ទុស្សានំ ទុស្សករណ្ឌកោ បូរោ អស្ស។ សោ យញ្ញទេវ ទុស្សយុគំ អាកង្ខេយ្យ បុព្ពណ្ហសមយំ បារុបិតុំ, តំ តទេវ ទុស្សយុគំ បុព្ពណ្ហសមយំ បារុបេយ្យ។ យញ្ញទេវ ទុស្សយុគំ អាកង្ខេយ្យ មជ្ឈន្ហិកសមយំ…បេ.… សាយន្ហសមយំ បារុបិតុំ, តំ តទេវ ទុស្សយុគំ សាយន្ហសមយំ បារុបេយ្យ។ ឯវមេវ ខ្វាហំ, អាវុសោ, ឥមេសំ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ យេន យេន ពោជ្ឈង្គេន អាកង្ខាមិ បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរិតុំ, តេន តេន ពោជ្ឈង្គេន បុព្ពណ្ហសមយំ វិហរាមិ។ យេន យេន ពោជ្ឈង្គេន អាកង្ខាមិ មជ្ឈន្ហិកសមយំ…បេ.… សាយន្ហសមយំ វិហរិតុំ, តេន តេន ពោជ្ឈង្គេន សាយន្ហសមយំ វិហរាមិ។ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឥតិ ចេ មេ, អាវុសោ, ហោតិ, ‘អប្បមាណោ’តិ មេ ហោតិ, ‘សុសមារទ្ធោ’តិ មេ ហោតិ។ តិដ្ឋន្តញ្ច នំ ‘តិដ្ឋតី’តិ បជានាមិ។ សចេបិ មេ ចវតិ, ‘ឥទប្បច្ចយា មេ ចវតី’តិ បជានាមិ…បេ.… ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ឥតិ ចេ មេ, អាវុសោ, ហោតិ, ‘អប្បមាណោ’តិ មេ ហោតិ, ‘សុសមារទ្ធោ’តិ មេ ហោតិ។ តិដ្ឋន្តញ្ច នំ ‘តិដ្ឋតី’តិ បជានាមិ។ សចេបិ មេ ចវតិ, ‘ឥទប្បច្ចយា មេ ចវតី’តិ បជានាមិ”។

សុត្តន្តនិទ្ទេសោ

២១. កថំ **សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឥតិ ចេ មេ ហោតី**តិ ពោជ្ឈង្គោ? យាវតា និរោធូបដ្ឋាតិ តាវតា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ។ ឥតិ ចេ មេ ហោតីតិ ពោជ្ឈង្គោ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ យាវតា អច្ចិ តាវតា វណ្ណោ, យាវតា វណ្ណោ តាវតា អច្ចិ។ ឯវមេវ យាវតា និរោធូបដ្ឋាតិ តាវតា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ។ ឥតិ ចេ មេ ហោតីតិ ពោជ្ឈង្គោ។

កថំ **អប្បមាណោ ឥតិ ចេ មេ ហោតី**តិ ពោជ្ឈង្គោ? បមាណពទ្ធា [បមាណវន្តា (ស្យា.), អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា] កិលេសា, សព្ពេ ច បរិយុដ្ឋានា, យេ ច សង្ខារា បោនោភវិកា អប្បមាណោ និរោធោ អចលដ្ឋេន អសង្ខតដ្ឋេន។ យាវតា និរោធូបដ្ឋាតិ តាវតា អប្បមាណោ។ ឥតិ ចេ មេ ហោតីតិ ពោជ្ឈង្គោ។

កថំ **សុសមារទ្ធោ ឥតិ ចេ មេ ហោតី**តិ – ពោជ្ឈង្គោ? វិសមា កិលេសា, សព្ពេ ច បរិយុដ្ឋានា, យេ ច សង្ខារា បោនោភវិកា, សមធម្មោ និរោធោ សន្តដ្ឋេន បណីតដ្ឋេន។ យាវតា និរោធូបដ្ឋាតិ តាវតា សុសមារទ្ធោ ឥតិ ចេ មេ ហោតីតិ ពោជ្ឈង្គោ។

កថំ **“តិដ្ឋន្តញ្ច នំ តិដ្ឋតី”តិ បជានាមិ; សចេបិ ចវតិ “ឥទប្បច្ចយា ចវតី”តិ បជានាមិ?** កតិហាការេហិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ? កតិហាការេហិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ? អដ្ឋហាការេហិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ។ អដ្ឋហាការេហិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ។

កតមេហិ **អដ្ឋហាការេហិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ?** អនុប្បាទំ អាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, ឧប្បាទំ អនាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, អប្បវត្តំ អាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, បវត្តំ អនាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, អនិមិត្តំ អាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, និមិត្តំ អនាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, និរោធំ អាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, សង្ខារេ អនាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ។

កតមេហិ **អដ្ឋហាការេហិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ?** ឧប្បាទំ អាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, អនុប្បាទំ អនាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, បវត្តំ អាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, អប្បវត្តំ អនាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, និមិត្តំ អាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, អនិមិត្តំ អនាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, សង្ខារេ អាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, និរោធំ អនាវជ្ជិតត្តា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ។ ឯវំ “តិដ្ឋន្តញ្ច នំ តិដ្ឋតី”តិ បជានាមិ។ សចេបិ ចវតិ, “ឥទប្បច្ចយា មេ ចវតី”តិ បជានាមិ…បេ.…។

កថំ **ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ឥតិ ចេ មេ ហោតី**តិ ពោជ្ឈង្គោ? យាវតា និរោធូបដ្ឋាតិ តាវតា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ឥតិ ចេ មេ ហោតីតិ ពោជ្ឈង្គោ។ សេយ្យថាបិ តេលប្បទីបស្ស ឈាយតោ យាវតា អច្ចិ

តាវតា វណ្ណោ, យាវតា វណ្ណោ តាវតា អច្ចិ។ ឯវមេវ យាវតា និរោធូបដ្ឋាតិ តាវតា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ឥតិ ចេ ហោតីតិ ពោជ្ឈង្គោ។

កថំ **អប្បមាណោ ឥតិ ចេ ហោតី**តិ ពោជ្ឈង្គោ? បមាណពទ្ធា កិលេសា, សព្ពេ ច បរិយុដ្ឋានា, យេ ច សង្ខារា បោនោភវិកា អប្បមាណោ និរោធោ អចលដ្ឋេន អសង្ខតដ្ឋេន។ យាវតា និរោធូបដ្ឋាតិ តាវតា អប្បមាណោ ឥតិ ចេ ហោតីតិ ពោជ្ឈង្គោ។

កថំ **សុសមារទ្ធោ ឥតិ ចេ ហោតី**តិ ពោជ្ឈង្គោ? វិសមា កិលេសា, សព្ពេ ច បរិយុដ្ឋានា, យេ ច សង្ខារា បោនោភវិកា សមធម្មោ និរោធោ សន្តដ្ឋេន បណីតដ្ឋេន។ យាវតា និរោធូបដ្ឋាតិ តាវតា សុសមារទ្ធោ ឥតិ ចេ ហោតីតិ ពោជ្ឈង្គោ។

កថំ **"តិដ្ឋន្តញ្ច នំ តិដ្ឋតី"តិ បជានាមិ; សចេបិ ចវតិ "ឥទប្បច្ចយា មេ ចវតី"តិ បជានាមិ?** កតិហាការេហិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ? កតិហាការេហិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ ? អដ្ឋហាការេហិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ។ អដ្ឋហាការេហិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ។

កតមេហិ **អដ្ឋហាការេហិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ?** អនុប្បាទំ អាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, ឧប្បាទំ អនាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, អប្បវត្តំ អាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, បវត្តំ អនាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, អនិមិត្តំ អាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, និមិត្តំ អនាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, និរោធំ អាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ, សង្ខារេ អនាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ តិដ្ឋតិ។

កតមេហិ **អដ្ឋហាការេហិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ?** ឧប្បាទំ អាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, អនុប្បាទំ អនាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, បវត្តំ អាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, អប្បវត្តំ អនាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, និមិត្តំ អាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ , អនិមិត្តំ អនាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, សង្ខារេ អាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ, និរោធំ អនាវជ្ជិតត្តា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ចវតិ។ ឯវំ "តិដ្ឋន្តញ្ច នំ តិដ្ឋតី"តិ បជានាមិ; សចេបិ ចវតិ, "ឥទប្បច្ចយា មេ ចវតី"តិ បជានាមិ។

ពោជ្ឈង្គកថា និដ្ឋិតា។

៤. មេត្តាកថា

២២. សាវត្ថិនិទានំ ។ "មេត្តាយ , ភិក្ខវេ, ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវិតាយ ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ ឯកាទសានិសំសា បាដិកង្ខា។ កតមេ ឯកាទស? សុខំ សុបតិ, សុខំ បដិពុជ្ឈតិ, ន បាបកំ សុបិនំ បស្សតិ, មនុស្សានំ បិយោ ហោតិ, អមនុស្សានំ បិយោ ហោតិ, ទេវតា រក្ខន្តិ, នាស្ស អគ្គិ វា វិសំ វា សត្ថំ វា កមតិ, តុវដំ ចិត្តំ សមាធិយតិ, មុខវណ្ណោ វិប្បសីទតិ, អសម្មូឡ្ហោ កាលង្ករោតិ, ឧត្តរិ [ឧត្តរឹ (ស្យា. បី.) អ. និ. ១១.១៥ បស្សិតព្ពា] អប្បដិវិជ្ឈន្តោ ព្រហ្មលោកូបគោ ហោតិ។ មេត្តាយ, ភិក្ខវេ, ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវិតាយ ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ – ឥមេ ឯកាទសានិសំសា បាដិកង្ខា" ។

អត្ថិ អនោធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ, អត្ថិ ឱធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ, អត្ថិ ទិសាផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ កតិហាការេហិ អនោធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ, កតិហាការេហិ ឱធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ, កតិហាការេហិ ទិសាផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ? បញ្ចហាការេហិ អនោធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ, សត្តហាការេហិ ឱធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ, ទសហាការេហិ ទិសាផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

កតមេហិ បញ្ចហាការេហិ អនោធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ? សព្ពេ សត្តា អវេរា អព្យាបជ្ឈា [អព្យាបជ្ឈា (ស្យា.)] អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តុ។ សព្ពេ បាណា...បេ.... សព្ពេ ភូតា...បេ.... សព្ពេ បុគ្គលា...បេ.... សព្ពេ អត្តភាវបរិយាបន្នា អវេរា អព្យាបជ្ឈា អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តូតិ។ ឥមេហិ បញ្ចហាការេហិ អនោធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

កតមេហិ សត្តហាការេហិ ឱធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ? សព្ពា ឥត្ថិយោ អវេរា អព្យាបជ្ឈា អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តុ។ សព្ពេ បុរិសា...បេ.... សព្ពេ អរិយា...បេ.... សព្ពេ អនរិយា...បេ.... សព្ពេ ទេវា...បេ.... សព្ពេ មនុស្សា...បេ.... សព្ពេ វិនិបាតិកា អវេរា អព្យាបជ្ឈា អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តូតិ។ ឥមេហិ សត្តហាការេហិ ឱធិសោ ផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

កតមេហិ ទសហាការេហិ ទិសាផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ? សព្ពេ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ សត្តា អវេរា អព្យាបជ្ឈា អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តុ ។ សព្ពេ បច្ឆិមាយ ទិសាយ សត្តា...បេ.... សព្ពេ ឧត្តរាយ ទិសាយ សត្តា...បេ.... សព្ពេ ទក្ខិណាយ ទិសាយ សត្តា...បេ.... សព្ពេ បុរត្ថិមាយ អនុទិសាយ សត្តា...បេ.... សព្ពេ បច្ឆិមាយ អនុទិសាយ សត្តា...បេ.... សព្ពេ ឧត្តរាយ អនុទិសាយ សត្តា...បេ.... សព្ពេ ទក្ខិណាយ អនុទិសាយ សត្តា...បេ.... សព្ពេ ហេដ្ឋិមាយ ទិសាយ សត្តា...បេ.... សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ សត្តា អវេរា អព្យាបជ្ឈា អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តុ។ សព្ពេ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ បាណា...បេ.... ភូតា... បុគ្គលា... អត្តភាវបរិយាបន្នា... សព្ពា ឥត្ថិយោ... សព្ពេ បុរិសា... សព្ពេ អរិយា... សព្ពេ អនរិយា... សព្ពេ ទេវា... សព្ពេ មនុស្សា... សព្ពេ វិនិបាតិកា អវេរា អព្យាបជ្ឈា អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តុ។ សព្ពេ បច្ឆិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា...បេ.... សព្ពេ ឧត្តរាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា... សព្ពេ ទក្ខិណាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា... សព្ពេ បុរត្ថិមាយ អនុទិសាយ វិនិបាតិកា... សព្ពេ បច្ឆិមាយ អនុទិសាយ វិនិបាតិកា... សព្ពេ ឧត្តរាយ អនុទិសាយ វិនិបាតិកា... សព្ពេ ទក្ខិណាយ អនុទិសាយ វិនិបាតិកា... សព្ពេ ហេដ្ឋិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា... សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា អវេរា អព្យាបជ្ឈា អនីឃា សុខី អត្តានំ បរិហរន្តូតិ។ ឥមេហិ ទសហាការេហិ ទិសាផរណា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

១. ឥន្ទ្រិយវារោ

២៣. សព្ពេសំ សត្តានំ បីឡនំ វជ្ជេត្វា អបីឡនាយ, ឧបឃាតំ វជ្ជេត្វា អនុបឃាតេន, សន្តាបំ វជ្ជេត្វា អសន្តាបេន, បរិយាទានំ វជ្ជេត្វា អបរិយាទានេន, វិហេសំ វជ្ជេត្វា អវិហេសាយ, សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ មា វេរិនោ, សុខិនោ ហោន្តុ មា ទុក្ខិនោ, សុខិតត្តា ហោន្តុ មា ទុក្ខិតត្តាតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ សព្ពេ សត្តេ មេត្តាយតីតិ – មេត្តា។ តំ ធម្មំ ចេតយតីតិ – ចេតោ។ សព្ពព្យាបាទបរិយុដ្ឋានេហិ វិមុច្ចតីតិ – វិមុត្តិ។ មេត្តា ច ចេតោ ច វិមុត្តិ ចាតិ – មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សទ្ធាយ អធិមុច្ចតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – វីរិយំ បគ្គណ្ហាតិ។ វីរិយិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សតី ឧបដ្ឋាបេតិ។ សតិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – ចិត្តំ សមាទហតិ។ សមាធិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – បញ្ញាយ បជានាតិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អាសេវីយតិ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ភាវីយតិ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ពហុលីកតា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ពហុលីករីយតិ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អលង្ការា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ស្វាលង្កតា ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បរិក្ខារា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ សុបរិក្ខតា ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បរិវារា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ សុបរិវុតា ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ, ភាវនា ហោន្តិ, ពហុលីកតា ហោន្តិ,

អលង្ការា ហោន្តិ, បរិក្ខារា ហោន្តិ, បរិវារា ហោន្តិ, បារិបូរី ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ, សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ, បក្ខន្ទនា ហោន្តិ, បសីទនា [សំសីទនា (ក. សី. អដ្ឋ.)] ហោន្តិ, សន្តិដ្ឋនា ហោន្តិ, វិមុច្ចនា ហោន្តិ, “ឯតំ សន្ត”ន្តិ ផស្សនា ហោន្តិ, យានីកតា ហោន្តិ , វត្ថុកតា ហោន្តិ, អនុដ្ឋិតា ហោន្តិ, បរិចិតា ហោន្តិ, សុសមារទ្ធា ហោន្តិ, សុភាវិតា ហោន្តិ, ស្វាធិដ្ឋិតា ហោន្តិ, សុសមុគ្គតា ហោន្តិ , សុវិមុត្តា ហោន្តិ, និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តិ។

២. ពលវារោ

២៤. សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – អស្សទ្ធិយេ ន កម្បតិ។ សទ្ធាពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – កោសជ្ជេ ន កម្បតិ។ វីរិយពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – បមាទេ ន កម្បតិ។ សតិពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – ឧទ្ធច្ចេ ន កម្បតិ។ សមាធិពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – អវិជ្ជាយ ន កម្បតិ។ បញ្ញាពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

ឥមានិ បញ្ច ពលានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ពលេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អាសេវិយតិ។ ឥមានិ បញ្ច ពលានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ពលេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ភាវីយតិ។ ឥមានិ បញ្ច ពលានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ពហុលីកតា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ពលេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ពហុលីករីយតិ។ ឥមានិ បញ្ច ពលានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អលង្ការា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ពលេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ស្វាលង្កតា ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ច ពលានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បរិក្ខារា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ពលេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ សុបរិក្ខតា ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ច ពលានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បរិវារា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ពលេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ សុបរិវុតា ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ច ពលានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ, ភាវនា ហោន្តិ, ពហុលីកតា ហោន្តិ, អលង្ការា ហោន្តិ, បរិក្ខារា ហោន្តិ, បរិវារា ហោន្តិ, បារិបូរី ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ, សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ, បក្ខន្ទនា ហោន្តិ, បសីទនា ហោន្តិ, សន្តិដ្ឋនា ហោន្តិ, វិមុច្ចនា ហោន្តិ, “ឯតំ សន្ត”ន្តិ ផស្សនា ហោន្តិ, យានីកតា ហោន្តិ, វត្ថុកតា ហោន្តិ, អនុដ្ឋិតា ហោន្តិ, បរិចិតា ហោន្តិ, សុសមារទ្ធា ហោន្តិ, សុភាវិតា ហោន្តិ, ស្វាធិដ្ឋិតា ហោន្តិ, សុសមុគ្គតា ហោន្តិ, សុវិមុត្តា ហោន្តិ និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តិ។

៣. ពោជ្ឈង្គវារោ

២៥. សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សតី ឧបដ្ឋាបេតិ។ សតិសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – បញ្ញាយ បវិចិនាតិ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – វីរិយំ បគ្គណ្ហាតិ។ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – បរិឡាហំ បដិប្បស្សម្ភេតិ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – ទុដ្ឋុល្លំ បដិប្បស្សម្ភេតិ។ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – ចិត្តំ សមាទហតិ។ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – ញាណេន កិលេសេ បដិសង្ខាតិ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ សត្តហិ ពោជ្ឈង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អាសេវិយតិ។ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ សត្តហិ ពោជ្ឈង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ភាវីយតិ។ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ពហុលីកតា ហោន្តិ។ ឥមេហិ សត្តហិ ពោជ្ឈង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ពហុលីករីយតិ។ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អលង្ការា ហោន្តិ។ ឥមេហិ សត្តហិ ពោជ្ឈង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ស្វាលង្កតា ហោតិ។ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បរិក្ខារា ហោន្តិ។ ឥមេហិ សត្តហិ ពោជ្ឈង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ សុបរិក្ខតា ហោតិ។ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បរិវារា ហោន្តិ។ ឥមេហិ សត្តហិ ពោជ្ឈង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ សុបរិវុតា ហោតិ។ ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ, ភាវនា ហោន្តិ, ពហុលីកតា ហោន្តិ, អលង្ការា ហោន្តិ, បរិក្ខារា ហោន្តិ, បរិវារា ហោន្តិ, បារិបូរី ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ, សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ, បក្ខន្ទនា ហោន្តិ, បសីទនា ហោន្តិ, សន្តិដ្ឋនា ហោន្តិ, វិមុច្ចនា ហោន្តិ, “ឯតំ សន្ត”ន្តិ ផស្សនា ហោន្តិ, យានីកតា ហោន្តិ, វត្ថុកតា ហោន្តិ, អនុដ្ឋិតា ហោន្តិ, បរិចិតា ហោន្តិ, សុសមារទ្ធា ហោន្តិ, សុភាវិតា ហោន្តិ, ស្វាធិដ្ឋិតា ហោន្តិ, សុសមុគ្គតា ហោន្តិ, សុវិមុត្តា ហោន្តិ, និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តិ។

៤. មគ្គង្គវារោ

២៦. សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សម្មា បស្សតិ។ សម្មាទិដ្ឋិបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សម្មា អភិនិរោបេតិ។ សម្មាសង្កប្បបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សម្មា បរិគ្គណ្ហាតិ។ សម្មាវាចាបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សម្មា សមុដ្ឋាបេតិ។ សម្មាកម្មន្តបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សម្មា វោទាបេតិ ។ សម្មាអាជីវបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សម្មា បគ្គណ្ហាតិ។ សម្មាវាយាមបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សម្មា ឧបដ្ឋាបេតិ។ សម្មាសតិបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សម្មា សមាទហតិ។ សម្មាសមាធិបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ មគ្គង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អាសេវិយតិ។ ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ មគ្គង្គេហិ

មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ភាវិយតិ។ ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ពហុលីកតា ហោន្តិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ មគ្គង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ពហុលីករិយតិ។ ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អលង្ការា ហោន្តិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ មគ្គង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ស្វាលង្កតា ហោន្តិ។ ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បរិក្ខារា ហោន្តិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ មគ្គង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ សុបរិក្ខតា ហោតិ។ ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បរិវារា ហោន្តិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ មគ្គង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ សុបរិវុតា ហោតិ។ ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ , ភាវនា ហោន្តិ , ពហុលីកតា ហោន្តិ, អលង្ការា ហោន្តិ, បរិក្ខារា ហោន្តិ, បរិវារា ហោន្តិ, បារិបូរី ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ, សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ, បក្ខន្ទនា ហោន្តិ, បសីទនា ហោន្តិ, សន្តិដ្ឋនា ហោន្តិ, វិមុច្ចនា ហោន្តិ, “ឯតំ សន្ត”ន្តិ ផស្សនា ហោន្តិ, យានីកតា ហោន្តិ, វត្ថុកតា ហោន្តិ, អនុដ្ឋិតា ហោន្តិ, បរិចិតា ហោន្តិ, សុសមារទ្ធា ហោន្តិ, សុភាវិតា ហោន្តិ, ស្វាធិដ្ឋិតា ហោន្តិ, សុសមុគ្គតា ហោន្តិ, សុវិមុត្តា ហោន្តិ និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តិ។

២៧. សព្ពេសំ បាណានំ...បេ.... សព្ពេសំ ភូតានំ... សព្ពេសំ បុគ្គលានំ... សព្ពេសំ អត្តភាវបរិយាបន្នានំ... សព្ពាសំ ឥត្ថីនំ... សព្ពេសំ បុរិសានំ... សព្ពេសំ អរិយានំ... សព្ពេសំ អនរិយានំ... សព្ពេសំ ទេវានំ... សព្ពេសំ មនុស្សានំ... សព្ពេសំ វិនិបាតិកានំ បីឡនំ វជ្ជេត្វា អបីឡនាយ, ឧបឃាតំ វជ្ជេត្វា អនុបឃាតេន, សន្តាបំ វជ្ជេត្វា អសន្តាបេន, បរិយាទានំ វជ្ជេត្វា អបរិយាទានេន, វិហេសំ វជ្ជេត្វា អវិហេសាយ, សព្ពេ វិនិបាតិកា អវេរិនោ ហោន្តុ មា វេរិនោ, សុខិនោ ហោន្តុ មា ទុក្ខិនោ, សុខិតត្តា ហោន្តុ មា ទុក្ខិតត្តាតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ សព្ពេ វិនិបាតិកេ មេត្តាយតីតិ – មេត្តា។ តំ ធម្មំ ចេតយតីតិ – ចេតោ។ សព្ពព្យាបាទបរិយុដ្ឋានេហិ វិមុច្ចតីតិ – វិមុត្តិ។ មេត្តា ច ចេតោ ច វិមុត្តិ ចាតិ – មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ វិនិបាតិកា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សទ្ធាយ អធិមុច្ចតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ...បេ.... និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តិ។

សព្ពេសំ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ សត្តានំ...បេ.... សព្ពេសំ បច្ឆិមាយ ទិសាយ សត្តានំ... សព្ពេសំ ឧត្តរាយ ទិសាយ សត្តានំ... សព្ពេសំ ទក្ខិណាយ ទិសាយ សត្តានំ... សព្ពេសំ បុរត្ថិមាយ អនុទិសាយ សត្តានំ... សព្ពេសំ បច្ឆិមាយ អនុទិសាយ សត្តានំ... សព្ពេសំ ឧត្តរាយ អនុទិសាយ សត្តានំ... សព្ពេសំ ទក្ខិណាយ អនុទិសាយ សត្តានំ... សព្ពេសំ ហេដ្ឋិមាយ ទិសាយ សត្តានំ... សព្ពេសំ ឧបរិមាយ ទិសាយ សត្តានំ បីឡនំ វជ្ជេត្វា អបីឡនាយ, ឧបឃាតំ វជ្ជេត្វា អនុបឃាតេន, សន្តាបំ វជ្ជេត្វា អសន្តាបេន, បរិយាទានំ វជ្ជេត្វា អបរិយាទានេន, វិហេសំ វជ្ជេត្វា អវិហេសាយ, សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ មា វេរិនោ, សុខិនោ ហោន្តុ មា ទុក្ខិនោ, សុខិតត្តា ហោន្តុ មា ទុក្ខិតត្តាតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ សត្តេ មេត្តាយតីតិ – មេត្តា។ តំ ធម្មំ ចេតយតីតិ – ចេតោ។ សព្ពព្យាបាទបរិយុដ្ឋានេហិ វិមុច្ចតីតិ – វិមុត្តិ។ មេត្តា ច ចេតោ ច វិមុត្តិ ចាតិ – មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ សត្តា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សទ្ធាយ អធិមុច្ចតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ...បេ.... និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តិ។

សព្ពេសំ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ បាណានំ...បេ.... ភូតានំ... បុគ្គលានំ អត្តភាវបរិយាបន្នានំ... សព្ពាសំ ឥត្ថីនំ... សព្ពេសំ បុរិសានំ... សព្ពេសំ អរិយានំ... សព្ពេសំ អនរិយានំ... សព្ពេសំ ទេវានំ... សព្ពេសំ មនុស្សានំ... សព្ពេសំ វិនិបាតិកានំ... សព្ពេសំ បច្ឆិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកានំ... សព្ពេសំ ឧត្តរាយ ទិសាយ វិនិបាតិកានំ... សព្ពេសំ ទក្ខិណាយ ទិសាយ វិនិបាតិកានំ... សព្ពេសំ បុរត្ថិមាយ អនុទិសាយ វិនិបាតិកានំ... សព្ពេសំ បច្ឆិមាយ អនុទិសាយ វិនិបាតិកានំ... សព្ពេសំ ឧត្តរាយ អនុទិសាយ វិនិបាតិកានំ... សព្ពេសំ ទក្ខិណាយ អនុទិសាយ វិនិបាតិកានំ... សព្ពេសំ ហេដ្ឋិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកានំ... សព្ពេសំ ឧបរិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកានំ បីឡនំ វជ្ជេត្វា អបីឡនាយ, ឧបឃាតំ វជ្ជេត្វា អនុបឃាតេន, សន្តាបំ វជ្ជេត្វា អសន្តាបេន, បរិយាទានំ វជ្ជេត្វា អបរិយាទានេន, វិហេសំ វជ្ជេត្វា អវិហេសាយ, សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា អវេរិនោ ហោន្តុ មា វេរិនោ, សុខិនោ ហោន្តុ មា ទុក្ខិនោ, សុខិតត្តា ហោន្តុ មា ទុក្ខិតត្តាតិ – ឥមេហិ អដ្ឋហាការេហិ សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកេ មេត្តាយតីតិ – មេត្តា។ តំ ធម្មំ ចេតយតីតិ – ចេតោ។ សព្ពព្យាបាទបរិយុដ្ឋានេហិ វិមុច្ចតីតិ – វិមុត្តិ។ មេត្តា ច ចេតោ ច វិមុត្តិ ចាតិ – មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សទ្ធាយ អធិមុច្ចតិ។ សទ្ធិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – វីរិយំ បគ្គណ្ហាតិ។ វីរិយិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

សតី ឧបដ្ឋាបេតិ។ សតិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ ចិត្តំ សមាទហតិ។ សមាធិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ បញ្ញាយ បជានាតិ។ បញ្ញិន្ទ្រិយបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

ឥមានិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ឥន្ទ្រិយេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អាសេវីយតិ...បេ.... និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តិ។

សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – អស្សទ្ធិយេ ន កម្បតិ។ សទ្ធាពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ កោសជ្ជេ ន កម្បតិ។ វីរិយពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ បមាទេ ន កម្បតិ។ សតិពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ ឧទ្ធច្ចេ ន កម្បតិ។ សមាធិពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ អវិជ្ជាយ ន កម្បតិ។ បញ្ញាពលបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

ឥមានិ បញ្ច ពលានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ បញ្ចហិ ពលេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អាសេវីយតិ...បេ.... និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តិ។

សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សតី ឧបដ្ឋាបេតិ។ សតិសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

បញ្ញាយ បវិចិនាតិ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ វីរិយំ បគ្គណ្ហាតិ។ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ បរិឡាហំ បដិប្បស្សម្ភេតិ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ ទុដ្ឋុល្លំ បដិប្បស្សម្ភេតិ។ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ ចិត្តំ សមាទហតិ។ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ ញាណេន កិលេសេ បដិសង្ខាតិ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

ឥមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ សត្តហិ ពោជ្ឈង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អាសេវីយតិ...បេ.... និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តិ។

សព្ពេ ឧបរិមាយ ទិសាយ វិនិបាតិកា អវេរិនោ ហោន្តុ, ខេមិនោ ហោន្តុ, សុខិនោ ហោន្តូតិ – សម្មា បស្សតិ។ សម្មាទិដ្ឋិ បរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ សម្មា អភិនិរោបេតិ។ សម្មាសង្កប្បបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ សម្មា បរិគ្គណ្ហាតិ។ សម្មាវាចាបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ សម្មា សមុដ្ឋាបេតិ។ សម្មាកម្មន្តបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ សម្មា វោទាបេតិ។ សម្មា អាជីវបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ សម្មា បគ្គណ្ហាតិ។ សម្មាវាយាមបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ សម្មា ឧបដ្ឋាតិ។ សម្មាសតិបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។ សម្មា សមាទហតិ។ សម្មាសមាធិបរិភាវិតា ហោតិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ។

ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ មគ្គង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ អាសេវីយតិ...បេ.... ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា បរិភាវិតា ហោន្តិ។ ឥមេហិ អដ្ឋហិ មគ្គង្គេហិ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ សុបរិវុតា ហោតិ។ ឥមេ អដ្ឋ មគ្គង្គា មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាសេវនា ហោន្តិ, ភាវនា ហោន្តិ, ពហុលីកតា ហោន្តិ, អលង្ការា ហោន្តិ, បរិក្ខារា ហោន្តិ, បរិវារា ហោន្តិ, បារិបូរី ហោន្តិ, សហគតា ហោន្តិ, សហជាតា ហោន្តិ , សំសដ្ឋា ហោន្តិ, សម្បយុត្តា ហោន្តិ, បក្ខន្ទនា ហោន្តិ, បសីទនា ហោន្តិ, សន្តិដ្ឋនា ហោន្តិ, វិមុច្ចនា ហោន្តិ, “ឯតំ សន្ត”ន្តិ ផស្សនា ហោន្តិ, យានីកតា ហោន្តិ, វត្ថុកតា ហោន្តិ, អនុដ្ឋិតា ហោន្តិ, បរិចិតា ហោន្តិ, សុសមារទ្ធា ហោន្តិ, សុភាវិតា ហោន្តិ, ស្វាធិដ្ឋិតា ហោន្តិ, សុសមុគ្គតា ហោន្តិ, សុវិមុត្តា ហោន្តិ និព្ពត្តេន្តិ ជោតេន្តិ បតាបេន្តីតិ។

មេត្តាកថា និដ្ឋិតា។

៥. វិរាគកថា

២៨. វិរាគោ មគ្គោ, វិមុត្តិ ផលំ។ កថំ **វិរាគោ មគ្គោ?** សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា វិរជ្ជតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិរជ្ជតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិរជ្ជតិ។ វិរាគោ វិរាគារម្មណោ វិរាគគោចរោ វិរាគេ សមុទាគតោ [សមុបាគតោ (ស្យា.)] វិរាគេ ឋិតោ វិរាគេ បតិដ្ឋិតោ។

វិរាគោតិ ទ្វេ វិរាគា – និព្ពានញ្ច វិរាគោ, យេ ច និព្ពានារម្មណតាជាតា ធម្មា សព្ពេ វិរាគា ហោន្តីតិ – វិរាគា។ សហជាតានិ សត្តង្គានិ វិរាគំ គច្ឆន្តីតិ – វិរាគោ មគ្គោ។ ឯតេន មគ្គេន ពុទ្ធា ច សាវកា ច អគតំ ទិសំ និព្ពានំ គច្ឆន្តីតិ – អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ។ យាវតា បុថុសមណព្រាហ្មណានំ បរប្បវាទានំ មគ្គា, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អគ្គោ ច សេដ្ឋោ ច បាមោក្ខោ [វិមោក្ខោ (ស្យា.), មោក្ខោ (អដ្ឋ.)] ច ឧត្តមោ ច បវរោ ចាតិ – មគ្គានំ អដ្ឋង្គិកោ សេដ្ឋោ។

អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ មិច្ឆាសង្កប្បា វិរជ្ជតិ។ បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចា មិច្ឆាវាចាយ វិរជ្ជតិ។ សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តោ មិច្ឆាកម្មន្តា វិរជ្ជតិ។ វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ មិច្ឆាអាជីវា វិរជ្ជតិ។ បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ មិច្ឆាវាយាមា វិរជ្ជតិ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ មិច្ឆាសតិយា វិរជ្ជតិ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ មិច្ឆាសមាធិតោ វិរជ្ជតិ។ តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិរជ្ជតិ។ ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិរជ្ជតិ។ វិរាគោ វិរាគារម្មណោ វិរាគគោចរោ វិរាគេ សមុទាគតោ វិរាគេ ឋិតោ វិរាគេ បតិដ្ឋិតោ។

វិរាគោតិ ទ្វេ វិរាគា – និព្ពានញ្ច វិរាគោ, យេ ច និព្ពានារម្មណតាជាតា ធម្មា សព្ពេ វិរាគា ហោន្តីតិ – វិរាគា។ សហជាតានិ សត្តង្គានិ វិរាគំ គច្ឆន្តីតិ – វិរាគោ មគ្គោ ។ ឯតេន មគ្គេន ពុទ្ធា ច សាវកា ច អគតំ ទិសំ និព្ពានំ គច្ឆន្តីតិ – អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ។ យាវតា បុថុសមណព្រាហ្មណានំ បរប្បវាទានំ មគ្គា, អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អគ្គោ ច សេដ្ឋោ ច បាមោក្ខោ ច ឧត្តមោ ច បវរោ ចាតិ – មគ្គានំ អដ្ឋង្គិកោ សេដ្ឋោ។

សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ ឱឡារិកា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា ឱឡារិកា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វិរជ្ជតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិរជ្ជតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិរជ្ជតិ។ វិរាគោ វិរាគារម្មណោ វិរាគគោចរោ វិរាគេ សមុទាគតោ វិរាគេ ឋិតោ វិរាគេ បតិដ្ឋិតោ។

វិរាគោតិ ទ្វេ វិរាគា – និព្ពានញ្ច វិរាគោ, យេ ច និព្ពានារម្មណតាជាតា ធម្មា សព្ពេ វិរាគា ហោន្តីតិ – វិរាគា។ សហជាតានិ សត្តង្គានិ វិរាគំ គច្ឆន្តីតិ – វិរាគោ មគ្គោ។ ឯតេន មគ្គេន ពុទ្ធា ច សាវកា ច អគតំ ទិសំ និព្ពានំ គច្ឆន្តីតិ – អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ។ យាវតា បុថុសមណព្រាហ្មណានំ បរប្បវាទានំ មគ្គា។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អគ្គោ ច សេដ្ឋោ ច បាមោក្ខោ ច ឧត្តមោ ច បវរោ ចាតិ – មគ្គានំ អដ្ឋង្គិកោ សេដ្ឋោ។

អនាគាមិមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ អនុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា អនុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វិរជ្ជតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិរជ្ជតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិរជ្ជតិ។ វិរាគោ វិរាគារម្មណោ...បេ.... មគ្គានំ អដ្ឋង្គិកោ សេដ្ឋោ។

អរហត្តមគ្គក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា វិរជ្ជតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិរជ្ជតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិរជ្ជតិ វិរាគោ វិរាគារម្មណោ វិរាគគោចរោ វិរាគេ សមុទាគតោ វិរាគេ ឋិតោ វិរាគេ បតិដ្ឋិតោ។

វិរាគោតិ ទ្វេ វិរាគា – និព្ពានញ្ច វិរាគោ, យេ ច និព្ពានារម្មណតាជាតា ធម្មា សព្ពេ វិរាគា ហោន្តីតិ – វិរាគា។ សហជាតានិ សត្តង្គានិ វិរាគំ គច្ឆន្តីតិ – វិរាគោ មគ្គោ។ ឯតេន មគ្គេន ពុទ្ធា ច សាវកា ច អគតំ ទិសំ និព្ពានំ គច្ឆន្តីតិ – អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ។ យាវតា បុថុសមណព្រាហ្មណានំ បរប្បវាទានំ មគ្គា។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អគ្គោ ច សេដ្ឋោ ច បាមោក្ខោ ច ឧត្តមោ ច បវរោ ចាតិ – មគ្គានំ អដ្ឋង្គិកោ សេដ្ឋោ។

ទស្សនវិរាគោ សម្មាទិដ្ឋិ។ អភិនិរោបនវិរាគោ សម្មាសង្កប្បោ។ បរិគ្គហវិរាគោ សម្មាវាចា។ សមុដ្ឋានវិរាគោ សម្មាកម្មន្តោ។ វោទានវិរាគោ សម្មាអាជីវោ ។ បគ្គហវិរាគោ សម្មាវាយាមោ។ ឧបដ្ឋានវិរាគោ សម្មាសតិ។ អ

វិក្ខេបវិរាគោ សម្មាសមាធិ។ ឧបដ្ឋានវិរាគោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ។ បវិចយវិរាគោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ។ បគ្គហវិរាគោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ។ ផរណវិរាគោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ។ ឧបសមវិរាគោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ។ អវិក្ខេបវិរាគោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ។ បដិសង្ខានវិរាគោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ។ អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយវិរាគោ សទ្ធាពលំ។ កោសជ្ជេ អកម្បិយវិរាគោ វីរិយពលំ។ បមាទេ អកម្បិយវិរាគោ សតិពលំ។ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយវិរាគោ សមាធិពលំ។ អវិជ្ជាយ អកម្បិយវិរាគោ បញ្ញាពលំ។ អធិមោក្ខវិរាគោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ។ បគ្គហវិរាគោ វីរិយិន្ទ្រិយំ។ ឧបដ្ឋានវិរាគោ សតិន្ទ្រិយំ។ អវិក្ខេបវិរាគោ សមាធិន្ទ្រិយំ។ ទស្សនវិរាគោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយានិ វិរាគោ។ អកម្បិយដ្ឋេន ពលំ វិរាគោ។ និយ្យានដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា វិរាគោ។ ហេតុដ្ឋេន មគ្គោ វិរាគោ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានា វិរាគោ។ បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានា វិរាគោ។ ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទា វិរាគោ។ តថដ្ឋេន សច្ចា វិរាគោ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ វិរាគោ។ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា វិរាគោ។ ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនា វិរាគោ។ អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធំ វិរាគោ។ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ វិរាគោ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ វិរាគោ។ ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ វិរាគោ។ វិមុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខោ វិរាគោ។ បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជា វិរាគោ។ បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ វិរាគោ។ សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ វិរាគោ។ ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន វិរាគោ។ មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន វិរាគោ។ ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន វិរាគោ។ វេទនា សមោសរណដ្ឋេន វិរាគោ។ សមាធិ បមុខដ្ឋេន វិរាគោ។ សតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន វិរាគោ។ បញ្ញា តតុត្តរដ្ឋេន វិរាគោ។ វិមុត្តិ សារដ្ឋេន វិរាគោ។ អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន មគ្គោ។

ទស្សនមគ្គោ សម្មាទិដ្ឋិ, អភិនិរោបនមគ្គោ សម្មាសង្កប្បោ...បេ.... អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន មគ្គោ។ ឯវំ វិរាគោ មគ្គោ។

២៨. កថំ **វិមុត្តិ ផលំ?** សោតាបត្តិផលក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ មិច្ឆាទិដ្ឋិយា វិមុត្តា ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិមុត្តា ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិមុត្តា ហោតិ, វិមុត្តិ វិមុត្តារម្មណា វិមុត្តិគោចរា វិមុត្តិយា សមុទាគតា វិមុត្តិយា ឋិតា វិមុត្តិយា បតិដ្ឋិតា។ **វិមុត្តី**តិ ទ្វេ មុត្តិយោ – និព្ពានញ្ច វិមុត្តិ, យេ ច និព្ពានារម្មណតាជាតា ធម្មា សព្ពេ ច វិមុត្តា ហោន្តីតិ – វិមុត្តិ ផលំ។

អភិនិរោបនដ្ឋេន សម្មាសង្កប្បោ មិច្ឆាសង្កប្បា វិមុត្តោ ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិមុត្តោ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិមុត្តោ ហោតិ, វិមុត្តិ វិមុត្តារម្មណា វិមុត្តិគោចរា វិមុត្តិយា សមុទាគតា វិមុត្តិយា ឋិតា វិមុត្តិយា បតិដ្ឋិតា។ **វិមុត្តី**តិ ទ្វេ វិមុត្តិយោ – និព្ពានញ្ច វិមុត្តិ, យេ ច និព្ពានារម្មណតាជាតា ធម្មា សព្ពេ វិមុត្តា ហោន្តីតិ – វិមុត្តិ ផលំ។

បរិគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាចា មិច្ឆាវាចាយ វិមុត្តា ហោតិ, សមុដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាកម្មន្តោ មិច្ឆាកម្មន្តា វិមុត្តោ ហោតិ, វោទានដ្ឋេន សម្មាអាជីវោ មិច្ឆាអាជីវា វិមុត្តោ ហោតិ, បគ្គហដ្ឋេន សម្មាវាយាមោ មិច្ឆាវាយាមា វិមុត្តោ ហោតិ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សម្មាសតិ មិច្ឆាសតិយា វិមុត្តា ហោតិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ មិច្ឆាសមាធិតោ វិមុត្តោ ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិមុត្តោ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិមុត្តោ ហោតិ, វិមុត្តិ វិមុត្តារម្មណា វិមុត្តិគោចរា វិមុត្តិយា សមុទាគតា វិមុត្តិយា ឋិតា វិមុត្តិយា បតិដ្ឋិតា។ វិមុត្តីតិ។ ទ្វេ វិមុត្តិយោ – និព្ពានញ្ច វិមុត្តិ, យេ ច និព្ពានារម្មណតាជាតា ធម្មា សព្ពេ វិមុត្តា ហោន្តីតិ – វិមុត្តិ ផលំ។

សកទាគាមិផលក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ ឱឡារិកា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា ឱឡារិកា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វិមុត្តោ ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិមុត្តោ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិមុត្តោ ហោតិ, វិមុត្តិ វិមុត្តារម្មណា វិមុត្តិគោចរា វិមុត្តិយា សមុទាគតា វិមុត្តិយា ឋិតា វិមុត្តិយា បតិដ្ឋិតា។ **វិមុត្តី**តិ ទ្វេ វិមុត្តិយោ – និព្ពានញ្ច វិមុត្តិ, យេ ច និព្ពានារម្មណតាជាតា ធម្មា សព្ពេ វិមុត្តា ហោន្តីតិ – វិមុត្តិ ផលំ។

អនាគាមិផលក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ អនុសហគតា កាមរាគសញ្ញោជនា បដិឃសញ្ញោជនា អនុសហគតា កាមរាគានុសយា បដិឃានុសយា វិមុត្តោ ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិមុត្តោ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិមុត្តោ ហោតិ, វិមុត្តិ វិមុត្តារម្មណា វិមុត្តិគោចរា វិមុត្តិយា សមុទាគតា វិមុត្តិយា ឋិតា វិមុត្តិយា បតិដ្ឋិតា...បេ....។

អរហត្តផលក្ខណេ ទស្សនដ្ឋេន សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបដ្ឋេន សម្មាសមាធិ រូបរាគា អរូបរាគា មានា ឧទ្ធច្ចា អវិជ្ជាយ មានានុសយា ភវរាគានុសយា អវិជ្ជានុសយា វិមុត្តោ ហោតិ, តទនុវត្តកកិលេសេហិ ច ខន្ធេហិ ច វិមុត្តោ ហោតិ, ពហិទ្ធា ច សព្ពនិមិត្តេហិ វិមុត្តោ ហោតិ, វិមុត្តិ វិមុត្តារម្មណា វិមុត្តិគោចរា វិមុត្តិយា

សមុទាគតា វិមុត្តិយា ឋិតា វិមុត្តិយា បតិដ្ឋិតា។ **វិមុត្តី**តិ ទ្វេ វិមុត្តិយោ – និព្ពានញ្ច វិមុត្តិ, យេ ច និព្ពានារម្មណតា ជាតា ធម្មា សព្ពេ វិមុត្តា ហោន្តីតិ – វិមុត្តិ ផលំ។

ទស្សនវិមុត្តិ សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... អវិក្ខេបវិមុត្តិ សម្មាសមាធិ, ឧបដ្ឋានវិមុត្តិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បដិសង្ខាន វិមុត្តិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ។ អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយវិមុត្តិ សទ្ធាពលំ...បេ.... អវិជ្ជាយ អកម្បិយវិមុត្តិ បញ្ញាពលំ។ អធិមោក្ខវិមុត្តិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ...បេ.... ទស្សនវិមុត្តិ បញ្ញិន្ទ្រិយំ។

អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយា វិមុត្តិ។ អកម្បិយដ្ឋេន ពលា វិមុត្តិ, និយ្យានដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គា វិមុត្តិ, ហេតុដ្ឋេន មគ្គោ វិមុត្តិ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានា វិមុត្តិ, បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានា វិមុត្តិ, ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទា វិមុត្តិ, តថដ្ឋេន សច្ចា វិមុត្តិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ វិមុត្តិ, អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា វិមុត្តិ, ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនា វិមុត្តិ, អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធំ វិមុត្តិ, សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ វិមុត្តិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ វិមុត្តិ, ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ វិមុត្តិ, វិមុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខោ វិមុត្តិ, បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជា វិមុត្តិ, បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ វិមុត្តិ, បដិប្បស្សទ្ធិយដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ វិមុត្តិ, ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន វិមុត្តិ, មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន វិមុត្តិ, ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន វិមុត្តិ, វេទនា សមោសរណដ្ឋេន វិមុត្តិ, សមាធិ បមុខដ្ឋេន វិមុត្តិ, សតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន វិមុត្តិ, បញ្ញា តតុត្តរដ្ឋេន វិមុត្តិ, វិមុត្តិ សារដ្ឋេន វិមុត្តិ, អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន វិមុត្តិ។ ឯវំ វិមុត្តិ ផលំ។ ឯវំ វិរាគោ មគ្គោ , វិមុត្តិ ផលន្តិ។

វិរាគកថា និដ្ឋិតា។

៦. បដិសម្ភិទាកថា

១. ធម្មចក្កបវត្តនវារោ

៣០. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា ពារាណសិយំ វិហរតិ ឥសិបតនេ មិគទាយេ។ តត្រ ខោ ភគវា បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ –

“ទ្វេមេ , ភិក្ខវេ, អន្តា បព្ពជិតេន ន សេវិតព្ពា។ កតមេ ទ្វេ? យោ ចាយំ កាមេសុ កាមសុខល្លិកានុយោគោ ហីនោ គម្មោ បោថុជ្ជនិកោ អនរិយោ អនត្ថសំហិតោ; យោ ចាយំ អត្តកិលមថានុយោគោ ទុក្ខោ អនរិយោ អនត្ថសំហិតោ។ ឯតេ ខោ [ឯតេ តេ (ស្យា. ក. សី. អដ្ឋ.) សំ. និ. ៥.១០៨១; មហាវ. ១៣ បស្សិតព្ពា], ភិក្ខវេ, ឧភោ អន្តេ អនុបគម្ម មជ្ឈិមា បដិបទា តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ។

“កតមា ច សា, ភិក្ខវេ, មជ្ឈិមា បដិបទា តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ? អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ។ អយំ ខោ សា, ភិក្ខវេ, មជ្ឈិមា បដិបទា តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា ចក្ខុករណី ញាណករណី ឧបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ។

“ឥទំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ។ ជាតិបិ ទុក្ខា, ជរាបិ ទុក្ខា, ព្យាធិបិ ទុក្ខោ, មរណម្បិ ទុក្ខំ, អប្បិយេហិ សម្បយោគោ ទុក្ខោ, បិយេហិ វិប្បយោគោ ទុក្ខោ, យម្បិច្ឆំ ន លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ; សំខិត្តេន បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា ទុក្ខា។ ឥទំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចំ – យាយំ តណ្ហា បោនោភវិកា នន្ទិរាគសហគតា តត្រតត្រាភិនន្ទិនី , សេយ្យថិទំ – កាមតណ្ហា, ភវតណ្ហា, វិភវតណ្ហា។ ឥទំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ចំ – យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិរាគនិរោធោ ចាគោ បដិនិស្សគ្គោ មុត្តិ អនាលយោ។ ឥទំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ – អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, សេយ្យថិទំ – សម្មាទិដ្ឋិ...បេ.... សម្មាសមាធិ។

“‘ឥទំ ទុក្ខំ អរិយសច្ច’ន្តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ បរិញ្ញេយ្យ’ន្តិ មេ, ភិក្ខវេ...បេ.... បរិញ្ញាតន្តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។

‘‘‘ឥទំ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ច’ន្តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចំ បហាតព្ពន្តិ មេ, ភិក្ខវេ...បេ.... បហីនន្តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។

‘‘‘ឥទំ ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ចន្តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ចំ សច្ឆិកាតព្ពន្តិ មេ, ភិក្ខវេ...បេ.... សច្ឆិកតន្តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។

‘‘‘ឥទំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចន្តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ ភាវេតព្ពន្តិ មេ, ភិក្ខវេ...បេ.... ភាវិតន្តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។

‘‘យាវកីវញ្ច មេ, ភិក្ខវេ, ឥមេសុ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ ឯវំ តិបរិវដ្ដំ ទ្វាទសាការំ យថាភូតំ ញាណទស្សនំ ន សុវិសុទ្ធំ អហោសិ , នេវ តាវាហំ, ភិក្ខវេ , សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ‘អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសិំ។ យតោ ច ខោ មេ, ភិក្ខវេ, ឥមេសុ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ ឯវំ តិបរិវដ្ដំ ទ្វាទសាការំ យថាភូតំ ញាណទស្សនំ សុវិសុទ្ធំ អហោសិ, អថាហំ, ភិក្ខវេ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ‘អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសិំ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ វិមុត្តិ, អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’’’តិ។

ឥទមវោច ភគវា។ អត្តមនា បញ្ចវគ្គិយា ភិក្ខូ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករណស្មិំ ភញ្ញមានេ អាយស្មតោ កោណ្ឌញ្ញស្ស វិរជំ វីតមលំ ធម្មចក្ខុំ ឧទបាទិ – ‘‘យំ កិញ្ចិ សមុទយធម្មំ, សព្ពំ តំ និរោធធម្ម’’ន្តិ។

បវត្តិតេ ច បន ភគវតា ធម្មចក្កេ ភុម្មា [ភូមា (ក.)] ទេវា សទ្ទមនុស្សាវេសុំ – ‘‘ឯតំ ភគវតា ពារាណសិយំ ឥសិបតនេ មិគទាយេ អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តិតំ អប្បដិវត្តិយំ សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មុនា វា កេនចិ វា លោកស្មិ’’ន្តិ។ ភុម្មានំ ទេវានំ សទ្ទំ សុត្វា ចាតុមហារាជិកា [ចាតុម្មហារាជិកា (ស្យា.)] ទេវា សទ្ទមនុស្សាវេសុំ...បេ.... ចាតុមហារាជិកានំ ទេវានំ សទ្ទំ សុត្វា តាវតឹសា ទេវា...បេ.... យាមា ទេវា...បេ.... តុសិតា ទេវា...បេ.... និម្មានរតី ទេវា...បេ.... បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវា...បេ.... ព្រហ្មកាយិកា ទេវា សទ្ទមនុស្សាវេសុំ – ‘‘ឯតំ ភគវតា ពារាណសិយំ ឥសិបតនេ មិគទាយេ អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តិតំ អប្បដិវត្តិយំ សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មុនា វា កេនចិ វា លោកស្មិ’’ន្តិ។

ឥតិហ តេន ខណេន តេន លយេន តេន មុហុត្តេន យាវ ព្រហ្មលោកា សទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆិ។ អយញ្ច ទសសហស្សី លោកធាតុ សំកម្បិ សម្បកម្បិ សម្បវេធិ, អប្បមាណោ ច ឧឡារោ ឱភាសោ លោកេ បាតុរហោសិ អតិក្កម្ម [អតិក្កម្មេវ (ស្យា. ក.) សំ. និ. ៥.១០៨១ បស្សិតព្ពា] ទេវានំ ទេវានុភាវន្តិ។

អថ ខោ ភគវា ឥមំ ឧទានំ ឧទានេសិ – ‘‘អញ្ញាសិ វត, ភោ, កោណ្ឌញ្ញោ; អញ្ញាសិ វត, ភោ, កោណ្ឌញ្ញោ’’តិ។ ឥតិ ហិទំ អាយស្មតោ កោណ្ឌញ្ញស្ស អញ្ញាសិកោណ្ឌញ្ញោ ត្វេវ [អញ្ញាកោណ្ឌញ្ញោត្វេវ (ស្យា.)] នាមំ អហោសិ។

[ក] ‘ឥទំ ទុក្ខំ អរិយសច្ច’ន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ’’។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? ញាណំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? បញ្ញា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? វិជ្ជា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន។ **ញាណំ ឧទបាទី**តិ – ញាតដ្ឋេន។ **បញ្ញា ឧទបាទី**តិ – បជាននដ្ឋេន។ **វិជ្ជា ឧទបាទី**តិ – បដិវេធដ្ឋេន។ **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។

ចក្ខុំ ធម្មោ, ញាណំ ធម្មោ, បញ្ញា ធម្មោ, វិជ្ជា ធម្មោ, អាលោកោ ធម្មោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា ធម្មបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – "ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា"។

ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ, ញាតដ្ឋោ អត្ថោ, បជាននដ្ឋោ អត្ថោ, បដិវេធដ្ឋោ អត្ថោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច អត្ថា អត្ថបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – "អត្ថេសុ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា"។

បញ្ច ធម្មេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា, បញ្ច អត្ថេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា។ ឥមា ទស និរុត្តិយោ និរុត្តិបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – "និរុត្តីសុ ញាណំ និរុត្តិបដិសម្ភិទា"។

បញ្ចសុ ធម្មេសុ ញាណានិ, បញ្ចសុ អត្ថេសុ ញាណានិ, ទសសុ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ ឥមានិ វីសតិ ញាណានិ បដិភានបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – "បដិភានេសុ ញាណំ បដិភានបដិសម្ភិទា"។

"'តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ បរិញ្ញេយ្យ'ន្តិ…បេ.… បរិញ្ញាតន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ"។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? ញាណំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? បញ្ញា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? វិជ្ជា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន។ **ញាណំ ឧទបាទី**តិ – ញាតដ្ឋេន។ **បញ្ញា ឧទបាទី**តិ – បជាននដ្ឋេន។ **វិជ្ជា ឧទបាទី**តិ – បដិវេធដ្ឋេន។ **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។

ចក្ខុំ ធម្មោ, ញាណំ ធម្មោ, បញ្ញា ធម្មោ, វិជ្ជា ធម្មោ, អាលោកោ ធម្មោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា ធម្មបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច ។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – "ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា"។

ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ, ញាតដ្ឋោ អត្ថោ, បជាននដ្ឋោ អត្ថោ, បដិវេធដ្ឋោ អត្ថោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច អត្ថា អត្ថបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – "អត្ថេសុ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា"។

បញ្ច ធម្មេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា, បញ្ច អត្ថេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា។ ឥមា ទស និរុត្តិយោ និរុត្តិបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – "និរុត្តីសុ ញាណំ និរុត្តិបដិសម្ភិទា"។

បញ្ចសុ ធម្មេសុ ញាណានិ, បញ្ចសុ អត្ថេសុ ញាណានិ, ទសសុ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ ឥមានិ វីសតិ ញាណានិ បដិភានបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – "បដិភានេសុ ញាណំ បដិភានបដិសម្ភិទា"។

ទុក្ខេ អរិយសច្ចេ បន្នរស ធម្មា, បន្នរស អត្ថា, តីស និរុត្តិយោ, សដ្ឋិ ញាណានិ។

[ខ] "'ឥទំ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ច'ន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ។ 'តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចំ បហាតព្ព'ន្តិ…បេ.… បហីនន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ. … អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ.…"។

ទុក្ខសមុទយេ អរិយសច្ចេ បន្នរស ធម្មា, បន្នរស អត្ថា, តីស និរុត្តិយោ, សដ្ឋិ ញាណានិ។

[គ] "'ឥទំ ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ច'ន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ។ 'តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខនិរោធំ អរិយសច្ចំ សច្ឆិកាតព្ព'ន្តិ…បេ.… សច្ឆិកតន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ.…"។

ទុក្ខនិរោធេ អរិយសច្ចេ បន្នរស ធម្មា, បន្នរស អត្ថា, តឹស និរុត្តិយោ, សដ្ឋិ ញាណានិ។

[ឃ] “‘ឥទំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចន្តិ’ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ ភាវេតព្ពន្តិ’…បេ…. ភាវិតន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ….”។

ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អរិយសច្ចេ បន្នរស ធម្មា, បន្នរស អត្ថា, តឹស និរុត្តិយោ, សដ្ឋិ ញាណានិ។

ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ សដ្ឋិ ធម្មា, សដ្ឋិ អត្ថា, វីសតិសតនិរុត្តិយោ, ចត្តាលីសញ្ច ទ្វេ ច ញាណសតានិ។

២. សតិបដ្ឋានវារោ

៣១. “‘អយំ កាយេ កាយានុបស្សនា’តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ។ សា ខោ បនាយំ កាយេ កាយានុបស្សនា ភាវេតព្ពាតិ មេ, ភិក្ខវេ,…បេ…. ភាវិតាតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ”។

“អយំ វេទនាសុ…បេ…. អយំ ចិត្តេ…បេ…. អយំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ។ សា ខោ បនាយំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា ភាវេតព្ពា តិ…បេ…. ភាវិតាតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ”។

[ក] “‘អយំ កាយេ កាយានុបស្សនា’តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ…. សា ខោ បនាយំ កាយេ កាយានុបស្សនា ភាវេតព្ពាតិ…បេ…. ភាវិតាតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ”។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? ញាណំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? បញ្ញា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? វិជ្ជា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន។ **ញាណំ ឧទបាទី**តិ – ញាតដ្ឋេន។ **បញ្ញា ឧទបាទី**តិ – បជាននដ្ឋេន។ **វិជ្ជា ឧទបាទី**តិ – បដិវេធដ្ឋេន។ **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។

ចក្ខុំ ធម្មោ, ញាណំ ធម្មោ, បញ្ញា ធម្មោ, វិជ្ជា ធម្មោ, អាលោកោ ធម្មោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា ធម្មបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា”។

ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ, ញាតដ្ឋោ អត្ថោ, បជាននដ្ឋោ អត្ថោ, បដិវេធដ្ឋោ អត្ថោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច អត្ថា អត្ថបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – “អត្ថេសុ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា”។

បញ្ច ធម្មេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា, បញ្ច អត្ថេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា ។ ឥមា ទស និរុត្តិយោ និរុត្តិបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – “និរុត្តីសុ ញាណំ និរុត្តិបដិសម្ភិទា”។

បញ្ចសុ ធម្មេសុ ញាណានិ, បញ្ចសុ អត្ថេសុ ញាណានិ, ទសសុ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ ឥមានិ វីសតិ ញាណានិ បដិភានបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – “បដិភានេសុ ញាណំ បដិភានបដិសម្ភិទា”។

កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានេ បន្នរស ធម្មា, បន្នរស អត្ថា, តឹស និរុត្តិយោ, សដ្ឋិ ញាណានិ។

[ខ-ឃ] “អយំ វេទនាសុ…បេ…. អយំ ចិត្តេ…បេ…. អយំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ…. សា ខោ បនាយំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា

ភាវេតព្ពា តិ…បេ… ភាវិតាតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ…”។

ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា សតិបដ្ឋានេ បន្នរស ធម្មា, បន្នរស អត្ថា, តឹស និរុត្តិយោ, សដ្ឋិ ញាណានិ។

ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ សដ្ឋិ ធម្មា, សដ្ឋិ អត្ថា, វីសតិសតនិរុត្តិយោ, ចត្តាលីសញ្ច ទ្វេ ច ញាណសតានិ។

៣. ឥទ្ធិបាទវារោ

៣២. “អយំ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ។ សោ ខោ បនាយំ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ ភាវេតព្ពោតិ មេ, ភិក្ខវេ…បេ… ភាវិតោតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ។

“អយំ វីរិយសមាធិ…បេ… អយំ ចិត្តសមាធិ…បេ… អយំ វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ។ សោ ខោ បនាយំ វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ ភាវេតព្ពោតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ”។

[ក] “‘អយំ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ’តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ… សោ ខោ បនាយំ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ ភាវេតព្ពោតិ…បេ… ភាវិតោតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ”។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? ញាណំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? បញ្ញា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? វិជ្ជា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន។ **ញាណំ ឧទបាទី**តិ – ញាតដ្ឋេន។ **បញ្ញា ឧទបាទី**តិ – បជាននដ្ឋេន។ **វិជ្ជា ឧទបាទី**តិ – បដិវេធដ្ឋេន។ **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។

ចក្ខុំ ធម្មោ, ញាណំ ធម្មោ, បញ្ញា ធម្មោ, វិជ្ជា ធម្មោ, អាលោកោ ធម្មោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា ធម្មបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មេសុ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា”។

ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ, ញាតដ្ឋោ អត្ថោ, បជាននដ្ឋោ អត្ថោ, បដិវេធដ្ឋោ អត្ថោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច អត្ថា អត្ថបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – “អត្ថេសុ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា”។

បញ្ច ធម្មេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា, បញ្ច អត្ថេ សន្ទស្សេតុំ ព្យញ្ជននិរុត្តាភិលាបា។ ឥមា ទស និរុត្តិយោ និរុត្តិបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – “និរុត្តីសុ ញាណំ និរុត្តិបដិសម្ភិទា”។

បញ្ចសុ ធម្មេសុ ញាណានិ, បញ្ចសុ អត្ថេសុ ញាណានិ, ទសសុ និរុត្តីសុ ញាណានិ។ ឥមានិ វីសតិ ញាណានិ បដិភានបដិសម្ភិទាយ អារម្មណា ចេវ ហោន្តិ គោចរា ច។ យេ តស្សា អារម្មណា តេ តស្សា គោចរា។ យេ តស្សា គោចរា តេ តស្សា អារម្មណា។ តេន វុច្ចតិ – “បដិភានេសុ ញាណំ បដិភានបដិសម្ភិទា”។

ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតេ ឥទ្ធិបាទេ បន្នរស ធម្មា, បន្នរស អត្ថា, តឹស និរុត្តិយោ, សដ្ឋិ ញាណានិ។

[ខ-ឃ] “អយំ វីរិយសមាធិ…បេ… អយំ ចិត្តសមាធិ…បេ… អយំ វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ…

សោ ខោ បនាយំ វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ ភាវេតព្ពោតិ…បេ.… ភាវិតោតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ.…”។

វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតេ ឥទ្ធិបាទេ បន្នរស ធម្មា, បន្នរស អត្ថា, តីស និរុត្តិយោ, សដ្ឋិ ញាណានិ។

ចតូសុ ឥទ្ធិបាទេសុ សដ្ឋិ ធម្មា, សដ្ឋិ អត្ថា, វីសតិសតនិរុត្តិយោ, ចត្តាលីសញ្ច ទ្វេ ច ញាណសតានិ។

៤. សត្តពោធិសត្តវារោ

៣៣. “‘សមុទយោ សមុទយោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘និរោធោ និរោធោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ”។ វិបស្សិស្ស ពោធិសត្តស្ស វេយ្យាករណេ ទស ធម្មា, ទស អត្ថា, វីសតិ និរុត្តិយោ, ចត្តាលីសំ [ចត្តាលីស (ក.)] ញាណានិ។

“‘សមុទយោ សមុទយោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, សិខិស្ស ពោធិសត្តស្ស…បេ.… វេស្សភុស្ស ពោធិសត្តស្ស…បេ.… កកុសន្ធស្ស ពោធិសត្តស្ស…បេ.… កោណាគមនស្ស ពោធិសត្តស្ស…បេ.… កស្សបស្ស ពោធិសត្តស្ស បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘និរោធោ និរោធោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, កស្សបស្ស ពោធិសត្តស្ស បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ”។ កស្សបស្ស ពោធិសត្តស្ស វេយ្យាករណេ ទស ធម្មា, ទស អត្ថា, វីសតិ និរុត្តិយោ, ចត្តាលីស ញាណានិ។

“‘សមុទយោ សមុទយោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, គោតមស្ស ពោធិសត្តស្ស បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘និរោធោ និរោធោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, គោតមស្ស ពោធិសត្តស្ស បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ”។ គោតមស្ស ពោធិសត្តស្ស វេយ្យាករណេ ទស ធម្មា, ទស អត្ថា, វីសតិ និរុត្តិយោ, ចត្តាលីស ញាណានិ។

សត្តន្នំ ពោធិសត្តានំ សត្តសុ វេយ្យាករណេសុ សត្តតិ ធម្មា, សត្តតិ អត្ថា, ចត្តាលីសសតំ [ចត្តារីសសតា (ស្យា.)] និរុត្តិយោ, អសីតិ ច ទ្វេ ច ញាណសតានិ។

៥. អភិញ្ញាទិវារោ

៣៤. “‘យាវតា អភិញ្ញាយ អភិញ្ញដ្ឋោ ញាតោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ។ អផស្សិតោ បញ្ញាយ អភិញ្ញដ្ឋោ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ”។ អភិញ្ញាយ អភិញ្ញដ្ឋេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា , បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

“‘យាវតា បរិញ្ញាយ បរិញ្ញដ្ឋោ…បេ.… យាវតា បហានស្ស បហានដ្ឋោ…បេ.… យាវតា ភាវនាយ ភាវនដ្ឋោ…បេ.… យាវតា សច្ឆិកិរិយាយ សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ ញាតោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ។ អផស្សិតោ បញ្ញាយ សច្ឆិកិរិយដ្ឋោ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ”។ សច្ឆិកិរិយាយ សច្ឆិកិរិយដ្ឋេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា, បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

អភិញ្ញាយ អភិញ្ញដ្ឋេ, បរិញ្ញាយ បរិញ្ញដ្ឋេ, បហានាយ បហានដ្ឋេ, ភាវនាយ ភាវនដ្ឋេ, សច្ឆិកិរិយាយ សច្ឆិកិរិយដ្ឋេ បញ្ចវីសសតំ ធម្មា, បញ្ចវីសសតំ អត្ថា, អឌ្ឍតេយ្យានិ និរុត្តិសតានិ, បញ្ច ញាណសតានិ។

៦. ខន្ធាទិវារោ

៣៥. “‘យាវតា ខន្ធានំ ខន្ធដ្ឋោ, ញាតោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ។ អផស្សិតោ បញ្ញាយ ខន្ធដ្ឋោ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ”។ ខន្ធានំ ខន្ធដ្ឋេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា, បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

‘‘‘យាវតា ធាតូនំ ធាតុដ្ឋោ…បេ.… យាវតា អាយតនានំ អាយតនដ្ឋោ…បេ.… យាវតា សង្ខតានំ សង្ខតដ្ឋោ…បេ.… យាវតា អសង្ខតស្ស អសង្ខតដ្ឋោ ញាតោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ។ អផស្សិតោ បញ្ញាយ អសង្ខតដ្ឋោ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ’’។ អសង្ខតស្ស អសង្ខតដ្ឋេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា, បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

ខន្ធានំ ខន្ធដ្ឋេ, ធាតូនំ ធាតុដ្ឋេ, អាយតនានំ អាយតនដ្ឋេ សង្ខតានំ សង្ខតដ្ឋេ, អសង្ខតស្ស អសង្ខតដ្ឋេ បញ្ចវីសតិសតំ ធម្មា, បញ្ចវីសតិសតំ អត្ថា, អឌ្ឍតេយ្យានិ និរុត្តិសតានិ, បញ្ច ញាណសតានិ។

៧. សច្ចវារោ

៣៦. ‘‘‘យាវតា ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋោ, ញាតោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ។ អផស្សិតោ បញ្ញាយ ទុក្ខដ្ឋោ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ’’។ ទុក្ខស្ស ទុក្ខដ្ឋេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា, បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

‘‘‘យាវតា សមុទយស្ស សមុទយដ្ឋោ…បេ.… យាវតា និរោធស្ស និរោធដ្ឋោ…បេ.… យាវតា មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋោ ញាតោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ។ អផស្សិតោ បញ្ញាយ មគ្គដ្ឋោ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ’’។ មគ្គស្ស មគ្គដ្ឋេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា, បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ សតំ ធម្មា, សតំ អត្ថា, ទ្វេ និរុត្តិសតានិ, ចត្តារិ ញាណសតានិ។

៨. បដិសម្ភិទាវារោ

៣៧. ‘‘‘យាវតា អត្ថបដិសម្ភិទាយ អត្ថបដិសម្ភិទដ្ឋោ, ញាតោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ។ អផស្សិតោ បញ្ញាយ អត្ថបដិសម្ភិទដ្ឋោ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ’’។ អត្ថបដិសម្ភិទាយ អត្ថបដិសម្ភិទដ្ឋេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា, បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

‘‘‘យាវតា ធម្មបដិសម្ភិទាយ ធម្មបដិសម្ភិទដ្ឋោ…បេ.… យាវតា និរុត្តិបដិសម្ភិទាយ និរុត្តិបដិសម្ភិទដ្ឋោ…បេ.… យាវតា បដិភានបដិសម្ភិទាយ បដិភានបដិសម្ភិទដ្ឋោ, ញាតោ ទិដ្ឋោ វិទិតោ សច្ឆិកតោ ផស្សិតោ បញ្ញាយ។ អផស្សិតោ បញ្ញាយ បដិភានបដិសម្ភិទដ្ឋោ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ …បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ’’។ បដិភានបដិសម្ភិទដ្ឋេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា, បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

ចតូសុ បដិសម្ភិទាសុ សតំ ធម្មា, សតំ អត្ថា, ទ្វេ និរុត្តិសតានិ, ចត្តារិ ញាណសតានិ។

៩. ឆពុទ្ធធម្មវារោ

៣៨. ‘‘‘យាវតា ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ញាណំ, ញាតំ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ បញ្ញាយ។ អផស្សិតំ បញ្ញាយ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ញាណំ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ.… អាលោកោ ឧទបាទិ’’។ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តេ ញាណេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា, បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

‘‘‘យាវតា សត្តានំ អាសយានុសយេ ញាណំ…បេ.… យាវតា យមកបាដិហីរេ ញាណំ …បេ.… យាវតា មហាករុណាសមាបត្តិយា ញាណំ…បេ.… យាវតា សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ…បេ.… យាវតា អនាវរណំ ញាណំ, ញាតំ ទិដ្ឋំ វិទិតំ សច្ឆិកតំ ផស្សិតំ បញ្ញាយ។ អផស្សិតំ បញ្ញាយ អនាវរណំ ញាណំ នត្ថី’តិ – ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ , វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ’’។ អនាវរណេ ញាណេ បញ្ចវីសតិ ធម្មា, បញ្ចវីសតិ អត្ថា, បញ្ញាស និរុត្តិយោ, សតំ ញាណានិ។

ឆសុ ពុទ្ធធម្មេសុ ទិយឌ្ឍសតំ ធម្មា, ទិយឌ្ឍសតំ អត្ថា, តីណិ និរុត្តិសតានិ, ឆ ញាណសតានិ។

បដិសម្ភិទាធិករណេ [បដិសម្ភិទាបករណេ (ស្យា.)] អឌ្ឍនវធម្មសតានិ [អឌ្ឍនវមានិ ធម្មសតានិ (ស្យា.), អឌ្ឍនវមធម្មសតានិ (ក.)], អឌ្ឍនវអត្ថសតានិ, និរុត្តិសហស្សញ្ច សត្ត ច និរុត្តិសតានិ, តីណិ ច ញាណសហស្សានិ, ចត្តារិ ច ញាណសតានីតិ។

៧. ធម្មចក្កកថា

១. សច្ចវារោ

៣៩. ឯកំ សមយំ ភគវា ពារាណសិយំ វិហរតិ...បេ.... ឥតិ ហិទំ អាយស្មតោ កោណ្ឌញ្ញស្ស “អញ្ញាសិកោណ្ឌញ្ញោ” ត្វេវ នាមំ អហោសិ។

[ក] “ឥទំ ទុក្ខំ អរិយសច្ច”ន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? ញាណំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? បញ្ញា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? វិជ្ជា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន។ **ញាណំ ឧទបាទី**តិ – ញាតដ្ឋេន។ **បញ្ញា ឧទបាទី**តិ – បជាននដ្ឋេន ។ **វិជ្ជា ឧទបាទី**តិ – បដិវេធដ្ឋេន។ **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។

ចក្ខុំ ធម្មោ, ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ។ ញាណំ ធម្មោ, ញាតដ្ឋោ អត្ថោ។ បញ្ញា ធម្មោ, បជាននដ្ឋោ អត្ថោ។ វិជ្ជា ធម្មោ, បដិវេធដ្ឋោ អត្ថោ។ អាលោកោ ធម្មោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា បញ្ច អត្ថា ទុក្ខវត្ថុកា សច្ចវត្ថុកា សច្ចារម្មណា សច្ចគោចរា សច្ចសង្គហិតា សច្ចបរិយាបន្នា សច្ចេ សមុទាគតា សច្ចេ ឋិតា សច្ចេ បតិដ្ឋិតា។

៤០. **ធម្មចក្ក**ន្តិ កេនដ្ឋេន ធម្មចក្កំ? ធម្មញ្ច បវត្តេតិ ចក្កញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ចក្កញ្ច បវត្តេតិ ធម្មញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេន បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មចរិយាយ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បតិដ្ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បតិដ្ឋាបេន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ វសិប្បត្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ វសី បាបេន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ ។ ធម្មេ បារមិប្បត្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បារមី បាបេន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ វេសារជ្ជប្បត្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ វេសារជ្ជំ បាបេន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មំ សក្ករោន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មំ គរុំ ករោន្តោ [គរុករោន្តោ (ស្យា.)] បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មំ មានេន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មំ បូជេន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ ។ ធម្មំ អបចាយមានោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មទ្ធជោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មកេតុ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មាធិបតេយ្យោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ តំ ខោ បន ធម្មចក្កំ អប្បដិវត្តិយំ សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មុនា វា កេនចិ វា លោកស្មិន្តិ – ធម្មចក្កំ។

សទ្ធិន្ទ្រិយំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ វីរិយិន្ទ្រិយំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សតិន្ទ្រិយំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សមាធិន្ទ្រិយំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សទ្ធាពលំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ វីរិយពលំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សតិពលំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សមាធិពលំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ បញ្ញាពលំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សម្មាសង្កប្បោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សម្មាវាចា ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សម្មាកម្មន្តោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សម្មាអាជីវោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សម្មាវាយាមោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សម្មាសតិ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សម្មាសមាធិ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។

អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ អកម្បិយដ្ឋេន ពលំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ និយ្យានិកដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ហេតុដ្ឋេន មគ្គោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានា ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ បទហនដ្ឋេន សម្មប្បធានា ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទា ធម្មោ។ តំ ធម្មំ ប

វត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ តថដ្ឋេន សច្ចា ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនា ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនា ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ មុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខោ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជា ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិ ធម្មោ ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ វេទនា សមោសរណដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សមាធិ បមុខដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ សតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ បញ្ញា តតុត្តរដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ វិមុត្តិ សារដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។

"តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ បរិញ្ញេយ្យ"ន្តិ…បេ…. បរិញ្ញាតន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន…បេ…. **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។ ចក្ខុំ ធម្មោ, ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ…បេ…. អាលោកោ ធម្មោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា បញ្ច អត្ថា ទុក្ខវត្ថុកា សច្ចវត្ថុកា សច្ចារម្មណា សច្ចគោចរា សច្ចសង្គហិតា សច្ចបរិយាបន្នា សច្ចេ សមុទាគតា សច្ចេ ឋិតា សច្ចេ បតិដ្ឋិតា។

ធម្មចក្កន្តិ កេនដ្ឋេន ធម្មចក្កំ? ធម្មញ្ច បវត្តេតិ ចក្កញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ចក្កញ្ច បវត្តេតិ ធម្មញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេន បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មបរិយាយ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បតិដ្ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ…បេ…. អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ធម្មោ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។

[ខ-ឃ] "ឥទំ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ច"ន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ…. "តំ ខោ បនិទំ ទុក្ខសមុទយំ អរិយសច្ចំ បហាតព្ព"ន្តិ…បេ…. "បហីន"ន្តិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន…បេ…. **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។

ចក្ខុំ ធម្មោ, ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ…បេ…. អាលោកោ ធម្មោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា បញ្ច អត្ថា សមុទយវត្ថុកា សច្ចវត្ថុកា…បេ…. និរោធវត្ថុកា សច្ចវត្ថុកា…បេ…. មគ្គវត្ថុកា សច្ចវត្ថុកា សច្ចារម្មណា សច្ចគោចរា សច្ចសង្គហិតា សច្ចបរិយាបន្នា សច្ចេ សមុទាគតា សច្ចេ ឋិតា សច្ចេ បតិដ្ឋិតា។

ធម្មចក្កន្តិ កេនដ្ឋេន ធម្មចក្កំ? ធម្មញ្ច បវត្តេតិ ចក្កញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ចក្កញ្ច បវត្តេតិ ធម្មញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេន បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មចរិយាយ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បតិដ្ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ…បេ…. អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។

២. សតិបដ្ឋានវារោ

៤១. "'អយំ កាយេ កាយានុបស្សនា'តិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ។ សា ខោ បនាយំ កាយេ កាយានុបស្សនា ភាវេតព្ពាតិ មេ, ភិក្ខវេ,…បេ…. ភាវិតាតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ…. អាលោកោ ឧទបាទិ"។

“អយំ វេទនាសុ…បេ… អយំ ចិត្តេ… អយំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ។ សា ខោ បនាយំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនា ភាវេតព្ពាតិ មេ, ភិក្ខវេ…បេ… ភាវិតាតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ”។

អយំ កាយេ កាយានុបស្សនាតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ… សា ខោ បនាយំ កាយេ កាយានុបស្សនា ភាវេតព្ពាតិ…បេ… ភាវិតាតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន…បេ… អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន…បេ… **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។

ចក្ខុំ ធម្មោ, ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ…បេ… អាលោកោ ធម្មោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា បញ្ច អត្ថា កាយវត្ថុកា សតិបដ្ឋានវត្ថុកា…បេ… វេទនាវត្ថុកា សតិបដ្ឋានវត្ថុកា… ចិត្តវត្ថុកា សតិបដ្ឋានវត្ថុកា… ធម្មវត្ថុកា សតិបដ្ឋានវត្ថុកា សតិបដ្ឋានារម្មណា សតិបដ្ឋានគោចរា សតិបដ្ឋានសង្គហិតា សតិបដ្ឋានបរិយាបន្នា សតិបដ្ឋានេ សមុទាគតា សតិបដ្ឋានេ ឋិតា សតិបដ្ឋានេ បតិដ្ឋិតា។

ធម្មចក្កន្តិ កេនដ្ឋេន ធម្មចក្កំ? ធម្មញ្ច បវត្តេតិ ចក្កញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ចក្កញ្ច បវត្តេតិ ធម្មញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេន បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មចរិយាយ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បតិដ្ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ …បេ… អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។

៣. ឥទ្ធិបាទវារោ

៤២. “‘អយំ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ’តិ មេ , ភិក្ខវេ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ។ ‘សោ ខោ បនាយំ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ ភាវេតព្ពោ’តិ មេ, ភិក្ខវេ…បេ… ភាវិតោតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ។

“អយំ វីរិយសមាធិ…បេ… អយំ ចិត្តសមាធិ…បេ… អយំ វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ។ សោ ខោ បនាយំ វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ ភាវេតព្ពោតិ មេ, ភិក្ខវេ…បេ… ភាវិតោតិ មេ, ភិក្ខវេ, បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ”។

អយំ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ…បេ… អាលោកោ ឧទបាទិ…បេ… សោ ខោ បនាយំ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ ភាវេតព្ពោតិ…បេ… ភាវិតោតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ, ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញា ឧទបាទិ, វិជ្ជា ឧទបាទិ, អាលោកោ ឧទបាទិ។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? ញាណំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? បញ្ញា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? វិជ្ជា ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន។ **ញាណំ ឧទបាទី**តិ – ញាតដ្ឋេន។ **បញ្ញា ឧទបាទី**តិ – បជាននដ្ឋេន។ **វិជ្ជា ឧទបាទី**តិ – បដិវេធដ្ឋេន។ **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។

ចក្ខុំ ធម្មោ, ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ។ ញាណំ ធម្មោ, ញាតដ្ឋោ អត្ថោ។ បញ្ញា ធម្មោ, បជាននដ្ឋោ អត្ថោ។ វិជ្ជា ធម្មោ, បដិវេធដ្ឋោ អត្ថោ។ អាលោកោ ធម្មោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា បញ្ច អត្ថា ឆន្ទវត្ថុកា ឥទ្ធិបាទវត្ថុកា ឥទ្ធិបាទារម្មណា ឥទ្ធិបាទគោចរា ឥទ្ធិបាទសង្គហិតា ឥទ្ធិបាទបរិយាបន្នា ឥទ្ធិបាទេ សមុទាគតា ឥទ្ធិបាទេ ឋិតា ឥទ្ធិបាទេ បតិដ្ឋិតា។

ធម្មចក្កន្តិ កេនដ្ឋេន ធម្មចក្កំ? ធម្មញ្ច បវត្តេតិ ចក្កញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ចក្កញ្ច បវត្តេតិ ធម្មញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេន បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មចរិយាយ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បតិដ្ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បតិដ្ឋាបេន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ វសិប្បត្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ វសីំ បាបេន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បារមិប្បត្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បារមីំ បាបេន្តោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ...បេ.... ធម្មំ អបចាយមានោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មទ្ធជោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មកេតុ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មាធិបតេយ្យោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ តំ ខោ បន ធម្មចក្កំ អប្បដិវត្តិយំ សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មុនា វា កេនចិ វា លោកស្មិន្តិ – ធម្មចក្កំ។

សទ្ធិន្ទ្រិយំ ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ...បេ.... អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។

អយំ វីរិយសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ...បេ.... អាលោកោ ឧទបាទិ...បេ.... សោ ខោ បនាយំ វីរិយសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតោ ឥទ្ធិបាទោ ភាវេតព្ពោតិ...បេ.... ភាវិតោតិ បុព្ពេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ ចក្ខុំ ឧទបាទិ...បេ.... អាលោកោ ឧទបាទិ។

ចក្ខុំ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន...បេ.... អាលោកោ ឧទបាទីតិ – កេនដ្ឋេន? **ចក្ខុំ ឧទបាទី**តិ – ទស្សនដ្ឋេន...បេ.... **អាលោកោ ឧទបាទី**តិ – ឱភាសដ្ឋេន។

ចក្ខុំ ធម្មោ, ទស្សនដ្ឋោ អត្ថោ...បេ.... អាលោកោ ធម្មោ, ឱភាសដ្ឋោ អត្ថោ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា បញ្ច អត្ថា វីរិយវត្ថុកា ឥទ្ធិបាទវត្ថុកា...បេ.... ចិត្តវត្ថុកា ឥទ្ធិបាទវត្ថុកា... វីមំសាវត្ថុកា ឥទ្ធិបាទវត្ថុកា ឥទ្ធិបាទារម្មណា ឥទ្ធិបាទគោចរា ឥទ្ធិបាទសង្គហិតា ឥទ្ធិបាទបរិយាបន្នា ឥទ្ធិបាទេ សមុទាគតា ឥទ្ធិបាទេ ឋិតា ឥទ្ធិបាទេ បតិដ្ឋិតា ។

ធម្មចក្កន្តិ កេនដ្ឋេន ធម្មចក្កំ? ធម្មញ្ច បវត្តេតិ ចក្កញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ចក្កញ្ច បវត្តេតិ ធម្មញ្ចាតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេន បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មចរិយាយ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ។ ធម្មេ បតិដ្ឋិតោ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កំ...បេ.... អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន ធម្មោ។ តំ ធម្មំ បវត្តេតីតិ – ធម្មចក្កន្តិ។

ធម្មចក្កកថា និដ្ឋិតា។

៨. លោកុត្តរកថា

៤៣. កតមេ ធម្មា លោកុត្តរា? ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា, ចត្តារោ សម្មប្បធានា, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ, បញ្ច ពលានិ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ, ចត្តារោ អរិយមគ្គា, ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ, និព្ពានញ្ច – ឥមេ ធម្មា លោកុត្តរា។

លោកុត្តរាតិ កេនដ្ឋេន លោកុត្តរា? លោកំ តរន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកា ឧត្តរន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកតោ ឧត្តរន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកម្ហា ឧត្តរន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ អតិក្កមន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ សមតិក្កមន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ សមតិក្កន្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេន អតិរេកាតិ – លោកុត្តរា។ លោកន្តំ តរន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកា និស្សរន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកតោ និស្សរន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកម្ហា និស្សរន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកា និស្សដាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេន និស្សដាតិ – លោកុត្តរា។ លោកម្ហា និស្សដាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេ ន តិដ្ឋន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកស្មិំ ន តិដ្ឋន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកេ ន លិម្បន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកេន ន លិម្បន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកេ អសំលិត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេន អសំលិត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេ អនុបលិត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេន អនុបលិត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេ វិប្បមុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេន វិប្បមុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកា វិប្បមុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកតោ វិប្បមុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកម្ហា វិប្បមុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេ វិសញ្ញុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកេន វិសញ្ញុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកា វិសញ្ញុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកស្មិំ វិសញ្ញុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកតោ វិសញ្ញុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកម្ហា វិសញ្ញុត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកា សុជ្ឈន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកតោ សុជ្ឈន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកម្ហា សុជ្ឈន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកា វិសុជ្ឈន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកតោ វិសុជ្ឈន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកម្ហា វិសុជ្ឈន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកា វុដ្ឋហន្តីតិ [ឧទ្ទរន្តីតិ (ក.), ឧដ្ឋហន្តីតិ (សី. អដ្ឋ.)] –

លោកុត្តរា។ លោកតោ វុដ្ឋហន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកម្ហា វុដ្ឋហន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកា វិវដ្ដន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកតោ វិវដ្ដន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកម្ហា វិវដ្ដន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកេ ន សជ្ជន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកេ ន គយ្ហន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកេ ន ពជ្ឈន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ សមុច្ឆិន្ទន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ សមុច្ឆិន្នត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ បដិប្បស្សម្ភេន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ បដិប្បស្សម្ភិតត្តាតិ – លោកុត្តរា។ លោកស្ស អបថាតិ – លោកុត្តរា។ លោកស្ស អគតីតិ – លោកុត្តរា។ លោកស្ស អវិសយាតិ – លោកុត្តរា។ លោកស្ស អសាធារណាតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ វមន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ ន បច្ចាវមន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ បជហន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ ន ឧបាទិយន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ វិសិនេន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ ន ឧស្សិនេន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ វិធូបេន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ ន សំធូបេន្តីតិ – លោកុត្តរា។ លោកំ សមតិក្កម្ម អភិភុយ្យ តិដ្ឋន្តីតិ – លោកុត្តរា។

លោកុត្តរកថា និដ្ឋិតា។

៩. ពលកថា

៤៤. សាវត្ថិនិទានំ [សំ. និ. ៥.៧០៥-៧១៦ បស្សិតព្ពា]។ “បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ បញ្ច? សទ្ធាពលំ, វីរិយពលំ, សតិពលំ, សមាធិពលំ, បញ្ញាពលំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច ពលានិ។

“អបិ ច, អដ្ឋសដ្ឋិ ពលានិ – សទ្ធាពលំ, វីរិយពលំ, សតិពលំ, សមាធិពលំ, បញ្ញាពលំ, ហិរិពលំ, ឱត្តប្បពលំ, បដិសង្ខានពលំ, ភាវនាពលំ, អនវជ្ជពលំ, សង្គហពលំ, ខន្តិពលំ, បញ្ញត្តិពលំ, និជ្ឈត្តិពលំ, ឥស្សរិយពលំ , អធិដ្ឋានពលំ, សមថពលំ, វិបស្សនាពលំ, ទស សេខពលានិ, ទស អសេខពលានិ, ទស ខីណាសវពលានិ, ទស ឥទ្ធិពលានិ, ទស តថាគតពលានិ”។

កតមំ **សទ្ធាពលំ?** អស្សទ្ធិយេ ន កម្បតីតិ – សទ្ធាពលំ។ សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនដ្ឋេន សទ្ធាពលំ, កិលេសានំ បរិយាទានដ្ឋេន សទ្ធាពលំ, បដិវេធាទិវិសោធនដ្ឋេន សទ្ធាពលំ, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានដ្ឋេន សទ្ធាពលំ, ចិត្តស្ស វោទានដ្ឋេន សទ្ធាពលំ, វិសេសាធិគមដ្ឋេន សទ្ធាពលំ, ឧត្តរិ បដិវេធដ្ឋេន សទ្ធាពលំ, សច្ចាភិសមយដ្ឋេន សទ្ធាពលំ, និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន សទ្ធាពលំ។ ឥទំ សទ្ធាពលំ។

កតមំ **វីរិយពលំ?** កោសជ្ជេ ន កម្បតីតិ – វីរិយពលំ។ សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនដ្ឋេន វីរិយពលំ, កិលេសានំ បរិយាទានដ្ឋេន វីរិយពលំ, បដិវេធាទិវិសោធនដ្ឋេន វីរិយពលំ, ចិត្តស្ស អធិដ្ឋានដ្ឋេន វីរិយពលំ, ចិត្តស្ស វោទានដ្ឋេន វីរិយពលំ, វិសេសាធិគមដ្ឋេន វីរិយពលំ, ឧត្តរិ បដិវេធដ្ឋេន វីរិយពលំ, សច្ចាភិសមយដ្ឋេន វីរិយពលំ, និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន វីរិយពលំ។ ឥទំ វីរិយពលំ។

កតមំ **សតិពលំ?** បមាទេ ន កម្បតីតិ – សតិពលំ។ សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនដ្ឋេន សតិពលំ…បេ.… និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន សតិពលំ។ ឥទំ សតិពលំ។

កតមំ **សមាធិពលំ?** ឧទ្ធច្ចេ ន កម្បតីតិ – សមាធិពលំ។ សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនដ្ឋេន សមាធិពលំ…បេ.… និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន សមាធិពលំ។ ឥទំ សមាធិពលំ។

កតមំ **បញ្ញាពលំ?** អវិជ្ជាយ ន កម្បតីតិ – បញ្ញាពលំ។ សហជាតានំ ធម្មានំ ឧបត្ថម្ភនដ្ឋេន បញ្ញាពលំ…បេ.… និរោធេ បតិដ្ឋាបកដ្ឋេន បញ្ញាពលំ។ ឥទំ បញ្ញាពលំ។

កតមំ **ហិរិពលំ?** នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ ហិរីយតីតិ [ហិរិយតីតិ (ស្យា. ក.)] – ហិរិពលំ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ ហិរីយតីតិ – ហិរិពលំ។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ ហិរីយតីតិ – ហិរិពលំ។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ ហិរីយតីតិ – ហិរិពលំ។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆំ ហិរីយតីតិ – ហិរិពលំ។ ញាណេន អវិជ្ជំ ហិរីយតីតិ – ហិរិពលំ។ បាមោជ្ជេន អរតឹ ហិរីយតីតិ – ហិរិពលំ។ បឋមេន ឈានេន នីវរណេ ហិរីយតីតិ – ហិរិពលំ…បេ.… អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ ហិរីយតីតិ – ហិរិពលំ។ ឥទំ ហិរិពលំ។

កតមំ **ឱត្តប្បពលំ?** នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ ឱត្តប្បតីតិ – ឱត្តប្បពលំ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ ឱត្តប្បតីតិ – ឱត្តប្បពលំ។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ ឱត្តប្បតីតិ – ឱត្តប្បពលំ។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ ឱត្តប្បតីតិ – ឱត្តប្បពលំ។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆំ ឱត្តប្បតីតិ – ឱត្តប្បពលំ។ ញាណេន អវិជ្ជំ ឱត្តប្បតីតិ – ឱត្តប្បពលំ ។

បាមោជ្ជេន អរតឹ ឱត្ថប្បេតីតិ – ឱត្ថប្បពលំ។ បឋមេន ឈានេន នីវរណេ ឱត្ថប្បេតីតិ – ឱត្ថប្បពលំ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ ឱត្ថប្បេតីតិ – ឱត្ថប្បពលំ។ ឥទំ ឱត្ថប្បពលំ។

កតមំ **បដិសង្ខានពលំ?** នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆំ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ។ ញាណេន អវិជ្ជំ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ ។ បាមោជ្ជេន អរតឹ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ។ បឋមេន ឈានេន នីវរណេ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ។ ឥទំ បដិសង្ខានពលំ។

កតមំ **ភាវនាពលំ?** កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មំ ភាវេតីតិ – ភាវនាពលំ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទំ ភាវេតីតិ – ភាវនាពលំ។ ថិនមិទ្ធំ បជហន្តោ អាលោកសញ្ញំ ភាវេតីតិ – ភាវនាពលំ។ ឧទ្ធច្ចំ បជហន្តោ អវិក្ខេបំ ភាវេតីតិ – ភាវនាពលំ។ វិចិកិច្ឆំ បជហន្តោ ធម្មវវត្ថានំ ភាវេតីតិ – ភាវនាពលំ។ អវិជ្ជំ បជហន្តោ ញាណំ ភាវេតីតិ – ភាវនាពលំ។ អរតឹ បជហន្តោ បាមោជ្ជំ ភាវេតីតិ – ភាវនាពលំ។ នីវរណេ បជហន្តោ បឋមំ ឈានំ ភាវេតីតិ – ភាវនាពលំ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គំ ភាវេតីតិ – ភាវនាពលំ។ ឥទំ ភាវនាពលំ។

កតមំ **អនវជ្ជពលំ?** កាមច្ឆន្ទស្ស បហីនត្តា នេក្ខម្មេ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ – អនវជ្ជពលំ។ ព្យាបាទស្ស បហីនត្តា អព្យាបាទេ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ – អនវជ្ជពលំ។ ថិនមិទ្ធស្ស បហីនត្តា អាលោកសញ្ញាយ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ – អនវជ្ជពលំ។ ឧទ្ធច្ចស្ស បហីនត្តា អវិក្ខេបេ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ – អនវជ្ជពលំ។ វិចិកិច្ឆាយ បហីនត្តា ធម្មវវត្ថានេ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ – អនវជ្ជពលំ។ អវិជ្ជាយ បហីនត្តា ញាណេ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ – អនវជ្ជពលំ។ អរតិយា បហីនត្តា បាមោជ្ជេ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ អនវជ្ជពលំ។ នីវរណានំ បហីនត្តា បឋមជ្ឈានេ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ – អនវជ្ជពលំ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ បហីនត្តា អរហត្តមគ្គេ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ – អនវជ្ជពលំ។ ឥទំ អនវជ្ជពលំ។

កតមំ **សង្គហពលំ?** កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មវសេន ចិត្តំ សង្គណ្ហាតីតិ – សង្គហពលំ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទវសេន ចិត្តំ សង្គណ្ហាតីតិ – សង្គហពលំ។ ថិនមិទ្ធំ បជហន្តោ អាលោកសញ្ញាវសេន ចិត្តំ សង្គណ្ហាតីតិ – សង្គហពលំ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គវសេន ចិត្តំ សង្គណ្ហាតីតិ – សង្គហពលំ។ ឥទំ សង្គហពលំ។

កតមំ **ខន្តិពលំ?** កាមច្ឆន្ទស្ស បហីនត្តា នេក្ខម្មំ ខមតីតិ – ខន្តិពលំ។ ព្យាបាទស្ស បហីនត្តា អព្យាបាទោ ខមតីតិ – ខន្តិពលំ។ ថិនមិទ្ធស្ស បហីនត្តា អាលោកសញ្ញា ខមតីតិ – ខន្តិពលំ។ ឧទ្ធច្ចស្ស បហីនត្តា អវិក្ខេបោ ខមតីតិ – ខន្តិពលំ។ វិចិកិច្ឆាយ បហីនត្តា ធម្មវវត្ថានំ ខមតីតិ – ខន្តិពលំ។ អវិជ្ជាយ បហីនត្តា ញាណំ ខមតីតិ – ខន្តិពលំ។ អរតិយា បហីនត្តា បាមោជ្ជំ ខមតីតិ – ខន្តិពលំ។ នីវរណានំ បហីនត្តា បឋមំ ឈានំ ខមតីតិ – ខន្តិពលំ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ បហីនត្តា អរហត្តមគ្គោ ខមតីតិ – ខន្តិពលំ។ ឥទំ ខន្តិពលំ។

កតមំ **បញ្ញត្តិពលំ?** កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មវសេន ចិត្តំ បញ្ញបេតីតិ – បញ្ញត្តិពលំ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទវសេន ចិត្តំ បញ្ញបេតីតិ – បញ្ញត្តិពលំ។ ថិនមិទ្ធំ បជហន្តោ អាលោកសញ្ញាវសេន ចិត្តំ បញ្ញបេតីតិ – បញ្ញត្តិពលំ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គវសេន ចិត្តំ បញ្ញបេតីតិ – បញ្ញត្តិពលំ។ ឥទំ បញ្ញត្តិពលំ។

កតមំ **និជ្ឈត្តិពលំ?** កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មវសេន ចិត្តំ និជ្ឈាបេតីតិ – និជ្ឈត្តិពលំ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទវសេន ចិត្តំ និជ្ឈាបេតីតិ – និជ្ឈត្តិពលំ។ ថិនមិទ្ធំ បជហន្តោ អាលោកសញ្ញាវសេន ចិត្តំ និជ្ឈាបេតីតិ – និជ្ឈត្តិពលំ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គវសេន ចិត្តំ និជ្ឈាបេតីតិ – និជ្ឈត្តិពលំ។ ឥទំ និជ្ឈត្តិពលំ។

កតមំ **ឥស្សរិយពលំ?** កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មវសេន ចិត្តំ វសំ វត្តេតីតិ – ឥស្សរិយពលំ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទវសេន ចិត្តំ វសំ វត្តេតីតិ – ឥស្សរិយពលំ។ ថិនមិទ្ធំ បជហន្តោ អាលោកសញ្ញាវសេន ចិត្តំ វសំ វត្តេតីតិ – ឥស្សរិយពលំ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គវសេន ចិត្តំ វសំ វត្តេតីតិ – ឥស្សរិយពលំ។ ឥទំ ឥស្សរិយពលំ។

កតមំ **អធិដ្ឋានពលំ?** កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានពលំ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានពលំ។ ថិនមិទ្ធំ បជហន្តោ អាលោកសញ្ញាវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានពលំ…បេ… សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានពលំ។ ឥទំ អធិដ្ឋានពលំ។

កតមំ **សមថពលំ?** នេក្ខម្មវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ, អព្យាបាទវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ, អាលោកសញ្ញាវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ…បេ… បដិនិស្សគ្គានុបស្សី អស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ, បដិនិស្សគ្គានុបស្សី បស្សាសវសេន ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា អវិក្ខេបោ សមថពលំ។

សមថពលន្តិ កេនដ្ឋេន សមថពលំ? បឋមេន ឈានេន នីវរណេ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ ទុតិយេន ឈានេន វិតក្កវិចារេ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ តតិយេន ឈានេន បីតិយា ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ ចតុត្ថេន ឈានេន សុខទុក្ខេ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ ។ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – សមថពលំ។ ឧទ្ធច្ចេ ច ឧទ្ធច្ចសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច ន កម្បតិ ន ចលតិ ន វេធតីតិ – សមថពលំ។ ឥទំ សមថពលំ។

កតមំ **វិបស្សនាពលំ**? អនិច្ចានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ, ទុក្ខានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ…បេ… បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ, រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ, រូបេ ទុក្ខានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ…បេ… រូបេ បដិនស្សគ្គានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ, វេទនាយ…បេ… សញ្ញាយ… សង្ខារេសុ… វិញ្ញាណេ… ចក្ខុស្មិំ…បេ… ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ, ជរាមរណេ ទុក្ខានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ…បេ… ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា វិបស្សនាពលំ។ វិបស្សនាពលន្តិ កេនដ្ឋេន វិបស្សនាពលំ? អនិច្ចានុបស្សនាយ និច្ចសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ ទុក្ខានុបស្សនាយ សុខសញ្ញាយ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ អនត្តានុបស្សនាយ អត្តសញ្ញាយ កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ និព្ពិទានុបស្សនាយ នន្ទិយា ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ វិរាគានុបស្សនាយ រាគេ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ និរោធានុបស្សនា សមុទយេ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ អាទានេ ន កម្បតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ អវិជ្ជាយ អវិជ្ជាសហគតកិលេសេ ច ខន្ធេ ច ន កម្បតិ ន ចលតិ ន វេធតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ ឥទំ វិបស្សនាពលំ។

កតមានិ **ទស សេខពលានិ, ទស អសេខពលានិ?** សម្មាទិដ្ឋឹ [សម្មាទិដ្ឋិ (ក.) ឯវមីទិសេសុ នវសុ បទេសុ ទុតិយន្តវចនេន។ ទី. និ. ៣.៣៤៨ បស្សិតព្ពា] សិក្ខតីតិ – សេខពលំ។ តត្ថ សិក្ខិតត្តា អសេខពលំ។ សម្មាសង្កប្បំ សិក្ខតីតិ – សេខពលំ។ តត្ថ សិក្ខិតត្តា – អសេខពលំ ។ សម្មាវាចំ…បេ… សម្មាកម្មន្តំ… សម្មាអាជីវំ… សម្មាវាយាមំ… សម្មាសតឹ… សម្មាសមាធឹ… សម្មាញាណំ…បេ… សម្មាវិមុត្តិំ សិក្ខតីតិ – សេខពលំ។ តត្ថ សិក្ខិតត្តា – អសេខពលំ។ ឥមានិ ទស សេខពលានិ, ទស អសេខពលានិ។

កតមានិ **ទស ខីណាសវពលានិ?** [អ. និ. ១០.៩០ បស្សិតព្ពា] ឥធ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អនិច្ចតោ សព្ពេ សង្ខារា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ យម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អនិច្ចតោ សព្ពេ សង្ខារា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ, ឥទម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – "ខីណា មេ អាសវា"តិ។

បុន ចបរំ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អង្គារកាសូបមា កាមា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ។ យម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អង្គារកាសូបមា កាមា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ, ឥទម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – "ខីណា មេ អាសវា"តិ។

បុន ចបរំ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ វិវេកនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ វិវេកបោណំ វិវេកបព្ភារំ វិវេកដ្ឋំ នេក្ខម្មាភិរតំ ព្យន្តីភូតំ [ព្យន្តិភូតំ (ក.)] សព្ពសោ អាសវដ្ឋានិយេហិ ធម្មេហិ។ យម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ វិវេកនិន្នំ ចិត្តំ ហោតិ វិវេកបោណំ វិវេកបព្ភារំ វិវេកដ្ឋំ នេក្ខម្មាភិរតំ ព្យន្តីភូតំ សព្ពសោ អាសវដ្ឋានិយេហិ ធម្មេហិ, ឥទម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – "ខីណា មេ អាសវា"តិ។

បុន ចបរំ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា។ យម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា, ឥទម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – "ខីណា មេ អាសវា"តិ។

បុន ចបរំ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សម្មប្បធានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា...បេ.... ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា... បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ... បញ្ច ពលានិ ភាវិតានិ ហោន្តិ សុភាវិតានិ... សត្ត ពោជ្ឈង្គា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា...បេ.... អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ។ យម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ, ឥទម្បិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ – "ខីណា មេ អាសវា"តិ។ ឥមានិ ទស ខីណាសវពលានិ។

កតមានិ **ទស ឥទ្ធិពលានិ?** អធិដ្ឋានា ឥទ្ធិ, វិកុព្ពនា ឥទ្ធិ, មនោមយា ឥទ្ធិ, ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ, សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ, អរិយា ឥទ្ធិ, កម្មវិបាកជា ឥទ្ធិ, បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ, វិជ្ជាមយា ឥទ្ធិ, តត្ថ តត្ថ សម្មា បយោគប្បច្ចយា ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ – ឥមានិ ទស ឥទ្ធិពលានិ។

កតមានិ **ទស តថាគតពលានិ?** ឥធ តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ តថាគតោ ឋានញ្ច ឋានតោ អដ្ឋានញ្ច អដ្ឋានតោ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

បុន ចបរំ តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ តថាគតោ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ កម្មសមាទានានំ ឋានសោ ហេតុសោ វិបាកំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ, នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

បុន ចបរំ តថាគតោ សព្ពត្ថគាមិនី បដិបទំ [សព្ពត្ថគាមិនីបដិបទំ (ស្យា.) ម. និ. ១.១៤៨ បស្សិតព្ពា] យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ តថាគតោ សព្ពត្ថគាមិនី បដិបទំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។

បុន ចបរំ តថាគតោ អនេកធាតុនានាធាតុលោកំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ តថាគតោ អនេកធាតុនានាធាតុលោកំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ តថាគតស្ស...បេ....។

បុន ចបរំ តថាគតោ សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ តថាគតោ សត្តានំ នានាធិមុត្តិកតំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ តថាគតស្ស...បេ....។

បុន ចបរំ តថាគតោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ តថាគតោ បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ តថាគតស្ស...បេ....។

បុន ចបរំ តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ។ យម្បិ តថាគតោ ឈានវិមោក្ខសមាធិសមាបត្តីនំ សំកិលេសំ វោទានំ វុដ្ឋានំ យថាភូតំ បជានាតិ, ឥទម្បិ តថាគតស្ស...បេ....។

បុន ចបរំ តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ យម្បិ តថាគតោ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ...បេ.... ឥទម្បិ តថាគតស្ស...បេ....។

បុន ចបរំ តថាគតោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ...បេ.... យម្បិ តថាគតោ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ...បេ.... ឥទម្បិ តថាគតស្ស...បេ....។

បុន ចបរំ តថាគតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យម្បិ តថាគតោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, ឥទម្បិ តថាគតស្ស តថាគតពលំ ហោតិ, យំ ពលំ អាគម្ម តថាគតោ អាសភំ ឋានំ បដិជានាតិ, បរិសាសុ សីហនាទំ នទតិ, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តេតិ។ ឥមានិ ទស តថាគតពលានិ។

៤៥. កេនដ្ឋេន សទ្ធាពលំ? កេនដ្ឋេន វីរិយពលំ? កេនដ្ឋេន សតិពលំ? កេនដ្ឋេន សមាធិពលំ? កេនដ្ឋេន បញ្ញាពលំ? កេនដ្ឋេន ហិរិពលំ? កេនដ្ឋេន ឱត្តប្បពលំ? កេនដ្ឋេន បដិសង្ខានពលំ...បេ.... កេនដ្ឋេន តថាគតពលំ?

អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយដ្ឋេន សទ្ធាពលំ។ កោសជ្ជេ អកម្បិយដ្ឋេន វីរិយពលំ។ បមាទេ អកម្បិយដ្ឋេន សតិពលំ។ ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយដ្ឋេន សមាធិពលំ។ អវិជ្ជាយ អកម្បិយដ្ឋេន បញ្ញាពលំ ។ ហិរិយតិ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេតិ – ហិរិពលំ។ ឱត្តប្បតិ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេតិ – ឱត្តប្បពលំ។ ញាណេន កិលេសេ បដិសង្ខាតីតិ – បដិសង្ខានពលំ។ តត្ថ ជាតា ធម្មា ឯករសា ហោន្តីតិ – ភាវនាពលំ។ តត្ថ នត្ថិ កិញ្ចិ វជ្ជន្តិ – អនវជ្ជពលំ។ តេន ចិត្តំ សង្គណ្ហាតីតិ – សង្គហពលំ។ តំ តស្ស ខមតីតិ – [តំ ខមតីតិ (ក.)] ខន្តិពលំ។ តេន ចិត្តំ បញ្ញាបេតីតិ – បញ្ញត្តិពលំ។ តេន ចិត្តំ និជ្ឈាបេតីតិ – និជ្ឈត្តិពលំ។ តេន ចិត្តំ វសំ វត្តេតីតិ – ឥស្សរិយពលំ។ តេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានពលំ។ តេន ចិត្តំ ឯកគ្គន្តិ – សមថពលំ។ តត្ថ ជាតេ ធម្មេ អនុបស្សតីតិ – វិបស្សនាពលំ។ តត្ថ សិក្ខតីតិ – សេខពលំ។ តត្ថ សិក្ខិតត្តា – អសេខពលំ។ តេន អាសវា ខីណាតិ – ខីណាសវពលំ។ តស្ស ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិពលំ។ អប្បមេយ្យដ្ឋេន តថាគតពលន្តិ។

ពលកថា និដ្ឋិតា។

១០. សុញ្ញកថា

៤៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

"'សុញ្ញោ លោកោ, សុញ្ញោ លោកោ'តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, 'សុញ្ញោ លោកោ'តិ វុច្ចតី"តិ? "យស្មា ខោ, អានន្ទ, សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា, តស្មា 'សុញ្ញោ លោកោ'តិ វុច្ចតិ។ កិញ្ចានន្ទ [កិញ្ច អានន្ទ សំ. និ. ៤.៨៥], សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា? ចក្ខុ ខោ, អានន្ទ, សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ រូបា សុញ្ញា អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ ចក្ខុសម្ផស្សោ សុញ្ញោ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ យម្បិទំ [យទិទំ (ក.) សំ. និ. ៤.៨៥ បស្សិតព្ពំ] ចក្ខុសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។

"សោតំ សុញ្ញំ...បេ.... សទ្ទា សុញ្ញា... ឃានំ សុញ្ញំ... គន្ធា សុញ្ញា... ជិវ្ហា សុញ្ញា... រសា សុញ្ញា... កាយោ សុញ្ញោ... ផោដ្ឋព្ពា សុញ្ញា... មនោ សុញ្ញោ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ ធម្មា សុញ្ញា អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ មនោវិញ្ញាណំ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ មនោសម្ផស្សោ សុញ្ញោ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ យម្បិទំ មនោសម្ផស្សបច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា, តម្បិ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា។ យស្មា ខោ, អានន្ទ, សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា តស្មា 'សុញ្ញោ លោកោ'តិ វុច្ចតី"តិ។

១. មាតិកា

៤៧. សុញ្ញសុញ្ញំ [សុញ្ញំ សុញ្ញំ (ស្យា.)], សង្ខារសុញ្ញំ, វិបរិណាមសុញ្ញំ, អគ្គសុញ្ញំ, លក្ខណសុញ្ញំ, វិក្ខម្ភនសុញ្ញំ, តទង្គសុញ្ញំ, សមុច្ឆេទសុញ្ញំ, បដិប្បស្សទ្ធិសុញ្ញំ , និស្សរណសុញ្ញំ, អជ្ឈត្តសុញ្ញំ , ពហិទ្ធាសុញ្ញំ, ទុភតោសុញ្ញំ, សភាគសុញ្ញំ, វិសភាគសុញ្ញំ, ឯសនាសុញ្ញំ, បរិគ្គហសុញ្ញំ, បដិលាភសុញ្ញំ, បដិវេធសុញ្ញំ, ឯកត្តសុញ្ញំ, នានត្តសុញ្ញំ, ខន្តិសុញ្ញំ, អធិដ្ឋានសុញ្ញំ, បរិយោគាហណសុញ្ញំ [បរិយោគាហនសុញ្ញំ (ស្យា.)], សម្បជានស្ស បវត្តបរិយាទានំ សព្ពសុញ្ញតានំ បរមត្ថសុញ្ញំ។

២. និទ្ទេសោ

៤៨. កតមំ **សុញ្ញសុញ្ញំ?** ចក្ខុ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា។ សោតំ សុញ្ញំ...បេ.... ឃានំ សុញ្ញំ... ជិវ្ហា សុញ្ញា... កាយោ សុញ្ញោ... មនោ សុញ្ញោ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា។ ឥទំ សុញ្ញសុញ្ញំ។

កតមំ **សង្ខារសុញ្ញំ?** តយោ សង្ខារា – បុញ្ញាភិសង្ខារោ, អបុញ្ញាភិសង្ខារោ, អានេញ្ជាភិសង្ខារោ។ បុញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារេន ច អានេញ្ជាភិសង្ខារេន ច សុញ្ញោ។ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ បុញ្ញាភិសង្ខារេន ច អានេញ្ជាភិសង្ខារេន ច សុញ្ញោ។ អានេញ្ជាភិសង្ខារោ បុញ្ញាភិសង្ខារេន ច អបុញ្ញាភិសង្ខារេន ច សុញ្ញោ។ ឥមេ តយោ សង្ខារា។

អបរេបិ តយោ សង្ខារា – កាយសង្ខារោ, វចីសង្ខារោ, ចិត្តសង្ខារោ។ កាយសង្ខារោ វចីសង្ខារេន ច ចិត្តសង្ខារេន ច សុញ្ញោ។ វចីសង្ខារោ កាយសង្ខារេន ច ចិត្តសង្ខារេន ច សុញ្ញោ។ ចិត្តសង្ខារោ កាយសង្ខារេន ច វចីសង្ខារេន ច សុញ្ញោ។ ឥមេ តយោ សង្ខារា។

អបរេបិ តយោ សង្ខារា – អតីតា សង្ខារា, អនាគតា សង្ខារា, បច្ចុប្បន្នា សង្ខារា។ អតីតា សង្ខារា អនាគតេហិ ច បច្ចុប្បន្នេហិ ច សង្ខារេហិ សុញ្ញា។ អនាគតា សង្ខារា អតីតេហិ ច បច្ចុប្បន្នេហិ ច សង្ខារេហិ សុញ្ញា បច្ចុប្បន្នា សង្ខារា អតីតេហិ ច អនាគតេហិ ច សង្ខារេហិ សុញ្ញា។ ឥមេ តយោ សង្ខារា; ឥទំ សង្ខារសុញ្ញំ។

កតមំ **វិបរិណាមសុញ្ញំ?** ជាតំ រូបំ សភាវេន សុញ្ញំ។ វិគតំ រូបំ វិបរិណតញ្ចេវ សុញ្ញញ្ច។ ជាតា វេទនា សភាវេន សុញ្ញា។ វិគតា វេទនា វិបរិណតា ចេវ សុញ្ញា ច ...បេ.... ជាតា សញ្ញា... ជាតា សង្ខារា... ជាតំ វិញ្ញាណំ... ជាតំ ចក្ខុ...បេ.... ជាតោ ភវោ សភាវេន សុញ្ញោ។ វិគតោ ភវោ វិបរិណតោ ចេវ សុញ្ញោ ច។ ឥទំ វិបរិណាមសុញ្ញំ។

កតមំ **អគ្គសុញ្ញំ?** អគ្គមេតំ បទំ សេដ្ឋមេតំ បទំ វិសិដ្ឋមេតំ [វិសេដ្ឋមេតំ (ក.)] បទំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ។ ឥទំ អគ្គសុញ្ញំ។

កតមំ **លក្ខណសុញ្ញំ?** ទ្វេ លក្ខណានិ – ពាលលក្ខណញ្ច បណ្ឌិតលក្ខណញ្ច។ ពាលលក្ខណំ បណ្ឌិតលក្ខណេន សុញ្ញំ។ បណ្ឌិតលក្ខណំ ពាលលក្ខណេន សុញ្ញំ។ តីណិ លក្ខណានិ – ឧប្បាទលក្ខណំ, វយលក្ខណំ, ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណំ។ ឧប្បាទលក្ខណំ វយលក្ខណេន ច ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណេន ច សុញ្ញំ។ វយលក្ខណំ ឧប្បាទលក្ខណេន ច ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណេន ច សុញ្ញំ, ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណំ ឧប្បាទលក្ខណេន ច វយលក្ខណេន ច សុញ្ញំ។

រូបស្ស ឧប្បាទលក្ខណំ វយលក្ខណេន ច ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណេន ច សុញ្ញំ។ រូបស្ស វយលក្ខណំ ឧប្បាទលក្ខណេន ច ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណេន ច សុញ្ញំ។ រូបស្ស ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណំ ឧប្បាទលក្ខណេន ច វយលក្ខណេន ច សុញ្ញំ។ វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារានំ... វិញ្ញាណស្ស... ចក្ខុស្ស... ជរាមរណស្ស ឧប្បាទលក្ខណំ វយលក្ខណេន ច ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណេន ច សុញ្ញំ។ ជរាមរណស្ស វយលក្ខណំ ឧប្បាទលក្ខណេន ច ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណេន ច សុញ្ញំ។ ជរាមរណស្ស ឋិតញ្ញថត្តលក្ខណំ ឧប្បាទលក្ខណេន ច វយលក្ខណេន ច សុញ្ញំ។ ឥទំ លក្ខណសុញ្ញំ។

កតមំ **វិក្ខម្ភនសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទោ វិក្ខម្ភិតោ ចេវ សុញ្ញោ ច។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទោ វិក្ខម្ភិតោ ចេវ សុញ្ញោ ច។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ វិក្ខម្ភិតញ្ចេវ សុញ្ញញ្ច។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ វិក្ខម្ភិតញ្ចេវ សុញ្ញញ្ច។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆា វិក្ខម្ភិតា ចេវ សុញ្ញា ច។ ញាណេន អវិជ្ជា វិក្ខម្ភិតា ចេវ សុញ្ញា ច។ បាមោជ្ជេន អរតិ វិក្ខម្ភិតា ចេវ សុញ្ញា ច។ បឋមេន ឈានេន នីវរណា វិក្ខម្ភិតា ចេវ សុញ្ញា ច...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសា វិក្ខម្ភិតា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឥទំ វិក្ខម្ភនសុញ្ញំ។

កតមំ **តទង្គសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទោ តទង្គសុញ្ញោ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទោ តទង្គសុញ្ញោ។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ តទង្គសុញ្ញំ។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ តទង្គសុញ្ញំ។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆា តទង្គសុញ្ញា។ ញាណេន អវិជ្ជា តទង្គសុញ្ញា។ បាមោជ្ជេន អរតិ តទង្គសុញ្ញា។ បឋមេន ឈានេន នីវរណា តទង្គសុញ្ញា...បេ.... វិវដ្ដនានុបស្សនាយ សញ្ញោគាភិនិវេសោ តទង្គសុញ្ញោ។ ឥទំ តទង្គសុញ្ញំ។

កតមំ **សមុច្ឆេទសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទោ សមុច្ឆិន្នោ ចេវ សុញ្ញោ ច។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទោ សមុច្ឆិន្នោ ចេវ សុញ្ញោ ច។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ សមុច្ឆិន្នញ្ចេវ សុញ្ញញ្ច។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ សមុច្ឆិន្នញ្ចេវ សុញ្ញញ្ច។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆា សមុច្ឆិន្នា ចេវ សុញ្ញា ច។ ញាណេន អវិជ្ជា សមុច្ឆិន្នា ចេវ សុញ្ញា ច។

បាមោជ្ជេន អរតិ សមុច្ឆិន្នា ចេវ សុញ្ញា ច។ បឋមេន ឈានេន នីវរណា សមុច្ឆិន្នា ចេវ សុញ្ញា ច...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសា សមុច្ឆិន្នា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឥទំ សមុច្ឆេទសុញ្ញំ។

កតមំ **បដិប្បស្សទ្ធិសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទោ បដិប្បស្សទ្ធោ ចេវ សុញ្ញោ ច។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទោ បដិប្បស្សទ្ធោ ចេវ សុញ្ញោ ច។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ បដិប្បស្សទ្ធញ្ចេវ សុញ្ញញ្ច។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ បដិប្បស្សទ្ធញ្ចេវ សុញ្ញញ្ច ។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆា បដិប្បស្សទ្ធា ចេវ សុញ្ញា ច។ ញាណេន អវិជ្ជា បដិប្បស្សទ្ធា ចេវ សុញ្ញា ច។ បាមោជ្ជេន អរតិ បដិប្បស្សទ្ធា ចេវ សុញ្ញា ច។ បឋមេន ឈានេន នីវរណា បដិប្បស្សទ្ធា ចេវ សុញ្ញា ច...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសា បដិប្បស្សទ្ធា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឥទំ បដិប្បស្សទ្ធិសុញ្ញំ។

កតមំ **និស្សរណសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទោ និស្សដោ ចេវ សុញ្ញោ ច។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទោ និស្សដោ ចេវ សុញ្ញោ ច។ អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ និស្សដញ្ចេវ សុញ្ញញ្ច។ អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ និស្សដញ្ចេវ សុញ្ញញ្ច។ ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆា និស្សដា ចេវ សុញ្ញា ច។ ញាណេន អវិជ្ជា និស្សដា ចេវ សុញ្ញា ច។ បាមោជ្ជេន អរតិ និស្សដា ចេវ សុញ្ញា ច។ បឋមេន ឈានេន នីវរណា និស្សដា ចេវ សុញ្ញា ច ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសា និស្សដា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឥទំ និស្សរណសុញ្ញំ។

កតមំ **អជ្ឈត្តសុញ្ញំ?** អជ្ឈត្តំ ចក្ខុំ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា។ អជ្ឈត្តំ សោតំ សុញ្ញំ... អជ្ឈត្តំ ឃានំ សុញ្ញំ... អជ្ឈត្តំ ជិវ្ហា សុញ្ញា... អជ្ឈត្តំ កាយោ សុញ្ញោ... អជ្ឈត្តំ មនោ សុញ្ញោ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា។ ឥទំ អជ្ឈត្តសុញ្ញំ។

កតមំ **ពាហិទ្ធាសុញ្ញំ?** ពហិទ្ធា រូបា សុញ្ញា...បេ.... ពហិទ្ធា ធម្មា សុញ្ញា អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា។ ឥទំ ពហិទ្ធាសុញ្ញំ។

កតមំ **ទុភតោសុញ្ញំ?** យញ្ច អជ្ឈត្តំ ចក្ខុ យេ ច ពហិទ្ធា រូបា ឧភយមេតំ សុញ្ញំ [ឧភយតោ តំ សុញ្ញា (ស្យា.)] អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា។ យញ្ច អជ្ឈត្តំ សោតំ យេ ច ពហិទ្ធា សទ្ទា...បេ.... យញ្ច អជ្ឈត្តំ ឃានំ យេ ច ពហិទ្ធា គន្ធា... យា ច អជ្ឈត្តំ ជិវ្ហា យេ ច ពហិទ្ធា រសា... យោ ច អជ្ឈត្តំ កាយោ យេ ច ពហិទ្ធា ផោដ្ឋព្ពា... យោ ច អជ្ឈត្តំ មនោ យេ ច ពហិទ្ធា ធម្មា ឧភយមេតំ សុញ្ញំ អត្តេន វា អត្តនិយេន វា និច្ចេន វា ធុវេន វា សស្សតេន វា អវិបរិណាមធម្មេន វា។ ឥទំ ទុភតោសុញ្ញំ។

កតមំ **សភាគសុញ្ញំ?** ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ សភាគានិ ចេវ សុញ្ញានិ ច។ ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ សភាគានិ ចេវ សុញ្ញានិ ច។ ឆ វិញ្ញាណកាយា សភាគា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឆ ផស្សកាយា សភាគា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឆ វេទនាកាយា សភាគា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឆ សញ្ញាកាយា សភាគា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឆ ចេតនាកាយា សភាគា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឥទំ សភាគសុញ្ញំ។

កតមំ **វិសភាគសុញ្ញំ?** ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ ឆហិ ពាហិរេហិ អាយតនេហិ វិសភាគានិ ចេវ សុញ្ញានិ ច។ ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ ឆហិ វិញ្ញាណកាយេហិ វិសភាគានិ ចេវ សុញ្ញានិ ច។ ឆ វិញ្ញាណកាយា ឆហិ ផស្សកាយេហិ វិសភាគា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឆ ផស្សកាយា ឆហិ វេទនាកាយេហិ វិសភាគា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឆ វេទនាកាយា ឆហិ សញ្ញាកាយេហិ វិសភាគា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឆ សញ្ញាកាយា ឆហិ ចេតនាកាយេហិ វិសភាគា ចេវ សុញ្ញា ច។ ឥទំ វិសភាគសុញ្ញំ។

កតមំ **ឯសនាសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មេសនា កាមច្ឆន្ទេន សុញ្ញា។ អព្យាបាទេសនា ព្យាបាទេន សុញ្ញា។ អាលោកសញ្ញេសនា ថិនមិទ្ធេន សុញ្ញា។ អវិក្ខេបេសនា ឧទ្ធច្ចេន សុញ្ញា។ ធម្មវវត្ថានេសនា វិចិកិច្ឆាយ សុញ្ញា។ ញាណេសនា អវិជ្ជាយ សុញ្ញា។ បាមោជ្ជេសនា អរតិយា សុញ្ញា។ បឋមជ្ឈានេសនា នីវរណេហិ សុញ្ញា...បេ.... អរហត្តមគ្គេសនា សព្ពកិលេសេហិ សុញ្ញា។ ឥទំ ឯសនាសុញ្ញំ។

កតមំ **បរិគ្គហសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មបរិគ្គហោ កាមច្ឆន្ទេន សុញ្ញោ។ អព្យាបាទបរិគ្គហោ ព្យាបាទេន សុញ្ញោ។ អាលោកសញ្ញាបរិគ្គហោ ថិនមិទ្ធេន សុញ្ញោ។ អវិក្ខេបបរិគ្គហោ ឧទ្ធច្ចេន សុញ្ញោ ។ ធម្មវវត្ថានបរិគ្គហោ វិចិកិច្ឆាយ សុញ្ញោ។ ញាណបរិគ្គហោ អវិជ្ជាយ សុញ្ញោ។ បាមោជ្ជបរិគ្គហោ អរតិយា សុញ្ញោ។ បឋមជ្ឈានបរិគ្គហោ នីវរណេហិ សុញ្ញោ...បេ.... អរហត្តមគ្គបរិគ្គហោ សព្ពកិលេសេហិ សុញ្ញោ។ ឥទំ បរិគ្គហសុញ្ញំ។

កតមំ **បដិលាភសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មបដិលាភោ កាមច្ឆន្ទេន សុញ្ញោ។ អព្យាបាទបដិលាភោ ព្យាបាទេន សុញ្ញោ។ អាលោកសញ្ញាបដិលាភោ ថិនមិទ្ធេន សុញ្ញោ។ អវិក្ខេបបដិលាភោ ឧទ្ធច្ចេន សុញ្ញោ។ ធម្មវវត្ថានបដិលាភោ វិចិកិច្ឆាយ សុញ្ញោ។ ញាណបដិលាភោ អវិជ្ជាយ សុញ្ញោ។ បាមោជ្ជបដិលាភោ អរតិយា សុញ្ញោ។ បឋមជ្ឈានបដិលាភោ នីវរណេហិ សុញ្ញោ...បេ.... អរហត្តមគ្គបដិលាភោ សព្ពកិលេសេហិ សុញ្ញោ។ ឥទំ បដិលាភសុញ្ញំ។

កតមំ **បដិវេធសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មប្បដិវេធោ កាមច្ឆន្ទេន សុញ្ញោ។ អព្យាបាទប្បដិវេធោ ព្យាបាទេន សុញ្ញោ។ អាលោកសញ្ញាប្បដិវេធោ ថិនមិទ្ធេន សុញ្ញោ។ អវិក្ខេបប្បដិវេធោ ឧទ្ធច្ចេន សុញ្ញោ។ ធម្មវវត្ថានប្បដិវេធោ វិចិកិច្ឆាយ សុញ្ញោ។ ញាណប្បដិវេធោ អវិជ្ជាយ សុញ្ញោ។ បាមោជ្ជប្បដិវេធោ អរតិយា សុញ្ញោ។ បឋមជ្ឈានប្បដិវេធោ នីវរណេហិ សុញ្ញោ...បេ.... អរហត្តមគ្គប្បដិវេធោ សព្ពកិលេសេហិ សុញ្ញោ។ ឥទំ បដិវេធសុញ្ញំ។

កតមំ **ឯកត្តសុញ្ញំ, នានត្តសុញ្ញំ?** កាមច្ឆន្ទោ នានត្តំ, នេក្ខម្មំ ឯកត្តំ។ នេក្ខម្មេកត្តំ ចេតយតោ កាមច្ឆន្ទេន សុញ្ញំ។ ព្យាបាទោ នានត្តំ, អព្យាបាទោ ឯកត្តំ។ អព្យាបាទេកត្តំ ចេតយតោ ព្យាបាទេន សុញ្ញំ។ ថិនមិទ្ធំ នានត្តំ, អាលោកសញ្ញា ឯកត្តំ។ អាលោកសញ្ញេកត្តំ ចេតយតោ ថិនមិទ្ធេន សុញ្ញំ។ ឧទ្ធច្ចំ នានត្តំ, អវិក្ខេបោ ឯកត្តំ។ អវិក្ខេបេកត្តំ ចេតយតោ ឧទ្ធច្ចេន សុញ្ញំ។ វិចិកិច្ឆា នានត្តំ, ធម្មវវត្ថានំ ឯកត្តំ។ ធម្មវវត្ថានេកត្តំ ចេតយតោ វិចិកិច្ឆាយ សុញ្ញំ។ អវិជ្ជា នានត្តំ, ញាណំ ឯកត្តំ។ ញាណេកត្តំ ចេតយតោ អវិជ្ជាយ សុញ្ញំ។ អរតិ នានត្តំ, បាមោជ្ជំ ឯកត្តំ។ បាមោជ្ជេកត្តំ ចេតយតោ អរតិយា សុញ្ញំ។ នីវរណា នានត្តំ, បឋមជ្ឈានំ ឯកត្តំ។ បឋមជ្ឈានេកត្តំ ចេតយតោ នីវរណេហិ សុញ្ញំ...បេ.... សព្ពកិលេសា នានត្តំ, អរហត្តមគ្គោ ឯកត្តំ។ អរហត្តមគ្គេកត្តំ ចេតយតោ សព្ពកិលេសេហិ សុញ្ញំ។ ឥទំ ឯកត្តសុញ្ញំ នានត្តសុញ្ញំ។

កតមំ **ខន្តិសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មខន្តិ កាមច្ឆន្ទេន សុញ្ញា។ អព្យាបាទខន្តិ ព្យាបាទេន សុញ្ញា។ អាលោកសញ្ញាខន្តិ ថិនមិទ្ធេន សុញ្ញា។ អវិក្ខេបខន្តិ ឧទ្ធច្ចេន សុញ្ញា។ ធម្មវវត្ថានខន្តិ វិចិកិច្ឆាយ សុញ្ញា។ ញាណខន្តិ អវិជ្ជាយ សុញ្ញា។ បាមោជ្ជខន្តិ អរតិយា សុញ្ញា។ បឋមជ្ឈានខន្តិ នីវរណេហិ សុញ្ញា...បេ.... អរហត្តមគ្គខន្តិ សព្ពកិលេសេហិ សុញ្ញា។ ឥទំ ខន្តិសុញ្ញំ។

កតមំ **អធិដ្ឋានសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មាធិដ្ឋានំ កាមច្ឆន្ទេន សុញ្ញំ។ អព្យាបាទាធិដ្ឋានំ ព្យាបាទេន សុញ្ញំ។ អាលោកសញ្ញាធិដ្ឋានំ ថិនមិទ្ធេន សុញ្ញំ។ អវិក្ខេបាធិដ្ឋានំ ឧទ្ធច្ចេន សុញ្ញំ។ ធម្មវវត្ថានាធិដ្ឋានំ វិចិកិច្ឆាយ សុញ្ញំ។ ញាណាធិដ្ឋានំ អវិជ្ជាយ សុញ្ញំ។ បាមោជ្ជាធិដ្ឋានំ អរតិយា សុញ្ញំ។ បឋមជ្ឈានាធិដ្ឋានំ នីវរណេហិ សុញ្ញំ...បេ.... អរហត្តមគ្គាធិដ្ឋានំ សព្ពកិលេសេហិ សុញ្ញំ។ ឥទំ អធិដ្ឋានសុញ្ញំ។

កតមំ **បរិយោគាហណសុញ្ញំ?** នេក្ខម្មបរិយោគាហណំ កាមច្ឆន្ទេន សុញ្ញំ។ អព្យាបាទបរិយោគាហណំ ព្យាបាទេន សុញ្ញំ។ អាលោកសញ្ញាបរិយោគាហណំ ថិនមិទ្ធេន សុញ្ញំ។ អវិក្ខេបបរិយោគាហណំ ឧទ្ធច្ចេន សុញ្ញំ។ ធម្មវវត្ថានបរិយោគាហណំ វិចិកិច្ឆាយ សុញ្ញំ។ ញាណបរិយោគាហណំ អវិជ្ជាយ សុញ្ញំ។ បាមោជ្ជបរិយោគាហណំ អរតិយា សុញ្ញំ។ បឋមជ្ឈានបរិយោគាហណំ នីវរណេហិ សុញ្ញំ...បេ.... អរហត្តមគ្គបរិយោគាហណំ សព្ពកិលេសេហិ សុញ្ញំ។ ឥទំ បរិយោគាហណសុញ្ញំ។

កតមំ **សម្បជានស្ស បវត្តបរិយាទានំ សព្ពសុញ្ញតានំ បរមត្ថសុញ្ញំ?** ឥធ សម្បជានោ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទស្ស បវត្តំ បរិយាទិយតិ, អព្យាបាទេន ព្យាបាទស្ស បវត្តំ បរិយាទិយតិ, អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធស្ស បវត្តំ បរិយាទិយតិ, អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចស្ស បវត្តំ បរិយាទិយតិ, ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆាយ បវត្តំ បរិយាទិយតិ, ញាណេន អវិជ្ជាយ បវត្តំ បរិយាទិយតិ, បាមោជ្ជេន អរតិយា បវត្តំ បរិយាទិយតិ, បឋមេន ឈានេន នីវរណានំ បវត្តំ បរិយាទិយតិ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសានំ បវត្តំ បរិយាទិយតិ។ អថ វា បន សម្បជានស្ស អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយន្តស្ស ឥទំ ចេវ ចក្ខុបវត្តំ បរិយាទិយតិ, អញ្ញញ្ច ចក្ខុបវត្តំ ន ឧប្បជ្ជតិ។ ឥទញ្ចេវ សោតបវត្តំ...បេ.... ឃានបវត្តំ... ជិវ្ហាបវត្តំ... កាយបវត្តំ... មនោបវត្តំ បរិយាទិយតិ, អញ្ញញ្ច មនោបវត្តំ ន ឧប្បជ្ជតិ។ ឥទំ សម្បជានស្ស បវត្តបរិយាទានំ សព្ពសុញ្ញតានំ បរមត្ថសុញ្ញន្តិ។

សុញ្ញកថា និដ្ឋិតា។

យុគនទ្ធវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

យុគនទ្ធា សច្ចពោជ្ឈង្គា, មេត្តា វិរាគបញ្ចមា;
បដិសម្ភិទា ធម្មចក្កំ, លោកុត្តរពលសុញ្ញាតិ។

ឯស និកាយធរេហិ ឋបិតោ, អសមោ ទុតិយោ បវរោ

វរវគ្គោតិ។

៣. បញ្ញាវគ្គោ

១. មហាបញ្ញាកថា

១. អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? ទុក្ខានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អនត្តានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ...បេ.... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ?

អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ ទុក្ខានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា និព្ពេធិកបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ អនត្តានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា មហាបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ និព្ពិទានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា តិក្ខបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ វិរាគានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា វិបុលបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ និរោធានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា គម្ភីរបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា អសាមន្តបញ្ញំ [អស្សាមន្តបញ្ញំ (ស្យា.)] បរិបូរេតិ។ ឥមា សត្ត បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា បណ្ឌិច្ចំ បរិបូរេន្តិ។ ឥមា អដ្ឋ បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា បុថុបញ្ញំ បរិបូរេន្តិ។ ឥមា នវ បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា ហាសបញ្ញំ បរិបូរេន្តិ។

ហាសបញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទា។ តស្សា អត្ថវវត្ថានតោ អត្ថបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ ធម្មវវត្ថានតោ ធម្មបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ និរុត្តិវវត្ថានតោ និរុត្តិបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ បដិភានវវត្ថានតោ បដិភានបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ តស្សិមា ចតស្សោ បដិសម្ភិទាយោ អធិគតា ហោន្តិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ...បេ.... រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ...បេ.... រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា អសាមន្តបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ ឥមា សត្ត បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា បណ្ឌិច្ចំ បរិបូរេន្តិ។ ឥមា អដ្ឋ បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា បុថុបញ្ញំ បរិបូរេន្តិ។ ឥមា នវ បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា ហាសបញ្ញំ បរិបូរេន្តិ។

ហាសបញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទា។ តស្សា អត្ថវវត្ថានតោ អត្ថបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ ធម្មវវត្ថានតោ ធម្មបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ និរុត្តិវវត្ថានតោ និរុត្តិបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ បដិភានវវត្ថានតោ បដិភានបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ, សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ តស្សិមា ចតស្សោ បដិសម្ភិទាយោ អធិគតា ហោន្តិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។

វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មឹ...បេ.... ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ...បេ.... ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ...បេ.... ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា អសាមន្តបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ ឥមា សត្ត បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា បណ្ឌិច្ចំ បរិបូរេន្តិ។ ឥមា អដ្ឋ បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា បុថុបញ្ញំ បរិបូរេន្តិ។ ឥមា នវ បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា ហាសបញ្ញំ បរិបូរេន្តិ។

ហាសបញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទា។ តស្សា អត្ថវវត្ថានតោ អត្ថបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ ។ ធម្មវវត្ថានតោ ធម្មបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ និរុត្តិវវត្ថានតោ និរុត្តិបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ បដិភានវវត្ថានតោ បដិភានបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ តស្សិមា ចតស្សោ បដិសម្ភិទាយោ អធិគតា ហោន្តិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។

២. រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? រូបេ ទុក្ខានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ ទុក្ខានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? រូបេ

អនត្តានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ អនត្តានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? រូបេ និព្ពិទានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ និព្ពិទានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? រូបេ វិរាគានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ វិរាគានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? រូបេ និរោធានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ និរោធានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ?

រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ រូបេ ទុក្ខានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា និព្ពេធិកបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ ទុក្ខានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ រូបេ អនត្តានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា មហាបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ អនត្តានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ រូបេ និព្ពិទានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា តិក្ខបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ និព្ពិទានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ រូបេ វិរាគានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា វិបុលបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ វិរាគានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ រូបេ និរោធានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា គម្ភីរបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ និរោធានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា អសាមន្តបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ រូបេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ ឥមា សត្ត បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា បណ្ឌិច្ចំ បរិបូរេន្តិ។ ឥមា អដ្ឋ បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា បុថុបញ្ញំ បរិបូរេន្តិ។ ឥមា នវ បញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា ហាសបញ្ញំ បរិបូរេន្តិ។

ហាសបញ្ញា បដិភានបដិសម្ភិទា។ តស្សា អត្ថវវត្ថានតោ អត្ថបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ ធម្មវវត្ថានតោ ធម្មបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ និរុត្តិវវត្ថានតោ និរុត្តិបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ បដិភានវវត្ថានតោ បដិភានបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។ តស្សិមា ចតស្សោ បដិសម្ភិទាយោ អធិគតា ហោន្តិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។

វេទនាយ...បេ.... សញ្ញាយ... សង្ខារេសុ... វិញ្ញាណេ... ចក្ខុស្មឹ...បេ.... ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ...បេ.... ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ ជរាមរណេ បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា កតមំ បញ្ញំ បរិបូរេតិ? ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ។ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នេ ជរាមរណេ អនិច្ចានុបស្សនា ភាវិតា ពហុលីកតា ជវនបញ្ញំ បរិបូរេតិ...បេ.... តស្សិមា ចតស្សោ បដិសម្ភិទាយោ អធិគតា ហោន្តិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ។

៣. “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ [សំ. និ. ៥.១០៨៥១], ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? សប្បុរិសសំសេវោ, សទ្ធម្មស្សវនំ, យោនិសោមនសិការោ, ធម្មានុធម្មបដិបត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ។

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា សកទាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ...បេ.... អនាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ...បេ.... អរហត្តផលសច្ឆិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? សប្បុរិសសំសេវោ, សទ្ធម្មស្សវនំ, យោនិសោមនសិការោ, ធម្មានុធម្មបដិបត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា អរហត្តមគ្គផលសច្ឆិកិរិយាយ សំវត្តន្តិ។

“ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា បញ្ញាបដិលាភាយ សំវត្តន្តិ...បេ.... បញ្ញាវុទ្ធិយា សំវត្តន្តិ, បញ្ញាវេបុល្លាយ សំវត្តន្តិ, មហាបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ, បុថុបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ, វិបុលបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ, គម្ភីរបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ, អសាមន្តបញ្ញតាយ [អស្សាមន្តបញ្ញតាយ (ស្យា.) សំ. និ. ៣ បស្សិតព្វា] សំវត្តន្តិ, ភូរិបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ, បញ្ញាពាហុល្លាយ សំវត្តន្តិ, សីឃបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ, លហុបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ,

ហាសបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ, ជវនបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ, តិក្ខបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ, និព្វេធិកបញ្ញតាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ ចត្តារោ? សប្បុរិសសំសេវោ, សទ្ធម្មស្សវនំ, យោនិសោមនសិការោ, ធម្មានុធម្មបដិបត្តិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ ធម្មា ភាវិតា ពហុលីកតា បញ្ញាបដិលាភាយ សំវត្តន្តិ, បញ្ញាពុទ្ធិយា សំវត្តន្តិ...បេ.... និព្វេធិកបញ្ញតាយ សំវត្តន្តី’’។

១. សោឡសបញ្ញានិទ្ទេសោ

៤. បញ្ញាបដិលាភាយ សំវត្តន្តីតិ កតមោ បញ្ញាបដិលាភោ? ចតុន្នំ មគ្គញាណានំ, ចតុន្នំ ផលញាណានំ, ចតុន្នំ បដិសម្ភិទាញាណានំ, ឆន្នំ អភិញ្ញាញាណានំ, តេសត្តតីនំ ញាណានំ, សត្តសត្តតីនំ ញាណានំ លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផស្សនា [ផុសនា (ក.)] សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា។ បញ្ញាបដិលាភាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ បញ្ញា បដិលាភោ។

បញ្ញាពុទ្ធិយា សំវត្តន្តីតិ កតមា បញ្ញាពុទ្ធិ? សត្តន្នញ្ច សេក្ខានំ បុថុជ្ជនកល្យាណកស្ស ច បញ្ញា វឌ្ឍតិ, អរហតោ បញ្ញា វឌ្ឍតិ។ វឌ្ឍិតវឌ្ឍនា បញ្ញាពុទ្ធិយា សំវត្តន្តីតិ – អយំ បញ្ញាពុទ្ធិ។

បញ្ញាវេបុល្លាយ សំវត្តន្តីតិ កតមំ បញ្ញាវេបុល្លំ? សត្តន្នំ សេក្ខានំ បុថុជ្ជនកល្យាណកស្ស ច បញ្ញាវេបុល្លំ គច្ឆតិ។ អរហតោ បញ្ញា វេបុល្លគតា បញ្ញាវេបុល្លាយ សំវត្តន្តីតិ – ឥទំ បញ្ញាវេបុល្លំ។

មហាបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា មហាបញ្ញា? មហន្តេ អត្ថេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តេ ធម្មេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តា និរុត្តិយោ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តានិ បដិភានានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តេ សីលក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តេ សមាធិក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តេ បញ្ញាក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តេ វិមុត្តិក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា ។ មហន្តេ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តានិ ឋានាដ្ឋានានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តា វិហារសមាបត្តិយោ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តានិ អរិយសច្ចានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តេ សតិបដ្ឋានេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តេ សម្មប្បធានេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តេ ឥទ្ធិបាទេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តានិ ឥន្ទ្រិយានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តានិ ពលានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តេ ពោជ្ឈង្គេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តំ អរិយមគ្គំ [មហន្តេ អរិយមគ្គេ (ក.)] បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តានិ សាមញ្ញផលានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តា អភិញ្ញាយោ [មហាភិញ្ញាយោ (ក.)] បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហន្តំ បរមត្ថំ និព្ពានំ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – មហាបញ្ញា។ មហាបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ មហាបញ្ញា។

បុថុបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា បុថុបញ្ញា? បុថុនានាខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាធាតូសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាអាយតនេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាបដិច្ចសមុប្បាទេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាសុញ្ញតមនុបលព្ភេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាអត្ថេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាធម្មេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានានិរុត្តីសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាបដិភានេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាសីលក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាសមាធិក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាបញ្ញាក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាវិមុត្តិក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាវិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាឋានាដ្ឋានេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាវិហារសមាបត្តីសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាអរិយសច្ចេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាសតិបដ្ឋានេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាសម្មប្បធានេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាឥទ្ធិបាទេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាឥន្ទ្រិយេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាពលេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាពោជ្ឈង្គេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាអរិយមគ្គេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាសាមញ្ញផលេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុនានាអភិញ្ញាសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុជ្ជនសាធារណេ ធម្មេ អតិក្កម្ម [សមតិក្កម្ម (ស្យា.)] បរមត្ថេ និព្ពានេ ញាណំ បវត្តតីតិ – បុថុបញ្ញា។ បុថុបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ បុថុបញ្ញា។

វិបុលបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា វិបុលបញ្ញា? វិបុលេ អត្ថេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ ធម្មេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលា និរុត្តិយោ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលានិ បដិភានានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ សីលក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ សមាធិក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។

វិបុលេ បញ្ញាក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ វិមុត្តិក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលានិ ឋានាដ្ឋានានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលា វិហារសមាបត្តិយោ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលានិ អរិយសច្ចានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ សតិបដ្ឋានេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ សម្មប្បធានេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ ឥទ្ធិបាទេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលានិ ឥន្ទ្រិយានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលានិ ពលានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ ពោជ្ឈង្គេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលេ អរិយមគ្គេ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលានិ សាមញ្ញផលានិ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលា អភិញ្ញាយោ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលំ បរមត្ថំ និព្ពានំ បរិគ្គណ្ហាតីតិ – វិបុលបញ្ញា។ វិបុលបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ វិបុលបញ្ញា។

គម្ភីរបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា គម្ភីរបញ្ញា? គម្ភីរេសុ ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរាសុ ធាតូសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ អាយតនេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ បដិច្ចសមុប្បាទេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ សុញ្ញតមនុបលព្ភេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ អត្ថេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ ធម្មេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរាសុ និរុត្តីសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ បដិភានេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ សីលក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ សមាធិក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា ។ គម្ភីរេសុ បញ្ញាក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ វិមុត្តិក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ ឋានាដ្ឋានេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរាសុ វិហារសមាបត្តីសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ អរិយសច្ចេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ សតិបដ្ឋានេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ សម្មប្បធានេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ ឥទ្ធិបាទេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ ឥន្ទ្រិយេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ ពលេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ ពោជ្ឈង្គេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ អរិយមគ្គេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេសុ សាមញ្ញផលេសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរាសុ អភិញ្ញាសុ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរេ បរមត្ថេ និព្ពានេ ញាណំ បវត្តតីតិ – គម្ភីរបញ្ញា។ គម្ភីរបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ គម្ភីរបញ្ញា។

អសាមន្តបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា អសាមន្តបញ្ញា? យស្ស បុគ្គលស្ស អត្ថវវត្ថានតោ អត្ថបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ, ធម្មវវត្ថានតោ ធម្មបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ, និរុត្តិវវត្ថានតោ និរុត្តិបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ, បដិភានវវត្ថានតោ បដិភានបដិសម្ភិទា អធិគតា ហោតិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយ, តស្ស អត្ថេ ច ធម្មេ ច និរុត្តិយា ច បដិភានេ ច ន អញ្ញោ កោចិ សក្កោតិ អភិសម្ភវិតុំ។ អនភិសម្ភវនីយោ ច សោ អញ្ញេហីតិ – អសាមន្តបញ្ញោ។

បុថុជ្ជនកល្យាណកស្ស បញ្ញា អដ្ឋមកស្ស បញ្ញាយ ទូរេ វិទូរេ សុវិទូរេ ន សន្តិកេ ន សាមន្តា។ បុថុជ្ជនកល្យាណកំ ឧបាទាយ អដ្ឋមកោ អសាមន្តបញ្ញោ។ អដ្ឋមកស្ស បញ្ញា សោតាបន្នស្ស បញ្ញាយ ទូរេ វិទូរេ សុវិទូរេ ន សន្តិកេ ន សាមន្តា។ អដ្ឋមកំ ឧបាទាយ សោតាបន្នោ អសាមន្តបញ្ញោ។ សោតាបន្នស្ស បញ្ញា សកទាគាមិស្ស បញ្ញាយ ទូរេ វិទូរេ សុវិទូរេ ន សន្តិកេ ន សាមន្តា។ សោតាបន្នំ ឧបាទាយ សកទាគាមិ អសាមន្តបញ្ញោ។ សកទាគាមិស្ស បញ្ញា អនាគាមិស្ស បញ្ញាយ ទូរេ វិទូរេ សុវិទូរេ ន សន្តិកេ ន សាមន្តា។ សកទាគាមឹ ឧបាទាយ អនាគាមី អសាមន្តបញ្ញោ។ អនាគាមិស្ស បញ្ញា អរហតោ បញ្ញាយ ទូរេ វិទូរេ សុវិទូរេ ន សន្តិកេ ន សាមន្តា។ អនាគាមឹ ឧបាទាយ អរហា អសាមន្តបញ្ញោ។ អរហតោ បញ្ញា បច្ចេកសម្ពុទ្ធស្ស [បច្ចេកពុទ្ធស្ស (ស្យា. ក.) អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា] បញ្ញាយ ទូរេ វិទូរេ សុវិទូរេ ន សន្តិកេ ន សាមន្តា។ អរហន្តំ ឧបាទាយ បច្ចេកពុទ្ធោ អសាមន្តបញ្ញោ។ បច្ចេកពុទ្ធញ្ច សទេវកញ្ច លោកំ ឧបាទាយ តថាគតោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ អគ្គោ អសាមន្តបញ្ញោ។

៥. បញ្ញាបភេទកុសលោ បភិន្នញាណោ អធិគតប្បដិសម្ភិទោ ចតុវេសារជ្ជប្បត្តោ ទសពលធារី បុរិសាសភោ បុរិសសីហោ បុរិសនាគោ បុរិសាជញ្ញោ បុរិសធោរយ្ហោ អនន្តញាណោ អនន្តតេជោ អនន្តយសោ អឌ្ឍោ មហទ្ធនោ ធនវា នេតា វិនេតា អនុនេតា បញ្ញាបេតា និជ្ឈាបេតា បេក្ខេតា បសាទេតា។ សោ ហិ ភគវា អនុប្បន្នស្ស មគ្គស្ស ឧប្បាទេតា, អសញ្ជាតស្ស មគ្គស្ស សញ្ជនេតា [សញ្ញានេតា (ស្យា.)], អនក្ខាតស្ស មគ្គស្ស អក្ខាតា, មគ្គញ្ញូ មគ្គវិទូ មគ្គកោវិទោ មគ្គានុគាមី [មគ្គានុគា (ស្យា.) មហានិ. ៦៩ បស្សិតព្ពោ] ច បនស្ស ឯតរហិ សាវកា វិហរន្តិ បច្ឆា សមន្នាគតា។

សោ ហិ ភគវា ជានំ ជានាតិ, បស្សំ បស្សតិ, ចក្ខុភូតោ ញាណភូតោ ធម្មភូតោ ព្រហ្មភូតោ វត្តា បវត្តា អត្ថស្ស និន្នេតា អមតស្ស ទាតា ធម្មស្សាមី តថាគតោ។ នត្ថិ តស្ស ភគវតោ អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អវិទិតំ អសច្ឆិកតំ អផស្សិតំ បញ្ញាយ។ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ [អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ (ស្យា.) មហានិ. ៦៩] ឧបាទាយ សព្វេ ធម្មា សព្វាការេន ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណមុខេ អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ។ យំ កិញ្ចិ នេយ្យំ នាម អត្ថិ តំ សព្វំ ជានិតព្វំ [សព្វំ ធម្មំ ជានិតព្វំ (ក.)]។ អត្តត្ថោ វា បរត្ថោ វា ឧភយត្ថោ វា ទិដ្ឋធម្មិកោ វា អត្ថោ សម្បរាយិកោ វា អត្ថោ ឧត្តានោ វា អត្ថោ គម្ភីរោ វា អត្ថោ គូឡ្ហោ វា អត្ថោ បដិច្ឆន្នោ វា អត្ថោ នេយ្យោ វា អត្ថោ នីតោ វា អត្ថោ អនវជ្ជោ វា អត្ថោ និក្កិលេសោ វា អត្ថោ វោទានោ វា អត្ថោ បរមត្ថោ វា អត្ថោ, សព្វំ តំ អន្តោពុទ្ធញាណេ បរិវត្តតិ។

សព្វំ កាយកម្មំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណានុបរិវត្តិ ។ សព្វំ វចីកម្មំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណានុបរិវត្តិ។ សព្វំ មនោកម្មំ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណានុបរិវត្តិ។ អតីតេ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អប្បដិហតំ ញាណំ។ អនាគតេ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អប្បដិហតំ ញាណំ។ បច្ចុប្បន្នេ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អប្បដិហតំ ញាណំ។ យាវតកំ នេយ្យំ តាវតកំ ញាណំ, យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ។ នេយ្យបរិយន្តិកំ ញាណំ, ញាណបរិយន្តិកំ នេយ្យំ។ នេយ្យំ អតិក្កមិត្វា ញាណំ នប្បវត្តតិ។ ញាណំ អតិក្កមិត្វា នេយ្យបថោ នត្ថិ។ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា។ យថា ទ្វិន្នំ សមុគ្គបដលានំ សម្មា ផុសិតានំ [សុផុស្សិតានំ (ស្យា. ក.)] ហេដ្ឋិមំ សមុគ្គបដលំ ឧបរិមំ នាតិវត្តតិ, ឧបរិមំ សមុគ្គបដលំ ហេដ្ឋិមំ នាតិវត្តតិ, អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ; ឯវមេវ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ នេយ្យញ្ច ញាណញ្ច អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ។ យាវតកំ នេយ្យំ តាវតកំ ញាណំ, យាវតកំ ញាណំ តាវតកំ នេយ្យំ។ នេយ្យបរិយន្តិកំ ញាណំ, ញាណបរិយន្តិកំ នេយ្យំ។ នេយ្យំ អតិក្កមិត្វា ញាណំ នប្បវត្តតិ។ ញាណំ អតិក្កមិត្វា នេយ្យបថោ នត្ថិ។ អញ្ញមញ្ញបរិយន្តដ្ឋាយិនោ តេ ធម្មា។ សព្វធម្មេសុ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណំ បវត្តតិ។

សព្វេ ធម្មា ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អាវជ្ជនប្បដិពទ្ធា អាកង្ខប្បដិពទ្ធា មនសិការប្បដិពទ្ធា ចិត្តុប្បាទប្បដិពទ្ធា។ សព្វសត្តេសុ ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណំ បវត្តតិ។ សព្វេសំ សត្តានំ ពុទ្ធោ អាសយំ ជានាតិ, អនុសយំ ជានាតិ, ចរិតំ [ចរិយំ (ស្យា.) មហានិ. ៦៩ បស្សិតព្វា] ជានាតិ, អធិមុត្តិំ ជានាតិ ។ អប្បរជក្ខេ មហារជក្ខេ តិក្ខិន្ទ្រិយេ មុទិន្ទ្រិយេ ស្វាការេ ទ្វាការេ សុវិញ្ញាបយេ ទុវិញ្ញាបយេ ភព្ពាភព្ពេ សត្តេ បជានាតិ។ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា អន្តោពុទ្ធញាណេ បរិវត្តតិ។

យថា យេ កេចិ មច្ឆកច្ឆបា, អន្តមសោ តិមិតិមិង្គលំ ឧបាទាយ, អន្តោមហាសមុទ្ទេ បរិវត្តន្តិ, ឯវមេវ សទេវកោ លោកោ សមារកោ សព្រហ្មកោ សស្សមណព្រាហ្មណី បជា សទេវមនុស្សា អន្តោពុទ្ធញាណេ បរិវត្តតិ។ យថា យេ កេចិ បក្ខិនោ, អន្តមសោ គរុឡំ វេនតេយ្យំ ឧបាទាយ, អាកាសស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តិ; ឯវមេវ យេបិ តេ សារិបុត្តសមា បញ្ញាយ តេបិ ពុទ្ធញាណស្ស បទេសេ បរិវត្តន្តិ។ ពុទ្ធញាណំ ទេវមនុស្សានំ បញ្ញំ ផរិត្វា អតិឃំសិត្វា តិដ្ឋតិ។ យេបិ តេ ខត្តិយបណ្ឌិតា ព្រាហ្មណបណ្ឌិតា គហបតិបណ្ឌិតា សមណបណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្បវាទា វាលវេធិរូបា វោភិន្ទន្តា [តេ ភិន្ទន្តា (ស្យា. ក.)] មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញាគតេន ទិដ្ឋិគតានិ, តេ បញ្ហំ អភិសង្ខរិត្វា អភិសង្ខរិត្វា តថាគតំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆន្តិ គូឡ្ហានិ ច បដិច្ឆន្នានិ ច, កថិតា វិសជ្ជិតា ច តេ បញ្ហា ភគវតា ហោន្តិ និទ្ទិដ្ឋការណា [និទ្ទិដ្ឋិការណា (ស្យា.)]។ ឧបក្ខិត្តកា ច តេ ភគវតោ សម្បជ្ជន្តិ។ អថ ខោ ភគវា តត្ថ អតិរោចតិ យទិទំ បញ្ញាយាតិ។ អគ្គោ អសាមន្តបញ្ញោ, អសាមន្តបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ អសាមន្តបញ្ញោ។

៦. **ភូរិបញ្ញតាយ សំវត្តន្តី**តិ កតមា ភូរិបញ្ញា? រាគំ អភិភុយ្យតីតិ – ភូរិបញ្ញា។ អភិភវិតាតិ – ភូរិបញ្ញា។ ទោសំ អភិភុយ្យតីតិ – ភូរិបញ្ញា។ អភិភវិតាតិ – ភូរិបញ្ញា។ មោហំ អភិភុយ្យតីតិ – ភូរិបញ្ញា។ អភិភវិតាតិ – ភូរិបញ្ញា។ កោធំ…បេ…. ឧបនាហំ … មក្ខំ… បឡាសំ… ឥស្សំ… មច្ឆរិយំ… មាយំ… សាឋេយ្យំ… ថម្ភំ… សារម្ភំ… មានំ… អតិមានំ… មទំ… បមាទំ… សព្វេ កិលេសេ… សព្វេ ទុច្ចរិតេ… សព្វេ អភិសង្ខារេ…បេ…. សព្វេ ភវគាមិកម្មេ អភិភុយ្យតីតិ – ភូរិបញ្ញា។ អភិភវិតាតិ – ភូរិបញ្ញា។ រាគោ អរិ។ តំ អរិំ មទ្ទនិបញ្ញាតិ – ភូរិបញ្ញា។ ទោសោ អរិ។ តំ អរិំ មទ្ទនិបញ្ញាតិ – ភូរិបញ្ញា។ មោហោ អរិ។ តំ អរិំ មទ្ទនិបញ្ញាតិ – ភូរិបញ្ញា។ កោធោ…បេ…. ឧបនាហោ… មក្ខោ… បឡាសោ… ឥស្សា… មច្ឆរិយំ… មាយា… សាឋេយ្យំ… ថម្ភោ… សារម្ភោ… មានោ… អតិមានោ… មទោ… បមាទោ… សព្វេ កិលេសា… សព្វេ ទុច្ចរិតា… សព្វេ អភិសង្ខារា…បេ…. សព្វេ ភវគាមិកម្មា អរិ។ តំ អរិំ មទ្ទនិបញ្ញាតិ – ភូរិបញ្ញា។ ភូរិ វុច្ចតិ បថវី [បឋវី (ស្យា.)]។ តាយ បថវិសមាយ វិត្ថតាយ វិបុលាយ បញ្ញាយ សមន្នាគតោតិ – ភូរិបញ្ញោ។ អបិ ច, បញ្ញាយ មេតំ អធិវចនំ។ ភូរិ មេធា បរិណាយិកាតិ – ភូរិបញ្ញោ។ ភូរិបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ ភូរិបញ្ញោ។

បញ្ញាពាហុល្លាយ សំវត្តន្តីតិ កតមំ បញ្ញាពាហុល្លំ? ឥធេកច្ចោ បញ្ញាគរុកោ ហោតិ បញ្ញាចរិតោ បញ្ញាសយោ បញ្ញាធិមុត្តោ បញ្ញាធជោ បញ្ញាកេតុ បញ្ញាធិបតេយ្យោ វិចយពហុលោ បវិចយពហុលោ

ឱក្ខាយនពហុលោ សមោក្ខាយនពហុលោ [សម្បេក្ខាយនពហុលោ (ស្យា. ក.) មហានិ. ២០៤ បស្សិតព្ពា] សម្បេក្ខាយនធម្មោ វិភូតវិហារី តច្ចរិតោ តគ្គរុកោ តព្ពហុលោ តន្និន្នោ តប្បោណោ តប្បព្ភារោ តទធិមុត្តោ តទធិបតេយ្យោ។ យថា គណគរុកោ វុច្ចតិ “គណពាហុលិកោ”តិ, ចីវរគរុកោ វុច្ចតិ “ចីវរពាហុលិកោ”តិ, បត្តគរុកោ វុច្ចតិ “បត្តពាហុលិកោ”តិ, សេនាសនគរុកោ វុច្ចតិ “សេនាសនពាហុលិកោ”តិ; ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ បញ្ញា គរុកោ ហោតិ បញ្ញាចរិតោ បញ្ញាសយោ បញ្ញាធិមុត្តោ បញ្ញាធជោ បញ្ញាកេតុ បញ្ញាធិបតេយ្យោ វិចយពហុលោ បវិចយពហុលោ ឱក្ខាយនពហុលោ សមោក្ខាយនពហុលោ សម្បេក្ខាយនធម្មោ វិភូតវិហារី តច្ចរិតោ តគ្គរុកោ តព្ពហុលោ តន្និន្នោ តប្បោណោ តប្បព្ភារោ តទធិមុត្តោ តទធិបតេយ្យោ។ បញ្ញាពាហុល្លាយ សំវត្តន្តីតិ – ឥទំ បញ្ញាពាហុល្លំ។

សីឃបញ្ញាតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា សីឃបញ្ញា? សីឃំ សីឃំ សីលានិ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ ឥន្ទ្រិយសំវរំ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ ភោជនេ មត្តញ្ញុតំ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ ជាគរិយានុយោគំ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ សីលក្ខន្ធំ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ សមាធិក្ខន្ធំ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ បញ្ញាក្ខន្ធំ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា ។ សីឃំ សីឃំ វិមុត្តិក្ខន្ធំ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធំ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ ឋានាដ្ឋានានិ បដិវិជ្ឈតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ វិហារសមាបត្តិយោ បរិបូរេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ អរិយសច្ចានិ បដិវិជ្ឈតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ សតិបដ្ឋានេ ភាវេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ សម្មប្បធានេ ភាវេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ ឥទ្ធិបាទេ ភាវេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ ឥន្ទ្រិយានិ ភាវេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ ពលានិ ភាវេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ ពោជ្ឈង្គេ ភាវេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ អរិយមគ្គំ ភាវេតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ សាមញ្ញផលានិ សច្ឆិករោតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ អភិញ្ញាយោ បដិវិជ្ឈតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃំ សីឃំ បរមត្ថំ និព្ពានំ សច្ឆិករោតីតិ – សីឃបញ្ញា។ សីឃបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ សីឃបញ្ញា។

លហុបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា លហុបញ្ញា? លហុំ លហុំ សីលានិ បរិបូរេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ ឥន្ទ្រិយសំវរំ បរិបូរេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ ភោជនេ មត្តញ្ញុតំ បរិបូរេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ ជាគរិយានុយោគំ បរិបូរេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ សីលក្ខន្ធំ ...បេ.... សមាធិក្ខន្ធំ ... បញ្ញាក្ខន្ធំ... វិមុត្តិក្ខន្ធំ... វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធំ បរិបូរេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ ឋានាដ្ឋានានិ បដិវិជ្ឈតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ វិហារសមាបត្តិយោ បរិបូរេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ អរិយសច្ចានិ បដិវិជ្ឈតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ សតិបដ្ឋានេ ភាវេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ សម្មប្បធានេ ភាវេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ ឥទ្ធិបាទេ ភាវេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ ឥន្ទ្រិយានិ ភាវេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ ពលានិ ភាវេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ ពោជ្ឈង្គេ ភាវេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ អរិយមគ្គំ ភាវេតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ សាមញ្ញផលានិ សច្ឆិករោតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ អភិញ្ញាយោ បដិវិជ្ឈតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុំ លហុំ បរមត្ថំ និព្ពានំ សច្ឆិករោតីតិ – លហុបញ្ញា។ លហុបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ លហុបញ្ញា។

ហាសបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា ហាសបញ្ញា? ឥធេកច្ចោ ហាសពហុលោ វេទពហុលោ តុដ្ឋិពហុលោ បាមោជ្ជពហុលោ សីលានិ បរិបូរេតីតិ – ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ វេទពហុលោ តុដ្ឋិពហុលោ បាមោជ្ជពហុលោ ឥន្ទ្រិយសំវរំ បរិបូរេតីតិ – ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ វេទពហុលោ តុដ្ឋិពហុលោ បាមោជ្ជពហុលោ ភោជនេ មត្តញ្ញុតំ បរិបូរេតីតិ – ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ វេទពហុលោ តុដ្ឋិពហុលោ បាមោជ្ជពហុលោ ជាគរិយានុយោគំ បរិបូរេតីតិ – ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ វេទពហុលោ តុដ្ឋិពហុលោ បាមោជ្ជពហុលោ សីលក្ខន្ធំ...បេ.... សមាធិក្ខន្ធំ... បញ្ញាក្ខន្ធំ... វិមុត្តិក្ខន្ធំ... វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធំ បរិបូរេតីតិ...បេ.... ឋានាដ្ឋានានិ បដិវិជ្ឈតីតិ... វិហារសមាបត្តិយោ បរិបូរេតីតិ ... អរិយសច្ចានិ បដិវិជ្ឈតីតិ... សតិបដ្ឋានេ ភាវេតីតិ... សម្មប្បធានេ ភាវេតីតិ... ឥទ្ធិបាទេ ភាវេតីតិ... ឥន្ទ្រិយានិ ភាវេតីតិ... ពលានិ ភាវេតីតិ... ពោជ្ឈង្គេ ភាវេតីតិ ... អរិយមគ្គំ ភាវេតីតិ...បេ.... សាមញ្ញផលានិ សច្ឆិករោតីតិ – ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ វេទពហុលោ តុដ្ឋិពហុលោ បាមោជ្ជពហុលោ អភិញ្ញាយោ បដិវិជ្ឈតីតិ – ហាសបញ្ញា។ ហាសពហុលោ វេទពហុលោ តុដ្ឋិពហុលោ បាមោជ្ជពហុលោ បរមត្ថំ និព្ពានំ សច្ឆិករោតីតិ – ហាសបញ្ញា។ ហាសបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ ហាសបញ្ញា។

៧. **ជវនបញ្ញតាយ សំវត្តន្តី**តិ កតមា ជវនបញ្ញា? យំ កិញ្ចិ រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ រូបំ អនិច្ចតោ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ ទុក្ខតោ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ អនត្តតោ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ យា កាចិ វេទនា...បេ.... យា កាចិ សញ្ញា... យេ កេចិ សង្ខារា... យំ កិញ្ចិ វិញ្ញាណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ឱឡារិកំ វា សុខុមំ វា

ហីនំ វា បណីតំ វា យំ ទូរេ សន្តិកេ វា, សព្ពំ វិញ្ញាណំ អនិច្ចតោ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ ទុក្ខតោ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ អនត្តតោ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ ចក្ខុ...បេ.... ជរាមរណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចតោ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ ទុក្ខតោ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា ។ អនត្តតោ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។

រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន ទុក្ខំ ភយដ្ឋេន អនត្តា អសារកដ្ឋេនាតិ តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា រូបនិរោធេ និព្ពានេ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ វេទនា...បេ.... សញ្ញា... សង្ខារា... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុ...បេ.... ជរាមរណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ ខយដ្ឋេន ទុក្ខំ ភយដ្ឋេន អនត្តា អសារកដ្ឋេនាតិ តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ជរាមរណនិរោធេ [ជរាមរណំ រូបនិរោធេ (ស្យា.)] និព្ពានេ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។

រូបំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា រូបនិរោធេ និព្ពានេ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ វេទនា...បេ.... សញ្ញា... សង្ខារា... វិញ្ញាណំ... ចក្ខុ...បេ.... ជរាមរណំ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នំ អនិច្ចំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ ខយធម្មំ វយធម្មំ វិរាគធម្មំ និរោធធម្មន្តិ តុលយិត្វា តីរយិត្វា វិភាវយិត្វា វិភូតំ កត្វា ជរាមរណនិរោធេ និព្ពានេ ខិប្បំ ជវតីតិ – ជវនបញ្ញា។ ជវនបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ ជវនបញ្ញា។

តិក្ខបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា តិក្ខបញ្ញា? ខិប្បំ កិលេសេ ឆិន្ទតីតិ – តិក្ខបញ្ញា។ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ [ព្យន្តី ករោតិ (ក.)] អនភាវំ គមេតីតិ – តិក្ខបញ្ញា។ ឧប្បន្នំ ព្យាបាទវិតក្កំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតីតិ – តិក្ខបញ្ញា។ ឧប្បន្នំ វិហឹសាវិតក្កំ នាធិវាសេតិ...បេ.... ឧប្បន្នុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតីតិ – តិក្ខបញ្ញា។ ឧប្បន្នំ រាគំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតីតិ – តិក្ខបញ្ញា។ ឧប្បន្នំ ទោសំ...បេ.... ឧប្បន្នំ មោហំ ... ឧប្បន្នំ កោធំ... ឧប្បន្នំ ឧបនាហំ... មក្ខំ... បឡាសំ... ឥស្សំ... មច្ឆរិយំ... មាយំ... សាឋេយ្យំ... ថម្ភំ... សារម្ភំ... មានំ... អតិមានំ... មទំ... បមាទំ... សព្ពេ កិលេសេ... សព្ពេ ទុច្ចរិតេ... សព្ពេ អភិសង្ខារេ...បេ.... សព្ពេ ភវគាមិកម្មេ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតីតិ – តិក្ខបញ្ញា។ ឯកស្មឹ អាសនេ ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា ចត្តារិ ច សាមញ្ញផលានិ ចតស្សោ បដិសម្ភិទាយោ ឆ អភិញ្ញាយោ អធិគតា ហោន្តិ សច្ឆិកតា ផស្សិតា បញ្ញាយាតិ – តិក្ខបញ្ញា។ តិក្ខបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ តិក្ខបញ្ញា។

និព្ពេធិកបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ កតមា និព្ពេធិកបញ្ញា? ឥធេកច្ចោ សព្ពសង្ខារេសុ ឧព្ពេគពហុលោ ហោតិ ឧត្តាសពហុលោ ឧក្កណ្ឋនពហុលោ អរតិពហុលោ អនភិរតិពហុលោ។ ពហិមុខោ ន រមតិ សព្ពសង្ខារេសុ។ អនិព្ពិទ្ធបុព្ពំ អប្បទាលិតបុព្ពំ លោភក្ខន្ធំ និព្ពិជ្ឈតិ បទាលេតីតិ – និព្ពេធិកបញ្ញា។ អនិព្ពិទ្ធបុព្ពំ អប្បទាលិតបុព្ពំ ទោសក្ខន្ធំ និព្ពិជ្ឈតិ បទាលេតីតិ – និព្ពេធិកបញ្ញា។ អនិព្ពិទ្ធបុព្ពំ អប្បទាលិតបុព្ពំ មោហក្ខន្ធំ និព្ពិជ្ឈតិ បទាលេតីតិ – និព្ពេធិកបញ្ញា ។ អនិព្ពិទ្ធបុព្ពំ អប្បទាលិតបុព្ពំ កោធំ...បេ.... ឧបនាហំ... មក្ខំ... បឡាសំ... ឥស្សំ... មច្ឆរិយំ... មាយំ... សាឋេយ្យំ... ថម្ភំ... សារម្ភំ... មានំ... អតិមានំ... មទំ... បមាទំ... សព្ពេ កិលេសេ... សព្ពេ ទុច្ចរិតេ... សព្ពេ អភិសង្ខារេ...បេ.... សព្ពេ ភវគាមិកម្មេ និព្ពិជ្ឈតិ បទាលេតីតិ – និព្ពេធិកបញ្ញា។ និព្ពេធិកបញ្ញតាយ សំវត្តន្តីតិ – អយំ និព្ពេធិកបញ្ញា។

ឥមា សោឡស បញ្ញាយោ។ ឥមាហិ សោឡសហិ បញ្ញាហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ បដិសម្ភិទប្បត្តោ។

២. បុគ្គលវិសេសនិទ្ទេសោ

៨. ទ្វេ បុគ្គលា បដិសម្ភិទប្បត្តា – ឯកោ បុព្ពយោគសម្បន្នោ, ឯកោ ន បុព្ពយោគសម្បន្នោ។ យោ បុព្ពយោគសម្បន្នោ សោ តេន អតិរេកោ ហោតិ, អធិកោ ហោតិ, វិសេសោ ហោតិ។ តស្ស ញាណំ បភិជ្ជតិ។

ទ្វេ បុគ្គលា បដិសម្ភិទប្បត្តា, ទ្វេបិ បុព្ពយោគសម្បន្នា – ឯកោ ពហុស្សុតោ, ឯកោ ន ពហុស្សុតោ ។ យោ ពហុស្សុតោ, សោ តេន អតិរេកោ ហោតិ, អធិកោ ហោតិ, វិសេសោ ហោតិ។ តស្ស ញាណំ បភិជ្ជតិ។

ទ្វេ បុគ្គលា បដិសម្ភិទប្បត្តា, ទ្វេបិ បុព្ពយោគសម្បន្នា, ទ្វេបិ ពហុស្សុតា – ឯកោ ទេសនាពហុលោ, ឯកោ ន ទេសនាពហុលោ។ យោ ទេសនាពហុលោ, សោ តេន អតិរេកោ ហោតិ, អធិកោ ហោតិ, វិសេសោ ហោតិ។ តស្ស ញាណំ បភិជ្ជតិ។

ទ្វេ បុគ្គលា បដិសម្ភិទប្បត្តា, ទ្វេបិ បុព្ពយោគសម្បន្នា, ទ្វេបិ ពហុស្សុតា, ទ្វេបិ ទេសនាពហុលា – ឯកោ គរុបនិស្សិតោ, ឯកោ ន គរុបនិស្សិតោ ។ យោ គរុបនិស្សិតោ, សោ តេន អតិរេកោ ហោតិ, អធិកោ ហោតិ, វិសេសោ ហោតិ។ តស្ស ញាណំ បភិជ្ជតិ។

ទ្វេ បុគ្គលា បដិសម្ភិទប្បត្តា, ទ្វេបិ បុព្ពយោគសម្បន្នា, ទ្វេបិ ពហុស្សុតា, ទ្វេបិ ទេសនាពហុលា, ទ្វេបិ គរុបនិស្សិតា – ឯកោ វិហារពហុលោ, ឯកោ ន វិហារពហុលោ។ យោ វិហារពហុលោ, សោ តេន អតិរេកោ ហោតិ, អធិកោ ហោតិ, វិសេសោ ហោតិ។ តស្ស ញាណំ បភិជ្ជតិ។

ទ្វេ បុគ្គលា បដិសម្ភិទប្បត្តា, ទ្វេបិ បុព្ពយោគសម្បន្នា, ទ្វេបិ ពហុស្សុតា, ទ្វេបិ ទេសនាពហុលា, ទ្វេបិ គរុបនិស្សិតា, ទ្វេបិ វិហារពហុលា – ឯកោ បច្ចវេក្ខណាពហុលោ , ឯកោ ន បច្ចវេក្ខណាពហុលោ។ យោ បច្ចវេក្ខណាពហុលោ, សោ តេន អតិរេកោ ហោតិ, អធិកោ ហោតិ, វិសេសោ ហោតិ។ តស្ស ញាណំ បភិជ្ជតិ។

ទ្វេ បុគ្គលា បដិសម្ភិទប្បត្តា, ទ្វេបិ បុព្ពយោគសម្បន្នា, ទ្វេបិ ពហុស្សុតា, ទ្វេបិ ទេសនាពហុលា, ទ្វេបិ គរុបនិស្សិតា, ទ្វេបិ វិហារពហុលា, ទ្វេបិ បច្ចវេក្ខណាពហុលា – ឯកោ សេខបដិសម្ភិទប្បត្តោ, ឯកោ អសេខបដិសម្ភិទប្បត្តោ។ យោ អសេខបដិសម្ភិទប្បត្តោ, សោ តេន អតិរេកោ ហោតិ, អធិកោ ហោតិ, វិសេសោ ហោតិ។ តស្ស ញាណំ បភិជ្ជតិ។

ទ្វេ បុគ្គលា បដិសម្ភិទប្បត្តា, ទ្វេបិ បុព្ពយោគសម្បន្នា, ទ្វេបិ ពហុស្សុតា, ទ្វេបិ ទេសនាពហុលា, ទ្វេបិ គរុបនិស្សិតា, ទ្វេបិ វិហារពហុលា, ទ្វេបិ បច្ចវេក្ខណាពហុលា, ទ្វេបិ អសេខបដិសម្ភិទប្បត្តា – ឯកោ សាវកបារមិប្បត្តោ, ឯកោ ន សាវកបារមិប្បត្តោ។ យោ សាវកបារមិប្បត្តោ , សោ តេន អតិរេកោ ហោតិ, អធិកោ ហោតិ, វិសេសោ ហោតិ។ តស្ស ញាណំ បភិជ្ជតិ។

ទ្វេ បុគ្គលា បដិសម្ភិទប្បត្តា, ទ្វេបិ បុព្ពយោគសម្បន្នា, ទ្វេបិ ពហុស្សុតា, ទ្វេបិ ទេសនាពហុលា, ទ្វេបិ គរុបនិស្សិតា, ទ្វេបិ វិហារពហុលា, ទ្វេបិ បច្ចវេក្ខណាពហុលា, ទ្វេបិ អសេខបដិសម្ភិទប្បត្តា – ឯកោ សាវកបារមិប្បត្តោ, ឯកោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ។ យោ បច្ចេកសម្ពុទ្ធោ, សោ តេន អតិរេកោ ហោតិ, អធិកោ ហោតិ, វិសេសោ ហោតិ។ តស្ស ញាណំ បភិជ្ជតិ។

បច្ចេកពុទ្ធញ្ច សទេវកញ្ច លោកំ ឧបាទាយ តថាគតោ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ អគ្គោ បដិសម្ភិទប្បត្តោ បញ្ញាបភេទកុសលោ បភិន្នញាណោ អធិគតបដិសម្ភិទោ ចតុវេសារជ្ជប្បត្តោ ទសពលធារី បុរិសាសភោ បុរិសសីហោ...បេ.... យេបិ តេ ខត្តិយបណ្ឌិតា ព្រាហ្មណបណ្ឌិតា គហបតិបណ្ឌិតា សមណបណ្ឌិតា និបុណា កតបរប្បវាទា វាលវេធិរូបា វោភិន្ទន្តា មញ្ញេ ចរន្តិ បញ្ញាគតេន ទិដ្ឋិគតានិ, តេ បញ្ហំ អភិសង្ខរិត្វា អភិសង្ខរិត្វា តថាគតំ ឧបសង្កមិត្វា បុច្ឆន្តិ គូឡ្ហានិ ច បដិច្ឆន្នានិ ច។ កថិតា វិសជ្ជិតា ច តេ បញ្ហា ភគវតា ហោន្តិ និទ្ទិដ្ឋការណា, ឧបក្ខិត្តកា ច តេ ភគវតោ សម្បជ្ជន្តិ។ អថ ខោ ភគវា តត្ថ អតិរោចតិ, យទិទំ បញ្ញាយាតិ អគ្គោ បដិសម្ភិទប្បត្តោតិ។

មហាបញ្ញាកថា និដ្ឋិតា។

២. ឥទ្ធិកថា

៩. កា ឥទ្ធិ? កតិ ឥទ្ធិយោ? ឥទ្ធិយា កតិ ភូមិយោ, កតិ បាទា, កតិ បទានិ, កតិ មូលានិ? **កា ឥទ្ធី**តិ? ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ។ **កតិ ឥទ្ធិយោ**តិ? ទស ឥទ្ធិយោ។ **ឥទ្ធិយា កតិ ភូមិយោ**តិ? ឥទ្ធិយា ចតស្សោ ភូមិយោ, ចត្តារោ បាទា, អដ្ឋ បទានិ, សោឡស មូលានិ។

១០. កតមា **ទស ឥទ្ធិយោ?** អធិដ្ឋានា ឥទ្ធិ, វិកុព្ពនា ឥទ្ធិ, មនោមយា ឥទ្ធិ, ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ, សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ, អរិយា ឥទ្ធិ, កម្មវិបាកជា ឥទ្ធិ, បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ, វិជ្ជាមយា ឥទ្ធិ, តត្ថ តត្ថ សម្មា បយោគបច្ចយា [សម្មប្បយោគបច្ចយា (ស្យា. ក.)] ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ។

ឥទ្ធិយា កតមា ចតស្សោ ភូមិយោ? វិវេកជាភូមិ បឋមំ ឈានំ, បីតិសុខភូមិ ទុតិយំ ឈានំ, ឧបេក្ខាសុខភូមិ តតិយំ ឈានំ, អទុក្ខមសុខាភូមិ ចតុត្ថំ ឈានំ។ ឥទ្ធិយា ឥមា ចតស្សោ ភូមិយោ ឥទ្ធិលាភាយ ឥទ្ធិបដិលាភាយ ឥទ្ធិវិកុព្ពនតាយ ឥទ្ធិវិសវិតាយ ឥទ្ធិវសីភាវាយ ឥទ្ធិវេសារជ្ជាយ សំវត្តន្តីតិ។

ឥទ្ធិយា កតមេ ចត្តារោ បាទា? ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, ចិត្តសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីរិយសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ ឥទ្ធិយា ឥមេ ចត្តារោ បាទា ឥទ្ធិលាភាយ ឥទ្ធិបដិលាភាយ ឥទ្ធិវិកុព្ពនតាយ ឥទ្ធិវិសវិតាយ ឥទ្ធិវសីភាវាយ ឥទ្ធិវេសារជ្ជាយ សំវត្តន្តីតិ។

ឥទ្ធិយា កតមានិ អដ្ឋ បទានិ? ឆន្ទំ ចេ ភិក្ខុ និស្សាយ លភតិ សមាធឹ, លភតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ។ ឆន្ទោ ន សមាធិ, សមាធិ ន ឆន្ទោ។ អញ្ញោ ឆន្ទោ, អញ្ញោ សមាធិ។ វីរិយំ ចេ ភិក្ខុ និស្សាយ លភតិ សមាធឹ, លភតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ។ វីរិយំ ន សមាធិ, សមាធិ ន វីរិយំ។ អញ្ញំ វីរិយំ, អញ្ញោ សមាធិ។ ចិត្តំ ចេ ភិក្ខុ និស្សាយ លភតិ សមាធឹ, លភតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ។ ចិត្តំ ន សមាធិ, សមាធិ ន ចិត្តំ។ អញ្ញំ ចិត្តំ, អញ្ញោ សមាធិ។ វីមំសំ ចេ ភិក្ខុ និស្សាយ លភតិ សមាធឹ, លភតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ។ វីមំសា ន សមាធិ, សមាធិ ន វីមំសា។ អញ្ញា វីមំសា, អញ្ញោ សមាធិ។ ឥទ្ធិយា ឥមានិ អដ្ឋ បទានិ ឥទ្ធិលាភាយ ឥទ្ធិបដិលាភាយ ឥទ្ធិវិកុព្ពនតាយ ឥទ្ធិវិសវិតាយ ឥទ្ធិវសីភាវាយ ឥទ្ធិវេសារជ្ជាយ សំវត្តន្តីតិ។

ឥទ្ធិយា កតមានិ សោឡស មូលានិ? អនោនតំ [អនោណតំ (ក.)] ចិត្តំ កោសជ្ជេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ អនុន្នតំ [(អនុណ្ណតំ (ក.)] ចិត្តំ ឧទ្ធច្ចេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ អនភិនតំ ចិត្តំ រាគេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ អនបនតំ ចិត្តំ ព្យាបាទេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ អនិស្សិតំ ចិត្តំ ទិដ្ឋិយា ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ អប្បដិពទ្ធំ ចិត្តំ ឆន្ទរាគេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ វិប្បមុត្តំ ចិត្តំ កាមរាគេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ ។ វិសញ្ញុត្តំ ចិត្តំ កិលេសេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ វិមរិយាទិកតំ ចិត្តំ កិលេសមរិយាទេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ ឯកត្តគតំ [ឯកគ្គតំ (ស្យា.)] ចិត្តំ នានត្តកិលេសេហិ [នានត្តកិលេសេ (ស្យា.)] ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ សទ្ធាយ បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ អស្សទ្ធិយេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ វីរិយេន បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ កោសជ្ជេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ សតិយា បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ បមាទេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ សមាធិនា បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ ឧទ្ធច្ចេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ បញ្ញាយ បរិគ្គហិតំ ចិត្តំ អវិជ្ជាយ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ ឱភាសគតំ ចិត្តំ អវិជ្ជន្ធការេ ន ឥញ្ជតីតិ – អានេញ្ជំ។ ឥទ្ធិយា ឥមានិ សោឡស មូលានិ ឥទ្ធិលាភាយ ឥទ្ធិបដិលាភាយ ឥទ្ធិវិកុព្ពនតាយ ឥទ្ធិវិសវិតាយ ឥទ្ធិវសីភាវាយ ឥទ្ធិវេសារជ្ជាយ សំវត្តន្តីតិ។

ទសឥទ្ធិនិទ្ទេសោ

១០. កតមា **អធិដ្ឋានា ឥទ្ធិ?** ឥធ ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ; អាវិភាវំ តិរោភាវំ; តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ។ បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ។ ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ [អភិជ្ជមានោ (ក.) ទី. និ. ១.២៣៨ បស្សិតព្ពា] គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ។ អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ។ ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ បរិមជ្ជតិ។ យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតីតិ។

ឥធាតិ ឥមិស្សា ទិដ្ឋិយា ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា រុចិយា ឥមស្មឹ អាទាយេ ឥមស្មឹ ធម្មេ ឥមស្មឹ វិនយេ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ឥមស្មឹ បាវចនេ ឥមស្មឹ ព្រហ្មចរិយេ ឥមស្មឹ សត្ថុសាសនេ។ តេន វុច្ចតិ – “ឥធា”តិ។ **ភិក្ខូ**តិ បុថុជ្ជនកល្យាណកោ វា ហោតិ ភិក្ខុ សេខោ វា អរហា វា អកុប្បធម្មោ។ **អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតី**តិ នានប្បការំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ។ **ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតី**តិ បកតិយា ឯកោ ពហុកំ អាវជ្ជតិ, សតំ វា សហស្សំ វា សតសហស្សំ វា អាវជ្ជតិ។ អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – “ពហុលោ ហោមី”តិ [ហោតូតិ (ក.)]។ ពហុលោ ហោតិ។ យថាយស្មា ចូឡបន្ថកោ [ចុល្លបន្ថកោ (ស្យា.)] ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ, ឯវមេវំ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ។ **ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតី**តិ បកតិយា ពហុកោ ឯកំ អាវជ្ជតិ; អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – “ឯកោ ហោមី”តិ។ ឯកោ ហោតិ។ យថាយស្មា ចូឡបន្ថកោ ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ, ឯវមេវំ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ។

១១. **អាវិភាវ**ន្តិ កេនចិ អនាវដំ ហោតិ អប្បដិច្ឆន្នំ វិវដំ បាកដំ។ **តិរោភាវ**ន្តិ កេនចិ អាវដំ ហោតិ បដិច្ឆន្នំ បិហិតំ បដិកុជ្ជិតំ។ **តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ**តិ បកតិយា អាកាសកសិណសមាបត្តិយា លាភី ហោតិ។ តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អាវជ្ជតិ។ អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – “អាកាសោ ហោតូ”តិ។ អាកាសោ ហោតិ។ តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ។ យថា មនុស្សា បកតិយា អនិទ្ធិមន្តោ កេនចិ អនាវដេ អបរិក្ខិត្តេ អសជ្ជមានា គច្ឆន្តិ, ឯវមេវំ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោបព្ពតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ អាកាសេ។

បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេតិ បកតិយា អាបោកសិណសមាបត្តិយា លាភី ហោតិ។ បថវិំ អាវជ្ជតិ។ អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – “ឧទកំ ហោតូ”តិ។ ឧទកំ ហោតិ។ សោ បថវិយា ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ។ យថា មនុស្សា បកតិយា អនិទ្ធិមន្តោ ឧទកេ ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោន្តិ, ឯវមេវំ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ បថវិយា ឧម្មុជ្ជនិមុជ្ជំ ករោតិ, សេយ្យថាបិ ឧទកេ។

ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ បថវិយន្តិ បកតិយា បថវីកសិណសមាបត្តិយា លាភី ហោតិ។ ឧទកំ អាវជ្ជតិ។ អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – “បថវី ហោតូ”តិ។ បថវី ហោតិ។ សោ អភិជ្ជមានេ ឧទកេ គច្ឆតិ។ យថា មនុស្សា បកតិយា អនិទ្ធិមន្តោ អភិជ្ជមានាយ បថវិយា គច្ឆន្តិ, ឯវមេវំ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អភិជ្ជមានេ ឧទកេ គច្ឆតិ, សេយ្យថាបិ បថវិយំ។

អាកាសេបិ បល្លង្កេន កមតិ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោតិ បកតិយា បថវីកសិណសមាបត្តិយា លាភី ហោតិ។ អាកាសំ អាវជ្ជតិ ។ អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – “បថវី ហោតូ”តិ។ បថវី ហោតិ។ សោ អាកាសេ អន្តលិក្ខេ ចង្កមតិបិ តិដ្ឋតិបិ និសីទតិបិ សេយ្យម្បិ កប្បេតិ។ យថា មនុស្សា បកតិយា អនិទ្ធិមន្តោ បថវិយា ចង្កមន្តិបិ តិដ្ឋន្តិបិ និសីទន្តិបិ សេយ្យម្បិ កប្បេន្តិ, ឯវមេវំ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អាកាសេ អន្តលិក្ខេ ចង្កមតិបិ តិដ្ឋតិបិ និសីទតិបិ សេយ្យម្បិ កប្បេតិ, សេយ្យថាបិ បក្ខី សកុណោ។

១២. ឥមេបិ ចន្ទិមសូរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហានុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ បរិមជ្ជតីតិ ឥធ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ និសិន្នកោ វា និបន្នកោ វា ចន្ទិមសូរិយេ អាវជ្ជតិ។ អាវជ្ជិត្វា ញាណេន អធិដ្ឋាតិ – “ហត្ថបាសេ ហោតូ”តិ។ ហត្ថបាសេ ហោតិ។ សោ និសិន្នកោ វា និបន្នកោ វា ចន្ទិមសូរិយេ បាណិនា អាមសតិ បរាមសតិ បរិមជ្ជតិ។ យថា មនុស្សា បកតិយា អនិទ្ធិមន្តោ កិញ្ចិទេវ រូបគតំ ហត្ថបាសេ អាមសន្តិ បរាមសន្តិ បរិមជ្ជន្តិ, ឯវមេវំ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ និសិន្នកោ វា និបន្នកោ វា ចន្ទិមសូរិយេ បាណិនា អាមសតិ បរាមសតិ បរិមជ្ជតិ។

យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតីតិ សចេ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ព្រហ្មលោកំ គន្តុកាមោ ហោតិ, ទូរេបិ សន្តិកេ អធិដ្ឋាតិ – “សន្តិកេ ហោតូ”តិ។ សន្តិកេ ហោតិ។ សន្តិកេបិ ទូរេ អធិដ្ឋាតិ – “ទូរេ ហោតូ”តិ។ ទូរេ ហោតិ។ ពហុកម្បិ ថោកំ អធិដ្ឋាតិ – “ថោកំ ហោតូ”តិ។ ថោកំ ហោតិ។ ថោកម្បិ ពហុកំ អធិដ្ឋាតិ – “ពហុកំ ហោតូ”តិ។ ពហុកំ ហោតិ។ ទិព្ពេន ចក្ខុនា តស្ស ព្រហ្មុនោ រូបំ បស្សតិ។ ទិព្ពាយ សោតធាតុយា តស្ស ព្រហ្មុនោ សទ្ទំ សុណាតិ។ ចេតោបរិយញាណេន តស្ស ព្រហ្មុនោ ចិត្តំ បជានាតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ ទិស្សមានេន កាយេន ព្រហ្មលោកំ គន្តុកាមោ ហោតិ, កាយវសេន ចិត្តំ បរិណាមេតិ, កាយវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ។ កាយវសេន ចិត្តំ បរិណាមេត្វា, កាយវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋហិត្វា, សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច ឱក្កមិត្វា ទិស្សមានេន កាយេន ព្រហ្មលោកំ គច្ឆតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា ចេតោវសិប្បត្តោ អទិស្សមានេន កាយេន ព្រហ្មលោកំ គន្តុកាមោ ហោតិ, ចិត្តវសេន កាយំ បរិណាមេតិ, ចិត្តវសេន កាយំ អធិដ្ឋាតិ។ ចិត្តវសេន កាយំ បរិណាមេត្វា, ចិត្តវសេន កាយំ អធិដ្ឋហិត្វា សុខសញ្ញញ្ច លហុសញ្ញញ្ច ឱក្កមិត្វា អទិស្សមានេន កាយេន ព្រហ្មលោកំ គច្ឆតិ។ សោ តស្ស ព្រហ្មុនោ បុរតោ រូបី [រូបំ (ស្យា. ក.) ទី. និ. ១.២៣៦ បស្សិតព្ពា] អភិនិម្មិនាតិ មនោមយំ សព្ពង្គបច្ចង្គី [សព្ពង្គបច្ចង្គំ (ស្យា. ក.)] អហីនិន្ទ្រិយំ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា ចង្កមតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ ចង្កមតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា តិដ្ឋតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ តិដ្ឋតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា និសីទតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ និសីទតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា សេយ្យំ កប្បេតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ សេយ្យំ កប្បេតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា ធូមាយតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ ធូមាយតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា បជ្ជលតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ បជ្ជលតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា ធម្មំ ភាសតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ ធម្មំ ភាសតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា បញ្ហំ បុច្ឆតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ បញ្ហំ បុច្ឆតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា បញ្ហំ បុដ្ឋោ វិសជ្ជេតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ បញ្ហំ បុដ្ឋោ វិសជ្ជេតិ។ សចេ សោ ឥទ្ធិមា តេន ព្រហ្មុនា សទ្ធិំ សន្តិដ្ឋតិ សល្លបតិ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជតិ, និម្មិតោបិ តត្ថ តេន ព្រហ្មុនា សទ្ធិំ សន្តិដ្ឋតិ សល្លបតិ សាកច្ឆំ សមាបជ្ជតិ។ យញ្ញទេវ សោ ឥទ្ធិមា ករោតិ, តំ តទេវ ហិ សោ និម្មិតោ ករោតីតិ – អយំ អធិដ្ឋានា ឥទ្ធិ។

១៣. កតមា **វិកុព្ពនា ឥទ្ធិ?** សិខិស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស អភិភូ នាម សាវកោ ព្រហ្មលោកេ ឋិតោ សហស្សិលោកធាតុំ [សហស្សីលោកធាតុំ (ស្យា.) វត្ត សំ. និ. ១.១៨៥] សរេន វិញ្ញាបេសិ។ សោ ទិស្សមានេនបិ កាយេន ធម្មំ ទេសេសិ; អទិស្សមានេនបិ កាយេន ធម្មំ ទេសេសិ; ទិស្សមានេនបិ ហេដ្ឋិមេន ឧបឌ្ឍកាយេន អទិស្សមានេនបិ ឧបរិមេន ឧបឌ្ឍកាយេន ធម្មំ ទេសេសិ។ ទិស្សមានេនបិ ឧបរិមេន ឧបឌ្ឍកាយេន, អទិស្សមានេនបិ ហេដ្ឋិមេន ឧបឌ្ឍកាយេន ធម្មំ ទេសេសិ។ សោ បកតិវណ្ណំ វិជហិត្វា កុមារកវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, នាគវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, សុបណ្ណវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, យក្ខវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, ឥន្ទវណ្ណំ វា [អសុរវណ្ណំ វា ទស្សេតិ,

ឥន្ទវណ្ណំ វា (ស្យា.)] ទស្សេតិ, ទេវវណ្ណំ វា ទស្សេតិ , ព្រហ្មវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, សមុទ្ទវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, បព្ពតវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, វនវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, សីហវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, ព្យគ្ឃវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, ទីបិវណ្ណំ វា ទស្សេតិ, ហត្ថិម្បិ ទស្សេតិ, អស្សម្បិ ទស្សេតិ, រថម្បិ ទស្សេតិ, បត្តិម្បិ ទស្សេតិ, វិវិធម្បិ សេនាព្យូហំ ទស្សេតីតិ – អយំ វិកុព្ពនា ឥទ្ធិ។

១៤. កតមា **មនោមយា ឥទ្ធិ?** ឥធ ភិក្ខុ ឥមម្ហា កាយា អញ្ញំ កាយំ អភិនិម្មិនាតិ រូបឹ មនោមយំ សព្ពង្គបច្ចង្គឹ អហីនិន្ទ្រិយំ។ សេយ្យថាបិ បុរិសោ មុញ្ជម្ហា ឦសិកំ បវាហេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – “អយំ មុញ្ជោ, អយំ ឦសិកា។ អញ្ញោ មុញ្ជោ, អញ្ញា ឦសិកា។ មុញ្ជម្ហា ត្វេវ ឦសិកា បវាឡ្ហា”តិ។ សេយ្យថា វា បន បុរិសោ អសឹ កោសិយា បវាហេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – “អយំ អសិ, អយំ កោសិ។ អញ្ញោ អសិ, អញ្ញា កោសិ។ កោសិយា ត្វេវ អសិ បវាឡ្ហោ”តិ។ សេយ្យថា វា បន បុរិសោ អហឹ ករណ្ឌា ឧទ្ធរេយ្យ។ តស្ស ឯវមស្ស – “អយំ អហិ, អយំ ករណ្ឌោ។ អញ្ញោ អហិ, អញ្ញោ ករណ្ឌោ។ ករណ្ឌា ត្វេវ អហិ ឧព្ភតោ”តិ។ ឯវមេវំ ភិក្ខុ ឥមម្ហា កាយា អញ្ញំ កាយំ អភិនិម្មិនាតិ រូបឹ មនោមយំ សព្ពង្គបច្ចង្គឹ អហីនិន្ទ្រិយំ។ អយំ មនោមយា ឥទ្ធិ។

១៥. កតមា **ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ?** អនិច្ចានុបស្សនា និច្ចសញ្ញាយ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ – ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ ទុក្ខានុបស្សនា សុខសញ្ញាយ... អនត្តានុបស្សនា អត្តសញ្ញាយ... និព្ពិទានុបស្សនាយ នន្ទិយា... វិរាគានុបស្សនាយ រាគស្ស... និរោធានុបស្សនាយ សមុទយស្ស... បដិនិស្សគ្គានុបស្សនាយ អាទានស្ស បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ – ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ អាយស្មតោ ពាកុលស្ស ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ, អាយស្មតោ សំកិច្ចស្ស ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ, អាយស្មតោ ភូតបាលស្ស ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ អយំ ញាណវិប្ផារា ឥទ្ធិ។

១៦. កតមា **សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ?** បឋមេន ឈានេន នីវរណានំ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ – សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ ទុតិយេន ឈានេន វិតក្កវិចារានំ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ – សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ តតិយេន ឈានេន បីតិយា បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ...បេ.... ចតុត្ថេន ឈានេន សុខទុក្ខានំ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ...បេ.... អាកាសានញ្ចាយតនសមាបត្តិយា រូបសញ្ញាយ បដិឃសញ្ញាយ នានត្តសញ្ញាយ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ...បេ.... វិញ្ញាណញ្ចាយតនសមាបត្តិយា អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញាយ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ...បេ.... អាកិញ្ចញ្ញាយតនសមាបត្តិយា វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញាយ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ...បេ.... នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិយា អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាយ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ – សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ, អាយស្មតោ សញ្ជីវស្ស សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ , អាយស្មតោ ខាណុកោណ្ឌញ្ញស្ស សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ, ឧត្តរាយ ឧបាសិកាយ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ, សាមាវតិយា ឧបាសិកាយ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ។ អយំ សមាធិវិប្ផារា ឥទ្ធិ។

១៧. កតមា **អរិយា ឥទ្ធិ?** ឥធ ភិក្ខុ [ម. និ. ៣.៤៦២ បស្សិតព្ពា] សចេ អាកង្ខតិ – “បដិកូលេ អប្បដិកូលសញ្ញី វិហរេយ្យ”ន្តិ, អប្បដិកូលសញ្ញី តត្ថ វិហរតិ។ សចេ អាកង្ខតិ – “អប្បដិកូលេ បដិកូលសញ្ញី វិហរេយ្យ”ន្តិ, បដិកូលសញ្ញី តត្ថ វិហរតិ។ សចេ អាកង្ខតិ – “បដិកូលេ ច អប្បដិកូលេ ច អប្បដិកូលសញ្ញី វិហរេយ្យ”ន្តិ, អប្បដិកូលសញ្ញី តត្ថ វិហរតិ។ សចេ អាកង្ខតិ – “អប្បដិកូលេ ច បដិកូលេ ច បដិកូលសញ្ញី វិហរេយ្យ”ន្តិ, បដិកូលសញ្ញី តត្ថ វិហរតិ។ សចេ អាកង្ខតិ – “បដិកូលេ ច អប្បដិកូលេ ច តទុភយំ អភិនិវជ្ជេត្វា ឧបេក្ខកោ វិហរេយ្យំ សតោ សម្បជានោ”តិ, ឧបេក្ខកោ តត្ថ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។

កថំ **បដិកូលេ អប្បដិកូលសញ្ញី វិហរតិ?** អនិដ្ឋស្មឹ វត្ថុស្មឹ មេត្តាយ វា ផរតិ, ធាតុតោ វា ឧបសំហរតិ។ ឯវំ បដិកូលេ អប្បដិកូលសញ្ញី វិហរតិ។

កថំ **អប្បដិកូលេ បដិកូលសញ្ញី វិហរតិ?** ឥដ្ឋស្មឹ វត្ថុស្មឹ អសុភាយ វា ផរតិ, អនិច្ចតោ វា ឧបសំហរតិ។ ឯវំ អប្បដិកូលេ បដិកូលសញ្ញី វិហរតិ។

កថំ **បដិកូលេ ច អប្បដិកូលេ ច អប្បដិកូលសញ្ញី វិហរតិ?** អនិដ្ឋស្មិញ្ច ឥដ្ឋស្មិញ្ច វត្ថុស្មឹ មេត្តាយ វា ផរតិ, ធាតុតោ វា ឧបសំហរតិ។ ឯវំ បដិកូលេ ច អប្បដិកូលេ ច អប្បដិកូលសញ្ញី វិហរតិ ។

កថំ **អប្បដិកូលេ ច បដិកូលេ ច បដិកូលសញ្ញី វិហរតិ?** ឥដ្ឋស្មិញ្ច អនិដ្ឋស្មិញ្ច វត្ថុស្មឹ អសុភាយ វា ផរតិ, អនិច្ចតោ វា ឧបសំហរតិ។ ឯវំ អប្បដិកូលេ ច បដិកូលេ ច បដិកូលសញ្ញី វិហរតិ។

កថំ **បដិកូលេ ច អប្បដិកូលេ ច តទុភយំ អភិនិវជ្ជេត្វា ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ?** ឥធ ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា...បេ.... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ

នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ, ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ ឯវំ បដិកូលេ ច អប្បដិកូលេ ច តទុភយំ អភិនិវជ្ជេត្វា ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ។ អយំ អរិយា ឥទ្ធិ។

១៨. កតមា **កម្មវិបាកជា ឥទ្ធិ?** សព្ពេសំ បក្ខីនំ, សព្ពេសំ ទេវានំ, ឯកច្ចានំ មនុស្សានំ, ឯកច្ចានំ វិនិបាតិកានំ។ អយំ កម្មវិបាកជា ឥទ្ធិ។

កតមា **បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ?** រាជា ចក្កវត្តី [ចក្កវត្តិ (ស្យា.)] វេហាសំ គច្ឆតិ សទ្ធឹ ចតុរង្គិនិយា សេនាយ, អន្តមសោ អស្សពន្ធគោបុរិសេ [អស្សពន្ធគោបកេ បុរិសេ (ស្យា.)] ឧបាទាយ។ ជោតិកស្ស គហបតិស្ស បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ, ជដិលស្ស គហបតិស្ស បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ, មេណ្ឌកស្ស គហបតិស្ស បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ, ឃោសិតស្ស គហបតិស្ស បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ, បញ្ចន្នំ មហាបុញ្ញានំ បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ។ អយំ បុញ្ញវតោ ឥទ្ធិ។

កតមា **វិជ្ជាមយា ឥទ្ធិ?** វិជ្ជាធរា វិជ្ជំ បរិជបេត្វា វេហាសំ គច្ឆន្តិ, អាកាសេ អន្តលិក្ខេ ហត្ថិម្បិ ទស្សេន្តិ, អស្សម្បិ ទស្សេន្តិ, រថម្បិ ទស្សេន្តិ, បត្តិម្បិ ទស្សេន្តិ, វិវិធម្បិ សេនាព្យូហំ ទស្សេន្តិ។ អយំ វិជ្ជាមយា ឥទ្ធិ។

កថំ **តត្ថ តត្ថ សម្មា បយោគបច្ចយា ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ?** នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទស្ស បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ – តត្ថ តត្ថ សម្មា បយោគបច្ចយា ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទស្ស បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ – តត្ថ តត្ថ សម្មា បយោគបច្ចយា ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសានំ បហានដ្ឋោ ឥជ្ឈតីតិ – តត្ថ តត្ថ សម្មា បយោគបច្ចយា ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ។ ឯវំ តត្ថ តត្ថ សម្មា បយោគបច្ចយា ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិ។ ឥមា ទស ឥទ្ធិយោ។

ឥទ្ធិកថា និដ្ឋិតា។

៣. អភិសមយកថា

១៩. **អភិសមយោ**តិ ។ កេន អភិសមេតិ? ចិត្តេន អភិសមេតិ។

ហញ្ចិ ចិត្តេន អភិសមេតិ, តេន ហិ អញ្ញាណី អភិសមេតិ? ន អញ្ញាណី អភិសមេតិ។ ញាណេន អភិសមេតិ។

ហញ្ចិ ញាណេន អភិសមេតិ, តេន ហិ អចិត្តេន ច ញាណេន ច អចិត្តកោ [តេន ហិ អចិត្តកោ (ស្យា.)] អភិសមេតិ? ន អចិត្តកោ អភិសមេតិ។ ចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

ហញ្ចិ ចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ, តេន ហិ កាមាវចរចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ? ន កាមាវចរចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

តេន ហិ រូបាវចរចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ? ន រូបាវចរចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

តេន ហិ អរូបាវចរចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ? ន អរូបាវចរចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

តេន ហិ កម្មស្សកតចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ? ន កម្មស្សកតចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

តេន ហិ សច្ចានុលោមិកចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ? ន សច្ចានុលោមិកចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

តេន ហិ អតីតចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ? ន អតីតចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

តេន ហិ អនាគតចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ? ន អនាគតចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

តេន ហិ បច្ចុប្បន្នលោកិយចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ? ន បច្ចុប្បន្នលោកិយចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។ លោកុត្តរមគ្គក្ខណេ បច្ចុប្បន្នចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

កថំ លោកុត្តរមគ្គក្ខណេ បច្ចុប្បន្នចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ? លោកុត្តរមគ្គក្ខណេ ឧប្បាទាធិបតេយ្យំ ចិត្តំ ញាណស្ស ហេតុ បច្ចយោ ច។ តំសម្បយុត្តំ និរោធគោចរំ ទស្សនាធិបតេយ្យំ ញាណំ ចិត្តស្ស ហេតុ បច្ចយោ ច។ តំសម្បយុត្តំ ញាណំ និរោធគោចរំ។ ឯវំ លោកុត្តរមគ្គក្ខណេ បច្ចុប្បន្នចិត្តេន ច ញាណេន ច អភិសមេតិ។

២០. កឹ នុ ឯត្តកោយេវ អភិសមយោតិ? ន ហិ។ លោកុត្តរមគ្គក្ខណេ ទស្សនាភិសមយោ សម្មាទិដ្ឋិ, អភិនិរោបនាភិសមយោ សម្មាសង្កប្បោ, បរិគ្គហាភិសមយោ សម្មាវាចា, សមុដ្ឋានាភិសមយោ សម្មាកម្មន្តោ, វោទានាភិសមយោ សម្មាអាជីវោ, បគ្គហាភិសមយោ សម្មាវាយាមោ, ឧបដ្ឋានាភិសមយោ សម្មាសតិ, អវិក្ខេបាភិសមយោ សម្មាសមាធិ; ឧបដ្ឋានាភិសមយោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បវិចយាភិសមយោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ, បគ្គហាភិសមយោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ, ផរណាភិសមយោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ, ឧបសមាភិសមយោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, អវិក្ខេបាភិសមយោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ, បដិសង្ខានាភិសមយោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ; អស្សទ្ធិយេ អកម្បិយាភិសមយោ សទ្ធាពលំ, កោសជ្ជេ អកម្បិយាភិសមយោ វីរិយពលំ, បមាទេ អកម្បិយាភិសមយោ សតិពលំ, ឧទ្ធច្ចេ អកម្បិយាភិសមយោ សមាធិពលំ, អវិជ្ជាយ អកម្បិយាភិសមយោ បញ្ញាពលំ; អធិមោក្ខាភិសមយោ សទ្ធិន្ទ្រិយំ, បគ្គហាភិសមយោ វីរិយិន្ទ្រិយំ, ឧបដ្ឋានាភិសមយោ សតិន្ទ្រិយំ, អវិក្ខេបាភិសមយោ សមាធិន្ទ្រិយំ, ទស្សនាភិសមយោ បញ្ញិន្ទ្រិយំ។ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន ឥន្ទ្រិយាភិសមយោ, អកម្បិយដ្ឋេន ពលាភិសមយោ, និយ្យានដ្ឋេន ពោជ្ឈង្គាភិសមយោ, ហេតុដ្ឋេន មគ្គាភិសមយោ, ឧបដ្ឋានដ្ឋេន សតិបដ្ឋានាភិសមយោ, បទហដ្ឋេន សម្មប្បធានាភិសមយោ , ឥជ្ឈនដ្ឋេន ឥទ្ធិបាទាភិសមយោ, តថដ្ឋេន សច្ចាភិសមយោ, អវិក្ខេបដ្ឋេន សមថាភិសមយោ, អនុបស្សនដ្ឋេន វិបស្សនាភិសមយោ, ឯករសដ្ឋេន សមថវិបស្សនាភិសមយោ, អនតិវត្តនដ្ឋេន យុគនទ្ធាភិសមយោ, សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិអភិសមយោ, អវិក្ខេបដ្ឋេន វិសុទ្ធិអភិសមយោ, ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិអភិសមយោ, មុត្តដ្ឋេន វិមោក្ខាភិសមយោ, បដិវេធដ្ឋេន វិជ្ជាភិសមយោ, បរិច្ចាគដ្ឋេន វិមុត្តិអភិសមយោ, សមុច្ឆេទដ្ឋេន ខយេ ញាណំ អភិសមយោ។ ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន អភិសមយោ, មនសិការោ សមុដ្ឋានដ្ឋេន អភិសមយោ, ផស្សោ សមោធានដ្ឋេន អភិសមយោ, វេទនា សមោសរណដ្ឋេន អភិសមយោ, សមាធិ បមុខដ្ឋេន អភិសមយោ , សតិ អាធិបតេយ្យដ្ឋេន អភិសមយោ, បញ្ញា តតុត្តរដ្ឋេន អភិសមយោ, វិមុត្តិ សារដ្ឋេន អភិសមយោ, អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន អភិសមយោ។

២១. កឹ នុ ឯត្តកោយេវ អភិសមយោតិ? ន ហិ។ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ទស្សនាភិសមយោ សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន អភិសមយោ។

កឹ នុ ឯត្តកោយេវ អភិសមយោតិ? ន ហិ។ សោតាបត្តិផលក្ខណេ ទស្សនាភិសមយោ សម្មាទិដ្ឋិ…បេ.… បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ អភិសមយោ។ ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន អភិសមយោ…បេ.… អមតោគធំ ៥ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន អភិសមយោ។

កឹ នុ ឯត្តកោយេវ អភិសមយោតិ?

ន ហិ។ សកទាគាមិមគ្គក្ខណេ…បេ.… សកទាគាមិផលក្ខណេ… អនាគាមិមគ្គក្ខណេ… អនាគាមិផលក្ខណេ… អរហត្តមគ្គក្ខណេ…បេ.… អរហត្តផលក្ខណេ ទស្សនាភិសមយោ សម្មាទិដ្ឋិ, អភិនិរោបនាភិសមយោ សម្មាសង្កប្បោ…បេ.… បដិប្បស្សទ្ធដ្ឋេន អនុប្បាទេ ញាណំ អភិសមយោ។ ឆន្ទោ មូលដ្ឋេន អភិសមយោ…បេ.… អមតោគធំ និព្ពានំ បរិយោសានដ្ឋេន អភិសមយោ។

ឃ្វាយំ [ស្វាយំ (ស្យា. បី.)] កិលេសេ បជហតិ, អតីតេ កិលេសេ បជហតិ…បេ.… អនាគតេ កិលេសេ បជហតិ, បច្ចុប្បន្នេ កិលេសេ បជហតិ, អតីតេ កិលេសេ បជហតីតិ។ ហញ្ចិ អតីតេ កិលេសេ បជហតិ, តេន ហិ ខីណំ ខេបេតិ, និរុទ្ធំ និរោធេតិ, វិគតំ វិគមេតិ, អត្ថង្គតំ អត្ថង្គមេតិ, អតីតំ យំ ន អត្ថិ តំ បជហតីតិ? ន អតីតេ កិលេសេ បជហតីតិ។ អនាគតេ កិលេសេ បជហតីតិ។ ហញ្ចិ អនាគតេ កិលេសេ បជហតិ, តេន ហិ អជាតំ បជហតិ, អនិព្ពត្តំ បជហតិ, អនុប្បន្នំ បជហតិ, អបាតុភូតំ បជហតិ, អនាគតំ យំ ន អត្ថិ តំ បជហតីតិ? ន អនាគតេ កិលេសេ បជហតីតិ។ បច្ចុប្បន្នេ កិលេសេ បជហតីតិ។ ហញ្ចិ បច្ចុប្បន្នេ កិលេសេ បជហតិ, តេន ហិ រត្តោ រាគំ បជហតិ, ទុដ្ឋោ ទោសំ បជហតិ, មូឡ្ហោ មោហំ បជហតិ, វិនិពទ្ធោ មានំ បជហតិ, បរាមដ្ឋោ ទិដ្ឋឹ បជហតិ ,

វិក្ខេបគតោ ឧទ្ធច្ចំ បជហតិ, អនិជ្ឈង្គតោ វិចិកិច្ឆំ បជហតិ, ថាមគតោ អនុសយំ បជហតិ, កណ្ហសុក្កធម្មា យុគនទ្ធា សមមេវ វត្តន្តិ, សំកិលេសិកា [តំសំកិលេសិកា (ស្យា. ក.)] មគ្គភាវនា ហោតិ?

ន ហិ អតីតេ កិលេសេ បជហតិ, ន អនាគតេ កិលេសេ បជហតិ, ន បច្ចុប្បន្នេ កិលេសេ បជហតីតិ។ ហញ្ចិ ន អតីតេ កិលេសេ បជហតិ, ន អនាគតេ...បេ.... ន បច្ចុប្បន្នេ កិលេសេ បជហតិ, តេន ហិ នត្ថិ មគ្គភាវនា, នត្ថិ ផលសច្ឆិកិរិយា, នត្ថិ កិលេសប្បហានំ, នត្ថិ ធម្មាភិសមយោតិ? អត្ថិ មគ្គភាវនា, អត្ថិ ផលសច្ឆិកិរិយា, អត្ថិ កិលេសប្បហានំ, អត្ថិ ធម្មាភិសមយោ។ យថា កថំ វិយ? សេយ្យថាបិ តរុណោ រុក្ខោ អជាតផលោ។ តមេនំ បុរិសោ មូលំ ឆិន្ទេយ្យ។ យេ តស្ស រុក្ខស្ស អជាតផលា, តេ អជាតាយេវ ន ជាយន្តិ, អនិព្ពត្តាយេវ ន និព្ពត្តន្តិ, អនុប្បន្នាយេវ ន ឧប្បជ្ជន្តិ, អបាតុភូតាយេវ ន បាតុភវន្តិ។ ឯវមេវ ឧប្បាទោ ហេតុ, ឧប្បាទោ បច្ចយោ កិលេសានំ និព្ពត្តិយាតិ។ ឧប្បាទេ អាទីនវំ ទិស្វា អនុប្បាទេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ។ អនុប្បាទេ ចិត្តស្ស បក្ខន្ទត្តា យេ ឧប្បាទបច្ចយា កិលេសា និព្ពត្តេយ្យុំ, តេ អជាតាយេវ ន ជាយន្តិ, អនិព្ពត្តាយេវ ន និព្ពត្តន្តិ, អនុប្បន្នាយេវ ន ឧប្បជ្ជន្តិ, អបាតុភូតាយេវ ន បាតុភវន្តិ។ ឯវំ ហេតុនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ។ បវត្តំ ហេតុ, និមិត្តំ ហេតុ, អាយូហនា ហេតុ។ អាយូហនា បច្ចយោ កិលេសានំ និព្ពត្តិយាតិ។ អាយូហនេ អាទីនវំ ទិស្វា អនាយូហនេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ។ អនាយូហនេ ចិត្តស្ស បក្ខន្ទត្តា, យេ អាយូហនបច្ចយា កិលេសា និព្ពត្តេយ្យុំ, តេ អជាតាយេវ ន ជាយន្តិ, អនិព្ពត្តាយេវ ន និព្ពត្តន្តិ, អនុប្បន្នាយេវ ន ឧប្បជ្ជន្តិ, អបាតុភូតាយេវ ន បាតុភវន្តិ។ ឯវំ ហេតុនិរោធា ទុក្ខនិរោធោ។ ឯវំ អត្ថិ មគ្គភាវនា, អត្ថិ ផលសច្ឆិកិរិយា, អត្ថិ កិលេសប្បហានំ, អត្ថិ ធម្មាភិសមយោតិ។

អភិសមយកថា និដ្ឋិតា។

៤. វិវេកកថា

២២. សាវត្ថិនិទានំ [សំ និ. ៣.៥.១៤៩ បស្សិតព្ពា]។ “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, យេ កេចិ ពលករណីយា កម្មន្តា ករីយន្តិ, សព្ពេ តេ បថវឹ និស្សាយ បថវិយំ បតិដ្ឋាយ ឯវមេតេ ពលករណីយា កម្មន្តា ករីយន្តិ, ឯវមេវំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ សីលេ បតិដ្ឋាយ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ភាវេតិ, អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ពហុលីករោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ សីលេ បតិដ្ឋាយ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ភាវេតិ, អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ពហុលីករោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មាទិដ្ឋឹ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ សម្មាសង្កប្បំ...បេ.... សម្មាវាចំ... សម្មាកម្មន្តំ... សម្មាអាជីវំ... សម្មាវាយាមំ... សម្មាសតឹ... សម្មាសមាធឹ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ សីលេ បតិដ្ឋាយ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ភាវេតិ, អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ពហុលីករោតិ។

២៣. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ [យេបិមេ (ស្យា.) សំ. និ. ៥.១៥០ បស្សិតព្ពា] ពីជគាមភូតគាមា វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ, សព្ពេ តេ បថវឹ និស្សាយ បថវិយំ បតិដ្ឋាយ ឯវមេតេ ពីជគាមភូតគាមា វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ សីលេ បតិដ្ឋាយ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ភាវេន្តោ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ពហុលីករោន្តោ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ បាបុណាតិ ធម្មេសុ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ សីលេ បតិដ្ឋាយ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ភាវេន្តោ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ពហុលីករោន្តោ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ បាបុណាតិ ធម្មេសុ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សម្មាទិដ្ឋឹ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ សម្មាសង្កប្បំ ភាវេតិ...បេ.... សម្មាវាចំ ភាវេតិ... សម្មាកម្មន្តំ ភាវេតិ... សម្មាអាជីវំ ភាវេតិ... សម្មាវាយាមំ ភាវេតិ... សម្មាសតឹ ភាវេតិ... សម្មាសមាធឹ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ សីលេ បតិដ្ឋាយ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ភាវេន្តោ អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ ពហុលីករោន្តោ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ បាបុណាតិ ធម្មេសូ”តិ។

១. មគ្គង្គនិទ្ទេសោ

២៤. សម្មាទិដ្ឋិយា បញ្ច វិវេកា, បញ្ច វិរាគា, បញ្ច និរោធា, បញ្ច វោស្សគ្គា, ទ្វាទស និស្សយា។ សម្មាសង្កប្បស្ស...បេ.... សម្មាវាចាយ... សម្មាកម្មន្តស្ស... សម្មាអាជីវស្ស... សម្មាវាយាមស្ស... សម្មាសតិយា... សម្មាសមាធិស្ស បញ្ច វិវេកា, បញ្ច វិរាគា, បញ្ច និរោធា, បញ្ច វោស្សគ្គា, ទ្វាទស និស្សយា។

សម្មាទិដ្ឋិយា កតមេ បញ្ច វិវេកា? វិក្ខម្ភនវិវេកោ, តទង្គវិវេកោ សមុច្ឆេទវិវេកោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិវេកោ, និស្សរណវិវេកោ។ វិក្ខម្ភនវិវេកោ ច នីវរណានំ បឋមជ្ឈានំ ភាវយតោ , តទង្គវិវេកោ ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធឹ ភាវយតោ, សមុច្ឆេទវិវេកោ ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិវេកោ ច ផលក្ខណេ, និស្សរណវិវេកោ ច និរោធោ និព្ពានំ។ សម្មាទិដ្ឋិយា ឥមេ បញ្ច វិវេកា។ ឥមេសុ បញ្ចសុ វិវេកេសុ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។

សម្មាទិដ្ឋិយា កតមេ បញ្ច វិរាគា? វិក្ខម្ភនវិរាគោ, តទង្គវិរាគោ, សមុច្ឆេទវិរាគោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិរាគោ, និស្សរណវិរាគោ។ វិក្ខម្ភនវិរាគោ ច នីវរណានំ បឋមជ្ឈានំ ភាវយតោ, តទង្គវិរាគោ ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធឹ ភាវយតោ, សមុច្ឆេទវិរាគោ ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិរាគោ ច ផលក្ខណេ, និស្សរណវិរាគោ ច និរោធោ និព្ពានំ។ សម្មាទិដ្ឋិយា ឥមេ បញ្ច វិរាគា។ ឥមេសុ បញ្ចសុ វិរាគេសុ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។

សម្មាទិដ្ឋិយា កតមេ បញ្ច និរោធា? វិក្ខម្ភននិរោធោ, តទង្គនិរោធោ, សមុច្ឆេទនិរោធោ, បដិប្បស្សទ្ធិនិរោធោ, និស្សរណនិរោធោ។ វិក្ខម្ភននិរោធោ ច នីវរណានំ បឋមជ្ឈានំ ភាវយតោ, តទង្គនិរោធោ ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធឹ ភាវយតោ, សមុច្ឆេទនិរោធោ ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ, បដិប្បស្សទ្ធិនិរោធោ ច ផលក្ខណេ, និស្សរណនិរោធោ ច អមតា ធាតុ។ សម្មាទិដ្ឋិយា ឥមេ បញ្ច និរោធា។ ឥមេសុ បញ្ចសុ និរោធេសុ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។

សម្មាទិដ្ឋិយា កតមេ បញ្ច វោស្សគ្គា? វិក្ខម្ភនវោស្សគ្គោ, តទង្គវោស្សគ្គោ, សមុច្ឆេទវោស្សគ្គោ, បដិប្បស្សទ្ធិវោស្សគ្គោ, និស្សរណវោស្សគ្គោ។ វិក្ខម្ភនវោស្សគ្គោ ច នីវរណានំ បឋមជ្ឈានំ ភាវយតោ, តទង្គវោស្សគ្គោ ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធឹ ភាវយតោ, សមុច្ឆេទវោស្សគ្គោ ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ, បដិប្បស្សទ្ធិវោស្សគ្គោ ច ផលក្ខណេ, និស្សរណវោស្សគ្គោ ច និរោធោ និព្ពានំ។ សម្មាទិដ្ឋិយា ឥមេ បញ្ច វោស្សគ្គា។ ឥមេសុ បញ្ចសុ វោស្សគ្គេសុ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។ សម្មាទិដ្ឋិយា ឥមេ បញ្ច វិវេកា, បញ្ច វិរាគា, បញ្ច និរោធា, បញ្ច វោស្សគ្គា, ទ្វាទស និស្សយា។

២៥. សម្មាសង្កប្បស្ស ...បេ.... សម្មាវាចាយ... សម្មាកម្មន្តស្ស... សម្មាអាជីវស្ស... សម្មាវាយាមស្ស... សម្មាសតិយា... សម្មាសមាធិស្ស កតមេ បញ្ច វិវេកា? វិក្ខម្ភនវិវេកោ, តទង្គវិវេកោ, សមុច្ឆេទវិវេកោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិវេកោ, និស្សរណវិវេកោ។ វិក្ខម្ភនវិវេកោ ច នីវរណានំ បឋមជ្ឈានំ ភាវយតោ, តទង្គវិវេកោ ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធឹ ភាវយតោ, សមុច្ឆេទវិវេកោ ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិវេកោ ច ផលក្ខណេ និស្សរណវិវេកោ ច និរោធោ និព្ពានំ។ សម្មាសមាធិស្ស ឥមេ បញ្ច វិវេកា។ ឥមេសុ បញ្ចសុ វិវេកេសុ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។

សម្មាសមាធិស្ស កតមេ បញ្ច វិរាគា? វិក្ខម្ភនវិរាគោ, តទង្គវិរាគោ, សមុច្ឆេទវិរាគោ , បដិប្បស្សទ្ធិវិរាគោ, និស្សរណវិរាគោ។ វិក្ខម្ភនវិរាគោ ច នីវរណានំ បឋមជ្ឈានំ ភាវយតោ, តទង្គវិរាគោ ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធឹ ភាវយតោ, សមុច្ឆេទវិរាគោ ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិរាគោ ច ផលក្ខណេ, និស្សរណវិរាគោ ច និរោធោ និព្ពានំ។ សម្មាសមាធិស្ស ឥមេ បញ្ច វិរាគា។ ឥមេសុ បញ្ចសុ វិរាគេសុ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។

សម្មាសមាធិស្ស កតមេ បញ្ច និរោធា? វិក្ខម្ភននិរោធោ , តទង្គនិរោធោ, សមុច្ឆេទនិរោធោ, បដិប្បស្សទ្ធិនិរោធោ, និស្សរណនិរោធោ។ វិក្ខម្ភននិរោធោ ច នីវរណានំ បឋមជ្ឈានំ ភាវយតោ, តទង្គនិរោធោ ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធឹ ភាវយតោ, សមុច្ឆេទនិរោធោ ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ, បដិប្បស្សទ្ធិនិរោធោ ច ផលក្ខណេ, និស្សរណនិរោធោ ច អមតា ធាតុ។ សម្មាសមាធិស្ស ឥមេ បញ្ច និរោធា។ ឥមេសុ បញ្ចសុ និរោធេសុ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។

សម្មាសមាធិស្ស កតមេ បញ្ច វោស្សគ្គា? វិក្ខម្ភនវោស្សគ្គោ, តទង្គវោស្សគ្គោ, សមុច្ឆេទវោស្សគ្គោ, បដិប្បស្សទ្ធិវោស្សគ្គោ, និស្សរណវោស្សគ្គោ។ វិក្ខម្ភនវោស្សគ្គោ ច នីវរណានំ បឋមជ្ឈានំ ភាវយតោ, តទង្គវោស្សគ្គោ ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធឹ ភាវយតោ, សមុច្ឆេទវោស្សគ្គោ ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ, បដិប្បស្សទ្ធិវោស្សគ្គោ ច ផលក្ខណេ, និស្សរណវោស្សគ្គោ ច និរោធោ និព្ពានំ។ សម្មាសមាធិស្ស ឥមេ បញ្ច វោស្សគ្គា។ ឥមេសុ បញ្ចសុ វោស្សគ្គេសុ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ។ សម្មាសមាធិស្ស ឥមេ បញ្ច វិវេកា, បញ្ច វិរាគា, បញ្ច និរោធា, បញ្ច វោស្សគ្គា, ទ្វាទស និស្សយា។

២៦. “សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ ពលករណីយា កម្មន្តា ករីយន្តិ , សព្ពេ តេ បថវឹ និស្សាយ បថវិយំ បតិដ្ឋាយ ឯវមេតេ ពលករណីយា កម្មន្តា ករីយន្តិ; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ សីលេ បតិដ្ឋាយ សត្ត ពោជ្ឈង្គេ ភាវេតិ, សត្ត ពោជ្ឈង្គេ ពហុលីករោតិ...បេ.... សត្ត ពោជ្ឈង្គេ ភាវេន្តោ សត្ត ពោជ្ឈង្គេ ពហុលីករោន្តោ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ បាបុណាតិ ធម្មេសុ...បេ.... បញ្ច ពលានិ ភាវេតិ, បញ្ច ពលានិ ពហុលីករោតិ...បេ.... បញ្ច ពលានិ ភាវេន្តោ បញ្ច ពលានិ ពហុលីករោន្តោ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ បាបុណាតិ ធម្មេសុ...បេ.... បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវេតិ, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ពហុលីករោតិ...បេ....។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យេ កេចិ ពីជគាមភូតគាមា វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ, សព្ពេ តេ បថវឹ និស្សាយ បថវិយំ បតិដ្ឋាយ ឯវមេតេ ពីជគាមភូតគាមា វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ, ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ សីលេ បតិដ្ឋាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវេន្តោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ពហុលីករោន្តោ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ បាបុណាតិ ធម្មេសុ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ សីលេ បតិដ្ឋាយ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ភាវេន្តោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ពហុលីករោន្តោ វុឌ្ឍឹ វិរូឡ្ហឹ វេបុល្លំ បាបុណាតិ ធម្មេសុ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សទ្ធិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ វីរិយិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ...បេ.... សតិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ...បេ.... សមាធិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ...បេ.... បញ្ញិន្ទ្រិយំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលំ និស្សាយ...បេ.... បាបុណាតិ ធម្មេសូ”តិ។

២. ឥន្ទ្រិយនិទ្ទេសោ

២៧. សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស បញ្ច វិវេកា, បញ្ច វិរាគា, បញ្ច និរោធា, បញ្ច វោស្សគ្គា, ទ្វាទស និស្សយា។ វីរិយិន្ទ្រិយស្ស...បេ.... សតិន្ទ្រិយស្ស... សមាធិន្ទ្រិយស្ស... បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស បញ្ច វិវេកា, បញ្ច វិរាគា, បញ្ច និរោធា, បញ្ច វោស្សគ្គា, ទ្វាទស និស្សយា។

សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស កតមេ បញ្ច វិវេកា? វិក្ខម្ភនវិវេកោ, តទង្គវិវេកោ, សមុច្ឆេទវិវេកោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិវេកោ, និស្សរណវិវេកោ។ វិក្ខម្ភនវិវេកោ ច នីវរណានំ បឋមជ្ឈានំ ភាវយតោ, តទង្គវិវេកោ ច ទិដ្ឋិគតានំ និព្ពេធភាគិយំ សមាធឹ ភាវយតោ, សមុច្ឆេទវិវេកោ ច លោកុត្តរំ ខយគាមិមគ្គំ ភាវយតោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិវេកោ ច ផលក្ខណេ, និស្សរណវិវេកោ ច និរោធោ និព្ពានំ។ សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ឥមេ បញ្ច វិវេកា។ ឥមេសុ បញ្ចសុ វិវេកេសុ ឆន្ទជាតោ ហោតិ សទ្ធាធិមុត្តោ, ចិត្តញ្ចស្ស ស្វាធិដ្ឋិតំ...បេ.... សទ្ធិន្ទ្រិយស្ស ឥមេ បញ្ច វិវេកា, បញ្ច វិរាគា, បញ្ច និរោធា, បញ្ច វោស្សគ្គា, ទ្វាទស និស្សយា។

វីរិយិន្ទ្រិយស្ស...បេ.... សតិន្ទ្រិយស្ស...បេ.... សមាធិន្ទ្រិយស្ស... បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស កតមេ បញ្ច វិវេកា? វិក្ខម្ភនវិវេកោ, តទង្គវិវេកោ, សមុច្ឆេទវិវេកោ, បដិប្បស្សទ្ធិវិវេកោ, និស្សរណវិវេកោ...បេ.... បញ្ញិន្ទ្រិយស្ស ឥមេ បញ្ច វិវេកា, បញ្ច វិរាគា, បញ្ច និរោធា , បញ្ច វោស្សគ្គា, ទ្វាទស និស្សយាតិ។

វិវេកកថា និដ្ឋិតា។

៥. ចរិយាកថា

២៨. **ចរិយា**តិ , អដ្ឋ ចរិយាយោ – ឥរិយាបថចរិយា, អាយតនចរិយា, សតិចរិយា, សមាធិចរិយា, ញាណចរិយា, មគ្គចរិយា, បត្តិចរិយា, លោកត្ថចរិយាតិ។

ឥរិយាបថចរិយាតិ ចតូសុ ឥរិយាបថេសុ។ **អាយតនចរិយា**តិ ឆសុ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ អាយតនេសុ។ **សតិចរិយា**តិ ចតូសុ សតិបដ្ឋានេសុ។ **សមាធិចរិយា**តិ ចតូសុ ឈានេសុ។ **ញាណចរិយា**តិ ចតូសុ អរិយសច្ចេសុ។ **មគ្គចរិយា**តិ ចតូសុ អរិយមគ្គេសុ។ **បត្តិចរិយា**តិ ចតូសុ សាមញ្ញផលេសុ។ **លោកត្ថចរិយា**តិ តថាគតេសុ អរហន្តេសុ សម្មាសម្ពុទ្ធេសុ បទេសេ [បទេសោ (ស្យា.)] បច្ចេកពុទ្ធេសុ បទេសេ សាវកេសុ។

ឥរិយាបថចរិយា ច បណិធិសម្បន្នានំ។ អាយតនចរិយា ច ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារានំ។ សតិចរិយា ច អប្បមាទវិហារីនំ។ សមាធិចរិយា ច អធិចិត្តមនុយុត្តានំ។ ញាណចរិយា ច ពុទ្ធិសម្បន្នានំ។ មគ្គចរិយា ច សម្មា

បដិបន្នានំ។ បត្តិចរិយា ច អធិគតផលានំ។ លោកត្ថចរិយា ច តថាគតានំ អរហន្តានំ សម្មាសម្ពុទ្ធានំ បទេសេ បច្ចេកពុទ្ធានំ បទេសេ សាវកានំ។ ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ។

២៩. អបរាបិ អដ្ឋ ចរិយាយោ។ អធិមុច្ចន្តោ សទ្ធាយ ចរតិ, បគ្គណ្ហន្តោ វីរិយេន ចរតិ, ឧបដ្ឋាបេន្តោ សតិយា ចរតិ, អវិក្ខេបំ ករោន្តោ សមាធិនា ចរតិ, បជានន្តោ បញ្ញាយ ចរតិ, វិជានន្តោ វិញ្ញាណចរិយាយ ចរតិ, ឯវំ បដិបន្នស្ស កុសលា ធម្មា អាយាបេន្តីតិ អាយតនចរិយាយ ចរតិ, ឯវំ បដិបន្នោ វិសេសមធិគច្ឆតីតិ វិសេសចរិយាយ ចរតិ។ ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោ។

អបរាបិ អដ្ឋ ចរិយាយោ។ ទស្សនចរិយា ច សម្មាទិដ្ឋិយា, អភិនិរោបនចរិយា ច សម្មាសង្កប្បស្ស, បរិគ្គហចរិយា ច សម្មាវាចាយ, សមុដ្ឋានចរិយា ច សម្មាកម្មន្តស្ស, វោទានចរិយា ច សម្មាអាជីវស្ស, បគ្គហចរិយា ច សម្មាវាយាមស្ស, ឧបដ្ឋានចរិយា ច សម្មាសតិយា, អវិក្ខេបចរិយា ច សម្មាសមាធិស្ស។ ឥមា អដ្ឋ ចរិយាយោតិ។

ចរិយាកថា និដ្ឋិតា។

៦. បាដិហារិយកថា

៣០. “តីណិមានិ , ភិក្ខវេ [អ. និ. ៣.៦១ បស្សិតព្ពំ], បាដិហារិយានិ។ កតមានិ តីណិ? ឥទ្ធិបាដិហារិយំ, អាទេសនាបាដិហារិយំ, អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

“**កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, ឥទ្ធិបាដិហារិយំ?** ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ – ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ , ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ ហោតិ; អាវិភាវំ តិរោភាវំ…បេ.… យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ឥទ្ធិបាដិហារិយំ។

“**កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, អាទេសនាបាដិហារិយំ?** ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ និមិត្តេន អាទិសតិ – ‘ឯវម្បិ តេ មនោ, ឥត្ថម្បិ តេ មនោ, ឥតិបិ តេ ចិត្ត’ន្តិ។ សោ ពហុំ ចេបិ អាទិសតិ, តថេវ តំ ហោតិ, នោ អញ្ញថា។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ន ហេវ ខោ និមិត្តេន អាទិសតិ, អបិ ច ខោ មនុស្សានំ វា អមនុស្សានំ វា ទេវតានំ វា សទ្ទំ សុត្វា អាទិសតិ – ‘ឯវម្បិ តេ មនោ, ឥត្ថម្បិ តេ មនោ, ឥតិបិ តេ ចិត្ត’ន្តិ។ សោ ពហុំ ចេបិ អាទិសតិ, តថេវ តំ ហោតិ, នោ អញ្ញថា។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ន ហេវ ខោ និមិត្តេន អាទិសតិ, នបិ មនុស្សានំ វា អមនុស្សានំ វា ទេវតានំ វា សទ្ទំ សុត្វា អាទិសតិ, អបិ ច ខោ វិតក្កយតោ វិចារយតោ វិតក្កវិប្ផារសទ្ទំ សុត្វា អាទិសតិ – ‘ឯវម្បិ តេ មនោ, ឥត្ថម្បិ តេ មនោ, ឥតិបិ តេ ចិត្ត’ន្តិ។ សោ ពហុំ ចេបិ អាទិសតិ, តថេវ តំ ហោតិ, នោ អញ្ញថា។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ន ហេវ ខោ និមិត្តេន អាទិសតិ, នបិ មនុស្សានំ វា អមនុស្សានំ វា ទេវតានំ វា សទ្ទំ សុត្វា អាទិសតិ, នបិ វិតក្កយតោ វិចារយតោ វិតក្កវិប្ផារសទ្ទំ សុត្វា អាទិសតិ, អបិ ច ខោ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិំ សមាបន្នស្ស ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាតិ – ‘យថា ឥមស្ស ភោតោ មនោសង្ខារា បណិហិតា ឥមស្ស [តថា ឥមស្ស (ស្យា.), យថា ឥមស្ស (ក.) អ. និ. ៣.៦១ បស្សិតព្ពំ] ចិត្តស្ស អនន្តរា អមុកំ នាម វិតក្កំ វិតក្កយិស្សតី’តិ [វិតក្កេស្សតីតិ (ស្យា.) អ. និ. ៣.៦១]។ សោ ពហុំ ចេបិ អាទិសតិ, តថេវ តំ ហោតិ, នោ អញ្ញថា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អាទេសនាបាដិហារិយំ។

“**កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អនុសាសនីបាដិហារិយំ?** ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ឯវមនុសាសតិ – ‘ឯវំ វិតក្កេថ, មា ឯវំ វិតក្កយិត្ថ។ ឯវំ មនសិ ករោថ, មា ឯវំ មនសិ ករិត្ថ។ ឥទំ បជហថ, ឥទំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរថា’តិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនុសាសនីបាដិហារិយំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ បាដិហារិយានិ”។

៣១. នេក្ខម្មំ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ កាមច្ឆន្ទំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យេ តេន នេក្ខម្មេន សមន្នាគតា, សព្ពេ តេ វិសុទ្ធចិត្តា អនាវិលសង្កប្បាតិ – អាទេសនាបាដិហារិយំ។ “តំ ខោ បន នេក្ខម្មំ ឯវំ អាសេវិតព្ពំ, ឯវំ ភាវេតព្ពំ , ឯវំ ពហុលីកាតព្ពំ, ឯវំ តទនុធម្មតា សតិ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា”តិ – អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

អព្យាបាទោ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ ព្យាបាទំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យេ តេន អព្យាបាទេន សមន្នាគតា, សព្ពេ តេ វិសុទ្ធចិត្តា អនាវិលសង្កប្បាតិ – អាទេសនាបាដិហារិយំ។ “សោ ខោ បន អព្យាបាទោ ឯវំ អាសេវិតព្ពោ, ឯវំ ភាវេតព្ពោ, ឯវំ ពហុលីកាតព្ពោ, ឯវំ តទនុធម្មតា សតិ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា”តិ – អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

អាលោកសញ្ញា ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ ថិនមិទ្ធំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យេ តាយ អាលោកសញ្ញាយ សមន្នាគតា, សព្ពេ តេ វិសុទ្ធចិត្តា អនាវិលសង្កប្បាតិ – អាទេសនាបាដិហារិយំ។ “សា ខោ បន អាលោកសញ្ញា ឯវំ អាសេវិតព្ពា, ឯវំ ភាវេតព្ពា, ឯវំ ពហុលីកាតព្ពា, ឯវំ តទនុធម្មតា សតិ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា”តិ – អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

អវិក្ខេបោ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ ឧទ្ធច្ចំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យេ តេន អវិក្ខេបេន សមន្នាគតា, សព្ពេ តេ វិសុទ្ធចិត្តា អនាវិលសង្កប្បាតិ – អាទេសនាបាដិហារិយំ។ “សោ ខោ បន អវិក្ខេបោ ឯវំ អាសេវិតព្ពោ, ឯវំ ភាវេតព្ពោ, ឯវំ ពហុលីកាតព្ពោ, ឯវំ តទនុធម្មតា សតិ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា”តិ – អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

ធម្មវវត្ថានំ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ វិចិកិច្ឆំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យេ តេន ធម្មវវត្ថានេន សមន្នាគតា, សព្ពេ តេ វិសុទ្ធចិត្តា អនាវិលសង្កប្បាតិ – អាទេសនាបាដិហារិយំ។ “តំ ខោ បន ធម្មវវត្ថានំ ឯវំ អាសេវិតព្ពំ, ឯវំ ភាវេតព្ពំ, ឯវំ ពហុលីកាតព្ពំ, ឯវំ តទនុធម្មតា, សតិ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា”តិ – អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

ញាណំ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ អវិជ្ជំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យេ តេន ញាណេន សមន្នាគតា, សព្ពេ តេ វិសុទ្ធចិត្តា អនាវិលសង្កប្បាតិ – អាទេសនាបាដិហារិយំ។ “តំ ខោ បន ញាណំ ឯវំ អាសេវិតព្ពំ, ឯវំ ភាវេតព្ពំ, ឯវំ ពហុលីកាតព្ពំ, ឯវំ តទនុធម្មតា សតិ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា”តិ – អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

បាមោជ្ជំ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ អរតិំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យេ តេន បាមោជ្ជេន សមន្នាគតា, សព្ពេ តេ វិសុទ្ធចិត្តា អនាវិលសង្កប្បាតិ – អាទេសនាបាដិហារិយំ។ “តំ ខោ បន បាមោជ្ជំ ឯវំ អាសេវិតព្ពំ, ឯវំ ភាវេតព្ពំ , ឯវំ ពហុលីកាតព្ពំ, ឯវំ តទនុធម្មតា សតិ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា”តិ – អនុសាសនីបាដិហារិយំ…បេ….។

បឋមំ ឈានំ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ នីវរណេ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យេ តេន បឋមេន ឈានេន សមន្នាគតា, សព្ពេ តេ វិសុទ្ធចិត្តា អនាវិលសង្កប្បាតិ – អាទេសនាបាដិហារិយំ។ “តំ ខោ បន បឋមំ ឈានំ ឯវំ អាសេវិតព្ពំ, ឯវំ ភាវេតព្ពំ, ឯវំ ពហុលីកាតព្ពំ, ឯវំ តទនុធម្មតា សតិ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា”តិ – អនុសាសនីបាដិហារិយំ…បេ….។

អរហត្តមគ្គោ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ សព្ពកិលេសេ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យេ តេន អរហត្តមគ្គេន សមន្នាគតា, សព្ពេ តេ វិសុទ្ធចិត្តា អនាវិលសង្កប្បាតិ – អាទេសនាបាដិហារិយំ។ “សោ ខោ បន អរហត្តមគ្គោ ឯវំ អាសេវិតព្ពោ, ឯវំ ភាវេតព្ពោ, ឯវំ ពហុលីកាតព្ពោ, ឯវំ តទនុធម្មតា សតិ ឧបដ្ឋាបេតព្ពា”តិ – អនុសាសនីបាដិហារិយំ។

៣២. នេក្ខម្មំ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ កាមច្ឆន្ទំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យា ច ឥទ្ធិ យញ្ច បាដិហារិយំ, ឥទំ វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាដិហារិយំ។ អព្យាបាទោ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ ព្យាបាទំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យា ច ឥទ្ធិ យញ្ច បាដិហារិយំ, ឥទំ វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាដិហារិយំ។ អាលោកសញ្ញា ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ ថិនមិទ្ធំ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ…បេ…. អរហត្តមគ្គោ ឥជ្ឈតីតិ – ឥទ្ធិ។ សព្ពកិលេសេ បដិហរតីតិ – បាដិហារិយំ។ យា ច ឥទ្ធិ យញ្ច បាដិហារិយំ, ឥទំ វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាដិហារិយន្តិ ។

បាដិហារិយកថា និដ្ឋិតា។

៧. សមសីសកថា

៣៣. សព្ពធម្មានំ [សព្ពេសំ ធម្មានំ (ក.) បដិ. ម. ១.៨៧ បស្សិតព្ពា] សម្មាសមុច្ឆេទេ និរោធេ ច អនុបដ្ឋានតា បញ្ញា សមសីសដ្ឋេ ញាណំ។

សព្ពធម្មានន្តិ បញ្ចក្ខន្ធា, ទ្វាទសាយតនានិ, អដ្ឋារស ធាតុយោ, កុសលា ធម្មា, អកុសលា ធម្មា, អព្យាកតា ធម្មា, កាមាវចរា ធម្មា, រូបាវចរា ធម្មា, អរូបាវចរា ធម្មា, អបរិយាបន្នា ធម្មា។ **សម្មា សមុច្ឆេទេ**តិ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ, អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ, អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ, អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ, ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ, ញាណេន អវិជ្ជំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ, បាមោជ្ជេន អរតិំ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ, បឋមេន ឈានេន នីវរណេ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ…បេ…. អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ សម្មា សមុច្ឆិន្ទតិ។

និរោធេតិ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ និរោធេតិ, អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ និរោធេតិ, អាលោកសញ្ញាយ ថិនមិទ្ធំ និរោធេតិ, អវិក្ខេបេន ឧទ្ធច្ចំ និរោធេតិ, ធម្មវវត្ថានេន វិចិកិច្ឆំ និរោធេតិ, ញាណេន អវិជ្ជំ និរោធេតិ, បាមោជ្ជេន អរតឹ និរោធេតិ, បឋមេន ឈានេន នីវរណេ និរោធេតិ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ និរោធេតិ។

អនុបដ្ឋានតាតិ នេក្ខម្មំ បដិលទ្ធស្ស កាមច្ឆន្ទោ ន ឧបដ្ឋាតិ, អព្យាបាទំ បដិលទ្ធស្ស ព្យាបាទោ ន ឧបដ្ឋាតិ, អាលោកសញ្ញំ បដិលទ្ធស្ស ថិនមិទ្ធំ ន ឧបដ្ឋាតិ, អវិក្ខេបំ បដិលទ្ធស្ស ឧទ្ធច្ចំ ន ឧបដ្ឋាតិ, ធម្មវវត្ថានំ បដិលទ្ធស្ស វិចិកិច្ឆា ន ឧបដ្ឋាតិ, ញាណំ បដិលទ្ធស្ស អវិជ្ជា ន ឧបដ្ឋាតិ, បាមោជ្ជំ បដិលទ្ធស្ស អរតិ ន ឧបដ្ឋាតិ, បឋមំ ឈានំ បដិលទ្ធស្ស នីវរណា ន ឧបដ្ឋន្តិ...បេ.... អរហត្តមគ្គំ បដិលទ្ធស្ស សព្ពកិលេសា ន ឧបដ្ឋន្តិ។

សមន្តិ កាមច្ឆន្ទស្ស បហីនត្តា នេក្ខម្មំ សមំ, ព្យាបាទស្ស បហីនត្តា អព្យាបាទោ សមំ, ថិនមិទ្ធស្ស បហីនត្តា អាលោកសញ្ញា សមំ, ឧទ្ធច្ចស្ស បហីនត្តា អវិក្ខេបោ សមំ, វិចិកិច្ឆាយ បហីនត្តា ធម្មវវត្ថានំ សមំ, អវិជ្ជាយ បហីនត្តា ញាណំ សមំ, អរតិយា បហីនត្តា បាមោជ្ជំ សមំ, នីវរណានំ បហីនត្តា បឋមំ ឈានំ សមំ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ បហីនត្តា អរហត្តមគ្គោ សមំ។

សីសន្តិ តេរស សីសានិ – បលិពោធសីសញ្ច តណ្ហា, វិនិពន្ធនសីសញ្ច មានោ , បរាមាសសីសញ្ច ទិដ្ឋិ, វិក្ខេបសីសញ្ច ឧទ្ធច្ចំ, សំកិលេសសីសញ្ច អវិជ្ជា, អធិមោក្ខសីសញ្ច សទ្ធា, បគ្គហសីសញ្ច វីរិយំ, ឧបដ្ឋានសីសញ្ច សតិ, អវិក្ខេបសីសញ្ច សមាធិ, ទស្សនសីសញ្ច បញ្ញា, បវត្តសីសញ្ច ជីវិតិន្ទ្រិយំ, គោចរសីសញ្ច វិមោក្ខោ, សង្ខារសីសញ្ច និរោធោតិ។

សមសីសកថា និដ្ឋិតា។

៨. សតិបដ្ឋានកថា

៣៤. សាវត្ថិនិទានំ ។ “ចត្តារោមេ , ភិក្ខវេ, សតិបដ្ឋានា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ វេទនាសុ...បេ.... ចិត្តេ... ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា, វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា”តិ។

៣៥. [ក] កថំ ***កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ?*** ឥធេកច្ចោ បឋវីកាយំ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ; ទុក្ខតោ អនុបស្សតិ, នោ សុខតោ; អនត្តតោ អនុបស្សតិ, នោ អត្តតោ; និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ; វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ; និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ, បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ, អនត្តតោ អនុបស្សន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ, និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ, វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ, និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ, បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឥមេហិ សត្តហិ អាការេហិ កាយំ អនុបស្សតិ។ កាយោ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ។ សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានា”។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា, អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។

ឥធេកច្ចោ អាបោកាយំ...បេ.... តេជោកាយំ... វាយោកាយំ... កេសកាយំ... លោមកាយំ... ឆវិកាយំ... ចម្មកាយំ... មំសកាយំ... រុធិរកាយំ... ន្ហារុកាយំ [នហារុកាយំ (ស្យា.)] ... អដ្ឋិកាយំ... អដ្ឋិមិញ្ជកាយំ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ; ទុក្ខតោ អនុបស្សតិ, នោ សុខតោ ; អនត្តតោ អនុបស្សតិ, នោ អត្តតោ; និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ; វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ, និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ; បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ, អនត្តតោ អនុបស្សន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ, និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទឹ បជហតិ, វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ, និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ, បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ ។ ឥមេហិ សត្តហិ អាការេហិ កាយំ អនុបស្សតិ។ កាយោ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ។ សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ កាយំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “កាយេ កាយានុបស្សនាសតិបដ្ឋានា”។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា, អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ ឯវំ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ។

[ខ] កថំ **វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ?** ឥធេកច្ចោ សុខំ វេទនំ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ…បេ… បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ…បេ… បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឥមេហិ សត្តហិ អាការេហិ វេទនំ អនុបស្សតិ។ វេទនា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ។ សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានា”។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ… អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា…បេ… ឥធេកច្ចោ ទុក្ខំ វេទនំ…បេ… អទុក្ខមសុខំ វេទនំ… សាមិសំ សុខំ វេទនំ… និរាមិសំ សុខំ វេទនំ… សាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ… និរាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ… សាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ… និរាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ… ចក្ខុសម្ផស្សជំ វេទនំ… សោតសម្ផស្សជំ វេទនំ… ឃានសម្ផស្សជំ វេទនំ… ជិវ្ហាសម្ផស្សជំ វេទនំ… កាយសម្ផស្សជំ វេទនំ… មនោសម្ផស្សជំ វេទនំ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ…បេ… បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ…បេ… បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឥមេហិ សត្តហិ អាការេហិ វេទនំ អនុបស្សតិ។ វេទនា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ។ សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ វេទនំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “វេទនាសុ វេទនានុបស្សនាសតិបដ្ឋានា”។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ… ឯវំ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ។

[គ] កថំ **ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ?** ឥធេកច្ចោ សរាគំ ចិត្តំ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ…បេ… បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ…បេ… បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ ។ ឥមេហិ សត្តហិ អាការេហិ ចិត្តំ អនុបស្សតិ។ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ។ សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានា”។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ… អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។

ឥធេកច្ចោ វីតរាគំ ចិត្តំ…បេ… សទោសំ ចិត្តំ… វីតទោសំ ចិត្តំ… សមោហំ ចិត្តំ… វីតមោហំ ចិត្តំ… សំខិត្តំ ចិត្តំ… វិក្ខិត្តំ ចិត្តំ… មហគ្គតំ ចិត្តំ… អមហគ្គតំ ចិត្តំ… សឧត្តរំ ចិត្តំ… អនុត្តរំ ចិត្តំ… សមាហិតំ ចិត្តំ… អសមាហិតំ ចិត្តំ… វិមុត្តំ ចិត្តំ… អវិមុត្តំ ចិត្តំ… ចក្ខុវិញ្ញាណំ… សោតវិញ្ញាណំ… ឃានវិញ្ញាណំ… ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ… កាយវិញ្ញាណំ… មនោវិញ្ញាណំ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ…បេ… បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ **អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ** និច្ចសញ្ញំ បជហតិ…បេ… បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឥមេហិ សត្តហិ អាការេហិ ចិត្តំ អនុបស្សតិ។ ចិត្តំ ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ។ សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តំ ចិត្តំ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សនាសតិបដ្ឋានា”។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា…បេ… អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ ឯវំ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ។

[ឃ] កថំ **ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ?** ឥធេកច្ចោ ឋបេត្វា កាយំ ឋបេត្វា វេទនំ ឋបេត្វា ចិត្តំ តទវសេសេ ធម្មេ អនិច្ចតោ អនុបស្សតិ, នោ និច្ចតោ; ទុក្ខតោ អនុបស្សតិ, នោ សុខតោ; អនត្តតោ អនុបស្សតិ, នោ អត្តតោ; និព្ពិន្ទតិ, នោ នន្ទតិ; វិរជ្ជតិ, នោ រជ្ជតិ; និរោធេតិ, នោ សមុទេតិ; បដិនិស្សជ្ជតិ, នោ អាទិយតិ។ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ និច្ចសញ្ញំ បជហតិ, ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ សុខសញ្ញំ បជហតិ, អនត្តតោ អនុបស្សន្តោ អត្តសញ្ញំ បជហតិ, និព្ពិន្ទន្តោ នន្ទិំ បជហតិ, វិរជ្ជន្តោ រាគំ បជហតិ, និរោធេន្តោ សមុទយំ បជហតិ, បដិនិស្សជ្ជន្តោ អាទានំ បជហតិ។ ឥមេហិ សត្តហិ អាការេហិ តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ ធម្មា ឧបដ្ឋានំ, នោ សតិ។ សតិ ឧបដ្ឋានញ្ចេវ សតិ ច។ តាយ សតិយា តេន ញាណេន តេ ធម្មេ អនុបស្សតិ។ តេន វុច្ចតិ – “ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សនាសតិបដ្ឋានា”។

ភាវនាតិ ចតស្សោ ភាវនា – តត្ថ ជាតានំ ធម្មានំ អនតិវត្តនដ្ឋេន ភាវនា, ឥន្ទ្រិយានំ ឯករសដ្ឋេន ភាវនា, តទុបគវីរិយវាហនដ្ឋេន ភាវនា, អាសេវនដ្ឋេន ភាវនា។ ឯវំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតីតិ។

សតិបដ្ឋានកថា និដ្ឋិតា។

៩. វិបស្សនាកថា

៣៦. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ភិក្ខវោ”តិ។ “ភទន្តេ”តិ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កញ្ចិ [កិញ្ចិ (ក.) អ. និ. ៦.៩៩-១០០ បស្សិតព្ពា] សង្ខារំ និច្ចតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ; អនុលោមិកាយ ខន្តិយា អសមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ; សម្មត្តនិយាមំ អនោក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា [អរហត្តផលំ វា (ស្យា. ក.) អ. និ. ៦.៩៨ បស្សិតព្ពា] សច្ឆិករិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសង្ខារេ អនិច្ចតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ; អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ, សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កញ្ចិ សង្ខារំ សុខតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ; អនុលោមិកាយ ខន្តិយា អសមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ; សម្មត្តនិយាមំ អនោក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ។

“សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសង្ខារេ ទុក្ខតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ; អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ; សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កញ្ចិ ធម្មំ អត្តតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ; អនុលោមិកាយ ខន្តិយា អសមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ; សម្មត្តនិយាមំ អនោក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពធម្មេ [កញ្ចិ ធម្មំ (ស្យា.), កិញ្ចិ ធម្មំ (ក.) អ. និ. ៦.១០០ បស្សិតព្ពា] អនត្តតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ; អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ; សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ។

“សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ និព្ពានំ ទុក្ខតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ; អនុលោមិកាយ ខន្តិយា អសមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ; សម្មត្តនិយាមំ អនោក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតីតិ – នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។

“សោ វត, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ និព្ពានំ សុខតោ សមនុបស្សន្តោ អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ ភវិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ; អនុលោមិកាយ ខន្តិយា សមន្នាគតោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ; សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមមានោ សោតាបត្តិផលំ វា សកទាគាមិផលំ វា អនាគាមិផលំ វា អរហត្តំ វា សច្ឆិករិស្សតីតិ – ឋានមេតំ វិជ្ជតិ”។

៣៧. កតិហាការេហិ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ, កតិហាការេហិ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ? ចត្តារីសាយ អាការេហិ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ, ចត្តារីសាយ អាការេហិ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ, កតមេហិ ចត្តារីសាយ អាការេហិ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ? បញ្ចក្ខន្ធេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ ឦតិតោ ឧបទ្ទវតោ ភយតោ ឧបសគ្គតោ ចលតោ បភង្គុតោ [បភង្គតោ (ស្យា.)] អទ្ធុវតោ អតាណតោ [អត្តាណតោ (ស្យា.)] អលេណតោ អសរណតោ រិត្តតោ តុច្ឆតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ អាទីនវតោ វិបរិណាមធម្មតោ អសារកតោ អឃមូលតោ វធកតោ វិភវតោ សាសវតោ សង្ខតតោ មារាមិសតោ ជាតិធម្មតោ ជរាធម្មតោ ព្យាធិធម្មតោ មរណធម្មតោ សោកធម្មតោ បរិទេវធម្មតោ ឧបាយាសធម្មតោ សំកិលេសិកធម្មតោ។

៣៨. បញ្ចក្ខន្ធេ អនិច្ចតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ និច្ចំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ ទុក្ខតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ សុខំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ រោគតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អារោគ្យំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ គណ្ឌតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អគណ្ឌំ [និគណ្ឌោ (ស្យា.)] និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ សល្លតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ វិសល្លំ [និស្សល្លំ (ស្យា.)] និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

បញ្ចក្ខន្ធេ អឃតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អនឃោ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ អាពាធតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អនាពាធោ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ បរតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អបរប្បច្ចយំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ បលោកតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អបលោកធម្មោ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ ឦតិតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អនីតិកំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

បញ្ចក្ខន្ធេ ឧបទ្ទវតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អនុបទ្ទវំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ ភយតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អភយំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ ឧបសគ្គតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អនុបសគ្គំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ ចលតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អចលំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ បភង្គុតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អបភង្គុ [អប្បភង្គំ (ស្យា.)] និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

បញ្ចក្ខន្ធេ អទ្ធុវតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ ធុវំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ អតាណតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ តាណំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ អលេណតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ លេណំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ អសរណតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ សរណំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ រិត្តតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អរិត្តំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

បញ្ចក្ខន្ធេ តុច្ឆតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អតុច្ឆំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ សុញ្ញតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ បរមសុញ្ញំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ អនត្តតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ បរមត្ថំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ អាទីនវតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អនាទីនវំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ វិបរិណាមធម្មតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អវិបរិណាមធម្មំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

បញ្ចក្ខន្ធេ អសារកតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ សារំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ អឃមូលតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តិំ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ

ខន្ធានំ និរោធោ អនយមូលំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ វធកតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អវធកំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ វិភវតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អវិភវំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ សាសវតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អនាសវំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

បញ្ចក្ខន្ធេ សង្ខតតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អសង្ខតំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ មារាមិសតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ និរាមិសំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ ជាតិធម្មតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អជាតំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ ជរាធម្មតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អជរំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ ព្យាធិធម្មតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អព្យាធិ [អព្យាធិធម្មំ (ស្យា.)] និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

បញ្ចក្ខន្ធេ មរណធម្មតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អមតំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ សោកធម្មតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អសោកំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ បរិទេវធម្មតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អបរិទេវំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ ឧបាយាសធម្មតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អនុបាយាសំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ បញ្ចក្ខន្ធេ សំកិលេសិកធម្មតោ បស្សន្តោ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ បញ្ចន្នំ ខន្ធានំ និរោធោ អសំកិលិដ្ឋំ និព្ពានន្តិ បស្សន្តោ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

៣៩. អនិច្ចតោតិ, អនិច្ចានុបស្សនា។ ទុក្ខតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ រោគតោតិ , ទុក្ខានុបស្សនា។ គណ្ឌតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ សល្លតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ អឃតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ អាពាធតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ បរតោតិ, អនត្តានុបស្សនា។ បលោកតោតិ, អនិច្ចានុបស្សនា។ ឦតិតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។

ឧបទ្ទវតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ ភយតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា ។ ឧបសគ្គតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ ចលតោតិ, អនិច្ចានុបស្សនា។ បភង្គុតោតិ, អនិច្ចានុបស្សនា។ អទ្ធុវតោតិ, អនិច្ចានុបស្សនា។ អតាណតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ អលេណតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ អសរណតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ រិត្តតោតិ, អនត្តានុបស្សនា។

តុច្ឆតោតិ, អនត្តានុបស្សនា។ សុញ្ញតោតិ, អនត្តានុបស្សនា។ អនត្តតោតិ , អនត្តានុបស្សនា។ អាទីនវតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ វិបរិណាមធម្មតោតិ, អនិច្ចានុបស្សនា។ អសារកតោតិ, អនត្តានុបស្សនា។ អឃមូលតោតិ , ទុក្ខានុបស្សនា។ វធកតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ វិភវតោតិ, អនិច្ចានុបស្សនា។ សាសវតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។

សង្ខតតោតិ, អនិច្ចានុបស្សនា។ មារាមិសតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ ជាតិធម្មតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ ជរាធម្មតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ ព្យាធិធម្មតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ មរណធម្មតោតិ, អនិច្ចានុបស្សនា។ សោកធម្មតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ បរិទេវធម្មតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ ឧបាយាសធម្មតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។ សំកិលេសិកធម្មតោតិ, ទុក្ខានុបស្សនា។

ឥមេហិ ចត្តាលីសាយ អាការេហិ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភតិ។ ឥមេហិ ចត្តាលីសាយ អាការេហិ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។

ឥមេហិ ចត្តាលីសាយ អាការេហិ អនុលោមិកំ ខន្តឹ បដិលភន្តស្ស, ឥមេហិ ចត្តាលីសាយ អាការេហិ សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមន្តស្ស កតិ អនិច្ចានុបស្សនា, កតិ ទុក្ខានុបស្សនា, កតិ អនត្តានុបស្សនា?

បញ្ចវីសតិ អនត្តានុបស្សនា, បញ្ញាស អនិច្ចានុបស្សនា;
សតំ បញ្ចវីសតិ ចេវ, យានិ ទុក្ខេ បវុច្ចរេតិ។

វិបស្សនាកថា និដ្ឋិតា។

១០. មាតិកាកថា

៤០. និច្ឆាតោ [និច្ឆាតោ មុច្ចតីតិ (ស្យា.)], មោក្ខោ វិមោក្ខោ, វិជ្ជាវិមុត្តិ, អធិសីលំ, អធិចិត្តំ, អធិបញ្ញា, បស្សទ្ធិ, ញាណំ, ទស្សនំ វិសុទ្ធិ [សុទ្ធិ (ស្យា.)] នេក្ខម្មំ, និស្សរណំ បវិវេកោ, វោស្សគ្គោ, ចរិយា, ឈានវិមោក្ខោ, ភាវនា, អធិដ្ឋានំ, ជីវិតំ។

៤១. **និច្ឆាតោ**តិ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទតោ និច្ឆាតោ, អព្យាបាទេន ព្យាបាទតោ និច្ឆាតោ...បេ.... បឋមេន ឈានេន នីវរណេហិ និច្ឆាតោ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេហិ និច្ឆាតោ។

មោក្ខោ វិមោក្ខោតិ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទតោ មុច្ចតីតិ – មោក្ខោ វិមោក្ខោ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទតោ មុច្ចតីតិ – មោក្ខោ វិមោក្ខោ...បេ.... បឋមេន ឈានេន នីវរណេហិ មុច្ចតីតិ – មោក្ខោ វិមោក្ខោ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេហិ មុច្ចតីតិ – មោក្ខោ វិមោក្ខោ។

វិជ្ជាវិមុត្តីតិ នេក្ខម្មំ វិជ្ជតីតិ វិជ្ជា, កាមច្ឆន្ទតោ មុច្ចតីតិ វិមុត្តិ។ វិជ្ជន្តោ មុច្ចតិ, មុច្ចន្តោ វិជ្ជតីតិ – វិជ្ជាវិមុត្តិ។ អព្យាបាទោ [អព្យាបាទំ (ស្យា.)] វិជ្ជតីតិ វិជ្ជា, ព្យាបាទតោ វិមុច្ចតីតិ វិមុត្តិ។ វិជ្ជន្តោ មុច្ចតិ, មុច្ចន្តោ វិជ្ជតីតិ – វិជ្ជាវិមុត្តិ...បេ.... អរហត្តមគ្គោ វិជ្ជតីតិ វិជ្ជា, សព្ពកិលេសេហិ មុច្ចតីតិ វិមុត្តិ។ វិជ្ជន្តោ មុច្ចតិ, មុច្ចន្តោ វិជ្ជតីតិ – វិជ្ជាវិមុត្តិ។

អធិសីលំ អធិចិត្តំ អធិបញ្ញាតិ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ, សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ, ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ។ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ, អយំ អធិសីលសិក្ខា ។ យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ, អយំ អធិចិត្តសិក្ខា។ យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ, អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ សំវរដ្ឋេន សីលវិសុទ្ធិ, អវិក្ខេបដ្ឋេន ចិត្តវិសុទ្ធិ។ ទស្សនដ្ឋេន ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ។ យោ តត្ថ សំវរដ្ឋោ, អយំ អធិសីលសិក្ខា។ យោ តត្ថ អវិក្ខេបដ្ឋោ, អយំ អធិចិត្តសិក្ខា។ យោ តត្ថ ទស្សនដ្ឋោ, អយំ អធិបញ្ញាសិក្ខា។

បស្សទ្ធីតិ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ បដិប្បស្សម្ភេតិ, អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ បដិប្បស្សម្ភេតិ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ បដិប្បស្សម្ភេតិ។

ញាណន្តិ កាមច្ឆន្ទស្ស បហីនត្តា នេក្ខម្មំ ញាតដ្ឋេន ញាណំ ; ព្យាបាទស្ស បហីនត្តា អព្យាបាទោ ញាតដ្ឋេន ញាណំ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ បហីនត្តា អរហត្តមគ្គោ ញាតដ្ឋេន ញាណំ។

ទស្សនន្តិ កាមច្ឆន្ទស្ស បហីនត្តា នេក្ខម្មំ ទិដ្ឋត្តា ទស្សនំ។ ព្យាបាទស្ស បហីនត្តា អព្យាបាទោ ទិដ្ឋត្តា ទស្សនំ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ បហីនត្តា អរហត្តមគ្គោ ទិដ្ឋត្តា ទស្សនំ។

វិសុទ្ធីតិ កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មេន វិសុជ្ឈតិ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទេន វិសុជ្ឈតិ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គេន វិសុជ្ឈតិ។

នេក្ខម្មន្តិ កាមានមេតំ និស្សរណំ, យទិទំ នេក្ខម្មំ។ រូបានមេតំ និស្សរណំ, យទិទំ អារុប្បំ។ យំ ខោ បន កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ, និរោធោ តស្ស នេក្ខម្មំ។ ព្យាបាទស្ស អព្យាបាទោ នេក្ខម្មំ។ ថិនមិទ្ធស្ស អាលោកសញ្ញា នេក្ខម្មំ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ អរហត្តមគ្គោ នេក្ខម្មំ។

និស្សរណន្តិ កាមានមេតំ និស្សរណំ, យទិទំ នេក្ខម្មំ។ រូបានមេតំ និស្សរណំ, យទិទំ អារុប្បំ។ យំ ខោ បន កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ, និរោធោ តស្ស និស្សរណំ។ កាមច្ឆន្ទស្ស នេក្ខម្មំ និស្សរណំ។ ព្យាបាទស្ស អព្យាបាទោ និស្សរណំ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ អរហត្តមគ្គោ និស្សរណំ។

បវិវេកោតិ កាមច្ឆន្ទស្ស នេក្ខម្មំ បវិវេកោ ...បេ.... សព្ពកិលេសានំ អរហត្តមគ្គោ បវិវេកោ ។

វោស្សគ្គោតិ នេក្ខម្មេន កាមច្ឆន្ទំ វោស្សជ្ជតីតិ – វោស្សគ្គោ។ អព្យាបាទេន ព្យាបាទំ វោស្សជ្ជតីតិ – វោស្សគ្គោ...បេ.... អរហត្តមគ្គេន សព្ពកិលេសេ វោស្សជ្ជតីតិ – វោស្សគ្គោ។

ចរិយាតិ កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មេន ចរតិ។ ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទេន ចរតិ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គេន ចរតិ។

ឈានវិមោក្ខោតិ នេក្ខម្មំ ឈាយតីតិ – ឈានំ។ កាមច្ឆន្ទំ ឈាបេតីតិ – ឈានំ។ ឈាយន្តោ មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាយន្តីតិ ធម្មា។ ឈាបេន្តីតិ កិលេសេ។ ឈាតេ ច ឈាបេ ច ជានាតីតិ – ឈានឈាយី [ឈានវិមោក្ខោ (ស្យា.) អដ្ឋកថា ឱលោកេតព្ពា]។ អព្យាបាទោ ឈាយតីតិ ឈានំ។ ព្យាបាទំ ឈាបេតីតិ – ឈានំ...បេ.... អាលោកសញ្ញា ឈាយតីតិ – ឈានំ។ ថិនមិទ្ធំ ឈាបេតីតិ – ឈានំ...បេ.... អរហត្តមគ្គោ ឈាយតីតិ – ឈានំ។ សព្ពកិលេសេ ឈាបេតីតិ – ឈានំ។ ឈាយន្តោ មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាបេន្តោ មុច្ចតីតិ – ឈានវិមោក្ខោ។ ឈាយន្តីតិ – ធម្មា។ ឈាបេន្តីតិ – កិលេសេ។ ឈាតេ ច ឈាបេ ច ជានាតីតិ – ឈានឈាយី។

៤២. ភាវនា អធិដ្ឋានំ ជីវិតន្តិ កាមច្ឆន្ទំ បជហន្តោ នេក្ខម្មំ ភាវេតីតិ – ភាវនាសម្បន្នោ។ នេក្ខម្មវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានសម្បន្នោ។ ស្វាយំ ឯវំ ភាវនាសម្បន្នោ អធិដ្ឋានសម្បន្នោ សមំ ជីវតិ, នោ វិសមំ; សម្មា ជីវតិ, នោ មិច្ឆា; វិសុទ្ធំ ជីវតិ, នោ កិលិដ្ឋន្តិ – អាជីវសម្បន្នោ។ ស្វាយំ ឯវំ ភាវនាសម្បន្នោ អធិដ្ឋានសម្បន្នោ អាជីវសម្បន្នោ យញ្ញទេវ បរិសំ ឧបសង្កមតិ – យទិ ខត្តិយបរិសំ យទិ ព្រាហ្មណបរិសំ យទិ គហបតិបរិសំ យទិ សមណបរិសំ – វិសារទោ ឧបសង្កមតិ អមង្កុភូតោ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ភាវនាសម្បន្នោ អធិដ្ឋានសម្បន្នោ អាជីវសម្បន្នោ។

ព្យាបាទំ បជហន្តោ អព្យាបាទំ ភាវេតីតិ – ភាវនាសម្បន្នោ...បេ.... ថិនមិទ្ធំ បជហន្តោ អាលោកសញ្ញំ ភាវេតីតិ – ភាវនាសម្បន្នោ...បេ.... ឧទ្ធច្ចំ បជហន្តោ អវិក្ខេបំ ភាវេតីតិ – ភាវនាសម្បន្នោ...បេ.... វិចិកិច្ឆំ បជហន្តោ ធម្មវវត្ថានំ ភាវេតីតិ – ភាវនាសម្បន្នោ...បេ.... អវិជ្ជំ បជហន្តោ វិជ្ជំ ភាវេតីតិ – ភាវនាសម្បន្នោ...បេ.... អរតិំ បជហន្តោ បាមោជ្ជំ ភាវេតីតិ – ភាវនាសម្បន្នោ...បេ.... នីវរណេ បជហន្តោ បឋមំ ឈានំ ភាវេតីតិ – ភាវនាសម្បន្នោ...បេ.... សព្ពកិលេសេ បជហន្តោ អរហត្តមគ្គំ ភាវេតីតិ – ភាវនាសម្បន្នោ។ អរហត្តមគ្គវសេន ចិត្តំ អធិដ្ឋាតីតិ – អធិដ្ឋានសម្បន្នោ។ ស្វាយំ ឯវំ ភាវនាសម្បន្នោ អធិដ្ឋានសម្បន្នោ សមំ ជីវតិ, នោ វិសមំ; សម្មា ជីវតិ, នោ មិច្ឆា; វិសុទ្ធំ ជីវតិ, នោ កិលិដ្ឋន្តិ – អាជីវសម្បន្នោ។ ស្វាយំ ឯវំ ភាវនាសម្បន្នោ អធិដ្ឋានសម្បន្នោ អាជីវសម្បន្នោ យញ្ញទេវ បរិសំ ឧបសង្កមតិ – យទិ ខត្តិយបរិសំ យទិ ព្រាហ្មណបរិសំ យទិ គហបតិបរិសំ យទិ សមណបរិសំ – វិសារទោ ឧបសង្កមតិ អមង្កុភូតោ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សោ ភាវនាសម្បន្នោ អធិដ្ឋានសម្បន្នោ អាជីវសម្បន្នោតិ។

មាតិកាកថា និដ្ឋិតា។

បញ្ញាវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បញ្ញា ឥទ្ធិ អភិសមយោ, វិវេកោ ចរិយបញ្ចមោ;
បាដិហារិ សមសីសិ, សតិបដ្ឋានា វិបស្សនា;
តតិយេ បញ្ញាវគ្គម្ហិ, មាតិកាយ ច តេ ទសាតិ។

មហាវគ្គោ យុគនទ្ធោ, បញ្ញាវគ្គោ ច នាមតោ;
តយោវ វគ្គា ឥមម្ហិ [តិវគ្គោ យស្ស វិក្ខេបោ (ស្យា. ក.)], បដិសម្ភិទាបករណេ។

អនន្តនយមគ្គេសុ, គម្ភីរោ សាគរូបមោ;
នភញ្ច តារកាកិណ្ណំ, ថូលោ ជាតស្សរោ យថា;
កថិកានំ វិសាលាយ, យោគីនំ ញាណជោតនន្តិ។

បដិសម្ភិទាមគ្គបាឡិ និដ្ឋិតា។